

नेपाल कानून पत्रिका

अतिरिक्ताङ्क २०६९

प्रकाशक

सर्वोच्च अदालत

रामशाहपथ, काठमाडौं

फोन नं. ४२५०७४२, ४२६२३९७, ४२६२३९८, ४२६२८०१, ४२५८१२२

फ्याक्स: ४२६२८७८, पो.ब.नं. २०४३८

Email: infor@supremecourt.gov.np, Web: www.supremecourt.gov.np

नेपाल कानून पत्रिका, २०१९ विभिन्न अड्डा विषय सूची

वैशाख					
क्र.सं.	नि.नं./इजलास विवरण	नेकाप पृष्ठ	पक्ष / विपक्ष	विषयको सारसंक्षेप	निर्णयधार विस्तारमा
१.	८७४४ पूर्ण रक्तम भराई पाऊँ	१	नमस्ते ट्राभल्स प्रा.लि. विरुद्ध ए.सि.गार्मेन्ट	■ हदम्यादको विषय मुद्दाको कुनै पक्षले आफ्नो इच्छाअनुकूल संकुचित वा विस्तार गर्न नसक्ने ।	६४
२.	८७४५ विशेष परमादेश	९	चन्द्रप्रकाश (सि.पी.) मैनाली विरुद्ध व्यवस्थापिका-संसद समेत	■ संविधानले तोक्दै नतोकेको शर्त वा सीमाको परिकल्पना गरी दल त्याग ऐन, २०५४ को दफा ५(१)(घ) को व्यवस्था अन्तरिम संविधानको धारा ६७(घ) सँग बाभिएको भन्न नमिल्ने ।	४०
३.	८७४६ विशेष उत्प्रेषण	१५	लक्ष्मण के.सी. समेत विरुद्ध व्यवस्थापिका संसद सचिवालय	■ सम्बेदनशील सेवा प्रवाह गर्दा आवश्यक शैक्षिक योग्यता भएका व्यक्ति र आवश्यक योग्यता नपुगे पनि प्राविधिक रूपमा स्तरवृद्धि भएर माथिल्लो तहमा पुगेका व्यक्तिहरूलाई समान व्यवहार हुनुपर्छ भन्नु न्यायोचित नहुने ।	१२८
४.	८७४७ विशेष उत्प्रेषण परमादेश	२०	ध्रुवप्रसाद चौलागाईं विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	■ गुठी जग्गा र रैंकर जग्गाको स्वामित्व, उद्देश्य र प्रकृतिका कारण समान भन्न सकिने देखिदैन । असमान प्रकृतिको जग्गामा कायम रहेको मोहीको समान अधिकार कायम हुनुपर्छ भन्नु समानताको सिद्धान्तअनुकूल हुन नसक्ने ।	५५
५.	८७४८ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	२४	खिम्ती सर्भिसेज प्रा.लि. विरुद्ध श्रम अदालत समेत	■ कामदार कर्मचारीको थप माग नगरेको र नियुक्तिपत्रको शर्तबमोजिम करार अवधि व्यतीत भइसकेको अवस्थामा कम्पनी आफैँले सेवा करारको अवधि थप गरी सेवालाई निरन्तरता दिनुपर्ने भनी मान्न नसकिने ।	११३
६.	८७४९ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	२५	कोकिला सत्याल विरुद्ध नेपाल आयल निगम लिमिटेड, के.का. समेत	■ भविष्यमा अयोग्य ठहरिने गरी बर्खास्त गरिएको कर्मचारीलाई निलम्बन हुनु अगाडि निजले पकाएको सञ्चित घर विदा र विरामी विदावापतको रकम पाउने, कार्यरत नै नरहेको निलम्बन अवधिको तलब र चाडपर्व खर्चलगायतका सुविधा प्राप्त गर्न नसक्ने ।	१२९
७.	८७५० संयुक्त उत्प्रेषण	३३	विन्देश्वरप्रसाद पटेल विरुद्ध	■ ट्रेडयुनियनको पदाधिकारी भएकै कारणवाट सार्वजनिक प्रशासन तथा व्यवस्थापनको मर्म, भावना र उद्देश्य नै पराजीत हुने गरी सुरुवा र	१२९

	परमादेश		वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय समेत	वदुवा माथि ट्रेडयुनियनका पदाधिकारीहरूको असीमित र अनियन्त्रित अधिकार हुनुपर्छ भनी व्याख्या गर्नु व्यावहारिक र औचित्यपूर्ण नहुने ।	
८.	८७५१ संयुक्त दर्ता बदर	४०	मु.स.गर्ने गौदी थरुनी विरुद्ध मु.स.गर्ने शंकरप्रसाद दमै समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ जुन समयको घटना वा क्रिया हो, सोही समयको कानूनको आधारमा उपचार खोज्नु पर्छ । २०२६ सालको दर्ता दा.खा. निर्णयका सम्बन्धमा तत्कालीन ऐनको व्यवस्था नै लागू हुन्छ । तत्कालीन ऐनको व्यवस्थाबाट हदम्याद समाप्त भएपछि नयाँ संशोधन भएको ऐनको आधारमा तत्कालीन काम कारोवारका सम्बन्धमा हदम्याद कायम गर्न नमिल्ने । 	८४
९.	८७५२ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	४७	जगदीशप्रसाद चौहान विरुद्ध नेपाल बैंक लिमिटेड समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ जस्तोसुकै गम्भीर प्रकृतिको आरोप लगाइएको व्यक्तिलाई पनि सो आरोप ठहर गर्नु पूर्व आफ्नो कुरा भन्ने मौका दिनुपर्ने । 	८४
१०.	८७५३ संयुक्त कीर्ते	५४	रामचन्द्र गौतम विरुद्ध शिवराज गौतम समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ नजीर न्यायाधीश निर्मित कानून हो । कानून सरह नै यसको व्याख्यालाई अनुशरण गरिन्छ । कानूनमा अन्यथा व्यवस्था भएमा बाहेक यो जहिले पनि पश्चात्लक्षी हुने, भूतलक्षी नहुने । 	८५
११.	८७५४ संयुक्त कीर्ते	५९	नेपाल सरकार विरुद्ध अशोकमान शाक्य समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ कसूरमा इन्कार रहेको मात्र कथनले कुनै अभियुक्तलाई निर्दोष मान्न नसकिने, सो इन्कारी बयानलाई तथ्यपूर्ण ठोस एवं विश्वासप्रद प्रमाणबाट पुष्टि गर्नुपर्ने । 	६८
१२.	८७५५ संयुक्त उत्प्रेषण	६५	चिरञ्जिवी वाग्ले विरुद्ध अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ फैसलानुसार फैसला भएको ६० दिनभित्र आफूलाई लागेको कैद जरीवाना भोग्न, तिर्न बुझाउन मञ्जूर भै अदालतमा उपस्थित भएमा कैद जरीवानाको सजायमा २० प्रतिशत मिन्हा दिनुपर्ने गरी सम्बन्धित पक्षलाई बाध्यात्मक रूपमा दिइने सुविधा सम्बन्धी व्यवस्था दण्ड सजायको ४१क नं. ले गरेको हो । उक्त ऐनले तोकिएको समयावधिभित्र कैद जरीवाना लागेको व्यक्ति उपस्थित भै आफूलाई लागेको सजाय मिन्हाको मागदावी गरेमा सजाय कार्यान्वयन गर्ने निकाय वा अधिकारीले अन्यथा हुने गरी आफ्नो स्वविवेक प्रयोग गर्न सक्ने अवस्था आउँदैन तथा कानूनले प्रदान गरेको हक वा सुविधा दिन इन्कार गर्न नमिल्ने । 	९९
१३.	८७५६	७२	बलराम पौडेल विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा	<ul style="list-style-type: none"> ■ एउटै मुद्दा र एउटै वारदातसँग सम्बन्धित अभियुक्तहरू मध्ये केहीको हकमा फैसला हुनु र केहीको हकमा मुद्दा वा अभियोग दावी नै फिर्ता 	१००

	संयुक्त उत्प्रेषण		मन्त्रपरिषद्को कार्यालय	हुनु फौजदारी न्यायको मान्य सिद्धान्त, सरकार वादी मुद्दा सम्बन्धी ऐनको दफा २९ र नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १३ र २४ समेतको विपरीत हुन जान्छ । यस्तो अवस्थाको मुद्दा फिर्ता लिन नेपाल सरकारले आदेश गर्न र जिल्ला अदालतले पनि त्यसको मञ्जुरी दिन नमिल्ने ।	
१४.	८७५७ संयुक्त अदालतको अपहेलना	७७	सर्वोच्च अदालत विरुद्ध गृह मन्त्रालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ अदालतको अपहेलनामा सजाय गर्ने अधिकार न्यायाधीशको गरिमा, व्यक्तिगत इज्जत र प्रतिष्ठाको लागि नभै समग्र अदालतको गरिमा र न्याय सम्पादनको कार्यलाई प्रभावकारी बनाउने उद्देश्यबाट प्रेरित हुने । ■ अन्तिम फैसलाबाट सजायमा हुनसक्ने थप, घट वा दोषी, निर्दोष कायम हुने हुँदा अन्तिम निर्णय हुनु अगावै कैद मिनाहा भएबाट न्यायिक प्रक्रियामा गम्भीर असर पर्ने । 	६८
१५.	८७५८ संयुक्त कर्तव्य ज्यान	८४	नेपाल सरकार विरुद्ध जसमान लिम्बू समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ व्यक्ति नै फरक भनी सप्रमाण जिकीर लिएकोमा अदालतबाट समेत पुर्पक्षको क्रममा सनाखत गराई पुष्टि नगरेको स्थितिमा केवल नाम मिलेको आधारमा मात्र कसूरदार ठहर्‍याउन नमिल्ने । 	६९
१६.	८७५९ संयुक्त उत्प्रेषण समेत	१२२	गंगा शाक्य विरुद्ध ललितपुर जिल्ला अदालत समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ तायदाती फाँटवारी दाखिल गर्ने व्यक्तिले वण्डा हुनुपर्ने होइन भनी उल्लेख नगरी कुनै व्यक्ति विशेषलाई करार गरी दिइसकेको भन्नेसम्म व्यहोरा उल्लेख गरेको कारणबाट मात्रै फाँटवारी दाखिला गर्ने सम्बन्धित व्यक्तिले दावी नगरेको अवस्थामा अंश हक जस्तो गम्भीर विषयमा अदालतले वण्डा गर्न नपर्ने भनी भन्न नमिल्ने । 	५६
१७.	८७६० संयुक्त कर्तव्य ज्यान	१३०	नन्दादेवी जोशी विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> ■ कानूनद्वारा आफ्नो विरुद्ध साक्षी हुन वा बयान दिन बाध्य पार्न नमिल्ने गरी संरक्षण वा सुविधा प्रदान गरेको अवस्थामा आफ्नो विरुद्ध प्रमाण लाग्ने गरी सहज रूपमा तथ्यका बारेमा मौन रहने नैसर्गिक वैयक्तिक स्वतन्त्रताभित्र पर्दछ । तसर्थ सोलाई आरोप पुष्ट्याईको कडी मान्न नमिल्ने । 	१००
१८.	८७६१ संयुक्त ज्यान मार्ने उद्योग	१४९	नेपाल सरकार विरुद्ध अशोक सितिखु समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ ज्यान मार्ने मनसाय राखेर पीडितमाथि कुनै किसिमको प्रहार वा अन्य कुनै प्रकारको आपराधिक कार्य गर्दछ र उसलाई वैध प्रतिरक्षा उपलब्ध छैन भने त्यस्तो प्रतिवादीले ज्यान मार्ने उद्योगको अपराध गरेको मान्नुपर्ने । 	७०
१९.	८७६२	१५९	न्हुच्छेमायाँ श्रेष्ठ समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै पनि जग्गा निजी गुठी भन्नलाई दाताको स्रोत र दातासँग दावीकर्ताको सम्बन्ध देखिनु 	५६

	संयुक्त दर्ता बदर		विरुद्ध मु.स.गर्ने मोहन श्रेष्ठ समेत	पर्दछ । सो जग्गा कुन प्रयोजनका लागि गुठी राखिएको हो गुठी पत्र, दान पत्र, शिलालेख, ताम्रपत्र र ताडपत्र आदिबाट देखिनु पर्दछ । यस्ता लिखतका अलावा सो जग्गा निजी गुठीका रूपमा दाताका सन्तान दरसन्तानबीच प्रयोग भई आएको कुरा पनि प्रमाणबाट पुष्टि हुनुपर्ने ।	
२०.	८७६३ संयुक्त उत्प्रेषण	१६५	हाइड्रोपावर प्रा.लि. विरुद्ध जलश्रोत मन्त्रालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> मुद्दाको प्रकृति, पक्षको आचरण, निर्णयको प्रकृति र तेस्रो पक्षको हकको सिर्जना भए नभएको स्थिति जस्ता कुराहरूलाई समेत मध्यनजर गरी विलम्बको सिद्धान्तको प्रयोग गर्नुपर्ने हुन्छ । विवाद भएको विषयमा कुनै तेस्रो पक्षको हक सिर्जित भइसकेको अवस्थामा भने सो विषयमा परेको रिटको समयवाधि विचारणीय हुन्छ । तेस्रो पक्षको हक सिर्जित भएको अवस्थामा समयमै निवेदन नआई अनावश्यक विलम्ब गरेको अवस्थामा भने विलम्बको सिद्धान्त आकृष्ट हुन सक्ने । 	८५
जेठ					
२१.	८७६४ पूर्ण कर्तव्य ज्यान	१७१	नेपाल सरकार विरुद्ध यज्ञबहादुर थापा समेत	<ul style="list-style-type: none"> अदालत स्वयंले कुनै प्रमाणको सिर्जना नगर्ने र संकलित प्रमाणबाट कसूर पुष्टि हुने वा नहुने कुरा हेरिने, फौजदारी कसूर शंकारहित तवरबाट पुष्टि हुन नसकेकोमा शंकाको सुविधा अभियुक्तले पाउने । 	१०१
२२.	८७६५ विशेष उत्प्रेषण समेत	१९२	नारायण भा विरुद्ध त्रिभुवन विश्वविद्यालय सभा समेत	<ul style="list-style-type: none"> आरक्षण तथा सकारात्मक विभेद गरी वञ्चितीमा परेका वर्ग वा सुमदायलाई आरक्षणको सुविधा प्राप्त हुन सक्ने तर यस्तो सुविधा दोहोरो रूपमा प्राप्त हुन नसक्ने । 	४८
२३.	८७६६ विशेष उत्प्रेषण समेत	२०२	रोमनाथ न्यौपाने विरुद्ध लोकसेवा आयोग समेत	<ul style="list-style-type: none"> राजस्व प्रशासनको जनशक्तिको शैक्षिक योग्यता सो सेवासँग सम्बन्धित नै अपेक्षित हुने भएकाले निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा २१(१) र निजामती सेवा नियमावली, २०५० को नियम ८७, संविधानको धारा १२, १३ र १८ सँग वाभिएको नदेखिने । 	१३०
२४.	८७६७ संयुक्त भ्रष्टाचार	२०९	श्रीकृष्ण श्रेष्ठ विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> वैकले ऋण प्रवाह गर्दा पछि साँवा र व्याज समेत असूलउपर हुन सक्ने किसिमको धितो लिई ऋण प्रवाह गर्नुपर्ने यसो भएमा वैकलाई हानि नोक्सानी पुग्ने भै सम्बन्धित कर्मचारीले भ्रष्टाचार गरेको देखिने । 	७०

२५.	८७६८ संयुक्त परमादेश	२४५	केशवप्रसाद बराल विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	■ संवैधानिक पदमा नियुक्त पदाधिकारीलाई शपथ ग्रहण गराउने संयन्त्रको अभाव देखाई पद बहाल नगराई राख्न मिल्ने नहुँदा कानूनी अड्चन फुकाउन नेपाल सरकारको नाममा परमादेश जारी हुने ।	४०
२६.	८७६९ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	२५३	माधवप्रसाद चौलागाईं विरुद्ध स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय	■ नियुक्ति बदर गर्नुपर्ने कारण परीक्षणकालमै उत्पन्न भएकोमा सो अवधि व्यतीत भएपश्चात् भएको नियुक्ति बदर कानूनसम्मत हुने ।	१३०
२७.	८७७० संयुक्त भ्रष्टाचार	२५९	लीलाराज गौतम समेत विरुद्ध नेपाल सरकार	■ व्यक्तिगत रूपमा राखिएका डायरीलाई परीक्षण गर्न नसकिने भएकाले प्रमाणमा लिन नमिल्ने, आफैले पैतृक सम्पत्तिबाट वण्डापत्र गरी नलिएको अवस्थामा आफ्ना छोराछोरी र पत्नीलाई अंशवण्डा गरिदिएको लिखत स्वाभाविक मान्न नमिल्ने हुँदा भ्रष्टाचारको मुद्दाको प्रयोजनका लागि त्यस्ता सम्पत्तिको स्रोतको पुष्टि गर्ने दायित्वबाट उन्मुक्ति नपाउने ।	७१
२८.	८७७१ संयुक्त उत्प्रेषण	३१२	श्रीस शम्शेर राणा विरुद्ध मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	■ मन्त्रिपरिषद् परिवर्तनपश्चात् सो मन्त्रिमण्डलले गरेका निर्णयउपर मन्त्रीलाई व्यक्तिगत रूपमा जिम्मेवार बनाउन नमिल्ने ।	४६
२९.	८७७२ संयुक्त उत्प्रेषण	३२१	धूप साह तेली विरुद्ध मु.स.गर्ने लालबाबु प्रसाद तेली समेत	■ पक्षले कानूनबमोजिम प्राप्त गर्न सक्ने अलग अलग सुविधामध्ये एउटा प्रयोग नगरी अर्को प्रयोग गर्न नपाउने भन्न नमिल्ने ।	८६
३०.	८७७३ संयुक्त रकम दिलाई पाऊँ	३२५	दामोदर रोपवेज एण्ड कन्सल्टन्ट कम्पनी विरुद्ध हाजमा कर्पोरेशन	■ आचरणद्वारा प्रतिज्ञा गरेको कारणबाट अर्को पक्षले सो काम सम्पन्न गरेपश्चात् प्रतिज्ञा गर्ने पक्ष दायित्वबाट पछि हट्ने हुँदा यस्तो कार्य प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा ३४(१) बमोजिम विवन्धित हुने ।	१३१
३१.	८७७४ संयुक्त खिचोला चलन	३३५	सन्तोष स्वर्णकार विरुद्ध गंगा महतो समेत	■ कसैले कुनै सम्पत्ति आफ्नो भन्ने हैसियतमा निरन्तर रूपमा भोग गरिरहेको हुन्छ र त्यसउपर वैध स्वामित्ववालाले थाहा पाएर पनि त्यस्तो भोगलाई मौन सम्मति प्रदान गर्दछ भने त्यसबाट भोगकर्ताको भोगाधिकार सिर्जना हुनसक्ने ।	५६
३२.	८७७५ संयुक्त उत्प्रेषण	३३९	डी.ए.भी. सुशील केडिया विश्वभारती विरुद्ध श्रम कार्यालय समेत	■ संविधानले नै ट्रेड युनियनको अधिकार दिइरहेको अवस्थामा निजी विद्यालयमा काम गर्ने शिक्षक समेतका कर्मचारीलाई मात्र त्यस्तो अधिकार हुँदैन भन्न नमिल्ने ।	४९

३३.	८७७६ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	३४८	स्याइस नेपाल प्रा.लि.समेत विरुद्ध सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ बोलपत्र वा कुनै लिखत समेतका माध्यमले रकम, शुल्क, रोयल्टी र दस्तूर तिर्ने समेतका प्रतिवद्धता जाहेर गर्नेले प्रचलित कानूनका परिप्रेक्ष्यमा तिनको विहंगम अध्ययन गरी जोखिम तत्व (Risk Factor) को आंकलन गरेको मान्नु पर्ने । ■ आफैले यति रकम यसरी यस तरीकाबाट अर्को पक्षलाई तिर्ने बुझाउने कबुल गरी अनुमतिपत्र प्राप्त गर्ने लगायतका फाइदा लिई पछि यो वा त्यो कारण देखाई आफ्नो कबुल वा प्रतिवद्धता तोड्न नमिल्ने । 	१३२
असार					
३४.	८७७७ विशेष उत्प्रेषण समेत	३५७	शिवचन्द्र पौडेल विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ पेशागत संगठनको हैसियतबाट कुनै समिति विशेषमा प्रतिनिधित्व गराइनुबाट नेपाल निर्माण व्यवसायी महासंघलाई विशेष कानूनी शक्ति प्राप्त भएको भन्न मिल्दैन। उक्त प्रतिनिधित्व जुन कामको लागि गराइएको छ, सोही प्रयोजनका लागि सम्म सीमित रहने । 	१३३
३५.	८७७८ पूर्ण उत्प्रेषण परमादेश	३६८	रामप्रसाद घिमिरे समेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ तल्लो श्रेणी वा पदबाट माथिल्लो श्रेणी वा पदमा बढुवा भएपछि साविकको श्रेणी वा पदभन्दा बढुवा भएको श्रेणी वा पदअनुरूपको थप जिम्मेवारीका साथै थप सेवा सुविधा नहुने अवस्था रहिरहने हो भने बढुवा वा पदोन्नतिसम्बन्धी अवधारणाको कुनै महत्व रहन नसक्ने । 	१३३
३६.	८७७९ विशेष उत्प्रेषण समेत	३७३	पानबहादुर क्षेत्री विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै पद वा दरवन्दी दुर्गम क्षेत्रमा नभएको अवस्थामा स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ को दफा २६(३) को व्यवस्थाले असमान व्यवहार गरेको परिणाम निस्कने गरी स्वास्थ्य सेवाका अन्य समूहका कर्मचारीहरू सरह समान आधारमा बढुवा हुन पाउने हकमा अनुचित तवरबाट बन्देज लगाएको देखिने । 	१३४
३७.	८७८० पूर्ण जोत छुट्ट्याई पाऊँ	३७८	मु.स. गर्ने शारदा राजभण्डारी विरुद्ध वेदप्रसाद भट्टराई समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ गुठी संस्थान ऐन, २०३३ को दफा २६(१) मा गुठीका भाउले नगदीमा बुझाउनु पर्ने गुठी अधीनस्थ जग्गा भन्ने वाक्यांश समेतको प्रयोग गरिएको हुँदा गुठी अधीनस्थ जग्गामा समेत नगदीमा लिन सकिने कुरालाई पूर्णतः इन्कार गर्न सकिने देखिँदैन। गुठी संस्थान ऐनमा रहेको उक्त कानूनी व्यवस्थाले नगदी लिँदैमा 	५७

				स्वतः रैतान नम्बरी हुने भनी मान्नु पर्ने बाध्यता सिर्जना नगर्ने ।	
३८.	८७८१ विशेष उत्प्रेषण	३८६	रामबाबु पाठक विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> नेपाल सरकारलाई प्राप्त हुने छात्रवृत्तिमध्ये पैतालिस प्रतिशत स्थान मात्र समाजका कमजोर एवं पिछ्छडिएका वर्गहरूका लागि आरक्षित भएको देखिन्छ । बाँकी पचपन्न प्रतिशत स्थानमा खुल्ला प्रतिष्पर्धात्मक आधार (Meritocracy) बाट छनौट गर्ने व्यवस्था कायमै देखिँदा प्रतिष्पर्धात्मक क्षमता भएका सक्षम वर्गका विद्यार्थीहरूका लागि छात्रवृत्ति प्राप्त गर्ने मार्ग नै अवरुद्ध भएको भन्ने नदेखिने । 	५०
३९.	८७८२ विशेष उत्प्रेषण	३९०	रामबाबु भण्डारी समेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> चिकित्सकको सेवा लिने काममा Health Assistant लाई लगाउन मिल्दैन । यस्तो सम्बेदनशील सेवा प्रदान गर्नको लागि आवश्यक पर्ने न्यूनतम शैक्षिक योग्यता सर्वाधिक महत्वपूर्ण कुरा हो । सो आवश्यक योग्यता भएका र नभएका कर्मचारीहरू कुनै हालतमा समान हुन सक्दैनन् । त्यसैले यी दुई प्रकारका कर्मचारीलाई समान व्यवहार हुनुपर्छ भन्नु न्यायोचित देखिँदैन । समानताको हकले समानहरूका बीच समान र असमानका बीच असमान व्यवहार गर्ने कुरालाई दर्शाउने भएकोले निरपेक्ष समानता सम्भव नहुने । 	१३४
४०.	८७८३ संयुक्त वन्दीप्रत्यक्षीकरण	३९७	हर्कराज पन्तको हकमा कृष्णबहादुर पन्त विरुद्ध मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> भन्सार ऐन, २०६४ अन्तर्गत कसूर कायम हुने कुनै कार्यलाई अर्को कुनै कानूनले समेत कसूर मानी सो सम्बन्धमा छुट्टै कारवाही चलाउन सकिने व्यवस्था गरेकोमा अर्को कानून अन्तर्गतको कसूरमा अनुसन्धान गर्न र कारवाही चलाउन नसकिने भन्न नहुने । 	१३५
४१.	८७८४ संयुक्त खाग बिक्री	४०४	सूर्यबहादुर पुन विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> संगठित अपराधमा संलग्न प्रतिवादीहरूको कसूरलाई कुनै एउटा एकलो वारदात वा घटनासँग मात्र जोडी निरपेक्ष ढंगबाट हेर्नु भन्दा सो वारदातबाट प्रतिवादीहरूले हासिल गर्न चाहेको निहित उद्देश्य वा सो वारदातको दूरगामी असरलाई हेर्नु न्यायिक दृष्टिकोणबाट उपयुक्त वा वाञ्छनीय हुने । 	७२
४२.	८७८५ संयुक्त परमादेश	४१३	कर्पोरेट सोसल कन्सोर्टियम विरुद्ध अर्थ मन्त्रालय	<ul style="list-style-type: none"> मुनाफारहित कम्पनीको रूपमा स्थापना भई दर्ता भएको कम्पनीलाई आयकर ऐन, २०५८ को दफा २(घ)(१) तथा दफा १० को उद्देश्य तथा प्रयोजनको लागि मुनाफा आर्जन नगर्ने 	११३

				सामाजिक, परोपकारी तथा कल्याणकारी संस्थाकै रूपमा लिनुपर्ने ।	
४३.	८७८६ संयुक्त परमादेश समेत	४२१	सन्तोष बस्नेत समेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> आफ्नो देशको सीमा विषयमा जान्नुपर्ने चासो, सीमा सुरक्षा, अखण्डता र देशवासीको सुरक्षा र व्यवस्थापन विषय त्यस देशको प्रत्येक विवेकशील जिम्मेवार नागरिकको सार्थक सम्बन्ध र तात्त्विक सरोकारको विषय मात्र होइन, अवस्था हेरी यसको प्रत्यक्ष वा परोक्ष असर नागरिकलाई पर्ने भएकोले यो उसको सरोकारको विषयभित्र पर्ने । 	४६
४४.	८७८७ संयुक्त अंश	४३०	रामगोपाल चमार विरुद्ध मु.स. गर्ने कलावती चमार	<ul style="list-style-type: none"> भोगाधिकार बण्डा हुन सक्दैन भने स्वामित्व बण्डा हुन्छ। मोहियानीमा रहेको सम्पत्ति जग्गाधनी र मोहीबीच भूमिसम्बन्धी ऐन, २०२१ को संशोधित दफा २६ख, २६ग र २६घ बमोजिम विभाजित भए पछि सो मोहीका हैसियतले प्राप्त सम्पत्ति सगोलका अंशियारबीच अंशबण्डाको १ र १८ नं समेत बमोजिम बण्डा हुने । 	६५
४५.	८७८८ संयुक्त अंश चलन	४३६	सानुमाया महर्जन समेत विरुद्ध बुद्धिलाल महर्जन	<ul style="list-style-type: none"> एकासगोलमा रहे बसेको अवस्थामा कुनै अंशियारले अर्को अंशियारलाई सगोलको पैतृक सम्पत्तिको हक हस्तान्तरण गर्दैमा त्यस्तो सम्पत्तिमा अन्य अंशियारको हकाधिकार समाप्त हुन्छ, भन्न नमिल्ने । 	६६
४६.	८७८९ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	४४२	गोपीबहादुर भण्डारी विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> मुद्दामा अभियोजन गरेपछि न्यायिक प्रक्रियाबाट सफाई लिन पाउने अभियुक्तको पनि अधिकार हो । यस्तो वैध उपायको उपेक्षा गरेर मुद्दाको प्रक्रियालाई पन्छाउने र उन्मुक्ति खोज्ने प्रक्रियामा जाँदा न्यायमा समानताको मार्गमा अवरोध हुनसक्ने हुँदा मुद्दा फिर्ता लिने प्रक्रियामा निकै सर्तकता अपनाउनुपर्ने । 	७३
४७.	८७९० संयुक्त अवैध मोही लगत	४५७	दुलारीदेवी यादवनी विरुद्ध अब्दुल हमिद मियाँ धुनिया	<ul style="list-style-type: none"> एकपटक मोही कायम भइसकेपछि उसलाई कानूनबमोजिम निष्काशन नभएसम्म मोहीको मोहियानी हक भूमिसम्बन्धी ऐनको दफा २६ ले सुरक्षित गरेको छ । पटकपटक मोहीले आफ्नो मोहियानी हकको प्रमाण जग्गाधनीलाई देखाई मोहियानी हकको नवीकरण गरिरहनु नपर्ने । 	५७
४८.	८७९१ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	४६१	कामेश्वरी यादव विरुद्ध सप्तरी जिल्ला अदालत समेत	<ul style="list-style-type: none"> यातायात बन्द भएको भनी बार इकाईबाट सिफारिश पत्र साथ राखी गुज्रेको तारिख थामी पाउँ भनी अदालतमा दिएको निवेदन तथा सिफारिश पत्रलाई कानूनअनुकूलको अधिकृत निकायले दिएको सिफारिश भन्न नमिल्ने । 	८६

४९.	८७९२ संयुक्त उत्प्रेषण	४६७	नरेन्द्र मल्ल आले विरुद्ध श्याम पराजुली समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ मुद्दामा कुनै पक्षलाई तारिख तोकिनुको उद्देश्य सम्बन्धित पक्षलाई सुनुवाईको मौका दिनु र मुद्दाको कारवाही वारे अवगत गराउनु रहेको हुन्छ। मुद्दामा भैरहेको कारवाही वारे निजलाई तारिख तोकिएको दिन जानकारी हुने हुँदा सोभन्दा अगाडि नै असर पर्ने गरी मुद्दामा कारवाही गर्नु न्यायसंगत नहुनुका साथै कार्यविधिगत त्रुटि समेत हुन जाने। 	८६
५०.	८७९३ संयुक्त ठगी	४७१	ओमकार भन्ने ओमकुमार श्रेष्ठ विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> ■ कागज गराउने कानूनी अख्तियार जिल्ला प्रशासन कार्यालयलाई नभएको र त्यस्तो कागजकै आधारमा लेनदेन व्यवहारको महलको व्यवस्थाअनुसार साहू असामीको सम्बन्ध समेत सिर्जना नहुने हुँदा यस्तो लिखतलाई कुनै लेनदेनको तमसुक वा लेनदेनको रकम तिर्ने बुझाउने भाखाको लिखत सरह मुलुकी ऐन लेनदेन व्यवहारको महलमा व्यवस्था भएअनुसार अदालती प्रक्रियाबाट प्रचलन गराउन वा चलन चलाउन सकिने प्रकृतिको कागजात भन्न सकिने अवस्था नदेखिँदा पीडितहरू अदालतमा प्रवेश गर्न सक्ने अवस्था समेत नदेखिने। 	१०२
५१.	८७९४ संयुक्त कीर्ते	४९१	एलीजा थापा विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> ■ कीर्ते नागरिकता बनाउनु र राहदानीको माध्यमबाट विदेश जान सिफारिश गर्नु यी दुई कार्य पृथक पृथक हुन्। कीर्ते नागरिकता बनाउने कार्यमा संलग्नता छ भनी पोल गर्न नसकेको र वादी पक्षले समेत सो पुष्टि गर्न नसकेको स्थितिमा एउटाले कीर्ते कार्य गरेकोमा कीर्तेमा संलग्न नहुने अर्को व्यक्ति समेतलाई सजाय गर्नु फौजदारी न्यायको सिद्धान्तविपरीत हुने। 	७४
५२.	८७९५ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	४९७	छविलाल पौडेल विरुद्ध अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ व्यवहार र आचरणले निजलाई वास्तवमै अन्यायपूर्वक कानूनी हकबाट वञ्चित गरिएको छ भन्ने देखिनु पर्दछ। सुविधा पाउनुपर्ने माग कानूनसम्मत् र न्यायसंगत देखिनु पर्दछ। सुविधास्वरूप प्राप्त हुने कानूनी हकको दावी गर्नेले कानूनले तोकेको कर्तव्य निर्वाह गरेको पनि देखिनु पर्ने। 	१३५
५३.	८७९६ संयुक्त	५०४	गौरा थारू समेत विरुद्ध मु.स.गर्ने वेचनी थरूनी समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ पति पिताद्वारा गरिएको कार्यले साम्प्रतिक हक प्राप्त गर्ने व्यक्तिहरूको हक दुरासयपूर्वक अपहरित भएको नदेखिँदासम्म अदालतबाट सम्पन्न फैसला, डिसमिस, मिलापत्र र खारेजी 	८६

	बण्डापत्र मिलापत्र			फैसला बदर हुन नसक्ने व्यवस्था अ.व. ८६ नं. ले गरेको हो। अदालतबाट सम्पन्न हुने फैसला, डिसमिस, मिलापत्र र खारेजले सुनिश्चताको प्रत्याभूति र मुद्दाको निश्चित अन्त्यको प्रवन्ध गर्दछन्। र, यो अपेक्षा कानूनी प्रणाली र न्याय व्यवस्थाको स्थायित्वको लागि अपरिहार्य हुने।	
५४.	८७१७ संयुक्त उत्प्रेषण	५१०	देवनाथ यादव विरुद्ध पुनरावेदन अदालत राजविराज सप्तरी	■ फैसला कार्यान्वयनका तामेली निर्णय समेतका कामकारवाहीलाई मुद्दाको रूपमा नभई केवल रीत वा वेरीतको कसीमा मात्र दण्ड सजायको ६१ नं. र अ.व. १७ अनुरूप हेरिने।	८७
५५.	८७१८ संयुक्त चोरी	५१७	रामबाबु साह विरुद्ध नेपाल सरकार	■ निजी उपभोग वा प्रयोगको लागि सामान खरीद गर्नेले यसरी खरीद गर्दा कुनै कागज गरी लिने वा नलिने कुरा निजको ईच्छा र खरीद गरिएको वस्तुको प्रकृति र कानूनी बाध्यताको विषयले निर्धारण हुने।	७५
साउन					
५६.	८७१९ पूर्ण उत्प्रेषण परमादेश	५२५	मालपोत कार्यालय चावहिल विरुद्ध गुठी संस्थान के.का.	■ अधिकारप्राप्त अधिकारी, क्षेत्राधिकार सम्पन्न निकाय हुँदा पनि सो निकाय र अधिकारीसमक्ष कुनै विषय निर्णयार्थ पेश नभएसम्म हेरी निर्णय गर्नु कानूनसम्मत नहुने।	८८
५७.	८८०० विशेष उत्प्रेषण	५३३	दीपकप्रसाद न्यौपाने समेत विरुद्ध मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	■ विकास समितिअन्तर्गत काम गर्ने कामदार कर्मचारीहरू कटौती गरी निष्काशन गर्दा रोजगारीको हकमा प्रतिकूल असर परेको भन्न नमिल्ने।	१३६
५८.	८८०१ पूर्ण उत्प्रेषण	५३७	रागिनी उपाध्याय ग्रेला समेत विरुद्ध मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	■ प्राज्ञहरूको नियुक्तिको विषय न्याय निरोपणयोग्य वा न्यायिक परीक्षणको मापदण्डको विषय नहुँदा अदालतले हस्तक्षेप नगर्ने।	१३६
५९.	८८०२ विशेष उत्प्रेषणसमेत	५५१	सञ्चिता न्यौपाने विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	■ न्यायिक पुनरावलोकनको विषयमा विलम्बको सिद्धान्त लागू नहुने। ■ कुनै संस्थामा लामो समयसम्म अस्थायी रूपमा काम गरेका व्यक्तिहरूलाई मात्र प्रतिष्पर्धा गराई स्थायी गर्ने व्यवस्था संविधानसम्मत नहुने।	४०

६०.	८८०३ संयुक्त अंशचलन	५५७	बालकृष्ण श्रेष्ठ विरुद्ध मुद्दा सकार गर्ने रामेश्वरी श्रेष्ठ	■ शेषपछिको बकसपत्र गरिदिनेको मृत्यु भएको र सो लिखत बदर नभएको अवस्थामा त्यस्तो बकसपत्र स्वतः क्रियाशील भै बकसपत्र दिनेको अंश हक बकसपत्र पाउनेमा सर्ने ।	६६
६१.	८८०८ संयुक्त जीउमास्ने बेच्ने	५६८	हरि मगर भन्ने तेजबहादुर राना मगर विरुद्ध नेपाल सरकार	■ पीडितको मौकाको प्रमाणित बयानलाई मिसिल संलग्न अन्य प्रमाणहरूले सिलसिलावद्ध रूपमा समर्थन गरेको अवस्थामा जीउ मास्ने बेच्ने मुद्दाकी पीडितको अदालतमा उपस्थित भै बकपत्र नगरेको कारणले मात्रै सो घटना नभएको र त्यसमा संलग्न प्रतिवादीले कसूरबाट उन्मुक्ति नपाउने ।	१०३
६२.	८८०५ संयुक्त मोटरसाइकल बीमा	५७४	राष्ट्रिय बीमा संस्थान विरुद्ध इन्द्रजीत तिवारी	■ उपलब्ध नै नगराएको बीमालेखको शर्तको परिपालना नगरेको भन्ने आधारमा बीमाको दावीतर्फ प्रवेश नै नगरेको निर्णय विधिसम्मत नदेखिने ।	१३७
६३.	८८०६ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	५७८	कन्या बहुमुखी क्याम्पस सञ्चालक समिति विरुद्ध श्रम अदालत समेत	■ स्थायी कर्मचारी वा शिक्षक सरहको व्यवहार वा सुविधा आंशिक (Part Time) वा पिरियड बेसिसमा काम गर्ने अस्थायी शिक्षक कर्मचारी वा कामदारले पनि पाउनु पर्छ भन्नु न्याय, कानून र अन्य कुनै दृष्टिले पनि मनासिव नहुने ।	१३७
६४.	८८०७ संयुक्त परमादेश समेत	५८७	नेपाल निजामती कर्मचारी संगठन, विभागीय का.स. सर्वोच्च अदालत विरुद्ध मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत	■ जुन सिद्धान्त र मापदण्डको आधारमा अर्थ मन्त्रालय वा अन्य निकायको हकमा प्रोत्साहन भत्ता उपलब्ध गराएको छ, सो भत्ता समानताको सिद्धान्तअनुरूप समान रूपले न्यायिक जनशक्तिको लागि पनि आकर्षित हुने ।	१३८
६५.	८८०८ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	६०१	एभरेष्ट बैंक लिमिटेड, प्रधान कार्यालय विरुद्ध ऋण असूली पुनरावेदन न्यायाधिकरण समेत	■ प्रतीतपत्रअनुसारको सामानहरू विक्रीकर्ताले खरीदकर्तालाई हस्तान्तरण गर्ने क्रममा ढुवानीकर्तालाई बुझाएको लिखत (Bill of Lading, Airway bill etc.) र प्रतीतपत्रमा निर्धारित अन्य लिखतहरू विक्रीकर्ताले प्रतीतपत्र खोल्ने बैंकलाई बुझाएपछि सोको सामान्य परीक्षणको आधारमा प्रतीतपत्र खोल्ने बैंकले सामानको मूल्य विक्रीकर्तालाई भुक्तानी गर्ने दायित्व शुरु हुने ।	११३
६६.	८८०९ संयुक्त ठगी	६१०	नेपाल सरकार विरुद्ध ब्रसुवु भन्ने We yu jiang	■ जालसाजी, भुक्त्याई वा ठग्ने नै अभिप्रायले कुनै करार गरेकोमा बाहेक करारबाट फौजदारी दायित्वको सिर्जना नहुने ।	११४

६७.	८८१० संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	६१५	पुण्यप्रसाद खरेल विरुद्ध विद्यालय शिक्षक किताबखाना समेत	<ul style="list-style-type: none"> विद्यालय शिक्षक किताबखानाले शिक्षकहरूको अभिलेख दुरुस्त नराखी आफ्नो दायित्व पूरा नगर्ने र उमेरको हदभन्दा बढी सेवा गरी प्राप्त तलव भत्तालाई पछिबाट प्राप्त उपदान औषधि उपचार खर्चबाट कटाउन नमिल्ने । 	१३९
६८.	८८११ संयुक्त निर्णय बदर दाखिल खारेज	६२०	मु.स. गर्ने शोभादेवी प्रकाश समेत विरुद्ध रश्मीदेवी बम	<ul style="list-style-type: none"> आफूले बकसपत्रबाट प्राप्त गरेको सम्पत्ति बकसपत्र पाउनेले भोग चलन नगरेको अवस्थामा मात्र मुलुकी ऐन, दान बकसको ५ नं. को कानूनी व्यवस्था आकर्षित हुने । 	६६
६९.	८८१२ संयुक्त उत्प्रेषण	६२६	गौबहादुर आले विरुद्ध देवेन्द्रविक्रम रोक्का समेत	<ul style="list-style-type: none"> ऋणीको नाउँमा रहेका सम्पत्तिको जायजात तायदातसम्बन्धी प्रक्रिया नै नगरी जेथा नै नदेखाई दण्ड सजायको ४२ नं. को व्यवस्थाविपरीत हुने गरी ऋणीलाई लेनदेन मुद्दाको फैसलाअनुसार लेनदेन व्यवहारको १९ नं. को व्यवस्थाअनुसार भनी कैदमा पठाउने कार्य कानूनसम्मत भन्न नमिल्ने । 	८८
७०.	८८१३ संयुक्त उत्प्रेषण	६३२	युनिलिभर नेपाल लिमिटेड (नेपाल लिभर लि.) विरुद्ध ब्रजकिशोर पण्डित समेत	<ul style="list-style-type: none"> किटानी सजाय कृन तथ्यमा आधारित छ र सो तथ्य कसरी स्थापित भयो भन्ने विवरणका अतिरिक्त कारवाही गरिने सुनिश्चितताबाहक पत्रलाई मात्र कुनै पनि कामदार कर्मचारीलाई कारवाहीको प्रयोजनका लागि सोधिएको स्पष्टीकरण मान्नुपर्ने हुन्छ । कारवाही गर्नु अघि कारवाही गर्ने अधिकारवाला सुनिश्चित हुन माग गरिने जानकारी वा तथ्यलाई स्पष्टीकरण सोधिएको भन्न नमिल्ने । 	११४
७१.	८८१४ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	६४३	यूनिटी लाईफ इन्टरनेशनल लि. विरुद्ध मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> कम्पनीको नामबाट काम गरेको भनी आपराधिक कार्यमा संलग्न संस्थापक, शेयरधनी वा यसका कर्मचारी वा अन्य व्यक्तिलाई व्यक्तिगत रूपमा यस्तो आपराधिक कार्यको सजाय हुने हुँदा कम्पनीहरूको फौजदारी दायित्वको सीमा अति सीमित रहेको मानिनु पर्ने । 	११५
७२.	८८१५ संयुक्त परमादेश	६७३	आयुर्वेद विभाग विरुद्ध रामबाबु शरण जयसवाल	<ul style="list-style-type: none"> वहुवा र स्तरवृद्धि जिम्मेवारीको हिसावले फरक अर्थमा ग्रहण गर्नुपर्ने । 	१३९
७३.	८८१६ संयुक्त	६७८	शकुन्तलादेवी यादव विरुद्ध सुनसरी जिल्ला	<ul style="list-style-type: none"> घडेरीको निकास बाटोको दुबै पक्षलाई पर्ने असुविधाका सम्बन्धमा सोच्दासम्म नसोची न्यायिक मन प्रयोग नगरी यान्त्रिक रूपमा 	८८

	उत्प्रेषण समेत		अदालत, इनरूवा समेत	प्रत्येक कित्ता चिनै पछि अन्यथा नरम करम मिल्दैन भन्ने मान्यता कानूनसंगत नहुने ।	
७४.	८८१७ संयुक्त उत्प्रेषण	६८३	नारायणप्रसाद नेम्वाङ्ग विरुद्ध रघुवीर नेम्वाङ्ग	<ul style="list-style-type: none"> ■ म्याद सूचना बुझी अनुपस्थित हुनु भनेको स्वेच्छाले आफ्नो अधिकार परित्याग गरेको मान्नु पर्ने । 	८९
७५.	८८१८ संयुक्त उत्प्रेषण	६८८	वातावरण तथा मानव संसाधन विकास समाज नेपाल, डोटी विरुद्ध जिल्ला प्रशासन कार्यालय, डोटी	<ul style="list-style-type: none"> ■ प्रमुख जिल्ला अधिकारीलाई कुनै संस्थामा कार्यरत कर्मचारीको नियुक्ति, अवकाश वा नियुक्ति बदर जस्तो विवादमा पुनरावेदन वा उजूर सुन्ने विशेष अधिकार भएको नदेखिने । 	११७
७६.	८८१९ संयुक्त परमादेश	६९२	भीमबहादुर मादेन विरुद्ध मालपोत कार्यालय, तेह्रथुम	<ul style="list-style-type: none"> ■ अधिकृत वारेसनामाको अवधि कितान नगरी दिएको अवस्थामा दिनेले बदर नगराए वा मुद्दा परी बदर नभएसम्म त्यस्तो अधिकृत वारेसनामा स्वतः निष्क्रिय नहुने । 	९०
मदौ					
७७.	८८२० पूर्ण अंश दर्ता	६९७	शिवनाथ साह कानू विरुद्ध विश्वनाथ साह कानू	<ul style="list-style-type: none"> ■ एउटै विवादमा एकै तहको अदालतबाट दुईवटा फैसला हुन नसक्ने । यदि हुन गएमा कानूनबमोजिमको प्रक्रिया पूरा गरी पछिल्लो फैसला नै आधारिकारिक फैसला हुने । 	९०
७८.	८८२१ पूर्ण लिखत दर्ता बदर	७०४	महेन्द्रबहादुर कार्की विरुद्ध वीरेन्द्रमाया कार्की समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ अन्य अशियारलाई बण्डा गर्नु नपर्ने आफूखुशी गर्न पाउने र विक्री बितरण गर्दा कसैको मञ्जुरी समेत लिन नपर्ने भएकोले घरको मुख्य व्यक्तिको हैसियतले आमाले आफ्नो पालामा आर्जेको अचल सम्पत्ति राजीनामा पारित गरी हक हस्तान्तरण गरेको कार्यलाई अन्यथा भन्न नमिल्ने । 	५८
७९.	८८२२ संयुक्त खानलाउन दिलाई पाऊँ	७०९	नरबहादुर आचार्य विरुद्ध रुकमेणीदेवी शाह	<ul style="list-style-type: none"> ■ घरेलु हिंसा जस्तो अमानवीय र कठोर व्यावहार गरी घरमा बस्न नसक्ने वातावरण तयार गर्ने र पछि आएर माना चामल भर्न सक्ने आर्थिक हैसियत छैन भन्ने जिकीर आधारहीन हुने । 	५०
८०.	८८२३ संयुक्त उत्प्रेषण	७१४	मधुसुधन बुढाथोकी विरुद्ध मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ सजाय गर्ने अधिकार नेपाल सरकारलाई हुने भनी तोकिएकोमा सो अधिकार सचिवलाई नभै मन्त्रपरिषद्लाई मात्र हुने । 	१३९

				<ul style="list-style-type: none"> कानूनले नै स्पष्ट साथ शुरू कारवाही गर्ने र सोउपर पुनरावेदन सुन्ने पदाधिकारी वा निकायमा नेपाल सरकार (तत्कालीन श्री ५ को सरकार) भनी किटान गरिरहेको हुँदा मन्त्रपरिषदले नै शुरू निर्णय गर्न र सोउपर पुनरावेदन सुन्न नमिल्ने भनी अर्थ गर्न र बिना आधार शुरू कारवाही गर्ने मन्त्रपरिषदको अधिकार अन्य पदाधिकारीमा स्वतः सर्ने भन्नु न्यायसम्मत हुन नसक्ने । 	
८१.	८८२४ संयुक्त परमादेश	७२०	नरेन्द्रमोहन मिश्र विरुद्ध जानकीदेवी	<ul style="list-style-type: none"> प्रमुख जिल्ला अधिकारीलाई साँघ, सीमाना, कुलोपानी जस्ता सार्वजनिक हित वा सरोकारको विषयमा तत्काल शान्ति भंग हुन नदिन केही समयको लागि मात्र त्यस्तो सम्पत्ति रोक्का राख्न सक्ने तर विशुद्ध निजी सम्पत्तिसम्बन्धी विवाद हेर्ने र अनन्तकालसम्म त्यस्तो सम्पत्ति रोक्का राख्ने अधिकार नहुने । 	५९
८२.	८८२५ संयुक्त ज्यान मार्ने उद्योग	७२४	नेपाल सरकार विरुद्ध सीता चौलागाई	<ul style="list-style-type: none"> ज्यान मार्ने उद्योग मुद्दामा पीडितको घाउको अवस्थाले प्रतिवादीको कार्यको साँघातिकताको वस्तुगत रूपमा मूल्याङ्कन गर्ने आधार हुने हुँदा त्यस्तो प्रमाणलाई अदालतले महत्वपूर्ण प्रमाणको रूपमा ग्रहण गर्ने । 	१०३
८३.	८८२६ संयुक्त वैकिड कसूर	७२९	नेपाल सरकार विरुद्ध ईन्द्र ताम्राकार भन्ने ईन्द्रबहादुर नेपाली	<ul style="list-style-type: none"> कानूनी व्यवस्थाको प्रयोगमा सारभूत भिन्नताको व्याख्या गर्दा आत्मगत रूपमा नभै सम्बन्धित ऐन/ कानूनको सूक्ष्म अध्ययन गरी विधायिकी मनसायलाई परिलक्षित गरी व्याख्या गर्नुपर्ने । 	१०३
८४.	८८२७ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	७३७	दिलबहादुर धामी विरुद्ध घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> तोकिएको निकायमा दर्ता नगरी वा तोकिएको पद्धति, प्रक्रिया प्रविधि प्रयोग नगरी उद्योग सञ्चालन गरेमा कानूनबमोजिमको कार्य नहुने । 	११७
८५.	८८२८ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	७४३	रामु महतो विरुद्ध मन्त्रपरिषदको कार्यालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> पीडक, पीडित र मृतक समेतका व्यक्ति कुनै राजनीतिक विचार आस्थासँग नजिक रहेकै आधारमा मात्र अपराधिक घटना राजनीतिक विषयवस्तुसँग सम्बन्धित रहेको भनी मुद्दा फिर्ता लिँदा दण्डहीनताले प्रोत्साहन पाउने । 	७५
८६.	८८२९ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	७५१	सुनीता अर्याल समेत विरुद्ध लोकसेवा आयोग	<ul style="list-style-type: none"> शैक्षिक योग्यता निर्धारण गरी प्रशिक्षणमा भाग लिन दरखास्त आवाहन गरिएकोमा छनौट भई प्रशिक्षण लिइरहेको र सो पूरा नहुँदै निजामती पदको लागि तोकिएको 	१४०

				योग्यता नै परिवर्तन गरी सेवारत कर्मचारीको हकमा मात्र लागू नहुने व्यवस्था विभेदकारी हुने ।	
८७.	८८३० संयुक्त अंश चलन	७५८	जमरुद्दिन मियाँ विरुद्ध जियाउल हुसेन मियाँ समेत	<ul style="list-style-type: none"> विदेशमा रहेका आफ्ना छोराको आर्जनबाट आफ्ना नाममा खरीद भएको सम्पत्ति निजी श्रम, सीप र प्रयासबाट आर्जन भएको मानिने हुँदा अंशवण्डा गर्नु नपर्ने । विदेशमा रहेको आफ्नो छोराको आर्जनबाट आफ्ना नाममा खरीद भएको सम्पत्ति पनि निजी श्रम, सीप र प्रयासमध्ये प्रयासको आर्जन भएबाट सोबाट अंश दिन वाध्य बनाउनु अंशवण्डाको १८ नं. प्रतिकूल हुनजाने । 	५९
८८.	८८३१ संयुक्त उत्प्रेषण	७६२	दीपककुमार पोखरेल समेत विरुद्ध मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> राज्यको एक अंगको आफ्नो हकमा सेवा गर्ने सुरक्षाकर्मी वा सवारी चालकको हकमा वही सुविधा दिने र अर्को अंगमा खटिने त्यस्तै कर्मचारीको हकमा घटी सुविधा दिनु भेदभावपूर्ण हुने । 	१४०
८९.	८८३२ संयुक्त भ्रष्टाचार	७७१	नेपाल सरकार विरुद्ध खुमबहादुर खड्का समेत	<ul style="list-style-type: none"> अमित्त्वो र अस्वाभाविक उच्च जीवनस्तर परिभाषित नभएको स्थिति हुँदा सन्दर्भहरूको आधारमा निर्धारण गर्नुपर्ने प्रकृतिको देखिन्छ । त्यसलाई स्पष्ट गर्ने मापदण्डको अभावमा व्यक्तिको वैधानिक र औपचारिक आयस्तरको आधारमा मात्र निर्धारण गर्नुपर्ने । घरसारमा लिएको कर्जा भाखाभिन्न तिर्नु बुझाउनु पर्ने र आर्जन वा सम्पत्तिबाटै कर्जा तिरिने हुँदा ऋण लिएको रकम सधैंका लागि आयस्रोत भैरहन्छ भन्न तर्कसम्मत नहुने । 	७६
९०.	८८३३ संयुक्त परमादेश	८३०	सुदर्शन सुवेदी समेत विरुद्ध मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> अति अशक्तहरूको लागि आवश्यक अनुसार आवासीय अपाङ्ग घरको निर्माण गर्नु र तिनको उचित ढंगले सञ्चालन गर्नु एवं वेराजगारी वा गरी खान नसक्ने अपाङ्गहरूलाई भत्ताको व्यवस्था गर्नुपर्ने । 	५१
९१.	८८३४ संयुक्त उत्प्रेषण	८४२	रोवियस इन्टरनेशनल प्रा.लि. विरुद्ध मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> कुनै पनि व्यापार व्यवसायबाट क्रेता एवं विक्रेता दुवै पक्षले केही न केही प्रतिफल प्राप्त गर्नुपर्ने व्यापारसम्बन्धी विधिशास्त्रको प्रतिकूल हुने नेटवर्क मार्केटिङले संवैधानिक एवं कानूनी संरक्षण प्राप्त गर्न नसक्ने । 	११८
९२.	८८३५ संयुक्त वन्दीप्रत्यक्षीकरण	८६०	स्याल भन्ने संजीव लामा विरुद्ध कारागार कार्यालय, ढिल्लीबजार समेत	<ul style="list-style-type: none"> अलग अलग मुद्दा र अलग अलग वारदात रहेको अवस्थामा त्यस्ता मुद्दाहरूको कारवाही र सजाय अलग अलग हुने हुँदा एउटै सजायमा गाभ्न नमिल्ने । 	१०४

९३.	८८३६ संयुक्त कर्तव्य ज्यान ज.क.उद्योग	८६५	पूर्णबहादुर तिम्सिना विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> पीडितको उत्तेजक कार्यको तत्काल प्रतिक्रियास्वरूप प्रतिवादीले आफैँउपरको नियन्त्रण पूर्णरूपमा गुमाई कुनै कार्य गर्दा पीडितको ज्यान मर्न गएको अवस्थामा प्रतिवादीले आवेशको जिकीर लिनसक्ने र आंशिक प्रतिरक्षाको सुविधा पाउनसक्ने । आपराधिक कार्य विभिन्न कडीहरू (Segments) को रूपमा रहेको अवस्थामा कुनै कडीमा आपराधिक मनसायको उपस्थिति भएमा अपराध कायम हुनको लागि आपराधिक मनसाय पर्याप्त हुने । 	७८
असोज					
९४.	८८३७ पूर्ण परमादेश	८७३	सीता कैनी विरुद्ध जिल्ला प्रहरी कार्यालय, तनहुँ	<ul style="list-style-type: none"> नेपाल सरकारको मातहतमा रहेको सेनामा कार्यरत् व्यक्तिलाई फरार रहेको व्यक्ति वा अनुसन्धान गर्ने निकायको पहुँच बाहिरको व्यक्ति भनी अर्थ गर्न नमिल्ने । 	१०४
९५.	८८३८ तिशेष उत्प्रेषयुक्त परमादेश	८८०	श्यामकुमार ओझा विरुद्ध सर्वोच्च अदालत, बहुवा समितिको सचिवालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> एउटै सेवा र एउटै समूहमा पर्ने विभिन्न कार्यालयमा कार्यरत् सबै कर्मचारीहरूले पदोन्नतिको उचित र समान अवसर पाउनु पर्दछ । सोको लागि सम्बन्धित ऐन, नियमद्वारा उचित व्यवस्थापन हुनुपर्नेमा निवेदक कार्यरत् रहेको अड्डा बहुवा प्रयोजनका लागि कुनै समूहमा अहिलेसम्म नपरेको अवस्थालाई ठीक मान्न नसकिने । 	१४१
९६.	८८३९ संयुक्त कीर्ति	८८९	दुर्गाबहादुर बस्नेत विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> एउटै जरियाबाट गरेको फरक-फरक कसूरका सम्बन्धमा एउटै अभियोगपत्र पेश गरिएकोलाई अ.व.७२ नं. प्रतिकूल भन्न नमिल्ने । 	१०५
९७.	८८४० संयुक्त उत्प्रेषण समेत	९०७	रामदेव यादव समेत विरुद्ध विशेश्वर यादव समेत	<ul style="list-style-type: none"> फैसलामा लेखाई वा टाईपको सामान्य भूल सच्याउने गरी भएको संशोधन आदेशले फैसलाको परिणाममा कुनै अन्तर पार्न नहुने हुनाले त्यसबाट मुद्दाको अर्को पक्षको हक र अधिकारमा कुनै असर नपर्ने, निजलाई थप दायित्व नलगाइने, सजाय नगरिने वा सामाजिक रूपले लाञ्छित नगरिने हुँदा सुनुवाइको मौका दिनुपर्छ, भन्नुको कुनै औचित्य वा प्रयोजन नहुने । 	१०५

९८.	८८८१ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	९९३	ड्यूसफ्ट ओभरसिज नेपाल प्रा.लि. विरुद्ध राजस्व अनुसन्धान विभाग समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को अनुसूची १ को समूह ७ ले मुद्रण भैसकेको (Printed) कितावलाई समेटेको देखिए पनि Online सेवामार्फत् कारोवार हुने E-book लाई समेटेको देखिन नआएकोले E-book को विक्री कारोवारलाई मूल्य अभिवृद्धि कर छूट हुने कारोवार मान्न नमिल्ने । 	९९८
९९.	८८८२ संयुक्त अधिकारपृच्छा उत्प्रेषण समेत	९२४	पद्मराज जोशी विरुद्ध जिल्ला प्रशासन कार्यालय दार्चुला समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ सम्बन्धित सुपरिवेक्षक, पुनरावलोकनकर्ता र पुनरावलोकन समितिले कुनै कर्मचारीलाई कार्यसम्पादनको मूल्याङ्कन गरी अङ्क प्रदान गर्दा कारण नखोली अङ्क प्रदान गरेको कारणले मात्र प्राप्त गरिसकेको अङ्कले मान्यता नपाउने भन्न नमिल्ने । 	९४९
१००.	८८८३ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	९३२	मो. मुस्तकीम राइन विरुद्ध प्रशासकीय अदालत समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ सजाय गर्न पाउने निर्णय गर्ने अधिकार प्रत्यायोजन गर्न मिल्ने कानूनी व्यवस्थाको अभावमा सो सजाय गर्न पाउने गरी तोकिएको अधिकृत वा कार्यालय प्रमुख कार्यालयमा अनुपस्थित रहेको अवस्थामा निजभन्दा मुनिका कुनै कर्मचारी निमित्त भै काम गरिरहेको अवस्थामा निजले कार्यालयको नगरी नहुने अत्यावश्यक र दैनिक प्रशासनिक कार्य सञ्चालन मात्र गर्नुपर्ने । 	९४९
१०१.	८८८४ संयुक्त जवरजस्ती करणी	९४०	नेपाल सरकार विरुद्ध शंकर विश्वकर्मा	<ul style="list-style-type: none"> ■ न्यायाधीशले मुद्दाको सुनुवाइ गरी राय कितावमा राय व्यक्त गरी सही समेत गरिसकेपछि सो राय स्वयं निर्णयकर्तालाई पनि बन्धनकारी हुन्छ, अन्यथा राय नै कायम रहन नसक्ने र निर्णयहरू अविश्वसनीय, अभरपर्दो तथा जतिखेर पनि दुरुपयोग गर्न सकिने किसिमको हुन जान्छ । त्यस्तो प्रश्न अनुशासनको हिसावले गम्भीर हुने । 	९०५
१०२.	८८८५ संयुक्त अंश नामसारी	९४६	किस्मती मुराव समेत विरुद्ध शिवपुजन मुराव	<ul style="list-style-type: none"> ■ लिखत प्रमाणको वर्गीकरण गर्दा ती कुन कानूनअन्तर्गत के प्रयोजनका लागि खडा भएका हुन् भनी हेरिनु पर्ने हुन्छ । अन्यान्य प्रयोजनका लागि खडा भएका कुराले अंशबण्डाको ३० नं. को प्रयोजनका लागि मूल प्रमाणको स्थान लिन नसक्ने । 	५९
१०३.	८८८६ संयुक्त अवण्डा जग्गा बण्डा	९५१	देवनाथ साह तेली विरुद्ध नन्दुसाह तेली समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ बण्डापत्रमा कुनै सम्पत्तिको सम्बन्धमा केही नबोलिएको अवस्थामा त्यो जसका नाममा छ, उसैको मात्र हुने अरु अशियारको त्यसबाट हक लोप हुने भन्ने अर्थ लाग्न नसक्ने । 	६०

१०४.	८८४७ संयुक्त उत्प्रेषण समेत	१५६	रोशन खनाल समेत विरुद्ध परराष्ट्र मन्त्रालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> एकैपटक एउटै प्रश्नपत्र तथा पद्धतिबाट चयन भएका परीक्षार्थीलाई विज्ञापन नम्बर तथा सिफारिश मितिका आधारमा नभै सबै विज्ञापन नम्बरमा छनौट भएकाहरूलाई एउटा टोकरीमा हाली निज समावेश भएको परीक्षाको मूल्याङ्कनमा प्राप्त गरेको अङ्कबाट नै तिनीहरूको योग्यताक्रमको निर्धारण हुनुपर्ने । 	१४२
१०५.	८८४८ संयुक्त उत्प्रेषण प्रतिषेध	१६९	सावित्री राई विरुद्ध एकमाया बस्नेत समेत	<ul style="list-style-type: none"> मुद्दा परिरहेको सम्पत्तिमध्ये कुनै पनि सम्पत्ति मुद्दा चल्दा-चल्दै वा फैसला कार्यान्वयन नहुँदै हक हस्तान्तरण गरे, गराएमा जिल्ला अदालत नियमावली, २०५२ को नियम ७८(क) आकर्षित हुने । 	९१
१०६.	८८४९ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	१७६	इन्हुरेड इन्टरनेशनल समेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> प्राथमिक र माध्यमिक स्तरका अनेक निजी विद्यालयहरूको सञ्चालनबाट दिनहुँ महंगो हुँदै गएको शिक्षा जनताको पहुँच भन्दा बाहिरको वस्तु बन्दै गएको अनुभूति गरिएको हुँदा शिक्षा ऐन, २०२८ र शिक्षा नियमावली, २०५९ अनुसार जिम्मेवार सरकारी निकायले प्रभावकारी ढंगले आफ्नो जिम्मेवारी पूरा गर्न सकेको छैन । दिनानुदिन अनुगमन र सामान्य नियन्त्रण, निर्देशनको कामकारवाही अत्यन्त फितलो बन्दै गएकोले तात्कालिक परिवर्तन र सुधारको अत्यन्त आवश्यकताको परिस्थितिलाई ध्यानमा राख्दै नेपाल सरकार, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय र शिक्षा मन्त्रालयको नाममा निर्देशनात्मक आदेश जारी हुने । 	६०
१०७.	८८५० संयुक्त उत्प्रेषण	१९२	रमेश महतो प्रतिष्ठान समेत विरुद्ध संविधान सभा, संसदीय व्यवस्था तथा संस्कृति मन्त्रालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> जुन प्रयोजन र प्रतिष्ठानका लागि रकम विनियोजित गरिएको हो, सोही प्रयोजनका लागि खर्च हुने गरी सोही प्रतिष्ठानलाई प्रदान गर्ने अधिकार विनियोजनकर्ता नेपाल सरकारलाई नै हुने । 	४१
१०८.	८८५१ संयुक्त उत्प्रेषण	१९९	गोपालभूषण पराजुली विरुद्ध पुनरावेदन अदालत पोखरा समेत	<ul style="list-style-type: none"> तत्काल गरिने अन्तरकालीन प्रकृतिका आदेश फैसला सरहका नभई त्यस बेलाको औचित्यका आधारमा गरिने तत्कालका लागि दिइने आदेश हुन, जसले सबूद प्रमाण संकलन र परीक्षण पछि तिनको मूल्याङ्कनका आधारमा हुने फैसलालाई प्रभाव पार्न नसक्ने । 	४१

१०९.	८८५२ संयुक्त अंश दर्ता	१००७	गन्धियादेवी कनुइन विरुद्ध जगदेव साह कानू समेत	<ul style="list-style-type: none"> ठहर खण्डबाट निष्पादित इन्साफको विषयलाई तपसील खण्डमा अधुरो रूपमा उल्लेख गर्नु भनेको सामान्य त्रुटि नै मान्नु पर्दछ । त्यस्तो त्रुटिलाई न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा १९(२) ले सच्याउन कुनै निश्चित हदम्याद नभएकोले अदालतलाई त्यस्तो सामान्य भूल वा त्रुटि सच्याउन कुनै बाधा नदेखिने र दण्ड सजायको ६१ नं. कार्यान्वयन तर्फको विषयमा भएको कानून हुँदा सामान्य त्रुटि वा भूल सच्याउन ऐ. दण्ड सजायको ६१ नं. आकर्षित समेत नहुने । 	९१
११०.	८८५३ संयुक्त कर्तव्य ज्यान	१०१३	वीरमान लुङ्गेली (मगर) विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> फौजदारी अपराधमा जरियाको सिद्धान्त (Doctrine of Causation) अनुसार फौजदारी दायित्व वहन गराउनका लागि फौजदारी कानूनले निषेध गरेको परिणाम कसको कार्यबाट उत्पन्न भएको हो भन्ने कुरा महत्वपूर्ण हुने हुँदा टाउकाको हड्डी फुटेको र सोही चोटबाट थला परी मृत्यु भएको प्रमाणित भइरहेको अवस्थामा ज्यान सम्बन्धीको ८ नं. आकर्षित हुने । 	७९
कात्तिक					
१११.	८८५४ विशेष उत्प्रेषण	१०२१	पुण्यप्रसाद अर्याल विरुद्ध मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> मुलुकी ऐन दण्ड सजायको ११क नं. को देहाय २ कानूनी व्यवस्था पहिलो पटक तीन वर्षभन्दा कम कैदको सजाय हुने कसूर गर्ने व्यक्तिको हकमा कसूरदार ठहर भए पनि अपराधको प्रकृतिको आधारमा अड्डाले कैदमा राख्न मनासिव नठहर्‍याई फैसला गरेको अवस्थामा मात्र आकर्षित हुने । 	१०५
११२.	८८५५ विशेष उत्प्रेषण परमादेश	१०२५	खेसवहादुर तामाङ विरुद्ध मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> कुनै पनि मुद्दामा अदालतको निर्णयले सजाय पाई कैद ठेकिएका कैदीहरूले सामुदायिक सेवा वा खुला कारागारमा रहने कुरालाई आफ्नो वैयक्तिक हक वा स्वतन्त्रताको रूपमा दावी गर्न नसक्ने । 	१०६
११३.	८८५६ पूर्ण उत्प्रेषण समेत	१०३३	हरिनाथ प्रसाद विरुद्ध मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> कैदको सजाय पाएको अवस्थालाई आधार लिई नोकरीबाट बर्खास्त गर्ने निर्णय भएकोमा निर्णयमा आधार लिइएको तर उक्त कैद सजाय नै पुनरावेदन तहबाट उल्टी भई जरीवाना मात्र हुने ठहर भएको अवस्थामा 	५१

				नोकरीबाट बर्खास्त गर्नको लागि अवलम्बन गरिएको निर्णयाधार खण्डित हुने ।	
११४.	८८५७ पूर्ण उत्प्रेषण परमादेश समेत	१०४१	चित्रदेव जोशी विरुद्ध न्याय परिषद् समेत	<ul style="list-style-type: none"> पदमुक्त गर्ने सजाय गर्दा कम्तीमा पनि जुन आरोपमा हटाएको हो, सो आरोपको सम्बन्धमा स्पष्टीकरण माग्नै पर्दछ । पदमुक्त गर्ने सजाय गर्नसक्ने न्याय परिषद्को अधिकारअन्तर्गत सम्बन्धित न्यायाधीशलाई सुनुवाइको मौका नै प्रदान नगरी, एउटा कसूरको विषयमा स्पष्टीकरण सोधी अर्कै कसूरमा पदमुक्त गर्न सक्ने अधिकारलाई सही मान्न नसकिने । 	१४२
११५.	८८५८ संयुक्त मानव वेत्ताविषय	१०५७	नेपाल सरकार विरुद्ध ज्योति राई	<ul style="list-style-type: none"> न्याय प्रशासनसम्बन्धी केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्न बनेको ऐन, २०६७ द्वारा संशोधित न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा ९ को उपदफा (१) को खण्ड (ग) को कानूनी व्यवस्थाअनुसार शुरु अदालत, निकाय वा अधिकारीबाट तीन वर्षभन्दा कम सजाय गरेको र पुनरावेदन अदालतले सो सजाय उल्टी वा केही उल्टी गरेको अवस्थामा पुनरावेदन अदालतको उक्त फैसलाउपर यस अदालतमा पुनरावेदन लाग्न नसक्ने । 	९२
११६.	८८५९ संयुक्त भ्रष्टाचार	१०६७	नेपाल सरकार विरुद्ध सुगतरत्न कंसाकार समेत	<ul style="list-style-type: none"> स्वायत्त संस्थाले कानूनबमोजिम करार गर्दछ, भने त्यस्तो करारको शर्तहरू निर्धारण गर्न, सो परिपालना गर्न र कुनै पक्षले सो करारको परिपालना नगरेमा सोउपर आवश्यक उपाय अवलम्बन गर्नु त्यस्तो कानूनबमोजिम संस्थापित संस्थाको स्वाभाविक कानूनी अधिकार हुन्छ । त्यस्तो संस्थाले अन्य कुनै व्यापारिक प्रतिष्ठानसँग व्यापारिक कारोवार गर्दछ भने वा कुनै करारीय अनुबन्धमा सामेल हुन्छ भने त्यो उसको अधिकारको विषय बन्ने । 	११९
११७.	८८६० संयुक्त जवरजस्ती करणी	१०९६	मोल्हुसेन हेन्ड्रिक ओटो (Molhuysen Hendrik Otto) विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> कुनै कसूरको नामाकरण एउटै भए पनि सो कसूरमा विविध क्रियाहरू समावेश हुन सक्ने र ती क्रियाहरूको गम्भीरताको आधारमा विधायिकाले फरक सजायको व्यवस्था गर्न सक्तछ । त्यसै गरी अप्राकृतिक मैथुनको कसूरमा के कस्ता कार्यहरू अन्तर्निहित हुन सक्तछन् भनी विधायिकी कानूनले स्पष्ट पारी फरक-फरक क्रिया, माध्यम र विषयवस्तुको 	७९

				गहनताको आधारमा मुद्दाको कारवाहीको प्रक्रिया पनि फरक ढंगले तोक्न सक्दछ । यस परिदृष्टिमा मुलुकी ऐन, जवरजस्ती करणीको महलको ९क नं. मा उल्लिखित अप्राकृतिक मैथुनको कसूरमा पशु करणीको महलको ४ नं. आकर्षित हुने भन्न नमिल्ने ।	
११८.	८८६१ संयुक्त उत्प्रेषण समेत	११११	पुष्पा रावल रायमाझी विरुद्ध नेपाल बैंक लिमिटेड, के.का.समेत	<ul style="list-style-type: none"> बोलपत्र दाताले पूरा रकम दाखिल गरी चलनपूर्जी प्राप्त गरिसकेको अवस्थामा मात्र लिलामी प्रक्रिया समाप्त भएको मान्नुपर्ने हुन्छ। सो अवस्था नआउँदै ऋणीले ऋण तिरिसकेको र सो हिसाव राफसाफ गरी मिलापत्रवापत ऋणीबाट दस्तूर बुझिसकेको अवस्थामा ऋणीले ऋण तिर्न पाउँदैन भन्न नमिल्ने । 	१२
११९.	८८६२ संयुक्त आयकर	११२१	ठूला करदाता कार्यालय विरुद्ध अरिहन्त मल्टी फाइवर्स लि.	<ul style="list-style-type: none"> मौज्दात रहेको कुनै वस्तु आगलागी वा अन्य कुनै कारणले नोक्सानी भएमा यस्तो वस्तुको बिक्री हुने अवस्था नहुँदा यस्तो वस्तुको बजार मूल्य वा निसर्ग वा बिक्रीबाट प्राप्त हुने रकम वा बिक्री मूल्य पनि शून्य हुने हुँदा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५(२) अनुसार लागत खर्च कट्टी हुने रकम यकीन गर्ने प्रयोजनको लागि यसको बजार मूल्य पनि शून्य हुने हुँदा नोक्सानी भएको मौज्दातको अन्तिम मूल्य र अन्तिम लागत एउटै हुने हुँदा लागत मूल्यलाई नै दफा १५(१) को प्रयोजनको लागि मौज्दात सामानको लागत खर्च वा मूल्य मान्नुपर्ने । 	१२०
१२०.	८८६३ संयुक्त जातीय छुवाछूत	११३३	नेपाल सरकार विरुद्ध टेकवहादुर विष्ट	<ul style="list-style-type: none"> जातीय विभेदजन्य कार्यहरू व्यक्तिको सम्मान र प्रतिष्ठामा आँच पुऱ्याउने आपराधिक कार्य हो । यस्ता विकृति र विसंगतिका कुराहरू हुन दिन नहुने । 	५२
१२१.	८८६४ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	११४१	अम्बिकादेवी साह समेत विरुद्ध पुनरावेदन अदालत राजविराज समेत	<ul style="list-style-type: none"> जिल्ला अदालतबाट डिसमिस फैसला भैसकेको मुद्दाको रोहमा मुलुकी ऐन अ.व. १७ नं. बमोजिम परेको निवेदनको आधारमा पुनरावेदन अदालतमा भएको अन्तर्कालीन आदेश बदर गर्नुको कुनै औचित्य नहुने । 	१२
१२२.	८८६५ संयुक्त	११४६	नेपाल बैंक लिमिटेड, प्र.का. विरुद्ध	<ul style="list-style-type: none"> नक्कली व्यक्तिहरू मिली अर्केको जग्गा धितो राखी ऋण लिएको अवस्था ठहरेकोमा सो जग्गा बैंकमा धितो राख्ने प्रयोजनका लागि 	१२२

	परमादेश		विद्याप्रसाद उपाध्याय गौतम	स्वतः कच्चा ठहरेको स्थिति अवस्थामा ऋण नै नलिने र बैंकसँग कुनै सरोकार नै नभएको वास्तविक जग्गाधनीको जग्गा रोक्का राखी रहने र सोही जग्गाबाट बैंकको ऋण असूल गर्नुपर्छ भन्नु कानून एवं न्यायको दृष्टिले उपयुक्त नहुने ।	
१२३.	८८६६ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	११५०	अनिता न्यौपाने समेत विरुद्ध श्रम तथा यातायात मन्त्रालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> स्थायी कामदार कर्मचारीको सेवा सुरक्षाको सम्बन्धमा प्रत्याभूति दिने श्रम ऐनको दफा १० को व्यवस्था तथा केवल खराब आचरण प्रमाणित भएको अवस्थामा बाहेक अन्य अवस्थामा स्थायी कामदार कर्मचारीलाई सेवाबाट हटाउन वा निजको सेवा समाप्त गर्न वा सेवाबाट हटाउन नपाइने भन्ने सम्बन्धमा ऐनको दफा ५२ तथा ५३ ले प्रदान गरेको हकलाई कुण्ठित गर्ने गरी सामूहिक सौदावाजीको नाममा कुनै प्रतिष्ठान र उक्त प्रतिष्ठानको ट्रेड युनियन वा कामदार कर्मचारीको प्रतिनिधि भनिएका व्यक्तिहरू बीच कुनै सम्झौता हुन नसक्ने र यस्तो सम्झौताले उक्त ऐनको दफा ७९ अनुसारको संरक्षण तथा कानूनी मान्यता समेत प्राप्त गर्न नसक्ने । 	१२२
१२४.	८८६७ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	११६१	चन्द्रप्रकाश बस्नेत विरुद्ध लोकसेवा आयोग, के.का. समेत	<ul style="list-style-type: none"> परीक्षा भवनमा निषेधित वस्तु लैजाने, उत्तरपुस्तिका नबुझाई बाहिर लैजाने, हो-हल्ला गर्ने जस्ता कार्य परीक्षासम्बन्धी अनियमित कार्य मान्नुपर्ने हुँदा परीक्षा भवनमा उत्तरपुस्तिका नबुझाई बाहिर लैजाने कार्यलाई परीक्षासम्बन्धी अनियमित कार्य नमान्ने हो भने परीक्षाको शुद्धता, मर्यादा, निष्पक्षता कायम रहन नसक्ने । 	५२
१२५.	८८६८ संयुक्त कीर्ते	११६५	इन्द्रनिधि उपाध्याय विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> सरकारी अड्डा अदालतको जिम्मामा रहने सक्कल लिखतको रूपमा रहेको अदालतको फैसला आफ्नो जिम्मामा रहने गरी लिएको अदालतको छाप र अदालतको सरकारी अधिकारीको दस्तखत समेत भएको फैसलाको प्रमाणित नक्कल प्रतिलिपिको लिखतमा थपघट गरी कीर्तेको कसूर गरेको भनी मान्नुपर्ने । 	८१

मंसिर					
१२६.	८८८९ पूर्ण अंश चलन	११७३	चिरागमान सिंह कुँवर विरुद्ध ज्ञानु कुँवर	<ul style="list-style-type: none"> लिखतको व्यहोराबाटै लिखतबमोजिम पाउने व्यक्तिले निजी तवरबाट प्राप्त गरेको भन्ने देखिन आएको अवस्थामा अन्यथा प्रमाणित नभएसम्म सो व्यहोरालाई असत्य मानी थैली हालेर नै खरीद गरेको भनी अनुमान गर्नु कानूनसंगत एवं न्यायोचित नदेखिने । 	६१
१२७.	८८७० पूर्ण फैसला बदर	११७९	परवेज अख्तर अन्सारी विरुद्ध नरेन्द्रविक्रम राणा समेत	<ul style="list-style-type: none"> वादी वाहेक अन्य निकाय वा व्यक्तिले हक कायम गर्न अ.बं. ८६ नं.को कानूनी व्यवस्थाले मिल्ने देखिदैन । उक्त कानूनी व्यवस्थाअनुसार वादीले आफ्नो हकसम्म कायम गराई माग्ने हो । अन्य कसैको हक कायम गराई माग्ने हकद्वया निजमा रहेको नहुने । 	६१
१२८.	८८७१ पूर्ण उत्प्रेषण	११९६	रत्नकाजी महर्जन समेत विरुद्ध अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोग समेत	<ul style="list-style-type: none"> कुनै अधिकारप्राप्त अदालत वा सक्षम निकायले कानूनबमोजिम गरेको निर्णयअनुरूप मालपोत कार्यालयले एकपटक व्यक्तिको नाममा दर्ता गरेको निर्णयलाई अदालतभन्दा पनि सशक्त र असाधारण क्षेत्राधिकार ग्रहण गरी उत्प्रेषण प्रकृतिको आदेश जारी गर्ने अधिकार अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोगलाई विद्यमान कानूनले प्रदान गरेको नदेखिने । 	१०७
१२९.	८८७२ विशेष उत्प्रेषण	१२०९	जगदेव चौधरी समेत विरुद्ध संवैधानिक परिषद् समेत	<ul style="list-style-type: none"> समावेशिताका नाउँमा योग्यता र क्षमता नै नभएको व्यक्तिलाई नियुक्ति गर्नुपर्ने भन्ने संविधानको आशय र मर्म नभएकाले संवैधानिक निकायका पदाधिकारी चयनको आधार एक वर्गका नागरिकलाई एउटा र अर्को वर्गका नागरिकलाई छुट्टै रूपमा निर्धारण गर्न नमिल्ने । 	४२
१३०.	८८७३ पूर्ण ठगी	१२१६	गोपीकृष्ण पराजुली विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> कुनै पनि ठगीजन्य कार्य निजामती कर्मचारीको ओहदाको कर्तव्यपालन सम्भन्धी गरेको कार्यअन्तर्गत पर्दैन । त्यस्तो कार्यलाई विद्यमान कानूनले फौजदारी कसूरअन्तर्गत परिभाषित गरेको छ । त्यस्तो कसूरजन्य कार्य गर्ने व्यक्तिलाई निज सार्वजनिक सेवामा रहेको भन्ने मात्र आधारमा उन्मुक्ति प्रदान गर्ने उद्देश्य निजामती सेवा ऐनले ग्रहण गरेको रूपमा बुझ्न पनि नहुने । 	१०८

१३१.	८८७४ पूर्ण भ्रष्टाचार	१२३८	महेश चापागाई विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> कसैले कानूनद्वारा निषिद्ध अपराधिक कार्य गरेको अवस्थामा त्यस्तो कार्यलाई अलग-अलग कानूनले अलग-अलग अपराध मान्दछ भने त्यसलाई एउटै कसूर मानेर एउटा मात्र कानूनअन्तर्गत कारवाही गर्नुपर्ने भनी सीमित तुल्याउन नमिल्ने । 	८१
१३२.	८८७५ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	१२५९	कुमारप्रसाद पोखरेल विरुद्ध नेपाल वायुसेवा निगम समेत	<ul style="list-style-type: none"> राजीनामा दिएको केही निश्चित अवधिभित्र राजीनामा स्वीकृत गर्नुपर्ने र नगरेमा सो राजीनामा आफैँ अस्तित्वहीन हुने अवस्था नभएकाले स्वीकृत गर्नुपर्ने कुनै निश्चित मितिको कितान वा समय सीमाको निर्धारण नभएकोले व्यवस्थापनको ईच्छानुसार जहिले पनि स्वीकृत गर्न मिल्ने । 	६२
१३३.	८८७६ संयुक्त वन्दीप्रत्यक्षीक रण	१२६८	टीकाराम पौडेल विरुद्ध कारागार कार्यालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> दण्ड सजायको महलको १० नं. र ४१ नं. को कानूनी व्यवस्थाअनुसार ठगीको ४ नं. अनुसार एक वर्ष कैद र नागरिकता ऐन, २०६३ को दफा २१(३) अनुसार एक वर्ष कैद हुने भए पनि एउटा कलमको मात्रै एक वर्ष कैद ठेक्नु पर्नेमा दुवै कलमको जोडी दुई वर्ष कैद म्याद ठेक्नु कानूनको गम्भीर त्रुटि मान्नु पर्ने । 	१०९
१३४.	८८७७ संयुक्त उत्प्रेषण समेत	१२७४	मृत्युञ्जयराज पाण्डेय विरुद्ध मध्यक्षेत्र प्रहरी कार्यालय हेटौँडा समेत	<ul style="list-style-type: none"> कसैबाट कुनै कसूर भएकै अवस्थामा पनि कानूनले अख्तियारी दिएको अधिकारी वा निकायले मात्र कसूरदार ठहर गरी सजाय गर्न सक्दछ । कानूनद्वारा अख्तियार प्राप्त नगरेको व्यक्ति वा निकायले नोकरीबाट हटाउने निर्णय गरेकोलाई विधिवत् छ भनी भन्न नमिल्ने । 	१०९
१३५.	८८७८ संयुक्त जवरजस्ती करणी	१२८०	नेपाल सरकार विरुद्ध चन्द्रप्रसाद तिवारी भन्ने चन्द्रवहादुर तिवारी	<ul style="list-style-type: none"> अदालतमा इन्कारी हुनुलाई मात्र निर्दोषिता ठहर हुने आधार बन्न सक्दैन । अपराधीले सदैव पीडितको घरायसी आर्थिक अवस्थाको फाइदा उठाई प्रभावमा पार्न सक्ने र पीडितको सामाजिक अवस्था कमजोर भएको फाइदा लिन सो अवस्था मूल्याङ्कन गरी त्यसको मूल्य तिर्न उत्सुक रहिरहने हुँदा जाहेरी ढिला परेको रहेछ भन्दैमा भैरहेको अपराधलाई खण्डित गर्न खोज्ने प्रतिवादीका गलत मार्गहरूलाई अदालतले केलाउने प्रयास गर्नुपर्ने । 	११०
१३६.	८८७९ संयुक्त	१२८८	दि जुद्ध म्याच फ्याक्ट्री	<ul style="list-style-type: none"> कानूनद्वारा व्यवस्थित अधिकारको सम्बन्धमा व्यवस्थापन हस्तान्तरण भएकै नाताबाट वा 	१२२

	उत्प्रेषण परमादेश		(विराटनगर) लि. विरुद्ध श्रम अदालत समेत	व्यवस्थापन हस्तान्तरण गर्दा गरिएको करार कागजबाट उन्मुक्ति हुने अवस्था नरहने ।	
१३७.	८८८० संयुक्त बन्दीप्रत्यक्षीकरण	१२९५	टंकप्रसाद लुईटेल विरुद्ध महानगरीय प्रहरी परिसर समेत	■ पक्राउ गर्दाको अवस्थाको थुना कानूनविपरीत भएपनि बन्दीप्रत्यक्षीकरणको आदेश जारी हुने/ नहुने सम्बन्धमा सुनुवाई भएको अवस्थामा थुनिएका व्यक्तिहरूको थुना वैध रहेको देखिएमा बन्दीप्रत्यक्षीकरणको आदेश जारी हुन नसक्ने ।	५२
१३८.	८८८१ संयुक्त उत्प्रेषण	१३००	मंगलबहादुर थापा विरुद्ध गृह मन्त्रालय समेत	■ कानूनी त्रुटिको प्रश्न पुनरावेदन पत्रमा वा यस अदालतमा दायर गरिएको रिट निवेदनमा उल्लेख नगरेको वा नउठाइएको भन्ने मात्र आधारमा विशुद्ध कानूनी प्रश्नका हकमा यस अदालतले विचार गर्न नसक्ने भन्न नमिल्ने ।	९३
१३९.	८८८२ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	१३०८	नेपाल महिला उत्थान केन्द्र समेत विरुद्ध सुदीप पौडेल समेत	■ कुटपीट गरेको भनी स्वीकार गरेको अवस्थामा घा जाँच भएन भनेर कुटपीट नभएको अर्थ गर्नु अनुचित र आग्रहयुक्त हुने । ■ स्पष्टीकरण सोध्दा कानूनको दफाकै उल्लेखन आवश्यक पढेन । कानूनमा भएको व्यहोराको उल्लेखन भएमा सो दफा लेखिए सरहकै अवस्था मान्नु पर्ने ।	१२३
पुस					
१४०.	८८८३ विशेष उत्प्रेषण परमादेश	१३१५	ज्योती लम्साल पौडेल समेत विरुद्ध मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	■ दाइजो एउटा गम्भीर सामाजिक विकृतिका रूपमा रहेकोले राज्य वा राज्यका निकायको प्रयासबाट मात्रै यसको रोकथाम सम्भव नभएको जस्तो पनि देखिएको छ । यसको लागि राज्यका साथसाथै नागरिक समाज, गैरसरकारी संघसंस्था, सञ्चार क्षेत्र र समाजका हरेक सदस्यले आ-आफ्नो स्थानबाट इमानदार प्रयास गर्नुपर्ने ।	५३
१४१.	८८८४ पूर्ण नापी दर्ता बदर दर्ता	१३२४	डम्बरकुमार नेयोडहाड लिम्बू समेत विरुद्ध गंगामाया सेन्दाड लिम्बू	■ आफ्नो सुविधा र अनुकूलताअनुसार कुनै अमुक मितिमा सम्बन्धित लिखतको नक्कल सारी थाहा पाएको भन्ने देखाई जग्गा पजनीको १७ नं. को हदम्याद समाई जहिलेसुकै पनि दर्ता बदरको दावी लिन नपाइने ।	९३

				<ul style="list-style-type: none"> ■ कानूनको परिधि वा हदम्यादभन्दा बाहिर गई वा हदम्यादविहीन अवस्थामा अदालत प्रवेश गराइएको विवादमा अदालतले अन्य तथ्यभिन्न प्रवेश गरी विवादित प्रश्नहरूको निरोपण गर्नुपर्ने अवस्था नहुने । 	
१४२.	<p>८८८५</p> <p>पूर्ण</p> <p>निर्णय बदर</p> <p>समेत</p>	१३३३	<p>धनमन्तीदेवी चौधरी समेत</p> <p>विरुद्ध</p> <p>पवनकुमार शारदा</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ दूषित दर्ता भनी वादीले नै दावी लिनुपर्दछ भन्न मिल्दैन । अपितु न्यायिक निरोपणको क्रममा दर्ता दूषित रहेको देखिनु नै त्यस्तो दर्ता बदर वा निष्क्रिय गर्नका लागि पर्याप्त आधार बन्ने । ■ एकपटक बिक्री गरिदिएको जग्गा फेरि आफ्नै नाममा दर्ता गराएको क्रियालाई दूषित दर्ता होइन भन्न नमिल्ने । 	६२
१४३.	<p>८८८६</p> <p>संयुक्त</p> <p>भ्रष्टाचार</p>	१३४१	<p>नेपाल सरकार</p> <p>विरुद्ध</p> <p>युवराज शर्मा समेत</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ फौजदारी मुद्दामा अदालतले अभियोग दावी लिइएको भन्दा बढी प्रतिवादीलाई सजाय हुने गरी निर्णय दिन मिल्दैन । त्यसो गरिनु न्यायका मान्य सिद्धान्तअनुरूप पनि हुदैन । तथापि माग दावी लिइएको सजायको दायराभित्रै रही मिसिल संलग्न सबूदप्रमाणको वस्तुनिष्ट मूल्याङ्कनका आधारमा न्यायिक निष्कर्षमा पुग्ने अधिकार अदालतमा अन्तर्निहित रहेको हुन्छ । अभियोग पत्रमा लिइएको मूल दावीको सीमाभित्रै रही मिसिल संलग्न तथ्यप्रमाणको मूल्याङ्कन र विश्लेषण गरी प्रतिवादीको आयस्रोत, सम्पत्ति तथा खर्चको समुचित निष्कर्ष निकालिनु प्रचलित कानून र स्थापित न्यायिक सिद्धान्तअनुरूप नै हुने । 	६२
१४४.	<p>८८८७</p> <p>संयुक्त</p> <p>लिखत बदर</p> <p>दर्ता</p>	१३९८	<p>चन्दीदेवी यादव समेत</p> <p>विरुद्ध</p> <p>गोविन्दराम रंगटा समेत</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ एउटै जग्गाको विषयमा लिखत बदर मुद्दा र जालसाजी मुद्दा दायर भई लगाउमा रहेको अवस्थामा दुवै मुद्दाहरूलाई निरपेक्षरूपमा छुट्ट्याएर बिलकुलै भिन्नभिन्न रूपमा हेर्न मिल्ने हुँदैन । लिखत बदर मुद्दा र जालसाजी मुद्दाको प्रकृति र प्रयोजन केही हदसम्म छुट्टाछुट्टै हुने भए तापनि दुवै मुद्दाहरू एउटै कार्य कारण वा जरियाबाट खडा भएका हुँदा दुवै मुद्दाहरू परस्पर सम्बन्धित र अन्तरप्रभावी हुने । ■ लगाउमा रहेको कुनै मुद्दामा मुद्दाको तथ्यको आधारमा लिखत बदर हुनु र जालसाजी नठहर्नु स्वाभाविक र अर्थपूर्ण नै हुनसक्ने 	९४

				हुन्छ। तर कुनै मुद्दामा जालसाजी ठहर्नु तर लिखत चाहिँ बदर नहुनु प्रयोजनहीन र निरर्थक हुनजाने।	
१४५.	८८८८ संयुक्त बन्दीप्रत्यक्षीकरण	१४०२	सन्तोष थापाको हकमा रीमा थापा विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, पोखरा समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ १३ वा १४ वर्षको उमेरले पुर्पक्षको लागि प्रदान गरिने सहूलियतमा केही भिन्नताको अवस्था रहन जाने भए पनि दुवै अवस्थामा अन्य वयस्क व्यक्तिसँग प्रहरीको थुनामा राख्न नमिल्ने। ■ बालसुधार गृहलाई कारागार वा प्रहरीको थुनाकै रूपमा लिन मिल्ने नभई सुधार गृहका रूपमा लिनुपर्ने। 	५३
१४६.	८८८९ संयुक्त उत्प्रेषण समेत	१४०६	रामेश्वर यादव विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ एकपटक कानूनसंगत ढंगबाट प्रतिस्पर्धाद्वारा पदपूर्ति गर्न शुरु भएको नियुक्ति प्रक्रिया पूर्ण नभएसम्म पछि बनेको कानून वा आदेशबाट सो सम्पन्न भइसकेको प्रक्रिया र कामकारवाहीलाई कुनै विधिसम्मत आधार र कारणबिना अन्त्य वा निष्क्रिय हुन नसक्ने। सार्वजनिक संस्थान निर्देशन बोर्ड (गठन र कार्यसञ्चालन) आदेश, २०६८ विधायिकी कानून वा अन्य कुनै कानूनद्वारा गठन भएको बोर्ड नभई सरकारको प्रशासकीय आदेश (Executive Order) द्वारा गठन भएको बोर्ड भएकोले कानूनसरह शक्ति (Sanction) भएको बोर्ड रहेको मान्न नमिल्ने। 	१४३
१४७.	८८९० संयुक्त वण्डापत्र जालसाज	१४१९	अष्टमी थरुनी समेत विरुद्ध छेदीराम चौधरी समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ नाताको प्रश्नमा विवाद भएपछि कुनै लिखतबाट नाता लोप हुन्छ भने त्यो निरन्तरको दूषित कार्य हुन्छ। अंशको हक कानूनले व्यवस्था गरेको जन्मसंग आएको हक हुनाले त्यस्तो हक मेट्न वा कुनै लिखत कुन मितिमा खडा भएको भन्ने कुराले हदम्यादको प्रश्न उठाई अंश हक नै लोप गर्न दिन नमिल्ने। ■ वण्डापत्रमा अंशियार लोप गरेपनि अंश पाउन बाँकी रहेका अंशियार समेतको कानूनबमोजिम अंश हक लाग्ने सम्पत्तिमा निजको हक नै पूर्ण रूपमा मेट्ने उद्देश्य लिई दूषित मनसायले अंशियार लोप गरी गरेको त्यस्तो वण्डापत्रबाट अंश लिनुदिनु गरेको कार्य जालसाजीको परिभाषाभित्र पर्ने। 	६७

१४८.	८८९१ संयुक्त उत्प्रेषण समेत	१४२४	नेपाल वनस्पती ध्यू उद्योग लिमिटेड विरुद्ध रणसिंह तामाङ समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ आवासकोषको रकम कम्पनीको मुनाफाबाट कट्टी भएकोले यसमा सोही कम्पनीको स्वामित्व हुने कुरामा विवाद छैन । त्यसबाट कर्मचारीहरूको आवासका लागि भवन वा संरचना निर्माण नभएको वा आवासको प्रयोजनमा सो रकम खर्च नभएकै आधारमा सो रकममा कम्पनीमा कार्यरत कर्मचारीहरूको हक वा स्वामित्व पुग्न सक्ने देखिँदैन । त्यसमा पनि कम्पनी वा प्रतिष्ठानमा कार्यरत कर्मचारी वा कामदारको आवासको लागि खर्च हुने रकम अवकाश प्राप्त कर्मचारी वा कामदारलाई वितरण गर्न नमिल्ने । 	१२३
१४९.	८८९२ संयुक्त उत्प्रेषण	१४३३	डावर नेपाल (प्रा) लि. विरुद्ध श्रम अदालत समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ श्रम ऐन २०४८ को दफा ७ अनुसार करारमा राखिएका कामदार कर्मचारीहरूको हकमा ऐनका सबै प्रावधान र व्यवस्था लागू हुने अवस्था नरहने । ■ श्रम ऐनले नै व्यवस्थापन र कर्मचारीबीचको सहमतिबाट पूर्व निश्चित शर्तहरूमा करार सेवामा कामदार वा कर्मचारीलाई कुनै खास काममा लगाउन सक्ने व्यवस्था गरेको छ । यस्ता कर्मचारी वा कामदारको हकमा श्रम ऐन, २०४८ को दफा १० को सेवा सुरक्षा र दफा ५३ को प्रक्रिया लागू हुन नसक्ने । 	१२४
१५०.	८८९३ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	१४४४	खड्का कृष्ण राशन आपूर्ति तथा सप्लायर्स विरुद्ध सार्वजनिक खरिद पुनरालोकन समिति समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ आव्हान गरिएको बोलपत्रमध्ये विधिसम्मत प्रक्रियाले मूल्याङ्कन गर्दा घटी दर उल्लेख गर्नेले काम नपाउन सक्दछ । तर, घटी दररेटवालालाई ठेक्का नदिई अर्थात् निजसँग खरिद नगरी बढी दरवालालाई सो काम दिइनुका वस्तुगत आधार भने हुनै पर्दछ । यस्ता वस्तुगत आधार निर्णयकर्ताको चित्तमा लाग्नु मात्र पर्याप्त नहुने । ■ आर्थिक प्रशासनमा पारदर्शिताको अभाव हुनु नै आर्थिक विचलनतर्फ उन्मुख हुनु हो । कानूनले नै निर्देशित गरेका सार्वजनिक निकाय वा अधिकारीहरू आफ्नो जवाफदेहिताप्रति प्रत्यक्ष वा परोक्षरूपमा उदासीन भइदिँदा आर्थिक विचलनले टेवा पाउने । 	१२४

माघ					
१५१.	८८९८ पूर्ण बन्दीप्रत्यक्षीकरण	१४५९	मोदक पराजुलीको हकमा अभिमन्यू लामिछाने विरुद्ध उदयपुर जिल्ला अदालत समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ मुद्दा दोहोऱ्याइपाँऊ भन्ने निवेदन परेकै आधारले फैसला कार्यान्वयन नरोकिने तर पुनरावेदन तहको अदालतले अन्यथा आदेश दिएमा फैसला कार्यान्वयन रोकिने अवस्था हुँदा सर्वोच्च अदालतले तल्लो तहको अदालतबाट लागेको कैदवापतमा अ.व.१९४ नं. बमोजिम जेथा जमानत स्वीकार गरी निवेदन दर्ता गर्नु भनेको उक्त कैदको लगत कार्यान्वयन स्थगन भएको रूपमा लिनुपर्ने । 	११०
१५२.	८८९५ विशेष उत्प्रेषण	१४६७	गोपालप्रसाद पाण्डे “अल्छी” समेत विरुद्ध सर्वोच्च अदालत समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ संविधानले नै पहिले फैसला गर्ने न्यायाधीश बाहेकका न्यायाधीशबाट पुनरालोकनको निवेदन सुन्ने व्यवस्था गरेको परिप्रेक्ष्यमा उक्त संवैधानिक व्यवस्थासँग सामञ्जस्य कायम गर्नकै लागि सर्वोच्च अदालत नियमावलीमा संशोधनद्वारा राखिएको व्यवस्थालाई संविधानसँग बाभिएको भन्ने निवेदन जिकीर स्वयंमा विरोधाभाषपूर्ण र असान्दर्भिक हुने । ■ कुनै पनि कानूनी व्यवस्थाको व्याख्या गर्दा कुनै शब्द विशेषलाई मात्र हेरेर हुँदैन, सोसँग सम्बन्धित समग्र कानूनी व्यवस्था र त्यस्तो कानूनी व्यवस्था गरिँदाको परिवेशलाई पनि हेरिनु पर्दछ । सो कानून कुन परिवेशमा ल्याइएको हो र त्यसका मार्फतबाट के कस्तो उद्देश्य हासिल गर्न खोजिएको हो भन्ने कुराको खोजी गर्नु नै कानून व्याख्याको उद्देश्य हुने । 	१११
१५३.	८८९६ विशेष उत्प्रेषण	१४७२	दयाराम पाण्डे समेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ लामो समयसम्म एउटै श्रेणीको पदमा कार्यरत कर्मचारीको मनोबल वृद्धि गर्ने ऐनको उद्देश्य र निजामती सेवाको संगठनात्मक स्वरूप र पदसोपान संरचना नविग्रने गरी खुला प्रतियोगिताद्वारा पदपूर्ति हुने प्रक्रियामा कुनै असर नपर्ने गरी ल्याइएको बहुवासम्बन्धी विशेष व्यवस्थाको सार्थक सम्बन्ध समेत देखिन आउँछ । बहुवाको आधार र अवस्था नै फरकफरक रहेका अलगअलग वर्गका बहुवाहरूको लागि पृथकपृथक सेवाको शर्त तोकिएको कानूनी व्यवस्था युक्तिसंगत वर्गीकरणको सिद्धान्त (Theory of reasonable classification) अनुकूल नै देखिँदा समानताको 	४३

				हकविपरीत भएको भन्ने निवेदन दावी सिद्धान्ततः उपयुक्त नदेखिने ।	
१५४.	८८१७ पूर्ण अष्टाचार	१४८३	वीरेन्द्रकुमार कर्ण विरुद्ध न्याय परिषद्	<ul style="list-style-type: none"> असंवैधानिक ठहर भएको निकायले संविधान र कानूनविपरीत एउटा प्रशासकीय कर्मचारीलाई अधिकार प्रत्यायोजन गरी जिल्ला न्यायाधीशलाई आफ्नो कार्यक्षमा नै खानतलासी लिई रकम वरामद भएको भनी उठान गरेको कारवाही स्वतः प्रभावशून्य हुने र त्यस्तो कारवाहीबाट प्राप्त गरेको प्रमाण ग्रहणयोग्य नहुने हुँदा त्यस्तो गैरकानूनी कारवाही र प्रमाण संकलनलाई मान्यता दिई प्रतिवादीउपरको कारवाही र छानबीनलाई निरन्तरता दिएको न्याय परिषद्को कामकारवाही वृष वृक्षको फलसम्बन्धी सिद्धान्त (Fruit of Poisonous Tree Doctrine) विपरीत देखिने । 	१४३
१५५.	८८१८ विशेष उत्प्रेषण, प्रतिषेध	१५०१	युवराज सुवेदी समेत विरुद्ध मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> कानूनले स्पष्ट रूपमा कुनै भेदभाव नगरेको स्थितिमा कुनै एउटा प्रयोजनका लागि गरिएको कानूनी प्रावधानको अर्को अर्थ लगाई निजामती सेवाको सचिव पदमा बढुवा गर्दा निवेदकहरूउपर भेदभावको व्यवहार नभएको भन्न नमिल्ने । नेपाल न्याय सेवा बाहेक अन्य सेवाहरूको लागि निजामती कर्मचारीहरूको केन्द्रीय निकायको रूपमा रहेको सामान्य प्रशासन मन्त्रालयमा अभिलेख रहने कर्मचारीहरूको सोही मन्त्रालयबाट त्यस्तो अभिलेख भिकाई हेर्न सक्ने र नेपाल न्याय सेवाको राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणीको कर्मचारीको हकमा न्याय सेवा आयोगमा रहेको निजहरूको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन लगायतको अभिलेख भिकाई हेरी ऐनको दफा १९ बमोजिम निजामती सेवाको सचिव पदमा बढुवा प्रक्रिया प्रशस्त गर्नुपर्ने । 	१४४
१५६.	८८१९ पूर्ण परमादेश समेत	१५१९	जगदीश गिरी विरुद्ध जनकपुर चुरोट कारखाना लि.जनकपुर समेत	<ul style="list-style-type: none"> जनकपुर चुरोट कारखाना लिमिटेड कर्मचारी सेवा शर्त नियमावली कम्पनी ऐन, २०२१ को दफा १२ द्वारा प्रत्यायोजित विधायनअन्तर्गत नेपाल सरकारले बनाएको नियमावली नेपाल कानूनको परिभाषाअन्तर्गत पर्ने देखिएकोले सो नियमावलीद्वारा व्यवस्थित हक अधिकारको प्रचलनको लागि नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०४७ को धारा २३, ८८(२) तथा नेपालको 	१२५

				अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा ३२, १०७(२) अन्तर्गत यस अदालतको असाधारण अधिकारक्षेत्र अन्तर्गत रिट निवेदन दिन नपाउने भन्न नमिल्ने ।	
१५७.	८१०० संयुक्त उल्लेखण समेत	१५२८	गोरखा बडीमालिका जे.भी.कम्पनी विरुद्ध सार्वजनिक खरीद अनुगमन कार्यालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> सार्वजनिक पूर्वाधारको निर्माण गर्ने जिम्मेवारी लिने पक्षले तोकिएको समयमा, तोकिएको गुणस्तर कायम गर्दै सम्झौता बमोजिमको कार्य गर्नु कानूनी र नैतिक दायित्व भएकाले भौतिक पूर्वाधारको अपर्याप्तता खड्किएको विकासोन्मुख मुलुकमा द्रुततर रूपमा भौतिक पूर्वाधार विकास गर्दै लैजानुपर्ने टड्कारो आवश्यकता रहेको वस्तुतथ्यलाई यस क्षेत्रमा संलग्न सबैले हृदयंगम गर्नुपर्ने । 	१२५
१५८.	८१०१ संयुक्त परमादेश	१५३४	जनहित संरक्षण मञ्च (प्रो.पब्लिक) विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> महिला वर्गलाई पीडित बनाउने जुनसुकै प्रथा, परम्परा र संस्कृति महिलाको विकास र महिला सशक्तीकरणको बाधकको रूपमा रहेको हुन्छ । त्यस्ता प्रथा, परम्परा र संस्कृतिले महिला र पुरुषबीच असमानता र विभेदको परिस्थिति उत्पन्न गर्ने हुँदा असमान र विभेदकारी प्रथा र परम्परालाई समाजमा हुर्कने अवस्थालाई कतैबाट समर्थन गरिन नहुने । प्रथाको कारण माइती घरमै विधवा भएका वा पतिले नलगी छाडिएका महिलाहरूको अंश हक सम्बन्धमा विवाह भैसकेकी छोरीलाई अंश दिने कानूनमा व्यवस्था नभएको र नावालक अवस्थामै भएको विवाहको कानूनी अभिलेख नहुनुको साथै लोग्ने पक्षकाले स्वीकार गरी घर नलगेको अवस्थामा त्यस्ता पीडितहरूको पारिवारिक हैसियत र अंश हकको समस्या उत्पन्न हुने भै वैयक्तिक हैसियत र सम्पत्तिक अधिकारको लागि विभिन्न समस्या भोग्नुपर्ने । 	५३
१५९.	८१०२ संयुक्त उल्लेखण परमादेश	१५४४	शिक्षा भट्टराई विरुद्ध अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत	<ul style="list-style-type: none"> अनियमितता भएको भन्ने कुनै ठोस सबूद, प्रमाणबाट पुष्टि हुन नसकेको र सामान्य दरखास्तवाला पनि हुन नसक्ने व्यक्तिको उजूरीका आधारमा वैध रूपमा सम्पन्न भएको परीक्षाबाट सफल उम्मेदवारको नियुक्ति पाउने अधिकारलाई प्रतिकूल असर पर्ने गरी कुनै पनि निकायले निर्णय गर्न नमिल्ने । 	५४
१६०.	८१०३	१५५१	शेरबहादुर लुङ्गेली विरुद्ध	<ul style="list-style-type: none"> आम जनतासँग सरोकार राख्ने विकास निर्माणसँग सम्बन्धित अस्पताललगायतका भवन निर्माण कार्यको लागि उपयुक्त स्थानको 	४७

	संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश		प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	व्यवस्था गर्ने दायित्व सरकारको हुने हुनाले अस्पताल कुन ठाउँमा बनाउन उपयुक्त हुन्छ, भन्ने सम्बन्धमा उपयुक्त स्थानको चयन गर्ने तत्सम्बन्धी निर्णय गर्ने र निर्णय कार्यान्वयन गर्ने कार्य पनि सरकारको सम्बन्धित निकायको हो । प्रस्तुत विषय सरकारको नीतिगत निर्णयको कुरा भएको हुँदा अमुक स्थानमा अस्पताल निर्माण गर्नु अमुक स्थानमा निर्माण नगर्नु भनी अदालतबाट आदेश जारी गर्न नमिल्ने ।	
१६१.	८१०४ संयुक्त फैसला बदर	१५५९	भंकनाथ शर्मा पौडेल विरुद्ध युगवहादुर पुन	<ul style="list-style-type: none"> ■ अदालतको अन्तिम फैसलाबाट एक व्यक्तिको नाममा दाखेल खारेज नामसारी गर्ने हक स्थापित भइसकेको जग्गालाई फैसला कार्यान्वयनको अवस्थामा नै अर्को व्यक्तिका नाममा रजिष्ट्रेशन पास हुँदा त्यस्तो रजिष्ट्रेशन पास भएको लिखत जेठो लिखत मान्न सम्भन नमिल्ने । ■ अदालतको फैसला मितिपश्चात् अनधिकृत व्यक्तिका नाममा पारीत लिखतलाई जेठो लिखत मान्दा अदालतको अन्तिम फैसला कार्यान्वयन हुन नसकी फैसला नै निस्प्रभावी हुने हुन्छ । अदालतको अन्तिम फैसला शून्यको स्थितिमा रहन नसक्ने र अन्तिम भइरहेको फैसलाको कार्यान्वयनको अनिवार्यता हुने हुँदा फैसला कार्यान्वयनको प्रक्रियालाई नै छलेर भएको रजिष्ट्रेशनले कानूनी मान्यता पाउन नसक्ने । 	६३
१६२.	८१०५ संयुक्त मोही नामसारी	१५६७	गणेश साह कलवार विरुद्ध दुखा तुरहा	<ul style="list-style-type: none"> ■ फोटोहरू लिखत प्रमाण हुन् । नेपाल कानून व्याख्यासम्बन्धी ऐन, २०१० को दफा २(घ) द्वारा निर्धारित परिभाषाका अतिरिक्त प्रमाण कानूनका विश्वव्यापी मान्यताका कारणबाट फोटोहरू लिखत प्रमाणको कोटीमा पर्दछन् । विधिसम्मत प्रक्रियाबाट मिसिलमा संलग्न हुन पुगेका फोटोहरूका हकमा समेत अ.व. ७८ आर्कषित हुने । 	९४
१६३.	८१०६ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	१५७५	मोहम्मद अययुव हलवाई विरुद्ध हविउल रहमान शेष समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ सारवान कानूनमा फैसला कार्यान्वयनको क्रममा दिइने निवेदनका हकमा तथा सोको कार्यविधिको व्यवस्था नभएको अवस्थामा सामान्य ऐन भएका नाताले मुलुकी ऐन, अ.व. ८३ नं को कार्यविधि स्वतः आर्कषित हुने । 	९५

१६४.	८१०७ संयुक्त रैकर दर्ता सेस्ता बदर	१५८३	आनन्दबहादुर श्रेष्ठ विरुद्ध कैलाश बढीनाथ प्रभृति सदावर्त निजी गुठी समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ फैसलाको ठहर खण्ड नै अदालतको निर्णय हो । सो निर्णयलाई कार्यान्वयन गर्न तथा निर्णयबाट स्वाभाविक रूपमा निस्कने कोर्टफी फिर्ता, दण्ड जरीवाना, विगो आदि कार्यान्वयन गर्नलाई सहयोग पुऱ्याउन तपसील खण्ड लेखिन्छ । तपसील खण्डले निर्णयको स्थान लिन नसक्ने । 	९६
१६५.	८१०८ संयुक्त अदालतको अपहेलना	१५९१	सुवास वस्न्यात विरुद्ध सुगतरत्न कशाकार समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ अदालतको आदेशको ठहर खण्डमा स्पष्ट रूपमा निवेदकको हित एवं विपक्षको दायित्व समेत किटान गरी उल्लेख भएको वाक्यांशहरू अदालतको आदेश हुने र त्यस्तो आदेशको कार्यान्वयन हुनुपर्ने हुन्छ । त्यस्तो आदेश केवल अप्रासंगिक कथन हो वास्तविक आदेश नै होइन भनी कार्यान्वयन गर्न इन्कार गर्नु गैरजिम्मेवारपूर्ण कार्य हुनुका साथै अदालतको अन्तिम आदेशको अवमूल्याङ्कन समेत हुने हुँदा अदालतको आदेशको अवज्ञा गरेको मान्नुपर्ने । ■ सार्वजनिक संस्थामा रहेका पदाधिकारीले नै अदालतको आदेशको अवज्ञा गर्दा अदालतले आफ्नो आदेशको कार्यान्वयन गर्न कुनै वास्ता नगर्ने हो भने अदालत प्रतिको जनआस्थामा प्रतिकूल असर पर्ने । 	९६
फागुन					
१६६.	८१०९ पूर्ण दर्ता बदर हक कायम	१५९७	मु.स.गर्ने महेशकुमार गोरखाली विरुद्ध कृष्णलाल गोरखाली	<ul style="list-style-type: none"> ■ दावी लिनेले जस्तोसुकै रूपबाट दावी लिए पनि अंश भाग लाग्ने प्रकृतिको अबण्डा गोश्वरा प्रकृतिको सम्पत्तिको हकमा अदालतले सदैव अंश हकको नैसर्गिकता कायम हुने दृष्टिकोण अबलम्बन गर्नुपर्ने हुन्छ । यस्तोमा कुन ऐनअन्तर्गतको दावी लिइएको छ भन्ने कुरा गौण हुने र हदम्यादको प्रश्नले समेत असर पार्न नसक्ने । 	६७
१६७.	८११० विशेष उत्प्रेषण समेत	१६०८	महेश्वर थापा विरुद्ध मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै कानूनमा तोकिएको समय सीमा कम वा अपर्याप्त हुनु र सो कानून संविधानको कुनै धारा वा मौलिक हकसँग विरोधाभाषपूर्ण वा बाभिएको हुनु बिल्कुलै फरक कुरा हो । उक्त समय सीमा अपर्याप्त भएको मात्र कारणबाट सो कानून संविधानसँग बाभिएको भन्न नमिल्ने । 	४३

१६८.	८१११ पूर्ण गैडा मारी खाग विक्री	१६१५	नेपाल सरकार विरुद्ध ओमबहादुर राना समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ आरोपित कसूर गरेको तथ्यमा साबित भई एकअर्कालाई पोलसमेत गरी अनुसन्धान अधिकारी र मुद्दा हेर्ने अधिकारीसमक्ष बयान गरेको र उक्त बयान व्यहोरा सर्जमीनका मानिस तथा बरामदी मुचुल्काका मानिसहरूको बकपत्र समेतबाट समर्थित भएको अवस्थामा साबित बयानलाई प्रमाणमा लिन मिल्ने । 	८३
१६९.	८११२ संयुक्त बन्दीप्रत्यक्षी करण	१६३२	दीपनारायण श्रेष्ठ विरुद्ध बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	<ul style="list-style-type: none"> ■ म्याद तामेलीसम्बन्धमा यान्त्रिक नियम लागू भयो भएन भन्ने कुरा महत्वको विषय नभई सम्बन्धित व्यक्तिले त्यस्तो सूचना यथासमय प्राप्त गर्‍यो गरेन भन्ने कुरा महत्वपूर्ण हुने । 	११२
१७०.	८११३ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	१६३७	सुमित्रादेवी कनुइन समेत विरुद्ध मालपोत कार्यालय, पर्सा वीरगञ्ज समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ मुद्दा चल्दाचल्दैको अवस्थामा भएको लेनदेनलाई बदर गराउन न्याय प्रशासन ऐनअन्तर्गत पुनः शुरु फिराद गर्नुपर्ने दोहोरो फन्फटबाट मुक्त गरी जिल्ला अदालत नियमावली, २०५२ को नियम ७८क. ले सहज उपचारको मार्गसम्म प्रशस्त गरेकोले कानूनी उपचार प्रदान गर्दा सारवान हकमा असर पर्छ भन्ने आधारले कार्यविधिसम्बन्धी कानूनलाई कार्यविधि कानून होइन भन्न नमिल्ने । 	९७
१७१.	८११४ संयुक्त आयकर	१६५५	ठूला करदाता कार्यालय ललितपुर विरुद्ध प्राईम इन्टरनेशनल प्रा.लि.	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै आय वर्षमा प्राप्त हुनुपर्ने रकम प्राप्त भई नसकेको भएपनि त्यसै वर्षको आयमा समावेश गरिने भएकोले भुक्तानी प्राप्त गर्ने अधिकार सिर्जना भएपछि भुक्तानी प्राप्त नभएतापनि भुक्तानी प्राप्त गरेको मानी आय गणनामा समावेश गर्नुपर्ने । 	१२६
१७२.	८११५ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	१६६२	सोभितलाल यादव विरुद्ध अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ आयोगको आफैले सुरुवा रद्द गर्ने गरेको निर्णय र सोको कार्यान्वयन गर्न र कामकारवाही ऐनको दफा १२ख को कार्यक्षेत्र भन्दा बाहिर गै शक्तिको अधिक प्रयोग (Use of Excessive Power) भएको देखिन गएकोले सो कार्यलाई कानूनअनुरूपको कार्य मान्न नमिल्ने । 	४३
१७३.	८११६ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	१६६८	गणेश राई विरुद्ध आनन्दराज पोखरेल समेत	<ul style="list-style-type: none"> ■ राजपत्रांकित प्रथम श्रेणीको कर्मचारीलाई अवधि तोकी सुरुवा गर्नुपर्ने बाध्यात्मक कानूनी व्यवस्था नरहेको अवस्थामा कुनै पनि निजामती कर्मचारीले कुनै अमुक कार्यालयमा मात्र रही सेवा गर्न पाउनुपर्छ भनी दावी गर्न नमिल्ने हुँदा ऐन, नियमावलीको अधीनमा रही सुरुवा गर्न सक्ने । 	१४४

				<ul style="list-style-type: none"> कुनै पनि निजामती कर्मचारीलाई कानूनको प्रक्रिया पुऱ्याई उही वर्गीकृत क्षेत्रको एक कार्यालयबाट अर्को कार्यालयमा सरुवा गर्दैमा निजको संवैधानिक एवं कानूनी हक हनन् हुन जाने भन्न नमिल्ने । 	
१७४.	<p>८९१७</p> <p>संयुक्त</p> <p>निषेधाज्ञा</p>	१६७८	<p>जिल्ला विकास समिति बारा</p> <p>विरुद्ध</p> <p>जयदुर्गा कर्कट उद्योग समेत</p>	<ul style="list-style-type: none"> मूल ऐनमा नै लिन पाउने भनी उल्लेख नभएको कर अनुसूचीमा उल्लेख हुँदा सोअनुसार सिफारिश दस्तूर असूलउपर गर्न पाउने भन्न कानूनत नमिल्ने । ऐनमा नै कर दस्तूर आदि लिन पाउने भनी व्यवस्था नभएको विषयवस्तु र कुरालाई नियममा दर उल्लेख गरेको मात्र आधारमा सो कर दस्तूर असूल गर्न नमिल्ने । ऐनको व्यवस्थालाई नियम र सोको अनुसूचीमा उल्लेख गरी समेट्न सक्छ । तर नियमावलीअन्तर्गतको अनुसूचीमा उल्लिखित विवरण तथा व्यवस्थाले ऐनको व्यवस्थालाई प्रतिस्थापन गर्न नसक्ने । 	१२६
१७५.	<p>८९१८</p> <p>संयुक्त</p> <p>निषेधाज्ञा</p>	१६८६	<p>इरकन इन्टरनेशनल लि.</p> <p>विरुद्ध</p> <p>रावनीदेवी महतो समेत</p>	<ul style="list-style-type: none"> करारका आधारभूत शर्तको परिपालनाका सम्बन्धमा करार ऐनले व्यवस्था गरेबमोजिम हुने र करारको शर्तअनुरूप करार परिपालनाको साथै करारको अवधि सम्पन्न भएपछि करारअनुसार राखेका आफ्नो सामान सम्बन्धित पक्षले फिर्ता लान नपाउने भन्न नमिल्ने । करार समाप्त भैसकेपछि करारअनुसार राखिएका सामानहरूको स्वामित्व सम्बन्धमा प्रश्न उठेमा निषेधाज्ञाको निवेदनबाट हक स्वामित्वको निर्णय हुन नसक्ने । 	१२७
१७६.	<p>८९१९</p> <p>संयुक्त</p> <p>लिज करार</p>	१६८९	<p>इरकन इन्टरनेशनल लि.</p> <p>विरुद्ध</p> <p>रावनीदेवी महतो</p>	<ul style="list-style-type: none"> करारको अवधि समाप्त भएपछि पुनः करारको अवधि बढाउन पत्राचार गरे पनि त्यसउपर कुनै चासो नराखेको अवस्थामा स्वीकृति प्रदान गरेको मान्न कानूनतः नमिल्ने । पक्षको स्वतन्त्र सहमतिबिना करार गर्न वा पुनः करार गर्न अदालतले बाध्य गराउन नसक्ने । 	१२७
१७७.	<p>८९२०</p> <p>संयुक्त</p> <p>बाटो कायम</p>	१६९२	<p>चन्द्रमान नाञ्जू</p> <p>विरुद्ध</p> <p>कृष्णभक्त खयरगोली समेत</p>	<ul style="list-style-type: none"> जग्गाको प्रकृति वा क्षेत्रफलबाट विवादित भऱ्याङ्ग लिखतभित्रको देखिन आएतापनि घर जग्गामा रहेको बाटोघाटो भऱ्याङ्ग निकास दुवै पक्षले प्रयोग गरी आएको स्थितिमा त्यस्तो निकास बाटोलाई एक पक्षको मात्रै कायम गरेमा सम्पत्ति उपभोगयोग्य नहुने 	६३

				हुन्छ । दुवै पक्षले साभ्ना वाटोको रूपमा प्रयोग गरी आएको भन्नाइलाई एक पक्षले मात्रै प्रयोग गर्न पाउने भन्नलाई समन्यायको दृष्टिबाट नमिल्ने ।	
१७८.	८१२१ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	१६९७	राष्ट्रिय जनमोर्चा समेतको सात दलिय समन्वय समिति सिन्धुली विरुद्ध शिक्षा मन्त्रालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> शैक्षिक संस्थाहरूलाई राजनीतिक क्षेत्रबाट मुक्त राखी राजनीतिक क्रिडास्थल बन्न दिनबाट मुक्त राख्नु पर्ने राज्यको कर्तव्य समेत हो । ज्ञान आर्जन गर्ने गराउने पवित्र उद्देश्यले स्थापित विद्यालयहरूको रेखदेख र व्यवस्थापन गर्न गठन हुने जिल्ला शिक्षा समितिमा सदस्यहरू मनोनीत गर्दा राजनीतिक व्यक्तिहरूको भन्दा स्वतन्त्र व्यक्तिहरूकै भूमिका महत्वपूर्ण हुने । 	४७
१७९.	८१२२ संयुक्त परमादेश	१७०१	जनहित संरक्षण मञ्च (प्रो.पब्लिक) समेत विरुद्ध मन्त्रपरिषद्को कार्यालय, समेत	<ul style="list-style-type: none"> स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट उत्पादन हुने हानिकारक फोहर र घर वा कार्यालयहरूबाट उत्पादन हुने सामान्य फोहर एकै ठाउँमा भण्डारण तथा विसर्जन गर्नाले सम्पूर्ण फोहोर हानिकारक हुन जान्छ र यसलाई व्यवस्थापन गर्न भनै कठिन हुन जान्छ । त्यसैले स्वास्थ्य संस्थाको फोहरमैला व्यवस्थापन गर्दा सबैभन्दा महत्वपूर्ण कार्य सामान्य र हानिकारक फोहरमैलालाई यसको उत्पन्न हुने स्रोतमा नै छुट्याई भष्मीकरण गरी व्यवस्थापन गर्नुपर्ने । 	५५
१८०.	८१२३ संयुक्त लागू औषध	१७००	नेपाल सरकार विरुद्ध अर्जुन भोटे भन्ने जीतबहादुर	<ul style="list-style-type: none"> कुनै प्रतिबन्धित वस्तु कसैको साथबाट फेला पर्नु नै आपराधिक कार्य (Corpus delicti) गरेको प्रमाणित भएको मानिने प्रकृतिका अपराध जसलाई Possessory crime भनिन्छ, त्यस्ता अपराधमा आपराधिक कार्य स्थापित भएपछि निर्दोषिता प्रमाणित गर्ने भार प्रतिवादीको हुने । 	८३
१८१.	८१२४ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	१७१६	पहलसिंह वराइली विरुद्ध गिताकुमारी पाण्डे समेत	<ul style="list-style-type: none"> एक व्यक्तिले धेरै व्यक्तिलाई शेषपछिको बकसपत्र दिएको अवस्थामा शेषपछिको बकसपत्र पाउनेमध्ये कुनै एकको मृत्यु दाताको भन्दा अघि भएमा सम्पूर्ण लिखतको अस्तित्व समाप्त नभई मृतकका हकमा सम्म समाप्त भई निष्क्रिय हुने । पति नाता भएका कारणले सम्पत्तिमा हक प्राप्त गर्नु, तर पतिले लिएको ऋणको दायित्व सो सम्पत्तिबाट व्यहोर्न इन्कार गर्नु न्यायोचित नहुने । 	६४

चैत					
१८२.	८१३५ विशेष उत्प्रेषण समेत	१७२५	अच्युतप्रसाद खरेल विरुद्ध मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> राहदानी माग गरी पेश भएको दरखास्तको मूल्याङ्कन गरी राहदानी प्रदान गर्ने वा नगर्ने अधिकार सम्बन्धित अधिकारीमा निहित हुनै पर्छ। जारी भैसकेको राहदानीका सम्बन्धमा सो राहदानी प्रयोगकर्ताको व्यवहार, उसको आचरण वा अन्य कुनै आधारमा राहदानी खोस्न वा रद्द गर्न पाउने अधिकार पनि सम्बन्धित निकायमा राखिनु स्वाभाविकै मान्नु पर्ने। 	४४
१८३.	८१३६ पूर्ण उत्प्रेषण समेत	१७३३	इन्डुरेड इन्टरनेशनल समेत विरुद्ध राष्ट्रपतिको कार्यालय, समेत	<ul style="list-style-type: none"> संविधानले उन्मुक्ति प्रदान नगरेको विषयलाई न्यायिक पुनरावलोकनको परिधिभन्दा बाहिर राख्ने गरी अदालत स्वयंले बाहेक गर्दा संवैधानिक सर्वोच्चता र सीमित कार्यकारिणीसम्बन्धी अवधारणामा आँच आउनुको साथै न्यायिक स्वतन्त्रता र सक्षमतामा समेत प्रश्न उठ्न सक्ने। जटिल, असहज एवं असाधारण अवस्था र संविधानको सामान्य व्यवस्था क्रियाशील हुन नसकेको अवस्थामा मात्र आवश्यकताको सिद्धान्तअन्तर्गत कदम चाल्न सकिने हुन्छ। त्यसरी कदम चालिएको अवस्थामा पनि अदालतले त्यसको वैधानिकता परीक्षण गर्दछ, त्यस्तो कार्यलाई न्यायिक पुनरावलोकनको परिधिभन्दा बाहिर राखिन नहुने। 	४५
१८४.	८१३७ संयुक्त चेक अनादर (लेनदेन)	१७७८	करमसिंह भण्डारी विरुद्ध कर्णबहादुर चन्द	<ul style="list-style-type: none"> चेक जारी गर्ने व्यक्तिले आफूले धारकलाई सापटी दिएको वा अन्य कारणले पनि अर्को व्यक्तिको नाममा चेक जारी गरेको हुनसक्छ। आफूले प्राप्त गरेको चेकमा उल्लेख भएअनुसारको रकम ऋण दिएको हुनाले आफूले भरी पाउने हो भन्नलाई दावीअनुसारको रकम ऋण लिएको भन्ने तथ्य प्रमाणहरूबाट पुष्टि हुनुपर्ने। 	८४
१८५.	८१३८ संयुक्त परमादेश	१७८६	महिला कानून र विकास मञ्च समेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> महिलाको सम्पत्तिसम्बन्धी हक संरक्षण र प्रचलनका सम्बन्धमा पारिवारिक कानूनका व्यवस्थाहरू समयसापेक्ष समायोजित हुनुपर्ने हुँदा सार्वजनिक सरोकार विषयहरूमा कानून निर्माणका सम्बन्धमा विचार पुऱ्याउनु भनी प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेतका नाउँमा निर्देशनात्मक आदेश जारी हुने। 	५५
१८६.	८१३९ संयुक्त	१७९५	निराकार बजिमथ समेत विरुद्ध मु.स. गरी	<ul style="list-style-type: none"> मुलुकी ऐन, अ.बं. ८६ नं. मा वर्णित अन्तरवस्तु प्रकट रूपमा नदेखिएसम्म अदालतबाट भएको फौसला अन्तिम भै बस्दछ र वस्तु पनि पर्दछ। कानूनबमोजिम भएको मिलापत्र अन्यथा भई बदर 	९८

	मिलापत्र बदर अंश नामसारी		आफ्ना हकमा समेत सरोजनी बजिमय समेत	नभएसम्म त्यसले मुद्दाको निश्चित अन्त्यको प्रवन्ध गर्छ। अदालतबाट भएको मिलापत्र मिलापत्रकर्ताको वंशज वा नातेदारको माग बमोजिम बदर गर्दै जाने हो भने फैसला अन्तिमता (Finality of decision) को सिद्धान्तविपरीत हुन गई समग्र न्याय व्यवस्थाको स्थायित्वमा बाधा पुग्न जाने।	
१८७.	८१३० संयुक्त कर्तव्य ज्यान	१८०२	शुक्रराज विश्वकर्मा विरूद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> वारदात प्रतिवादीकै घर कोठाभित्र हुनुको साथसाथै रातको समय भन्ने पनि देखिएको अवस्थामा यस्तो स्थान र समयमा चशमदिद् गवाहको अभाव रहनु स्वाभाविक नै हुन्छ र सबै वारदात एवं अपराधमा चशमदिद् गवाह हुनैपर्छ भन्ने पनि छैन। कसूरदारले गरेको कसूर प्रमाणित हुन अपराधको अनुसन्धान हुँदा विभिन्न कोणहरूबाट प्राप्त तथ्य एवं अभिव्यक्त भएका भनाईहरूलाई परिस्थितिजन्य प्रमाणहरूबाट समर्थित भने हुनुपर्ने। 	८३
१८८.	८१३१ संयुक्त लिलाम बदर वर्ता बदर समेत	१८०९	गोदावरीदेवी राजपुतनी समेत विरूद्ध शम्भु नारायणसिंह राजपुत समेत	<ul style="list-style-type: none"> फैसलाको जनाउ दिने अ.व. १९३ नं बमोजिमको कानूनी व्यवस्था र अ.व. १९७ नं. अनुरूप फैसलाको प्रतिलिपि सारेको मितिमध्येबाट पुनरावेदन गर्ने कानूनी व्यवस्थामध्ये जुनसुकै माध्यमबाट भएपनि मुद्दाका पक्षको तर्फबाट कानूनले निर्धारित गरेको म्यादभित्र पुनरावेदन पर्न आएको अवस्थामा कानूनले निर्धारित गरेको म्यादभित्रै पुनरावेदन दायर गरेको कुरालाई अन्यथा भन्न नमिल्ने। एकपटक कानूनतः आफ्नो स्वामित्वको हक टुटाई स्वामित्व परिवर्तन गरिसकेपछि दा.खा हुन नसकिरहेकै कारणबाट सो जग्गाको स्वामित्व आफूमा अर्न्तनिहित छ भनी जग्गा धितो राख्न मञ्जूरी दिई जग्गा धितोमा राखी ऋणीले ऋण चुक्ता गर्न नसकेकै कारण लिलाम गरेको र सो लिलाम रीतपूर्वक भएकै कारण तेस्रो पक्षले स्वामित्व ग्रहण गर्न नसक्ने। 	९८
१८९.	८१३२ संयुक्त अंश	१८१७	बुद्धिकुमारी गुरुङ्ग विरूद्ध सन्तोष गुरुङ्ग	<ul style="list-style-type: none"> राजीनामा र बकसपत्रको दुवै लिखतलाई रजिष्ट्रेशन पारित गर्ने ढाँचा एकै किसिमको रहेको कारणबाट जनसाधारणको सम्पत्ति भोगचलन गर्ने साम्प्रतिक अधिकारमा कानूनी जटिलता र द्विविधा सिर्जना गर्ने गरेकोले यस्ता जनसाधारणसँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने सम्पत्तिको अधिकारको प्रमाणका रूपमा रहने राजीनामा र बकसपत्र लिखतलाई रजिष्ट्रेशन पारित गर्ने प्रयोजनको लागि भिन्नभिन्न ढाँचा प्रयोगमा 	९४

				ल्याउनु भनी मालपोत विभागका नाममा निर्देशनात्मक आदेश जारी हुने ।	
१९०.	८९३३ संयुक्त उत्प्रेषण समेत	१८२६	सुनिल रन्जनसिंह विरुद्ध मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	<ul style="list-style-type: none"> बहुवा विशुद्ध सेवासम्बन्धी कानूनको प्रशासनिक विषय भएकोले सोको सम्बन्धमा सेवासम्बन्धी कानूनबमोजिम आफ्नो स्वार्थ वा सरोकार रहेको व्यक्ति बाहेक अरुले प्रश्न उठाउन नसक्ने । 	४८
१९१.	८९३४ संयुक्त उत्प्रेषण परमादेश	१८४५	अनिरुद्रकुमार साह विरुद्ध कृषि विकास बैंक सुनसरी समेत	<ul style="list-style-type: none"> सार्वजनिक रूपमा बोलपत्र आह्वान गरी बढाबढ गरी लिलाम गरिएको अवस्थामा न्यूनतम मूल्य कायम गरिएको अङ्कको प्रभावकारी भूमिका रहँदैन । धितो राखिएको जेथा जग्गाको धितो राख्दा कायम गरिएको मूल्याङ्कन भन्दा कम मूल्याङ्कन भएको भन्ने नहुँदा अन्यायपूर्ण र गैरकानूनी ढंगले मूल्याङ्कन गरी लिलाम भएको भन्ने नमिल्ने । 	९८
१९२.	८९३५ संयुक्त करारबमोजिम हिसाब गरिपार्छ	१८५४	शिक्षा तथा खेलकूद मन्त्रालय विरुद्ध एस.पि.नेपाल इन्टरप्राइजेज	<ul style="list-style-type: none"> करारका पक्षहरूलाई करारका शर्तहरू कानूनसरह लागू हुन्छ । करारको यस व्यवस्थाबमोजिम वादीले दावी गरेबमोजिम नभई यो यति सिट संख्या घट्न गएको हो र सोबापत घटेको रकम यति नै हो भनी वस्तुनिष्ठ रूपमा खुलाउन नसकेकोले अखिल नेपाल फुटबल संघ र प्रहरी समेतले टिकट लिएको भन्ने देखिन आउँछ । यसबाट पनि लगेको सबै टिकट संख्याबमोजिमको रकम तिर्नुपर्ने भन्ने पुष्टि हुन नआउने । 	१२७
१९३.	८९३६ संयुक्त परमादेश	१८६२	गुठी संस्थान शाखा कार्यालय, महोत्तरी समेत विरुद्ध रामविलास महतो कोइरी	<ul style="list-style-type: none"> यो यस्तो प्रयोजनको लागि रोक्का राख्ने भनी गुठी संस्थानबाट कुनै निर्णय भै सो निर्णयका आधारमा रोक्का नरहेकोमा दावीको जग्गा विक्री वितरण तथा हक हस्तान्तरण गर्न नपाउने गरी करीब २२ वर्षसम्म रोक्का राखेको तर सो सम्बन्धमा छानवीनको कुनै कारवाही प्रारम्भसमेत नगरेको स्थितिमा एउटा निश्चित प्रक्रियाअनुसार कसैका नाउँमा जग्गा हक हस्तान्तरण भै पूजा समेत प्राप्त गरिसकेको अवस्थामा लामो समयसम्म आफ्नो इच्छाअनुसार जग्गाको प्रयोग गर्न नदिई विना प्रयोजन रोक्का राखी अल्फाई राख्ने कार्यलाई न्यायोचित मान्न नसकिने । 	६४
१९४.	८९३७ संयुक्त नागरिकता	१८६५	सन्तोष ओझा विरुद्ध नेपाल सरकार	<ul style="list-style-type: none"> एउटै अपराधको सम्बन्धमा अलगअलग कानूनअन्तर्गत कारवाही हुन सक्ने अवस्था देखिएमा सोहीअनुसार मुद्दा चलाउनु र सजाय गर्नु समेतलाई दोहोरो खतराको सिद्धान्तविपरीत भएको मान्न नसकिने । 	११२

यी सारसंक्षेप *नेकाप* प्रयोगकर्ताका सुविधाका लागि मात्र हुन्, उद्धरण गर्नका लागि होइनन् ।

- सम्पादक

विषयगत वर्गीकरण

१. संवैधानिक कानून	
१.	<ul style="list-style-type: none"> ■ नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा ६७(घ) मा कानूनमा व्यवस्था भएवमोजिम दल त्याग गरेको देखिएको अवस्थामा संविधानसभाको सदस्यता रिक्त हुने व्यवस्था रहेको र दल त्याग गरेको मानिने वा नमानिने अवस्थाहरू निर्धारण गर्ने विधायिकी अधिकारलाई उक्त संवैधानिक व्यवस्थाले सीमित गरेको अवस्था नदेखिएको हुँदा दल त्याग ऐन, २०५४ ले सो सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्नसक्ने । ■ अन्तरिम संविधानको धारा ६७(घ) ले तोकै नतोकेको शर्त वा सीमाको परिकल्पना गरेका कारण दल त्याग ऐन, २०५४ को दफा ५(१)(घ) को व्यवस्था अन्तरिम संविधानको धारा ६७(घ) सँग बाझिएको छ भन्न नमिल्ने । <p style="text-align: center;">चन्द्रप्रकाश (सि.पी.) मैनाली विरुद्ध व्यवस्थापिका संसद समेत, परमादेश नैकाप २०६९, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८७८५, पृष्ठ ९, विशेष इजलास</p>
२.	<ul style="list-style-type: none"> ■ आयुक्त पदमा नियुक्त गर्दा यो यस्तो शर्त पूरा भएमा मात्र क्रियाशील हुने भनी सशर्त नियुक्त नगरिएको हुँदा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको प्रमुख आयुक्त नियुक्त हुन नसकेको कारण देखाएर अनिश्चित कालसम्म पदभार ग्रहण गर्नबाट बञ्चित गर्न नमिल्ने । ■ नियुक्ति संविधान र कानूनसम्मत् भएपछि निजलाई दिएको नियुक्ति प्रमुख पदाधिकारी नियुक्त हुन नसकेको कारण देखाई शपथग्रहण नगराई भइसकेको नियुक्तिलाई निष्क्रिय बनाइरहन नमिल्ने हुँदा प्रमुख आयुक्त नियुक्त नभएको कारणले मात्र नियुक्ति क्रियाशील गराउन नसकिएको भन्ने भनाई न्यायोचित र तर्कसंगत मान्न नमिल्ने । ■ नियुक्त भइसकेका पदाधिकारीलाई पनि शपथ ग्रहण गराउन नसकिएकै कारणले कार्यभार सम्हाले अवस्था नभएको भन्ने कुरा मुलुकमा कानूनको शासन कायम गर्ने, राज्ययन्त्रको सञ्चालनमा सुशासन कायम गर्ने, लोकतन्त्रका आधारभूत मान्यताहरू प्रति प्रतिवद्ध एवं जनताप्रति उत्तरदायी सरकारको लागि कदाचित शोभनीय मान्न नसकिने । ■ व्यक्तिगत हित वा सरोकारको लागि दायर गरिएको निवेदनमा सार्वजनिक हित सरोकारको कुरा समेत निहीत रहेको देखिन आएको अवस्थामा यस अदालतले सो दृष्टिकोणबाट समेत हेर्न मिल्ने । <p style="text-align: center;">केशवप्रसाद बराल विरुद्ध मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत, परमादेश नैकाप २०६९, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८७६८, पृष्ठ २८५, संयुक्त इजलास</p>
३.	<ul style="list-style-type: none"> ■ संवैधानिकता वा Ultra Vires को प्रश्नमा अनुचित विलम्बको सिद्धान्त (Principle of Laches) लागू नहुने । ■ अस्थायी कर्मचारीको हैसियतले धेरै वर्षदेखि कार्यरत् कर्मचारीहरू बीच मात्र रिक्त पदको केही प्रतिशतमा सीमित प्रतियोगिता गराउने कार्य न्यायपूर्ण र त्यसबाट अर्काको हक जाँदैन भन्ने तर्क स्वीकार्य हुन नसक्ने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ मौलिक हक र संवैधानिकताको प्रश्नमा केही सीमित व्यक्तिको हितलाई विचार गरी निर्णय गर्न मिल्ने हुँदैन । सम्पूर्ण संवैधानिक व्यवस्था र संविधानको मर्म एवं केही सीमित व्यक्तिहरूको हितभन्दा सम्पूर्ण नेपाली जनताको हित हेर्नुपर्ने । ■ अस्थायी कर्मचारीहरू बीच मात्र सीमित प्रतिस्पर्धा गर्ने व्यवस्था गरेको घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति कर्मचारी सेवा शर्त नियमावली, २०५५ मा थप भएको नियम ३.१.७(३) को व्यवस्थाले नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १८ द्वारा प्रदत्त रोजगारी प्राप्त गर्ने नेपाली नागरिकको हक, धारा १२(३)(च) बमोजिम पेशा, रोजगार गर्ने स्वतन्त्रता तथा धारा १३ द्वारा प्रदत्त समानताको हकमा समेत अनुचित बन्देज लगाएको देखिन आएकोले मिति २०६८।१२।२ देखि अमान्य र बदर घोषित हुने । <p style="text-align: center;">सञ्चिता न्यौपाने विरुद्ध मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत, उत्प्रेषण समेत नेकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८०२, पृष्ठ ५५९, विशेष इजलास</p>
४.	<ul style="list-style-type: none"> ■ जुन प्रयोजन र प्रतिष्ठानका लागि रकम विनियोजित गरिएको हो, सोही प्रयोजनका लागि खर्च हुने गरी सोही प्रतिष्ठानलाई प्रदान गर्ने अधिकार विनियोजनकर्ता नेपाल सरकारलाई नै हुने । ■ स्पष्ट कानूनी हकको आधारबेगर बजेट पुस्तिकामा विनियोजन गरिएको रकम निवेदकले नै पाउने गरी यस अदालतले हस्तक्षेपकारी भूमिकाको निर्वाह गर्ने गरी आदेश जारी गर्न नमिल्ने । ■ जुन उद्देश्य, प्रयोजन, काम र संस्थाको लागि विनियोजन गरिएको हो सोको पहिचान गर्ने र सही कामका लागि, सही संस्थालाई रकम प्रदान गर्ने जिम्मेवारी पनि सरकारकै हुन आउँछ । यस कार्यकारिणी प्रकृतिको काममा सरकारको नियत र क्षमतामाथि नै शंका गर्ने गरी निवेदकलाई विनियोजित रकम दिनु भनी आदेश जारी गर्ने अवस्था नहुने । ■ उपलब्ध साधन र स्रोतको विनियोजन गर्दा र राज्यकोषबाट रकम वितरण गर्दा स्वेच्छाचारी ढंगले गर्नु राज्य सञ्चालनका लागि स्थापित मूल्य र मान्यताविपरीतको कुरा हो । राज्यकोष खर्च गर्ने आधिकारिक निकायको रूपमा रहेको सरकार राज्यको एक अङ्ग भएकोले यसले प्रचलित कानून र निश्चित मान्यता एवम् निर्धारित मापदण्ड अनुसार खर्च गर्नुपर्ने । ■ कानूनको विद्यमानता नभएको अवस्थामा पूर्व निर्धारित मापदण्ड र स्पष्ट आधार बनाई राज्यकोषको रकम खर्च गर्नुपर्दछ । यसको अभावमा रकम बाँड्दा वा कुनै व्यक्ति वा संस्थालाई प्रदान गर्दा राज्यकोषको दुरुपयोग हुन सक्ने प्रबल सम्भावनालाई इन्कार गर्न नसकिने । <p style="text-align: center;">रमेश महतो प्रतिष्ठान समेत विरुद्ध संविधान सभा, संसदीय व्यवस्था तथा संस्कृति मन्त्रालय समेत, उत्प्रेषण नेकाप २०६९, अङ्क ६, निर्णय नम्बर ८८५०, पृष्ठ ९९२, संयुक्त इजलास</p>
५.	<ul style="list-style-type: none"> ■ तत्काल गरिने अन्तरकालीन प्रकृतिका आदेश फैसला सरहका नभई त्यस बेलाको औचित्यका आधारमा गरिने तत्कालका लागि दिइने आदेश हुन, जसले सवूद प्रमाण संकलन र परीक्षण पछि तिनको मूल्याङ्कनका आधारमा हुने फैसलालाई प्रभाव पार्न नसक्ने । ■ रोक्का आदेश विवादमा आएको चल अचल सम्पत्ति आवश्यकताअनुसार प्रतिउत्तर नपरेसम्मका लागि वा मुद्दा किनारा नभएसम्मका लागि यथास्थितिमा राख्ने समेतको

	<p>कानूनी उपक्रम हो । यस्तो आदेश कसैका हकको सिर्जना र कसैको हकको समाप्तिकै आधार बन्न नसक्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ रोक्का आदेशहरू उत्प्रेषणद्वारा बदर गरी विवादित जग्गा निवेदकका नाममा दर्ता गरिदिनु भन्ने परमादेश जारी गर्दा फिराद र प्रतिउत्तरमा उठाइएको विषयमा प्रवेश गरी सबूद प्रमाणको मूल्याङ्कन गरी निष्कर्ष निकाल्नु पर्ने हुन्छ । बन्दीप्रत्यक्षीकरण बाहेक अन्य रिटका हकमा सबूद प्रमाणको मूल्याङ्कन गर्ने सकिन्छ । त्यसमा पनि मातहत अदालतमा विचाराधीन मुद्दाका विषयवस्तुका हकमा निर्विवाद तथ्य र प्रष्ट कानूनी त्रुटि विद्यमान रहेको र सबूद प्रमाणको मूल्याङ्कन गर्ने नपरी सामान्य अवलोकनबाटै निष्कर्ष निकाल्न सकिने अवस्थामा बाहेक उपल्लो अदालतले हस्तक्षेप गर्न नमिल्ने । <p style="text-align: center;">गोपालभूषण पराजुली विरुद्ध पुनरावेदन अदालत पोखरा समेत, उत्प्रेषण नैकाप २०६९, अङ्क ६, निर्णय नम्बर ८८५९, पृष्ठ ९९९, संयुक्त इजलास</p>
<p>६.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ संविधानले विधायिकालाई प्रदान गरेको विधायिकी अधिकारक्षेत्र नाघी वा संविधानको दायराभन्दा बाहिर गई कानून निर्माण गरेको अवस्थामा मात्र कुनै पनि कानूनलाई असंवैधानिक कानूनको संज्ञा दिई बदर घोषित गर्न मिल्ने । ■ संविधानको भावना र आवश्यकताअनुसार कानून बनाउने कार्य विधायिकी कार्य भएकोले त्यसको न्यायिक प्रतिस्थापन गर्न नमिल्ने । ■ विधायिकाले राष्ट्र र समाजको आवश्यकताअनुसार तत्काल नगरी नहुने अति जरुरी कार्य पनि सम्पादन नगरी संविधानप्रदत्त आफ्नो दायित्वप्रति उदासीनता देखाएको कारण सार्वजनिक जीवनमा जटिलता उत्पन्न भएको, राज्य सञ्चालनमा समस्या देखा परेको तथा सर्वसाधारणले अनावश्यक दुःख र हैरानी व्यहोर्नु परेको भन्ने कुरा प्रमाणित गरिएको अवस्थामा बाहेक सार्वजनिक सरोकारको निवेदनबाट सतही रूपमा विधायिकालाई कुनै कुराको न्यायिक निर्देश गरिरहनु शक्तिपृथकीकरणको सिद्धान्त समेतको दृष्टिकोणबाट उचित र मनासिब नहुने । ■ संवैधानिक निकायको मुख्य काम कार्यपालिकाको स्वेच्छाचारीतामा अड्कल लगाउँदै जवाफदेही बनाउने र मुलुकमा सुशासन कायम गर्ने हो । त्यसैले यस्ता निकायमा नियुक्ति गरिने व्यक्तिहरू कुनै वाद, सिद्धान्त, क्षेत्रीयता, जातीयता आदि कुराहरूसँग निकट रहेको कारणले भन्दा पनि तिनमा निहित रहेको योग्यता, क्षमता, निष्पक्षता, इमानदारिता, निर्भीकता विशेषज्ञता जस्ता वस्तुनिष्ठ गुण र चरित्रका आधारमा चयन गरिनु पर्ने । ■ सम्बन्धित पदमा रही कार्यसम्पादन गर्न आवश्यक पर्ने योग्यता, दक्षता, निस्पक्षता, इमानदारिता, निर्भीकता र विशेषज्ञता जस्ता गुणहरू नभएको व्यक्तिलाई समावेशीताका नाममा त्यस्तो पदमा नियुक्ति गर्न मिल्ने गरी नियुक्तिको द्वैध योग्यता निर्धारण गर्न नमिल्ने । ■ समावेशीताका नाउँमा योग्यता र क्षमता नै नभएको व्यक्तिलाई नियुक्ति गर्नुपर्ने भन्ने संविधानको आशय र मर्म नभएकाले संवैधानिक निकायका पदाधिकारी चयनको आधार एक वर्गका नागरिकलाई एउटा र अर्को वर्गका नागरिकलाई छुट्टै रूपमा निर्धारण गर्न नमिल्ने । <p style="text-align: center;">जगदेव चौधरी समेत विरुद्ध संवैधानिक परिषद् समेत, उत्प्रेषण समेत नैकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८७२, पृष्ठ ९२०९, विशेष इजलास</p>

<p>७.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ राज्यले अवलम्बन गरेको नीतिअनुरूप निजामती सेवाको गठन, सञ्चालन र नियमन गर्न विधायिकाद्वारा निर्माण गरिएको कानून स्पष्ट रूपमा संविधानको भावना र मर्मविपरीत नभएसम्म अदालतले बदर गर्नु उचित र संविधानसम्मत हुन नसक्ने । ■ निजामती सेवालाई कस्तो बनाउने, यसको संगठनात्मक स्वरूप कस्तो हुने, पदसोपानको संरचना कुन प्रकारको राख्ने, निजामती कर्मचारीको नियुक्ति, बढुवा र बर्खासीका मापदण्ड के कस्तो आधारबाट निर्धारण गर्ने, सेवाका शर्त र सुविधाहरू के कस्तो प्रदान गर्ने भन्ने विषय न्यायिक रूपमा व्यवस्थापन हुने विषयहरू हुन नसक्ने । ■ वर्गीकरण गर्ने कानूनबाट हासिल गर्न खोजिएको उद्देश्यसँग वर्गीकरणको सार्थक र विवेकपरक सम्बन्ध देखिँदैन भने कानूनद्वारा गरिएको वर्गीकरणलाई संवैधानिकताको मान्यता दिन नसकिने । ■ लामो समयसम्म एउटै श्रेणीको पदमा कार्यरत कर्मचारीको मनोबल बृद्धि गर्ने ऐनको उद्देश्य र निजामती सेवाको संगठनात्मक स्वरूप र पदसोपान संरचना नविग्रने गरी खुला प्रतियोगिताद्वारा पदपूर्ति हुने प्रक्रियामा कुनै असर नपर्ने गरी ल्याइएको बहुवासम्बन्धी विशेष व्यवस्थाको सार्थक सम्बन्ध समेत देखिन आउँछ । बहुवाको आधार र अवस्था नै फरकफरक रहेका अलगअलग वर्गका बहुवाहरूको लागि पृथकपृथक सेवाको शर्त तोकिएको कानूनी व्यवस्था युक्तिसंगत वर्गीकरणको सिद्धान्त (Theory of reasonable classification) अनुकूल नै देखिँदा समानताको हक विपरीत भएको भन्ने निवेदन दावी सिद्धान्ततः उपयुक्त नदेखिने । <p style="text-align: center;">दयाराम पाण्डे समेत विरुद्ध मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत, उत्प्रेषण नैकाप २०६९, अङ्क १०, निर्णय नम्बर ८८९६, पृष्ठ १४७२, विशेष इजलास</p>
<p>८.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ सिद्धान्ततः संविधानप्रदत्त कुनै पनि स्वतन्त्रता वा मौलिक हक निरपेक्ष हुँदैनन् र यस्तो हुन सम्भव पनि हुँदैन । सम्बन्धित मौलिक हक वा स्वतन्त्रताकै रक्षाको लागि पनि त्यसको उपभोगमा केही सीमा वा बन्देजहरू निर्धारण गर्नु अपरिहार्य हुने । ■ कुनै कानूनमा तोकिएको समय सीमा कम वा अपर्याप्त हुनु र सो कानून संविधानको कुनै धारा वा मौलिक हकसँग विरोधाभाषपूर्ण वा बाभिएको हुनु बिल्कुलै फरक कुरा हो । उक्त समय सीमा अपर्याप्त भएको मात्र कारणबाट सो कानून संविधानसँग बाभिएको भन्न नमिल्ने । ■ मोही लागेको जग्गा बाँडफाँड गरी मोही लागत कट्टा गर्ने विषयलाई कुनै निश्चित समय सीमाभित्र सीमित नगरी सदा खुल्लै राख्ने हो भने भूमि माथिको द्वैध स्वामित्व अन्त्य गर्ने भन्ने भूमिसम्बन्धी ऐन, २०२१ को उद्देश्य कहिलै हासिल हुन नसक्ने । ■ कानूनबमोजिम सरकारले निश्चित समयावधिभित्र सम्पन्न गर्नुपर्ने भनी तोकिएको कार्य सो समयावधिभित्र सम्पन्न गर्न नसकेको तथ्यलाई यस अदालतले आफैँ न्यायिक जानकारीमा लिई सरकारी असमर्थता र त्यससँग जोडिएको नागरिकहरूको हकको सवाललाई गम्भीरतापूर्वक विचार गर्न सक्ने । <p style="text-align: center;">महेश्वर थापा विरुद्ध मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत, उत्प्रेषण समेत नैकाप २०६९, अङ्क ११, निर्णय नम्बर ८९१०, पृष्ठ १६०८, विशेष इजलास</p>
<p>९.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ अनुचित कार्य गर्ने पदाधिकारीलाई विधिसम्मत तरिकाबाट स्पष्टीकरण माग्ने र सो स्पष्टीकरणबाट सन्तुष्ट हुने आधार नभए सो कार्यलाई अनुचित कार्य भनी ठहर गर्नुपर्ने । ■ अनुचित कार्य भए गरेको ठहरेको अवस्थामा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन,

	<p>२०४८ को दफा १२ख बमोजिम सोको दुष्परिणाम सच्याउन सम्बन्धित निकायलाई लेखी पठाउने अवस्था हुने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको निर्णयबाट जिल्लान्तर सरुवा गरेको कार्यलाई अनुचित कार्य ठहर नै नगरी आफैले सरुवा बदर गर्ने निर्णय गर्ने अधिकार अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगलाई नहुने । ■ आयोगको आफैले सरुवा रद्द गर्ने गरेको निर्णय र सोको कार्यान्वयन गर्न र कामकारवाही ऐनको दफा १२ख को कार्यक्षेत्र भन्दा बाहिर गै शक्तिको अधिक प्रयोग (Use of Excessive Power) भएको देखिन गएकोले सो कार्यलाई कानूनअनुरूपको कार्य मान्न नमिल्ने । ■ आफूमा रहेको अधिकार भन्दा बढी अधिकार प्रयोग (Use of Excessive Power) वा अतिक्रमण गरेमा वा नभएको अधिकार प्रयोग गरेमा सो कार्यबाट कसैको संविधान एवं कानूनप्रदत्त हक अधिकारमा आघात परेको देखिन आए त्यस्तो निर्णय वा कामकारवाही बदरयोग्य हुने । <p>सोभितलाल यादव विरुद्ध अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत, उत्प्रेषण परमादेश नैकाप २०६९, अङ्क ११, निर्णय नम्बर ८९१५, पृष्ठ १६६२, संयुक्त इजलास</p>
<p>१०.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ कसैप्रति जवाफदेही हुन नपर्ने खालको उन्मुक्तिले स्वेच्छाचारितालाई प्रश्रय दिने हुँदा कानूनी राज्यमा स्वेच्छाचारिताको गुञ्जायस रहन नहुने । ■ राहदानी लिनको मुख्य उद्देश्य अन्य मुलुकको भ्रमण गर्नु रहेकाले त्यसले राष्ट्रको अन्तर्राष्ट्रिय छविमा समेत गम्भीर नकारात्मक असर पर्न जाने विषयमा प्रभावकारी नियमन र नियन्त्रण गर्ने कार्यलाई स्वाभाविक रूपमा लिन सकिने र बाह्य मुलुकसँग पनि सम्बन्धित रहने लिखत जारी गर्दा विशेष सतर्कता अपनाउने कुरालाई पनि अन्यथा भन्न नमिल्ने । ■ राहदानी माग गरी पेश भएको दरखास्तको मूल्याङ्कन गरी राहदानी प्रदान गर्ने वा नगर्ने अधिकार सम्बन्धित अधिकारीमा निहित हुनै पर्छ । जारी भैसकेको राहदानीका सम्बन्धमा सो राहदानी प्रयोगकर्ताको व्यवहार, उसको आचरण वा अन्य कुनै आधारमा राहदानी खोस्न वा रद्द गर्न पाउने अधिकार पनि सम्बन्धित निकायमा राखिनु स्वाभाविकै मान्नु पर्ने । ■ कुनै आधार र कारण बिना कसैका विरुद्ध निर्णय गर्न मिल्छ भन्ने अर्थ गर्ने हो भने त्यो प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्त समेतको विपरीत हुन्छ र त्यसो गर्नु विधिको शासन र सभ्य समाजले स्वीकार गर्न सक्ने आधारभूत मूल्य मान्यताको समेत प्रतिकूल हुन जाने । ■ कुनै पनि निकाय वा अधिकारीबाट हुने निर्णय जहिले पनि न्यायोचित हुनुपर्छ र देखिनु पनि पर्छ । सो निर्णयमा कुनै आधार कारण खोलिएन र त्यसको जानकारी सम्बन्धित व्यक्तिलाई दिइएन भने त्यस्तो निर्णय न्यायसम्मत छ छैन भन्ने कुराको मूल्याङ्कन गर्न सकिने अवस्था नरहने । ■ निर्णयमा आधार कारण खुलाई सम्बन्धित व्यक्तिलाई जानकारी गराउँदा त्यसले राहदानी जारी गर्न इन्कार गर्नुपर्नाको कारण खुलाउनु प्रत्युत्पादक हुनसक्ने अवस्था उत्पन्न नभै त्यसले निर्णयको आधिकारिकता स्थापित गरी निर्णयलाई वैधता प्रदान गर्ने । <p>अच्युतप्रसाद स्वरेल विरुद्ध मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत, उत्प्रेषण समेत नैकाप २०६९, अङ्क १२, निर्णय नम्बर ८९२५, पृष्ठ १७२५, विशेष इजलास</p>

११. ■ कुनै विवाद सार्वजनिक हक वा सरोकारको हो वा होइन भन्ने कुराको निर्णय त्यो विवाद सर्वसाधारण जनताको वा कुनै जनसमुदायको सामूहिक हक वा सरोकारसँग सम्बन्धित छ वा कुनै खास व्यक्ति वा व्यक्तिहरूको हक वा सरोकारसँग मात्रै सम्बन्धित छ भन्ने आधारमा गर्नुपर्ने ।
- राज्य सञ्चालनका क्रममा कुनै निर्णय वा कामकारवाही गर्दा संविधान र कानूनले निश्चित गरिदिएको सीमारेखालाई अतिक्रमण गर्न नमिल्ने ।
- राष्ट्र प्रमुखलाई कुनै पनि अवस्थामा विवादमा ल्याउन नहुने, उसका कामकारवाहीका सम्बन्धमा अदालतमा प्रश्न उठाउन नहुने भन्ने सामान्य मान्यता हो । तर यो सदा निरपेक्ष मान्यता हो भनी निष्कर्षमा पुग्न नसकिने ।
- संविधानले उन्मुक्ति प्रदान नगरेको विषयलाई न्यायिक पुनरावलोकनको परिधिभन्दा बाहिर राख्ने गरी अदालत स्वयंले बाहेक गर्दा संवैधानिक सर्वोच्चता र सीमित कार्यकारिणीसम्बन्धी अवधारणामा आँच आउनुको साथै न्यायिक स्वतन्त्रता र सक्षमतामा समेत प्रश्न उठ्न सक्ने ।
- न्यायिक पुनरावलोकनको अधिकार भनेको न्यायपालिकाको अन्तर्निहित अधिकार हो । न्यायिक पुनरावलोकनको अधिकार बिना संविधानवाद, कानूनको शासन, सीमित सरकार, शक्तिपृथकीकरण र नियन्त्रण एवं सन्तुलनका आधारभूत मान्यताहरू जीवन्त बन्न नसक्ने ।
- आवश्यकताको सिद्धान्तलाई आधार बनाएर गरिएका निर्णय वा कामकारवाहीहरूको संवैधानिक र कानूनी आधार खोज्न नपर्ने वा त्यस्तो निर्णय वा कार्यको न्यायिक परीक्षण हुन नपर्ने भन्ने आभाष दिने गरी गरिएको तर्कलाई जायज मान्न नसकिने ।
- लिखित संविधान भएको मुलुकमा संविधान मूल कानून मानिन्छ, कुनै पनि मान्य सिद्धान्तलाई मूल कानूनका रूपमा रहेको संविधानभन्दा माथिल्लो स्थान दिएर त्यसको औचित्य स्थापित गर्न नसकिने ।
- जटिल, असहज एवं असाधारण अवस्था र संविधानको सामान्य व्यवस्था क्रियाशील हुन नसकेको अवस्थामा मात्र आवश्यकताको सिद्धान्तअन्तर्गत कदम चाल्न सकिने हुन्छ । त्यसरी कदम चालिएको अवस्थामा पनि अदालतले त्यसको वैधानिकता परीक्षण गर्दछ, त्यस्तो कार्यलाई न्यायिक पुनरावलोकनको परिधिभन्दा बाहिर राखिन नहुने ।
- अन्तरिम प्रकृतिको निर्देशनलाई निर्णायक हैसियतको निर्णय वा क्रियाको संज्ञा दिन नमिल्ने ।
- साविकको कानूनी व्यवस्थाको कारणबाट समस्या उत्पन्न भएकोमा सो कानूनमा समेत संशोधन भै स्पष्ट, बोधगम्य र द्विविधारहीत कानूनी व्यवस्था भैसकेको हुँदा ती सिद्धान्तहरू पुनः आकर्षित हुन नसक्ने ।
- समयानुकूल हुन सक्ने परिवर्तनको सापेक्षतामा विवादको टुङ्गो लगाउनु पर्ने विषयलाई पहिले नै अनुमानको भरमा टुङ्गो लगाउन नहुने ।

**इन्टरेड इन्टरनेशनल समेत विरुद्ध राष्ट्रपतिको कार्यालय समेत, उत्प्रेषण समेत
नेकाप २०६९, अङ्क १२, निर्णय नम्बर ८९२६, पृष्ठ १७३३, पूर्ण इजलास**

२. सार्वजनिक सरोकार

<p>१२.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ कानूनविपरीतको कामकारवाहीबाट असर परेको व्यक्तिले संवैधानिक बाटो अपनाउन सक्दछ र यस अदालतले पनि संविधान प्रदत्त व्यक्तिको मौलिक वा कानूनी हकको प्रचलनका लागि असाधारण अधिकारक्षेत्रको प्रयोग गर्न सक्दछ। अदालतको यो अधिकार शक्ति पृथकीकरणको सिद्धान्तप्रतिकूल हो भन्ने अर्थ गर्न नमिल्ने। ■ एउटा मन्त्रिपरिषद्बाट गरेको निर्णयबमोजिम गरिएको खर्च ठीक र अर्को मन्त्रिपरिषद्बाट गरेको उस्तै निर्णयबमोजिम गरिएको खर्च वेठीक भन्नुलाई कानूनसम्मत् र न्यायसंगत भन्न नमिल्ने। ■ मन्त्रिपरिषद्बाट खर्च गर्न पाएको अनुमतिको दायराभित्र रही मन्त्रिपरिषद्कै निर्णयबमोजिम गरेको खर्चको जिम्मेवारी मन्त्री एकलैको व्यक्तिगत भन्ने पनि हुँदैन। सो निर्णय र खर्च गर्ने वा वितरण गर्ने कार्यबाट निवेदक एकलैको वद्विनियत रहेको भन्न नमिल्ने। ■ विधिको शासनमा कानूनको सर्वोपरिता सबैले स्वीकार गर्नु पर्दछ। स्वेच्छाचारी ढंगले वा आफूले मन नपराएको व्यक्ति वा नागरिक माथि कानूनी आधारवेगर कुनै पनि आर्थिक दायित्वको निर्धारण गर्न कानूनको उल्लंघन हुने र नागरिकको कानूनी एवं संवैधानिक हकको अतिक्रमण हुन जाने। ■ एउटा मन्त्रिपरिषद्ले गरेको निर्णय सो मन्त्रिपरिषद् परिवर्तन भई अर्को मन्त्रिपरिषद् गठन भएपछि पहिलेको मन्त्रिपरिषद्ले गरेका निर्णयहरूलाई मन्त्रिपरिषद्मा भएको परिवर्तन वा अन्य राजनीतिक कारणले परिवर्तन गर्दै जाने अथवा कुनै खास निर्णय कार्यान्वयन गर्ने सम्बन्धित मन्त्रीमाथि मात्र मन्त्रिपरिषद्को निर्णयको जिम्मेवारी थुपाउँ जाने हो भने त्यसले देशको सरकारको विश्वसनीयता र कार्यप्रणाली माथि गम्भीर प्रश्न उठाउन सक्दछ। त्यस्तो व्यवहार विधिको शासन र सुशासनको आधारभूत सिद्धान्तविपरीत हुन जाने। <p style="text-align: center;">श्रीस शम्शेर राणा विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत, उत्प्रेषण नैकाप २०१९, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८७७९, पृष्ठ ३९२, संयुक्त इजलास</p>
<p>१३.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ आफ्नो देशको सीमा विषयमा जान्नुपर्ने चासो, सीमा सुरक्षा, अखण्डता र देशवासीको सुरक्षा र व्यवस्थापन विषय त्यस देशको प्रत्येक विवेकशील जिम्मेवार नागरिकको सार्थक सम्बन्ध र तात्त्विक सरोकारको विषय मात्र होइन, अवस्था हेरी यसको प्रत्यक्ष वा परोक्ष असर नागरिकलाई पर्ने भएकोले यो उसको सरोकारको विषयभित्र पर्ने। ■ देशको सीमा सुरक्षा विषयमा सरकार बेवास्ता गर्छ, संवेदनशील छैन भनी अनुमान गर्नु हुँदैन। सीमा सुरक्षा सशस्त्र प्रहरी बल परिचालन गरेको अवस्थामा अन्य देशको सुरक्षाबलको समानुपातिक रूपमा हुनुपर्ने भनी भन्नु भन्दा पनि आफ्नो आवश्यकता र साधन स्रोतको आधारबाट राज्यले तय गर्ने विषय हो। सीमा विषयमा उठेका विवादहरूमा कूटनीतिक तवरबाट बेला बेलामा छलफल गरी प्रयासरत् सरकार रहरहेको अवस्था छ, त्यस विषयमा कुनै कमी-कमजोरी भए सार्वभौमसत्ता सम्पन्न जनताको प्रतिनिधि संसदबाट त्यसको सुधार हुने।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ कोही गैरकानूनी तवरबाट विस्थापित भएका छन् वा छैनन् ? विस्थापित हुनेहरू को हुन र कहाँ छन् ? ती नेपाली नागरिक हुन वा होइनन् ? तथा पुनःस्थापित हुनुपर्ने माग वा अवस्था छ, छैन ? भन्ने विषयको जाँचबुझ र पहिचान नै नगरी फगत रिट निवेदकको माग भएकै कारणबाट पुनःस्थापित गरी दिनु भनी सोचको आधारमा मात्र आदेश हुन सक्ने अवस्था नहुँदा विस्थापित हुनेहरूले वा त्यो समूहको अगुवाई गर्ने वा सरोकार राखेले कानूनबमोजिम पुनःस्थापित हुने माग गरेको अवस्थामा त्यसको सही पहिचान गरेर मात्र पुनःस्थापित गरिने कार्य हुन सक्ने । ■ देशको शासन बागडोर सम्हाली आएको सरकारले आफ्नै देशको अखण्डतामा प्रतिकूल असर पार्छ भनी बिना कारण र आधार सोच्नु हुँदैन । त्यस्तो हुन थालेको छ वा हो भन्ने प्रष्ट किटानी रूपमा यो, यसरी, यहाँ, यस्तो व्यहोराको सन्धि हुन लागेको छ भनी तथ्यगत रूपमा स्पष्ट तवरबाट भन्न सक्नु पर्ने । ■ संविधानले प्रादेशिक अखण्डतामा प्रतिकूल असर पर्ने गरी कुनै सन्धि वा सम्झौता गरिने छैन भनी प्रत्याभूत गरेपछि त्यस्तो कार्य सरकारले गर्ने छैन भनी साधारण समझबाट स्वीकार्य हुन्छ, तर होइन, अन्यथा हुन्छ भन्ने हो भने त्यसको स्पष्ट वस्तुगत र तथ्यपरक आधार सो भन्नेले नै देखाउन सक्नुपर्ने । <p style="text-align: center;">सन्तोष बस्नेत समेत विरुद्ध मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत, परमादेश समेत नेकाप २०६९, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८७८६, पृष्ठ ८२९, संयुक्त इजलास</p>
१४.	<ul style="list-style-type: none"> ■ आम जनतासँग सरोकार राख्ने विकास निर्माणसँग सम्बन्धित अस्पताल लगायतका भवन निर्माण कार्यको लागि उपयुक्त स्थानको व्यवस्था गर्ने दायित्व सरकारको हुने हुनाले अस्पताल कुन ठाउँमा बनाउन उपयुक्त हुन्छ भन्ने सम्बन्धमा उपयुक्त स्थानको चयन गर्ने तत् सम्बन्धी निर्णय गर्ने र निर्णय कार्यान्वयन गर्ने कार्य पनि सरकारको सम्बन्धित निकायको हो । प्रस्तुत विषय सरकारको नीतिगत निर्णयको कुरा भएको हुँदा अमुक स्थानमा अस्पताल निर्माण गर्नु अमुक स्थानमा निर्माण नगर्नु भनी अदालतबाट आदेश जारी गर्न नमिल्ने । <p style="text-align: center;">शेरबहादुर लुङ्गेली समेत विरुद्ध मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत, उत्प्रेषण परमादेश नेकाप २०६९, अङ्क १०, निर्णय नम्बर ८९०३, पृष्ठ १५५९, संयुक्त इजलास</p>
१५.	<ul style="list-style-type: none"> ■ विद्यालयहरू भनेका ज्ञान आर्जन गर्ने पवित्र उद्देश्यले स्थापित शैक्षिक संस्था भएकाले यस्ता संस्थाको रेखदेख एवं व्यवस्थापन जिल्लाभित्रका स्वतन्त्र एवं प्राज्ञिक व्यक्तिहरूबाट नै हुन उचित र सान्दर्भिक हुने । ■ शैक्षिक संस्थाहरूलाई राजनीतिक क्षेत्रबाट मुक्त राखी राजनीतिक क्रिडास्थल बन्न दिनबाट मुक्त राख्नु पर्ने राज्यको कर्तव्य समेत हो । ज्ञान आर्जन गर्ने गराउने पवित्र उद्देश्यले स्थापित विद्यालयहरूको रेखदेख र व्यवस्थापन गर्न गठन हुने जिल्ला शिक्षा समितिमा सदस्यहरू मनोनीत गर्दा राजनीतिक व्यक्तिहरूको भन्दा स्वतन्त्र व्यक्तिहरूकै भूमिका महत्वपूर्ण हुने । <p style="text-align: center;">राष्ट्रिय जनमोर्चा समेतको सात दलिय समन्वय समिति सिन्धुली विरुद्ध शिक्षा मन्त्रालय समेत, उत्प्रेषण परमादेश नेकाप २०६९, अङ्क १९, निर्णय नम्बर ८९२९, पृष्ठ १६९७, संयुक्त इजलास</p>
१६.	<ul style="list-style-type: none"> ■ बहुवा विशुद्ध सेवासम्बन्धी कानूनको प्रशासनिक विषय भएकोले सोको सम्बन्धमा सेवासम्बन्धी कानूनबमोजिम आफ्नो स्वार्थ वा सरोकार रहेको व्यक्ति बाहेक अरुले प्रश्न

	<p>उठाउन नसक्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ नितान्त भिन्न प्रकृतिको सेवासम्बन्धी कानूनबमोजिम गरिने बहुवाको विषयमा सार्थक सरोकार नभएको व्यक्तिको निवेदनबाट माग बमोजिम आदेश जारी गर्ने अवस्था नदेखिने । ■ एकै जरियाबाट शुरु हुने प्रश्नमा सरोकारवाला बाहेकका अन्य निवेदकहरूले निवेदन माथि निवेदन थप गरी शृङ्खला बाँधी न्यायलाई अन्त्यहीन प्रक्रियामा लैजान मनासिव नहुने । ■ कोही व्यक्ति कुनै पदमा बहाल रहेकै कारणले मात्रै अपराध अनुसन्धान हुन नसक्ने देखिदैन । त्यसैले बहुवालाई कसूरको दायित्वबाट मुक्तिको रूपमा लिन नमिल्ने । ■ कसूरको अनुसन्धानका लागि लेखी पठाउने कार्य स्वयंमा अभियोजन वा न्यायिक निर्णय हुदैन । अपराध अनुसन्धानको लागि लेखिएको राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको पत्रलाई नै आधार मानी बहुवा बदर गर्न वा अन्य अयोग्यता तोक्न वा त्यस्तो गर्न सकिन्छ भन्ने ठान्नु समेत कानून, न्याय र विवेकसम्मत देखिन नआउने । ■ एउटा घटनामा एकाको हकको संरक्षण गर्दा अर्काको हकको अन्यथा उल्लंघन हुन नदिनु पनि न्यायको रोहमा उत्तिकै गम्भीर विषय हुन जान्छ । कानूनबमोजिम मुद्दा चलाउनु पूर्व नै कसूर प्रमाणित हुँदाको जस्तो आपराधिक दायित्वको परिणाम भोग्न लगाउनु न्यायको रोहमा नमिल्ने । ■ मानव अधिकारको उल्लंघन भविष्यसम्म हुन नदिन निरोधात्मक रूपमा व्यक्तिको उपयुक्तताको परीक्षण गरी नियुक्ती गर्ने, पदस्थापन गर्ने, स्थानान्तरण गर्ने वा बहुवा गर्ने वा नगर्ने कुराको निर्णय गर्नुपर्ने । <p style="text-align: center;">सुनिल रञ्जनसिंह विरुद्ध मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत, उत्प्रेषण समेत नेकाप २०६९, अङ्क १२, निर्णय नम्बर ८९३३, पृष्ठ १८२६, संयुक्त इजलास</p>
--	--

३. मानव अधिकार तथा लैंगिक न्याय

<p>१७.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ राज्यको मूल प्रवाहमा समेटिन नसकी पछि परेका वर्ग वा समुदायका नागरिकहरूलाई सामाजिक न्याय र सशक्तीकरणका माध्यमबाट अरुसरह समान प्रतिस्पर्धामा उत्र्न सक्षम नभएसम्मका लागि मात्र सकारात्मक विभेदसम्बन्धी नीति अवलम्बन गर्ने र सकारात्मक विभेद, सशक्तीकरण तथा आरक्षण जस्ता कार्यक्रमहरूका माध्यमबाट उनीहरूको प्रतिस्पर्धात्मक क्षमतामा अभिवृद्धि भई अरु सरह प्रतिस्पर्धा गर्न सक्षम भएपछि पूर्ण प्रतिस्पर्धामा आधारित “समानहरूका बीचको समानता” को स्थितिमा पुग्ने हुनाले सकारात्मक विभेद वा आरक्षणसम्बन्धी व्यवस्थाहरू अल्पकालीन प्रकृतिका हुने । ■ आर्थिक, सामाजिक, शैक्षिक वा साँस्कृतिक क्षेत्रमा पछाडि परेका कारण राष्ट्रिय जीवनको मूल प्रवाहमा समाहित हुन नसकेका वर्ग वा समुदायका नागरिकहरूलाई सशक्तीकरण तथा आरक्षण जस्ता सकारात्मक विभेदका माध्यमबाट राष्ट्रिय जीवनको मूल प्रवाहमा समाहित गराउने समावेशीकरणसम्बन्धी सिद्धान्तको उद्देश्य भएको हुँदा वञ्चितता (Deprivation) मा परेका त्यस्ता वर्ग वा समुदायको पहिचान गर्ने दायित्व राज्य अर्थात् नेपाल सरकार मै निहित हुने ।
------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> ■ आर्थिक तथा सामाजिक रूपबाट पिछडिएका व्यक्तिहरूलाई आरक्षणको सुविधा उपलब्ध हुने कानूनी व्यवस्था रहेको र सो प्रयोजनका लागि “महिला” लाई एउटा छुट्टै वर्गको रूपमा पहिचान गरी ३३ प्रतिशत आरक्षण सुरक्षित गरिसकिएको सन्दर्भमा अब अन्य वर्गहरू (आदिवासी/जनजाति, मधेशी, दलित, अपाङ्ग, पिछडिएको क्षेत्र) भित्र पनि फेरि महिलाका लागि ३३ प्रतिशत पद संख्या छुट्टयाउने गरेको उक्त नियम ६.३(द) को खण्ड (ख) को व्यवस्था सारभूत समानताको सिद्धान्तअनुकूल देखिन आउँदैन। महिलाको सम्बन्धमा गरिएको यस्तो व्यवस्थाले प्रकारान्तरले महिलासह नै बञ्चित र बहिष्करणमा परेका अन्य वर्गहरू उपर नै फेरि पनि असमान र भेदभावपूर्ण व्यवहार हुनजाने। ■ आरक्षण प्रदान गरिएको कुनै एक वर्गबाट कुनै पनि उम्मेद्वार उत्तीर्ण हुन नसकेमा उक्त आरक्षित पद अर्को आरक्षित वर्गमा समावेश (थप) गर्ने गरेको प्रावधानबाट सारभूत समानता र समावेशीकरणकै पक्षपोषण भएको कार्यलाई असंवैधानिक भन्न नमिल्ने। ■ संविधानले सारभूत समानता, सामाजिक न्याय र समावेशीकरणलाई प्राथमिकता प्रदान गरेको अवस्थामा खुल्ला र समावेशी दुवैतर्फ उत्तीर्ण उम्मेद्वारलाई समावेशीतर्फबाटै सिफारिश गर्दा संविधानको भावनाको पक्षपोषण नहुने र त्यस्ता उम्मेद्वारलाई खुल्लातर्फबाट सिफारिश गरिएमा समावेशीतर्फका अरु उम्मेद्वारले मौका प्राप्त गर्ने भई संविधानको भावनाअनुकूल हुनजाने। ■ त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षक कर्मचारी सेवासम्बन्धी नियम, २०५० को नियम ६.३(द) को खण्ड (ख) र (च) को सम्पूर्ण व्यवस्था र खण्ड (ग) को पहिलो वाक्य नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १३ तथा २१ मा अन्तर्निहित समानता, समावेशीता र सामाजिक न्यायको सिद्धान्तको प्रतिकूल देखिन आएकोले उक्त व्यवस्थाहरू मिति २०६८।१०।१९ बाट लागू हुने गरी अमान्य र बदर घोषित हुने। <p style="text-align: center;">नारायण मा विरुद्ध त्रिभुवन विश्वविद्यालय समा समेत, उत्प्रेषण निकाय २०६९, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८७६५, पृष्ठ १९२, विशेष इजलास</p>
१८.	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै विद्यालय, शिक्षालय, स्कूल कलेज वा निकायमा नियुक्ति लिएर मासिक ज्यालादारी वा पूर्णकालीन रूपमा तनख्वा (तलब) लिएर शिक्षा प्रदान गर्ने काम गर्दछ भने, त्यस्ता शिक्षक कर्मचारी वा गैरशिक्षक कर्मचारी कामदारहरूले बेलाबेला त्यस्ता संस्था वा निकायबाट हुने शोषणको विरुद्धमा वा आफ्नो हकहितको रक्षार्थ तथा आफ्नो उन्नतिको लागि ऐक्यबद्ध हुन सामूहिक सौदाबाजी गर्न पाउनु पर्छ भन्नुलाई स्वाभाविक मान्नुपर्ने। ■ संविधानले नै ट्रेड युनियन गठन गरी आफ्नो हकहितको लागि संगठित हुने हकाधिकार दिइसकेको अवस्थामा, सम्बन्धित कानूनमा नै स्पष्टतः यस कार्य गर्न पाइने छैन भनी निषेध गरिदिएको स्थितिमा बाहेक त्यस्तो शैक्षिक संस्थामा काम गर्ने शिक्षक समेतका कर्मचारीलाई मात्र त्यस्तो अधिकार नभएको भनी मान्न नसकिने। ■ सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत शिक्षकको लागि पेशागत हकहितको लागि गरिएको विशेष छुट्टै व्यवस्था भएको र सो बाहेक अरु कुरामा ऐन मौन रहनुको आशय विद्यमान संविधान, श्रम ऐन, ट्रेड युनियन ऐनले समेत आ-आफ्नो हकहितको लागि सामूहिक सौदाबाजीको निमित्त एकीकृत हुन पाउने प्रष्टतः कानूनी व्यवस्था गरिरहेको परिप्रेक्ष्यमा

	<p>निवेदक स्कूललगायत अन्य शिक्षक कर्मचारीले ट्रेड युनियन स्थापना गर्न वा गठन गर्न नपाउने गरी निषेध गरिएको हो भन्ने अर्थ गर्न नमिल्ने ।</p> <p>डी.ए. मी. सुशील केडिया विश्वभारती विरुद्ध भ्रम कार्यालय समेत, उत्प्रेषण नैकाप २०६९, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८७७५, पृष्ठ ३३९, संयुक्त इजलास</p>
<p>१९.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ छात्रवृत्तिसम्बन्धी (चौथो संशोधनसहित) नियमावली, २०६० को नियम १०क को उपनियम (१) को व्यवस्थाले सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययन गरेका विद्यार्थीहरू मध्येबाट संविधानको धारा १३ को उपधारा (३) को प्रतिबन्धात्मक वाक्यांशमा संरक्षित विशेष वर्ग वा समूहहरूकै लागि अर्थात् महिला, अपाङ्ग, जनजाति, दलित, दुर्गम क्षेत्र एवं आर्थिक तथा सामाजिक रूपमा विपन्न व्यक्तिहरूका लागि नै छात्रवृत्तिको निश्चित प्रतिशत आरक्षित गरेको देखिँदा निवेदकको दावीअनुसार नियमावलीको उक्त व्यवस्था अन्तरिम संविधानको धारा १३ द्वारा प्रदत्त समानताको हकसँग बाभिएको छ भन्ने देखिन नआउने । ■ नेपाल सरकारलाई प्राप्त हुने छात्रवृत्तिमध्ये पैतालीस प्रतिशत स्थान मात्र समाजका कमजोर एवं पिछडिएका वर्गहरूका लागि आरक्षित भएको देखिन्छ । बाँकी पचपन्न प्रतिशत स्थानमा खुला प्रतिस्पर्धात्मक आधार (Meritocracy) बाट छनौट गर्ने व्यवस्था कायमै देखिँदा प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता भएका सक्षम वर्गका विद्यार्थीहरूका लागि छात्रवृत्ति प्राप्त गर्ने मार्ग नै अवरुद्ध भएको भन्ने नदेखिने । ■ विधायिका निर्मित ऐन कानून तथा प्रत्यायोजित व्यवस्थापन अन्तर्गत निर्मित नियम विनियमहरूको न्यायिक पुनरावलोकन गर्दा त्यस्ता कानूनहरू संविधानअनुकूल (Intra vires) नै बनेका हुन्छन् भन्ने प्रारम्भिक अनुमान यस अदालतले गर्नुपर्ने हुन्छ । यस अदालतको उक्त अनुमानलाई तथ्य, तर्क र प्रमाणले खण्डन गर्ने दायित्व त्यस्तो कानूनको संवैधानिकतामा प्रश्न उठाउने सम्बन्धित पक्ष अर्थात् निवेदकउपर नै निहित रहेको हुन्छ । यो दायित्व अन्य कसैमा सदैव र उक्त दायित्व पूरा गर्न नसकेमा त्यसको फाइदा चुनौती दिइएको कानूनले नै प्राप्त गर्ने । <p>रामबाबु पाठक विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत, उत्प्रेषण नैकाप २०६९, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८७८९, पृष्ठ ३८६, विशेष इजलास</p>
<p>२०.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ सामान्यतया: आफ्नो घर परिवारबाट मानवीय व्यवहार पाउँदापाउँदै मानाचामल माग गरी अड्डा अदालत धाउने कुरा मुद्दा गर्नकै लागि वा पति समेतका आफ्नो परिवारका सदस्यहरूलाई दुःख दिने उद्देश्यबाट गरिएको होला भनी अनुमान गर्नु स्वाभाविक हुन नसक्ने । ■ समाजमा विद्यमान रहेको लैङ्गिक र घरेलु हिंसाको कारणबाट खास गरी महिलाहरू र त्यसमा पनि बृहारीमाथि यस प्रकारका घटनाहरू घट्ने गरेको कुरा बराबर प्रकाशमा आउने गरेकै पाइँदा सामान्यतः दावीलाई अस्वाभाविक भनी अन्यथा अनुमान गर्न नमिल्ने । ■ शरीरमा आगो लगाइएको कारणबाट परेका भनिएका खत र चोटपटकको प्रकृतिबाट घरेलु हिंसाको शिकार भएको भन्ने देखिएको र सो तथ्य साक्षीहरूको बकपत्र समेतबाट पुष्टि भैरहेको अवस्था हुँदा अंश नलिएसम्म मानाचामल भराई लिन पाउने । ■ आफूले विवाह गरी ल्याएकी पत्नी तथा बृहारीप्रति मानवीय व्यवहार गर्नु सम्बन्धित परिवारको कानूनी र नैतिक दुबै प्रकारको दायित्व हो । परिवारबाट सो दायित्व पूरा

	<p>गरिदैन र त्यस्ती महिलामाथि हिंसाजन्य व्यवहार गरी घरमा बस्न नसक्ने अवस्था सिर्जना गरिन्छ भने निश्चित रूपमा मुलुकी ऐन अंशबण्डाको १० नं. र लोग्नेस्वास्नीको ४ नं. बमोजिम खानलाउनको लागि मानाचामल भर्नुपर्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ कानूनविपरीतको अमानवीय र कठोर व्यवहार गरी विवाहित महिलालाई घरमा बस्न नसक्ने वातावरण तयार पार्ने व्यक्ति वा परिवारले पछि आएर मानाचामल भर्न सक्ने आर्थिक हैसियत थिएन वा छैन भनी लिने जिकीर आधारहीन हुने । <p style="text-align: center;">नरबहादुर आचार्य विरुद्ध रुक्मिणीदेवी शाह, खान लाउन दिलाई पाऊँ नेकाप २०६९, अङ्क ५, निर्णय नम्बर ८८२२, पृष्ठ ७०९, संयुक्त इजलास</p>
२१.	<ul style="list-style-type: none"> ■ सामान्य मानिसभन्दा अपाङ्गहरूका लागि बढी र विशेष सुविधा एवं हेरचाहको आवश्यकता पर्दछ । यसकारण उनीहरूसँग रहेको शारीरिक क्षमता एवं मानसिक र बौद्धिक स्थितिको पहिचान गरी सामान्य मानिसमा भन्दा भिन्न रूपमा तिनीहरूसँग राज्यले व्यवहार गर्नुपर्ने । ■ अति अशक्त व्यक्तिहरूको सम्बन्धमा राज्यले उनीहरूको जीवनको अधिकार सुनिश्चित गर्न के गर्नुपर्दछ भन्ने कुराप्रति बढी गम्भीर हुनुपर्ने । ■ अति अशक्तहरूका लागि आवश्यकतानुसार आवासीय अपाङ्ग घरको निर्माण गर्नु र तिनको उचित ढंगले सञ्चालन गर्नु एवम् बेरोजगारी वा गरी खान नसक्ने अपाङ्गलाई भत्ताको व्यवस्था गर्नु अत्यन्त आवश्यक छ । यस्तो स्थितिमा अपाङ्ग घरको निर्माण र सञ्चालन तथा विशेष सुविधा वा भत्ताका लागि गरिएको माग दावी उचित, कानूनसम्मत एवं न्यायपूर्ण देखिने । ■ कुनै पनि अपाङ्गले संविधान, ऐन, कानूनअनुसारको सुविधाबाट बञ्चित नहुनु र अन्तर्राष्ट्रिय प्रचलन एवं मापदण्डअनुसारको सेवा सुविधा र हेरचाह प्राप्त गर्नु राष्ट्रिय गौरवको कुरा हो । यसलाई राज्यले र राज्यका सम्बद्ध प्रत्येक अङ्गले गम्भीरतापूर्वक लिनु पर्ने । ■ अति न्यायिक अग्रसरता (Extreme Judicial Activism) वा अनावश्यक न्यायिक निष्क्रियताको हदसम्म न्यायिक आत्मसंयम (Judicial-self restraint) अपनाउनु दुवैले जनताको न्याय प्राप्त गर्ने मार्गमा अवरोधको सिर्जना गर्न सक्ने खतराप्रति निर्णयकर्ता सधैं सजग र सावधान रहनु पर्ने । <p style="text-align: center;">सुदर्शन सुवेदी समेत विरुद्ध मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत, परमादेश नेकाप २०६९, अङ्क ५, निर्णय नम्बर ८८३३, पृष्ठ ८३०, संयुक्त इजलास</p>
२२.	<ul style="list-style-type: none"> ■ केन्द्रीय प्रहरी विशेष अदालतबाट प्रहरी ऐन, २०१२ को दफा ३४ को खण्ड (ग) बमोजिमको कसूर गरेको ठहरी दफा ३४ बमोजिम जरीवानाको सजाय भएकोमा उक्त खण्ड (ग) मा आफूमाथिको प्रहरी कर्मचारीले दिएको कानूनी उर्दी नमानेमा भन्ने उल्लेख भएकोले माथिल्लो तहबाट दिइएको आदेश वा उर्दी नमानेको कार्यलाई नैतिक पतन देखिने कसूर मान्न मिल्ने कुनै कानूनी र विवेकसम्मत आधार नदेखिने । ■ प्रहरी ऐनअनुसार कैदको सजाय पाएको अवस्था भिन्नै हो र नैतिक पतन देखिने कसूरमा अदालतबाट सजाय पाएको अवस्था भिन्नै भएकाले प्रहरी ऐनको कसूरमा कैद सजाय पाएकोलाई नैतिक पतन देखिने कसूरमा सजाय पाएको सम्झन नमिल्ने र त्यसै गरी अदालतबाट कुनै अन्य ऐनअन्तर्गतको नैतिक पतन देखिने अभियोगमा सजाय पाएकोलाई प्रहरी ऐनअन्तर्गत कैद सजाय पाएको भनी मान्न नमिल्ने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ कैदको सजाय पाएको अवस्थालाई आधार लिई नोकरीबाट बर्खास्त गर्ने निर्णय भएकोमा निर्णयमा आधार लिइएको तर उक्त कैद सजाय नै पुनरावेदन तहबाट उल्टी भई जरीवाना मात्र हुने ठहर भएको अवस्थामा नोकरीबाट बर्खास्त गर्नको लागि अवलम्बन गरिएको निर्णयाधार खण्डित हुने । ■ जरीवानाको मात्र सजाय भएको कुरालाई नैतिक पतन देखिने फौजदारी कसूर गरेको मानी सुनुवाइको मौका समेत प्रदान नगरी सेवाबाट बर्खास्त गर्दा कानूनी त्रुटिपूर्ण हुने । <p style="text-align: center;">हरिनाथ प्रसाद विरुद्ध मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत, उत्प्रेषण समेत नेकाप २०६९, अङ्क ७, निर्णय नम्बर ८८५६, पृष्ठ १०३३, पूर्ण इजलास</p>
२३.	<ul style="list-style-type: none"> ■ जातीय विभेदजन्य कार्यहरू व्यक्तिको सम्मान र प्रतिष्ठामा आँच पुऱ्याउने अपराधिक कार्य हो । यस्ता विकृति र बिसंगतिका कुराहरू हुन दिन नहुने । ■ जातीय भेदभावको कुरा All human beings are born free and equal in dignity and rights भन्ने मानवधिकारको विश्वव्यापी घोषणापत्रको पनि विपरीत हुन जान्छ । समाजमा रहेको यस्तो विभेदकारी व्यवहार र संस्कारको अन्त्य गर्नुपर्छ । यस्ता जातीय छुवाछूत र विभेदको अन्त्य गर्ने अभिप्रायले नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १४ मा छुवाछूत तथा जातीय भेदभाव विरुद्धको हक प्रदान गरी भेदभावपूर्ण व्यवहारलाई दण्डनीय मानिने । <p style="text-align: center;">नेपाल सरकार विरुद्ध टेकबहादुर विष्ट, जातीय छुवाछूत नेकाप २०६९, अङ्क ७, निर्णय नम्बर ८८६३, पृष्ठ ११३३, संयुक्त इजलास</p>
२४.	<ul style="list-style-type: none"> ■ जुनसुकै परीक्षामा परीक्षार्थीले पालन गर्नुपर्ने केही अनिवार्य शर्त, मर्यादा र नियम रहेका हुन्छन् । परीक्षासम्बन्धी शर्त, मर्यादा र नियमको पालना भएन भने परीक्षाको शुद्धता र निष्पक्षता रहन नसक्ने । ■ परीक्षा भवनमा निषेधित वस्तु लैजाने, उत्तरपुस्तिका नबुझाई बाहिर लैजाने, हो-हल्ला गर्ने जस्ता कार्य परीक्षासम्बन्धी अनियमित कार्य मान्नुपर्ने हुँदा परीक्षा भवनमा उत्तरपुस्तिका नबुझाई बाहिर लैजाने कार्यलाई परीक्षासम्बन्धी अनियमित कार्य नमान्ने हो भने परीक्षाको शुद्धता, मर्यादा, निष्पक्षता कायम रहन नसक्ने । ■ परीक्षामा अनियमितता गरेको तथ्य निर्विवाद रूपमा पुष्टि भैसकेको अवस्थामा त्यस्तो विषयमा परीक्षार्थीलाई थप सुनुवाइको मौका दिई रहनुपर्ने अवस्था नरहने । <p style="text-align: center;">चन्द्रप्रकाश बस्नेत विरुद्ध लोकसेवा आयोग, के.का. समेत, उत्प्रेषण परमादेश नेकाप २०६९, अङ्क ७, निर्णय नम्बर ८८६७, पृष्ठ ११६१, संयुक्त इजलास</p>
२५.	<ul style="list-style-type: none"> ■ पक्राउ गर्दाको अवस्थाको थुना कानूनविपरीत भए पनि बन्दीप्रत्यक्षीकरणको आदेश जारी हुने/ नहुने सम्बन्धमा सुनुवाइ भएको अवस्थामा थुनिएका व्यक्तिहरूको थुना वैध रहेको देखिएमा बन्दीप्रत्यक्षीकरणको आदेश जारी हुन नसक्ने । ■ गैरकानूनी रूपमा थुनिएको अवस्थामा यस्तो अवस्था ठहऱ्यो भने सम्बन्धित कर्मचारीलाई कारवाही हुने र क्षतिपूर्ति पाउने समेतका अवस्था वेग्लै हुन् । ती आज बन्दीप्रत्यक्षीकरण जारी गर्ने वा नगर्ने भन्ने सन्दर्भमा विचारणीय हुन नसक्ने । ■ अदालतको आदेशद्वारा थुनिएको अवस्थालाई न्यायिक हिरासत मान्नु पर्ने । <p style="text-align: center;">टंकप्रसाद लुइटेल विरुद्ध महानगरीय प्रहरी परिसर समेत, बन्दीप्रत्यक्षीकरण नेकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८८०, पृष्ठ १२१५, संयुक्त इजलास</p>

<p>२६.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै कानूनमा प्रयुक्त कुनै वाक्यांशलाई मात्र एकांगी रूपमा हेरी संविधानसँग बाभिएको वा नबाभिएको भन्ने व्याख्या गर्न वा निष्कर्षमा पुग्न मिल्दैन । त्यसको लागि उक्त ऐन जारी गर्नुपर्नाको पृष्ठभूमि, समाजमा विद्यमान कुनै व्यवहार वा क्रियाकलापलाई रोकथाम, व्यवस्थित वा नियमन समेतका के कुन आवश्यकता र उद्देश्यबाट ऐन ल्याइएको थियो भन्ने जस्ता विषयतर्फ पनि सूक्ष्मतम् ढंगबाट विचार गरिनु पर्ने । ■ दाइजोलाई सामाजिक आदर्शका रूपमा स्थापित गरेको वा दिनै पछि वा दिनुपर्ने चीज हो भन्ने सामाजिक व्यवहार सुधार ऐनको आशय र भावना देखिँदैन । ऐन जारी हुनुपूर्वको नेपाली समाजमा दाइजो प्रथा प्रचलनमै नभएकोमा ऐनले यस कुरालाई कानूनी संरक्षण दिई सामाजिक विकृति ल्याएको भन्ने स्थिति छैन । त्यस पूर्वको समाजलाई यस प्रकृतिको समस्याले आक्रान्त पारेको कारण सामाजिक व्यवहारमा सुधार ल्याउनु पर्ने सामाजिक आवश्यकताबाटै यो ऐन जारी गरिएको वस्तुतथ्य र यथार्थतालाई हेक्का राख्नुपर्ने । ■ दाइजो एउटा गम्भीर सामाजिक विकृतिका रूपमा रहेकोले राज्य वा राज्यका निकायको प्रयासबाट मात्रै यसको रोकथाम सम्भव नभएको जस्तो पनि देखिएको छ । यसको लागि राज्यका साथसाथै नागरिक समाज, गैरसरकारी संघसंस्था, सञ्चार क्षेत्र र समाजका हरेक सदस्यले आ-आफ्नो स्थानबाट इमानदार प्रयास गर्नुपर्ने । <p style="text-align: center;">ज्योती लम्साल पौडेल समेत विरुद्ध मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत, उत्प्रेषण परमादेश नैकाप २०६९, अङ्क ९, निर्णय नम्बर ८८८३, पृष्ठ १३१५, विशेष इजलास</p>
<p>२७.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ १३ वा १४ वर्षको उमेरले पुर्पक्षको लागि प्रदान गरिने सहूलियतमा केही भिन्नताको अवस्था रहन जाने भए पनि दुवै अवस्थामा अन्य वयस्क व्यक्तिसँग प्रहरीको थुनामा राख्न नमिल्ने । ■ बालसुधार गृहलाई कारागार वा प्रहरीको थुनाकै रूपमा लिन मिल्ने नभई सुधार गृहका रूपमा लिनुपर्ने । ■ बन्दीप्रत्यक्षीकरणको निवेदनबाट निवेदकलाई गैरकानूनी रूपमा थुनामा राखिएको छ, छैन भन्ने कुरासम्म हेरिने हो । मुद्दा हेर्ने अधिकारीबाट पुर्पक्षको निमित्त थुनामा राख्ने गरी भएको आदेशको कानूनी पक्ष हेरिने हो । विवादास्पद तथ्यको निरोपण सम्बन्धित मुद्दाको इन्साफको रोहमा गरिने हुँदा रिट क्षेत्रबाट विचाराधीन रहेको मुद्दाको अन्तरवस्तुभिन्न प्रवेश गरी हस्तक्षेप गर्न मिल्ने स्थिति नहुने । <p style="text-align: center;">सन्तोष थापाको हकमा रीमा थापा विरुद्ध पुनरावेदन अदालत, पोखरा समेत, बन्दीप्रत्यक्षीकरण नैकाप २०६९, अङ्क ९, निर्णय नम्बर ८८८८, पृष्ठ १४०२, संयुक्त इजलास</p>
<p>२८.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ मानिसको स्वतन्त्रता, प्रतिष्ठा र आत्मसम्मानमा चोट पुऱ्याउने खालका कुनै पनि प्रथाहरू मानव अधिकारको दृष्टिकोणबाट मान्य हुन सक्दैनन् र कानूनले मान्यता नदिएका कुनै पनि संस्कृति, परम्परा, मूल्य मान्यता जस्ता कुनै पनि आधारमा व्यक्तिको आधारभूत अधिकारलाई संकुचन र कुण्ठित गरेर राख्न नहुने । ■ महिला वर्गलाई पीडित बनाउने जुनसुकै प्रथा, परम्परा र संस्कृति महिलाको विकास र महिला सशक्तिकरणको बाधकको रूपमा रहेको हुन्छ । त्यस्ता प्रथा, परम्परा र संस्कृतिले महिला र पुरुषबीच असमानता र विभेदको परिस्थिति उत्पन्न गर्ने हुँदा

	<p>असमान र विभेदकारी प्रथा र परम्परालाई समाजमा हुर्कने अवस्थालाई कतैबाट समर्थन गरिन नहुने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> वैकल्या प्रथा तराई क्षेत्रका केही जिल्लाहरूमा विद्यमान विशेष किसिमको समस्याको रूपमा रहेको देखिन्छ । यस्तो प्रथाको कारण माइती घरमै विधवा भएका वा पतिले नलगी छाडिएका महिलाहरूको अंश हक सम्बन्धमा विवाह भैसकेकी छोरीलाई अंश दिने कानूनमा व्यवस्था नभएको र नाबालक अवस्थामै भएको विवाहको कानूनी अभिलेख नहुनुको साथै लोग्ने पक्षकाले स्वीकार गरी घर नलगेको अवस्थामा त्यस्ता पीडितहरूको पारिवारिक हैसियत र अंश हकको समस्या उत्पन्न हुने भै वैयक्तिक हैसियत र सम्पत्तिक अधिकारको लागि विभिन्न समस्या भोग्नुपर्ने अवस्था टड्कारो देखिन्छ । परन्तु, यस विषयमा आवश्यक र पर्याप्त अध्ययन र अनुसन्धान भएको देखिँदैन । जसको कारण समस्याको मात्रा र प्रकृति पर्याप्त मात्रामा निश्चित नभए पनि यस समस्याको विद्यमानतालाई इन्कार गर्न सकिने स्थिति पनि छैन । तराई क्षेत्रमा बालिकाहरूले व्यहोर्नु परेको खास किसिमको यस्तो समस्यालाई विशेष प्रकारले सम्बोधन गर्नुपर्ने । <p>जनहित संरक्षण मञ्च (प्रो.पब्लिक) विरुद्ध मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत, परमादेश नैकाप २०६९, अङ्क १०, निर्णय नम्बर ८९०९, पृष्ठ १५३८, संयुक्त इजलास</p>
२९.	<ul style="list-style-type: none"> अनियमितता भएको भन्ने कुनै ठोस सबूद, प्रमाणबाट पुष्टि हुन नसकेको र सामान्य दरखास्तवाला पनि हुन नसक्ने व्यक्तिको उजूरीका आधारमा वैध रूपमा सम्पन्न भएको परीक्षाबाट सफल उम्मेदवारको नियुक्ति पाउने अधिकारलाई प्रतिकूल असर पर्ने गरी कुनै पनि सरकारी गैरसरकारी निकायले निर्णय गर्न नमिल्ने । गैरकानूनी हो भन्ने युक्तियुक्त आधार र कारण वेगर कसैको उजूर परेको भन्ने आधारमा मात्र रीतपूर्वक सम्पन्न भएको कामकारवाहीलाई अनुचित रूपमा रोक्दा सरोकारवाला निकायको कामकारवाहीमा पर्न जाने असरलाई समेत विचार नगरी काम गर्न मिल्दैन । दूषित कामकारवाहीलाई रोक्ने नाउँमा अर्को दूषित निर्णय हुन जाने सम्भावनालाई विचार गरिनु पर्ने । <p>शिक्षा मट्ट्याई विरुद्ध अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत, उत्प्रेषण परमादेश नैकाप २०६९, अङ्क १०, निर्णय नम्बर ८९०२, पृष्ठ १५८८, संयुक्त इजलास</p>
३०.	<ul style="list-style-type: none"> स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट उत्पादन हुने हानिकारक फोहर र घर वा कार्यालयहरूबाट उत्पादन हुने सामान्य फोहर एकै ठाउँमा भण्डारण तथा विसर्जन गर्नाले सम्पूर्ण फोहोर हानिकारक हुन जान्छ र यसलाई व्यवस्थापन गर्न भन्ने कठिन हुन जान्छ । त्यसैले स्वास्थ्य संस्थाको फोहरमैला व्यवस्थापन गर्दा सबैभन्दा महत्वपूर्ण कार्य सामान्य र हानिकारक फोहरमैलालाई यसको उत्पन्न हुने स्रोतमा नै छुट्याई भष्मीकरण गरी व्यवस्थापन गर्नुपर्ने । अस्पताल, स्वास्थ्य केन्द्र एवं नर्सिङ्ग होम समेतलाई जिम्मेवार बनाई त्यस्ता स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट निसृत हुने फोहर मैलाको व्यवस्थापनको दायित्व त्यस्ता संस्थाहरू समेत उपर लगाउनु पर्ने । स्वास्थ्य संस्थाबाट निष्कने फोहरहरूलाई संक्रमित र असंक्रमित गरी दुई भागमा छुट्याई संक्रमित फोहोर अटोक्लेभ मेसिनमा राखेर निर्मलीकरण गरी किटाणुरहित भएपछि अरु फोहरमा मिसाई ल्याण्डफिल साइटमा पठाउने दायित्व त्यस्ता संस्थाहरूको

	<p>हुन्छ। आफूले आर्जन गरेको मुनाफाको केही प्रतिशत फोहर मैलाको व्यवस्थापनको लागि अनिवार्यरूपमा खर्च गर्न लगाउनु समेत न्यायोचित हुने।</p> <p>जनहित संरक्षण मञ्च (प्रो.पब्लिक) समेत विरुद्ध मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, समेत, परमादेश नैकाप २०६९, अङ्क ११, निर्णय नम्बर ८९२२, पृष्ठ १७०१, संयुक्त इजलास</p>
३१.	<ul style="list-style-type: none"> ■ व्यक्तिगत एवं निजी हकहितको प्रश्न नदेखिई महिलाहरूको अंश हकको सम्पत्ति रक्षालगायतका विषयसँग सम्बन्धित विषयमा सर्वसाधारण सबैको चासो र सरोकार रहन जाने हुन्छ। सार्वजनिक सरोकार रहेको विषयको निरोपणको लागि कानून व्यवसायीको रूपमा रहेका निवेदकहरूलाई अदालत प्रवेश गर्ने हकद्वारा नरहेको भन्न नमिल्ने। ■ कुन उद्देश्य प्राप्तिका लागि के कस्तो कानून बनाउने वा नबनाउने भन्ने विषय विधायिकाको एकलौटी क्षेत्राधिकार (Exclusive Jurisdiction) अन्तर्गत पर्ने कुरा हो। शक्तिपृथकीकरणको सिद्धान्तले विधायिकी दायरा (Legislative domain) को कानून निर्माणको विषयमा सामान्यतया न्यायपालिकाले हस्तक्षेप गर्न नमिल्ने। ■ विधायिकी प्रज्ञा (Legislation wisdom) भित्रका कानूनमा संशोधनका साथै आवश्यक नयाँ कानूनको निर्माणको विषयमा प्रभाव पार्ने गरी अदालती कारवाही उपयुक्त नमानिने। ■ कानूनको व्यवस्था समयसापेक्ष हुनुपर्दछ। समय अनुकूल नरहेको व्यवस्था वा प्रावधानलाई परिमार्जन गरी राज्यले संविधानको भावनाविपरीत नहुने गरी कानून बनाउन सकिने। ■ महिलाको सम्पत्तिसम्बन्धी हक संरक्षण र प्रचलनका सम्बन्धमा पारिवारिक कानूनका व्यवस्थाहरू समयसापेक्ष समायोजित हुनुपर्ने हुँदा सार्वजनिक सरोकार विषयहरूमा कानून निर्माणका सम्बन्धमा विचार पुऱ्याउनु भनी प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेतका नाउँमा निर्देशनात्मक आदेश जारी हुने। <p>महिला कानून र विकास मञ्च र आफ्नो हकमा समेत विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत, परमादेश नैकाप २०६९, अङ्क १२, निर्णय नम्बर ८९२८, पृष्ठ १७८६, संयुक्त इजलास</p>
<p>४. देवानी कानून : सम्पत्ति</p>	
३२.	<ul style="list-style-type: none"> ■ गुठी जग्गा र रैंकर जग्गाको स्वामित्व, उद्देश्य र प्रकृतिका कारण समान भन्न सकिने देखिँदैन। असमान प्रकृतिको जग्गामा कायम रहेको मोहीको समान अधिकार कायम हुनुपर्छ भन्नु समानताको सिद्धान्तअनुकूल हुन नसक्ने। ■ फरक प्रकृतिका जग्गाको मोहीलाई समान अधिकारको माग गर्नु न्यायोचित हुँदैन। कस्ता विषयमा कति साम्प्रतिक अधिकार दिने भन्ने विषय न्यायिक रूपले निरोपण गरिने विषय नभई राज्यले निर्णय गर्ने नीतिगत विषयभित्र पर्ने। ■ जग्गा बाँडफाँडबाट आधा जग्गामा स्वामित्व प्राप्त गरेपछि मोहीले मोहीको हैसियतबाट नभई जग्गाधनीकै हैसियतले आफ्नो जग्गा बेचबिखनलगायत निर्वाध रूपमा भोगचलन गर्नसक्ने। <p>धुवप्रसाद चौलागाईं विरुद्ध मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत, उत्प्रेषण समेत नैकाप २०६९, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८७४७, पृष्ठ २०, विशेष इजलास</p>

<p>३३.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ तायदाती फाँटवारी दाखिल गर्ने व्यक्तिले वण्डा हुनुपर्ने होइन भनी उल्लेख नगरी कुनै व्यक्ति विशेषलाई करार गरी दिइसकेको भन्नेसम्म व्यहोरा उल्लेख गरेको कारणबाट मात्रै फाँटवारी दाखिला गर्ने सम्बन्धित व्यक्तिले दावी नगरेको अवस्थामा अंश हक जस्तो गम्भीर विषयमा अदालतले वण्डा गर्न नपर्ने भनी भन्न नमिल्ने । ■ अदालतले तायदाती फाँटवारीमा उल्लेख भएको सम्पत्तिमध्येबाट कुनै सम्पत्ति वण्डा नलाग्ने स्थितिको रहेछ भने त्यसको निश्चित आधार र कारण खुलाउनु पर्ने हुन्छ । तर, जिल्ला अदालतको फैसलाको ठहर खण्डमा यो-यो सम्पत्तिमा वण्डा नलाग्ने भनी उल्लेख नगरी तायदाती फाँटवारीमा उल्लेख भएको सम्पत्ति वण्डा लाग्ने भन्ने व्यहोरा उल्लेख भएको र पुनरावेदन अदालतबाट पनि तायदाती फाँटवारीमा उल्लेख भएका घर जग्गाहरूबाट वण्डा छुट्याई दिनु भन्ने व्यहोरा स्पष्टसँग उल्लेख भएको र सो फैसला सर्वोच्च अदालतबाट समेत सदर भएको स्थितिमा केवल जिल्ला अदालतको फैसलाको तपसील खण्डमा उल्लेख नभएको भन्ने आधारमा मात्रै उक्त जग्गामा वण्डा नलाग्ने भन्न नमिल्ने । ■ तायदाती दाखिल भैसकेको स्थितिमा तायदातीमा देखाइएका अंशवण्डा गर्नुपर्ने सम्पत्ति मुद्दा फैसला हुनुभन्दा २० दिन अगाडि हक हस्तान्तरण गरेको कार्यबाट अदालतको फैसलावमोजिम आफ्नो भागमा पर्ने अंश छुट्याई लिन नपाई अंश जस्तो नैसर्गिक र कानूनी हकबाट बञ्चित हुने स्थितिको सिर्जना हुन आउने अवस्थामा जिल्ला अदालत नियमावली, २०५२ को नियम ७८क र ७८ख आकर्षित हुने । <p style="text-align: center;">गंगा शाक्य विरुद्ध ललितपुर जिल्ला अदालत समेत, उत्प्रेषण समेत नेकाप २०६९, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८७५९, पृष्ठ १२२, संयुक्त इजलास</p>
<p>३४.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ मोहीबाट बाली प्राप्त गरी भरपाई गराएकै आधारबाट मात्र उक्त जग्गालाई निजी गुठी भन्न नमिल्ने । ■ मूल प्रमाणका रूपमा पेश गरेको लालमोहरको व्यवस्थाले शेष कसर मात्र खान पाउने प्रकृतिको सम्पत्तिलाई निजी गुठी मान्ने आधार नहुने । ■ एकै दिन सोही अदालतले सोही विवादसँग सम्बन्धित जग्गालाई राजगुठी मानी भएको फैसला चुनौतीरहित रूपमा कायम रहिरहेको अवस्थामा सो अन्तिम फैसलाको विपरीत निजी गुठी मान्न नसकिने । ■ कुनै पनि जग्गा निजी गुठी भन्नलाई दाताको स्रोत र दातासँग दावीकर्ताको सम्बन्ध देखिनु पर्दछ । सो जग्गा कुन प्रयोजनका लागि गुठी राखिएको हो गुठीपत्र, दानपत्र, शिलालेख, ताम्रपत्र र ताडपत्र आदिबाट देखिनु पर्दछ । यस्ता लिखतका अलावा सो जग्गा निजी गुठीका रूपमा दाताका सन्तान दरसन्तानबीच प्रयोग भई आएको कुरा पनि प्रमाणबाट पुष्टि हुनुपर्दछ । यस्ता प्रमाण आपसमा भएका वण्डापत्र र बकसपत्र आदि हुन सक्दछन् । अझ अदालतमा परेका मुद्दा र तिनमा भएका फैसला पनि निजी गुठी देखिने आधार हुन सक्ने । <p style="text-align: center;">न्दुधेमार्या श्रेष्ठ समेत विरुद्ध गु.स.गर्ने मोहन श्रेष्ठ समेत, दर्ता बदर नेकाप २०६९, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८७६२, पृष्ठ १५९, संयुक्त इजलास</p>
<p>३५.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ कसैले कुनै सम्पत्ति आफ्नो भन्ने हैसियतमा निरन्तर रूपमा भोग गरिरहेको हुन्छ र त्यसउपर वैध स्वामित्ववालाले थाहा पाएर पनि त्यस्तो भोगलाई मौन सम्मति प्रदान गर्दछ भने त्यसबाट भोगकर्ताको भोगाधिकार सिर्जना हुनसक्ने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ बलपूर्वक, चोरी क्रिया, अनुरोध वा विशेष आग्रहको अभावमा अर्काको जग्गामा दीर्घ भोग नै वास्तविक प्रतिकूल भोग (Adverse Possession) को स्थापित आधार हो भनी मान्न सकिन्छ। प्रतिकूल भोग स्थापित गर्न भोगको अटुट निरन्तरता परम आवश्यक तत्व मानिने। ■ ४० औं वर्षदेखि घर बनाई भोग चलन गरी आएकोमा सो जग्गाबाट घर उठाई पाउँ भनी समयमा नै कानूनी उपचारमा नआई जग्गाको भोगचलनलाई मौन सम्मति प्रदान गरेको अवस्थामा केवल २०६० सालमा मात्र आफ्नो जग्गामा खिचोला गरी घर बनाई बसोबास गरेको भन्ने कथन ठोस प्रमाणबाट पुष्टि हुन नसक्ने। <p style="text-align: center;">सन्तोष स्वर्णकार विरुद्ध गंगा महतो समेत, खिचोला नेकाप २०८१, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८७७८, पृष्ठ ११५, संयुक्त इजलास</p>
३६.	<ul style="list-style-type: none"> ■ गुठी संस्थानको सञ्चालक समितिले जानकारीसम्म लिएको विषयलाई निर्णयका रूपमा लिन नमिले। ■ गुठी संस्थान ऐन, २०३३ को दफा २६(१) मा गुठीका भाउले नगदीमा बुझाउनु पर्ने गुठी अधीनस्थ जग्गा भन्ने वाक्यांश समेतको प्रयोग गरिएको हुँदा गुठी अधीनस्थ जग्गामा समेत नगदीमा लिन सकिने कुरालाई पूर्णतः इन्कार गर्न सकिने देखिँदैन। गुठी संस्थान ऐनमा रहेको उक्त कानूनी व्यवस्थाले नगदी लिँदैमा स्वतः रैतान नम्बरी हुने भनी मान्नु पर्ने बाध्यता सिर्जना गर्दैन। गुठी संस्थानका तत्कालीन अध्यक्षबाट जग्गामा पहिलेदेखि नै नगदी लिन गरेकोले सोहीबमोजिम नगदी नै लिई दिने र जग्गाको हकमा गुठी अधीनस्थ नै कायम गरी राख्ने भनी उल्लेख भएको व्यहोरामा पनि यही कानूनी व्यवस्था प्रतिबिम्बित भएको पाइँदा यसरी विद्यमान कानून र साधिकार निकायको निर्णय समेतबाट नगदीमा लिन सकिने गरी गरिएको स्पष्ट व्यवस्थालाई निस्तेज तुल्याउने गरी त्यसको व्याख्या गर्न नमिले। ■ अधिकारप्राप्त निकायबाट भएका वैध निर्णयहरू बदर नहुँदा कायम नै रहन्छन्, त्यस्ता निर्णय बदर गराउने निश्चित प्रक्रिया र विधि समेत कानूनले नै तोकिदिएको हुन्छ। त्यसरी तोकिएको प्रक्रिया अवलम्बन नगरी पहिलेका निर्णयहरूलाई शून्यमा परिणत गर्दै जाने हो भने त्यसले विवादका विषयहरूलाई सदैव अनिश्चय र अन्यौलमा राख्ने हुँदा प्रक्रियासम्मत् रूपमा चुनौती दिन नसकी अन्तिम भएर रहेको निर्णयलाई अन्य प्रसंगमा वा अन्य मुद्दाको कारवाहीको सिलसिलामा पूर्व निर्णयको अस्तित्वलाई शून्यमा परिणत गर्ने गरी जिकीर लिन नमिले। ■ गुठी अधीनस्थ जग्गामा दर्तावाला मोहीको हक अधिकार स्वतः गुठी संस्थानमा सरे हुँदा त्यस्ता जग्गाको व्यवस्थापन गुठी संस्थानबाट हुने कुरामा विवाद हुन सक्दैन। गुठी संस्थान ऐन, २०३३ को दफा २७ ले गुठी जग्गामा खास जोताहा किसानले प्रचलित कानूनबमोजिम मोहियानी हक पाउनेछ भनी उल्लेख गरिएको हुँदा त्यसमा जग्गाधनीको हैसियतमा गुठी संस्थानको भूमिका रहने कुरालाई इन्कार गर्न नमिले। <p style="text-align: center;">मु.स. गर्ने शारदा राजभण्डारी विरुद्ध वेदप्रसाद भट्टराई समेत, जोत छुट्ट्याई पाउँ नेकाप २०८१, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८७८०, पृष्ठ ३७८, पूर्ण इजलास</p>
३७.	<ul style="list-style-type: none"> ■ एकपटक मोही कायम भइसकेपछि उसलाई कानूनबमोजिम निष्काशन नभएसम्म मोहीको मोहियानी हक भूमिसम्बन्धी ऐनको दफा २६ ले सुरक्षित गरेको छ। पटक पटक मोहीले आफ्नो मोहियानी हकको प्रमाण जग्गाधनीलाई देखाई मोहियानी हकको

	<p>नवीकरण गरी रहनु नपर्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ सर्वे नापीको समयदेखि जग्गा जोती आएको, फिल्डबुकमा मोही जनिएको छ, नापीको समयदेखि प्राप्त गरिएको पहिलो जग्गाधनी प्रमाणपूर्जामा मोही उल्लेख गरिएको छ र मोहियानी हकको प्रमाणपत्र प्राप्त भई जग्गा जोत आवाद गर्दै आएको मोहीको देहान्तपछि उसको हकवालाले पुनः मोहियानी हक कायम गराउने होइन । जुन बेला पनि नामसारीसम्म गराए पुग्ने हो । यो कुरा पछिल्ला जग्गाधनी र भूमिसुधार अधिकारीहरूले पनि बुझ्नु र जान्नुपर्ने कुरा हो । मोही लगत कट्टासम्बन्धी यस्तो विवादको निर्णय गर्दा सामान्य विवेक र न्यायिक मनको प्रयोग गर्नु आवश्यक हुने । ■ कानूनबमोजिम मोहियानी हक कायम भइरहेको दशकौं पछि पहिलाकै वा अर्को जग्गाधनीले दोस्रो पुस्ताको मोहीबाट पहिलेको मोहीको मोहियानी हककायम भएको स्रोतसम्बन्धी प्रमाणको खोजी गर्न र न्यायिक अधिकार पाएका भूमिसुधार अधिकारीले आफ्नै अड्डाको सेस्ता समेत नहेरी वा विवेक र न्यूनतम स्तरको पनि न्यायिक मनको प्रयोग नगरी २ नं. १ नं. अनुसूची र कबुलियत नभएको भन्दै मोहियानी लगत कट्टा गर्दै जाने हो भने त्यो भूमिसम्बन्धी कानूनी व्यवस्था र कानूनी राज्यको उपहास हुन जान्छ । त्यसकारण यसप्रति भूमिसुधार अधिकारीहरू बढी गम्भीर सजग र संवेदनशील हुनु जरुरी हुने । ■ चालीस वर्ष अगाडिदेखि विधिवत् रूपमा हक प्राप्त मोही कायम भइरहेको र जग्गाधनी दर्ता प्रमाण पूर्जामा मोही जनिएको जग्गा साविक जग्गाधनीबाट हालको जग्गाधनीको नाममा हक हस्तान्तरण भई आएकोमा हालको जग्गाधनीले निजको जग्गाधनी प्रमाणपूर्जामा मोहीको नाउँ अवैध रूपमा जनिएको छ भन्न नमिल्ने । ■ कानूनले न्यायिक अधिकारप्राप्त गरेको सार्वजनिक जिम्मेवारीको पद धारण गर्ने पदाधिकारीले कानूनबमोजिम निर्णय गर्नु पर्दछ । कानूनबमोजिम भन्नाले अधिकारक्षेत्रसम्बन्धी आफ्नो अख्तियारीको सीमाभित्र रही न्यायिक मनको अधिकाधिक प्रयोगबाट विवेकपूर्ण, न्यायपूर्ण र कानूनसम्मत निर्णय भएकाले यस्ता कुराहरूको बेवास्ता, उपेक्षा र उल्लंघन गरी भएको निर्णय स्वेच्छाचारी निर्णय हो । त्यस्तो निर्णय कायम रहन सक्दैन । प्रस्तुत मुद्दाको सन्दर्भमा भूमिसुधार अधिकारीबाट भएको निर्णय कानूनबमोजिमको नभई स्वेच्छाचारी निर्णय हुने । <p style="text-align: center;">दुलारीदेवी यादवनी विरुद्ध अब्दुल हमिद मियाँ घुनिया, अवैध मोही लगत नेकाप २०१९, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८७९०, पृष्ठ ८५७, संयुक्त इजलास</p>
३८.	<ul style="list-style-type: none"> ■ अंश नभएको सगोलको अचल सम्पत्ति कुनै व्यहोराले बिक्री वा हक हस्तान्तरण गर्दा अनिवार्य रूपमा अंशियारको मञ्जुरी लिनुपर्ने हुन्छ । यसरी हक हस्तान्तरण गर्दा अंशियारले साक्षी नबसेको र हक छाडी दिन मञ्जूर नगरेमा त्यस्तो अंशियारको हक जाने स्थिति नरहने । ■ ऐनले आफूखुश गर्न पाउने सम्पत्तिको हक हस्तान्तरण गर्दा भने सँगै बस्नेको मञ्जुरी लिनु पर्ने आवश्यकता नरहने । ■ आफ्नो हक छाडी सकेको छोराको मञ्जुरी नलिई अर्को छोरालाई मात्र साक्षी राखी राजीनामा पारित गरेको कार्य कानूनविपरीत भन्न नमिल्ने । ■ अन्य अंशियारलाई बण्डा गर्नु नपर्ने आफूखुसी गर्न पाउने र बिक्री वितरण गर्दा कसैको मञ्जुरी समेत लिन नपर्ने भएकोले घरको मुख्य व्यक्तिको हैसियतले आमाले आफ्नो

	<p>पालामा आर्जेको अचल सम्पत्ति राजीनामा पारित गरी हक हस्तान्तरण गरेको कार्यलाई अन्यथा भन्न नमिल्ने ।</p> <p>महेन्द्रबहादुर कार्की विरुद्ध वीरेन्द्रमाया कार्की समेत, लिखत दर्ता बदर नेकाप २०६९, अङ्क ५, निर्णय नम्बर ८८२९, पृष्ठ ७०८, पूर्ण इजलास</p>
३९.	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुलो, पानी वा साँधसीमाना जस्ता सार्वजनिक हित वा सरोकारको सम्पत्तिको विषयलाई लिएर कुनै भै-भगडा वा विवाद भै स्थानीय स्तरमा शान्ति भंग हुने स्थिति पैदा भएमा त्यस्तो सम्पत्ति रोक्का गर्नुपर्ने भए रोक्का गरी शान्ति बहाल गराउनेसम्मको शान्ति सुरक्षासँग सम्बन्धित कार्य गर्न पाउने अधिकार प्रमुख जिल्ला अधिकारीलाई रहने तर व्यक्तिको निजी सम्पत्तिको अनन्तकालसम्म रोक्का राख्ने अधिकार नहुने । ■ शान्ति सुरक्षा बहाल गराउने प्रयोजनको लागि सम्पत्ति रोक्का राख्नु पर्ने भएमा मात्र प्रमुख जिल्ला अधिकारीले रोक्का राख्न सक्ने गरी स्थानीय प्रशासन ऐन, २०२८ को दफा ६(५) ले अधिकार दिएकोले शान्ति बहाल भएपछि पनि अनन्तकालसम्म यथावत् सम्पत्ति रोक्का राख्ने असीमित अधिकार प्रमुख जिल्ला अधिकारीलाई दिएको मान्न नसकिने । <p>नरेन्द्रमोहन मिश्र विरुद्ध जानकीदेवी, परमादेश नेकाप २०६९, अङ्क ५, निर्णय नम्बर ८८२८, पृष्ठ ७२०, संयुक्त इजलास</p>
४०.	<ul style="list-style-type: none"> ■ निजी ज्ञान, सीप र प्रयासबाट आर्जन गरेको भनेको नितान्त आफ्नो पालामा आफ्नो मात्र श्रमसंस्, सीप र प्रयास परेको सम्पत्ति भनी अर्थ गर्नुपर्दछ । यदि सगोलका परिवार सबैको श्रम, सीप र प्रयास परेको छ भने त्यसमा कसैको पनि हक नमरोस् र यदि कुनै एक अंशको मात्र निजी ज्ञान, सीप, श्रम र प्रयास परेको छ भने त्यसमा सहभागी नहुने अरु परिवार सदस्यलाई भाग बण्डा नलागोस् भन्ने कुरामा ध्यान दिनुपर्ने । ■ विदेशमा रहेको छोराको आर्जनबाट स्वदेशमा बाबु आमाका नाममा जग्गा खरीद गरिएको अनुमान स्वाभाविक र तर्कसंगत हुन्छ । आफ्ना विरुद्ध न्यायिक अवधारणा बन्न जाने तथ्यको सम्बन्धित पक्षले खण्डन गर्न सक्दैन र सो खण्डनलाई पुष्टि गर्ने आधार प्रमाण केही दिन सक्दैन भने त्यो तथ्यले निजका विरुद्ध प्रमाणको स्वरूप ग्रहण गर्ने । ■ अंशबण्डाको १८ नं. परिवार सदस्यको उद्यमशीलतालाई संरक्षण र प्रोत्साहन दिने कानून हो । सम्पत्तिको आर्जनको इतिहास, स्रोत र लगानीको प्रकृति विश्लेषण गरी न्यायिक निष्कर्षमा पुगिएन भने अंशबण्डाको १८ नं. को उद्देश्य र मर्म मर्न पुग्ने । ■ पैतृक सम्पत्तिसँग कुनै सम्बन्ध नगाँसिने र परिवारका अन्य सदस्यको सो सम्पत्ति आर्जनमा कुनै योगदान आँकन नसकिने सम्पत्ति बण्डा गर्न कर नलागोस् भन्ने नै अंशबण्डाको १८ नं. को आशय हो । विदेशमा रहेको आफ्नो छोराको आर्जनबाट आफ्ना नाममा खरीद भएको सम्पत्ति पनि निजी श्रम, सीप र प्रयासमध्ये प्रयासको आर्जन भएबाट सोबाट अंश दिन वाध्य बनाउनु अंशबण्डाको १८ नं. प्रतिकूल हुनजाने । <p>जगरुद्दिन मियाँ विरुद्ध जियाउल हुसेन मियाँ समेत, अंश चलन नेकाप २०६९, अङ्क ५, निर्णय नम्बर ८८३०, पृष्ठ ७५८, संयुक्त इजलास</p>
४१.	<ul style="list-style-type: none"> ■ भूमिसम्बन्धी व्यवस्थापनको प्रयोजनको लागि तर्जुमा गरिएको ऐनको कार्यान्वयनार्थ सम्पादन गरिएका कुराहरूले सोलाई समर्थन गर्ने अन्य ठोस प्रमाणका अभावमा अंशियारको अंश हकलाई प्रतिकूल असर पार्न नसक्ने । ■ निर्वाचन प्रणालीलाई सुव्यस्थित गर्न तयार गरिएको मतदाता नामावली

	<p>निर्वाचनसम्बन्धी कार्यसँग सम्बन्धित देखिएको हुँदा फरक उद्देश्य र कार्यको लागि तयार गरिएका त्यस्ता लिखत तथा भरिएका फारामलाई अन्य प्रमाणको अभावमा अंश छुट्टिएको निरपेक्ष प्रमाणको रूपमा लिन नमिल्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ मूल प्रमाणको अभावमा सहप्रमाणले निर्णायक स्थान लिन सक्दैनन् । प्रमाणहरूको शृङ्खलामा संकलित सबै प्रमाणको समान भूमिका हुँदैन । मुद्दामा ठहर गर्नुपर्ने कुरालाई प्रमाणित वा खण्डन गर्ने कुरा प्रमाण हुने प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा ३ द्वारा अभिनिश्चित छ । कुनै प्रमाणले मुद्दामा न्यायकर्तालाई निश्चित अवधारणा बनाउन असंदिग्ध भूमिका खेल्दछ भने कुनै प्रमाण न्यायिक धारणा बनाउन त्यति बढी सन्तुष्टि दिन नसक्ने प्रकृतिको हुन्छ । यही आधारमा मूल प्रमाण र सहप्रमाणको विभेद गरिनु पर्ने । ■ लिखत प्रमाणको वर्गीकरण गर्दा ती कुन कानूनअन्तर्गत के प्रयोजनका लागि खडा भएका हुन् भनी हेरिनु पर्ने हुन्छ । अन्यान्य प्रयोजनका लागि खडा भएका कुराले अंशबण्डाको ३० नं. को प्रयोजनका लागि मूल प्रमाणको स्थान लिन नसक्ने । <p style="text-align: center;">किस्मती गुराव समेत विरुद्ध शिवपुजन गुराव, अंश नामसारी नेकाप २०६९, अङ्क ६, निर्णय नम्बर ८८४५, पृष्ठ ९४६, संयुक्त इजलास</p>
४२.	<ul style="list-style-type: none"> ■ सामूहिक भोगमा रहेको कुनै सम्पत्तिका हकमा बण्डापत्रमा सामूहिक वा साभा भोगमा रहने जनिएन भन्दैमा त्यो सम्पत्ति जसको नाममा छ उसैको एकलौटी हुने होइन । सम्पत्तिको प्रकृतिले यो पैतृक देखिँ त्यो बण्डा हुने प्रकृतिको देखिन्छ र अन्य अंशियारको भोगमा समेत छ भने यस्तो सम्पत्तिलाई अंशबण्डाको ३५ नं. अनुसार बण्डाको माग गर्दै नालेस लाग्ने । ■ बण्डापत्रमा कुनै सम्पत्तिको सम्बन्धमा केही नबोलिएको अवस्थामा त्यो जसका नाममा छ उसैको मात्र हुने अरु अंशियारको त्यसबाट हक लोप हुने भन्ने अर्थ लाग्न नसक्ने । ■ हकको समाप्ति प्रष्ट रूपमा लेखिएको अवस्थामा मात्र हुन्छ । कुनै सम्पत्तिको विषयमा केही लेखिँदैन भने त्यसको प्रकृतिले त्यो बण्डा हुने वा नहुने निर्धारित गर्दछ । सो सम्पत्ति कुनै अंशियारको निजी हुने भन्ने प्रष्ट उल्लेख नभएको अवस्थामा प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा ६(ख) बमोजिम अन्यथा प्रमाणित नभएसम्म एकाघरसँगका अंशियारहरूमध्ये जुनसुकै अंशियारका नाममा रहेको सम्पत्ति सगोलको सम्पत्ति हो भनी अनुमान गरिने कानूनी व्यवस्था क्रियाशील हुने । <p style="text-align: center;">देवनाथ साह तेली विरुद्ध नन्दुसाह तेली समेत, अंशबण्डा जग्गाबण्डा नेकाप २०६९, अङ्क ६, निर्णय नम्बर ८८४६, पृष्ठ ९५९, संयुक्त इजलास</p>
४३.	<ul style="list-style-type: none"> ■ नेपाली नागरिकहरूको शिक्षासम्बन्धी सवैधानिक एवम् कानूनी हकको निर्वाध प्रचलन गर्ने गराउने तर्फ रिट निवेदकहरूले आफ्नो सरोकार देखाई नेपाली जनताको शिक्षासम्बन्धी मौलिक हकप्रति आफ्नो चिन्ता, चासो र सरोकार देखाउनुलाई अन्यथा भन्न नमिल्ने । ■ कुनै सार्वजनिक जिम्मेवारी पाएको पदाधिकारीले वा सरकार वा कुनै सरकारी निकायले अधिकारक्षेत्रात्मक त्रुटि वा क्षेत्राधिकारसम्बन्धी त्रुटि गरी कुनै निर्णय गरेको वा कानूनी त्रुटिपूर्ण निर्णय गरेको छ र त्यसबाट कुनै व्यक्तिको कानूनी हकहितमा असर परेको छ भने सो त्रुटिलाई सच्याउन र कानूनी हकको प्रचलन गराउन अन्य कानूनी उपचारको व्यवस्था नभएको वा भए पनि प्रभावकारी नभएमा त्यस्तो निर्णय बदर गरी व्यक्तिको हकहित प्रचलन गराउन र प्रचलित कानून लागू गराउन यस अदालतले असाधारण

	<p>अधिकारक्षेत्रअन्तर्गत उत्प्रेषणको आदेश जारी गर्न सक्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> प्राथमिक र माध्यमिक स्तरका अनेक निजी विद्यालयहरूको सञ्चालनबाट दिनहुँ महंगो हुँदै गएको शिक्षा जनताको पहुँच भन्दा बाहिरको वस्तु बन्दै गएको अनुभूति गरिएको हुँदा शिक्षा ऐन, २०२८ र शिक्षा नियमावली, २०५९ अनुसार जिम्मेवार सरकारी निकायले प्रभावकारी ढंगले आफ्नो जिम्मेवारी पूरा गर्न सकेको छैन । दिनानुदिन अनुगमन र सामान्य नियन्त्रण, निर्देशनको कामकारवाही अत्यन्त फितलो बन्दै गएकाले तात्कालिक परिवर्तन र सुधारको अत्यन्त आवश्यकताको परिस्थितिलाई ध्यानमा राख्दै नेपाल सरकार, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय र शिक्षा मन्त्रालयको नाममा निर्देशनात्मक आदेश जारी हुने । <p>इन्दुरेड इन्टरनेशनल समेत विरुद्ध मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत, उत्प्रेषण परमादेश नैकाप २०६९, अङ्क ६, निर्णय नम्बर ८८४९, पृष्ठ ९७६, संयुक्त इजलास</p>
४४.	<ul style="list-style-type: none"> वकसपत्रको लिखतमा दाताले उल्लेख गरेको व्यहोरालाई अन्यथा प्रमाणित नभएसम्म स्वाभाविक हो भन्ने कुरा अदालतले अनुमान गर्नुपर्ने । अंशवण्डाको १८ नं. मा उल्लिखित “कसैबाट” भन्ने शब्दले नजिकको हकदार, इष्टमित्र वा माइती मावलीपट्टिका व्यक्तिलाई मात्र सीमित नगरी उल्लिखित व्यक्ति वाहेक जोसुकै व्यक्तिलाई पनि जनाउने देखिन्छ । यसरी अंशवण्डाको १८ नं. मा उल्लिखित “कसैबाट” भन्ने शब्दले जो कोही समेत सम्भन मिल्ने हुँदा उक्त १८ नं. मा भएको व्यवस्थालाई संकुचित व्याख्या गर्नु न्यायोचित नदेखिने । लिखतको व्यहोराबाट लिखतबमोजिम पाउने व्यक्तिले निजी तवरबाट प्राप्त गरेको भन्ने देखिन आएको अवस्थामा अन्यथा प्रमाणित नभएसम्म सो व्यहोरालाई असत्य मानी थैली हालेर नै खरीद गरेको भनी अनुमान गर्नु कानूनसंगत एवं न्यायोचित नदेखिने । <p>तिरागमान सिंह कुँवर विरुद्ध जानु कुँवर, अंश टालन नैकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८६९, पृष्ठ ११७७, पूर्ण इजलास</p>
४५.	<ul style="list-style-type: none"> अदालतबाट भएको फैसला त्रुटिपूर्ण भए वा चित्त नवुझे कानूनद्वारा निर्दिष्ट मार्ग अवलम्बन गरी मुद्दाका पक्षहरूद्वारा नै बदर गराउन सक्नुपर्छ । त्यसरी बदर गराउन नसकेमा त्यस्तो अन्तिम फैसला जे जस्तो भए पनि पक्षहरू लगायत सबैलाई कानून सरह लागू हुने । वादी वाहेक अन्य निकाय वा व्यक्तिले हक कायम गर्न अ.बं. ८६ नं. को कानूनी व्यवस्थाले मिल्ने देखिदैन । उक्त कानूनी व्यवस्थाअनुसार वादीले आफ्नो हकसम्म कायम गराई माग्ने हो । अन्य कसैको हक कायम गराई माग्ने हकद्वैया निजमा रहेको नहुने । केही अपवाद वाहेक सामान्यतया सम्पत्तिको स्वामित्वसम्बन्धी अधिकार (Proprietary Right) मात्र उत्तराधिकारबाट प्राप्त हुन सक्छ । कुनै व्यक्तिको मृत्यु हुँदा पनि उसका केही अधिकारहरू जीवित रहन्छन् र यस्ता जीवित अधिकारहरू उसका उत्तराधिकारीहरूमा सर्दछन् । तर, मृतकका केही अधिकारहरू उसको मृत्युको साथसाथै समाप्त हुने हुनाले यस्ता अधिकारहरू निजका उत्तराधिकारीहरूमा सर्न नसक्ने । व्यक्तिको स्वामित्वमा रहेको घर सरकारी खर्चमा मर्मत गरी खसी वेच्ने भारतीय मुसलमानहरूलाई निजहरू बसेसम्म भाडा नलिने भन्नेसम्म सनद भएको र यस्ता मुसलमानहरूका सन्तान दरसन्तानलाई समेत यो व्यवस्था लागू हुने भन्ने व्यहोरा सो

	<p>सनदमा उल्लेख भएको नदेखिँदा सोही सनदका आधारमा सो घरको भोगाधिकार उत्तराधिकारीको रूपमा प्राप्त हुनुपर्छ भन्न नमिल्ने ।</p> <p>परवेज अरुतर अन्सारी विरुद्ध नरेन्द्रविक्रम राणा समेत, फैसला बदर नैकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८७०, पृष्ठ ११७९, पूर्ण इजलास</p>
४६.	<ul style="list-style-type: none"> ■ आफ्नो राजीनामा स्वच्छ नियतले फिर्ता लिएको वा रद्द गरेको वा सो गर्ने प्रयास नगरेको अवस्थामा सो राजीनामा यथास्थितिमा रहिरहेकोले जुनसुकै बेला पनि स्वीकृत हुन सक्ने । ■ राजीनामा दिएको केही निश्चित अवधिभित्र राजीनामा स्वीकृत गर्नुपर्ने र नगरेमा सो राजीनामा आफैँ अस्तित्वहीन हुने अवस्था नभएकाले स्वीकृत गर्नुपर्ने कुनै निश्चित मितिको कितान वा समयसीमाको निर्धारण नभएकोले व्यवस्थापनको इच्छानुसार जहिले पनि स्वीकृत गर्न मिल्ने । ■ स्वदेशको ध्वजावाहक एयरलाइन्सको स्थायी पाइलट (क्याप्टेन) ले लुकेर विदेशको एयरलाइन्समा सेवा दिनु, त्यहाँ काम गर्नु निजको पदीय आचरण र नैतिकता विपरीतको कार्य हो । नेपाल वायुसेवा निगमको कर्मचारी सेवा शर्त विनियमावली, २०५८ को पनि विपरीत हो । यस्तो गैरकानूनी काम गर्नेले संविधानबमोजिमको मौलिक हकको प्रचलनको दावी गर्नु कानून र समन्यायलगायत कुनै पनि मापदण्डबाट तर्कसंगत र औचित्यपूर्ण नहुने भएकाले यस्तो गलत प्रवृत्तिलाई न्यायिक संरक्षणबाट प्रोत्साहित गर्न नमिल्ने । <p>कुमारप्रसाद पोखरेल विरुद्ध नेपाल वायुसेवा निगम समेत, उत्प्रेषण परमादेश समेत नैकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८७५, पृष्ठ १२५९, संयुक्त इजलास</p>
४७.	<ul style="list-style-type: none"> ■ आफ्नो हक नै नपुग्ने सम्पत्ति आफ्नो हो भनी दर्ता गराउँदा स्वतः हक प्राप्त हुने हुँदैन । आफ्नो हक टुटिसकेको वा हकै नभएको सम्पत्तिलाई अवाञ्छित वा गैरकानूनी तवरबाट दर्ता गराउनु दूषित दर्ता हुने । ■ दूषित दर्ता मुद्दाको रोहमा देखिने कुरा हो । यो यो क्रिया दूषित दर्ता हुन्छ, त्यस्तो दूषित दर्ता बदर गराउन यो यस्तो कार्यविधि अवलम्बन गर्नुपर्दछ भन्ने छुट्टै व्यवस्था कानूनमा निर्धारण भएको नदेखिने । ■ दूषित दर्ताको सिद्धान्त, न्यायसम्पादनको सिलसिलामा कसैले अवाञ्छित, अनैतिक वा गैरकानूनी तवरबाट जालसाज वा फट्याइँ गरी आफ्नो हक टुटेको वा आफ्नो हकै नपुग्ने अर्काको हकको जग्गा वा सार्वजनिक जग्गालाई दर्ता गराई बसेको देखिएमा त्यस्तो अवाञ्छित दुष्प्रयासलाई शून्यमा परिणत गरी हक पुग्ने व्यक्तिहरूको हक तथा सार्वजनिक सम्पत्तिको रक्षा गरी कानूनको शासनलाई सम्मान गर्ने उद्देश्यले अदालत आफैँले विकास गरेको एक समन्यायिक सिद्धान्त भएकाले यस्ता अवाञ्छित कार्यहरूलाई सहन वा प्रोत्साहन गर्ने कुरा नहुने । ■ दूषित दर्ता भनी वादीले नै दावी लिनुपर्दछ भन्न मिल्दैन । अपितु न्यायिक निरोपणको क्रममा दर्ता दूषित रहेको देखिनु नै त्यस्तो दर्ता बदर वा निष्क्रिय गर्नका लागि पर्याप्त आधार बन्ने । ■ एकपटक बिक्री गरिदिएको जग्गा फेरि आफ्नै नाममा दर्ता गराएको क्रियालाई दूषित दर्ता होइन भन्न नमिल्ने । <p>धनमन्तीदेवी चौधरी समेत विरुद्ध पवनकुमार शारदा, निर्णय बदर समेत नैकाप २०६९, अङ्क ९, निर्णय नम्बर ८८८५, पृष्ठ १३३३, पूर्ण इजलास</p>

४८.	<ul style="list-style-type: none"> ■ जग्गा दाताको नाममा सेस्ता कायम भएपछि रजिष्ट्रेशन हुने कार्यालयमा गई रजिष्ट्रेशन गरी हक हस्तान्तरण गरेको लिखतले मात्र कानूनी मान्यता पाउन सक्ने हुन्छ। तत्काल हक हस्तान्तरण हुन नसक्ने प्रकृतिको जग्गालाई आफ्नो नाममा सेस्ता समेत कायम नहुँदै दाताले घरसारमा गरिदिएको लिखतको आधारमा मात्र उक्त जग्गामाथि कसैको कानूनी हक सिर्जना भएको मान्न सम्भन मिल्दैन। घरसारमा छोडपत्र करारनामा गरी लिएको जग्गामाथि क्रेताको कानूनी हक तब मात्र स्थापित हुन्छ जब कानूनबमोजिम सम्बन्धित निकायबाट आफ्नो हक स्थापित गराएको हुन्छ। ■ अदालतको अन्तिम फैसलाबाट एक व्यक्तिको नाममा दाखेल खारेज नामसारी गर्ने हक स्थापित भइसकेको जग्गालाई फैसला कार्यान्वयनको अवस्थामा नै अर्को व्यक्तिका नाममा रजिष्ट्रेशन पास हुँदा त्यस्तो रजिष्ट्रेशन पास भएको लिखत जेठो लिखत मान्न सम्भन नमिल्ने। ■ अदालतको फैसला मितिपश्चात् अनधिकृत व्यक्तिका नाममा पारित लिखतलाई जेठो लिखत मान्दा अदालतको अन्तिम फैसला कार्यान्वयन हुन नसकी फैसला नै निस्प्रभावी हुने हुन्छ। अदालतको अन्तिम फैसला शून्यको स्थितिमा रहन नसक्ने र अन्तिम भइरहेको फैसलाको कार्यान्वयनको अनिवार्यता हुने हुँदा फैसला कार्यान्वयनको प्रक्रियालाई नै छलेर भएको रजिष्ट्रेशनले कानूनी मान्यता पाउन नसक्ने। <p style="text-align: center;">मंकनाथ शर्मा पौडेल विरुद्ध युगबहादुर पुन, फैसला बदर नेकाप २०६९, अङ्क १०, निर्णय नम्बर ८९०८, पृष्ठ १५५९, संसुक्त इजलास</p>
४९.	<ul style="list-style-type: none"> ■ जग्गाको प्रकृति वा क्षेत्रफलबाट विवादित भन्दा लिखतभित्रको देखिन आएकापनि घर जग्गामा रहेको बाटोघाटो भन्दा निकास दुवै पक्षले प्रयोग गरी आएको स्थितिमा त्यस्तो निकास बाटोलाई एक पक्षको मात्रै कायम गरेमा सम्पत्ति उपभोगयोग्य नहुने हुन्छ। दुवै पक्षले साझा बाटोको रूपमा प्रयोग गरी आएको भन्दालाई एक पक्षले मात्रै प्रयोग गर्न पाउने भन्नालाई समन्यायको दृष्टिबाट नमिल्ने। ■ विधिशास्त्रीय मान्यतामा स्वामित्वको अभाव भए पनि निकासको सुविधाको दृष्टिले निरन्तर रूपमा भोग चलन गरिरहेको बाटो, भन्दा आदिलाई विशेषाधिकार (Servitude) को रूपमा लिइने हुँदा कुनै वस्तु एकाको स्वामित्वमा भएपनि निकास आदिमा सो वस्तुउपर अरुको कायम रहेको भोगाधिकारको हक सुनिश्चित हुने। <p style="text-align: center;">चन्द्रमान नाञ्जु समेत विरुद्ध कृष्णमत्त खयरगोली समेत, बाटो कायम नेकाप २०६९, अङ्क ११, निर्णय नम्बर ८९२०, पृष्ठ १६९२, संसुक्त इजलास</p>
५०.	<ul style="list-style-type: none"> ■ एक व्यक्तिले धेरै व्यक्तिलाई शेषपछिको बकसपत्र दिएको अवस्थामा शेषपछिको बकसपत्र पाउनेमध्ये कुनै एकको मृत्यु दाताको भन्दा अघि भएमा सम्पूर्ण लिखतको अस्तित्व समाप्त नभई मृतकका हकमा सम्म समाप्त भई निष्क्रिय हुने। ■ पति नाता भएका कारणले सम्पत्तिमा हक प्राप्त गर्नु, तर पतिले लिएको ऋणको दायित्व सो सम्पत्तिबाट व्यहोर्न इन्कार गर्नु न्यायोचित नहुने। ■ अपुताली नखाएको अवस्था हुनका लागि मृतकका हकमा रहेको कुनै पनि सम्पत्ति आफ्ना नाउँमा हक हस्तान्तरण गरी नलिएको वा मृतकको हकमा कुनै सम्पत्ति नभएको अवस्था हुनुपर्ने। ■ पतिको मृत्यु भएको भन्ने व्यहोरा उल्लेख गरी जग्गा अन्य व्यक्तिका नाउँमा दर्ता गर्न

	<p>मञ्जूरी दिई आफ्ना छोरा बुहारीका नाममा जग्गा दर्ता समेत गराएको स्थितिमा पतिको अपुताली नलिएको नखाएको भन्ने अर्थ गर्न नमिल्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ भिन्न भएको भन्ने आधारमा मात्र लिएको ऋणको दायित्व व्यहोर्नु नपर्ने भन्न नमिल्ने । ■ मुलुकी ऐन दण्ड सजायको महल, जिल्ला अदालत नियमावली जस्ता कानूनहरूले अदालतलाई फैसला कार्यान्वयनको जिम्मेवारी तोकिएको हुनाले अदालतले नै फैसला कार्यान्वयनका लागि विशेष सक्रियता देखाउनु पर्ने । ■ पत्नी, छोरा, बुहारी समेतको नाममा सम्पत्ति भेटिएन भन्ने आधारमा अदालतको अन्तिम फैसला आफैँ निष्क्रिय तुल्याउन नहुने । <p style="text-align: center;">पहलसिंह वराइली विरुद्ध गिताकुमारी पाण्डे समेत, उत्प्रेषण परमादेश नेकाप २०६९, अङ्क ११, निर्णय नम्बर ८९२८, पृष्ठ १७१६, संयुक्त इजलास</p>
५१.	<ul style="list-style-type: none"> ■ हालैको बकसपत्र भन्ने र राजीनामा भन्ने कुरा स्वाभाविकै हक हस्तान्तरण गर्ने सम्बन्धी भिन्नभिन्न किसिमका तरिका भएकाले एउटा तरिकाको लिखतबाट अर्को लिखतको प्रयोजन हासिल हुन नसक्ने । ■ रजिष्ट्रेशन गर्ने प्रयोजनार्थ नगद लिएको कुरा लेखिएको भन्ने कुरालाई मात्र आधार मानी दातालाई सहयोग गरी खुशी तुल्याई जग्गा बकस पाएको अस्तित्वलाई अनदेखा गरी त्यसरी पाएको जग्गालाई खरीद गरी लिएको भन्ने अर्थ गरी उक्त जग्गा बण्डा लाग्ने सम्पत्ति हो भनी निष्कर्षमा पुग्न नमिल्ने । ■ बकसपत्र मूल्य वेगरै दिइने र त्यस्तो प्राप्त गर्नेले पनि निजी रूपमा प्रयोग गर्न पाउने हुँदा यस्तो सम्पत्ति अंशियारहरू बीच बण्डा समेत लाग्न नसक्ने । ■ राजीनामा र बकसपत्रको दुवै लिखतलाई रजिष्ट्रेशन पारित गर्ने ढाँचा एकै किसिमको रहेको कारणबाट जनसाधारणको सम्पत्ति भोगचलन गर्ने साम्प्रतिक अधिकारमा कानूनी जटिलता र द्विविधा सिर्जना गर्ने गरेकोले यस्ता जनसाधारणसँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने सम्पत्तिको अधिकारको प्रमाणका रूपमा रहने राजीनामा र बकसपत्र लिखतलाई राजिष्ट्रेशन पारित गर्ने प्रयोजनको लागि भिन्नभिन्न ढाँचा प्रयोगमा ल्याउनु भनी मालपोत विभागका नाममा निर्देशनात्मक आदेश जारी हुने । <p style="text-align: center;">बुद्धिकुमारी गुरुङ विरुद्ध सन्तोष गुरुङ्ग, अंश नेकाप २०६९, अङ्क १२, निर्णय नम्बर ८९३२, पृष्ठ १८१७, संयुक्त इजलास</p>
५२.	<ul style="list-style-type: none"> ■ यो यस्तो प्रयोजनको लागि रोक्का राख्ने भनी गुठी संस्थानबाट कुनै निर्णय भै सो निर्णयका आधारमा रोक्का नरहेकोमा दावीको जग्गा बिक्री वितरण तथा हक हस्तान्तरण गर्न नपाउने गरी करीब २२ वर्षसम्म रोक्का राखेको तर सो सम्बन्धमा छानबीनको कुनै कारवाही प्रारम्भसमेत नगरेको स्थितिमा एउटा निश्चित प्रक्रियाअनुसार कसैका नाउँमा जग्गा हक हस्तान्तरण भै पूर्जा समेत प्राप्त गरिसकेको अवस्थामा लामो समयसम्म आफ्नो इच्छाअनुसार जग्गाको प्रयोग गर्न नदिई विना प्रयोजन रोक्का राखी अल्फाई राख्ने कार्यलाई न्यायोचित मान्न नसकिने । ■ जग्गा रोक्का नरहेकै कारणले मात्रै सो जग्गाको दर्ता बदरलगायतका कानूनी प्रक्रिया अगाडि बढाउन नसकिने अवस्था नरहने । <p style="text-align: center;">गुठी संस्थान शाखा कार्यालय, महोत्तरी समेत विरुद्ध रामविलास महतो कोइरी, परमादेश नेकाप २०६९, अङ्क १२, निर्णय नम्बर ८९३६, पृष्ठ १८६२, संयुक्त इजलास</p>

५. देवानी कानून : पारिवारिक

- ५३.
- अंशबण्डा नभई एकासगोलमा रहेको अवस्थामा मोहियानी कायम रहेको परिवार सदस्यको मृत्युपछि अर्को परिवार सदस्यका नाममा प्राप्त भएको जग्गा सो प्राप्त गर्ने दाजु वा भाइको वा परिवार सदस्यको निजी आर्जनको बण्डा नहुने सम्पत्ति हो भनी मान्नु न्याय तथा कानूनसम्मत नहुने ।
 - अंशबण्डाको १८ नं. को निजी ज्ञान सीपबाट आर्जन गरेको सम्पत्ति भनेको नितान्त आफ्नो पालामा आफ्नो मात्र श्रम सीप परेको अर्थात् सोको कारण प्राप्त भएको र ज्ञानको कारणले आर्जन भएका सम्पत्ति मान्नु पर्दछ ।
 - पैतृक सम्पत्ति वा पूर्वजको कुनै योगदान नभएको सम्पत्ति मात्र निजी हो । तर पूर्वज वा अभिभावकले कर्तव्यस्वरूप कुनै परिवार सदस्यका लागि शिक्षा, स्वास्थ्य र लालन पालनमा गर्ने योगदानलाई भने पैतृक वा पूर्वजको योगदानको वर्गमा राख्न मिल्दैन । अंशबण्डाको १८ नं ले बाबु मोही रहेको, निजको देहान्तपछि एउटा छोरामा जग्गाधनीको रोजाइका कारणले मानो छुट्टिनु अघि नै आएको सम्पत्तिलाई निजी मान्न नमिल्ने ।
 - सम्पत्ति आर्जनमा सगोलका परिवार सदस्य सबैको श्रम र सीप परेको छ भने त्यसमा कसैको पनि हक नमरोस् र कुनै एक व्यक्तिको मात्र निजी ज्ञान, सीप र श्रम परेको छ भने त्यसमा अरुलाई भाग बण्डा गर्न कर नलागोस् भन्ने विधिकर्ताको मनसाय अंशबण्डाको १८ नं बाट परिलक्षित हुने ।
 - बाबुको पालादेखि नै एकासगोलका परिवारका सदस्यका नाउमा रहेको जग्गा बाबुको मृत्युपश्चात् कुनै एक सन्तानका नाउमा मोहियानी हक प्राप्त भएकै आधारमा त्यसमा परिवारका अन्य सदस्यको हक हुँदैन भन्ने हो भने यो तर्क भूमिसम्बन्धी ऐन, २०२१ को दफा २(ख) मा उल्लिखित भावनाको प्रतिकूल हुन जान्छ र अंशबण्डाको १८ नं. को भावना अनुकूल नहुने ।
 - भोगाधिकार बण्डा हुन सक्दैन भने स्वामित्व बण्डा हुन्छ । मोहियानीमा रहेको सम्पत्ति जग्गाधनी र मोहीबीच भूमिसम्बन्धी ऐन, २०२१ को संशोधित दफा २६ख, २६ग र २६घ बमोजिम विभाजित भए पछि सो मोहीका हैसियतले प्राप्त सम्पत्ति सगोलका अंशियारबीच अंशबण्डाको १ र १८ नं समेत बमोजिम बण्डा हुने ।
 - आफ्नै पालामा मोहियानी प्राप्त गरेको मोहीको नाताले आफूमा स्वामित्व आएको अवस्था र बाबु बाजे समेतका पूर्वजको मोहियानी निजको मृत्युपछि जग्गाधनीले रोजिदिएका कारणले सरिआएको अवस्थालाई समान मान्न नमिल्ने ।
 - मोहियानी छोडपत्र वा जग्गाधनी र मोही बीचको बाँडफाँडका माध्यमले कसैलाई प्राप्त हुन्छ भने त्यो उसको निजी श्रम, सीप र प्रयासको आर्जन मानी सो जग्गामा समान रूपले खेती गर्ने अन्य अंशियारलाई बण्डा नहुने मान्न अंशबण्डाको १८ नं. भूमिसम्बन्धी ऐन, २०२१ को दफा २(ख) र २६ (१) को परिप्रेक्ष्यमा न्यायसंगत नहुने ।

रामगोपाल चमार विरुद्ध मु.स. गर्ने कलावती चमार, अंश नेकाप २०१९, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८७८७, पृष्ठ ८१०, संयुक्त इजलास

<p>५४.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ लिखतमा बकसपत्र शब्द प्रयोग गर्दैमा त्यसमा उल्लिखित सम्पत्ति स्वतः बण्डा नलाग्ने प्रकृतिमा पर्ने होइन। तर बकसपत्र दाता र प्राप्तकर्ताको सम्बन्ध, बकसपत्र दिनुपर्ने कारणको औचित्यको प्रामाणिक विश्लेषण गरी निष्कर्ष निकाल्न पर्ने हुन्छ। सो बकसपत्रको लिखत गर्दा राजीनामा सरह रकम लेनदेन भएको, अन्य अंशियारलाई अंश हकबाट वञ्चित गर्न मात्र बकसपत्र शब्द लेखिएको र दाताले प्राप्तकर्तालाई बकस दिनुपर्ने कुनै कारण तथा औचित्य नरहेको कुरा सो लिखतमा उल्लिखित सम्पत्ति बण्डा लागोस् भन्ने पक्षले प्रमाण दिई सो प्रमाणित भएमा बकसपत्र लेखिएको सम्पत्ति पनि बण्डा हुन सक्ने। ■ सगोलकै सम्पत्ति लगानी गरी श्रीमतीका नाममा बकसपत्र गर्न जालसाजीयुक्त व्यवहार गरेको जिकीर प्रमाणबाट पुष्टि भएको स्थितिमा बकस पत्र शब्द लेखिँदा सोमा उल्लिखित सम्पत्ति बण्डा लाग्दैन भन्न नसकिने। ■ सगोलको अवस्थामा राजीनामा पारीत गराई लिएको उक्त घर जग्गालाई निजी ज्ञान सीपबाट आर्जन गरिएको सम्पत्ति हो भनी जिकीर मात्रको आधारमा अनुमान गर्न मिल्दैन। निजले निजी ज्ञान सीपबाट आर्जन गरी खरीद गरेको भने पनि वस्तुनिष्ठ प्रमाणको अभावमा एकासगोलमा रहेका कुनै अंशियारको नाममा रहेको तथा खरीद गरेको सम्पत्तिमा सबै अंशियारको समान हक लाग्ने। ■ एकासगोलमा रहे बसेको अवस्थामा कुनै अंशियारले अर्को अंशियारलाई सगोलको पैतृक सम्पत्तिको हक हस्तान्तरण गर्दैमा त्यस्तो सम्पत्तिमा अन्य अंशियारको हकाधिकार समाप्त हुन्छ भन्न नमिल्ने। ■ एकासगोलका अन्य अंशियारको अंश हकमा असर पर्ने गरी हक हस्तान्तरण गर्दैमा सगोलका अन्य अंशियारहरूको हक अधिकारमाथि प्रतिकूल असर पर्न सक्दैन। साथै आमा वावुका नाममा जुनसुकै स्रोतबाट आएको सम्पत्ति निजहरूका सन्तान अर्थात् दोस्रो तहमा अंशियार छोरा छोरीका लागि पैतृक सम्पत्ति नै मान्नुपर्ने र त्यसमा छोरा छोरीलाई बण्डा हुने। <p style="text-align: center;">सानुमाया मर्दन समेत विरुद्ध वुद्धिलाल मर्दन, अंश चलन नेकाप २०६९, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८७८८, पृष्ठ ८३६, संयुक्त इजलास</p>
<p>५५.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ शेषपछिको बकसपत्र गरिदिनेको मृत्यु भएको र सो लिखत बदर नभएको अवस्थामा त्यस्तो बकसपत्र स्वतः क्रियाशील भै बकसपत्र दिनेको अंश हक बकसपत्र पाउनेमा सार्ने। ■ शेषपछिको बकसपत्र लिखत बदर नभएको स्थितिमा दाताको मृत्युपछि सो लिखत स्वतः क्रियाशील हुने हुँदा सो लिखतबमोजिम निजको हक भएको सम्पत्ति निजले दश रूपैयाँ दस्तूर तिरी रजिष्ट्रेशनको ३२क नं. बमोजिम जहिलेसुकै नामसारी दाखेल खारेज गराउन सक्ने। ■ शेषपछिको बकसपत्रबाट प्राप्त गरेको सम्पत्ति अन्य अंशियारका नाममा दा.खा. हुँदा सो सम्पत्तिको सगोलीय चरित्र र प्रकृतिमा कुनै भिन्नता नआउने। <p style="text-align: center;">बालकृष्ण श्रेष्ठ विरुद्ध मुद्दा सकार गर्ने रामेश्वरी श्रेष्ठ, अंश चलन नेकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८०३, पृष्ठ ५५७, संयुक्त इजलास</p>
<p>५६.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ दाइजो पेवाबाट प्राप्त गरेको सम्पत्ति मुलुकी ऐन, स्त्री अंशधनको ५ नं. को कानूनी व्यवस्था समेतले आफूखुश गर्न पाउने।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ आफूले बकसपत्रबाट प्राप्त गरेको सम्पत्ति बकसपत्र पाउनेले भोगचलन नगरेको अवस्थामा मात्र मुलुकी ऐन, दान बकसको ५ नं. को कानूनी व्यवस्था आकर्षित हुने । ■ जग्गामा रहेको घरको सटर भाडामा दिएको र विद्युत महसूल तिरेको संकेत कार्डबाट देखिएको हुँदा विवादित घर जग्गामा प्रत्यर्थीको भोग रहेको केवल दाखिल खारेज नामसारी हुनसम्म बाँकी रहेको अवस्थामा मुलुकी ऐन, जग्गा पजनीको २ नं. मा भएको कानूनी प्रावधानबमोजिम हदम्याद नाघिसकेको भन्न नमिल्ने । <p style="text-align: center;">मु.स. गर्ने शोभादेवी प्रकाश समेत विरुद्ध रश्मीदेवी बम, निर्णय दर्ता बदर दा.खा. नेकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८९९, पृष्ठ ६२०, संयुक्त इजलास</p>
५७.	<ul style="list-style-type: none"> ■ नाताको प्रश्नमा विवाद भएपछि कुनै लिखतबाट नाता लोप हुन्छ भने त्यो निरन्तरको दूषित कार्य हुन्छ । अंशको हक कानूनले व्यवस्था गरेको जन्मसंग आएको हक हुनाले त्यस्तो हक मेट्न वा कुनै लिखत कुन मितिमा खडा भएको भन्ने कुराले हदम्यादको प्रश्न उठाई अंश हक नै लोप गर्न दिन नमिल्ने । ■ अंशियार देखिन्छ भने अंशियारले आफ्नो अंश बुझेको वा सो हक विधिवत् परित्याग गरेको अवस्थामा बाहेक निरन्तर कायम रहने विषय भएकोले अन्य अन्य व्यक्ति भई गरेको लिखतबाट अंशियारको हकमा कुनै अनुचित सीमा शर्त सिर्जना भएको वा हक गुमेको भन्न मिल्ने देखिदैन । त्यस्तो दूषित कार्य गरेको लिखत थाहा पाएपछि फिराद गर्न पाउने हदम्याद प्राप्त हुने । ■ बण्डापत्रमा अंशियार लोप गरेपनि अंश पाउन बाँकी रहेका अंशियार समेतको कानूनबमोजिम अंश हक लाग्ने सम्पत्तिमा निजको हक नै पूर्ण रूपमा मेट्ने उद्देश्य लिई दूषित मनसायले अंशियार लोप गरी गरेको त्यस्तो बण्डापत्रबाट अंश लिनुदिनु गरेको कार्य जालसाजीको परिभाषाभित्र पर्ने । ■ अंश पाउने व्यक्तिलाई नै लोप गरी अंश जस्तो हकबाट पूर्ण रूपमा वञ्चित गराई अंशहक मेट्ने कार्य गरी गरेको त्यस्तो दूषित बण्डापत्र गरेको थाहा पाएपछि असर पर्ने पक्षले मुद्दा गर्न पाउने नै हुँदा हदम्यादको अभावमा फिराद दायर भएको भनी अर्थ गर्न नमिल्ने । ■ जालसाजी कार्य गरी गरेको दूषित बण्डापत्रबाट नाता नै लोप हुन्छ । त्यस्तो दूषित कार्यको विरुद्धमा थाहा पाएपछि हदम्याद प्राप्त हुने भै असर पर्ने पक्षले मुद्दा गर्न कुनै कानूनले बन्देज नलगाएको यस स्थितिमा मुद्दा गर्न सक्ने र त्यस्तो दूषित बण्डापत्र बदर गरी सो जालसाजी कार्यमा संलग्नलाई सजाय समेत हुने । <p style="text-align: center;">अष्टमी थरुनी समेत विरुद्ध सेदीराम चौधरी समेत, बण्डापत्र जालसाज नेकाप २०६९, अङ्क ९, निर्णय नम्बर ८८९०, पृष्ठ ९४९९, संयुक्त इजलास</p>
५८.	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै अंशियारको अंश भागमा परेको नदेखिई बाबुका नाउँमा दर्ता रहेको जग्गा बाबुको शेषपछि सबै छोराले बराबर बाँडी खान पाउने हुँदा कुनै एक अंशियारले अन्य अंशियारको अस्तित्व लोप गरी नामसारी दर्ता गराउँदा अंश जस्तो नैसर्गिक हक समाप्त हुन नसक्ने । ■ पिता जीवित हुँदै बहिनीको विवाह भएको हुँदा विवाहमा आफूले मात्र खर्च गरेको भए आफ्नो जिम्माको जग्गा बाबु जीवित हुँदै दा.खा.नामसारी गराउन सक्नुपर्नेमा सो गराउन नसकेबाट बहिनीको विवाह खर्च आफू एकलैले ब्यहारेको भन्ने जिकीर विश्वसनीय नदेखिएकोले विवादित जग्गामा एकलौटी हक कायम हुन नसक्ने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ दावी लिनेले जस्तोसुकै रूपबाट दावी लिए पनि अंश भाग लाग्ने प्रकृतिको अबण्डा गोश्वरा प्रकृतिको सम्पत्तिको हकमा अदालतले सदैव अंश हकको नैसर्गिकता कायम हुने दृष्टिकोण अबलम्बन गर्नुपर्ने हुन्छ। यस्तोमा कुन ऐनअन्तर्गतको दावी लिएएको छ भन्ने कुरा गौण हुने र हदम्यादको प्रश्नले समेत असर पार्न नसक्ने। ■ सगोलको अबण्डा सम्पत्ति कुनै अंशियारका नाममा रहेको कारणले तेस्रो व्यक्तिको विवाद परी मुद्दा पर्नु स्वाभाविक हो। सम्पत्ति दर्ता नभएको व्यक्तिलाई सामान्यतः विपक्षी बनाई रहन आवश्यक हुँदैन। तर त्यतिकै कारणले सम्पूर्ण सम्पत्तिमा एक अंशियारको मात्र हक हुने अर्थ गर्न नमिल्ने। ■ मुद्दा गरेको कारणबाट मात्र एक अंशियारले अर्को अंशियारबाट पाउने अंशको नैसर्गिक हक जान सक्दैन। किनकी अबण्डा सम्पत्तिको चरित्र र प्रकृति अविच्छिन्न र सगोलीय नै हुने हुँदा जुनसुकै अंशियारको साथमा रहेको भएपनि त्यो चरित्र र प्रकृति नष्ट हुन नसक्ने। <p style="text-align: center;">मु.स.गर्ने महेशकुमार गोरखाली विरुद्ध कृष्णलाल गोरखाली, दर्ता बदर हक कायम नेकाप २०६९, अङ्क १९, निर्णय नम्बर ८९०९, पृष्ठ १५९७, पूर्ण इजलास</p>
<h3>६. फौजदारी कानून: सरकार वादी</h3>	
<p>५९.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ ब्लबुक यातायात कार्यालयबाट जारी नभै त्यसमा भरिएका विवरण नक्कली भएको भन्ने तथ्य यातायात व्यवस्था कार्यालयको पत्र र विशेषज्ञको लिखत परीक्षण प्रतिवेदनबाट समेत समर्थित भएकाले त्यस्तो नक्कली कागजमा सरकारी अड्डाको छाप समेत लगाइएको अवस्थामा उक्त लिखत बनाउने कार्यबाट मुलुकी ऐन, कीर्ते कागजको प्रावधानबमोजिम कसूर भएको पुष्टि हुने। ■ कसूरमा इन्कार रहेको मात्र कथनले कुनै अभियुक्तलाई निर्दोष मान्न नसकिने, सो इन्कारी बयानलाई तथ्यपूर्ण ठोस एवं विश्वासप्रद प्रमाणबाट पुष्टि गर्नुपर्ने। ■ कीर्ते जस्तो फौजदारी अपराधमा कीर्ते गर्ने कार्यमा संलग्न रहेको भनी प्रमाणित हुन नसकेका व्यक्तिहरूलाई अभियोगदावी मात्रको भरमा सजाय गर्नु फौजदारी न्यायको सिद्धान्तको प्रतिकूल हुने। <p style="text-align: center;">नेपाल सरकार विरुद्ध अशोकमान शाक्य समेत, कीर्ते नेकाप २०६९, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८७५८, पृष्ठ ५९, संयुक्त इजलास</p>
<p>६०.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ अदालतको अपहेलनामा सजाय गर्ने अधिकार न्यायाधीशको गरिमा, व्यक्तिगत इज्जत र प्रतिष्ठाको लागि नभै समग्र अदालतको गरिमा र न्याय सम्पादनको कार्यलाई प्रभावकारी बनाउने उद्देश्यबाट प्रेरित हुन्छ। प्रभावकारी न्याय व्यवस्थाको लागि अदालतको गरिमामा जानाजान आँच आउने, प्रतिष्ठा र इज्जतलाई अपमानित गर्ने र न्यायिक कामकारवाहीमा जानाजान अवरोध सिर्जना गर्ने क्रियाकलापलाई निरुत्साहित गर्नुपर्ने। ■ के कस्तो कामले अदालतको अपहेलना हुन्छ भन्ने कुरा त्यसको परिस्थितिअनुसार अदालत आफैले ठहर गर्ने कुरा हो। सोमध्ये अदालतको निर्णय वा आदेशको जानाजान अवज्ञा (Willfull Disobidance) गर्ने कार्य अदालतको अपहेलनाको महत्वपूर्ण आधार हुन आउँछ। यसरी आदेश वा फैसलालाई निस्तेज पार्ने वा न्याय सम्पादनमा अवरोध

	<p>सिर्जना गर्ने प्रयास गरिएको कार्यलाई अदालतले गम्भीर भई सोच्नु पर्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ शुरु कारवाही अगाडि बढाउने प्रमुख व्यक्तिले न्यायिक कामकारवाहीमा अवरोध पुऱ्याउने उद्देश्यबाट कामकारवाही भएको होइन । अपहेलना हुन गएको भए क्षमायाचन गर्दछु भनी उल्लेख गरेको र अन्य विपक्षी समेत अदालतमा उपस्थित भई अदालतको आदेशप्रति सम्मान प्रकट गरेकाले अपहेलना गर्ने मनसाय रहेको भन्ने पुष्टि हुन नआउने । ■ अन्तिम फैसलाबाट सजायमा हुनसक्ने थप, घट वा दोषी, निर्दोष कायम हुने हुँदा अन्तिम निर्णय हुनु अगावै कैद मिनाहा भएबाट न्यायिक प्रक्रियामा गम्भीर असर पर्ने । <p style="text-align: center;">सर्वोच्च अदालत विरुद्ध गृह मन्त्रालय समेत, अदालतको अपहेलना नेकाप २०१९, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८७५७, पृष्ठ ७७, संयुक्त इजलास</p>
६१.	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै वारदातमा एकजना भन्दा बढी व्यक्ति सामूहिक रूपमा संलग्न रहेको अवस्थामा हरेक व्यक्तिको आपराधिक कार्यको विश्लेषण गरी हरेकको आपराधिक दायित्व निक्यौल गर्नुपर्ने हुन्छ । सबै व्यक्ति समान रूपले कसूरदार हुन भन्ने अवधारणा न्यायिक हुन नसक्ने । ■ धेरैजना व्यक्ति संलग्न रहेको वारदातमा एकभन्दा बढी व्यक्ति मुख्य अभियुक्त (Principal Offender) हुनसक्ने र सहायक अभियुक्त (Accessory Offender) पनि धेरै जना हुन सक्ने कुरालाई फौजदारी विधिशास्त्रले आत्मसात गरेको पाइने । ■ कुनै कर्तव्य ज्यानको अपराधमा एकजना भन्दा बढी व्यक्तिको संलग्नता रहेको त्यस्तो आपराधिक कार्यमा कुन व्यक्तिले के कस्तो भूमिका खेलेको छ, निजले खेलेको भूमिकाको गाम्भीर्यता (Gravity) समेतलाई विचार गर्नुपर्ने । ■ एकै व्यक्तिलाई हातहतियारले सुसज्जित समूहले आक्रमण गरी विभत्स तवरले पटक-पटक हानी काटी मारेको, आफूले समेत मारेको कुरालाई स्वीकार गरेको एवं अन्य स्वतन्त्र प्रमाणबाट समेत विभत्स तरीकाले मारेको पुष्टि भइरहेको अवस्थामा सजाय कम हुनुपर्छ भन्ने जिकीर मनासिव देखिन नआउने । ■ अभियोजन पक्षले आफूले अभियोग लगाएको व्यक्तिको तथ्यपरक ढंगले पहिचान गरी अभियोग लगाउनु उसको कर्तव्य तथा दायित्वको सीमाभित्र पर्दछ । हरेक अभियुक्तको बाबुको नाम, स्पष्ट ठेगाना (वडा नं., टोल, घर नं. आदि), उमेर खुलाई अभियोग लगाउनु अभियोजन पक्षको मूलभूत कर्तव्य हुने । ■ अनुसन्धानको क्रममा वस्तुगत ढंगले कसूरदारको पहिचान नगरी अभियोग पेश गरेको, जाहेरी तथा अभियोग उल्लिखित ठेगाना तथा उमेर फरक भएको प्रमाणबाट पुष्टि भएको, व्यक्ति नै फरक भनी सप्रमाण जिकीर लिएकोमा अदालतबाट समेत पुर्पक्षको क्रममा सनाखत गराई पुष्टि नगरेको स्थितिमा केवल नाम मिलेको आधारमा मात्र कसूरदार ठहर्‍याउन नमिल्ने । ■ कुनै वारदातस्थलमा कसैको भौतिक उपस्थिति (Physical Presence) हुँदा वारदातमा संलग्नता थियो भनी ठहर्‍याउनु न्यायसंगत नहुने । ■ मौकामा कागज गर्दा वारदातस्थलमा देखेको भने पनि अदालतमा आई बकपत्र गर्दा वारदातमा संलग्नता थियो भनी नभनेको स्थितिमा सुनेको आधारमा दिएको जाहेरी

	<p>दरखास्त र वारदातस्थलमा थिए भन्ने भनाइका आधारमा मात्र कसूरमा संलग्न रहेको भनी मान्नु अनुमानमा आधारित हुन जान्छ। यसरी ठोस प्रमाणको अभावमा अनुमानको लिस्नु चढेर कसूरदार ठहर्‍याउन नमिल्ने।</p> <p>नेपाल सरकार विरुद्ध जसमान लिम्बू समेत, कर्तव्य ज्यान नेकाप २०६९, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८७५८, पृष्ठ ८८, संयुक्त इजलास</p>
६२.	<ul style="list-style-type: none"> ■ ज्यानसम्बन्धी अपराधहरूमा कर्तव्य ज्यान र यसको उद्योगको बीचमा अपराध स्थापित गर्ने तत्वहरूको रूपमा रहेको कार्य (Actus reus), मनसाय (Mens rea) र वैध प्रतिरक्षाको अभाव (Absence of valid defense) को दृष्टिकोणबाट हेर्दा कुनै भिन्नता रहेको हुँदैन। केवल परिणामको दृष्टिले अपराधले पूर्णता पाउन मात्र बाँकी रहेको हुन्छ। कुनै अपराधको सन्दर्भमा सो अपराध गर्ने उद्योगको प्रश्न मनसायपूर्वक गरिएको आपराधिक कार्यमा मात्र सान्दर्भिक हुन आउने। ■ मनसायपूर्वक गरिएको अपराधमा मनसाय, तयारी, उद्योग र पूर्ण अपराधका चार चरणहरूमध्ये मनसाय र तयारीसम्मको चरणमा त्यस्तो अपराध गर्न चाहने व्यक्तिले आपराधिक कार्य घटाउनको लागि कुनै कार्य नगरेको हुनाले यो चरणसम्म अपराधको उद्योगको प्रश्न नउठ्ने। ■ अपराध गर्न चाहने व्यक्तिले मनसायअनुसारको तयारी पुरा गरी मनसायलाई कार्यरूप दिन सारवान रूपमा (Substantially) कुनै आपराधिक कार्य गरेको तर कुनै कारणले निजको कार्यबाट निजले अपेक्षा गरेको परिणाम प्राप्त नभएको अवस्थालाई उद्योगको रूपमा लिन सकिन्छ। यस्तो अपूर्ण कार्यलाई छुट्टै अपराधको रूपमा परिभाषित गरी कानूनले दण्डनीय बनाएको अवस्थामा सो कार्य गर्ने व्यक्तिले कानूनमा उल्लिखित आपराधिक दायित्व वहन गर्नुपर्ने। ■ ज्यान मार्ने उद्योगको अपराधमा कर्तव्य ज्यानको अपराधको लागि आवश्यक पर्ने आपराधिक कार्य, आपराधिक मनसाय र वैध प्रतिरक्षाको अभाव समेतका सबै तत्वहरू विद्यमान हुनु पर्दछ। तर, परिणामका दृष्टिले पीडितको मृत्यु भएको हुन भने नहुने। ■ ज्यान मार्ने मनसाय राखेर पीडितमाथि कुनै किसिमको प्रहार वा अन्य कुनै प्रकारको आपराधिक कार्य गर्दछ र उसलाई वैध प्रतिरक्षा उपलब्ध छैन भने त्यस्तो प्रतिवादीले ज्यान मार्ने उद्योगको अपराध गरेको मान्नुपर्ने। ■ ज्यान मर्न नपाएको अवस्था हुनको लागि तेस्रो पक्षको उपस्थिति अनिवार्य भने होइन। तेस्रो पक्षले हस्तक्षेप गरेको हुन पनि सक्दछ र नगरेको पनि हुन सक्दछ। कारण जेसुकै भएपनि ज्यान मर्नबाट बच्नु र कर्तव्य ज्यानको वारदातको लागि आवश्यक सबै तत्वहरूको विद्यमानता हुनु नै ज्यान मार्ने उद्योगको वारदात स्थापित हुन पर्याप्त हुने। ■ वारदातस्थलमा हातहतियार सहितका समूहमा प्रवेश गरेको अवस्थामा निजहरूले मार्ने मनसायले नै पीडित माथि हतियार प्रहार गरेको भए बाँच्न सक्ने अवस्था देखिन आउँदैन। यसबाट प्रतिवादीहरूमा जाहेरवालालाई मार्नेसम्मको मनसाय (Intention) थियो भन्ने स्थापित हुन नआउने। <p>नेपाल सरकार विरुद्ध अशोक सितिसु समेत, ज्यान मार्ने उद्योग नेकाप २०६९, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८७६१, पृष्ठ १४९, संयुक्त इजलास</p>
६३.	<ul style="list-style-type: none"> ■ शाखा प्रबन्धक जस्तो जिम्मेवार ओहदामा बसेको पदाधिकारीले ऋण प्रवाह गर्दा अनिवार्य रूपमा धितो लिई सुरक्षित रूपमा लगानी गर्नुपर्ने पदीय कर्तव्यविपरीत विना

	<p>धितो एउटै पार्टीलाई पहिलेदेखिको ऋण असूल हुन बाँकी रहेकै अवस्थामा पटक-पटक एल.सी.खोल्दै थप ऋण प्रवाह गर्नुबाट निजले असल नियत साथ सो विवादित प्रतीतपत्रहरू खोलेको नदेखिई ऋणी प्रतिवादीसँग मिलेमतो गरी बैकलाई हानि नोक्सानी पुऱ्याउने समेतको वद्वनियत राखी सो कार्य गरेको मान्नु पर्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Advanced on Credit तर्फको Back to Back एल.सी. खोल्दा ऋणीको फर्मले निर्यात गरेको सामानको रकम आयातकर्ताबाट प्राप्त भएपछि एल.सी.को रकम भुक्तानी दिनुपर्नेमा आयातकर्ताले रकम भुक्तानी नगर्दै एल.सी.को रकम भुक्तानी गरेको अवस्थामा बैकको लिनुपर्ने रकम सुरक्षित गर्नेतर्फ चासो दिएको भन्न नसकिने । ■ पहिला नै प्रवाह भएको ऋणवापत राखिएको धितोलाई नै पछिबाट एल.सी. खोल्दा आधार बनाई एकपछि अर्को गर्दै थप एल.सी. खोली अनवरत रूपमा ऋण प्रवाह गर्ने तर त्यसरी ऋण प्रवाह गर्दा सो ऋण र बैकले ऋण असूल गर्नुपर्ने गरी तोकिएको म्यादसम्म हुन आउने ब्याज समेत खाम्न सक्ने गरी छुट्टाछुट्टै धितो भने नलिनुबाटै प्रतिवादीको असल नियत रहेको मान्न नसकिने । ■ ऋणको कारोवारमा ऋण प्रवाह गर्ने पदाधिकारीको कामकारवाही प्रचलित कानूनको रीत पुऱ्याई असल नियतका साथ बैकको लगानी सुरक्षित गर्ने गरी भएको हो होइन भन्ने तथ्यबाट मात्रै त्यस्तो पदाधिकारीको असल वा वद्वनियत स्थापित हुने । ■ पछाडि ऋण असूल भएको भन्ने मात्र आधारबाट तत्कालको अवस्थामा प्रतिवादीले अनियमित तवरबाट गरेको ऋण प्रवाहको कार्यको दायित्वबाट उन्मुक्ति पाउन नसक्ने । <p style="text-align: center;">श्रीकृष्ण श्रेष्ठ विरुद्ध नेपाल सरकार, भुटाचार नेकाप २०१९, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८७१७, पृष्ठ २०९, संयुक्त इजलास</p>
६४.	<ul style="list-style-type: none"> ■ व्यक्तिगत रूपमा लेखिएका र परीक्षण गर्न नसकिने निजी डायरीलाई कानूनबमोजिमको अकाट्य प्रमाणको रूपमा ग्रहण गर्दै जाने हो भने त्यसले गलत संस्कार र कृत्रिम प्रमाणको सिर्जनालाई बढावा दिने हुँदा अदालतले त्यस्ता कृत्रिम र बनावटी प्रमाणको सिर्जना हुने प्रक्रियालाई अपनाउन र प्रोत्साहन गर्न नहुने । ■ जाँच अवधिमा आफूले आर्जन गरेको सम्पत्ति छोरा र श्रीमतीलाई वण्डा लगाइदिएकै कारणले त्यसको स्रोत पुष्टि गर्नुपर्दैन भन्ने तर्कलाई स्वीकार्ने हो भने सार्वजनिक पदमा रहेका हरेक व्यक्तिले जुनसुकै व्यहोराले आर्जन गरेको सम्पत्ति त्यसरी नै हक हस्तान्तरण गरेर स्रोत पुष्टि गर्नुपर्ने दायित्वबाट उन्मुक्ति पाउने अवस्था रहने । ■ पति पत्नी र छोरा छोरीहरूबीच अंशवण्डाको लिखत पारीत गरी छुट्टि भिन्न भएको देखिएपनि भ्रष्टाचार मुद्दाको प्रयोजनको लागि त्यस्तो वण्डापत्रमा लेखिएका सम्पत्तिहरूको स्रोत पुष्टि गर्ने दायित्वबाट उन्मुक्ति नहुने । ■ सम्पत्तिको स्रोतलाई कानूनी आवरणले ढाकी हालैको बकसपत्र भन्ने शब्द लिखतमा उल्लेख गरेकै आधारमा त्यस्तो सम्पत्तिलाई भ्रष्टाचार मुद्दाको प्रयोजनको लागि बकसपत्रबाट आएको मानी त्यसको स्रोत खोज्नु नपर्ने भनी अर्थ गर्न नमिल्ने । ■ आयोगले अभियोग दावी गर्ने हकलाई विशेषाधिकार मानी मन लागे छुट्ट दिने र मन नलागे दावी गर्ने मनोमानी र स्वेच्छाचारिता देखाउन सक्तैन । कानून, न्याय र विवेकको अधीनमा नरही अभियोगपत्र दायर गर्ने हो भने न्यायले स्वच्छता गुमाउँदछ । यसलाई गम्भीर जिम्मेवारी सम्भेर आयोगले अनुसन्धान एवम् अभियोजन गर्न सक्नु पर्दछ । अन्यथा अरुमाथि अख्तियारको दुरूपयोगको दावी गर्ने आयोगका पदाधिकारी वा

	<p>कर्मचारीहरू स्वयम् पनि त्यस्तो दोषको भागीदार हुनसक्ने अवस्था नआओस् भनी सतर्क रहनु पर्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ बकस दिनुपर्ने कुनै कारण नै नभई मूल्य लिएर लिखतमा हालैदेखिको बकसपत्र भनी उल्लेख गरी भूठो व्यवहार देखाउने दाताले पनि सम्पत्तिको स्रोत लुकाउन मद्दत गरेको देखिन्छ । तर वादीले त्यस्ता दाताउपर कुनै कारवाही र दावी गरेको नदेखिएको अवस्थामा अदालतले त्यस्ता दाताको हकमा अन्यथा गर्न मिलेन । त्यसैले विशेष अदालतले जग्गाहरूलाई खरीद मानेको फैसला प्रस्तुत मुद्दाको प्रयोजनको सन्दर्भमा मिलेकै देखिने । ■ ठूलो परिमाणको सुन किन्न सक्नेले अर्काको लकरमा सुन राख्न दिएको भन्ने बयान आफैमा विश्वासप्रद नदेखिने हुँदा आफ्ना गठमेलका मानिसहरूलाई मिलाई जुनसुकै समयमा तयार पार्न सकिने घरायसी बनावटी कागज खडा गरी गराई आफूले स्रोत पुष्टि गर्नुपर्ने सम्पत्तिको मूल्य घटाउने उद्देश्यले अपुष्ट बयान गरेको र गर्न लगाएकै भरमा प्रतिवादीकै नामको बैंक लकरमा भएका सुनलाई उनाउ व्यक्तिको भन्न नमिले । ■ काठमाडौं जस्तो स्थानमा पाँचवटा घर भएको र भाडाबाट अस्वाभाविक र उल्लेख्य परिमाणको आय प्राप्त गरेको जिकीर लिइन्छ भने त्यसलाई व्यवसायकै रूपमा मान्नु पर्ने हुँदा मौखिक जिकीरका भरमा आय प्रदान गर्न मिल्दैन । ठूलो परिमाणमा घर भाडा प्राप्त गरेको भन्ने व्यक्तिले घर भाडामा दिएको संभौता तथा कर तिरेको प्रमाण पेश गर्नुपर्ने । ■ अपुष्ट, अतार्किक र हचुवा आधारमा गरिने कल्पनाबाट अदालत सन्तुष्ट हुन सक्तैन । वस्तुनिष्ठ आधारबिना नै हचुवाको आधारमा लिइने दावीलाई कानूनसंगत मान्न नसकिने । ■ आफ्नो जिकीरलाई वस्तुपरक र कानूनले मान्यता दिएका प्रमाणबाट पुष्टि वा खण्डन गर्न तथ्ययुक्त र वस्तुनिष्ठ प्रमाण प्रस्तुत गर्न नसकेको अवस्थामा मुद्दाका पक्षले अपुष्ट भनाई राखेकै आधारमा अदालतले पनि त्यसै गर्ने अवस्था नरहने । ■ कृषि आयको निर्धारण सम्बन्धमा सरकारी स्तरबाट छुट्टै वैज्ञानिक मापदण्ड निर्धारण नभएको स्थितिमा त्यसको आय निर्धारण गर्नुपर्ने स्थिति सिर्जना भएमा सरकारी स्तरबाट नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी तोकेको मोहीले जग्गाधनीलाई बुझाउनु पर्ने कुतको दरलाई नै कृषि आय निर्धारण गर्ने आधार बनाउनु पर्ने । ■ घडेरी प्रयोजनका लागि खरीद भएका जग्गाहरू आयस्रोत बढाउने उद्देश्यले व्यावसायिक रूपमा धान र गहुँलगायत तरकारी उत्पादनको खेती गर्ने कार्य गरेको भनी वस्तुनिष्ठ आधारबिना जिकीर गरेकै भरमा विश्वास गर्न नसकिने । ■ विदेशबाट प्राप्त भएको रकम के कसरी देशभित्र भित्रिएको हो र सो रकमको स्रोत के हो भन्नेतर्फ ध्यान नदिने हो भने अवैधानिक रकमले स्वतः कानूनी आवरण प्राप्त गर्ने हुँदा विदेशबाट रकम प्राप्त भएको भनी दावी गर्ने पक्षले त्यस्तो रकमको स्रोतलाई पुष्टि गर्ने दायित्वबाट उन्मुक्ति पाउन नसक्ने । <p style="text-align: center;">लीलाराज गौतम समेत विरुद्ध नेपाल सरकार, भुटाटार नेकाप २०६९, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८७७०, पृष्ठ २५९, संयुक्त इजलास</p>
६५.	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै परीक्षण नगराएको अवस्थामा मुद्दा हेर्ने अधिकारीसमक्षको सावित्री बयान समेतका सबूद प्रमाणका आधारमा कसूर कायम भई दोषी करार भइसकेपछि पुनरावेदन तहमा

	<p>शुरु मुद्दा हेर्ने अधिकारीसमक्षको साविती बयानको सत्यतामा प्रश्न उठाई सो साविती आफूले दिएको होइन भन्ने जिकीर लिएकै आधारमा मात्र अदालतले साविती बयानको सत्यताउपर अनावश्यक शंका गरी अन्यथा निष्कर्ष निकाल्नेतर्फ विचार गरिरहनु पर्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ अनुसन्धान अधिकृत र मुद्दा हेर्ने अधिकारीसमक्ष गरेको आफ्नो साविती बयानको तथ्यलाई स्वीकारै गरेको र सो साविती बयान लिँदाको अवस्थामा यातना दिएको भन्ने कुरालाई मात्र विशेष रूपमा उठाई सो साविती प्रमाण ग्राह्य छैन भनी जिकीर लिए तापनि त्यस्तो यातना वा कुटपीट प्रमाणबाट पुष्टि नभएसम्म मुद्दा हेर्ने स्वतन्त्र निकायसमक्ष भएको साविती बयान निज विरुद्धको बलियो प्रमाणको रूपमा रहिरहने । ■ संगठित अपराधमा संलग्न प्रतिवादीहरूको कसूरलाई कुनै एउटा एक्लो वारदात वा घटनासँग मात्र जोडी निरपेक्ष ढंगबाट हेर्नु भन्दा सो वारदातबाट प्रतिवादीहरूले हासिल गर्न चाहेको निहीत उद्देश्य वा सो वारदातको दूरगामी असरलाई हेर्नु न्यायिक दृष्टिकोणबाट उपयुक्त वा वाञ्छनीय हुने । ■ वारदात घटाई खाग काटी त्यसलाई बिक्री गरी प्राप्त गरेको रकम बराबरी रूपमा बाँडी खाएको स्थितिमा प्रतिवादीहरूको समान प्रकृतिको संलग्नता रहेको मान्नुपर्ने । ■ राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ को दफा २७ को प्रतिबन्धात्मक वाक्यांशले गैँडा, बाघ, कस्तुरी मृग र हात्तीसित सम्बन्धित कसूर गर्ने व्यक्ति र सोको मतिथारलाई समान सजाय हुने व्यवस्था गरेको अवस्थामा मुख्य अभियुक्त र अन्य अभियुक्तको हकमा बेगलाबेग्लै सजाय हुने अवस्था नदेखिने । <p style="text-align: center;">सूर्यबहादुर पुन विरुद्ध नेपाल सरकार, खाग विक्री नेकाप २०६९, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८७८८, पृष्ठ ८०८, संयुक्त इजलास</p>
६६.	<ul style="list-style-type: none"> ■ अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, महान्यायाधिवक्ता र न्यायपालिका सबै संवैधानिक अङ्गहरू भएकोले यी अङ्गहरूको कामकारवाहीहरू संविधान र सोबमोजिम बनेका कानूनमा व्यवस्थित व्यवस्थाहरू र तिनमा अन्तर्निहित भावनाहरूबाट अनुप्राणित हुनुपर्ने कुरामा विवाद हुन सक्दैन । यस्तो संवैधानिक जिम्मेवारीअन्तर्गत गरिएका कार्यहरूलाई सहजै निरर्थक बनाउन कुनै पनि वहानामा मिल्दैन । अर्को शब्दमा अपराधको सूचना प्राप्त भएपछि अनुसन्धान नगर्न, अभियोजन गरेको मुद्दालाई न्यायको बिन्दुमा पुग्न नदिन, न्याय गरिएको कुरामा कार्यान्वयन हुनबाट रोक्न मिल्दैन । हरेक अङ्ग संवैधानिक पद्धतिको कार्यान्वयनको लागि महत्वपूर्ण छन् भने तिनलाई कानून र विवेकसंगत ढंगले गरेको कार्यमा अनुचित हस्तक्षेपबाट बचाउनु पनि संवैधानिक पद्धति कार्यान्वयन गर्ने दृष्टिले महत्वपूर्ण हुने । ■ संविधानबमोजिम महान्यायाधिवक्ताको अधिकारअन्तर्गत मुद्दा अभियोजन लगाउने तथा सरकारी मुद्दा सम्बन्धी ऐन, २०४९ अन्तर्गत मुद्दा फिर्ता लिने प्रक्रियाबीच के कति सामञ्जस्यता छ भनी नहेर्ने र अरु दुई भूमिकाबीचको सार्थकता खोजी नगर्ने हो भने मुद्दा चलाउने र फिर्ता लिने कुरा संविधान र कानूनको विशिष्ट आवश्यकताअनुसारको प्रत्याभूति हुनुको सट्टा केटाकेटीको खेलौना जस्तो हुन गई कानूनी राज्यको अभीष्ट सहजै परास्त हुनसक्ने जोखिम सिर्जना हुन जाने । ■ फौजदारी मुद्दामा अभियोजन लगाउने वा नलगाउने अन्तिम अधिकार वर्तमान अन्तरिम संविधानले महान्यायाधिवक्तालाई सुम्पेको भए पनि सरकारले मुद्दा फिर्ता लिने निर्णय

	<p>गरेमा सो अभियोजनले सार्थकता गुमाउने र कार्यपालिकाको निर्णयले प्रधानता प्राप्त गर्नसक्ने स्थिति आउने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ अभियोक्ताको संवैधानिक अधिकारलाई नै संकुचन वा परास्त हुने गरी फिर्ता लिने निर्णयलाई प्रधानता दिन नमिल्ने हुनाले मुद्दा फिर्ता लिने निर्णय प्रक्रियामा महान्यायाधिवक्ताको रायलाई समुचित स्थान दिनुपर्ने हुन्छ त्यो नै संवैधानिक हुने । ■ पीडितको जाहेरीमा मुद्दा चलाउने, पीडित आफैले मुद्दा चलाउन पनि नमिल्ने र पीडितको तर्फबाट चलाइएको मुद्दामा न्यायको अन्तिम बिन्दूसम्म न्यायको खोजी नगरीकन मुद्दा नै बीचबीचमा राजनीतिक वा अन्य सौदा गरी दावी नै परित्याग गर्ने हो वा गर्न दिने हो भने पीडित र राज्यबीचको सम्बन्ध मैत्रिपूर्ण र न्यायपूर्ण हुन नसक्ने । ■ मुद्दामा अभियोजन गरेपछि न्यायिक प्रक्रियाबाट सफाइ लिन पाउने अभियुक्तको पनि अधिकार हो । यस्तो वैध उपायको उपेक्षा गरेर मुद्दाको प्रक्रियालाई पन्छाउने र उन्मुक्ति खोज्ने प्रक्रियामा जाँदा न्यायमा समानताको मार्गमा अवरोध हुनसक्ने हुँदा मुद्दा फिर्ता लिने प्रक्रियामा निकै सतर्कता अपनाउनुपर्ने । ■ मुद्दा चलाउँदा प्रचलित कानूनबमोजिम चलाउने, अनि फिर्ता भने राजनीतिक सहमतिको आधारमा गर्ने हो र न्याय र कानूनको तत्वको आवश्यकता नदेखाउने हो भने फौजदारी न्यायप्रणाली चरम राजनीतिककरणको सिकार हुनसक्ने । ■ संविधान र कानूनले परिकल्पना नै नगरेको राजनीतिक सहमतिलाई स्थान दिई एउटा विधिसम्मत् अभियोजनलाई परास्त गरेको भन्ने जिकीर लिनु र त्यस्तो आधारमा मुद्दा फिर्ता लिनु वा दिनु कानून, न्याय र विवेकसंगत हुन नसक्ने । ■ राजनीतिक उद्देश्यले मुद्दा चलाएको भए त्यसको खराबी कसरी हटाउने हो भन्ने कुराको विविध पक्षहरू हुन सक्छन् । फौजदारी न्यायले सम्बोधन गर्ने विषय विशेषतः अपराध नै हो । अपराध जसले गरेपनि अपराध नै हुन्छ र प्रचलित फौजदारी कानूनको अधिनस्थ हुनुपर्ने हुन्छ । राजनीतिक व्यक्तिले गरेमा अपराध राजनीतिक हुने होइन राजनीतिक उद्देश्यले अपराध गरेको भन्न नमिल्ने । ■ कानून बहाल रहने, तर कानूनको कार्यान्वयन भने राजनीतिक व्यक्ति संलग्न भए एकढंगले र अरुमा फरक ढंगले गर्न मिल्दैन । त्यो समानता, न्याय र विवेकको मापदण्डबाट समेत मिल्दैन । वस्तुतः राजनीतिक मुद्दा, राजनीतिक सहमति वा राजनीतिक कार्यकर्ता संलग्न भएको भन्ने आधारमा कसूरको दायित्वबाट मुक्ति दिने अमेघ अस्त्रको रूपमा सरकारी मुद्दा सम्बन्धी ऐन, २०४९ को दफा २९ को प्रयोग गर्न दिन नमिल्ने । <p style="text-align: center;">गोपीबहादुर मण्डारी विरुद्ध मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत, उत्प्रेषण परमादेश नैकाप २०१९, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८७८९, पृष्ठ ४४२, संसुक्त इजलास</p>
६७.	<ul style="list-style-type: none"> ■ आफ्नो नाममा कीर्ते गरी नागरिकता तथा राहदानी बनाई सोही आधारमा भीषा समेतको लागि निवेदन गरी सुविधा लिन खोजेको स्थितिमा त्यसरी बनाएको कीर्ते नागरिकता बन्ने बनाउने कार्यमा आफ्नो संलग्नता नभएको भन्ने भनाई स्वीकारयोग्य नहुने । ■ कीर्ते नागरिकता बनाउनु र राहदानीको माध्यमबाट विदेश जान सिफारिश गर्नु यी दुई कार्य पृथक पृथक हुन् । कीर्ते नागरिकता बनाउने कार्यमा संलग्नता छ भनी पोल गर्न नसकेको र वादी पक्षले समेत सो पुष्टि गर्न नसकेको स्थितिमा एउटाले कीर्ते कार्य

	<p>गरेकोमा कीर्तेमा संलग्न नहुने अर्को व्यक्ति समेतलाई सजाय गर्नु फौजदारी न्यायको सिद्धान्तविपरीत हुने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ विदेश जान सिफारिश गरेकै आधारमा कीर्ते नागरिकता बनाउन संलग्नता छ, भनी अनुमान र शंका गरी शंका र अनुमानकै आधारमा सजाय गर्नु न्यायोचित नहुने । ■ भूठो सिफारिश र सरकारी छाप दस्तखत कीर्तेको प्रकृति नै फरक भएको स्थितिमा भूठो सिफारिशलाई सरकारी छाप दस्तखत कीर्ते गरेको भन्ने विषयमा कीर्ते कागजको महलको कसूरले समेट्न नसक्ने । <p style="text-align: right;">एलीजा थापा विरुद्ध नेपाल सरकार, कीर्ते नेकाप २०६९, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८७९८, पृष्ठ ८९९, संयुक्त इजलास</p>
६८.	<ul style="list-style-type: none"> ■ निजी उपभोग वा प्रयोगको लागि सामान खरीद गर्नेले यसरी खरीद गर्दा कुनै कागज गरी लिने वा नलिने कुरा निजको ईच्छा र खरीद गरिएको वस्तुको प्रकृति र कानूनी बाध्यताको विषयले निर्धारण हुने । ■ सामान्य उपभोगको लागि कुनै चीज वस्तु खरीद गर्दा कागज गरिलिने दिने भन्ने कुरा सम्बन्धित उपभोक्ता खरीदकर्ताको ईच्छामा समेत भर पर्ने हुनाले कुनै चीज वस्तु खरीद गर्दा कागज गरी लिने दिने कुरा निजको सम्बन्धमा त्यति सान्दर्भिक र महत्वपूर्ण नहुन सक्ने । ■ आफ्नो व्यावसायलाई नियमित रूपमा सञ्चालन गर्न कारोवारबाट भएको नाफा घाटाको कुरा यकीन गर्नको लागि व्यवसायीले सामान खरीदसम्बन्धी प्रत्येक कारोवारको बारेमा राखिएको अभिलेख वा कागजले सामानको पहिचानसहितको विवरण, खरीद मूल्य, खरीद भएको सामानको परिमाण (जस्तो कति थान, कति किलो आदि) विभिन्न प्रयोजनको लागि यस्तो सामानको बिक्रीकर्तालाई सम्पर्क गर्नु पर्दा आवश्यक पर्ने न्यूनतम सम्पर्क ठेगाना आदि अभिलेख गरिएको कागज वा रेकर्डलाई नै चोरीको महलको २३ नं. को प्रयोजनको कागज मान्नुपर्ने । <p style="text-align: right;">रामबाबु साह विरुद्ध नेपाल सरकार, चोरी नेकाप २०६९, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८७९८, पृष्ठ ५९७, संयुक्त इजलास</p>
६९.	<ul style="list-style-type: none"> ■ प्रत्येक नागरिकलाई आफ्नो देशभित्रको जुनसुकै क्षेत्र र स्थानका संस्था, उद्योग, कम्पनी वा निकायमा रोजगारी पाउने अधिकार संविधानले सुनिश्चित गरिएको हुन्छ र स्थान, क्षेत्र जातजाति, वर्ण लिङ्ग, राजनीतिक आस्थाको संलग्नता इत्यादि कुनै आधारमा कसैलाई बन्देज लगाउन नमिल्ने र त्यस्तो बन्देज कानूनविपरीत हुने । ■ आफ्नो देशभित्र रोजगारी दिने र पाउने विषय राजनीतिसँग सम्बन्धित विषय मान्न नमिल्ने । ■ रोजगारदाता कम्पनी र कर्मचारी युनियन वा अन्य कसैसँग भएको रोजगारी दिने वा पाउने विषयमा बन्देज लगाउने गरी कानूनविपरीत भएको सम्झौता वा सहमति पालन गर्न गराउन कसैलाई बाध्य गराउन नमिल्ने । ■ कानूनविपरीत भएको सहमति वा सम्झौता नमानी रोजगारी दिएको अवस्थामा त्यसरी रोजगार पाएको व्यक्तिलाई काममा जान नपाउने गरी रोक लगाउँदा भएको झडप, मारपीट वा यस्तै कुनै घटनामा कसैको ज्यान गएमा सो घटना राजनीतिक विषय नभई पूर्णतया आपराधिक कार्य हुन जाने । ■ पीडक, पीडित र मृतक समेतका व्यक्ति कुनै राजनीतिक विचार वा आस्थासँग नजिक

	<p>रहेकै आधारमा मात्र घटना राजनीतिक विषयवस्तुसँग सम्बन्धित रहेको भन्न नहुने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ गम्भीर प्रकृतिका मुद्दाहरूमा समेत विषयवस्तुको गम्भीरता नहेरी कानूनी व्यवस्थाको पालनबाट हुने दूरगामी प्रभाव, त्यसबाट समाजमा पर्ने नकारात्मक असर अपराधिक मनोवृत्तिमा हुन सक्ने वृद्धिको दुष्परिणाम समेत केही विचार नगरी सरकारले मुद्दा फिर्ता लिंदै जाने हो भने शान्ति सुव्यवस्था खतरामा पर्ने तथा नागरिकको जीउ धनको संरक्षण हुन नसक्ने सम्भावना हुने हुँदा सो तर्फ सरकार सदैव सचेत रहनु पर्ने । ■ राजनीतिक व्यवस्था वा सरकार परिवर्तन भएको अवस्थामा वा कुनै राजनीतिक दल वा संघसँग आवद्ध भएको आडमा मानिसको बाँच्न पाउने हक (Right to Live) लाई कुण्ठित गर्न नमिल्ने । ■ जघन्य एवं पाशविक प्रकृतिका अपराध, मानवता विरुद्धका अपराध, लागू औषध, मानव बेचबिखन, बालबालिकाका विरुद्धको अपराध, हातहतियार खरखजाना सम्बन्धी अपराध, व्यक्तिको बाँच्न पाउने अधिकारलाई कुण्ठित गरेको सम्बन्धी अपराध, पेशेवर अपराधीद्वारा गरिएको तथा संगठित रूपमा गरिएको अपराध साधारणतया फिर्ता लिन नहुने प्रकृतिका मुद्दाहरू वस्तुनिष्ठ एवं मनासीब आधार र कारण बिना राजनीतिक दलसँग आवद्ध रहेको मात्र कारणबाट फिर्ता लिने कार्य स्वीकार्य हुन नसक्ने । ■ सरकारको फेरबदल सँगै फौजदारी कसूरका सम्बन्धमा अदालतमा दायर भएका मुद्दाहरू कुनै निश्चित आधार र मापदण्ड बिना नै कुनै राजनीतिक दल विशेषसँग आवद्ध भएकै नाताले मात्र मुद्दा फिर्ता लिने परिपाटीले शान्ति सुव्यवस्था कायम गर्ने, दण्डहीनताको अन्त्य गर्ने तथा नागरिकको जीउ धन एवं वैयक्तिक स्वतन्त्रताको संरक्षण गरी कानूनको शासन स्थापना गर्ने राज्यको उद्देश्यमा कुठाराघात पुग्न जान्छ । त्यसो हुन नदिन सरकारले ऐनको प्रावधानअनुरूप तथा निश्चित मापदण्ड र आधार तय गरी कारण र औचित्यका आधारमा मुद्दा फिर्ता लिने निर्णय गरेमा त्यस्तो निर्णय मान्य र निर्विवाद हुन जाने । <p style="text-align: center;">रामु महतो विरुद्ध मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत, उत्प्रेषण परमादेश नैकाप २०१९, अङ्क ५, निर्णय नम्बर ८८२८, पृष्ठ ७४९, संसुक्त इजलास</p>
७०.	<ul style="list-style-type: none"> ■ निक्षेपबाट बढेबढाएको ब्याज रकमलाई सम्पत्तिको मान्यता दिई विगो कायम गर्न तथा आय स्रोतका रूपमा छुट्टै मान्यता प्रदान गर्न नमिली निक्षेप रकमको स्रोत पुष्टि भएमा सोबाट बढेबढाएको ब्याजको पनि स्वतः स्रोत पुष्टि हुने तथा स्रोत पुष्टि नभएको विगोको रूपमा रहने सम्पत्ति तथा सोबाट बढेबढाएको सम्पत्ति समेत स्वतः गैरकानूनी भई जफतसम्म हुने । ■ जाँच अवधिमा खरीद गरिएका जग्गा बिक्रीबाट प्राप्त रकमलाई आयको रूपमा जिकीर लिइन्छ, र मान्यता पनि दिइन्छ, भने त्यस्तो जग्गा खरीदको स्रोत पनि पुष्टि गर्नुपर्ने । ■ विदेश जाँदा वैदेशिक भ्रमणवापत प्राप्त भएको रकम नै सटही गरेको भन्ने अर्थ गर्न मिल्दैन । भ्रमण गर्ने व्यक्तिको सामर्थ्य र आवश्यकताअनुसार विदेशमा गर्न सकिने खर्चको अनुमान गरी आफूसँग भएको रकम सटही गरिने हुँदा जे जति रकम आधिकारिक निकायबाट भ्रमण भत्तावापत प्राप्त भएको हुन्छ, त्यसैलाई आयको आधार मान्नु पर्ने । ■ आयस्रोत प्राप्त भएको भन्ने कुरा पुष्टि हुने आधिकारिक र वस्तुनिष्ठ प्रमाणको अभावमा

राहदानीमा उल्लेख भएको वैदेशिक मुद्रा सटही गरेको विवरणलाई आयको मान्यता प्रदान गर्न नमिल्ने ।

- व्यक्तिका साथमा रहेको सुनचाँदी चल सम्पत्ति हो । त्यस्तो सम्पत्तिलाई बिक्री गर्दा प्राप्त हुने मुनाफा आयस्रोत हुन सक्दछ, तर सम्पत्ति स्वयं भने आयको स्रोत हुन नसक्ने ।
- सम्पत्ति र आयस्रोतको भिन्नतासम्बन्धी सामान्य अवधारणागत विषयमा अनभिज्ञ रही सुन चाँदीलाई स्रोतको रूपमा गणना गरेको विश्लेषण प्रथमदृष्टिमा नै त्रुटिपूर्ण देखिएकोले कायम रहन नसक्ने ।
- घरसारमा लिएको कर्जा भाखाभिन्न तिर्नु बुझाउनु पर्ने र आर्जन वा सम्पत्तिबाटै कर्जा तिर्ने हुँदा ऋण लिएको रकम सधैंका लागि आयस्रोत भैरहन्छ भन्न तर्कसम्मत हुँदैन । घरसारमा ऋण लिएको भनिएको लिखत मितिबाट कर्जा बुझाउने म्याद समेत बाँकी नरही समाप्त भैसकेको र साहूको नालेस नपरेको अवस्थामा घरसारको ऋण निष्क्रिय मान्नुपर्ने ।
- कानूनबमोजिम भाखा नाघिसकेको घरसारको भनिएको ऋण आयस्रोत कायम हुन नसक्ने ।
- निक्षेपबाट प्राप्त भएको ब्याज बढेबढाएको सम्पत्ति हुँदा बढेबढाएको सम्पत्तिको छुट्टै स्रोत दिई रहनु पर्ने अवस्था पर्दैन । आधारभूत सम्पत्ति अर्थात् निक्षेप रकमको स्रोत पुष्टि भएमा त्यसबाट बढेबढाएको ब्याजको पनि स्वतः कानूनअनुरूपको आर्जन हुने र निक्षेप रकमको स्रोत पुष्टि गर्न नसकेमा त्यसबाट बढेबढाएको सम्पत्ति पनि स्वतः गैरकानूनी हुने ।
- खातामा जम्मा गरेको निक्षेपको स्रोत भने पुष्टि गर्नु नपर्ने केवल खाताबाट प्राप्त ब्याज मात्रै आयस्रोतको रूपमा गणना हुनुपर्ने भन्ने तर्क कानूनसम्मत हुन नसक्ने ।
- कानूनले नै सार्वजनिक पद धारण गरेको मानिने राष्ट्रसेवकका साथमा रहेको सम्पत्तिको स्रोत पुष्टि गर्ने दायित्व निजउपर राखी सो गर्न नसकेमा गैरकानूनी आर्जन मान्नु पर्ने गरी स्पष्ट व्यवस्था गरेको अवस्थामा कानूनको सीधा प्रावधानको बलपूर्वक व्याख्या गरी अन्यथा अर्थ गर्न वा निकाल्न नमिल्ने ।
- उच्च पदीय हैसियत अर्थात् प्रतिष्ठाको आडमा वा पेशागत आधारमा गरिने अपराध अपराधशास्त्रमा श्वेतग्रीवी अपराध (White-Collar Crime) को रूपमा परिचित भएको देखिन्छ । यस्ता अपराधहरू उच्च पदस्थ कर्मचारी तथा राजनीतिक पदाधिकारीहरूबाट पदीय अधिकारको दुरुपयोगको उपजको रूपमा हुने भएकोले यस्ता अपराधलाई नैतिकताको प्रतिकूल गम्भीर अपराधको रूपमा लिनु पर्ने ।
- जतिसुकै जेहेन्दार र सार्वजनिक जीवनमा सम्मानीत ओहोदामा रहेको भए पनि कदाचित कानून उल्लंघन गरी अपराध जगतमा प्रवेश गर्दछ भने ढिलो चाँडो कानूनको साङ्गोभित्र पर्ने निश्चित प्रायः हुन्छ । कानूनमा बाँधिने र कानूनसंगत व्यवहार गरी अनुशासित जीवनयापन गर्नु नै सार्वजनिक जिम्मेवारी बोकेका राष्ट्रसेवकहरूसँग अपेक्षित कुराहरू हुन् र यसलाई सम्बन्धित सबैले हृदयंगम गर्नुपर्दछ भन्ने सन्देश ग्रहण गर्नु विशेष रूपले महत्वपूर्ण हुने ।
- अमिल्दो र अस्वाभाविक उच्च जीवनस्तर परिभाषित नभएको स्थिति हुँदा सन्दर्भहरूको

	<p>आधारमा निर्धारण गर्नुपर्ने प्रकृतिको देखिन्छ। त्यसलाई स्पष्ट गर्ने मापदण्डको अभावमा व्यक्तिको वैधानिक र औपचारिक आयस्तरको आधारमा मात्र निर्धारण गर्नुपर्ने।</p> <p style="text-align: center;">नेपाल सरकार विरुद्ध सुमबहादुर खड्का समेत, भ्रष्टाचार नेकाप २०६९, अङ्क ५, निर्णय नम्बर ८८३२, पृष्ठ ७७९, संयुक्त इजलास</p>
७९.	<ul style="list-style-type: none"> ■ पीडितको पहिलेदेखि कै विभिन्न कार्य वा अभिव्यक्तिले प्रतिवादीलाई आवेश वा उत्तेजनामा ल्याउने पृष्ठभूमि तयार गरेको हुनसक्ने भए पनि पीडितले तत्काल उत्तेजना सिर्जना गर्नेहदसम्मको कुनै कार्य गरेको हुनुपर्दछ, जसको प्रतिक्रियास्वरूप प्रतिवादीले आफूलाई नियन्त्रण गर्न नसकेको होस्। यसबाट पीडितको कार्य (Provocative action) विगतदेखि हुँदै आएको (Cumilative) भए पनि सोको अन्तिम कडी तत्काल भएको हुनुपर्ने। ■ प्रतिवादीलाई उत्तेजनामा ल्याउने कार्य पीडितबाहेकका अन्य व्यक्तिको आचरण, कार्य वा अभिव्यक्तिको आधारमा भएको हुन नहुने। ■ सामान्यतया पीडितको उत्तेजक कार्य प्रतिवादीप्रति नै लक्षित भएको हुनुपर्दछ अर्थात् प्रतिवादी त्यस्तो आवेशमा आउने गरी निजलाई नै लक्षित गरी पीडितले कुनै कार्य गरेको हुनुपर्ने। ■ विशेष परिस्थितिमा स्वीकार गर्न सकिने अपवादको आधारमा पीडितको उत्तेजक कार्य प्रतिवादीप्रति नै लक्षित भएको हुनुपर्ने भन्ने सामान्य नियमको अनुचित विस्तार गर्नु मनासिब नहुने। ■ उत्तेजनामा ल्याउने गरी भएको पीडितको कार्य प्रतिवादीले आफ्नो मानसिक नियन्त्रण गुमाउने स्थिति उत्पन्न गर्न सक्ने गरी उत्तेजक हुनु पर्दछ। पीडितको सामान्य कार्य वा भनाईको प्रतिक्रियास्वरूप प्रतिवादी आफैँ अत्याधिक उत्तेजनामा आएमा उसलाई प्रतिरक्षा प्राप्त हुन नसक्ने। ■ प्रतिवादीकै परिवेश वा समान अवस्था र हैसियतको अन्य सामान्य समझ भएको व्यक्ति उक्त अवस्थामा प्रतिवादी सरह उत्तेजित हुन्थ्यो भन्ने कुरा वस्तुगत रूपमा स्थापित गर्न सकिने हुनुपर्दछ। यसबाट पीडितको उत्तेजक कार्य र प्रतिवादीको उत्तेजनाको बीचमा अनुपातिक सम्बन्ध (Proportional relationship) स्थापित भएको देखिनु पर्ने। ■ कानूनबमोजिम गरेको कार्यको प्रतिक्रियास्वरूप प्रतिवादी आफैँ अत्याधिक उत्तेजना वा आवेशमा आई पीडितलाई हानि पुऱ्याउँछ वा निजको ज्यान जाने कुनै कार्य गर्दछ भने त्यस्तो प्रतिवादीलाई अत्याधिक आवेशको प्रतिरक्षा प्राप्त हुन नसक्ने। ■ अरूको कानूनी हकको सम्मान गर्नु पर्ने कर्तव्य सबैले पूरा गर्नुपर्ने स्वाभाविक कानूनी अपेक्षा हुने भएकाले आफूलाई चित्त नबुझे कार्य गरेको भन्ने आधारमा मात्र कानूनी कार्यको प्रतिक्रियास्वरूप भएको अत्याधिक आवेशलाई प्रतिरक्षाको आधार मान्न नसकिने। ■ उत्तेजक कार्य र यसको प्रतिक्रियात्मक कार्यको बीचमा अन्तराल भएमा सो अन्तरालले प्रतिवादीमा आएको आवेश शान्त गराउने (Cooling-off) वा मनसाय तत्वको सिर्जना गर्ने (Creation of Intention) समय प्रदान गर्ने हुनाले यस्तो अन्तरालपछि पनि प्रतिवादीले पीडितमाथि आक्रमण गरेमा उसको यस्तो आक्रमक कार्यलाई आवेशप्रतिर कार्यको रूपमा लिन नसकिने। ■ पीडितको उत्तेजक कार्यको तत्काल प्रतिक्रियास्वरूप प्रतिवादीले आफैँउपरको नियन्त्रण

	<p>पूर्णरूपमा गुमाई कुनै कार्य गर्दा पीडितको ज्यान मर्न गएको अवस्थामा प्रतिवादीले आवेशको जिकीर लिनसक्ने र आंशिक प्रतिरक्षाको सुविधा पाउनसक्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ मृतकले आफ्नो कानूनी अधिकारको प्रयोग गरी करणीको लागि सहमति नदिनु नै यी प्रतिवादीले आफू उपरको नियन्त्रण पूर्णतः गुमाउने गरी आवेशमा आउन सक्ने अवस्थाको सिर्जना गर्ने आधार बन्न नसक्ने । ■ कर्तव्य ज्यानको अपराध कायम हुनको लागि सबै अवस्थामा पूर्व रिसइवी, पूर्वमनसाय वा पूर्वयोजना आवश्यक पर्दछ, भन्ने हुँदैन । अपराधिक कार्य विभिन्न कडीहरू (Segments) को रूपमा रहेको अवस्थामा कुनै कडीमा अपराधिक मनसायको उपस्थिति भएमा अपराध कायम हुनको लागि सो अपराधिक मनसाय पर्याप्त हुने । ■ मार्ने मनसाय कति समयभित्र बन्नु पर्दछ, भनेर कुनै पनि सीमामा बाँध्न सकिने कुरा होइन । यो मानसिक अवस्था धेरै पहिलेदेखि रहेको होस् वा तत्काल उत्पन्न भएको होस् यसले अपराधिक कार्यलाई मनसायपूर्वक गरिएको स्थापित गराई सम्पन्न अपराधको प्रकृतिलाई कुनै प्रभाव पार्न नसक्ने । <p style="text-align: center;">पूर्णबहादुर तिम्सिना विरुद्ध नेपाल सरकार, कर्तव्य ज्यान, ज.क.उद्योग नेकाप २०६९, अङ्क ५, निर्णय नम्बर ८८३६, पृष्ठ ८६५, संयुक्त इजलास</p>
७२.	<ul style="list-style-type: none"> ■ फौजदारी अपराधमा जरियाको सिद्धान्त (Doctrine of Causation) अनुसार फौजदारी दायित्व बहन गराउनका लागि फौजदारी कानूनले निषेध गरेको परिणाम कसको कार्यबाट उत्पन्न भएको हो भन्ने कुरा महत्वपूर्ण हुने । ■ कार्य र परिणामको अवधि लामो अन्तरालयुक्त भएको अवस्थामा तेस्रो पक्षको कुनै कार्य वा मृतकको अनपेक्षित व्यवहार वा अन्य कुनै कारणले निषेधित परिणाम ल्याउनमा योगदान गरेको अवस्थामा त्यस्तो परिणामको लागि पहिलो जिम्मेवार मानिएको प्रतिवादीको फौजदारी दायित्व निर्धारण गर्नु न्याय निरोपण गर्ने निकायको अत्यन्त महत्वपूर्ण र जटिल दायित्व बन्न पुग्ने । ■ टाउकाको हड्डी फुटेको र सोही चोटबाट थला परी मृत्यु भएको प्रमाणित भइरहेको अवस्थामा ज्यान सम्बन्धीको ८ नं. आकर्षित हुने । ■ अ.वं १८८ नं. को प्रयोग गर्दा पनि केही न्यायिक आधार अवलम्बन गर्नुपर्ने हुन्छ । अन्यथा विधिकर्ताले ठूलो विश्वासका साथ न्यायकर्तालाई प्रदान गरेको यो तजविजी अधिकारको सदुपयोग हुन नसक्ने । ■ दाउराको चीरपटको प्रहारलाई सावधानीपूर्वक भएको प्रहार मान्न नमिल्ने । ■ चित्तमा लाग्ने भन्ने कुरा मनोगत हुन सक्दैन । सर्वप्रथम आधार र कारणको विश्लेषणबाट नै अ.वं. १८८ नं. को प्रयोग हुने वा नहुने निष्कर्ष निकाल्नु पर्दछ । न्यायाधीशले गर्ने निर्णय सार्वजनिक सम्पत्ति हुन पुग्ने भएबाट चित्तमा लाग्यो तसर्थ सजाय घटाइयो भन्नु नै अ.वं. १८८ नं. का लागि पर्याप्त नहुने । <p style="text-align: center;">वीरमान लुङ्गेली (मगर) विरुद्ध नेपाल सरकार, कर्तव्य ज्यान नेकाप २०६९, अङ्क ६, निर्णय नम्बर ८८५३, पृष्ठ १०१३, संयुक्त इजलास</p>
७३.	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै गरिएको वा नगरिएको कार्य प्रचलित फौजदारी कानूनको विपरीत नभएमा त्यस कार्यलाई लचिलो व्याख्याको माध्यम अपनाई कसूर कायम गर्न नसकिने । ■ कानूनमा प्रयुक्त कुनै दफाले अर्को दफामा प्रयुक्त प्रावधानलाई सापेक्षित रूपमा इङ्गित गरेको छ, भने दुवै दफाका प्रावधानलाई एक अर्कासँग निरपेक्षरूपमा राखेर व्याख्या

गरिनु हुँदैन । दुवैलाई एक अर्काको परिपूरकको रूपमा नै हेर्नुपर्ने ।

- अभियोजित कसूर अपराध भए नभएको सम्बन्धमा संदिग्ध वा द्विविधाको स्थिति सिर्जना भएमा त्यस्तो अवस्थामा अभियोजन दावीलाई अपनाउन सकिने स्थिति नहुँदा फौजदारी कानूनमा उल्लेख नभएको वा प्रचलित कानूनले कसूरको रूपमा इङ्गित नगरेको कार्यलाई कसूरको संज्ञा दिन कानूनतः नमिल्ने ।
- फौजदारी कानून लचिलो नभै कठोर प्रकृतिको कानून भएको र विधायिकालाई कानूनद्वारा कुनै अमुक कार्यलाई समयानुसार आपराधीकरण गर्न र अपराध घोषित गरिएको कुनै कार्यलाई आपराधीकरणबाट अलग्याउन सक्ने विशेष अधिकार भएको कारण यस कानूनको व्याख्या गर्दा तत्काल प्रचलित कानूनी व्यवस्थाअनुसार नै गर्नुपर्ने ।
- कुनै कार्य कसूर भएको वा नभएको भनी यकीन गर्न विगतको कानूनी व्यवस्था के थियो वा खारेज भैसकेको वा संशोधन भएको कानूनमा खारेज वा संशोधन हुनु अघि के कस्तो व्यवस्था थियो भनी विगतमा प्रचलित कानूनी प्रयोजन र सन्दर्भलाई लिएर विधायिकी मनसाय पत्ता लगाउने कानून व्याख्याको सिद्धान्त फौजदारी कानूनमा लागू हुन नसक्ने ।
- अप्राकृतिक मैथुनको अर्थ गर्दा अस्वभाविक रूपमा अप्राकृतिक तवरले गरिएको मैथुनलाई जनाउने भए पनि अप्राकृतिक मैथुनको किसिम र मैथुन गर्ने गराउने क्रिया र माध्यम फरक-फरक हुन सक्ने ।
- अप्राकृतिक मैथुन के कसरी हुने भन्ने सम्बन्धमा विभिन्न कानूनी प्रावधानहरूमा उल्लेख गरिएको अवस्थामा कुनै कानूनी प्रावधानमा तत्सम्बन्धमा गरिएको व्यवस्थाले तत्सम्बन्धी अन्य कानूनी व्यवस्थामा भएको प्रावधानलाई आवद्ध गरेको छैन वा इङ्गित गरेको छैन भने फरक-फरक प्रयोजनका कानूनी प्रावधानहरूमा गरिएका व्यवस्थाहरूलाई एउटै अर्थमा लिन नमिल्ने ।
- कुनै कसूरको नामाकरण एउटै भए पनि सो कसूरमा विविध क्रियाहरू समावेश हुन सक्ने र ती क्रियाहरूको गम्भीरताको आधारमा विधायिकाले फरक सजायको व्यवस्था गर्न सक्तछ । त्यसै गरी अप्राकृतिक मैथुनको कसूरमा के कस्ता कार्यहरू अन्तर्निहित हुन सक्तछन् भनी विधायिकी कानूनले स्पष्ट पारी फरक-फरक क्रिया, माध्यम र विषयवस्तुको गहनताको आधारमा मुद्दाको कारवाहीको प्रक्रिया पनि फरक ढंगले तोक्न सक्तछ । यस परिदृष्टिमा मुलुकी ऐन, जवरजस्ती करणीको महलको ९क नं. मा उल्लिखित अप्राकृतिक मैथुनको कसूरमा पशु करणीको महलको ४ नं. आकर्षित हुने भन्न नमिल्ने ।
- विधायिकाले नै नाबालक उपरको अप्राकृतिक मैथुनलाई जवरजस्ती करणीको परिभाषाभित्र पारेको देखिएको अवस्थामा त्यस्तो क्रियालाई व्याख्याको माध्यमबाट बाल दुराचार (Child abuse) मान्न नसकिने ।
- इन्टरपोल प्रहरीहरूको अन्तर्राष्ट्रिय संगठन भएको र नेपाल उक्त संगठनको सदस्य राष्ट्र भएको नाताले अपराध अनुसन्धानको सन्दर्भमा नेपाल प्रहरीको सम्बद्ध निकायले उक्त संस्थाबाट सहयोग लिन नसक्ने भन्न नमिल्ने ।

मोल्हुसेन हेन्ड्रिक ओटो (Molhuysen Hendrik Otto) विरुद्ध नेपाल सरकार, जवरजस्ती करणी, नेकाप २०१९, अङ्क ७, निर्णय नम्बर ८८६०, पृष्ठ १०१६, संसुक्त इजलास

७४.	<ul style="list-style-type: none"> ■ सरकारी अड्डाको छाप वा सरकारी काममा सरकारी कर्मचारीको छाप दस्तखत भएको सरकारी कागज मान्नुपर्ने र त्यस्तो लिखतमा गरेको कीर्ते कसूरमा कीर्ते कागजको १२ नं. बमोजिम थप सजाय हुने । ■ सरकारी अड्डा अदालतको जिम्मामा रहने सक्कल लिखतको रूपमा रहेको अदालतको फैसला आफ्नो जिम्मामा रहने गरी लिएको अदालतको छाप र अदालतको सरकारी अधिकारीको दस्तखत समेत भएको फैसलाको प्रमाणित नक्कल प्रतिलिपिको लिखतमा थपघट गरी कीर्तेको कसूर गरेको भनी मान्नुपर्ने । <p style="text-align: center;">इन्डनिधि उपाध्याय विरुद्ध नेपाल सरकार, कीर्ते नेकाप २०६९, अङ्क ७, निर्णय नम्बर ८८६८, पृष्ठ ११६५, संयुक्त इजलास</p>
७५.	<ul style="list-style-type: none"> ■ दोहोरो खतराको सिद्धान्तले मूलतः उही व्यक्तिका विरुद्धमा उही कसूरमा पहिले नै कारवाही भई सजाय पाइसकेको वा सफाई पाइसकेको अवस्थालाई ईंगित गर्दछ । यस आधारमा यो सिद्धान्त पूर्व निर्णयसँग सम्बन्धित देखिन्छ । यो सिद्धान्त आकर्षित हुनका लागि मुख्य रूपमा सक्षम निकायबाट निर्णय भएको हुनुपर्ने, निर्णय अन्तिम भएको हुनुपर्ने र त्यस्तो निर्णय स्वच्छ समेत हुनुपर्ने । ■ अमुक कानूनी सिद्धान्तलाई आड बनाएर आपराधिक क्रिया गर्ने वा त्यस्तो क्रियामा संलग्न व्यक्तिलाई उन्मुक्ति दिने सोच आफैमा कपटपूर्ण हुने । ■ आफू संलग्न आपराधिक क्रियाको यथार्थबोध नगरी केवल अमुक कानूनी सिद्धान्तको आड लिएर आफ्नो दूषित मनसायअनुसारको क्रिया गर्ने प्रवृत्ति फौजदारी न्याय व्यवस्थाका लागि चुनौतीका रूपमा रहेको हुन्छ । त्यसैले त्यस्तो प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गर्नु पनि फौजदारी कानूनको उद्देश्य रहने । ■ दुवै मुद्दामा पीडित पक्ष फरक फरक रहेका छन् भने भ्रष्टाचार र ठगी मुद्दामा अपराधको प्रकृति र गम्भीरता, त्यसमा हुने सजाय र बिगो, पीडित पक्षलाई प्रदान गरिने उपचारमा पनि फरक फरक अवस्थाको विद्यमानता रहेको छ । दुवै मुद्दा सरकारवादी भै चल्ने भए पनि भ्रष्टाचार मुद्दामा भ्रष्टाचार निवारणसम्बन्धी कानूनी व्यवस्था आकर्षित हुन्छ भने ठगी मुद्दा, मुलुकी ऐन, ठगीको महलअन्तर्गत पर्ने । ■ दुई छुट्टाछुट्टै कानूनद्वारा परिभाषित अपराधअन्तर्गत पर्ने कसूरका हकमा ती छुट्टाछुट्टै कानूनद्वारा तोकिएबमोजिम मुद्दा परिचालित हुने अवस्था भएमा दोहोरो खतराको सिद्धान्त लागू नहुने । ■ एउटै तथ्यबाट एक भन्दा बढी कसूर हुन सक्दछन् । यसरी समग्र तथ्य र सम्बद्ध कानूनी व्यवस्था र त्यसले प्रदान गर्ने उपचारको व्यवस्था समेतका आधारमा फरक फरक अवस्थालाई प्रतिनिधित्व गरेबाट भ्रष्टाचार मुद्दा र ठगी मुद्दालाई एउटै विषय मान्न नमिल्ने । ■ कसैले कानूनद्वारा निषिद्ध आपराधिक कार्य गरेको अवस्थामा त्यस्तो कार्यलाई अलग-अलग कानूनले अलग-अलग अपराध मान्दछ भने त्यसलाई एउटै कसूर मानेर एउटा मात्र कानूनअन्तर्गत कारवाही गर्नुपर्ने भनी सीमित तुल्याउन नमिल्ने । ■ भ्रष्टाचार मुद्दा र ठगी मुद्दामा उनै व्यक्तिहरू संलग्न रहेको र प्रतिवादी कायम गरिएको भए पनि उनीहरूले फरक फरक हैसियतबाट आपराधिक कार्य गरेको देखिएको

	<p>अवस्थामा विगोको हकमा भने ठगीको घटनाबाट पीडित भएका व्यक्तिलाई पुगेको हानि र भ्रष्टाचार मुद्दामा भ्रष्टाचारजन्य क्रिया गरिएको भनिएको अङ्क एउटै भएकाले त्यसलाई दुवै मुद्दामा विगोको रूपमा कायम गर्न मनासिव नहुने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ भ्रष्टाचारको कसूरमा विगो समेतको दावी लिई अभियोग दायर भएको अवस्थामा जरीवानाको सजायसम्म हुने ठहराई विगोको हकमा ठगी मुद्दाको फैसलाबमोजिम हुने भनी भएको फैसलालाई अन्यथा भन्न नमिल्ने । ■ मौकामा र अदालतमा समेत उपस्थित भै एउटा व्यहोराको वयान दिने, सो वयान व्यहोरालाई कानूनी प्रक्रियाबाटै अन्यथा हो भनी पुष्टि नगरी सामान्य निवेदन प्रेषित गरेर आफ्नो पूर्व वयान व्यहोरालाई अन्यथा भनी उल्लेख गर्दैमा त्यस्तो पछिल्लो अभिव्यक्तिले प्रामाणिक महत्व ग्रहण गर्न नसकिने । <p style="text-align: center;">महेश टापागाईं विरुद्ध नेपाल सरकार, भ्रष्टाचार नेकाप २०१९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८७४, पृष्ठ १२३८, पूर्ण इजलास</p>
७६.	<ul style="list-style-type: none"> ■ सरकारवादी फौजदारी मुद्दाको आधारभूत र मूल दावी भनेको अभियोगपत्र वा आरोपपत्रमा लिइएको दावी नै हो । त्यसैका आधारमा नै अदालतबाट अभियोग दावीअनुसार सजाय हुने वा नहुने भनी ठहर हुने । ■ प्राईभेट कम्पनीको शेयर किनबेच संस्थापकहरूसँग सम्बन्धित नातेदार, साथीभाइ वा चिनेजानेका व्यक्तिबीच गोप्य र अनौपचारिक तवरबाट हुनसक्ने अवस्थालाई इन्कार गर्न सकिँदैन । शेयर किनबेचका लागि सम्बन्धित नियमनकारी निकायको पूर्व अनुमति नचाहिने हुँदा सम्बन्धित कम्पनी र कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालयको अभिलेखबाट प्रतिवादीको नाममा उक्त कम्पनीको शेयर स्वामित्व नदेखिएको भन्ने आधारले मात्र विवाद पर्नु अगावै स्वतन्त्र रूपमा प्रतिवादीले आधिकारिक निकायमा पेश गरेको विवरण अन्यथा हो भन्न नमिल्ने । ■ गैरकानूनी आर्जन गरेको भनी पर्ने भ्रष्टाचारका मुद्दाहरूमा जाँच अवधिमा प्रतिवादीले आर्जन गरेको सम्पत्ति र गरेका खर्चहरूको सो अवधिमा निजलाई कानूनी रूपमा प्राप्त भएका आयहरूबाट स्रोत पुष्टि गर्न सक्नुपर्ने । ■ आधारभूत सम्पत्तिको स्रोत पुष्टि गर्न नसकेको अवस्थामा त्यसबाट बढेबढाएको सम्पत्ति समेत स्वतः गैरकानूनी हुने भई दफा ४७ बमोजिम जफत हुने स्थिति रहन्छ । त्यसैले बढेबढाएको सम्पत्तिको स्रोत खोज्न वा त्यस्तो सम्पत्तिबाट आधारभूत सम्पत्तिको स्रोत पुष्टि हुने गरी अर्थ गर्न मिल्दैन । बढेबढाएको सम्पत्तिलाई आयको मान्यता दिँदा परिणामतः त्यसले आधारभूत सम्पत्तिकै स्रोत पुष्टि हुनजाने अवस्था सिर्जना हुन आउँछ, जुन कानूनसम्मत हुन नसक्ने । ■ फौजदारी मुद्दामा अदालतले अभियोग दावी लिइएको भन्दा बढी प्रतिवादीलाई सजाय हुने गरी निर्णय दिन मिल्दैन । त्यसो गरिनु न्यायका मान्य सिद्धान्तअनुरूप पनि हुदैन । तथापि माग दावी लिइएको सजायको दायराभित्रै रही मिसिल संलग्न सबूद प्रमाणको वस्तुनिष्ठ मूल्याङ्कनका आधारमा न्यायिक निष्कर्षमा पुग्ने अधिकार अदालतमा अन्तर्निहित रहेको हुन्छ । अभियोग पत्रमा लिइएको मूल दावीको सीमाभित्र रही मिसिल संलग्न तथ्यप्रमाणको मूल्याङ्कन र विश्लेषण गरी प्रतिवादीको आयस्रोत, सम्पत्ति तथा

	<p>खर्चको समुचित निष्कर्ष निकालिनु प्रचलित कानून र स्थापित न्यायिक सिद्धान्त अनुरूप नै हुने ।</p> <p style="text-align: center;">नेपाल सरकार विरुद्ध युवराज शर्मा समेत, भ्रष्टाचार नेकाप २०६९, अङ्क ९, निर्णय नम्बर ८८८६, पृष्ठ १३८१, संयुक्त इजलास</p>
७७.	<ul style="list-style-type: none"> ■ आरोपित कसूर गरेको तथ्यमा साबित भई एकअर्कालाई पोलसमेत गरी अनुसन्धान अधिकारी र मुद्दा हेर्ने अधिकारीसमक्ष बयान गरेको र उक्त बयान व्यहोरा सर्जमीनका मानिस तथा बरामदी मुचुल्काका मानिसहरूको बकपत्र समेतबाट समर्थित भएको अवस्थामा साबिती बयानलाई प्रमाणमा लिन मिल्ने । ■ पटक पटक गैँडाको खाग बिक्री गरेको र गैँडाको खाग आफ्नो घरमा नै राखेको देखिएको अवस्थामा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ को दफा १९(१) को कसूरमा ऐ. को दफा २६(१) बमोजिम पाँच वर्ष कैद र पचास हजार रूपैयाँ जरीवाना हुने । <p style="text-align: center;">नेपाल सरकार विरुद्ध ओमबहादुर राना समेत, गैँडा मारी खाग बिक्री नेकाप २०६९, अङ्क ११, निर्णय नम्बर ८९११, पृष्ठ १६१५, पूर्ण इजलास</p>
७८.	<ul style="list-style-type: none"> ■ सेवन प्रयोजनलाई खरीद गर्ने र बिक्री बितरण गर्नेलाई खरीद हुने अवस्था छुट्याउन लागू औषधको परिमाणलाई हेरिनुपर्ने हुन्छ । सेवन प्रयोजनको लागि एक दुई डोजसम्मको लागि खरीद हुने हुँदा बरामद लागू औषध अत्याधिक मात्रामा देखिएकोले सेवनसम्मको लागि खरीद गरेको हो भन्न नमिल्ने । ■ कुनै चीज वस्तुसँग साथमा फेला पर्नु वा सो चीजवस्तु कसैसँग रहेको कुरा स्थापित हुनु तथ्यगत प्रश्न हो, सबै तथ्यगत विषय कसूर वा अपराध हुन नसक्ने । ■ कुनै प्रतिवन्धित वस्तु कसैको साथबाट फेला पर्नु नै आपराधिक कार्य (Corpus delicti) गरेको प्रमाणित भएको मानिने प्रकृतिका अपराध जसलाई Possessory crime भनिन्छ, त्यस्ता अपराधमा आपराधिक कार्य स्थापित भएपछि निर्दोषिता प्रमाणित गर्ने भार प्रतिवादीको हुने । <p style="text-align: center;">नेपाल सरकार विरुद्ध अर्जुन मोटे मन्ने जीतबहादुर, लागू औषध नेकाप २०६९, अङ्क ११, निर्णय नम्बर ८९२३, पृष्ठ १७१०, संयुक्त इजलास</p>
७९.	<ul style="list-style-type: none"> ■ वारदात प्रतिवादीकै घर कोठाभित्र हुनुको साथसाथै रातको समय भन्ने पनि देखिएको अवस्थामा यस्तो स्थान र समयमा चशमदिद् गवाहको अभाव रहनु स्वाभाविक नै हुन्छ र सबै वारदात एवं अपराधमा चशमदिद् गवाह हुनैपर्छ भन्ने पनि छैन । कसूरदारले गरेको कसूर प्रमाणित हुन अपराधको अनुसन्धान हुँदा विभिन्न कोणहरूबाट प्राप्त तथ्य एवं अभिव्यक्त भएका भनाईहरूलाई परिस्थितिजन्य प्रमाणहरूबाट समर्थित भने हुनुपर्ने । ■ पत्नीसँग कुनै कारणले बेमेल हुँदा मान्नु पर्ने अवस्था र कारण हुँदैन । बाँच्न पाउने मानिसको नैसर्गिक अधिकार हो । कुनै पनि बहानाबाजी, कारण, अवस्था वा परिस्थितिले पनि सो अधिकार हनन् हुनु हुँदैन । आफ्नो संरक्षकत्वमा रहेकी, आफूले सदैव रक्षा गर्नुपर्ने पत्नीलाई मारेको अवस्थामा अ.बं. १८८ नं. को प्रयोग गरी सजाय घटाउने अवस्था र कारण नहुने । <p style="text-align: center;">शुक्रराज विश्वकर्मा विरुद्ध नेपाल सरकार, कर्तव्य ज्यान नेकाप २०६९, अङ्क १२, निर्णय नम्बर ८९३०, पृष्ठ १८०२, संयुक्त इजलास</p>

७. फौजदारी कानून : दुनिया वादी

८०.	<ul style="list-style-type: none"> ■ बैंकमा मौज्जात नभएको वा पर्याप्त मौज्जात नभएको कारणले चेक अनादर भएको तथ्यले मात्र चेक प्राप्त गर्ने व्यक्तिले चेक जारी गर्ने व्यक्तिलाई चेकमा उल्लेख भएअनुसारको रकम ऋण दिएको रहेछ भन्ने कुरा स्वतः प्रमाणित हुन नसक्ने । ■ चेक जारी गर्ने व्यक्तिले आफूले धारकलाई सापटी दिएको वा अन्य कारणले पनि अर्को व्यक्तिको नाममा चेक जारी गरेको हुनसक्छ । आफूले प्राप्त गरेको चेकमा उल्लेख भएअनुसारको रकम ऋण दिएको हुनाले आफूले भरी पाउने हो भन्नलाई दावीअनुसारको रकम ऋण लिएको भन्ने तथ्य प्रमाणहरूबाट पुष्टि हुनुपर्ने । ■ धारकप्रति चेक जारी गर्ने व्यक्ति स्वतः उत्तरदायी हुने वा निजले चेकमा उल्लेख भएको रकम धारकलाई ऋण सरह बुझाउने दायित्व हुने भन्ने देखिदैन । कानूनी व्यवस्थाअनुसार धारकप्रति उत्तरदायी व्यक्ति को हो र कति रकमसम्म उत्तरदायी हुने हो भनी अदालतले सबूद प्रमाण हेरी ठहर निर्णय गर्नुपर्ने । <p style="text-align: center;">करमसिंह मण्डारी विरुद्ध कर्णबहादुर चन्द, चेक अनादर (लेनदेन) नेकाप २०६९, अङ्क १२, निर्णय नम्बर ८९२७, पृष्ठ १७७८, संयुक्त इजलास</p>
-----	--

८. कार्यविधि कानून : देवानी

८१.	<ul style="list-style-type: none"> ■ हदम्यादको विषय मुद्दाको कुनै पक्षले आफ्नो इच्छाअनुकूल संकुचित वा विस्तार गर्ने विषय नभई यो विशुद्ध विधायिकी कानूनद्वारा निर्दिष्ट कानूनी हक भएकाले यस्तो हकलाई कुनै पक्षको अनुकूल वा प्रतिकूल हुने गरी व्याख्या गर्न नमिल्ने । ■ कानूनमा हदम्यादको विषय जे जुन रूपमा र जसरी प्रयुक्त भएको छ, अदालतले पनि सो सम्बन्धी कानूनी प्रावधानको व्याख्या कानूनी शब्दको अर्थ र उद्देश्यअनुरूप मात्रै गर्नुपर्ने । <p style="text-align: center;">नमस्ते ट्रामब्स प्रा.लि.विरुद्ध ए.सि. गार्मेन्ट, रकम भराई पाऊँ नेकाप २०६९, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८७४४, पृष्ठ १, पूर्ण इजलास</p>
८२.	<ul style="list-style-type: none"> ■ जग्गा दा.खा. नामसारी भै अर्काको नाममा गैसकेको अवस्थामा ज.प.को २क अनुसार अपुताली खानेलाई सदाको लागि दा.खा नामसारी गर्ने हदम्याद रहन्छ भन्न नमिल्ने । ■ जुन समयको घटना वा क्रिया हो, सोही समयको कानूनको आधारमा उपचार खोज्नु पर्छ । २०२६ सालको दर्ता दा.खा. निर्णयका सम्बन्धमा तत्कालीन ऐनको व्यवस्था नै लागू हुन्छ । तत्कालीन ऐनको व्यवस्थाबाट हदम्याद समाप्त भएपछि नयाँ संशोधन भएको ऐनको आधारमा तत्कालीन काम कारोवारका सम्बन्धमा हदम्याद कायम गर्न नमिल्ने । <p style="text-align: center;">मु.स.गर्ने गौदी थरुनी विरुद्ध मु.स.गर्ने शंकरप्रसाद दमै समेत, दर्ता बदर नेकाप २०६९, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८७५१, पृष्ठ ४०, संयुक्त इजलास</p>
८३.	<ul style="list-style-type: none"> ■ पत्रिकामा प्रकाशित सूचनाको शीर्षक नै हाजीर हुन आउने रहेवाट सो सूचनालाई नेपाल बैंक लिमिटेड, कर्मचारी सेवा विनियमावलीले व्यवस्था गरेबमोजिमको भविष्यमा बैंकको सेवाको लागि अयोग्य नठहरिने गरी सेवाबाट हटाउने विभागीय कारवाहीको

	<p>प्रक्रियामा सफाई पेश गर्ने मौका प्रदान गरी आरोप स्पष्ट रूपमा किटी सजाय समेत प्रस्ताव गरी सोधिएको स्पष्टीकरण वा दिइएको जानकारी सरहको रूपमा मान्न नमिल्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ जस्तोसुकै गम्भीर प्रकृतिको आरोप लगाइएको व्यक्तिलाई पनि सो आरोप ठहर गर्नु पूर्व आफ्नो कुरा भन्ने मौका दिनै पर्दछ । सेवाबाट बर्खास्त गर्ने जस्तो अन्तिम र कठोर सजाय गर्दाका बखतमा सेवासँग सम्बन्धित विनियमावलीमा उल्लिखित कार्यविधिको अक्षरसः पालना वा अवलम्बन गरिएको हुनुपर्दछ । प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्तको उल्लंघन गरी वा कानूनबमोजिमको उचित प्रक्रिया पालना नगरी निर्णय हुन पुग्दछ भने त्यस्तो निर्णयलाई कानूनको दृष्टिमा शून्य मान्नुपर्ने । <p style="text-align: center;">जगदीशप्रसाद चौहान विरुद्ध नेपाल बैक लिमिटेड प्र.का. समेत, उत्प्रेषण परमादेश नेकाप २०६९, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८७५२, पृष्ठ ४७, संयुक्त इजलास</p>
८४.	<ul style="list-style-type: none"> ■ नजीर न्यायाधीश निर्मित कानून हो । कानून सरह नै यसको व्याख्यालाई अनुशरण गरिन्छ । कानूनमा अन्यथा व्यवस्था भएमा बाहेक यो जहिले पनि पश्चात्लक्षी हुने, भूतलक्षी नहुने । ■ नजीरको सिद्धान्तमा बृहद इजलासको व्याख्याले तथा समानस्तरको इजलासको व्याख्या भए पछिल्लो व्याख्याले मान्यता पाउँछ । तर, व्याख्या सो भएको मितिपछि मात्र क्रियाशील हुन्छ । मिति २०४६।१०।१२ मै सो वेला कायम ऐन तथा सोको व्याख्यात्मक नजीर समेतको समग्र कानूनका आधार उल्लेख नै गरी दर्ता भई विचाराधीन हुन पुगेको मुद्दालाई मिति २०५४।१०।१७ मा भएको नजीर लगाई खारेज गर्न नमिल्ने । <p style="text-align: center;">रामचन्द्र गौतम विरुद्ध शिवराज गौतम समेत, कीर्ते नेकाप २०६९, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८७५३, पृष्ठ ५४, संयुक्त इजलास</p>
८५.	<ul style="list-style-type: none"> ■ विलम्बको सिद्धान्त हदम्याद जस्तो कठोर प्रकृतिको सीमाङ्कनको सिद्धान्त होइन, यसमा दिन गन्ती गरी समयसीमा निर्धारण गरिने हुँदैन । आफ्नो हक अधिकारको खोजी गर्नु प्रत्येक व्यक्तिको कर्तव्य नै हो । यसरी हक अधिकारको खोजी गर्ने क्रममा अनुचित विलम्ब गरिएको छैन भने केवल विलम्बको सिद्धान्तको आधारमा मात्र यस अदालतको असाधारण अधिकारक्षेत्रको प्रयोगमा बन्देज लगाउन नमिल्ने । ■ मुद्दाको प्रकृति, पक्षको आचरण, निर्णयको प्रकृति र तेस्रो पक्षको हकको सिर्जना भए नभएको स्थिति जस्ता कुराहरूलाई समेत मध्यनजर गरी विलम्बको सिद्धान्तको प्रयोग गर्नुपर्ने हुन्छ । विवाद भएको विषयमा कुनै तेस्रो पक्षको हक सिर्जित भइसकेको अवस्थामा भने सो विषयमा परेको रिटको समयावधि विचारणीय हुन्छ । तेस्रो पक्षको हक सिर्जित भएको अवस्थामा समयमै निवेदन नआई अनावश्यक विलम्ब गरेको अवस्थामा भने विलम्बको सिद्धान्त आकृष्ट हुन सक्ने । ■ अनुमति माग्दाको अवस्थामा नै द्वन्दको अवस्था देशमा रहेको थियो । त्यस अवस्थाको जानकारी निवेदकलाई भएको थिएन भन्न मिल्दैन । यसरी द्वन्दको अवस्था देशमा छ भनी निवेदकलाई थाहा जानकारी भई करार भएको र काम गरिएको तथा म्याद थपको लागि प्रयास भएको देखिन्छ । अब काम हुन नसकेपछि त्यस अवस्थालाई देखाई बहाना गर्न नमिल्ने । <p style="text-align: center;">हाइड्रोपावर प्रा.लि. विरुद्ध जलश्रोत मन्त्रालय समेत, उत्प्रेषण नेकाप २०६९, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८७६३, पृष्ठ १६५, संयुक्त इजलास</p>

<p>८६.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ मुलुकी ऐन, अ.व. ६२(५) नं. ले तारिखमा उपस्थित हुनुपर्ने व्यक्ति बाटो बन्द भई हाजीर हुन नसके बाटो खुलेको मितिले १० दिनभित्र हाजीर भई थाम्न पाउने व्यवस्था भएको र अ.व. ५९ नं. मा आफ्नो काबु बाहिरको परिस्थितिले गर्दा म्याद तारिख गुज्रेमा थमाउने व्यवस्था भई अलग अलग परिस्थितिमा गुज्रेको तारिख थाम्न थमाउन पाउने गरी अलग-अलग सुविधा ऐनले प्रदान गरेको अवस्थामा अ.व. ६२(५) नं. बमोजिम गुज्रेको तारिख नथमाई अ.व. ५९ नं. बमोजिम गुज्रेको तारिख थमाउन नमिल्ने वा अ.व. ५९ नं. र अ.व. ६२(५) नं. को सुविधा एकसाथ नपाउने भन्न नमिल्ने । ■ पक्षले कानूनबमोजिम प्राप्त गर्नसक्ने अलग-अलग सुविधामध्ये एउटा प्रयोग नगरी अर्को प्रयोग गर्न नपाउने भन्न नमिल्ने । <p style="text-align: center;">धुप साह तेली विरुद्ध गु.स.गर्ने लालबाबु प्रसाद तेली समेत, उत्प्रेषण नेकाप २०६९, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८७७२, पृष्ठ ३२९, संयुक्त इजलास</p>
<p>८७.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ यातायात बन्द भएको भनी बार इकाईबाट सिफारिश पत्र साथ राखी गुज्रेको तारिख थामी पाऊँ भनी अदालतमा दिएको निवेदन तथा सिफारिश पत्रलाई कानूनअनुकूलको अधिकृत निकायले दिएको सिफारिश भन्न नमिल्ने । ■ तत्काल पेश नगरी पछि आएर पेश गरेको गा.वि.स.को सिफारिशलाई मान्यता दिन नमिल्ने । ■ वारेसले भूठा व्यहोरा देखाई अ.व. ५९ नं एवं अ.व. ६२(५) नं. बमोजिमको तारिख थाम्न पाउने सुविधा लिई गुज्रेको तारिख थमाएको कारवाही कानूनबमोजिम नभएको अवस्थामा भूठा व्यहोराको अनधिकृत सिफारिशको आधारमा गरेको आदेशलाई कानूनअनुरूप मान्न नमिल्ने । <p style="text-align: center;">कामेश्वरी यादव समेत विरुद्ध सप्तरी जिल्ला अदालत समेत, उत्प्रेषण परमादेश नेकाप २०६९, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८७९९, पृष्ठ ८६९, संयुक्त इजलास</p>
<p>८८.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ मुद्दामा कुनै पक्षलाई तारिख तोकिनुको उद्देश्य सम्बन्धित पक्षलाई सुनुवाईको मौका दिनु र मुद्दाको कारवाही वारे अवगत गराउनु रहेको हुन्छ । मुद्दामा भैरहेको कारवाही वारे निजलाई तारिख तोकिएको दिन जानकारी हुने हुँदा सोभन्दा अगाडि नै असर पर्ने गरी मुद्दामा कारवाही गर्नु न्यायसंगत नहुनुका साथै कार्यविधिगत त्रुटि समेत हुन जाने । ■ मुद्दाको एउटा पक्षलाई तारिख तोकिएको अवस्थामा सोभन्दा अगाडि नै अर्को पक्षको निवेदनमाथि सुनुवाई गरी आदेश गर्नु कानूनसम्मत नहुने । <p style="text-align: center;">नरेन्द्र मल्ल आले विरुद्ध श्याम परानुली समेत, उत्प्रेषण नेकाप २०६९, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८७९२, पृष्ठ ८६७, संयुक्त इजलास</p>
<p>८९.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ अदालतमा प्रवेश गरी कुनै पक्षले मुद्दा दायर गरी त्यसमा मिलापत्र गर्न चाहन्छ भने त्यस्तो मिलापत्र गर्ने व्यक्तिहरूलाई अदालतको खुल्ला इजलासबाट मुलुकी ऐन अदालती बन्दोवस्तको १८२ नं. बमोजिम दुवै पक्षलाई पढी सुनाई त्यसको मतलव र परिणाम समेत राम्रोसित सम्झाई बुझाई त्यसरी सम्झाउँदा बुझाउँदा पनि दुई थरले मन्जूर गरेमा मात्र गरिने कार्य मिलापत्र हो । यसरी अदालतका खुल्ला इजलाससमक्ष गरिएको मिलापत्रलाई मिलापत्रकर्ताको वंशज नातेदारको मागबमोजिम अमान्य र बदर गर्दै जाने हो भने कुनै पनि मुद्दाको अन्त्य कहिल्यै हुन नसक्ने । ■ अदालतबाट सम्पन्न हुने मिलापत्रमा कसैलाई साक्षी राख्ने कानूनी व्यवस्था हुँदैन र

	<p>त्यसमा पक्षबाहेक अरुको मञ्जूरीको आवश्यकता पनि पर्दैन । नावालिग वा रोगले होस ठेगानामा नभएको पक्षले मिलापत्र गत्यो भन्ने विषयको यस प्रकारको मुद्दा होइन । तर अदालतबाटै सम्पन्न हुने मिलापत्र बदर नै नहुने भने होइन । यसका लागि अ.वं. ८६ नं. मा वर्णित अन्तरवस्तु प्रकटरूपमा देखिनु पर्दछ । र, यी प्रमाणबाट समर्थित पनि हुनुपर्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ पति पिता मिलापत्र गर्न कानूनन् सक्षम व्यक्ति हो । पति पिताद्वारा गरिएको कार्यले साम्प्रतिक हक प्राप्त गर्ने व्यक्तिहरूको हक दुरासयपूर्वक अपहरित भएको नदेखिँदासम्म अदालतबाट सम्पन्न फैसला, डिसमिस, मिलापत्र र खारेजी फैसला बदर हुन नसक्ने व्यवस्था अ.वं. ८६ नं. ले गरेको हो । अदालतबाट सम्पन्न हुने फैसला, डिसमिस, मिलापत्र र खारेजले सुनिश्चताको प्रत्याभूति र मुद्दाको निश्चित अन्त्यको प्रबन्ध गर्दछन् । र, यो अपेक्षा कानूनी प्रणाली र न्याय व्यवस्थाको स्थायित्वको लागि अपरिहार्य हुने । ■ मिलापत्रका शर्तहरू पक्षहरूका ईच्छानुरूप रहने हो । ती ईच्छाका कारणहरू मिलापत्रमा देखाइन आवश्यक हुँदैनन् । मिलापत्रमा पाउनु पर्ने भन्दा कम सम्पत्ति लिइएको पाइनु नै सो बदर हुने आधार हुन नसक्ने । ■ पति पिताले आफूले कम सम्पत्ति लिई एकमात्र पत्नी र तीनवटै छोराहरूलाई प्रतिकूल असर पार्नुपर्ने कारण उल्लेख गर्न सकेकोसम्म नपाइँदा बिनाकारण जालसाजी भन्दैमा आफ्नो दावी खम्बीर हुन नसक्ने । <p style="text-align: center;">गौरा थारु समेत विरुद्ध गु.स.गर्ने बेचानी थरुनी समेत, बण्डापत्र मिलापत्र नेकाप २०६९, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८७९६, पृष्ठ ५०८, संयुक्त इजलास</p>
९०.	<ul style="list-style-type: none"> ■ फैसला कार्यान्वयनका तामेली निर्णय समेतका कामकारवाहीलाई मुद्दाको रूपमा नभई केवल रीत वा वेरीतको कसीमा मात्र दण्ड सजायको ६९ नं. र अ.वं. १७ अनुरूप हेरिने हो । फैसला कार्यान्वयन गर्ने भन्दैमा कानूनद्वारा निर्धारित रीत र प्रक्रियाप्रतिकूल गर्नुपर्छ भन्न नहुने । ■ कानूनबमोजिम म्याद समेत नघाई प्रवेश गरेको यकीन भएमा चुनौती दिइएका विषयवस्तुमा प्रवेश नगर्न सकिन्छ । चुनौती दिने व्यक्ति सरोकारवाला देखिएन भने पनि विषयवस्तुमा प्रवेश गर्न आवश्यक छैन । अन्यथा उजुरी वा दरखास्त वा निवेदनमा उठाइएका प्रश्नहरूमा प्रवेश गरी अदालतले कानूनको परिधिमा रही यथोचित निर्णय दिनुपर्ने । ■ फैसला कार्यान्वयनको सन्दर्भमा गरिने तामेलीको आदेश वा निर्णय मुद्दामा गरिने फैसला वा निर्णय सरह होइन । मुद्दाका निर्णयलाई अ.वं. १७ नं. ले बदर गर्न नसक्ने । ■ फैसला कार्यान्वयनको कामकारवाही स्वरूप तहसीलदारले गर्ने तामेलीको निर्णय न्यायिक कार्य नभई एक किसिमको प्रशासकीय कार्य भएकाले यस कार्यमा प्रक्रिया वा रीत नपुगेको प्रश्न मात्र सान्दर्भिक हुन्छ । सरोकारवालाले खोज्ने उपचारका विधिसम्मत मार्ग दण्ड सजायका ६९ नं. र सो पश्चात् अ.वं. १७ नं. नै हुने । ■ दण्ड सजायको ६९ नं. ले नै अ.वं. १७ नं. को उपचार औँल्याई, यसलाई दुई महिनाभित्र किनारा गर्नुपर्ने मार्गनिर्देशन गरेबाट पनि फैसला कार्यान्वयनमा तदारुकताको अपेक्षा विधिकर्ताले राखेको छ भन्ने अर्थमा ग्रहण गर्नुपर्ने । <p style="text-align: center;">देवनाथ यादव विरुद्ध पुनरावेदन अदालत राजविराज सप्तरी, उत्प्रेषण नेकाप २०६९, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८७९७, पृष्ठ ५१०, संयुक्त इजलास</p>

<p>९१.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै विषय आफैँले निर्णय गर्ने विषय भए पनि सो सम्बन्धमा सम्बन्धित व्यक्तिको आफूसमक्ष कानूनबमोजिम एवं रीतपूर्वकको निवेदन नपरेसम्म निर्णय गर्न कानूनसम्मत हुँदैन । अन्य कार्यालय, निकाय वा विभागमा परेको निवेदन अर्कै प्रसंगमा आफूसमक्ष प्राप्त हुन आए पनि सो विषयमा आफ्नो अधिकारक्षेत्र ग्रहण गरी निर्णय गर्न मिल्ने हुँदैन । निर्णय गर्न पाउने गरी कानूनद्वारा अधिकार पाएको कुनै अधिकारी, निकाय वा कार्यालयले आफूसमक्ष निर्णयार्थ पेश भएको कुनै निवेदन, उजूरी वा नालेसउपर सुनुवाई गरी निर्णय गरेको मात्र कानूनसम्मत मान्न मिल्ने । ■ तालुक मन्त्रालय वा विभागबाट राय पठाउनु भनेको विषयमा मातहत कार्यालयले सम्बन्धित विषयमा आफैँ अन्तिम निर्णयकर्ताको हैसियत देखाई निर्णय गर्न मिल्दैन । तालुक मन्त्रालय वा विभागसमक्ष विचाराधीन कुनै विषयको बारेमा माथिल्लो निकायले आफू अधिनस्थ निकाय वा पदाधिकारीको राय माग गरी मातहत निकाय वा पदाधिकारीबाट प्राप्त राय समेतलाई आधार लिई सम्बद्ध विषयमा सम्बन्धित मन्त्रालय वा पदाधिकारीबाट प्रशासनिक तवरले निर्णय गर्नुपर्ने विषयमा राय माग गरेको अधिनस्थ निकाय वा पदाधिकारी आफैँले निर्णय गर्नाले माथिल्लो निकाय वा पदाधिकारीको अधिकारमा हस्तक्षेप हुनजाने । ■ बिना कानूनी आधार माथिल्लो पदाधिकारी वा निकाय समक्ष विचाराधीन प्रशासनिक विषयमा सो मातहतको तल्लो निकाय वा पदाधिकारीबाट भएको निर्णयले वैधता प्राप्त गर्न नसक्ने । ■ राय माग भएको विषयलाई व्यक्तिको निवेदन परे सरह मानी जग्गा दर्ता गर्न नमिल्ने भनी गरेको निर्णयलाई मालपोत ऐन, २०३४ को दफा ७ अन्तर्गतको छूट जग्गा दर्तासम्बन्धी निर्णय मान्न सकिदैन । निर्णयउपर सोही ऐनको दफा ३१ अनुरूप पुनरावेदन अदालतमा पुनरावेदन गर्नुपर्ने भनी अर्थ गर्नु कानूनसम्मत हुन नसक्ने । <p style="text-align: center;">मालपोत कार्यालय चावटिल विरुद्ध गुठी संस्थान के.का., उत्प्रेषण परमादेश नेकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८७९९, पृष्ठ ५२५, पूर्ण इजलास</p>
<p>९२.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ आसामीको जायजातबाट विगो भराउनु पर्ने र जायजातबाट भराउँदा बाँकी भए बाँकी जतिमा मात्र कैदमा राख्न पाउने व्यवस्था रहेकोमा सोअनुसार कैदमा राखिपाऊँ भनी दरखास्त दिनु अघि जायजातबाट भराउँदा नपुग भए, नपुग जतिमा मात्र कैदमा राख्न पाउने र त्यस्तोमा कैदी वा थुनुवाले पाए सरहको सिधा खर्च दाखिल गर्नुपर्ने । ■ मुद्दा परी विगोमा दरखास्त परिसकेपछि अदालत बाहिर विगो घरसारमा नै बुझाई सकेको भन्ने अप्रमाणित जिकीर कानूनसंगत नहुने । ■ ऋणीको नाउँमा रहेका सम्पत्तिको जायजात तायदातसम्बन्धी प्रक्रिया नै नगरी, जेथा नै नदेखाई दण्ड सजायको ४२ नं. को व्यवस्थाविपरीत हुने गरी ऋणीलाई लेनदेन मुद्दाको फैसलाअनुसार लेनदेन व्यवहारको १९ नं. को व्यवस्थाअनुसार भनी कैदमा पठाउने कार्य कानूनसम्मत भन्न नमिल्ने । <p style="text-align: center;">गौबहादुर आले विरुद्ध देवेन्द्रबिक्रम रोक्का समेत, उत्प्रेषण नेकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८९२, पृष्ठ ६२६, संयुक्त इजलास</p>
<p>९३.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ कतिपय जग्गा क्षेत्रफलका हिसावले विभाजनयोग्य हुँदैनन् भने कतिपय जग्गाको भू-बनोट तथा निकासको स्थितिबाट खण्डित गर्ने नमिल्ने हुन्छ । प्रत्येक कित्ताबाट

	<p>विभाजन नहुँदा नरम करम मिल्दैन भन्ने धारणा नरम करमको आधारभूत मान्यता नहुने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ घडेरीको निकास बाटोको दुबै पक्षलाई पर्ने असुविधाका सम्बन्धमा सोच्दासम्म नसोची न्यायिक मन प्रयोग नगरी यान्त्रिक रूपमा प्रत्येक कित्ता चिनै पर्छ अन्यथा नरम करम मिल्दैन भन्ने मान्यता कानूनसंगत नहुने । ■ सम्बन्धित सम्पत्तिलाई अवलोकन गरी मुद्दाका पक्षहरू सबैलाई सुविधा होस् र सम्पत्ति विभाजन न्यायोचित होस् भन्ने नै नरम करमको मूल अभिप्राय हो । नरम करम मिलाउँदा कुनै कित्ता ससीम नै एउटा पक्षलाई र अर्को कित्ता अर्को पक्षलाई पर्नु र जग्गाको अवस्थाअनुसार एउटा कित्तामा एक पक्षलाई केही क्षेत्रफल बढी पर्नु र अर्को पक्षलाई पहिलो कित्ताबाट घटी परेको खण्ड अर्को कित्ताबाट सोधभर्ना हुन सक्ने । ■ कानूनले बण्डा हुने सूचना पाई सो समयमा अनुपस्थित रहने तर पछिबाट रौँचिरा खोट देखाई भएको बण्डा मुचुल्का बदर गरिपाउन माग गरी फैसला कार्यान्वयनमा व्यवधान खडा गर्न सकियोस् भन्ने दण्ड सजायको ६१ नं. र अ.वं. १७ समेतको मनसाय होइन । म्याद सूचना बुझी अनुपस्थित हुनु भनेको अधिकार स्वेच्छाले परित्याग गरेको हुने । ■ फैसला कार्यान्वयन न्यायको सर्वोपरि सोपान हो । फैसला कार्यान्वयन नभई न्यायको अनुभूति कसैले गर्न सक्दैन । तसर्थ, गम्भीरतम् कानूनी त्रुटि नदेखिएसम्म त्यसलाई बदर गर्न अदालत तम्सिन नहुने । ■ अदालतबाट भएको फैसला कार्यान्वयनमा कुनै पक्ष प्रवेश गरिसकेपछि अड्डाले त्यसपछि अपनाउनुपर्ने कानूनी प्रक्रिया पूरा गरी सम्पूर्ण कार्य सम्पन्न भैसकेपछिको अवस्थामा कुनै पक्षले त्यस्ता कामकारवाहीप्रति नै चुनौती दिने र त्यसलाई अदालतबाट गम्भीरतम् कानूनी त्रुटि नदेखिए पनि बदर गर्दै जाने हो भने त्यसबाट अदालतप्रतिको आस्था र विश्वासमा आघात पर्न जाने । ■ फैसला कार्यान्वयन नहुँदा न्याय प्रणालीमा नै प्रश्न खडा हुन जान्छ । प्रत्येक कार्यमा कुनै न कुनै खोट देखाउन सकिन्छ । तर गरिएको फैसला कार्यान्वयनको न्यायोचित विकल्प के हुन सक्दथ्यो भन्ने नखुलाई प्रक्रिया पुगेन मैले थाहा पाइन भन्ने जस्ता आधारमा फैसला कार्यान्वयनको सम्पन्न कार्य बदर गर्न नहुने । ■ फैसला कार्यान्वयन जस्तो विषयलाई कानूनको ठाडो उल्लंघन र फैसलाप्रतिकूल भए गरेको पाइएमा बाहेक बदर गर्न उपयुक्त नहुने । <p style="text-align: center;">शकुन्तलादेवी यादव विरुद्ध सुनसरी जिल्ला अदालत, इनरुवा समेत, उत्प्रेषण समेत नेकाप २०६९, अङ्क ४, निर्णय नम्बर ८८१६, पृष्ठ ६७८, संयुक्त इजलास</p>
९४.	<ul style="list-style-type: none"> ■ अदालतबाट अन्तिम फैसला भैसकेपछि सम्बन्धित पक्षले कानूनले निर्धारण गरेको हदम्याद र कार्यविधिलाई अंगीकार गरी दरखास्त दिएको अवस्थामा त्यसबाट फैसला कार्यान्वयनतर्फ आवश्यक कामकारवाही अगाडि बढाउनु पर्ने । ■ अ.वं. ८५ नं. फैसला कार्यान्वयनका दरखास्तका हकमा आकर्षित हुन सक्ने देखिँदैन । कारण यो कानून फैसला हुने प्रकृतिका मुद्दाका हकमा मात्र लागू हुन्छ । अदालतबाट बिगो भरीभराउ हुने ठहरी भएका अन्तिम फैसलाको कार्यान्वयनमा अवरूद्धता उत्पन्न गनका लागि कानूनद्वारा प्रष्ट शब्दमा बन्देज लगाइएको अवस्था विद्यमान हुनुपर्ने । ■ फैसला कार्यान्वयनको विषयलाई अन्य फिराद सरह हेर्ने अवस्था रहँदैन । अ.वं. ७२ नं.

	<p>फिराद दावीलाई समेट्ने कानून हो । अ.व. ८५ नं. मुद्दाका हकमा लागू हुन्छ । फैसला कार्यान्वयन न्यायिकभन्दा पनि प्रशासनिक कार्य भएकाले उही वादी, उही प्रतिवादी उही प्रकृतिका उही दिन फैसला भएका उही प्रकृतिका चार अलग-अलग फैसला कार्यान्वयनका लागि शुरूमा एउटै दरखास्त दर्ता गरे पनि भूल महसूस गरी पहिलो फैसलाका हकमा सोही दरखास्त कायम गरी बाँकी तीन फैसलाका हकमा अन्य दरखास्त लिनु र ती पछिका दरखास्त समेत दण्ड सजायको ४२ नं. ले तोकिएको अवधिभित्रै दायर हुनु प्रचलित कुनै पनि कानूनप्रतिकूल नहुने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ भूल त्रुटि सच्याइएकोमा कसैको हक गयो भन्न मिल्दैन । हकको सिर्जना वा समाप्ति केवल कानूनबाट मात्र हुन्छ । चारवटा मुद्दाको विगो भरिभराउका लागि एउटै दरखास्त दिइसकेपछि पुनः तहसीलदारको आदेशबाट अलग-अलग दरखास्त लिई विगो भरिभराउको कारवाही अगाडि बढाएकै कारणबाट फैसला कार्यान्वयनको सम्पूर्ण कामकारवाही कानूनविपरीत हो भन्न नसकिने । <p style="text-align: center;">नारायणप्रसाद नेम्वाङ्ग विरुद्ध रघुवीर नेम्वाङ्ग समेत, उत्प्रेषण नेकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८१७, पृष्ठ ६८३, संयुक्त इजलास</p>
९५.	<ul style="list-style-type: none"> ■ अधिकृत वारेसनामा कायम रहने अवधि कितान नगरी दिएको अवस्थामा दिनेले बदर नगराए वा मुद्दा परी बदर नभएसम्म त्यस्तो अधिकृत वारेसनामा स्वतः निष्क्रिय हुन नसक्ने । ■ वारेसनामा गरिदिने व्यक्ति नै परलोक भएको अवस्थामा त्यस्तो परलोक भइसकेको व्यक्तिको वारेसनामा जीवित छ भन्न नमिल्ने । ■ अधिकृत वारेसनामा विशेष प्रकृतिको हुने हुँदा अधिकृत वारेस दिने व्यक्ति जीवित रहेको र उबाट वारेसनामा बदर नभएमा त्यस्तो अधिकृत वारेसनामा तोकिएको कार्यसम्पादन नभएसम्म त्यसको अस्तित्व कायमै रहेको मान्नु पर्ने । ■ केवल अधिकृत वारेसनामा पुरानो भयो भन्ने आधारमा विलम्ब भयो भन्न नमिल्ने । ■ दरपीठबाट मार्का पच्यो भनी दरपीठ आदेश विरुद्ध दरपीठ भएको भोलिपल्ट नै निवेदन लिई अदालत प्रवेश गरेको अवस्थामा विलम्बको सिद्धान्त आकृष्ट नहुने । ■ कसैलाई कसैको कामबाट मार्का पच्यो वा हक अधिकारमा आघात भयो भने त्यस्तो मार्का परेको समयबाट सहज अनुमान गर्न सकिने अवधि वा कत्तिको विलम्ब हुन सक्छ भन्ने अवधि भन्दा पनि अत्याधिक विलम्ब गरेको अवस्थामा आफ्नो अधिकारप्रति सजग नहुने सुतेर बस्ने विरुद्ध यो सिद्धान्त आकृष्ट हुने । <p style="text-align: center;">मीमबहादुर मादेन विरुद्ध मालपोत कार्यालय, तेहथुम, परमादेश नेकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८१९, पृष्ठ ६९३, संयुक्त इजलास</p>
९६.	<ul style="list-style-type: none"> ■ पुनरावेदन गर्न पाउने गरी कानूनले नै अधिकार दिइरहेको अवस्थामा सोहीअनुरूप पुनरावेदन पर्ने अवधि बाँकी छ वा छैन भन्ने समेतका विषयमा यथार्थ तथ्य बुझी कानूनको रीत पुऱ्याई पुनरावेदन परे नपरेको यकीन गरी एकैपटक आफ्नो तहबाट निरोपण गर्नु पुनरावेदन सुन्ने अदालतको कानूनी कर्तव्य हुने । ■ कानूनबमोजिम पुनरावेदनको म्याद जारी नहुँदै पुनरावेदन अदालतबाट केवल वादीको पुनरावेदनको रोहबाट भएको फैसलाले प्रतिवादीको पुनरावेदन गर्न पाउने कानूनी हकलाई संकुचित, नियन्त्रित वा निष्प्रभावी बनाउन नहुने । ■ कुनै एउटा विवादमा कुनै एकतहको अदालतबाट दुईवटा फैसला हुन सक्तैन । कुनै

	<p>कार्यविधिगत त्रुटि वा अदालतको भूल वा गल्तीबाट एउटै विवादमा पनि पहिले एकप्रकारको फैसला भए पनि पछि कानूनबमोजिमको प्रक्रिया पूरा गरी सोही विवादमा उही तहको अदालतबाट अर्को फैसला हुन गएको रहेछ भने विवादित विषयको निरोपण गर्ने सिलसिलामा विवादका दुवैपक्षलाई बुझी दुवै पक्षको कुरा सुनी प्रमाणको मूल्याङ्कन गरी भएको पछिल्लो फैसलालाई नै सो तहको अदालतबाट भएको आधिकारिक फैसला मान्नुपर्ने ।</p> <p style="text-align: center;">शिवनाथ साह कानून विरुद्ध विश्वनाथ साह कानून, अंश दत्त नेकाप २०६९, अङ्क ५, निर्णय नम्बर ८८२०, पृष्ठ ६९७, पूर्ण इजलास</p>
९७.	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै पनि मुद्दामा अन्तिम निर्णय भए पछिसम्म पनि फैसलाले चाहेको काम, कुरा सम्बन्धित पक्षले पूरा नगरेमा अदालतले सो फैसला कार्यान्वयन गराई सो काम कुरा गर्न लगाउँछ र फैसला कार्यान्वयनको प्रक्रिया सम्पन्न हुन्छ । तर सम्पत्तिसम्बन्धी विवादमा मुद्दा चल्दाचल्दै विवादित सम्पत्ति खरीद-बिक्री हुँदै गयो भने त्यसपछि हुने फैसला कागजमा मात्र सीमित रहने र सोको कार्यान्वयनको प्रक्रिया प्रारम्भ नै हुन नसक्ने । ■ अन्तिम फैसलापछि मात्र फैसला कार्यान्वयन प्रारम्भ हुन्छ र सो अवधिमा मात्र भएको कारोवारको हकमा जिल्ला अदालत नियमावली, २०५२ को नियम ७८(क) आकर्षित हुन्छ भन्नु सो नियमावलीको संकुचित व्याख्या मात्र नभई अव्यवहारिक र नियमावलीको उद्देश्यविपरीत हुने । ■ मुद्दा परिरहेको सम्पत्तिमध्ये कुनै पनि सम्पत्ति मुद्दा चल्दाचल्दै वा फैसला कार्यान्वयन नहुँदै हक हस्तान्तरण गरे गराएमा जिल्ला अदालत नियमावली, २०५२ को नियम ७८ (क) आकर्षित हुने । <p style="text-align: center;">सावित्री राई विरुद्ध एकमाया वस्नेत समेत, उत्प्रेषण परमादेश नेकाप २०६९, अङ्क ६, निर्णय नम्बर ८८८८, पृष्ठ ९६९, संयुक्त इजलास</p>
९८.	<ul style="list-style-type: none"> ■ ठहर खण्डमा प्रमाणहरूको मूल्याङ्कन पछि के कसले कति हक पाउने भन्ने सन्दर्भमा न्यायकर्ताको राय अभिव्यक्त भएको हुन्छ । विवादको निर्व्याज ठहर खण्डमा हुने हुँदा के निर्णय भयो भन्ने कुरा ठहर खण्डबाट नै प्रष्ट हुन आउँदछ । तपसील खण्ड भनेको फैसला कार्यान्वयन सन्दर्भमा सहज वनाउन विस्तृत रूपमा उल्लेख गरी प्रष्टता ल्याउनका लागि उल्लेख गरिनेसम्म हो । तपसील खण्डको आधार नै ठहर खण्ड हो र ठहर खण्ड भन्दा बाहिर तपसील खण्ड जान नसक्ने । ■ अड्डावाट भएको भूलको कारण तपसील खण्डमा छूट हुन गएको अवस्थामा पाउने अंश भागको जग्गा फैसलाको तपसील खण्डमा छूट भएको कारणबाट उक्त अंशमा हकै नहुने भन्न नमिल्ने । ■ हक बेहकको प्रश्न अदालतको फैसलाको ठहर खण्डबाट निष्पादित हुने विषय हो । ठहर खण्डमा हक कायम गरिएको सम्पत्तिमा हकभोग गर्ने अधिकारलाई तपसील खण्डमा उल्लेख नभएकै कारणबाट निष्प्रयोजित वा निष्प्रभावी तुल्याउन नमिल्ने । ■ ठहर खण्डबाट निष्पादित इन्साफको विषयलाई तपसील खण्डमा अधुरो रूपमा उल्लेख गर्नु भनेको सामान्य त्रुटि नै मान्नु पर्दछ । त्यस्तो त्रुटिलाई न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा १९(२) ले सच्याउन कुनै निश्चित हदम्याद नभएकोले अदालतलाई त्यस्तो सामान्य भूल वा त्रुटि सच्याउन कुनै बाधा नदेखिने र दण्ड सजायको ६१ नं.

	<p>कार्यान्वयन तर्फको विषयमा भएको कानून हुँदा सामान्य त्रुटि वा भूल सच्याउन ऐ. दण्ड सजायको ६१ नं. आकर्षित समेत नहुने ।</p> <p>गन्धियादेवी कनुइन विरुद्ध जगदेव साह कानून समेत, अंश दर्ता नैकाप २०६९, अङ्क ६, निर्णय नम्बर ८८५२, पृष्ठ १००७, संयुक्त इजलास</p>
९९.	<ul style="list-style-type: none"> ■ सर्वोच्च अदालतको पुनरावेदकीय क्षेत्राधिकारलाई क्रमशः हलुका गर्दै लैजाने विधायिकाको मनसाय रहेको तथ्य विधायिकी इतिहासबाट स्पष्ट देखिएको अवस्थामा विधायिकाको उक्त मनसायविपरीत हुने गरी न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा ९ को व्यवस्थाको प्रयोग गर्न नमिल्ने । ■ न्याय प्रशासनसम्बन्धी केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्न बनेको ऐन, २०६७ द्वारा संशोधित न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा ९ को उपदफा (१) को खण्ड (ग) को कानूनी व्यवस्थाअनुसार शुरु अदालत, निकाय वा अधिकारीबाट तीन वर्षभन्दा कम सजाय गरेको र पुनरावेदन अदालतले सो सजाय उल्टी वा केही उल्टी गरेको अवस्थामा पुनरावेदन अदालतको उक्त फैसलाउपर यस अदालतमा पुनरावेदन लाग्न नसक्ने । ■ पुनरावेदन अदालतबाट वादी र प्रतिवादीहरूमध्ये ज-जसको हकमा एकैपटक फैसला भएको छ सो आधारमा एकैचोटि फैसला भएकाको हकमा यस अदालतमा पुनरावेदन लाग्ने र नलाग्ने निष्कर्ष निकाल्नु पर्दछ, भन्ने न्याय प्रशासन ऐन २०४८ को दफा ९ को मनसाय भएकाले भविष्यमा के कस्तो होला भन्ने अनुमानको आधारमा अमुक प्रकारको निष्कर्ष निकाल्न नमिल्ने । <p>नेपाल सरकार विरुद्ध ज्योति राई, मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार नैकाप २०८१, अङ्क ७, निर्णय नम्बर ८८५८, पृष्ठ १०५७, संयुक्त इजलास</p>
१००.	<ul style="list-style-type: none"> ■ लिलामको प्रक्रिया पूर्ण रूपमा सम्पन्न नभै सो प्रक्रिया अपरिपक्व (Premature) रहेको अवस्थामा दावीको सम्पत्तिमा कानूनी हक सिर्जना भएको मान्न नमिल्ने । ■ लिलामी प्रक्रिया समाप्त नभएसम्म सो प्रक्रिया जुनसुकै चरणमा रहे पनि जहिलेसुकै आफ्नो ऋण तिरेर आफ्नो सम्पत्तिको सुरक्षा गर्ने वा सम्पत्ति फिर्ता लिने प्राथमिक अधिकार ऋणीमै रहने । ■ बोलपत्र दाताले पूरा रकम दाखिल गरी चलनपूर्जी प्राप्त गरिसकेको अवस्थामा मात्र लिलामी प्रक्रिया समाप्त भएको मान्नुपर्ने हुन्छ । सो अवस्था नआउँदै ऋणीले ऋण तिरिसकेको र सो हिसाब राफसाफ गरी मिलापत्रबापत ऋणीबाट दस्तूर बुझिसकेको अवस्थामा ऋणीले ऋण तिर्न पाउँदैन भन्न नमिल्ने । ■ अदालतमा प्रवेश गर्दाको समयमा स्थापित भैसकेको कानूनी हकको प्रचलनका लागि अन्य उपाय नभए वा अन्य प्रभावकारी उपाय नभएमा मात्र यस अदालतले असाधारण अधिकारक्षेत्रको प्रयोग गरी आदेश जारी गर्नुपर्ने हो । अनिश्चित, सम्भावित, विवादित वा अस्पष्ट हकहितको सम्बन्धमा असाधारण अधिकार प्रयोग गरी आदेश जारी गर्न नमिल्ने । <p>पुष्पा रावल रायमाग्गी विरुद्ध नेपाल बैंक लिमिटेड, के.का.समेत, उत्प्रेषण परमादेश नैकाप २०६९, अङ्क ७, निर्णय नम्बर ८८६१, पृष्ठ ११११, संयुक्त इजलास</p>
१०१.	<ul style="list-style-type: none"> ■ मुलुकी ऐन अ.व. १७९ नं. मा वेरीतसँग डिसमिस भएकोमा सो वेरीत भएको कुरामा पुनरावेदन लाग्न सक्ने भन्ने कानूनी प्रावधान रहेको हुँदा जालसाज मुद्दा वेरीतसँग

	<p>डिसमिस भएको अवस्थामा उक्त अ.व. १७९ नं. को कानूनी प्रावधानअनुसार पुनरावेदन लाग्न सक्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ जिल्ला अदालतबाट डिसमिस फैसला भैसकेको मुद्दाको रोहमा मुलुकी ऐन अ.व. १७ नं. बमोजिम परेको निवेदनको आधारमा पुनरावेदन अदालतमा भएको अन्तर्कालीन आदेश बदर गर्नुको कुनै औचित्य नहुने । ■ निवेदन दावीमा उल्लिखित मुद्दा जिल्ला अदालतबाट डिसमिस फैसला भैसकेको अवस्थामा वेरीतसंग डिसमिस भएको अवस्थामा अ.व. १७९ अनुसार पुनरावेदन लाग्न सक्ने कानूनी उपचारको व्यवस्था भैरहेकाले सो सम्बन्धमा दावीअनुसार विचार गर्न नमिल्नुको साथै सम्बन्धित जालसाजी मुद्दा जिल्ला अदालतबाट फैसला समेत भैसकेको अवस्थामा सो मुद्दा सम्बन्धमा भएको अन्तर्कालीन आदेशउपर रिट निवेदनको माध्यमबाट हेरिनु औचित्यपूर्ण नदेखिने । <p>अभिकादेवी साह समेत विरुद्ध पुनरावेदन अदालत राजविराज समेत, उत्प्रेषण परमादेश नैकाप २०६९, अङ्क ७, निर्णय नम्बर ८८६४, पृष्ठ ११४१, संयुक्त इजलास</p>
१०२.	<ul style="list-style-type: none"> ■ विधायिकाको विवेकअनुसार निर्माण भएको कानूनको प्रयोग सो कानून निर्माण गर्दा विधायिकाद्वारा अपेक्षा गरेअनुरूप नै हुनुपर्ने र सोको अन्तिम परीक्षण गर्ने संवैधानिक दायित्व यस अदालतलाई प्रदान गरी असाधारण अधिकारक्षेत्रसमेतको सुनिश्चित व्यवस्था भएको अवस्थामा कानूनको त्रुटिलाई अनदेखा (Overlook) गर्नु मनासिब नहुने । ■ कानूनी त्रुटिको प्रश्न पुनरावेदन पत्रमा वा यस अदालतमा दायर गरिएको रिट निवेदनमा उल्लेख नगरेको वा नउठाइएको भन्ने मात्र आधारमा विशुद्ध कानूनी प्रश्नका हकमा यस अदालतले विचार गर्न नसक्ने भन्न नमिल्ने । ■ अधिकारक्षेत्र र विधिसम्मत प्रक्रियाका प्रश्न तथ्यका नभई कानूनी प्रश्न हुन् । कानूनद्वारा निर्धारित प्रक्रियाको परिपालना नगरी कुनै पनि व्यक्तिको हक अपहरण गर्न नसकिने । ■ निर्णय कानूनद्वारा निर्धारित प्रक्रियाअनुसार नभएको प्रथमदृष्टिमै देखिन्छ भने यो प्रश्न निवेदकले पुनरावेदन पत्र वा रिट निवेदनमा उल्लेख नगरेको भन्दैमा गैरकानूनी निर्णयले स्वतः वैधता वा कानूनसम्मत निर्णयको रूप ग्रहण गर्न सक्ने । ■ चुनौती दिइएको निर्णयको परीक्षण गर्दा विचारणीय कानूनी प्रश्नका हकमा निवेदनमा नलेखिएको भन्ने मात्र आधारमा सो प्रश्नमा प्रवेश गर्न मिल्दैन भन्न कानूनसंगत नहुने । <p>मंगलबहादुर थापा विरुद्ध गृह मन्त्रालय समेत, उत्प्रेषण परमादेश नैकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८८१, पृष्ठ ११००, संयुक्त इजलास</p>
१०३.	<ul style="list-style-type: none"> ■ थाहा पाएको कुराको निर्धारण दर्ता बदरको दावी लिने पक्षको अनुकूलता वा सुविधाअनुसार हुने नभई सो कुरा प्रत्येक मुद्दाको तथ्य, सम्बन्धित पक्ष वा व्यक्तिले सो दर्ताको तथ्य थाहा पाउन सक्ने घटना, अवस्था र परिस्थितिको विद्यमानताबाट हुने कुरा हो । त्यसैले जग्गा पजनीको १७ नं. बमोजिम कुनै जग्गाको दर्ता बदर तर्फ नालिस गर्ने प्रयोजनको लागि वादी या दावीकर्ताले यो यस परिस्थिति र अवस्थाले यस मितिमा सो कुरा थाहा पाएको भन्ने तथ्यलाई प्रथमतः आधार प्रमाणसहित स्थापित गर्न सक्नुपर्ने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ आफ्नो सुविधा र अनुकूलताअनुसार कुनै अमुक मितिमा सम्बन्धित लिखतको नक्कल सारी थाहा पाएको भन्ने देखाई जग्गा पजनीको १७ नं. को हदम्याद समाई जहिलेसुकै पनि दर्ता बदरको दावी लिन नपाइने । ■ थाहा पाएर पनि निर्धारित समयावधिभित्र कानूनी उपचारप्रति उदासीन रहने व्यक्तिलाई आफूखुशी वा काल्पनिक घटनाक्रम देखाई जहिलेसुकै अदालत प्रवेश गर्न वा नालिस गर्न दिने व्यवस्था भने होइन । त्यसैले अदालतले आफूसमक्ष पेश भएको विवादको विषयवस्तुको निरोपण गर्नुभन्दा अगाडि सो विवाद कानूनद्वारा निर्धारित समयसीमा वा हदम्यादभित्र आफूसमक्ष प्रस्तुत गरिएको छ, छैन भन्ने प्राथमिक प्रश्नको निरोपण गर्नुपर्ने । ■ कानूनको परिधि वा हदम्यादभन्दा बाहिर गई वा हदम्यादविहीन अवस्थामा अदालत प्रवेश गराइएको विवादमा अदालतले अन्य तथ्यभित्र प्रवेश गरी विवादित प्रश्नहरूको निरोपण गर्नुपर्ने अवस्था नहुने । <p>डम्बरकुमार नेयोछटाङ लिम्बू समेत विरुद्ध गंगामाया सेन्दाङ लिम्बू, नापी दर्ता बदर दर्ता नैकाप २०६९, अङ्क ९, निर्णय नम्बर ८८८८, पृष्ठ १३२८, पूर्ण इजलास</p>
<p>१०४.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ एउटै जग्गाको विषयमा लिखत बदर मुद्दा र जालसाजी मुद्दा दायर भई लगाउमा रहेको अवस्थामा दुवै मुद्दाहरूलाई निरपेक्षरूपमा छुट्ट्याएर बिलकुलै भिन्नभिन्न रूपमा हेर्न मिल्ने हुँदैन । लिखत बदर मुद्दा र जालसाजी मुद्दाको प्रकृति र प्रयोजन केही हदसम्म छुट्टाछुट्टै हुने भए तापनि दुवै मुद्दाहरू एउटै कार्य कारण वा जरियाबाट खडा भएका हुँदा दुवै मुद्दाहरू परस्पर सम्बन्धित र अन्तरप्रभावी हुने । ■ लगाउमा रहेको कुनै मुद्दामा मुद्दाको तथ्यको आधारमा लिखत बदर हुनु र जालसाजी नठहर्नु स्वाभाविक र अर्थपूर्ण नै हुनसक्ने हुन्छ । तर कुनै मुद्दामा जालसाजी ठहर्नु तर लिखत चाहिँ बदर नहुनु प्रयोजनहीन र निरर्थक हुनजाने । <p>चन्दीदेवी सादत समेत विरुद्ध गोविन्दराम रंगटा समेत, लिखत बदर दर्ता बदर नैकाप २०६९, अङ्क ९, निर्णय नम्बर ८८८७, पृष्ठ १३९८, संयुक्त इजलास</p>
<p>१०५.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ अ.बं. ७२ ले गरेको कानूनी व्यवस्थाबाट लेखिए भन्दा बढ्ता कुरा एउटै फिरादपत्रमा लेखी ल्याएको रहेछ भने सो हदसम्मका कुरामा इन्साफ गर्न नपर्ने भनी सम्बन्धित सेवाग्राहीलाई सूचना दिनुपर्ने “फिरादवालालाई थाहा हुना निमित्त सोही फिरादपत्रको भरपाई लेखिदिनुपर्छ” भन्ने वाक्य यस नम्बरमा समायोजन गरेबाट प्रष्ट भएकाले अड्डा अदालतले ग्रहण गरिसकेको नालिस सबूद प्रमाणको मूल्याङ्कन तथा हकदैया हदम्याद समेतका प्रश्नबाट जे ठहर्छ सोहीबमोजिम इन्साफ हुनैपर्ने । ■ फोटोहरू लिखत प्रमाण हुन् । नेपाल कानून व्याख्या सम्बन्धी ऐन, २०१० को दफा २(घ) द्वारा निर्धारित परिभाषाका अतिरिक्त प्रमाण कानूनका विश्वव्यापी मान्यताका कारणबाट फोटोहरू लिखत प्रमाणको कोटीमा पर्दछन् । विधिसम्मत प्रक्रियाबाट मिसिलमा संलग्न हुन पुगेका फोटोहरूका हकमा समेत अ.बं. ७८ आर्कषित हुने । ■ पुरातन मस्यौदाहरूमा “कागज” भन्ने शब्द प्रयोग हुँदा आधुनिक मस्यौदामा “लिखत” भन्ने शब्द लेखिएको छ भन्दैमा लिखत भन्नु र कागज भन्नु फरक हुन् भन्ने अर्थ गर्न नमिल्ने । ■ जानकारीमा आएका फोटो सम्बन्धित जग्गाका होइनन् भन्ने समेतका आधारमा चुनौती

	<p>दिएको अवस्थामा अ.बं. १७१ बमोजिम नाप जाँच गराउनु पर्दथ्यो । अ.बं. १७१ को नाप नक्सा जाँचबुझ अदालतले न्यायिक निष्कर्षमा पुग्न आफ्नो सन्तुष्टिका लागि अदालतका प्रतिनिधिलाई विवादस्थलको वस्तुगत अध्ययन गर्न पठाउन अवलम्बन गरिने कार्यविधि भएकाले लिखत प्रमाणका रूपमा रहेका फोटोहरूमा मुद्दाका दुवै पक्षको मुख मिलेको छ भने यिनले अ.बं. १७१ को आवश्यकता पूरा गर्न सक्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ न्यायिक निष्कर्ष निकाल्दा न्यायिक मनको विशिष्ट भूमिका हुन्छ । भूमिसम्बन्धी नियमअन्तर्गतका १ नं., २ नं., ४ नं. तथा ३ नं. अनुसूची भएपनि भूमिसम्बन्धी ऐनले नै मोहियानी हक प्राप्तिका लागि निषेध गरेको अवस्थामा ऐनकै व्यवस्थाले मान्यता पाउँछ । ऐनकै कार्यान्वयनको सुगमताका लागि नियम बन्ने हुँदा ऐनका प्रतिकूल नियम बन्न नसके जस्तै सो नियमअनुसार प्राप्त कागजातले कुनै कानूनी बल प्राप्त गर्न नसक्ने । ■ जसरी दूषित दर्ताले कुनै मान्यता पाउँदैन, यसका लागि हदम्याद बाधक बन्दैन त्यसरी नै दूषित प्रमाणको कुनै औचित्य हुँदैन । कानूनविपरीतको दूषित प्रमाणले कसैलाई कानूनी हक प्रदान गर्न नसक्ने । <p style="text-align: center;">गणेश साह कलतावर विरुद्ध दुस्सा तुरहा, मोही नामसारी नेकाप २०६९, अङ्क १०, निर्णय नम्बर ८१०५, पृष्ठ १५६७, संयुक्त इजलास</p>
१०६.	<ul style="list-style-type: none"> ■ सारवान कानूनद्वारा प्रदत्त हक र अधिकार हनन् भएमा कार्यविधि कानूनले निर्दिष्ट गरेको रीत र तरिकाअनुसार प्रचलन गराइन्छ । सारवान कानूनद्वारा सिर्जित हक र अधिकार प्रचलन गराउन तोकिएको रीत नपुगेमा अदालतले हक तथा अधिकार प्रचलन गराउन सक्ने अवस्था रहँदैन । हक र अधिकार सिर्जना गर्ने ऐन (कानून) मा हक र अधिकार प्रचलन गराउने कार्यविधि समावेश भएको रहेछ भने सोही कानूनमा उल्लिखित कार्यविधि अवलम्बन गरी हक प्रचलन गराउनु पर्ने हुन्छ । सो कानूनमा कार्यविधि समावेश भएको रहेनछ भने छुट्टै कानूनमा समावेश भएको कार्यविधि अवलम्बन गरी अदालतले हक अधिकार प्रचलन गराउनु पर्ने । ■ सारवान कानूनमा फैसला कार्यान्वयनको क्रममा दिइने निवेदनका हकमा तथा सोको कार्यविधिको व्यवस्था नभएको अवस्थामा सामान्य ऐन भएका नाताले मुलुकी ऐन, अ.बं. ८३ नं को कार्यविधि स्वतः आकर्षित हुने । ■ तहसीलदारले गर्ने आदेश मुद्दा मामिलाको प्रश्नमा गर्ने आदेश नभई फैसला कार्यान्वयनमा उपस्थित प्रश्नमा गरिने आदेश मात्र हो । यसमा प्रक्रिया वा रीत पुगे नपुगेको प्रश्न मात्र सान्दर्भिक हुने । ■ तल्लो तहका न्यायिक निकाय, अर्धन्यायिक निकाय वा कुनै प्रशासनिक निकायले आफ्नो कार्यसम्पादन गर्ने सिलसिलामा अन्य कुराका अतिरिक्त कुनै निर्णय गर्नका लागि निर्धारित कार्यविधि पालना नगरी आदेश वा निर्णय गरिएको भएमा, निर्णय वा आदेश गर्दा निर्णय वा आदेश गर्ने अधिकारीले सो आदेश समेतमा प्रत्यक्ष गल्ती वा त्रुटि गरेको सम्बन्धित मिसिलबाट देखिएमा त्यस्तो निर्णय वा आदेश यस अदालतले उत्प्रेषणको आदेश जारी गरी बदर गर्न सक्ने । ■ फैसलाले स्पष्ट रूपमा भरी पाउने भनी ठहर गरेको अवस्थामा सो फैसला कार्यान्वयनमा अवरोध भएमा त्यसले सम्बन्धित पक्षलाई न्याय दिलाउन सक्दैन । अतः

	<p>स्पष्ट कानूनी त्रुटिको अभावमा लेनदेन मुद्दाको फैसला कार्यान्वयन हुन नपाउनु न्यायिक क्रिया हुन नसक्ने ।</p> <p>मोहम्मद अययुव हलवाई विरुद्ध हविउल रहमान शेष समेत, उत्प्रेषण परमादेश समेत नेकाप २०६९, अङ्क १०, निर्णय नम्बर ८९०६, पृष्ठ १५७५, संयुक्त इजलास</p>
१०७.	<ul style="list-style-type: none"> ■ फैसलाको ठहर खण्ड नै अदालतको निर्णय हो । सो निर्णयलाई कार्यान्वयन गर्न तथा निर्णयबाट स्वाभाविक रूपमा निस्कने कोर्टफी फिर्ता, दण्ड जरीवाना, विगो आदि कार्यान्वयन गर्नलाई सहयोग पुऱ्याउन तपसील खण्ड लेखिन्छ । तपसील खण्डले निर्णयको स्थान लिन नसक्ने । ■ ठहर खण्ड र तपसील खण्ड बाभिए ठहर खण्ड नै मान्य हुन्छ । ठहर खण्डमा उल्लेख नभएका वा विवेचना नभएका कुरा तपसील खण्डमा उल्लेख हुन सक्दैनन्, यदि भएको रहेछ भने समेत त्यसले कुनै मान्यता पाउन नसक्ने । ■ ठहर खण्डको विपरीत वा सो बाभिने गरी तपसील खण्ड लेखेमा कानूनविपरीत हुन्छ । तपसील खण्डमा भएका सामान्य भाषिक त्रुटि, लेखाइ वा टाइपको गल्ती वा कुनै शब्द ठहर खण्डभन्दा भिन्न हुन गएमा ठहर खण्डको विपरीत नहुने गरी सच्याउन वा सुधार गर्न सकिन्छ । तर इन्साफमा नै फरक हुने गरी, ठहर खण्डमा लेखिएको निर्णयसँग बाभिने गरी विरोधाभाषपूर्ण ढंगले लेखिएको तपसील खण्डले मान्यता पाउन नसक्ने । ■ संविधान वा कानूनमा भएको व्यवस्थाको अधीनमा रही अदालत वा अधिकारीले आफ्नो अधिकारक्षेत्र ग्रहण गर्ने गर्दछ । सोअनुसार अधिकार सम्पन्न भए नभएको निश्चित गरेपछि मात्र निर्णयरूपी निष्कर्षमा पुगनुपर्ने हुन्छ । अरुको अधिकार प्रचलन गराउनेले पहिला आफ्नो अधिकारको विस्तार र सीमाप्रति सजग र सचेत रहनु पर्दछ । कुनै निर्णयकर्ता, अदालत वा निकायले अर्काको अधिकारक्षेत्र वा क्षेत्राधिकारको अतिक्रमण गर्न नहुने । ■ अनाधिकृत निकायबाट भएका निर्णय प्रभावहीन शून्य भई बदर हुने कानूनी व्यवस्था अ.व. ३५ नं. मा भएको हुँदा यसका अतिरिक्त प्रस्तुत मुद्दामा प्रमाणको रूपमा पेश भएको फिल्डबुक उतारको लेखाईको न्यायोचित विवेचना नभएको र पारीत नै नभएको अपारीत लिखत विवादित जग्गाको हकको शंकारहित स्रोत हुन नसक्ने । <p>आनन्दबहादुर श्रेष्ठ विरुद्ध कैलाश बदीनाथ प्रभृति सदावर्त निजी गुठी समेत, रैकर दर्ता सेस्ता बदर, गुठी हक कायम नेकाप २०६९, अङ्क १०, निर्णय नम्बर ८९०७, पृष्ठ १५८३, संयुक्त इजलास</p>
१०८.	<ul style="list-style-type: none"> ■ अदालतको आदेशको ठहर खण्डमा स्पष्ट रूपमा निवेदकको हित एवं विपक्षको दायित्व समेत किटान गरी उल्लेख भएको वाक्यांशहरू अदालतको आदेश हुने र त्यस्तो आदेशको कार्यान्वयन हुनुपर्ने हुन्छ । त्यस्तो आदेश केवल प्रासंगिक कथन हो वास्तविक आदेश नै होइन भनी कार्यान्वयन गर्न इन्कार गर्नु गैरजिम्मेवारपूर्ण कार्य हुनुका साथै अदालतको अन्तिम आदेशको अवमूल्याङ्कन समेत हुने हुँदा अदालतको आदेशको अवज्ञा गरेको मान्नुपर्ने हुन्छ । अदालतको आदेशमा अधिकार र दायित्व किटान गरी व्यक्त भएका शब्दावली अदालतको कार्यान्वयन हुनुपर्ने आदेश हो भन्ने कुरा सर्वसाधारण जोसुकैले पनि जान्नु र बुझ्नु पर्ने । ■ राष्ट्रिय ध्वजावाहक विमान कम्पनी नेपाल वायुसेवा निगमका महाप्रबन्धक तथा सञ्चालक जस्तो गरिमामय पदमा बसेका पदाधिकारीहरू भएको अवस्थामा गरिमामय

	<p>पदमा वसेका पदाधिकारीहरूले अदालतको आदेशको अवमूल्यन हुने गरी स्पष्ट आदेशलाई प्रासंगिक कथन हो, आदेश होइन र कार्यान्वयन गर्नु पदैन भन्नु सरासर अदालतको अन्तिम आदेशको अवज्ञा गरेको मान्नुपर्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> सार्वजनिक संस्थामा रहेका पदाधिकारीले नै अदालतको आदेशको अवज्ञा गर्दा अदालतले आफ्नो आदेशको कार्यान्वयन गर्न कुनै वास्ता नगर्ने हो भने अदालत प्रतिको जनआस्थामा प्रतिकूल असर पर्ने । <p style="text-align: center;">सुवास वस्न्यात विरुद्ध सुगातरत्न कंशाकार समेत, अदालतको अपहेलना नेकाप २०६९, अङ्क १०, निर्णय नम्बर ८९०८, पृष्ठ १५९१, संयुक्त इजलास</p>
<p>१०९.</p>	<ul style="list-style-type: none"> कार्यविधि कानूनले तोकेको प्रक्रियाअनुसार निर्णय गर्दा व्यक्तिको सारवान हकमा असर पर्नु स्वाभाविक हुन्छ, त्यसरी अदालतबाट उपचार प्रदान गर्दा सारवान हकमा असर पदैमा कार्यविधिसम्बन्धी कानूनलाई कार्यविधि कानून होइन भन्न नमिल्ने । मुद्दा चल्दाचल्दैको अवस्थामा भएको लेनदेनलाई बदर गराउन न्याय प्रशासन ऐनअन्तर्गत पुनः शुरु फिराद गर्नुपर्ने दोहोरो भन्नुबाट मुक्त गरी जिल्ला अदालत नियमावली, २०५२ को नियम ७८क. ले सहज उपचारको मार्गसम्म प्रशस्त गरेकोले कानूनी उपचार प्रदान गर्दा सारवान हकमा असर पर्छ भन्ने आधारले कार्यविधिसम्बन्धी कानूनलाई कार्यविधि कानून होइन भन्न नमिल्ने । नियम ७८क. अन्तर्गत निर्णय गर्दा विवादित सम्पत्तिको विषयमा पहिले मूल मुद्दाबाट एक पटक अन्तिम भई विवादित सम्पत्तिको हक बेहकको सम्बन्धमा टुङ्गो लागि सकेको फैसलाको ठहर निर्णयको परिधिभित्र रहेर निर्णय गर्नुपर्ने । लिनेदिने व्यक्तिहरू पहिले चलेको मुद्दाका पक्षहरू नभए पनि विवादित सम्पत्तिको विषयमा अदालतको निर्णय पहिले भै न्यायाधीशको इजलासबाट सम्पत्ति लिनेदिने व्यक्तिहरूलाई बुझी सबूद प्रमाणहरू केलाई निर्णय हुने र सो उपर चित्त नबुझेमा पुनरावेदन गर्ने हक समेत सुरक्षित हुने भएकोले त्यसबाट व्यक्तिको सारवान अधिकारमा असर परेको नै भएपनि अन्यथा भन्न नमिल्ने । कार्यविधिसम्बन्धी कानूनले व्यक्तिलाई दण्ड सजाय गर्ने वा व्यक्तिको हक अधिकारको सिर्जना नगर्ने हुँदा कार्यविधिसम्बन्धी कानूनलाई कानून लागू भएको मितिभन्दा अगाडिदेखि नै लागू हुने गरी अर्थात् पश्चात्दर्शी असर (Restrospective Effect) हुने गरी लागू गर्न सकिने । अदालतबाट भएको अन्तिम फैसला कार्यान्वयनमा मुद्दा चल्दाचल्दैको अवस्थामा भएको हक हस्तान्तरणले उत्पन्न भएको समस्यालाई निराकरण गर्न तथा फैसला कार्यान्वयनलाई सरल एवं सहज बनाउन जिल्ला अदालत नियमावली, २०५२ को तेस्रो संशोधनद्वारा थप भएको नियम ७८क लाई अन्यथा व्याख्या गरी पुनः उक्त नियमावलीको व्यवस्थालाई अदालतको व्याख्याबाट निष्क्रिय तुल्याउनु उपयुक्त नहुने । जिल्ला अदालत नियमावली, २०५२ को नियम ७८क को व्यवस्था लागू हुनु भन्दा अगाडिको मितिमा हक हस्तान्तरण भएको कारणले मात्र सो सम्बन्धमा परेको निवेदनको तथ्यभित्र प्रवेश नगरी निवेदनलाई नै अस्वीकार गर्न नमिल्ने । <p style="text-align: center;">सुमित्रादेवी कनुइन समेत विरुद्ध मालपोत कार्यालय, पर्सा वीरगञ्ज समेत, उत्प्रेषण परमादेश , नेकाप २०६९, अङ्क ११, निर्णय नम्बर ८९१३, पृष्ठ १६३७, संयुक्त इजलास</p>

<p>११०.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ मुलुकी ऐन, अ.बं. ८६ नं. मा वर्णित अन्तर्वस्तु प्रकट रूपमा नदेखिएसम्म अदालतबाट भएको फैसला अन्तिम भै बस्दछ र वस्तु पनि पर्दछ। कानूनबमोजिम भएको मिलापत्र अन्यथा भई बदर नभएसम्म त्यसले मुद्दाको निश्चित अन्त्यको प्रबन्ध गर्छ। अदालतबाट भएको मिलापत्र मिलापत्रकर्ताको वंशज वा नातेदारको माग बमोजिम बदर गर्दै जाने हो भने फैसला अन्तिमता (Finality of decision) को सिद्धान्तविपरीत हुन गई समग्र न्याय व्यवस्थाको स्थायित्वमा बाधा पुग्न जाने। ■ मिलापत्र भनेकै मुद्दाका पक्षहरूको ईच्छा र सहमतिको परिणामको दस्तावेज भएकाले सबै आन्तरिक ईच्छा र चाहना मिलापत्रमा प्रकट हुन सक्दैनन्। मिलापत्रमा उल्लिखित शर्तहरू मुद्दाका पक्षहरूको मञ्जूरी र सहमतिअनुरूप नै निर्धारण हुने गर्दछन्। ती शर्तहरूमा मुद्दाका पक्षहरू बाहेक अरु व्यक्तिको मञ्जूरीको जरुरत पनि पर्दैन। सम्बन्धित पक्षको मञ्जूरीले पाउनु पर्ने सम्पत्तिभन्दा घटिबढी हुने गरी मिलापत्र गर्ने भनी मिलापत्रको शर्तमा उल्लिखित गर्न सकिने हुनाले सम्पत्ति घटिबढी भएको भन्ने कारणबाट मात्रै मिलापत्र बदरको आधार हुन नसक्ने। <p style="text-align: center;">निराकार बजिमय समेत विरुद्ध मु.स. गरी आपना हकमा समेत सरोजनी बजिमय समेत, मिलापत्र बदर, अंश नामसारी</p> <p style="text-align: center;">नेकाप २०६९, अङ्क १२, निर्णय नम्बर ८९२९, पृष्ठ १७९५, संयुक्त इजलास</p>
<p>१११.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ फैसलाको जनाउ दिने अ.ब. १९३ नं बमोजिमको कानूनी व्यवस्था र अ.ब. १९७ नं. अनुरूप फैसलाको प्रतिलिपि सारेको मितिमध्येबाट पुनरावेदन गर्ने कानूनी व्यवस्थामध्ये जुनसुकै माध्यमबाट भएपनि मुद्दाका पक्षको तर्फबाट कानूनले निर्धारित गरेको म्यादभित्र पुनरावेदन पर्न आएको अवस्थामा कानूनले निर्धारित गरेको म्यादभित्रै पुनरावेदन दायर गरेको कुरालाई अन्यथा भन्न नमिल्ने। ■ एकपटक आफ्नो हकभोगको जग्गाको हस्तान्तरण गरी स्वेच्छाले आफूले सो हक परिवर्तन गरिसकेपछि त्यस्तो जग्गाको सम्बन्धमा कुनै उपयोग, छूट वा लाभ प्राप्त गर्ने अधिकार रहन नसक्ने। ■ प्राविधिक कारणले दर्ता हुन नसकेकै कारण हक निष्क्रिय गर्ने अधिकार नहुने। ■ निर्विवाद हक भोगको अवस्थाको विद्यमानता भएमा मात्र वास्तविक स्वामीले आफ्नो स्वामित्व हस्तान्तरण गर्न सक्ने हुन्छ। गैरस्वामीले स्वामित्व हस्तान्तरण गर्ने अवस्था नभएसम्म गैरस्वामीबाट हस्तान्तरण भएको स्वामित्वलाई कानूनतः मान्यता प्राप्त गरेको सम्झन नमिल्ने। ■ एकपटक कानूनतः आफ्नो स्वामित्वको हक टुटाई स्वामित्व परिवर्तन गरिसकेपछि दा.खा हुन नसकिरहेकै कारणबाट सो जग्गाको स्वामित्व आफूमा अर्न्तनिहीत छ भनी जग्गा धितो राख्न मञ्जूरी दिई जग्गा धितोमा राखी ऋणीले ऋण चुक्ता गर्न नसकेकै कारण लिलाम गरेको र सो लिलाम रीतपूर्वक भएकै कारण तेस्रो पक्षले स्वामित्व ग्रहण गर्न नसक्ने। <p style="text-align: center;">गोदावरीदेवी राजपुतनी समेत विरुद्ध शम्भु नारायणसिंह राजपुत समेत, लिलाम बदर दर्ता बदर दर्ता कायम</p> <p style="text-align: center;">नेकाप २०६९, अङ्क १२, निर्णय नम्बर ८९३९, पृष्ठ १८०९, संयुक्त इजलास</p>
<p>११२.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ लिलामसम्बन्धी कारवाहीको सार्वजनिक सूचना पत्रिकामा प्रकाशित गरी डाँक लिलाम वहावद्वारा वही डाँक बोल्नेलाई लिलाम गरेको तथ्यलाई अन्यथा भन्न नमिल्ने।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ लिलामको डाँक नेपाली नागरिक जो जसले पनि बोली लिन सक्ने हुँदा सबै भन्दा वढी डाँक बोली लिलाम जग्गा स्वीकारेकोलाई गैरकानूनी भन्न नमिल्ने । ■ सार्वजनिक रूपमा बोलपत्र आह्वान गरी वढावढ गरी लिलाम गरिएको अवस्थामा न्यूनतम मूल्य कायम गरिएको अङ्कको प्रभावकारी भूमिका रहँदैन । धितो राखिएको जेथा जग्गाको धितो राख्दा कायम गरिएको मूल्याङ्कन भन्दा कम मूल्याङ्कन भएको भन्ने नहुँदा अन्यायपूर्ण र गैरकानूनी ढंगले मूल्याङ्कन गरी लिलाम भएको भन्न नमिल्ने । ■ लिलाम भै दा.खा.दर्ता समेत भइसकेको अवस्थामा लिलाम बदरको लागि सम्बन्धित जिल्ला अदालतमा उजुरी लिई जान सक्ने हुँदा वैकल्पिक उपचारको मार्ग हुँदाहुँदै असाधारण अधिकारक्षेत्रबाट बोल्न नमिल्ने । ■ ऋणीले ऋण लिंदाकै अवस्थामा धितो राखिएको जग्गाको समय सीमाभित्र ऋण नतिरे सो धितो जग्गाबाट असूल गरी लिनु भनी मञ्जुरी गरी हक परित्याग गरेको समेतका अवस्थामा कानूनी प्रक्रियाबमोजिम विधिसम्मत् तवरबाट धितो जग्गा लिलाम वढावढमा विपक्षीले वढी मोलमा वढावढबाट सकार गरेको भै निजका नाममा दा.खा. दर्ता समेत भैसकेपछि हाल आएर ऋणीका छोराहरूले बैंकको ऋण असूली प्रक्रियालाई निष्प्रभावी र निस्तेज तुल्याउने गरी साधारण अधिकारक्षेत्रको नियमित प्रक्रियाबाट विचलित भै असाधारण अधिकारक्षेत्र ग्रहण गरी दिएको निवेदनबाट संवैधानिक हक अधिकारमा आघात पुगेको भन्न नमिल्ने । <p style="text-align: center;">अनिरुद्रकुमार साह विरुद्ध कृषि विकास बैंक सुनसरी समेत, उत्प्रेषण परमादेश नेकाप २०१९, अङ्क १२, निर्णय नम्बर ८९३८, पृष्ठ १८८५, संयुक्त इजलास</p>
--	---

९. कार्यविधि कानून : फौजदारी

११३.	<ul style="list-style-type: none"> ■ फैसलानुसार फैसला भएको ६० दिनभित्र आफूलाई लागेको कैद जरीवाना भोग्न, तिर्न बुझाउन मञ्जूर भै अदालतमा उपस्थित भएमा कैद जरीवानाको सजायमा २० प्रतिशत मिन्हा दिनुपर्ने गरी सम्बन्धित पक्षलाई बाध्यात्मक रूपमा दिइने सुविधा सम्बन्धी व्यवस्था दण्ड सजायको ४९क नं. ले गरेको हो । उक्त ऐनले तोकिएको समयवधिभित्र कैद जरीवाना लागेको व्यक्ति उपस्थित भै आफूलाई लागेको सजाय मिन्हाको मागदावी गरेमा सजाय कार्यान्वयन गर्ने निकाय वा अधिकारीले अन्यथा हुने गरी आफ्नो स्वविवेक प्रयोग गर्न सक्ने अवस्था आउँदैन तथा कानूनले प्रदान गरेको हक वा सुविधा दिन इन्कार गर्न नमिल्ने । ■ सार्वजनिक जवाफदेहीको पद समाल्ने पदाधिकारीले कुनै पनि ऐन कानूनद्वारा तोकिएका प्रावधान सही तथा समान रूपले पालना र कार्यान्वित गर्नुपर्ने हुन्छ । कानूनको गलत प्रयोगबाट व्यक्तिको कानूनप्रदत्त हक, अधिकार वा सुविधा अतिक्रमित हुन हुँदैन भन्ने सार्वजनिक पदाधिकारीले सदैव ख्याल राख्नुपर्ने । ■ कानूनमा भएको व्यवस्था सबै व्यक्तिका हकमा समान रूपमा क्रियाशील हुन दिनु फैसला कार्यान्वयन गर्ने दायित्व तोकिएका अधिकारीको कर्तव्य हुन आउँछ । कानूनद्वारा प्रदान गरिएको हक वा सुविधा उपभोग गर्नका लागि व्यवस्था गरिएको हुन्छ । यस्तो
------	--

	<p>हक वा सुविधा प्रदान गर्न इन्कार गर्नु कानूनप्रतिकूल हुने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ कसूरदारको हितमा गरिएको कानूनी व्यवस्थाको प्रयोग र पालन गर्दा निजको हितप्रतिकूल हुने गरी फैसला कार्यान्वयन गर्ने अधिकारीबाट काम र व्यवहार गर्न नमिल्ने । ■ कानूनबमोजिम स्वयं अदालतमा उपस्थित हुन मुनासिव माफिकको समय र मौका नै नदिई २४ घण्टाभित्र नै पक्राउ गरिएको र सोही आधारमा आफै उपस्थित हुन नआएको भनी दण्ड सजायको ४१ नं.को कानूनले प्रदान गरेको सुविधा दिन इन्कार गर्न न्यायसंगत नहुने । <p style="text-align: center;">तिरिजिती वाग्ले विरुद्ध अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत, उत्प्रेषण नेकाप २०१९, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८७५५, पृष्ठ ६५, संयुक्त इजलास</p>
११४.	<ul style="list-style-type: none"> ■ केही व्यक्तिको हकमा न्यायिक प्रक्रिया अन्तिम चरणमा पुगेको मात्र नभई अन्तिम तहको अदालतबाट फैसला नै भइसकेको अवस्थामा अदालतको फैसला निष्क्रिय वा निष्प्रभावी गर्ने गरी मुलतवी रहेकाहरूको हकमा समेत सो मुद्दा फिर्ता लिन मिल्ने देखिदैन । आंशिक मुद्दा फिर्ता लिने कार्यबाट नेपालको अन्तरिम संविधानले प्रदान गरेको समानताको हकको प्रत्यक्ष उल्लंघन हुने । ■ एउटै मुद्दा र एउटै वारदातसँग सम्बन्धित अभियुक्तहरू मध्ये केहीको हकमा फैसला हुनु र केहीको हकमा मुद्दा वा अभियोग दावी नै फिर्ता हुनु फौजदारी न्यायको मान्य सिद्धान्त, सरकार वादी मुद्दा सम्बन्धी ऐनको दफा २९ र नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १३ र २४ समेतको विपरीत हुन जान्छ । यस्तो अवस्थाको मुद्दा फिर्ता लिन नेपाल सरकारले आदेश गर्न र जिल्ला अदालतले पनि त्यसको मञ्जूरी दिन नमिल्ने । <p style="text-align: center;">बलराम पौडेल विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, उत्प्रेषण नेकाप २०१९, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८७५६, पृष्ठ ७२, संयुक्त इजलास</p>
११५.	<ul style="list-style-type: none"> ■ कानूनद्वारा आफ्नो विरुद्ध साक्षी हुन वा बयान दिन बाध्य पार्न नमिल्ने गरी संरक्षण वा सुविधा प्रदान गरेको अवस्थामा आफ्नो विरुद्ध प्रमाण लाग्ने गरी सहज रूपमा तथ्यका बारेमा मौन रहने नैसर्गिक वैयक्तिक स्वतन्त्रताभित्र पर्दछ । तसर्थ सोलाई आरोप पुष्ट्याईको कडी मान्न नमिल्ने । ■ प्रत्यक्षदर्शीको रूपमा नरहेका अन्य व्यक्तिहरूले गरेको कागज र बकपत्रको वैधता वा मान्यता हुँदै हुँदैन भनी अर्थ गरिन नहुने । ■ जाहेरी घटनाका विषयमा दिइने सूचनाको एक माध्यम हो । यसले प्रमाण संकलनमा सहयोगीको भूमिका निर्वाह गर्न सक्छ, स्वयंले सार्थकता प्राप्त गर्दैन । यो आफैमा अकाट्य र स्वतन्त्र प्रमाण नहुने । ■ जाहेरी दरखास्त स्वयंमा सुनी सुनाई (Hearsay) कथनमा आधारित रहेको तथा समयको लामो अन्तराल पश्चात् दर्ता भएको हुँदा त्यो घटनाको सत्यता वा वास्तविकतामा आधारित नभई कसैलाई फसाउने उद्देश्यबाट सुनियोजित तवरबाट अभिप्रेरित भैदिएको भनी शंका गर्ने पर्याप्त ठाउँ देखिने । ■ अनुसन्धान र अभियोजन पक्ष आफ्नो जिम्मेवारी निर्वाह नगरी भएको त्रुटिको अदालतले सूक्ष्म रूपमा केलाएर न्याय प्रदान गर्नु नै वास्तविक न्याय हुने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ अदालतले न्यायकर्ताको भूमिका निर्वाह गर्दा गहनतम जिम्मेवारीबाट विचलन हुनु हुँदैन। न्यायकर्ताको एकमात्र उद्देश्य कुनै व्यक्ति विशेष अन्यायमा नपरून्, दोषिले उन्मुक्ति नपाऊन्, निर्दोष व्यक्तिको सुखमय जीवन अनाहकमा कारागारको घेरावन्दिमा बन्धनकारी रूपमा विताउन नपरोस् भन्ने धारणाले अभिप्रेरित हुनु पर्दछ। वस्तुनिष्ठ आधारको धरातलभन्दा माथि उठेर कोरा कल्पनाका मनचिन्ते विचारलाई अकाट्य प्रमाणको रूप प्रदान गरी ज्यान जस्तो जघन्य अपराधको दोषी ठहर्‍याउने परिपाटीलाई प्रोत्साहन गर्ने हो भने न्यायिक मार्ग विखण्डन हुन गै फितलो अनुसन्धानको वलीवेदीमा न्यायको वलिदान हुने। ■ वस्तुनिष्ठ प्रमाण नहुँदा नहुँदै प्रचार, हल्ला वा दवावमा अभिष्ट तथा लोकप्रियतालाई माध्यम बनाई अनुसन्धान प्रारम्भ गर्ने र अभियोजन लगाउने परम्परालाई प्रोत्साहन दिई स्वतः अंगीकार गर्ने पात्र अदालत हुन नसक्ने। <p style="text-align: center;">नन्दादेवी जोशी विरुद्ध नेपाल सरकार, कर्तव्य ज्यान नेकाप २०६९, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८७६०, पृष्ठ १३०, संयुक्त इजलास</p>
११६.	<ul style="list-style-type: none"> ■ जाहेरी दरखास्तमा लेखिएका कुराहरूलाई आधार बनाई अनुसन्धानकर्ताले अपराधको सम्बन्धमा महत्वपूर्ण सूचना संकलन गरी सम्भाव्य अपराधीको पहिचान गर्न र अपराध पुष्टि गर्नसक्ने। ■ जाहेरी दरखास्तलाई अदालतले अन्य संकलित प्रमाणको रोहमा परीक्षण नगरेसम्म वा अन्य प्रमाणहरूले समर्थन (Corroborate) नगरेसम्म त्यस्तो जाहेरी दरखास्त आफैँमा स्वतन्त्र प्रमाण हुन सक्तैन। अन्य प्रमाणबाट समर्थित नगरेसम्म जाहेरी दरखास्त केवल अपराध अनुसन्धानको क्रममा मात्र सहयोगी हुन सक्तछ। त्यसैले जाहेरी दरखास्तलाई अभियोग लगाइएको कुनै पनि व्यक्तिका विरुद्ध प्रमाणको रूपमा ग्रहण गर्नुपूर्व सो जाहेरी दरखास्तको न्यायिक परीक्षण त्यत्तिकै आवश्यक हुने। ■ जाहेरी दरखास्तको मूल्याङ्कन गर्ने महत्वपूर्ण आधारको रूपमा प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा १८ बमोजिम त्यस्तो जाहेरी दिने व्यक्ति अर्थात् जाहेरवाला स्वयं साक्षीका रूपमा अदालतमा उपस्थित भई आफूले जाहेरी दरखास्तमा लेखाएको कुरालाई अदालतमा वकपत्र गरी समर्थन गरेको स्थिति विद्यमान हुनु पर्दछ। अन्यथा कुनै पनि जाहेरीको व्यहोराले अपराध पुष्टि गर्ने प्रामाणिक महत्व ग्रहण गर्न नसक्ने। ■ लासजाँच मुचुल्का र शव परीक्षण प्रतिवेदनबाट कसैको मृत्यु कर्तव्यबाटै भएको देखिए तापनि त्यस्ता प्रमाणहरूले कुनै अमुक व्यक्ति नै कसूरदार हो भन्ने कुरा निर्धारण गर्न सक्तैनन्। अनुसन्धानको क्रममा संकलन भएका अन्य प्रमाणहरूले सिलसिलेवार रूपमा आरोपित व्यक्तिउपरको कसूरलाई स्थापित गरेको अवस्थामा मात्रै शव परीक्षण प्रतिवेदन तथा लासजाँच मुचुल्काले त्यस्तो आरोपित व्यक्तिउपर कसूर कायम गर्ने प्रमाणको स्थान ग्रहण गर्ने। ■ लासजाँच मुचुल्का र शव परीक्षण प्रतिवेदनलाई मात्रै पनि आरोपित व्यक्तिका विरुद्ध स्वयंमा अकाट्य प्रमाण मान्न नसकिने। ■ न्याय निरोपण गर्ने निकायबाट परीक्षण गरिएका प्रमाणहरूबाट वारदातमा प्रतिवादीहरूको संलग्नता पुष्टि नभएको स्थितिमा आफूले परीक्षण नगरेको प्रमाणको आधारमा मात्रै कसैलाई दोषी करार गर्नु फौजदारी न्याय व्यवस्थाको प्रतिकूल हुनजाने।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै पनि फौजदारी कसूरलाई शंकारहित तवरले पुष्टि गर्नुपर्ने दायित्व अभियोजन पक्षको हुने, अदालतले प्राप्त प्रमाणहरूको परीक्षण एवं मूल्याङ्कन गरी ती प्रमाणहरूले ठहरेबमोजिम मात्र न्याय निरोपण गर्नुपर्ने भन्ने नै हुन्छ। तर अदालत स्वयंले कुनै प्रमाणको सिर्जना गरी कुनै कसूर स्थापित गर्ने वा कसै उपरको अभियोग पुष्टि गर्न नहुने। ■ संकलित भएका प्रमाणहरूबाट कसैउपरको अभियोग पुष्टि हुने अर्थात् त्यस्तो अभियोग शंकारहित देखिँदैन भने अदालतले वादी वा अभियोजन पक्षको हैसियत ग्रहण गरी विना आधार कसैलाई दोषी करार गर्न नसक्ने। ■ अनुसन्धानको क्रममा भएको प्रतिवादीहरूको साविती बयान अन्य प्रमाणहरूबाट स्वतन्त्ररूपमा समर्थित नभएसम्म अदालतले त्यस्तो साविती बयान मात्रैलाई आधार मानी कसूर कायम गर्नु न्यायसंगत हुन नसक्ने। ■ प्रमाणहरूले परस्पर पोलापोल गरिएका बयान पुष्टि हुन् र त्यसको प्रामाणिकता स्थापित हुन नसकेको स्थितिमा सो पोल मात्रै निजहरू उपरको आरोप पुष्टि हुने निरपेक्ष प्रमाण हुन नसक्ने। <p style="text-align: center;">नेपाल सरकार विरुद्ध राजबहादुर थापा समेत, कर्तव्य ज्यान नेकाप २०६९, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८७६८, पृष्ठ १७१, पूर्ण इजलास</p>
११७.	<ul style="list-style-type: none"> ■ ठगी गर्ने र ठगिनेका बीचमा भएको भाखाको तमसुकको लिखतले अन्यथा फौजदारी प्रकृतिको दायित्वलाई देवानी दायित्वमा परिणत गरी जरीवाना तथा कैदको सजायबाट उन्मुक्ति दिने भएकोले भाखाको तमसुक भनिएको उक्त लिखतलाई अन्य कानूनी मान्यता प्राप्त तमसुक सरह स्वतन्त्र रूपमा अदालतले मान्यता दिने र यस्तो लिखतलाई कानूनी रूपमा मान्यता दिई चलन चलाउन सकिने प्रकृतिको हुनुपर्ने भएकाले भाखाको तमसुकले अन्य देवानी दायित्व सिर्जना गर्ने लिखत सरह कानूनी मान्यता प्राप्त गर्नको लागि यस्तो लिखतमा न्यूनतम् निम्न चार तत्वहरू विद्यमान भएको हुनुपर्ने: <ul style="list-style-type: none"> ○ ठगिने र ठग्ने दुवै पक्षको प्रत्यक्ष उपस्थितिमा दुवै पक्षबीच रीतपूर्वकको कागज भएको हुनुपर्ने। ○ कुनै तेस्रो पक्षको हस्तक्षेपविना स्वेच्छापूर्वक दुवै पक्षको सहमतिमा भएको हुनुपर्ने। ○ निश्चित समयमा तिर्ने बुझाउने शर्त र रकम खुलेको भाखा तमसुक हुनुपर्ने। ○ भाखाको तमसुक भनिएको लिखतबाट साहू र असामीबीचको सम्बन्ध स्थापित भएको देखिनुपर्ने र यस्तो लिखतलाई अदालतबाट प्रचलन गराउन सकिने प्रकृतिको हुनुपर्ने। ■ तेस्रो पक्ष अर्थात् जिल्ला प्रशासन कार्यालयले आफूसमक्ष उजूरी परेपछि सोको टुंगो लगाउने र शान्ति सुरक्षा कायम गर्ने सन्दर्भमा हस्तक्षेप गरी गराएको कागज स्वेच्छापूर्वक दुवैको बीच साहू असामीको सम्बन्ध स्थापित गर्ने सहमतिमा तयार भएको हो भनी मान्न नमिल्ने।

	<ul style="list-style-type: none"> कागज गराउने कानूनी अख्तियार जिल्ला प्रशासन कार्यालयलाई नभएको र त्यस्तो कागजकै आधारमा लेनदेन व्यवहारको महलको व्यवस्थाअनुसार साहू असाामीको सम्बन्ध समेत सिर्जना नहुने हुँदा यस्तो लिखतलाई कुनै लेनदेनको तमसुक वा लेनदेनको रकम तिर्ने बुझाउने भाखाको लिखत सरह मुलुकी ऐन लेनदेन व्यवहारको महलमा व्यवस्था भएअनुसार अदालती प्रक्रियाबाट प्रचलन गराउन वा चलन चलाउन सकिने प्रकृतिको कागजात भन्न सकिने अवस्था नदेखिँदा पीडितहरू अदालतमा प्रवेश गर्न सक्ने अवस्था समेत नदेखिने । <p style="text-align: center;">ओमकार मन्ने ओमकुमार श्रेष्ठ विरुद्ध नेपाल सरकार, ठगी नेकाप २०६९, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८७९३, पृष्ठ ८७९, संयुक्त इजलास</p>
११८.	<ul style="list-style-type: none"> पीडितको मौकाको प्रमाणित बयानलाई अन्य प्रमाणहरूले सिलसिलाबद्ध रूपमा समर्थन गरेको अवस्थामा जीउमास्ने बेच्ने मुद्दाकी पीडितले अदालतमा उपस्थित भई बकपत्र नगरेको कारणले मात्रै सो घटना नभएको र त्यसमा संलग्न प्रतिवादीले कसूरबाट उन्मुक्ति पाउन नसक्ने । जीउमास्ने बेच्ने जस्तो गम्भीर प्रकृतिको मुद्दामा पीडित व्यक्तिले मौकामा गरेको बयान प्रमाणित गराउनु पर्ने कानूनी व्यवस्थाको खास प्रयोजन र महत्व हुन्छ । सो कुरालाई नजरअन्दाज गरी केवल पीडितको बकपत्रलाई मात्र कसूर स्थापित गर्ने प्रमाणको रूपमा हेरिनुपर्छ भन्ने सूत्रवत् मान्यता राख्नु न्यायोचित् र विवेकसम्मत हुन नसक्ने । <p style="text-align: center;">हरि मगर मन्ने तेजबहादुर राना मगर विरुद्ध नेपाल सरकार, जीउ मास्ने बेच्ने नेकाप २०६९, अङ्क ४, निर्णय नम्बर ८८०४, पृष्ठ ५६८, संयुक्त इजलास</p>
११९.	<ul style="list-style-type: none"> ज्यान मार्ने उद्योग मुद्दामा पीडितलाई पर्न गएको चोट र त्यसको असरलाई मात्र ज्यान मार्ने उद्योग गरेको हो होइन भनी ठहर गर्ने निर्णायक प्रमाण मानिँदैन, ज्यान मार्नेसम्मको कार्य गरिसकेको हो होइन भन्ने कुरा महत्वपूर्ण हुन्छ । तथापि घाउको अवस्थाले सांघातिकताको वस्तुगत रूपमा मूल्याङ्कन गर्ने आधार हुने हुँदा त्यस्तो प्रमाणलाई अदालतले महत्वपूर्ण प्रमाणको रूपमा ग्रहण गर्नुपर्ने । तथ्य र प्रमाणहरूले पुष्टि नभएको, चिकित्सकले व्यक्त गरेको मनोगत रायलाई मात्र अकाट्य प्रमाण मानी पीडितको अवस्था गम्भीर र मार्नेसम्म थियो भनी निष्कर्षमा पुग्न नमिल्ने । <p style="text-align: center;">नेपाल सरकार विरुद्ध सीता चौलागाई, ज्यान मार्ने उद्योग नेकाप २०६९, अङ्क ५, निर्णय नम्बर ८८१५, पृष्ठ ७२४, संयुक्त इजलास</p>
१२०.	<ul style="list-style-type: none"> विधायिकाले ऐन निर्माण गर्दा न्यायकर्तालाई सजायको मात्रा (Quantam of Punishment) निर्धारण गर्न स्वविवेकीय अधिकार प्रदान गरेकोमा सो अधिकारको प्रयोग न्यायकर्ताले वस्तुनिष्ठ आधारमा गर्नु पर्दछ र उक्त अधिकार प्रयोग सत् विवेकपूर्ण तवरले भएको छ, छैन भनी परीक्षण गर्ने अधिकार अधि फैसला गर्ने इजलास भन्दा वृहत इजलास, फैसला गर्ने अदालतभन्दा माथिल्लो अदालत वा न्यायाधीशमा रहने । कानूनी व्यवस्थाको प्रयोगमा सारभूत भिन्नता (Substantial Difference) को व्याख्या गर्दा न्यायकर्ताले आत्मगत रूपमा नभै सम्बन्धित ऐन कानूनको सूक्ष्म अध्ययन गरी विधायिकी मनसायलाई परिलक्षित गरी वस्तुनिष्ठ तवरले गर्नुपर्ने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ बैकिङ्ग कसूर तथा सजाय ऐन, २०६४ को दफा १५(१) बमोजिम ऐनले न्यायकर्तालाई दशहजारसम्म जरीवाना गर्न सक्ने गरी व्यवस्था गरेकोमा संयुक्त इजलासको रायवाभी फैसला गर्ने न्यायाधीशले रु.८,०००/- जरीवाना गरिसकेको अवस्थामा तेस्रो न्यायाधीशबाट रु.९,०००/- जरीवाना गरी निर्णयमा मत बाभिएको भनी विना आधार तेस्रो राय कायम गरी निर्णयार्थ यस अदालतमा प्रेषित गरेको निर्णय उपयुक्त एवं मनासिव नदेखिने । <p style="text-align: center;">नेपाल सरकार विरुद्ध ईन्द्र तामाकार मन्ने ईन्द्रबहादुर नेपाली, बैकिङ्ग कसूर नेकाप २०६९, अङ्क ५, निर्णय नम्बर ८८२६, पृष्ठ ७३१, संयुक्त इजलास</p>
१२१.	<ul style="list-style-type: none"> ■ वेगला-वेगलै वारदात भई चलेका वेगला-वेगलै मुद्दामा अधिल्लो मुद्दामा पुर्पक्षका लागि थुनामा बसेको अवधिलाई पछिल्लो मुद्दामा लागेको कैद, जरीवाना असूल गर्ने प्रयोजनका लागि गणना गर्न नमिल्ने । ■ म्याद थपको क्रममा वा अभियोगपत्र साथ पेश गरिएको अवस्थामा बाहेक अन्य अवस्थामा अदालतमा उपस्थित भई बयान गरेपछि मात्र निजउपर लागेको मुद्दामा निजको उपस्थिति रहेको मान्नुपर्ने । ■ थुनामा बसिरहेको कर्तव्य ज्यान तथा ज्यान मार्ने उद्योग मुद्दा र ज्यान मार्ने उद्योग तथा हातहतियार खरखजाना मुद्दा वेगला-वेगलै वारदातका भएको र वेगला-वेगलै वारदात भई चलेका वेगला-वेगलै मुद्दामा अधिल्लो मुद्दामा पुर्पक्षका लागि थुनामा बसेको अवधिलाई पछिल्लो मुद्दामा लागेको कैद असूल गर्ने प्रयोजनका लागि गणना गर्न कानूनतः नमिल्ने । <p style="text-align: center;">स्याल मन्ने संजीव लामा विरुद्ध कारागार कार्यालय, डिल्लीबजार समेत, बन्दीप्रत्यक्षीकरण नेकाप २०६९, अङ्क ५, निर्णय नम्बर ८८३५, पृष्ठ ८६०, संयुक्त इजलास</p>
१२२.	<ul style="list-style-type: none"> ■ सैनिक ऐनअन्तर्गतको कसूर बाहेक अन्य प्रचलित कानूनबमोजिम अपराध मानिने कुनै कसूर गरेमा वा सो विषयमा सम्बन्धित निकायमा कसैको जाहेरी परेमा त्यस्तो जाहेरीमा नाम किटिएको वा सो अपराधमा संलग्न रहेको देखिएको जुनसुकै सैनिक कर्मचारीलाई अपराध अनुसन्धान गर्न प्रचलित कानूनबमोजिम अधिकारप्राप्त निकायसमक्ष उपस्थित गर्नु गराउनु सम्बन्धित प्रहरी कार्यालय र सैनिक कार्यालय समेतको दायित्व हुने । ■ जाहेरी दरखास्तमा नाम किटिएका व्यक्तिहरू नेपाली सेनामा कार्यरत् रहेको भन्ने एक मात्र कारणले लामो समयसम्म सो जाहेरीको विषयमा प्रभावकारी अनुसन्धान नहुनुलाई सामान्य मान्न नसकिने । ■ नेपाल सरकारको मातहतमा रहेको सेनामा कार्यरत् व्यक्तिलाई फरार रहेको व्यक्ति वा अनुसन्धान गर्ने निकायको पहुँच बाहिरको व्यक्ति भनी अर्थ गर्न नमिल्ने । ■ प्रत्येक मुद्दाको स्थिति एक समान हुँदैन । अनुसन्धान गर्न सबै मुद्दामा समान समय लाग्ने पनि होइन । घटनाको प्रकृति र अन्य परिस्थितिजन्य कुरहरूले अनुसन्धानको प्रक्रिया र समय निर्धारित गर्ने हुन्छ । त्यसैले प्रत्येक मुद्दाको अनुसन्धान यो यति समयभित्र सम्पन्न गर्नु भनी अदालतले प्रत्येकमा समान समयावधि तोक्नु वा निर्धारण गर्नु उपयुक्त नहुने । <p style="text-align: center;">सीता कैनी विरुद्ध जिल्ला प्रहरी कार्यालय, तनहुँ, परमादेश नेकाप २०६९, अङ्क ६, निर्णय नम्बर ८८३७, पृष्ठ ८७३, पूर्ण इजलास</p>

<p>१२३.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ एउटै जरियाबाट गरेको फरक-फरक कसूरका सम्बन्धमा एउटै अभियोगपत्र पेश गरिएकोलाई अ.व.७२ नं. प्रतिकूल भन्न नमिल्ने । ■ कुनै पनि ऐनमा अगाडिबाट कुनै विशिष्ट शब्दहरूको उल्लेखन भई पछाडिबाट इत्यादि भन्ने गोश्वारा र सामान्य अर्थबोधक शब्दको प्रयोग गरिन्छ भने त्यसबाट अगाडि उल्लेख भए जस्तै गुण, प्रकृति र चरित्र (Analogy) भएका थप अरु पनि विषयहरूलाई समेट्ने विधायिकी आशय रहेको थियो भन्ने अर्थ ग्रहण गर्नुपर्ने । ■ कानून व्याख्याका विभिन्न सिद्धान्तहरूमध्ये एक Ejusdem Generis Principle का अनुसार कुनै खास शब्दहरू अगाडि प्रयोग भएका छन् र त्यसपछि साधारण शब्दहरू प्रयोग भएका छन् भने ती साधारण शब्दहरूले अगाडिका खास खास शब्दहरूले जनाए जस्तै अर्थ वा विषयलाई जनाउने । <p style="text-align: center;">दुर्गबिहादुर बस्नेत विरुद्ध नेपाल सरकार, कीर्ते नेकाप २०६९, अङ्क ६, निर्णय नम्बर ८८३९, पृष्ठ ८८९, संयुक्त इजलास</p>
<p>१२४.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ परिणाममा तात्विक फरक नपारी फैसलाको लेखाइमा कि.नं. ३ उल्लेख हुनुपर्नेमा कि.नं. १ उल्लेख भएका कारणले भएको सामान्य त्रुटि सच्याउनको लागि फैसला संशोधनको आदेश भएको अवस्थामा उक्त आदेश जिल्ला अदालत नियमावली, २०५२ को नियम ५१ र ५२ को शब्द र मनसायविपरीत भएको नदेखिने । ■ फैसलामा लेखाई वा टाईपको सामान्य भूल सच्याउने गरी भएको संशोधन आदेशले फैसलाको परिणाममा कुनै अन्तर पार्न नहुने हुनाले त्यसबाट मुद्दाको अर्को पक्षको हक र अधिकारमा कुनै असर नपर्ने, निजलाई थप दायित्व नलगाइने, सजाय नगरिने वा सामाजिक रूपले लाञ्छित नगरिने हुँदा सुनुवाइको मौका दिनुपर्छ भन्नुको कुनै औचित्य वा प्रयोजन नहुने । ■ फैसला भैसकेको मुद्दामा कानूनबमोजिम पुनरावेदनको रोहबाट विचार गरिने हुनाले अ.व. १७ नं. को रोहबाट विचार गर्ने अवस्था नै नहुने । <p style="text-align: center;">रामदेव यादव समेत विरुद्ध विशेषतः यादव समेत, उत्प्रेषण नेकाप २०६९, अङ्क ६, निर्णय नम्बर ८८४०, पृष्ठ ९०७, संयुक्त इजलास</p>
<p>१२५.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ राय कितावमा व्यक्त भएको रायविपरीत फैसला तयार गर्न मिल्दैन । राय कितावमा व्यक्त भएको राय भन्दा फरक राय व्यक्त गरी लिखित फैसला तयार गर्दा फैसलाको स्थिरता वा निर्णयको अन्तिमताको सिद्धान्तमा बाधा पुग्ने । ■ न्यायाधीशले मुद्दाको सुनुवाइ गरी राय कितावमा राय व्यक्त गरी सही समेत गरिसकेपछि सो राय स्वयं निर्णयकर्तालाई पनि बन्धनकारी हुन्छ, अन्यथा राय नै कायम रहन नसक्ने र निर्णयहरू अविश्वसनीय, अभ्रपदो तथा जतिखेर पनि दुरुपयोग गर्न सकिने किसिमको हुन जान्छ । त्यस्तो प्रश्न अनुशासनको हिसावले गम्भीर हुने । ■ नावालिका १६ वर्ष भन्दा मुनिको स्वास्नी मानिसलाई सहमतिले नै करणी गरे पनि मुलुकी ऐन, जवर्जस्ती करणीको महलको १ नं. को कसूरभित्र पर्ने हुँदा सहमतिमा करणी भएको जवर्जस्ती करणी हुँदैन भन्ने इन्कारी जिकीर स्वीकार्य नदेखिने । <p style="text-align: center;">नेपाल सरकार विरुद्ध शंकर विश्वकर्मा, जवर्जस्ती करणी नेकाप २०६९, अङ्क ६, निर्णय नम्बर ८८४४, पृष्ठ ९४०, संयुक्त इजलास</p>
<p>१२६.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ मुलुकी ऐन दण्ड सजायको ११क नं. को देहाय २ कानूनी व्यवस्था पहिलो पटक तीन वर्षभन्दा कम कैदको सजाय हुने कसूर गर्ने व्यक्तिको हकमा कसूरदार ठहर भए पनि

	<p>अपराधको प्रकृतिको आधारमा अड्डाले कैदमा राख्न मनासिव नठहर्‍याई फैसला गरेको अवस्थामा मात्र आकर्षित हुने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ दण्ड तोक्दा वा निर्धारण गर्दा राज्यले दण्डको प्रयोग स्वच्छन्दतापूर्वक गर्ने नभई राज्यको सक्षम निकाय विधायिकाले वैधानिक रूपमा बनाएको कानूनले स्पष्ट रूपमा अपराध भनी परिभाषित गरी निषेध गरेको मानवीय कार्य कसैले गरेमा स्वच्छ सुनुवाइको कार्यविधिहरूलाई परिपालना गरी सक्षम निकाय वा अदालतले मात्र दण्ड निर्धारण गर्न सक्दछ । दण्ड स्वभावैले पीडायुक्त हुने, दण्ड निर्धारण गरिएको व्यक्तिको इच्छाविपरीत राज्यको शक्तिद्वारा तोकिएको र कार्यान्वयन हुने भएकोले यसको स्पष्ट सैद्धान्तिक आधार हुनुपर्ने । ■ फौजदारी कानूनले किटानी गरेका प्रमुख दण्ड (Fundamental Penalty) वा अपराधको प्रकृतिअनुसार मुख्य दण्डसँगै अन्य प्रकारका दण्ड पनि दिने भनी कानूनले तोकेको अतिरिक्त दण्ड (Additional Penalty) तथा प्रमुख दण्डको विकल्पको रूपमा प्रमुख दण्डलाई खारेज नगरी सशर्त रूपमा निलम्बन गरी यसको विकल्पमा सहज खालका दण्ड तोक्ने वैकल्पिक दण्ड (Alternative Penalty) सम्बन्धी दृष्टिकोणहरू दण्ड प्रणालीमा आत्मसात गर्नुपर्ने । ■ अपराधको प्रकृति, अवस्था, असर र गम्भीरता जस्ता दण्ड निर्धारणका विविध तत्वहरूलाई आधार मानी सानातिना अपराधको पुनरावृत्ति नहोस् र कसूरदारले पनि सुधिने मौका पाई एउटा असल नागरिक बन्न सकोस् भन्ने उद्देश्यले दण्डको सुधारात्मक सिद्धान्त (Reformatory Theory) अवलम्बन गरी न्यायकर्ताले उपयुक्त दण्ड निर्धारण गर्न सक्ने गरी भएको कानूनी व्यवस्थालाई संविधानविपरीत भन्न नसकिने । <p style="text-align: center;">पुण्यप्रसाद अर्याल विरुद्ध मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत, उत्प्रेषण नेकाप २०१९, अङ्क ७, निर्णय नम्बर ८८५४, पृष्ठ १०२१, विशेष इजलास</p>
१२७.	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै पनि मुद्दामा अदालतको निर्णयले सजाय पाई कैद ठेकिएका कैदीहरूले सामुदायिक सेवा वा खुला कारागारमा रहने कुरालाई आफ्नो वैयक्तिक हक वा स्वतन्त्रताको रूपमा दावी गर्न नसक्ने । ■ मुद्दामा कैद ठेकिएको व्यक्तिलाई अवस्था, आवश्यकता र औचित्य हेरी सामुदायिक सेवामा पठाउने वा खुला कारागारमा राख्ने भन्ने विषय कार्यपालिकाको अन्तर्निहित अधिकार वा स्वविवेकको विषयलाई कार्यपालिकाले आवश्यकताअनुसार कार्यान्वयन गर्न सक्ने । ■ सामुदायिक सेवामा पठाउन सक्ने वा खुला कारागारमा राख्न सक्ने भन्ने कारागार ऐनको दफा १०क र १०ख को व्यवस्थालाई नै ऐनको दफा १०ग ले अपवादित गर्दै खासखास प्रकृतिका मुद्दामा कैद सजाय पाएका व्यक्तिलाई भने सामुदायिक सेवामा पठाउन वा खुला कारागारमा राख्न सकिने छैन भनी स्पष्ट गरेको अवस्थामा सो दफा १०ग स्वतन्त्र दफा नभई दफा १०क र दफा १०ख सँग अन्तर्सम्बन्धित रहेकोले उक्त दफा १०ग लाई निरेपक्ष रूपमा हेर्न नमिली सो दफालाई पनि दफा १०क र १०ख को सापेक्षतामा नै लिनु पर्ने भएकाले उक्त दफा १०ग को प्रावधानलाई मात्रै हेरी सो प्रावधानले कुनै पनि कैदीको निरेपक्ष हकलाई बन्देज लगाएको भनी अर्थ गर्न नमिल्ने । ■ कारागारमै राख्ने, सामुदायिक सेवामा पठाउने वा खुला कारागारमा राख्ने भन्ने विषय

	<p>मुद्दाको गम्भीरता, त्यस्तो वारदातबाट समाजमा पर्ने अल्पकालीन र दीर्घकालीन प्रभाव र सो मुद्दाका कैदीले पाएको दण्ड भुक्तान गराउने प्रक्रियाबाट अर्को त्यस्तै प्रकृतिको कसूर घटाउन थप प्रोत्साहन पुग्छ कि निरूत्साहित गर्दछ भन्ने जस्ता यावत् पक्षहरूलाई आकलन गरी राज्यले गम्भीर प्रकृतिका मुद्दाका कैदीहरूलाई नियमित कारागारमा नै राख्ने गरी र सामान्य प्रकृतिका मुद्दाका कैदीलाई सामुदायिक सेवा वा खुला कारागारमै राखी लागेको कैद भुक्तान गराउन सक्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ कानूनले अन्यथा व्यवस्था गरेमा बाहेक कसूरको गम्भीरता र प्रकृतिलाई वर्गीकरण गर्न पाउने कार्यपालिकाको अन्तर्निहित अधिकार रहेको र संविधान र कानूनबमोजिम अपराध र सजायको मात्रा, अपराधको समाजमा पर्ने दूरगामी प्रभाव, परिणाम र असर समेतलाई विचार गरी खास प्रकारका मुद्दाका कैदीलाई अन्य प्रकारका मुद्दाका कैदी भन्दा बेग्लै प्रकारले कैद भुक्तान गराएकै आधारमा राज्यबाट भेदभाव गरिएको भन्ने अर्थ गर्न नमिल्ने । ■ संवेदनशील एवं गम्भीर प्रकृतिका फौजदारी मुद्दामा कैद सजाय पाएका व्यक्तिलाई अन्य सामान्य प्रकृतिका मुद्दाका कैदी भन्दा भिन्न आधारमा कैद सजाय भुक्तान गराउन सक्ने गरी राज्यले मुद्दाहरूको बोधगम्य आधार (Intelligible Differentia) देखाई युक्तिसंगत वर्गीकरण (Reasonable Classification) गर्न सक्ने । ■ समानताको कुरा निरपेक्ष रूपमा लागू हुन सक्ने विषय नै होइन । साथै निरपेक्ष समानताको आधारमा जुनसुकै कुरामा बराबरी हक सुविधाको दावी गर्न पनि मिल्दैन र समानताको कुरालाई त्यस रूपमा व्याख्या गर्नु पनि अन्ततः समानताकै प्रतिकूल कुरा हुन जाने । ■ एउटै वर्ग वा प्रकृतिको मुद्दाका कैदीहरू बीचमा नै कैद छोट्याउन मिल्ने र नमिल्ने भनी असमान व्यवस्था गरेको भए त्यस्तो व्यवस्था समानताको सिद्धान्तको प्रतिकूल हुनुका साथै ऐनले दिएको अधिकारको परिधिभित्र रही खासखास प्रकारको मुद्दामा कैद सजाय पाएका व्यक्तिको कैद छोट्याउन सकिने छैन भनी मुद्दाको गम्भीरता र प्रकृति हेरी त्यस्ता मुद्दालाई कैद छोट्याउन नसकिने समूहभित्र राख्न मिल्ने । <p style="text-align: center;">सेसबहादुर तामाङ विरुद्ध मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत, उत्प्रेषण परमादेश नैकाप २०६९, अङ्क ७, निर्णय नम्बर ८८५५, पृष्ठ १०२५, विशेष इजलास</p>
१२८.	<ul style="list-style-type: none"> ■ सरकार स्वयंले पुनरावेदन अदालतको फैसलालाई पुनरावेदन दिई बदर गराउन नसकेको अवस्थामा अन्य तरिका र माध्यमबाट वा अन्य कुनै निकायबाट वा स्वयं सरकारबाट साधिकार र सक्षम अदालतको फैसलालाई बदर गर्न वा अमान्य गर्न कानूनसंगत र मान्य हुन नसक्ने । ■ कुनै अधिकारप्राप्त अदालत वा सक्षम निकायले कानूनबमोजिम गरेको निर्णयानुरूप मालपोत कार्यालयले एकपटक व्यक्तिको नाममा दर्ता गरेको निर्णयलाई अदालतभन्दा पनि सशक्त र असाधारण क्षेत्राधिकार ग्रहण गरी उत्प्रेषण प्रकृतिको आदेश जारी गर्ने अधिकार अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोगलाई विद्यमान कानूनले प्रदान गरेको नदेखिने । ■ कुनै पनि न्यायिक प्रकृतिको निर्णय गर्दा न्यायसम्पादन गर्ने निकाय सदा निष्पक्ष हुनुपर्छ र हरेक पक्षलाई पूर्ण र स्वच्छ रूपले सुनुवाई गर्ने यथेष्ट मौका दिनु पर्दछ भन्ने

	<p>प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्त हो। न्यायको सारभूत आवश्यकता प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्त भएको हुँदा त्यसलाई उपेक्षा गर्न नहुने।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै अदालत वा न्यायिक निकाय वा अधिकारीले कुनै निर्णय गर्दा जवसम्म सम्बन्धित पक्षलाई उसको विरुद्धमा निर्णय गर्नु पूर्व प्रतिरक्षा गर्ने वा सफाइ पेश गर्ने पूर्ण अवसर प्रदान गरेको हुँदैन यस्तो निर्णय प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्तप्रतिकूल तथा बदरयोग्य हुने। ■ अर्धन्यायिक तवरले निर्णय गर्दा सो निर्णयबाट असर पर्ने व्यक्तिलाई आफ्नो कुरा भन्ने उचित मौका दिनुपर्ने र प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्तको पालना गर्नेपर्ने हुन्छ। कसैको सम्पत्ति सम्बन्धमा निजको हक र हितविपरीत निर्णय गर्नु भन्दा पहिले सम्पत्तिधारकलाई तथा सो निर्णयबाट असर पर्ने व्यक्तिलाई आफ्नो कुरा भन्ने दिनुपर्ने। <p>रत्नकाजी महर्जन समेत विरुद्ध अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत, उत्प्रेषण नैकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८७९, पृष्ठ ११९६, पूर्ण इजलास</p>
<p>१२९.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ सरकारी कर्मचारी प्रतिवादी हुने वित्तिकै त्यस्ता मुद्दाको फिराद वा अभियोग पत्र पुनरावेदन अदालतमा दायर गरिनुपर्ने अर्थ गर्न नमिल्ने। ■ सरकारी कर्मचारीले कर्तव्यपालनको सन्दर्भमा गरेको कार्यबाट उठेको मुद्दाको शीघ्र निर्णय होस् भन्ने विधिकर्ताको अभिप्राय अ.व. २९ को देहाय ८ नम्बरको हो। सरकारी कर्मचारीको संरक्षण र सुविधाको प्रबन्ध गर्ने यो कानून आपराधिक कार्यको रक्षाकवच बन्न नसक्ने। ■ एउटा व्यक्तिको सम्पत्ति अर्कै नक्कली व्यक्ति खडा गरी हस्तान्तरण गराउने कार्यलाई अड्डासम्बन्धी काम कुरा मान्न नसकिने। ■ अड्डासम्बन्धी कामको परिधिमा नपर्ने कार्यबाट उत्पन्न हुने परिणामको भागी सम्बन्धित कर्मचारी वैयक्तिक रूपमा नै हुनुपर्ने। ■ ठगीजन्य कार्य कुनै पनि अड्डासम्बन्धी काम हुन सक्दैन, न त कुनै सरकारी कर्मचारीको पदीय कर्तव्यपालनाभित्र ठगी गर्ने कार्य नै पर्दछ। त्यसैले प्रस्तुत मुद्दाका केही प्रतिवादी सरकारी कर्मचारी रहेको भन्ने मात्र आधारमा प्रस्तुत मुद्दालाई अ.व.को २९ को देहाय ८ नम्बरअन्तर्गतको मुद्दाका रूपमा राख्न नमिल्ने। ■ कुनै पनि ठगीजन्य कार्य निजामती कर्मचारीको ओहदाको कर्तव्यपालन सम्झी गरेको कार्यअन्तर्गत पर्दैन। त्यस्तो कार्यलाई विद्यमान कानूनले फौजदारी कसूरअन्तर्गत परिभाषित गरेको छ। त्यस्तो कसूरजन्य कार्य गर्ने व्यक्तिलाई निज सार्वजनिक सेवामा रहेको भन्ने मात्र आधारमा उन्मुक्ति प्रदान गर्ने उद्देश्य निजामती सेवा ऐनले ग्रहण गरेको होइन र त्यसलाई त्यति विकृत रूपमा बुझ्न पनि नहुने। ■ प्रस्तुत मुद्दामा निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा ५७ को सन्दर्भ पनि उठेको छ। निजामती सेवा ऐनमा रहेको उल्लिखित व्यवस्थाले कर्मचारीलाई बिना डर, धाक र प्रभावमा आफ्नो पदीय जिम्मेवारीभित्र पर्ने कार्य गर्न उत्प्रेरित गर्दछ। आफ्नो जिम्मेवारी इमानदारपूर्वक निर्वाह गर्दासम्म कर्मचारीको बचाउ गर्न सकिने हुन्छ। तर, यो कानूनी प्रावधानले कर्मचारीलाई वदैनियतका साथ कार्य गर्ने अनुमति प्रदान गर्दैन, न त त्यस्तो कर्मचारीको बचाउ नै हुने।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ ठगी र भ्रष्टाचार जस्ता आपराधिक कार्य सरकारी कर्मचारीको ओहदाको कर्तव्यपालनको विषय हुन सक्दैन। यस्ता आपराधिक कार्य विरुद्ध मुद्दा चलाउन अख्तियारवालालाई सूचना दिनु र स्वीकृति लिनुपर्ने कानूनी व्यवस्था रहेको मान्न सकिँदैन। पदको दुरुपयोग गरी ठगी र भ्रष्टाचार जस्ता कसूरजन्य कार्यमा संलग्न हुनका लागि त्यस्तो बचाउको प्रावधान सहयोगी बन्न नसक्ने। ■ घटनामा जानाजानी संलग्न हुनु र अनजानवस घटनाको कुनै चरणमा सहभागी भएको देखिनु फरक-फरक कुरा हुन्। मालपोत कार्यालयको अधिकृतका रूपमा बहाल रहेका व्यक्तिले आफ्नो कार्यालयसँग सम्बन्धित कुनै कार्यमा संलग्न रहनु उसको पदीय जिम्मेवारी नै हो। त्यस्तो कार्यमा संलग्न हुनु उसको कर्तव्य पनि हो। त्यसरी कर्तव्यपालना गर्ने सिलसिलामा वदनीयत राखी आफूले लाभ लिने वा अन्य कसैलाई हानि पुऱ्याउने कार्य गरेमा त्यस्तो क्रिया निश्चय नै गैरकानूनी हुन्छ। तर, यी प्रतिवादीले त्यस्तो वदनीयत राखी कार्य गरेको वा आफूलाई लाभ हुने गरी कुनै कार्य गरेको भन्ने कुरा पुष्टि हुन नआएको हुँदा केवल अनुमान र आशंकाका आधारमा निजलाई कसूरदार मान्न नमिल्ने। ■ अपराध स्वीकार गरिरहेका प्रतिवादीहरूले त्यसको परिणामस्वरूप हुने विगो र जरीवानाको सामान्य हेरफेरलाई निर्णयमा तात्त्विक अन्तर मान्न नमिल्ने। <p style="text-align: center;">गोपीकृष्ण पराजुली विरुद्ध नेपाल सरकार, ठगी नेकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८७३, पृष्ठ १२१६, पूर्ण इजलास</p>
१३०.	<ul style="list-style-type: none"> ■ प्रत्यक्ष एवं गम्भीर कानूनी त्रुटि गरी थुनामा राखिएको अवस्थामा पुनरावेदकीय क्षेत्राधिकार कायमै छ भनी अदालतको असाधारण क्षेत्राधिकारअन्तर्गत उपचार प्रदान नगरिँदा थुनामा बस्नै नपर्ने अवधिसम्म व्यक्ति थुनामा रहिरहने र साधारण उपचारअन्तर्गत पुनरावेदकीय रोहवाट फैसला हुँदासम्म गैरकानूनी थुनामै बस्नुपर्ने भै गैरकानूनी थुनाबाट मुक्त गर्ने प्रयोजनको लागि जारी गरिने बन्दीप्रत्यक्षीकरण नै प्रभावहीन हुने हुनाले पनि प्रत्यक्षतः गम्भीर कानूनी त्रुटि देखिएको अवस्थामा अन्य वैकल्पिक उपचारको व्यवस्था भए पनि व्यक्तिको वैयक्तिक स्वतन्त्रताको संरक्षणको लागि असाधारण क्षेत्राधिकारअन्तर्गतको बन्दीप्रत्यक्षीकरणको माध्यमबाट उपचार प्रदान गर्नुपर्ने। ■ दण्ड सजायको महलको १० नं. र ४१ नं. को कानूनी व्यवस्थाअनुसार ठगीको ४ नं. अनुसार एक वर्ष कैद र नागरिकता ऐन, २०६३ को दफा २१(३) अनुसार एक वर्ष कैद हुने भए पनि एउटा कलमको मात्रै एक वर्ष कैद ठेक्नु पर्नेमा दुवै कलमको जोडी दुई वर्ष कैद म्याद ठेक्नु कानूनको गम्भीर त्रुटि मान्नु पर्ने। <p style="text-align: center;">टीकाराम पौडेल विरुद्ध कारागार कार्यालय समेत, बन्दीप्रत्यक्षीकरण नेकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८७६, पृष्ठ १२६८, संयुक्त इजलास</p>
१३१.	<ul style="list-style-type: none"> ■ कसैबाट कुनै कसूर भएकै अवस्थामा पनि कानूनले अख्तियारी दिएको अधिकारी वा निकायले मात्र कसूरदार ठहर गरी सजाय गर्न सक्दछ। कानूनद्वारा अख्तियार प्राप्त नगरेको व्यक्ति वा निकायले नोकरीबाट हटाउने निर्णय गरेकोलाई विधिवत छ भनी भन्न नमिल्ने। ■ अधिकारक्षेत्रको अभावको कारण उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर हुने स्थितिमा त्यस्तो

	<p>अनधिकृत व्यक्तिले निर्णयमा मिति उल्लेख गर्‍यो गरेन, प्रतिवादको मौका दियो दिएन र त्यस्तो मौका दिनुपर्ने हो होइन भन्ने यावत कार्यविधिगत प्रश्नतर्फ प्रवेश गरिरहनु पर्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ न्याय निरोपण गर्ने सिलसिलामा न्यायसम्पादनकै प्रयोजनका लागि विवादमा उठेका लिखत दस्तावेज, तथ्यगत प्रश्न र कानूनी प्रश्नको विश्लेषण गरिन्छ । न्यायसम्पादनको प्रयोजनार्थ जति विश्लेषण र व्याख्या गर्नुपर्ने हुन्छ त्यतिमै न्यायसम्पादन गर्ने कार्य स्वयम् नियन्त्रित हुनुपर्दछ । आवश्यकता भन्दा बढी सबै विषयमा विश्लेषण गर्नु वाञ्छनीय नहुने । <p>मृत्युञ्जयराज पाण्डेय विरुद्ध मध्यक्षेत्र प्रहरी कार्यालय हेटौडा समेत, उत्प्रेषण समेत नेकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८७७, पृष्ठ १२७४, संयुक्त इजलास</p>
<p>१३२.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ जाहेरवालीको किटानी जाहेरी र पीडिताले मौकामा गरेको कागज तथा वस्तुस्थिति मुचुल्काका व्यक्तिहरूले गरेको कागज तथा चिकित्सकीय प्रतिवेदनको प्रतिकूल हुने गरी जवरजस्ती करणीको वारदात नै भएको होइन भनी निष्कर्षमा पुग्न न्यायोचित नहुने । ■ प्रतिवादीको अदालतको इन्कारी बयानको विरुद्धमा प्रमाण यथेष्ट मौजूद रहेको अवस्थामा अदालतको इन्कारी बयान मात्र निर्दोषिता सावित हुने एकमात्र आधार हुन नसक्ने । ■ जवरजस्ती करणीको वारदातको पहिलो कडी भनेको स्वयं पीडित हो र यी पीडितालाई प्रत्यक्ष र जीवित प्रमाण मान्नुपर्ने हुन्छ भने पीडितको शारीरिक परीक्षण अर्को कडी मान्नु पर्ने । ■ अदालतमा इन्कारी हुनुलाई मात्र निर्दोषिता ठहर हुने आधार बन्न सक्दैन । अपराधीले सदैव पीडितको घरायसी आर्थिक अवस्थाको फाइदा उठाई प्रभावमा पार्न सक्ने र पीडितको सामाजिक अवस्था कमजोर भएको फाइदा लिन सो अवस्था मूल्याङ्कन गरी त्यसको मूल्य तिर्न उत्सुक रहिरहने हुँदा जाहेरी ढिला परेको रहेछ, भन्दैमा भैरहेको अपराधलाई खण्डित गर्न खोज्ने प्रतिवादीका गलत मार्गहरूलाई अदालतले केलाउने प्रयास गर्नुपर्ने । ■ म्याद तामेल हुँदा वेपत्ते भई नेपालको राष्ट्रिय पत्रिकामा म्याद तामेलको सूचना जारी हुँदा समेत अदालतसमक्ष उपस्थित भई आफ्नो निर्दोषिता पुष्टि गर्न नसकेको र न्यायिक प्रक्रियामा सहयोग पुऱ्याएको समेत नदेखिँदा निजको अदालतको इन्कारी बयान, जाहेरवाला र पीडितको अदालतको Hostile बकपत्रलाई मात्र आधार लिएर अभियोग दावीबाट सफाइ दिँदै जाने हो भने समाजमा अपराधले प्रश्रय पाउने र दण्डहीनताको स्थिति सिर्जना हुन जाने । ■ पीडितको अदालतसमक्षको इन्कारी बकपत्रलाई स्वयं प्रतिवादीकै अदालतको बयान पीडितको शारीरिक परीक्षण प्रतिवेदन तथा मिसिल संलग्न अरु प्रमाणले खण्डन गरी सकेको अवस्था हुँदा वारदात घटनाप्रति अनभिज्ञता प्रकट गरी भएको बकपत्रलाई विश्वासनीय प्रमाणको रूपमा ग्रहण गर्नु न्योयोचित नहुने । <p>नेपाल सरकार विरुद्ध चन्द्रप्रसाद तिवारी भन्ने चन्द्रबहादुर तिवारी, जवरजस्ती करणी नेकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८७८, पृष्ठ १२८०, संयुक्त इजलास</p>
<p>१३३.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ मुद्दा दोहोऱ्याई हेरिपाऊँ भनी दायर भएको निवेदनमा निस्सा प्रदान भएमा त्यसको हैसियत पुनरावेदन सरह भै मुद्दाको सुनुवाइ हुन्छ र तल्लो अदालतको फैसला उल्टी

	<p>बदर पनि हुनसक्ने अवस्था हुन्छ। पहिलेको फैसलाअनुसार लागेको कैदवापतमा यस अदालतबाट जेथा जमानत स्वीकार गरिसकिएकाले यसरी जमानत स्वीकार गरी मुद्दा दोहोर्‍याइपाऊँ भन्ने निवेदन दर्ता गर्नुको मतलव जिल्ला अदालतको फैसला कानूनबमोजिम माथिल्लो तहको अदालतमा विचाराधीन रही परीक्षणको रूपमा रहिरहेको र उक्त अदालतबाट कैद सजाय हुने गरी भएको फैसला उल्टी बदर हुन पनि सक्ने सम्भावना रहेको भनी मान्नुपर्ने।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै पनि व्यक्तिको वैयक्तिक स्वतन्त्रता अति नै प्यारो र महत्वपूर्ण हुन्छ। कैदमा बसेको अवस्था भनेको निश्चित रूपमा उसको वैयक्तिक स्वतन्त्रतामा बन्देज लागेको अवस्था हो। अहिलेको समयमा फौजदारी कानूनको उल्लंघन गरेवापत हुने कडा सजायको रूप भनेको मूलतः कैदको सजाय हो। व्यक्तिको जीवनमा थुनामा बसेको दाग लाग्नु भनेको गम्भीर कुरा हुन्छ। यस अवस्थामा कुनै व्यक्तिउपर लागेको कैद सजायवापत धरौट राखी त्यस्तो कैद सजायउपर चुनौती भई विचाराधीन रहेको अवस्थामा सोही कैद असूल गर्न कैदमा पठाउनु न्यायोचित हुन नसक्ने। ■ मुद्दा दोहोर्‍याइपाऊँ भन्ने निवेदन परेकै आधारले फैसला कार्यान्वयन नरोकिने तर पुनरावेदन तहको अदालतले अन्यथा आदेश दिएमा फैसला कार्यान्वयन रोकिने अवस्था हुँदा सर्वोच्च अदालतले तल्लो तहको अदालतबाट लागेको कैदवापतमा अ.व.१९४ नं.बमोजिम जेथा जमानत स्वीकार गरी निवेदन दर्ता गर्नु भनेको उक्त कैदको लगत कार्यान्वयन स्थगन भएको रूपमा लिनु पर्ने। ■ कागज गरेर अदालतमा समर्पण गरिरहेको व्यक्तिले आफूले दायर गरेको निवेदनको तारिखमा उपस्थित हुने र सुनुवाइमा सहभागी हुन पाउने अधिकार पनि हो। यस अदालतले निजको स्वच्छ सुनुवाइको अधिकारको प्रत्याभूति दिई त्यस्तो अधिकारको उपभोगको सुनिश्चितता पनि प्रदान गर्नुपर्ने हुन्छ। त्यस्तो मूल्य र मान्यताको प्रतिकूल हुने किसिमका कामकारवाहीलाई कुनै किसिमले पनि उचित ठहर्‍याउनु युक्तियुक्त र न्यायसंगत हुन सक्दैन। अदालतमा समर्पण गरी आफूउपर सजाय भएको फैसलाउपर कानूनबमोजिम उपचार माग्ने कार्यमा संलग्न रहेको व्यक्तिलाई पहिले नै कैद भुक्तान गराउनु न्यायिक मूल्य र मान्यताअनुरूप हुने समेत नदेखिने। <p>नोटक परानुलीको हकमा अभिमन्यु तामिछाने विरुद्ध उदयपुर जिल्ला अदालत समेत, बन्दीप्रत्यक्षीकरण, नेकाप २०८१, अङ्क १०, निर्णय नम्बर ८८१८, पृष्ठ १८५१, पूर्ण इजलास</p>
१३४.	<ul style="list-style-type: none"> ■ सर्वोच्च अदालतले आफूले गरेको फैसला वा अन्तिम आदेशलाई निश्चित अवस्था र शर्तमा आफैले जाँच्ने प्रक्रियाका रूपमा रहेको पुनरालोकनलाई तल्लो अदालतको फैसलामा भएको त्रुटि सच्याउने प्रक्रियासँग तुलना गरेर हेर्न नमिल्ने। ■ पुनरालोकनको निवेदनका सम्बन्धमा फैसला गर्ने इजलासले नै हेर्ने गरी भएको साविकको कानूनी व्यवस्थालाई नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १०७(४) ले परिवर्तन गरेको परिप्रेक्ष्यमा संविधानको सोही व्यवस्थालाई कार्यान्वयन गर्नकै लागि सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ मा हालको कानूनी व्यवस्था गरिएको हुँदा पुनरालोकन गर्दा पहिला फैसला गर्दाका न्यायाधीश बाहेक अन्य न्यायाधीशले गर्नेछन् भन्ने संवैधानिक व्यवस्थाले पुनरालोकनको निस्सा दिएपछि, सो बाहेकका न्यायाधीश समक्ष पेश गर्ने भन्ने अर्थ नदिने।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ संविधानले नै पहिले फैसला गर्ने न्यायाधीश बाहेकका न्यायाधीशबाट पुनरालोकनको निवेदन सुन्ने व्यवस्था गरेको परिप्रेक्ष्यमा उक्त संवैधानिक व्यवस्थासँग सामञ्जस्य कायम गर्नकै लागि सर्वोच्च अदालत नियमावलीमा संशोधनद्वारा राखिएको व्यवस्थालाई संविधानसँग बाझिएको भन्ने निवेदन जिकीर स्वयंमा विरोधाभाषपूर्ण र असान्दर्भिक हुने । ■ कुनै पनि कानूनी व्यवस्थाको व्याख्या गर्दा कुनै शब्द विशेषलाई मात्र हेरेर हुँदैन, सोसँग सम्बन्धित समग्र कानूनी व्यवस्था र त्यस्तो कानूनी व्यवस्था गरिँदाको परिवेशलाई पनि हेरिनु पर्दछ । सो कानून कुन परिवेशमा ल्याइएको हो र त्यसका मार्फतबाट के कस्तो उद्देश्य हासिल गर्न खोजिएको हो भन्ने कुराको खोजी गर्नु नै कानून व्याख्याको उद्देश्य हुने । <p style="text-align: center;">गोपालप्रसाद पाण्डे “अल्छी” समेत विरुद्ध सर्वोच्च अदालत समेत, उत्प्रेषण समेत नेकाप २०६९, अङ्क १०, निर्णय नम्बर ८८९५, पृष्ठ १४६७, विशेष इजलास</p>
१३५.	<ul style="list-style-type: none"> ■ म्याद तामेली प्रक्रियालाई निरपेक्ष एवं यान्त्रिक प्रक्रियाको रूपमा नभई सम्बन्धित व्यक्तिलाई आफ्नो विरुद्ध लगाइएको अभियोग वा दावीको विषयमा यथासमयमा सूचित गराई प्रतिवाद गर्न मौका पाउने अधिकारलाई व्यवहारतः सार्थक तुल्याउने एक गतिशील प्रक्रियाको रूपमा स्वीकार गरेकोले म्याद तामेली प्रक्रियाको उद्देश्य सम्बन्धित व्यक्तिउपर लागेको अभियोग वा निजउपर परेको अन्य कुनै दावीको विषयमा यथासमयमै सुसूचित गराई आफ्नो प्रतिरक्षा गर्न पर्याप्त मौका प्रदान गर्नुपर्ने । ■ म्याद तामेलीसम्बन्धमा यान्त्रिक नियम लागू भयो भएन भन्ने कुरा महत्वको विषय नभई सम्बन्धित व्यक्तिले त्यस्तो सूचना यथासमय प्राप्त गर्नु गरेन भन्ने कुरा महत्वपूर्ण हुने । ■ साधिकार निकायबाट भएको फैसलाबमोजिम लागेको कैद असूल गर्नका लागि कैदमा पठाइएको स्थितिमा बन्दीप्रत्यक्षीकरणको आदेश जारी हुन नसक्ने । <p style="text-align: center;">दीपनारायण श्रेष्ठ विरुद्ध बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, बन्दीप्रत्यक्षीकरण नेकाप २०६९, अङ्क ११, निर्णय नम्बर ८९१२, पृष्ठ १६३२, संसुक्त इजलास</p>
१३६.	<ul style="list-style-type: none"> ■ एउटै अपराधको सम्बन्धमा अलगअलग कानूनअन्तर्गत कारवाही हुन सक्ने अवस्था देखिएमा सोहीअनुसार मुद्दा चलाउनु र सजाय गर्नु समेतलाई दोहोरो खतराको सिद्धान्तविपरीत भएको मान्न नसकिने । ■ आफ्नो साथमा रहेको सरकारी छााप दस्तखत भएको आफ्नै नामको एस.एल.सी. को लब्धाङ्कपत्र र चारित्रिक प्रमाणपत्रमा आफ्नो जन्ममिति सच्याउने कार्य गरी पहिलो कसूर गरेकोमा सोही प्रमाणपत्रहरूमा सच्याइएको जन्ममितिलाई आधार मानी नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र प्राप्तका लागि सम्बन्धित निकायमा आवेदन फाराम समेत पेश गरेको कार्यबाट मुलुकी ऐन कीर्ते कागजको १ र २ नं. तथा नेपाल नागरिकता ऐन, २०२० को दफा १५ विपरीतको कसूर ठहरिने हुँदा उक्त दुई अलग अलग कार्यलाई एउटै कसूर हो भनी भन्न नसकिने । <p style="text-align: center;">सन्तोष ओम्हा विरुद्ध नेपाल सरकार, नागरिकता नेकाप २०६९, अङ्क १२, निर्णय नम्बर ८९३७, पृष्ठ १८६५, संसुक्त इजलास</p>

१०. उद्योग, वाणिज्य र कर	
१३७.	<ul style="list-style-type: none"> ■ कामदार कर्मचारीको थप माग नगरेको र नियुक्तिपत्रको शर्तबमोजिम करार अवधि व्यतीत भइसकेको अवस्थामा कम्पनी आफैँले सेवा करारको अवधि थप गरी सेवालाई निरन्तरता दिनुपर्ने भनी मान्न नसकिने । ■ कानूनअनुरूप दर्ता भई खडा भएका कम्पनीहरू बीच भएको करारलाई बनावटी (Bogus) भन्न युक्तिसंगत नहुने । <p style="text-align: center;">खिम्ती सर्भिसेज प्रा.लि. विरुद्ध श्रम अदालत समेत, उत्प्रेषण परमादेश नेकाप २०६९, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८७८८, पृष्ठ २८, संयुक्त इजलास</p>
१३८.	<ul style="list-style-type: none"> ■ मुनाफारहित कम्पनीको रूपमा स्थापना भई दर्ता भएको कम्पनीलाई आयकर ऐन, २०५८ को दफा २(ध)(१) तथा दफा १० को उद्देश्य तथा प्रयोजनको लागि मुनाफा आर्जन नगर्ने सामाजिक, परोपकारी तथा कल्याणकारी संस्थाकै रूपमा लिनुपर्ने । ■ संस्था दर्ता ऐन, २०३४ र कम्पनी ऐन, २०६३ को दफा ३(३) तथा दफा १६६ मा गरिएको कानूनी व्यवस्थाको उद्देश्य तथा प्रयोजन समेत समान रहेकाले कम्पनी ऐनको दफा ३(३) तथा दफा १६६ अनुसार मुनाफा नकमाउने कम्पनीको रूपमा दर्ता भएका कम्पनीले उक्त ऐनको दफा २(ध)(१) अनुसार कर छूट पाउने संस्थाको मान्यता वा प्रमाणपत्र नपाउने भन्ने निर्णय आफैँमा विभेदकारी भई संविधानको धारा १३ को विपरीत हुने । <p style="text-align: center;">कपरेट सोसल कन्सोर्टियम विरुद्ध अर्थ मन्त्रालय, परमादेश नेकाप २०६९, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८७८५, पृष्ठ ८१३, संयुक्त इजलास</p>
१३९.	<ul style="list-style-type: none"> ■ प्रतीतपत्रअनुसारको सामानहरू बिक्रीकर्ताले खरीदकर्तालाई हस्तान्तरण गर्ने क्रममा ढुवानीकर्तालाई बुझाएको लिखत (Bill of Lading, Airway bill etc.) र प्रतीतपत्रमा निर्धारित अन्य लिखतहरू बिक्रीकर्ताले प्रतीतपत्र खोले बैंकलाई बुझाएपछि सोको सामान्य परीक्षणको आधारमा प्रतीतपत्र खोले बैंकले उक्त सामानको मूल्य बिक्रीकर्तालाई भुक्तानी गर्ने दायित्व शुरु हुन्छ । यो दायित्व बैंकले कसरी पूरा गर्ने भन्ने कुरा प्रतीतपत्र खोल्दाको समयमा बैंक र ऋणी अर्थात् प्रतीतपत्र खोल्न निवेदन दिने व्यक्ति फर्म वा कम्पनीबीच निर्धारित शर्तमा भर पर्ने । ■ शर्तअनुरूप प्रतीतपत्रमा उल्लिखित सामानको मूल्य बिक्रीकर्तालाई बुझाएको प्रमाण र उक्त मूल्य बराबरको रकम ऋणीको ऋण खातामा बुक गरिएपछि ऋणीको नाममा ट्रष्ट रिसिप्ट कर्जा कायम भएको मानिन्छ । प्रतीतपत्र खोले बैंकले प्रतीतपत्रअनुसारको सामानको मूल्य बिक्रीकर्तालाई बुझाएको प्रमाण र सो रकम ऋणीको ऋण खातामा बुक गरिएको कुरा बैंकले नियमित रूपमा राखेको बही खाताबाट देखिएको अवस्थामा ऋणीको नामको टि.आर. (ट्रष्ट रिसिप्ट) कर्जा कायम छ भन्ने कुराको प्रमाणको रूपमा मान्यता दिनुपर्ने । ■ प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा १४ अनुसार अभिलेख वा बैंकले नियमित कारोबारको सिलसिलामा ऋणीको खातामा ऋण जनाएको विवरणलाई नै ऋणीले बैंकबाट ऋण लिएको कुराको प्रमाणको रूपमा ग्रहण गर्नुपर्ने हुन्छ । यसैले टि.आर. (ट्रष्ट रिसिप्ट) कर्जाको सम्बन्धमा अन्य कुनै थप लिखत वा प्रमाणको आवश्यकता नपर्ने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ प्रतीतपत्रमा निर्धारित शर्तअनुरूप ऋणी फर्मको तर्फबाट सामानको विक्रीकर्तालाई बैकले सामानको मूल्य भुक्तानी गरेको प्रमाणित भएपछि सोही आधारमा सामान प्राप्त गर्ने फर्मले बैकबाट टि.आर.कर्जा प्राप्त गरेको निर्विवाद प्रमाण मानिने हुँदा सोही कर्जाको बारेमा पुनः अर्को नयाँ लिखत हनुपर्दछ भन्ने कुरा प्रतीतपत्रको प्रक्रियाबाट हुने भुक्तानी प्रक्रियाको मान्य प्रचलन र करारसम्बन्धी प्रचलित नेपाल कानूनको समेत विपरीत हुने । <p>एभरेष्ट बैक लिमिटेड, प्र.का. विरुद्ध ऋण असुली पुनरावेदन न्यायाधिकरण समेत, उत्प्रेषण नैकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८०८, पृष्ठ ६०९, संयुक्त इजलास</p>
<p>१४०.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ करारको शर्त पालन गरे, नगरेको सम्बन्धमा र त्यसबाट हुन गएको क्षति वा नोक्सानीको सम्बन्धमा करारसम्बन्धी ऐनले देवानी दायित्वको सिर्जना हुने अवस्था हुन्छ । शुद्ध रूपले करारीय दायित्व सम्बन्धमा परेको विवादको निरोपण पनि करार ऐनअनुरूप हुनुपर्ने हुन्छ । देवानी प्रकृतिको विवादलाई बलजपती फौजदारी प्रकृतिको विवादको सिर्जना गर्ने गराउने तर्फ लाग्नु उचित नहुने । ■ दुवै पक्ष मिली राजीखुशीले गरेको करारको सम्बन्धमा, कपटपूर्वक (Fraudulently) करार भएको वा कुनै कानूनको उल्लंघन हुने गरी करार गरेको वा एकले अर्को पक्षलाई भुक्त्याई वा जालसाजीपूर्वक करार गरेको अवस्थामा एकले अर्को पक्षलाई हानि पुऱ्याउने नियतले वा प्रारम्भदेखि नै ठग्ने अभिप्रायले कुनै करार गरेकोमा बाहेक फौजदारी दायित्वको सिर्जना हुन नसक्ने । ■ करारीय सम्भौताको परिपालनासँग सम्बन्धित देवानी दायित्वसम्बन्धी विवादलाई फौजदारी दायित्वको रूपमा प्रस्तुत गरी ठगीको कसूर कायम गर्नु कानून र न्यायको रोहमा नमिल्ने । <p>नेपाल सरकार विरुद्ध वसुवु मन्ने We yu jiang, ठगी नैकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८०९, पृष्ठ ६१०, संयुक्त इजलास</p>
<p>१४१.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ स्पष्टीकरणको अन्तर्वस्तु विषय वा प्रसंगअनुरूप फरक-फरक हुन सक्दछन् । प्रतिष्ठानको कामदार कर्मचारीले गरेको भनिएको खराब आचरणबापत गरिने सजायको सन्दर्भमा श्रम ऐन, २०४८ को दफा ५२ बमोजिम सोधिने स्पष्टीकरणमा मूलतः निम्नानुसारका अन्तर्वस्तु अनिवार्य रूपमा समाविष्ट भएको हुनुपर्नेः <ul style="list-style-type: none"> (क) कुनै कामदार कर्मचारीलाई ऐनको दफा ५१ मा वर्णित खराब आचरणमध्ये के कुन आचरण गरेको आरोप लगाइएको हो सोको स्पष्ट तथ्य, (ख) त्यस्तो कामदार कर्मचारीले खराब आचरण गरेको तथ्य प्रमाणित भएका ऐनको दफा ५२ मा उल्लेख गरिएका विभिन्न प्रकारका सजायमध्ये के कस्तो सजाय हुन सक्ने हो सो कुरा, र (ग) सो विषयमा स्पष्टीकरण पेश गर्न कम्तीमा पनि सात दिनको समयावधि । ■ कुनै अमुक विषयमा कुनै प्रतिष्ठानले आफ्ना कामदार कर्मचारीसँग तथ्यको जानकारी लिनु र कामदार कर्मचारीलाई खराब आचरणमा कारवाही गर्ने प्रयोजनको लागि ऐनबमोजिम स्पष्टीकरण सोध्नु छुट्टाछुट्टै विषय हुनाले तिनलाई समान अर्थमा वा अन्तर्परिवर्तनीय रूपमा ग्रहण गर्न नमिल्ने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ किटानी सजाय कुन तथ्यमा आधारित छ र सो तथ्य कसरी स्थापित भयो भन्ने विवरणका अतिरिक्त कारवाही गरिने सुनिश्चितताबाहक पत्रलाई मात्र कुनै पनि कामदार कर्मचारीलाई कारवाहीको प्रयोजनका लागि सोधिएको स्पष्टीकरण मान्नुपर्ने हुन्छ। कारवाही गर्नु अघि कारवाही गर्ने अधिकारवाला सुनिश्चित हुन माग गरिने जानकारी वा तथ्यलाई स्पष्टीकरण सोधिएको भन्न नमिल्ने। ■ अनावश्यक ढिलाई विरुद्ध कामदार कर्मचारीको हित संरक्षण गर्ने कानूनलाई सकारात्मक स्वरूपमा ग्रहण गर्नुपर्ने। ■ म्यादभित्र स्पष्टीकरण पेश नगरेको वा पेश गरेको स्पष्टीकरण सन्तोषजनक नभएको कारण ऐनको दफा ५२ बमोजिम सजाय गर्नु पर्दाको अवस्था निर्णयको लागि दुई महिनाको समय निर्धारण गरेको अवस्था हुँदा सो बमोजिमको निर्धारित प्रक्रिया र समय सीमा नघाई भएका कामकारवाही एवं निर्णय मात्र गैरकानूनी हुने। ■ मातहत अदालतले सबूद प्रमाणको मूल्याङ्कन समेत नगरी मुद्दाका पक्षले उठाएका प्रश्नहरूमा प्रवेश नै नगरी प्राविधिक प्रश्नमा सीमित रही गरेको निर्णय सो प्राविधिक प्रश्न कानूनसम्मत नदेखिएमा पुनः निर्णयार्थ मुद्दा सोही निकायमा पठाउनु न्यायसंगत हुने। ■ अति लामो समय मुद्दा चलेको, पक्षको अझ बढी समय मुद्दामा संलग्न रहन उमेर, आर्थिक, लैंगिक र सामाजिक अवस्थाका कारण दुरुह रहेको एवं समयकै कारणले निर्णयको प्रतिफल पाउन नसक्ने अवस्था देखिएमा भने माथिल्लो न्यायिक निकायले मातहत अदालतको अधिकारक्षेत्र स्वयं ग्रहण गर्न सक्दछ, अन्यथा प्राविधिक प्रश्नमा खारेज गरिएको वा विषयवस्तुमा प्रवेश नगरेको निर्णय कानूनसम्मत नपाइएमा पुनः सोही निकायमा निर्णयार्थ पठाउनुपर्ने। <p style="text-align: center;">युनिलिभर नेपाल लिमिटेड (नेपाल लिभर लि.) विरुद्ध वजकिशोर पण्डित समेत, उत्प्रेषण नैकाप २०१९, अङ्क ४, निर्णय नम्बर ८८९९, पृष्ठ ६९२, संयुक्त इजलास</p>
१४२.	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै व्यक्ति, संस्था वा कम्पनीहरूबाट सञ्चालित गैरकानूनी कारोवार तथा अन्य अनियमित कामकारवाहीबाट आमजनताको सम्पत्तिसम्बन्धी हकमा असर परेको, जनताहरू ठगिने, भुक्किने कामकारवाही भए गराइएका छन् भन्ने कुरा सार्वजनिक जानकारीमा आएपछि यस सम्बन्धमा सत्य तथ्य पत्ता लगाई दोषीहरू माथि कानूनी कारवाहीको प्रक्रिया शुरु गर्ने गराउने कुरा नेपाल सरकारमा अन्तर्निहित संवैधानिक दायित्व तथा कर्तव्य हुने। ■ नेपाल सरकारले अधिकारप्राप्त निकायको ध्यानाकर्षण गराउन वा प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएका सत्य तथ्यहरूको विश्लेषण गरी दोषीमाथि कानूनी कारवाही चलाउने भनी पत्राचार गर्दा कानूनअनुसार अधिकारप्राप्त निकायको अख्तियारीमा हस्तक्षेप हुने वा निजहरूको क्षेत्राधिकार सीमित हुन्छ भन्ने अनुमान गर्न नसकिने। ■ कम्पनीका सञ्चालक वा कम्पनी आफैँ कुनै विकास बैङ्कको सञ्चालक समितिमा भए रहेको कारणले मात्र कम्पनीले सर्वसाधारणहरूबाट निक्षेप संकलन गर्ने र बैकिङ्ग कारोवार सञ्चालन गर्ने अनुमति प्राप्त गरेको भनी मान्न नमिल्ने। ■ गैरकानूनी रूपमा सर्वसाधारण ठगिने वा भुक्किने वा निजहरूको हितविपरीत हुने काम भए गरेको विषयमा नेपाल सरकारले छानबीन गरेको कारणले कम्पनीको व्यवसाय गर्ने अधिकारमाथि आघात भयो भनी मान्न नमिल्ने।

- कम्पनीको स्वतन्त्र अस्तित्व र सीमित दायित्वको सिद्धान्त व्यावसायिक सुगमताको लागि दिइएको सुविधा हो र यो सुविधा प्रचलित कानूनअनुरूप कम्पनीको पूर्व निर्धारित उद्देश्यअनुरूप भए गरेका वा सञ्चालन भएका आरोवारहरूको सम्बन्धमा मात्र प्राप्त हुने ।
- मूल रूपमा निम्न अवस्था प्रमाणित भएमा कम्पनीको आवरण हटाई गैरकानूनी वा अनियमित काममा संलग्न देखिएका कम्पनीका संस्थापक, सञ्चालक, कर्मचारी वा कम्पनीको तर्फबाट काम गर्ने भनिएका अन्य व्यक्तिहरूलाई व्यक्तिगत रूपमा जिम्मेवार बनाइन्छः
 - (क) कुनै अनुचित कार्य, गैरकानूनी कार्य वा जालसाजी वा धोकेवाजीपूर्ण काम कारवाहीको लागि कम्पनीको आवरण प्रयोग भएको देखिएमा,
 - (ख) कम्पनीको फाइदाको लागि नभई कुनै व्यक्ति वा अन्य निकायको हितको लागि मात्र कम्पनीको आवरण प्रयोग भएको अवस्थामा,
 - (ग) राजश्व चुहावट वा कर छल्ने कार्यको लागि कम्पनीको आवरण प्रयोग भएमा,
 - (घ) कुनै कम्पनीको आवासीय स्थिति (Residential Status) पत्ता लगाउनको लागि ।
- कम्पनीको नाममा गैरकानूनी आरोवार सञ्चालन गरेको देखिएमा कम्पनीका संस्थापक, सञ्चालक, कर्मचारी तथा यसको प्रतिनिधि मानिएको कुनै पनि व्यक्तिउपर प्रचलित नेपाल कानूनअनुसार अधिकारप्राप्त निकायले आवश्यक कानूनी कारवाही गर्नसक्ने नै देखिँदा कम्पनीको नाममा काम गरेको भन्ने आधारमा उन्मुक्ति पाउन नसक्ने ।
- कम्पनीको भौतिक अस्तित्व नभई अमूर्त हुने हुँदा यसलाई कैद गर्न नसकिने, यसको स्वतन्त्र मन, मस्तिस्क वा सोच्न सक्ने दिमाग तथा आत्मा नभएको हुनाले यसले आत्मदाह गर्ने अवस्था पनि नहुने हुँदा कुनै फौजदारी आपराधिक मनसाय (Mens Rea) पनि राख्न वा बोक्न नसक्ने ।
- संस्थापक वा शेयरधनीहरूको मन मस्तिष्कबाट सञ्चालन हुने साधारण सभा, सञ्चालक समिति, प्रवन्ध सञ्चालक वा प्रवन्धक जस्ता अंग वा पद वा समितिमार्फत् नै कम्पनीको आरोवार सञ्चालन हुने हुँदा सामान्यतयाः मानसिक तत्वको विद्यमानता हुनै पर्ने कुनै फौजदारी अपराधमा कम्पनीलाई सजाय गर्ने अवस्था नहुने ।
- कुनै ऐनमा नै कम्पनीको तर्फबाट काम गर्ने सञ्चालक, कर्मचारी वा व्यक्ति नै व्यक्तिगत रूपमा सजायका भागी हुने भन्ने स्पष्ट व्यवस्था गरिएको अवस्थामा यस्तो कसूरमा यस्तो कम्पनीको नाममा काम गर्ने सञ्चालक, कर्मचारी वा व्यक्तिउपर कारवाही चलाउन पाइने ।
- कम्पनीको आरोवार सञ्चालन गर्ने प्रक्रियामा सिर्जना भएको देवानी दायित्वबाट कम्पनी उम्कन सक्तैन । यसको नाममा भए गरेका कुनै काम वा कारवाहीबाट कुनै व्यक्तिको सम्पत्ति नोक्सान भएमा वा कसैको ज्यान गएमा यसबाट पीडित पक्षहरूलाई क्षतिपूर्ति वा उपयुक्त राहत दिने कर्तव्य कम्पनीको हुन्छ र यस्तो अवस्थामा कम्पनीको अमूर्त अस्तित्व वा मनसायरहित अवस्थाको दावी वा जिकीर कम्पनीले लिन नसक्ने ।
- कम्पनीको तर्फबाट काम गर्ने सञ्चालक, कर्मचारी वा अन्य व्यक्तिको हेलचेक्र्याइको

	<p>कारणले क्षति भएको वा निजलाई यस्तो अधिकार कम्पनीले दिएको थिएन भन्ने प्राविधिक आधार र कारण देखाई उक्त क्षतिपूर्ति वा राहत दिने दिलाउने दायित्वबाट कम्पनी उम्कन सक्दैन। यसको लागि कम्पनीको कोष तथा सम्पत्ति प्रयोग गरी आवश्यक भुक्तानी हुन सक्ने।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ प्रचलित कानूनले नै कुनै निरपेक्ष फौजदारी दायित्वको परिकल्पना (Strict Liability Offence) गरेको भएमा यस्तो अपराधमा कम्पनीको संलग्नता देखिएमा सो अनुसार जरीवानासम्म हुने कुरा हो। तर कम्पनीको भौतिक अस्तित्व नहुने हुँदा यस्तो अमूर्त तथा अभौतिक व्यक्तिलाई कैदको सजाय हुन नसक्ने। ■ कम्पनीको नामबाट काम गरेको भनी आपराधिक कार्यमा संलग्न संस्थापक, शेयरधनी वा यसका कर्मचारी वा अन्य व्यक्तिलाई व्यक्तिगत रूपमा यस्तो आपराधिक कार्यको सजाय हुने हुँदा कम्पनीहरूको फौजदारी दायित्वको सीमा अति सीमित रहेको मानिनु पर्ने। <p>यूनिटी लाईफ इन्टरनेशनल लि. विरुद्ध मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत, उत्प्रेषण समेत नेकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८१८, पृष्ठ ६८३, संयुक्त इजलास</p>
१४३.	<ul style="list-style-type: none"> ■ विवादको सुनुवाई गर्ने अधिकार प्रमुख जिल्ला अधिकारीलाई नतोकेको अवस्थामा स्थानीय प्रशासन ऐन, २०२८ को दफा ८(६) बमोजिम प्रमुख जिल्ला अधिकारीले कुन ऐन कानूनको क्षेत्राधिकार प्रयोग गरी विवादको कारवाही र किनारा गरेको हो सो खुलाउनु पर्ने। ■ विवाद हेर्ने क्षेत्राधिकार कानूनतः स्पष्ट तोकिएको अवस्थामा मात्र त्यस्तो निकायले ग्रहण गर्ने हो र त्यस्तो साधिकार निकायबाट भएका आधिकारिक निर्णयले मात्र कानूनी मान्यता पाउने। ■ संस्था दर्ता ऐन, २०३४ बमोजिम गठित संगठित संस्थाले आफ्नो संस्थाको कर्मचारीको नियुक्ति बदर गर्ने निर्णयउपरको विवाद हेर्ने वा उजूरी सुनी निर्णय गर्ने विशेष क्षेत्राधिकार प्रमुख जिल्ला अधिकारीलाई रहे भएको नदेखिने। <p>वातावरण तथा मानव संसाधन विकास समाज नेपाल, डोटी विरुद्ध जिल्ला प्रशासन कार्यालय, डोटी, उत्प्रेषण नेकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८१८, पृष्ठ ६८८, संयुक्त इजलास</p>
१४४.	<ul style="list-style-type: none"> ■ करको दर प्रयोजनको लागि भएको दर्तालाई घरेलु उद्योग सञ्चालन गर्ने प्रयोजनको लागि औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०४९ अनुसार भएको दर्ता भनी मान्यता दिन कानूनतः नमिल्ने। ■ कानूनबमोजिम तोकिएको प्रक्रिया एवं प्रविधि नअपनाई उद्योग सञ्चालन गरेको अवस्थामा त्यस्तो उद्योग सञ्चालनको नवीकरण नगरेको र सोको जानकारी नदिएको भन्ने आधारमा मात्र कानूनप्रदत्त हकमा असर पुगेको भन्न नमिल्ने। ■ कानूनबमोजिमको प्रक्रिया एवं प्रविधि अवलम्बन नगरी सञ्चालन गरेको व्यवसाय प्रचलित कानूनको दायराभित्रै नआउने हुँदा त्यस्तो व्यवसाय नवीकरण नगर्ने निर्णयबाट संविधान एवं कानूनद्वारा प्रदत्त पेशा व्यवसाय तथा रोजगार सञ्चालन गर्ने हकमा बाधा पुगेको भन्न नमिल्ने। <p>दिलबहादुर धामी विरुद्ध घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय समेत, उत्प्रेषण परमादेश नेकाप २०६९, अङ्क ५, निर्णय नम्बर ८८२७, पृष्ठ ७३७, संयुक्त इजलास</p>

<p>१४५.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै पनि अपारदर्शी व्यवसाय वा लुकी चोरीको प्रक्रियाबाट सञ्चालन हुने कारोवार उद्यम व्यवसाय सञ्चालनसम्बन्धी नेपाल सरकारबाट घोषित सार्वजनिक नीतिको विपरीत हुन्छ। प्रतिस्पर्धा ऐन, कालो बजार नियन्त्रण ऐनलगायतका कानूनमार्फत् घोषित सार्वजनिक नीतिको विपरीत सञ्चालन हुने कुनै पनि प्रकारको व्यवसाय वा कारोवारले उद्यम व्यवसाय गर्ने मौलिक हकको संरक्षण प्राप्त गर्न नसक्ने। ■ कुनै पनि व्यापार व्यवसायबाट क्रेता एवं विक्रेता दुवै पक्षको केही न केही प्रतिफल प्राप्त गरेकै हुनुपर्ने हुन्छ। विक्रेताले विभिन्न नाममा दिई रकम असूल गर्ने वस्तुतः खरीदकर्ता भनिएका सर्वसाधारण जनताले केही नपाउने गरी सञ्चालन हुने व्यवसाय व्यापारसम्बन्धी विधिशास्त्र (Trade Jurisprudence) को प्रतिकूल हुने मात्र नभई त्यस्तो व्यवसायले संवैधानिक वा कानूनी संरक्षण प्राप्त गर्न नसक्ने। ■ प्रचलनमा रहेको ऐन, नियम वा निर्देशिका आदिको जन्म जुन निकायबाट हुन्छ सोको खारेज वा संशोधन गर्ने अख्तियारी पनि सामान्यतया सोही निकायमा नै निहित हुने। ■ एकपटक लागू भई प्रचलनमा आएको कानून सधैँ कायम रहने भई सार्वजनिक हित कायम गर्न नसकिनुका साथै गतिशील समाजको परिवर्तनशील चाहना समेत परिपूर्ति गर्न नसकिने हुन जान्छ। राज्यले सार्वजनिक हित र कल्याणको लागि सामाजिक आवश्यकताअनुसार ऐन, नियम एवं निर्देशिका निर्माण, संशोधन एवं खारेज गर्नसक्ने हुँदा यस्तो सार्वजनिक हितको लागि भए गरेको नीतिगत निर्णयको विषयमा Promissory Estoppel को सिद्धान्त आर्कषित हुन नसक्ने। ■ नियामक कानूनको अभावमा वस्तु व्यापार गर्दा रकम कमिशन आउने आश्वासन दिई नयाँ सदस्य बनाई रकम संकलन गर्ने र सेवाबापत भनी रकम कमिशन समेत लिने खाने कार्य उद्यम व्यवसाय सञ्चालनसम्बन्धी मान्य नियमहरूको विपरीत हुने। ■ जुन निर्देशिकालाई अधिकारको स्रोत मानी सोअनुसार नगद धरौटी राखी व्यवसायको अनुमति प्राप्त गरेको हो सो निर्देशिका नै खारेज भइसकेको अवस्थामा सोबाट सिर्जित इजाजत पत्रको आधारमा सिर्जना भएको अधिकार स्वतः समाप्त हुने। ■ WTO लगायत अन्य बहुपक्षीय/बहुराष्ट्रिय व्यापारिक सन्धि सम्झौताको दायरा सदस्य राष्ट्रहरू बीच हुने व्यापारमा र यसका नियमहरूको पालना गर्ने गराउने तथा एक सदस्य राष्ट्रले अन्य सदस्य राष्ट्रहरूसँग व्यापार गर्दा पालना गर्नुपर्ने नियमसंग मात्र सीमित छ। WTO को सदस्यताको कारणले कुनै पनि सार्वभौम देशले आफ्नो भूमिभित्र सञ्चालन हुने गैरकानूनी व्यवसायलाई रोक्नको लागि उपयुक्त आदेश जारी गर्ने वा यस्तो व्यवसायलाई व्यवस्थित, नियमित तथा पारदर्शी ढंगबाट सञ्चालन गर्ने गराउने क्रममा आवश्यक ऐन, कानून वा निर्देशिका बनाउने अख्तियारी हुने। <p style="text-align: center;">रोवियस इन्टरनेशनल प्रा.लि. विरुद्ध मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत, उत्प्रेषण नैकाप २०१९, अङ्क ५, निर्णय नम्बर ८८१४, पृष्ठ ८४२, संयुक्त इजलास</p>
<p>१४६.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को अनुसूची १ को समूह ७ ले मुद्रण भैसकेको (Printed) कितावलाई समेटेको देखिएपनि Online सेवामार्फत् कारोवार हुने E-book लाई समेटेको देखिन नआएकोले E-book को विक्री कारोवारलाई मूल्य अभिवृद्धि कर छूट हुने कारोवार मान्न नमिल्ने। ■ करसम्बन्धी प्रचलित नेपाल कानूनबमोजिम नेपाल सरकारको निर्णयानुरूप कर अधिकृतको रूपमा तोकिएको राजस्व अनुसन्धान अधिकृतले मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन,

	<p>२०५२ मा तोकिएका कानूनी प्रावधानबमोजिम करदाताले तिर्नुपर्ने कर निर्धारण गर्नसक्ने नै देखिएकोले राजस्व अनुसन्धान विभागका राजस्व अनुसन्धान अधिकृतबाट मूल्य अभिवृद्धि कर ऐनबमोजिम लाग्ने कर निर्धारण गरेको कार्यलाई कानूनी क्षेत्राधिकारविहीन रहेको भनी मान्न नमिल्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ म्यादभित्र बुझाउनु पर्ने कर कुनै करदाताले नबुझाएमा करदाताको चल अचल सम्पत्ति कब्जामा लिई कर असूल गर्नसक्ने गरी मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा २१(१)(ख), र दफा २३(घ) तथा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११० (१)(ख) ले कर अधिकृतलाई अधिकार दिएको देखिँदा उक्त कानूनी व्यवस्थाअनुसार निवेदकको चल सम्पत्तिको रूपमा रहेको खाताको नगद रकम रोक्का राख्न र त्यसबाट निर्धारित कर रकम असूलउपर गर्न कुनै कानूनी बाधा नरहेको अवस्थामा खाता रोक्का राख्ने कार्यलाई कानूनविपरीत भएको भनी मान्न नमिल्ने । <p>व्युसफ्ट ओभरसिज नेपाल प्रा.लि. विरुद्ध राजस्व अनुसन्धान विभाग समेत, उत्प्रेषण परमादेश, नैकाप २०६९, अङ्क ६, निर्णय नम्बर ८८४१, पृष्ठ ९१३, संयुक्त इजलास</p>
१४७.	<ul style="list-style-type: none"> ■ सार्वजनिक खरीद अनुगमन कार्यालयले निगमले भुक्तानी दिनुपूर्व ऐनसँग बाभिकने विनियमको व्यवस्थाको ध्यानाकर्षण गरेको नभै भुक्तानी दिएको महिना दिनपछि पठाएको निर्देशनले भैसकेको भुक्तानीलाई सहयोग गर्न नसक्ने । ■ विमान खरीद गर्ने अभिप्रायले नै रकम पठाएकोमा सार्वजनिक लेखा समितिले खरीद प्रक्रिया रद्द गरेको भन्ने कारणले र प्रक्रिया अधि बढ्न नपाएको भन्ने अभियोग भएपछि जहाज खरीद गर्न ल्याउन वा पठाएको रकम फिर्ता प्राप्त गर्ने कुरामा समेत नियन्त्रण गर्न नसक्ने । ■ प्रतिवादीको कारणले खरीद प्रक्रिया रद्द भएको अवस्थामा बाहेक अन्य कारणले भएको अवरोधको सम्बन्धमा जहाज खरीदसम्बन्धी व्यवस्थापनमा संलग्न व्यक्तिलाई कुनै रूपमा जिम्मेवार बनाउनु युक्तिसंगत देखिन स स्नआउने । ■ नेपाल वायुसेवा निगम कानूनबमोजिम गठन भएको स्वायत्त संस्था भएकोले उसले आफ्नो व्यावसायिक कारोवार सञ्चालन गर्दा कानूनबमोजिम गर्न सक्ने र त्यस्तो व्यावसायिक कारोवारलाई रोक्का गर्न नमिल्ने । ■ स्वायत्त संस्थाले कानूनबमोजिम करार गर्दछ भने त्यस्तो करारको शर्तहरू निर्धारण गर्न, सो परिपालना गर्न र कुनै पक्षले सो करारको परिपालना नगरेमा सोउपर आवश्यक उपाय अवलम्बन गर्नु त्यस्तो कानूनबमोजिम संस्थापित संस्थाको स्वाभाविक कानूनी अधिकार हुन्छ । त्यस्तो संस्थाले अन्य कुनै व्यापारिक प्रतिष्ठानसँग व्यापारिक कारोवार गर्दछ भने वा कुनै करारीय अनुबन्धमा सामेल हुन्छ भने त्यो उसको अधिकारको विषय बन्ने । ■ कस्तो करार गर्ने वा करारको शर्तहरू कस्तो हुनुपर्छ भनी वाह्य जगतले वा करारको पक्ष नै नरहेको वेसरोकारवाला अन्य संस्थाले हस्तक्षेप गर्न नमिल्ने । ■ जहाज खरीद गर्ने भनिसकेपछि करारका हरेक शर्तका सम्बन्धमा वार्ता गर्न र स्वीकृत शर्तबमोजिम सञ्चालक समितिको निर्णय गराउनु पर्छ भन्न नमिल्ने । ■ व्यापारिक प्रकृतिको काममा लगाउने तर सरकारी नोकरसाही प्रकृतिको निर्णय प्रक्रिया अवलम्बन गर्न लगाउने हो भने व्यापारिक निपूणता आउँनै नसक्ने । ■ निगम सार्वजनिक चरित्र भएको संस्था भए पनि त्यसको प्रयोजन व्यापारिक प्रकृतिको

	<p>सेवा प्रदान गर्ने भएको र तदनु रूप व्यापार प्रवर्धन गर्नुपर्ने हुनाले निगमको लागि एकजना सार्वजनिक उद्यमको व्यवस्थापकलाई जो चाहिने अख्तियार र लचकतासहितको निर्णय गर्ने प्रावधानको आवश्यकता पर्दछ। त्यस्तो जिम्मेवारी तोकिएको पदाधिकारीले लिएको निर्णयहरूको परिणाम आउन नदिई अग्रिम रूपमा अन्य संस्था वा निकायबाट अवरोध गर्ने हो भने सम्बन्धित निगमको काममा गरिने सीधा हस्तक्षेप अनुचित मात्रै होइन कि आपत्तिजनक समेत हुने।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ किटानी संवैधानिक वा कानूनी व्यवस्था भएमा बाहेक व्यवस्थापिकाको संगठनभित्र तोकिएका समितिहरूले आफ्नो कार्यादेशबमोजिम कार्य गर्दा कार्यपालिका तहका अङ्गहरूमा सीधा हस्तक्षेप हुने गरी आदेश निर्णय गर्ने नभै व्यवस्थापिका अङ्गमार्फत् नै कुनै कुराको निर्देश पठाउनुपर्ने। ■ कसैको निजी प्राथमिकता वा अभिरुचीको निर्णयहरूबाट गरिने हस्तक्षेपमा प्रतिविम्बित भयो भने अरुको जवाफदेहिताको पालनाको सुनिश्चितता खोज्ने सार्वजनिक लेखा समिति जस्तो गरिमामय संस्थाको लागि सुहाउँदो हुन नसक्ने। ■ करारको कार्यान्वयनको सिलसिलामा सिर्जना हुने हरेक कामको लागि फौजदारी दायित्व बहन गर्ने गरी व्यक्तिगत उत्तरदायित्व बहन हुने विषय बनाउन हुँदैन र त्यसो गर्दा व्यवस्थापन गर्ने हरेक व्यवस्थापकको व्यवस्थापनको निर्णय गर्ने क्षमता नै प्रभावित हुन जाने। ■ खराब नियत, वद्वनियतले अभिप्रेरित भै आफूलाई लाभ र सरकारी निकाय वा सरकारलाई नोक्सानी हुने गरी भ्रष्टाचारमा संलग्न भएको हुन वस्तुतथ्यले प्रमाणित हुनुपर्दछ। अन्यथा देखिन आएमा बाहेक पक्षहरूका बीचमा हुने कारोवारको विषयलाई लिएर भएको सम्झौता र सो सम्झौताको पालना गर्दा अपनाउनु पर्ने विधि र प्रक्रियाअन्तर्गतको करारीय शर्त पालनाको विषयवस्तु भ्रष्टाचारको विषयवस्तु बन्न नसक्ने। ■ खराब नियत र भ्रष्टाचारमा संलग्न भएको भन्नालाई वस्तुतथ्यले अन्यथा देखिन आएमा बाहेक हरेक करारीय शर्तमा भ्रष्टाचारको आरोप लगाउन नहुने। ■ तर्कसंगत समाधान सम्बन्धित निकायले मौकामा दिन सक्नु पर्दछ। अन्यथा एउटा स्थापित परम्परा वा व्यवसायको सीमाभित्र लिइएको कुनै निर्णयको सम्बन्धमा पर्याप्त र भरपर्दो आधारवेग र गलत नियतकै आरोप लगाउने हो भने त्यस्तो पदाधिकारीको निर्णय क्षमता तथा जोखिम लिने क्षमता घट्न जान्छ, जसबाट अन्ततः संगठन र समाजले नै नकारात्मक परिणाम भोग्नुपर्ने। ■ अधिकारप्राप्त अधिकारी वा निकायहरूले हमेसा कानूनसंगत र व्यावसायिक हिसावले सही निर्णय गर्नुपर्ने आमअपेक्षा भए पनि कोही कसैको कुनै निर्णयमा कुनै प्रशासनिक वा होशियारीसम्बन्धी कुनै त्रुटि औल्याउने वित्तिकै त्यसलाई आपराधीकरण गर्नु वा त्यस्तो गर्ने सोचले बढावा पायो भने अन्ततः सही नेतृत्व लिने व्यक्तिको पलायन हुने खतरा बढेर जाने। <p style="text-align: center;">नेपाल सरकार विरुद्ध सुगतर्ज कंसाकार समेत, भ्रष्टाचार नेकाप २०६९, अङ्क ७, निर्णय नम्बर ८८५९, पृष्ठ १०६७, संयुक्त इजलास</p>
१४८.	<ul style="list-style-type: none"> ■ मौज्जात रहेको कुनै वस्तु आगलागी वा अन्य कुनै कारणले नोक्सानी भएमा यस्तो वस्तुको बिक्री हुने अवस्था नहुँदा यस्तो वस्तुको बजार मूल्य वा निसर्ग वा बिक्रीबाट

प्राप्त हुने रकम वा बिक्री मूल्य पनि शून्य हुने हुँदा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५(२) अनुसार लागत खर्च कट्टी हुने रकम यकीन गर्ने प्रयोजनको लागि यसको बजार मूल्य पनि शून्य हुने हुँदा नोक्सानी भएको मौज्जातको अन्तिम मूल्य र अन्तिम लागत एउटै हुने हुँदा लागत मूल्यलाई नै दफा १५(१) को प्रयोजनको लागि मौज्जात सामानको लागत खर्च वा मूल्य मान्नुपर्ने ।

- आयकर ऐन, २०५८ को दफा दफा १४(१)(क) र (ख) मा को व्यवस्थाअनुसार व्यवसाय सञ्चालन गर्न भनी लिएको ऋणमा तिरेको वा तिर्न पर्ने भएको ब्याज रकम खर्च कट्टा गर्न पाउने सुविधा प्राप्त गर्नको लागि निम्न शर्तहरू पूरा गरेको हुनुपर्ने:

(क) जुन आर्थिक वर्षमा ऋण लिएको हो सो ऋण सोही आर्थिक वर्षमा प्रयोग भएको वा सो वर्षमा प्रयोग भएका कुनै सम्पत्ति खरीद गर्न प्रयोग भएको हुनु पर्दछ ।

(ख) प्राप्त गरिएको ऋण वा यसको दायित्व आफ्नो व्यवसाय सञ्चालन गर्न वा आय आर्जन गर्ने काममा मात्र प्रयोग भएको हुनु पर्दछ ।

- कुनै ऋणको रकम व्यवसाय सञ्चालन गर्ने काममा प्रयोग नभएको वा आय आर्जन गर्ने काममा प्रयोग नभएको अवस्थामा यस्तो ऋणमा तिरेको वा तिर्न पर्ने भएको ब्याजको रकमलाई आय गणना गर्दा खर्च कट्टा गर्न नपाउने भएपछि आफ्नो व्यवसाय सञ्चालन गर्न आफूसँग नगद रकम नभएको भनी कुनै आर्थिक वर्षमा ऋण लिने कुनै व्यक्ति वा करदाताले सोही आर्थिक वर्षमा अन्य कुनै व्यक्ति वा फर्मलाई ब्याज लिई वा नलिई जुनसुकै शर्तमा सापटी वा ऋण दिएको अवस्थामा यस्तो व्यक्तिले प्राप्त गरेको ऋणको रकम पूर्णरूपमा आफ्नो व्यवसाय सञ्चालन गर्न वा आय आर्जन गर्ने कार्यमा प्रयोग भएको छ भनी मान्न नसकिने ।

- ऋण लिने करदाताले अन्य कुनै व्यक्ति वा फर्मलाई अधिविकर्ष सुविधा वा उधारोमा सामान बिक्री गरेको वा उधारो बिक्री (Credit Limit) दिएको अवस्थामा पनि लागू हुन्छ । आफ्नो व्यवसाय सञ्चालन गर्न नगद रकम अपुग भएको भनी ऋण लिने र सो ऋणमा तिरेको ब्याजलाई खर्चमा कट्टी गर्ने वा खर्च कट्टीको दावी गर्ने तर आफूसँग भएको नगद रकम अन्य व्यक्तिलाई कुनै व्यहोराले सापटी दिएको अवस्थामा यसरी सापटी दिएको रकमलाई व्यवसाय सञ्चालन गर्न वा आय आर्जन गर्न प्रयोग भएको रकम भनी भन्न नसकिने ।

- खर्च कट्टीको लागि दावी गरिएको कुनै खर्चको रकम आय आर्जन गर्ने कार्यको लागि भए गरेको भनेर मात्र हुँदैन । यो कुरा खर्चसम्बन्धी वील, भौचर वा बिक्री वा खरीद सम्झौताबाट निर्विवाद रूपमा समर्थन भएको हुनुपर्दछ । बनावटी, अनियमित वा सम्बन्धित व्यवसायमा मान्य प्रचलन विपरीत तयार भएको वा शर्त रहेको देखिने वील, भौचर, खरीद वा बिक्री आदेश वा खरीद बिक्री सम्झौताको आधारमा यस्तो खर्च समर्थन हुन सक्तैन र यस्ता वील, भौचर, खरीद वा बिक्री आदेश वा खरीद बिक्री सम्झौताका शर्तहरूलाई कर निर्धारण गर्ने प्रयोजनको लागि अमान्य मानिने ।

तुला करदाता कार्यालय विरुद्ध अरिहन्त मल्टी फाइवर्स लि., आयकर नकाप २०६९, अङ्क ७, निर्णय नम्बर ८८६२, पृष्ठ ११२१, संसुक्त इजलास

<p>१४९.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ बैंकले धितो राखी कर्जा प्रवाह गरेको अवस्थामा कर्जा प्रवाह गर्नु अघि कर्जा लिने व्यक्तिले राखेको धितो कच्चा पक्का के हो, वास्तविक जग्गाधनी हो होइन, खोलो पहिरो लागेको जग्गा हो होइन, मुद्दा परेको जग्गा हो होइन, जग्गा साबुत बेसाबुत के हो आदि सबै हेरी कर्जा प्रवाह गर्नुपर्ने हुन्छ, र बैंकले धितो राखेको जग्गा जुनसुकै अवस्थामा गएर बेसाबुत ठहरेमा ऋण लिने सम्बन्धित व्यक्तिको अन्य चल अचल श्रीसम्पत्ति जायजथा रोक्का राखी सोबाट आफ्नो ऋण असूल गर्न सक्ने । ■ नक्कली व्यक्तिहरू मिली अर्कैको जग्गा धितो राखी ऋण लिएको अवस्था ठहरेकोमा सो जग्गा बैंकमा धितो राख्ने प्रयोजनका लागि स्वतः कच्चा ठहरेको स्थिति अवस्थामा ऋण नै नलिने र बैंकसँग कुनै सरोकार नै नभएको वास्तविक जग्गाधनीको जग्गा रोक्का राखी रहने र सोही जग्गाबाट बैंकको ऋण असूल गर्नुपर्छ भन्नु कानून एवं न्यायको दृष्टिले उपयुक्त नहुने । <p style="text-align: center;">नेपाल बैंक लिमिटेड, प्रका. विरुद्ध विद्याप्रसाद उपाध्याय गौतम, परमादेश नेकाप २०६९, अङ्क ७, निर्णय नम्बर ८८६५, पृष्ठ ११४६, संयुक्त इजलास</p>
<p>१५०.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ सामूहिक सम्झौताको कारणबाट कुनै कामदार कर्मचारीलाई प्रचलित कानून तथा संविधानबमोजिम प्राप्त रोजगारी तथा सम्पत्तिको हकबाट वञ्चित गर्ने वा गराउन सक्ने अवस्था पनि उत्पन्न हुन सक्ने हुँदा श्रम ऐन, २०४८ को दफा ७४ अन्तर्गत भए गरेको सामूहिक सम्झौताका शर्तहरू अदालती परीक्षण तथा न्यायिक निरोपणको विषय हुने र सो सम्बन्धमा अदालतले न्यायिक परीक्षण तथा हस्तक्षेप गर्न सक्ने । ■ कुनै प्रतिष्ठानमा कार्यरत कामदार तथा कर्मचारीहरूको सेवा कटौती गर्ने बारेमा पूर्ण तथा स्वतन्त्र कानूनको रूपमा रहेको श्रम ऐन, २०४८ दफा १२ को व्यवस्था दफा ७४ अनुसारको सामूहिक सम्झौताको विषयवस्तु हुनै नसक्ने भएकोले कर्मचारी र कामदारको सामूहिक हक, हित र सुविधासम्बन्धी थप व्यवस्थाको लागि माग राख्न सकिने र सो सम्बन्धमा सामूहिक सम्झौता हुन सक्ने भनी दफा ७४ मा गरिएको व्यवस्थाको आधारमा भएको सम्झौताले प्रतिष्ठानको व्यवस्थापकले र कामदार कर्मचारीले बाध्यात्मक रूपमा पालना गर्नुपर्ने गरी उक्त ऐनको दफा १० तथा १२ लगायत बाध्यात्मक रूपमा पालना गर्नुपर्ने व्यवस्थालाई संकुचित गर्न तथा नियन्त्रण गर्न नसक्ने । ■ स्थायी कामदार कर्मचारीको सेवा सुरक्षाको सम्बन्धमा प्रत्याभूति दिने श्रम ऐनको दफा १० को व्यवस्था तथा केवल खराब आचरण प्रमाणित भएको अवस्थामा बाहेक अन्य अवस्थामा स्थायी कामदार कर्मचारीलाई सेवाबाट हटाउन वा निजको सेवा समाप्त गर्न वा सेवाबाट हटाउन नपाइने भन्ने सम्बन्धमा ऐनको दफा ५२ तथा ५३ ले प्रदान गरेको हकलाई कुण्ठित गर्ने गरी सामूहिक सौदावाजीको नाममा कुनै प्रतिष्ठान र उक्त प्रतिष्ठानको ट्रेड युनियन वा कामदार कर्मचारीको प्रतिनिधि भनिएका व्यक्तिहरू बीच कुनै सम्झौता हुन नसक्ने र यस्तो सम्झौताले उक्त ऐनको दफा ७९ अनुसारको संरक्षण तथा कानूनी मान्यता समेत प्राप्त गर्न नसक्ने । <p style="text-align: center;">अनिता न्यौपाने समेत विरुद्ध श्रम तथा यातायात मन्त्रालय समेत, उत्प्रेषण परमादेश नेकाप २०६९, अङ्क ७, निर्णय नम्बर ८८६६, पृष्ठ ११५०, संयुक्त इजलास</p>
<p>१५१.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ कानूनद्वारा व्यवस्थित अधिकारको सम्बन्धमा व्यवस्थापन हस्तान्तरण भएकै नाताबाट वा व्यवस्थापन हस्तान्तरण गर्दा गरिएको करार कागजबाट उन्मुक्ति हुने अवस्था नरहने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ पाउनु पर्ने पारिश्रमिकलगायतका कानूनद्वारा निर्धारण सुविधाहरू माग गर्ने कानूनी अधिकार मजदुरमा रहेको तथा कम्पनीलाई कामदार आवश्यक नभएको भनी आफैले अवकाश नै दिइसकेपछि निजहरूलाई भुक्तान गर्नुपर्ने दायित्वबाट कुनै पनि बहानामा पन्छन नमिल्ने । ■ श्रम ऐन, २०४८ को दफा ७९ को विषय कारखाना सञ्चालन हुँदाहुँदैको अवस्थामा विवाद सिर्जना भई विवाद समाधान गर्न भएको सम्झौतासँग सम्बन्धित रहेको र उक्त दफामा कामदार वा कर्मचारी तथा व्यवस्थापकको बीचमा उत्पन्न विवादको टुङ्गो लगाउन गरिएको सम्झौता सम्बन्धित पक्षको निमित्त कानून सरह मानिने छ र सो सम्झौता श्रम कार्यालयमा दर्ता गर्नुपर्ने छ भन्ने उल्लेख भएको अवस्थामा सम्झौता विवाद नै नभई कारखाना सुचारु गर्ने सम्बन्धमा भएको स्वामित्व र व्यवस्थापनसम्बन्धी सम्झौता भएकोले नियमित रूपमा अवकाश पाएका कर्मचारीको हकमा सो सम्झौताको व्यवस्था लागू हुन नसक्ने । <p style="text-align: center;">दि बुद्ध न्याय प्याक्टरी (विराटनगर) लि.विरुद्ध श्रम अदालत समेत, उत्प्रेषण परमादेश नेकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८७९, पृष्ठ १२८८, संयुक्त इजलास</p>
१५२.	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुटपीट गरेको भनी स्वीकार गरेको अवस्थामा घा जाँच भएन भनेर कुटपीट नभएको अर्थ गर्नु अनुचित र आग्रहयुक्त हुने । ■ स्पष्टीकरण सोध्दा कानूनको दफाकै उल्लेखन आवश्यक पर्दैन । कानूनमा भएको व्यहोराको उल्लेखन भएमा सो दफा लेखिए सरहकै अवस्था मान्नु पर्ने । ■ कानूनद्वारा निषेधित कार्य गर्ने छूट कसैलाई हुँदैन । सम्बन्धित श्रमिक कर्मचारीले आरोपित कार्य गन्यो गरेन र गरेको भए विधिसम्मत प्रक्रियाअनुसार कारवाहीको उठान भए भएनन् र कानूनले तोकेको सजाय भयो वा भएन न्यायिक अधिकारीले हेर्नुपर्ने । ■ आफैले कुटपीट गरेको भनी लगाएको आरोप स्वीकार गरेको र कुटपीट गरेको तथ्य प्रमाणित भई कुटपीटको कार्य श्रम ऐन, २०४८ को दफा ५१(क) को दायरा (Ambit) भित्र पर्ने अवस्थामा व्यवस्थापकले त्यस्तो कर्मचारीलाई सेवाबाट हटाउनु पूर्व सोधिएको स्पष्टीकरणमा श्रम ऐन, २०४८ को दफा ५१ को खण्ड (क) को कसूर गरी खराब आचरण गरेको भन्ने सो दफामा उल्लिखित शब्द जस्ताको तस्तै स्पष्टीकरणमा उल्लेख नगरिएको र दफा ५३(१) बमोजिम अभियोग र सजाय नकिटिएको भन्ने न्यायोचित र विवेकसम्मत नहुने । <p style="text-align: center;">नेपाल महिला उत्थान केन्द्र समेत विरुद्ध सुदीप पौडेल समेत, उत्प्रेषण परमादेश नेकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८८२, पृष्ठ १३०८, संयुक्त इजलास</p>
१५३.	<ul style="list-style-type: none"> ■ आवासकोष भनेको कामदार कर्मचारीलाई बस्नको लागि सुविधा दिने उद्देश्यले स्थापना गरिएको हुन्छ । ऐन, नियमको उद्देश्य अनुसार यसको रकम आवास सुविधाका लागि खर्च गर्नु पर्ने हो । प्रतिष्ठानमा कार्यरत कामदार कर्मचारीहरू अवकाश प्राप्त हुँदा सो कोषमा संकलित रकम कर्मचारी सञ्चयकोषको कट्टी रकम जस्तो कामदार कर्मचारीलाई फिर्ता दिन नहुने । ■ आवासकोषको रकम कम्पनीको मुनाफाबाट कट्टी भएकोले यसमा सोही कम्पनीको स्वामित्व हुने कुरामा विवाद छैन । त्यसबाट कर्मचारीहरूको आवासका लागि भवन वा संरचना निर्माण नभएको वा आवासको प्रयोजनमा सो रकम खर्च नभएकै आधारमा सो रकममा कम्पनीमा कार्यरत कर्मचारीहरूको हक वा स्वामित्व पुग्न सक्ने देखिँदैन । त्यसमा पनि कम्पनी वा प्रतिष्ठानमा कार्यरत कर्मचारी वा कामदारको आवासको लागि खर्च हुने रकम अवकाश प्राप्त कर्मचारी वा कामदारलाई वितरण गर्न नमिल्ने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै पनि कम्पनीका कर्मचारी वा कामदार कम्पनीको नियम वा द्विपक्षीय, त्रिपक्षीय सम्झौताअनुसार काम गर्ने र सोबापत पारिश्रमिक पाउने गर्दछन् । काम गरेकै कारण मुनाफा भएकोले सो मुनाफाको रकममा सोभै कामदार, कर्मचारीको हक पुग्दछ भन्नु कदापि मिल्दैन । यसो भन्नु श्रम ऐन, र कम्पनी ऐन विपरीतको कुरा हो । कुनै समयमा सो कम्पनीमा काम गरेकै कारण आवासकोषको रकमलाई व्यवस्थापन र कामदारबीच बराबर बाँड्न नमिल्ने । <p style="text-align: center;">नेपाल वनस्पती छ्यू उद्योग लिमिटेड विरुद्ध रणसिंह तामाङ समेत समेत, उत्प्रेषण परमादेश नेकाप २०६९, अङ्क ९, निर्णय नम्बर ८८९९, पृष्ठ १४२४, संयुक्त इजलास</p>
१५४.	<ul style="list-style-type: none"> ■ श्रम ऐन २०४८ को दफा ७ अनुसार करारमा राखिएका कामदार कर्मचारीहरूको हकमा ऐनका सबै प्रावधान र व्यवस्था लागू हुने अवस्था नरहने । ■ कम्पनीमा कार्यरत कर्मचारी सामान्यतया सबैले र विशेष गरी करार सेवाका विशिष्ट पदका कर्मचारीले कम्पनी र आफ्नो काम प्रति पूर्ण रूपले प्रतिबद्ध रहनुका अतिरिक्त निजको आचरण र कामप्रति कम्पनी आश्वस्त एवम् विश्वस्त रहनुपर्ने हुन्छ । कर्मचारीको आचरण, व्यवहार, सेवा वा कामप्रति रोजगारदाता कम्पनीको विश्वास नै रहेन भने सो कामको गुणस्तर, उत्पादकत्व र कम्पनीको Goodwill नै संकटापन्न स्थितिमा पुग्दछ । त्यसैले त्यस्तो प्रत्येक कामदार, कर्मचारीले कम्पनीको विश्वास हासिल गरी नै रहनुपर्ने । ■ श्रम ऐनले नै व्यवस्थापन र कर्मचारीबीचको सहमतिबाट पूर्व निश्चित शर्तहरूमा करार सेवामा कामदार वा कर्मचारीलाई कुनै खास काममा लगाउन सक्ने व्यवस्था गरेको छ । यस्ता कर्मचारी वा कामदारको हकमा श्रम ऐन, २०४८ को दफा १० को सेवा सुरक्षा र दफा ५३ को प्रक्रिया लागू हुन नसक्ने । <p style="text-align: center;">डाक्टर नेपाल (प्रा) लि. विरुद्ध श्रम अदालत समेत, उत्प्रेषण नेकाप २०६९, अङ्क ९, निर्णय नम्बर ८८९२, पृष्ठ १४३३, संयुक्त इजलास</p>
१५५.	<ul style="list-style-type: none"> ■ सार्वजनिक खरीद ऐन, २०६३ को दफा ४८ बमोजिम गठन भएको पुनरालोकन समिति एउटा आधिकारिक कानूनी निकाय हो र यसले दफा ४९ अनुरूप पर्ने निवेदनमा दफा ५० बमोजिमको अख्तियारी प्रयोग गरी खरीद निर्णयलाई पूर्ण वा आंशिकरूपमा रद्दसम्म गर्न सक्दछ भन्ने कुरा यस कानूनको सारभूत विशेषता हो भन्ने तथ्यप्रति अनभिज्ञता वा अटेरीपन प्रदर्शन गर्नु सारतः कानूनकै उल्लंघन हुने । ■ आव्हान गरिएको बोलपत्रमध्ये विधिसम्मत प्रक्रियाले मूल्याङ्कन गर्दा घटी दर उल्लेख गर्नेले काम नपाउन सक्दछ । तर, घटी दररेटवालालाई ठेक्का नदिई अर्थात् निजसँग खरीद नगरी बढी दरवालालाई सो काम दिइनुका वस्तुगत आधार भने हुनै पर्दछ । यस्ता वस्तुगत आधार निर्णयकर्ताको चित्तमा लाग्नु मात्र पर्याप्त हुँदैन । ती आधारको औचित्य कानूनद्वारा व्यवस्थित परीक्षण गर्ने निकायको विवेक र न्यायिक मनले पनि उचित ठहर्नुपर्ने । ■ प्रारम्भिक निर्णयकर्ताले आफ्ना निर्णयमा आफ्नो कुनै स्वार्थ नरहेको, नागरिकले तिरेको करप्रति आफू इमानदार रहेको र सो खरीद सम्झौताको प्रतिफल पाउने वर्गको हितप्रति निष्ठावान रहेको आफ्ना आचरण र कामबाट प्रदर्शित गर्न सक्नुमा नै आफू सार्वजनिक पदाधिकारी रहेको सिद्ध गर्न सकेको मान्नुपर्ने । ■ आर्थिक प्रशासनमा पारदर्शिताको अभाव हुनु नै आर्थिक विचलनतर्फ उन्मुख हुनु हो ।

	<p>कानूनले नै निर्देशित गरेका सार्वजनिक निकाय वा अधिकारीहरू आफ्नो जवाफदेहिताप्रति प्रत्यक्ष वा परोक्षरूपमा उदासीन भइदिँदा आर्थिक विचलनले टेवा पाउने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ कानूनको अनुचित प्रयोग र कानून प्रदत्त सद्विवेकको दुरुपयोग गरी कुनै कार्य वा निर्णय गरिन्छ भने त्यस्तो कार्य वा निर्णय आर्थिक विचलनको द्योतक बन्दछ र यो नै भ्रष्टाचारको आरम्भ विन्दु हुने । ■ आफ्ना कामकारवाही र निर्णयमा आर्थिक अनियमिता भएको छैन भनी कानूनद्वारा अख्तियारी प्राप्त निकायलाई देखाउन सक्नुमा नै सार्वजनिक पदाधिकारीको कर्तव्यनिष्ठता निर्भर रहन्छ । कानूनद्वारा नै खडा गरिएको सार्वजनिक खरीद पुनरालोकन समितिलाई प्रयोजनहीन तुल्याइँदा सार्वजनिक निकायका प्रमुखले ईच्छाएको बोलपत्रदाताको बोलपत्र जसरी भए पनि स्वीकृत गर्ने परिपाटीको शुरुवात हुन सक्ने । ■ आफ्नो रोक्का आदेश टेरिन, आफूले निर्णय गर्न पाउने समय बाँकी छुँदै निर्णय गर्‍यो, छानवीन गर्न सहयोग गरेन भन्ने मात्र आधार भल्कने किसिमले खरीद सम्भौता निर्णय बदर गर्नु कानूनसंगत नहुने । <p>खड्का कृष्ण राशन आपूर्ति तथा सप्लायर्स विरुद्ध सार्वजनिक खरीद पुनरालोकन समिति समेत, उत्प्रेषण परमादेश नेकाप २०८१, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८८१३, पृष्ठ १८८८, संयुक्त इजलास</p>
<p>१५६.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ कम्पनी ऐन, २०२१ अनुरूप प्रत्यायोजित विधायनअन्तर्गत जनकपुर चुरोट कारखाना लिमिटेडको नियमावली जारी भएको र सो नियमावलीबमोजिम सञ्चालक समितिले बनाएको नियम नेपाल सरकारले स्वीकृत प्रदान गरेपछि मात्र लागू हुने भन्ने व्यवस्था रहेबाट जनकपुर चुरोट कारखाना लिमिटेडको नियमावली र जनकपुर चुरोट कारखाना लिमिटेड कर्मचारी सेवा शर्त नियमावली, २०५६ को हैसियत समान हुने । ■ जनकपुर चुरोट कारखाना लिमिटेड कर्मचारी सेवा शर्त नियमावली कम्पनी ऐन, २०२१ को दफा १२ द्वारा प्रत्यायोजित विधायनअन्तर्गत नेपाल सरकारले बनाएको नियमावली भन्ने देखिएको हुँदा उक्त नियमावली नेपाल कानूनको परिभाषाअन्तर्गत पर्ने देखिएकोले सो नियमावलीद्वारा व्यवस्थित हक अधिकारको प्रचलनको लागि नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०४७ को धारा २३, ८८(२) तथा नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा ३२, १०७(२) अन्तर्गत यस अदालतको असाधारण अधिकारक्षेत्र अन्तर्गत रिट निवेदन दिन नपाउने भन्न नमिल्ने । ■ कारखाना र बीमा संस्थानबीच भएको सम्भौताअनुसार बीमा संस्थानले त्यस्तो बीमा हरेक वर्षको अप्रिल १४ तारिख (प्रायः बैशाख १ गते) देखि मात्र पुनारम्भ गर्ने गरेको देखिएको र निवेदकको बहुवा भई तलव बृद्धि भएको मिति र अवकाश मितिको अवधिभित्र १४ अप्रिल (बैशाख १) परेको नदेखिएको हुँदा बीमा संस्थानको नियमअनुसार निवेदकले दावीबमोजिमको बीमा रकम भुक्तानी पाउने अवस्था देखिन नआउने । <p>जगदीश गिरी विरुद्ध जनकपुर चुरोट कारखाना लि.जनकपुर समेत, परमादेश समेत नेकाप २०८१, अङ्क १०, निर्णय नम्बर ८८११, पृष्ठ १५११, पूर्ण इजलास</p>
<p>१५७.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ २० महिनामा सम्पन्न गर्ने प्रतिवद्धतासहित सम्भौता गरिएको कार्य ५ वर्ष व्यतीत हुँदासम्म पनि सम्पन्न नगर्ने तथा पटकपटक काम छाडी हिड्ने र सम्बन्धित कार्यालयले उपस्थित भई कार्य सुचारु गर्न पटकपटक मौका दिँदा समेत कामप्रति

	<p>उदासीनता देखाउने कार्य प्रारम्भिक रूपमा नै गैरजिम्मेवारपूर्ण देखिन आउने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ सार्वजनिक पूर्वाधारको निर्माण गर्ने जिम्मेवारी लिने पक्षले तोकिएको समयमा, तोकिएको गुणस्तर कायम गर्दै सम्झौताबमोजिमको कार्य गर्नु कानूनी र नैतिक दायित्व भएकाले भौतिक पूर्वाधारको अपर्याप्तता खड्किएको विकासोन्मुख मुलुकमा द्रुततर रूपमा भौतिक पूर्वाधार विकास गर्दै लैजानुपर्ने टड्कारो आवश्यकता रहेको वस्तुतथ्यलाई यस क्षेत्रमा संलग्न सबैले हृदयंगम गर्नुपर्ने । ■ आफ्नो दायित्व निर्वाह गर्न हरसम्भव प्रयास गर्दागर्दै पनि काबूबाहिरको परिस्थिति पर्न गई कार्य सम्पन्न हुन नसक्नु अर्कै स्थिति हो तर यसको लागि प्रयास गरेको समेत पनि नदेखिनुलाई उचित मान्न नसकिने । ■ कानूनी व्यवस्थाबमोजिम सम्झौताअनुरूपको दायित्व सारभूतरूपमा पालना नगरेको अवस्थामा कालोसूचीमा राख्ने गरी भएको निर्णय अन्यथा देखिन नआउने । <p>गोरखा बडीमालिका जे.भी.कम्पनी विरुद्ध सार्वजनिक स्वरीद अनुगमन कार्यालय समेत, उत्प्रेषण समेत, नेकाप २०६९, अङ्क १०, निर्णय नम्बर ८९००, पृष्ठ १५२८, संयुक्त इजलास</p>
१५८.	<ul style="list-style-type: none"> ■ कर्मचारीहरूले मासिक रूपमा भुक्तानी पाउने पारिश्रमिक रकम आयकर ऐनबमोजिम छूट पाउने सीमा (Ceiling) भन्दा बढी हुन गएमा स्वतः त्यस्तो पारिश्रमिकमा पनि कर लाग्ने भएकोले कम्पनीले आवश्यकताअनुसार आफ्ना कर्मचारीहरूलाई तलवी भरपाईमा लेखी पारिश्रमिकको रूपमा विभिन्न किसिमका सुविधा दिनसक्ने । ■ आफूले तिर्ने व्याज आयबाट कट्टा गर्न दावी गर्ने पक्षले आफूले उठाउनु पर्ने उधारो कारोवारमा पनि बाँकी रहेको रकमको त्यही अनुपातमा व्याज असूलउपर गरी आयमा देखाउनु वाञ्छनिय हुने । ■ तिर्नुपर्ने रकमको व्याज तिरेको भनी आयबाट कट्टा गर्ने, तर लिनुपर्ने रकम लामो समयसम्म असूल नगरी प्रतिफल प्राप्त नगर्ने कार्यबाट आयकर ऐन, २०३१ को दफा १२(ग) को कानूनी व्यवस्थाको दुरुपयोग गरेको देखिनुका साथै कर दायित्व कम गर्ने वा कर दायित्व छल्ने संयन्त्रको रूपमा सो दफाको व्यवस्था प्रयोग गरेको देखिने । ■ कुनै आय वर्षमा प्राप्त हुनुपर्ने रकम प्राप्त भई नसकेको भएपनि त्यसै वर्षको आयमा समावेश गरिने भएकोले भुक्तानी प्राप्त गर्ने अधिकार सिर्जना भएपछि भुक्तानी प्राप्त नभएतापनि भुक्तानी प्राप्त गरेको मानी आय गणनामा समावेश गर्नुपर्ने । <p>ठूला करदाता कार्यालय ललितपुर विरुद्ध प्राईम इन्टरनेशनल प्रा.लि., आयकर नेकाप २०६९, अङ्क ११, निर्णय नम्बर ८९१४, पृष्ठ १६५५, संयुक्त इजलास</p>
१५९.	<ul style="list-style-type: none"> ■ मूल ऐनमा नै लिन पाउने भनी उल्लेख नभएको कर अनुसूचीमा उल्लेख हुँदा सोअनुसार सिफारिश दस्तूर असूलउपर गर्न पाउने भन्न कानूनत नमिल्ने । ■ ऐनमा नै कर दस्तूर आदि लिन पाउने भनी व्यवस्था नभएको विषयवस्तु र कुरालाई नियममा दर उल्लेख गरेको मात्र आधारमा सो कर दस्तूर असूल गर्न नमिल्ने । ■ ऐनको व्यवस्थालाई नियम र सोको अनुसूचीमा उल्लेख गरी समेट्न सक्छ। तर नियमावलीअन्तर्गतको अनुसूचीमा उल्लिखित विवरण तथा व्यवस्थाले ऐनको व्यवस्थालाई प्रतिस्थापन गर्न नसक्ने । ■ नियमावलीको अनुसूचीमा सिफारिश दस्तूरको दर तोक्दाैमा सो दस्तूर वा कर उठाउने अधिकार स्वतः प्राप्त भएको मान्न नमिल्ने ।

	<ul style="list-style-type: none"> सरकारले ऐन कार्यान्वयन गर्न बनाएको उपविधायनको अधिकारअन्तर्गत कर लगाउन पाउने अथवा ऐनले अख्तियारी नदिएको करको दर अनुसूचीमा उल्लेख गरेकै कारणबाट सो कर दस्तूर आदि उठाउने अख्तियारी प्राप्त भएको मान्न नमिल्ने । राज्य वा कुनै अन्य निकायको तर्फबाट लिइने कर कानूनबमोजिम बाहेक लगाउन र उठाउन नसकिने कानूनी व्यवस्थाबाट स्थानीय तहमा लिने र उठाउने सिफारिश दस्तूर समेत कानूनबमोजिम बाहेक लिन उठाउन नसकिने । <p style="text-align: center;">जिल्ला विकास समिति बारा विरुद्ध जयदुर्गा कंठ्रिट उद्योग समेत, निषेधाज्ञा नैकाप २०६९, अङ्क ११, निर्णय नम्बर ८९१७, पृष्ठ १६७८, संयुक्त इजलास</p>
१६०.	<ul style="list-style-type: none"> करारका आधारभूत शर्तको परिपालनाका सम्बन्धमा करार ऐनले व्यवस्था गरेबमोजिम हुने र करारको शर्तानुरूप करार परिपालनाको साथै करारको अवधि सम्पन्न भएपछि करारअनुसार राखेका आफ्नो सामान सम्बन्धित पक्षले फिर्ता लान नपाउने भन्न नमिल्ने । करार समाप्त भैसकेपछि करारअनुसार राखिएका सामानहरूको स्वामित्व सम्बन्धमा प्रश्न उठेमा निषेधाज्ञाको निवेदनबाट हक स्वामित्वको निर्णय हुन नसक्ने । करारबमोजिम आफूले राखेका सामानहरू करार समाप्त भएपछि उठाई लान नदिएमा वा नोक्सानी गरेको भएमा त्यस्तो साम्पत्तिक अधिकारसम्बन्धी छुट्टै विवादको विषय बन्न जाने र त्यसमा सामान्य कानूनी उपचारको व्यवस्था आकर्षित हुने । <p style="text-align: center;">इरकन इन्टरनेशनल लि. विरुद्ध रावनीदेवी महतो समेत, निषेधाज्ञा नैकाप २०६९, अङ्क ११, निर्णय नम्बर ८९१८, पृष्ठ १६८६, संयुक्त इजलास</p>
१६१.	<ul style="list-style-type: none"> करार दुई पक्षबीच प्रचलित कानूनबमोजिम हुने सम्झौता भएकाले करारीय सम्झौताका आवश्यक तत्वहरूमा पक्षहरूको स्वतन्त्र सहमति महत्वपूर्ण हुने हुँदा करकाप वा दवावमा करार गराउन कुनै पक्षलाई बाध्य गर्न नसकिने । करार गर्न कुनै पक्षले अर्को पक्षउपर प्रस्ताव पठाएको अवस्थामा निजले तत्सम्बन्धमा कुनै जवाफ नदिएकै आधारमा अर्को पक्ष करार गर्न सहमत भएको भन्ने अर्थ गर्न नमिल्ने । करारको प्रस्तावउपर अर्को पक्षले स्वीकृति जनाएको वा प्रस्तावअनुरूप कुनै कुरा ग्रहण गरेको वा स्वीकार गरेको पुष्टि भएमा करार ऐन, २०५६ को दफा ७ बमोजिम त्यस्तो अवस्थामा स्वीकृति जनाएको अर्थ गर्न सकिने । करारको अवधि समाप्त भएपछि पुनः करारको अवधि बढाउन पत्राचार गरे पनि त्यसउपर कुनै चासो नराखेको अवस्थामा स्वीकृति प्रदान गरेको मान्न कानूनतः नमिल्ने । पक्षको स्वतन्त्र सहमतिबिना करार गर्न वा पुनः करार गर्न अदालतले बाध्य गराउन नसक्ने । <p style="text-align: center;">इरकन इन्टरनेशनल लि. विरुद्ध रावनीदेवी महतो, लिज करार नैकाप २०६९, अङ्क ११, निर्णय नम्बर ८९१९, पृष्ठ १६८९, संयुक्त इजलास</p>
१६२.	<ul style="list-style-type: none"> दुईपक्षबीच करारबमोजिमको रकम लिनेदिने वारे विवाद चल्दै गर्दा मुद्दा गर्नुपर्ने कारणको सिर्जना भइ नसकेको अवस्थामा बाँकी रकम बुझाउन ल्याउनु भनी वादीलाई पत्र लेखेबाट मात्र मुद्दा गर्नुपर्ने कारण सिर्जना भएको मान्नुपर्ने हुँदा करारका दुवै पक्षले आफ्नो आचरणबाट करारलाई निरन्तरता दिएको देखिएकोले मुद्दा गर्नुपर्ने कारण

	<p>उत्पन्न हुँदाका समयमा बहाल रहेको ऐनको आधारमा प्रस्तुत मुद्दा ऐनको हदम्यादभित्रै रहेको देखिने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> करारका पक्षहरूलाई करारका शर्तहरू कानूनसरह लागू हुन्छ । करारको यस व्यवस्थाबमोजिम वादीले दावी गरेबमोजिम नभई यो यति सिट संख्या घटन गएको हो र सोबापत घटेको रकम यति नै हो भनी वस्तुनिष्ठ रूपमा खुलाउन नसकेकोले अखिल नेपाल फुटबल संघ र प्रहरी समेतले टिकट लिएको भन्ने देखिन आउँछ । यसबाट पनि लगेको सबै टिकट संख्याबमोजिमको रकम तिर्नुपर्ने भन्ने पुष्टि हुन नआउने । <p>शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय विरुद्ध एस.पि.नेपाल इन्टरप्राइजेज, करारबमोजिम हिसाव गराई पाऊँ, नेकाप २०६९, अङ्क १२, निर्णय नम्बर ८९३५, पृष्ठ १८५४, संयुक्त इजलास</p>
--	--

११. राष्ट्रसेवक कर्मचारी

<p>१६३.</p>	<ul style="list-style-type: none"> सम्बेदनशील सेवा प्रवाह गर्दा आवश्यक शैक्षिक योग्यता भएका व्यक्ति र आवश्यक योग्यता नपुगे पनि प्राविधिक रूपमा स्तरवृद्धि भएर माथिल्लो तहमा पुगेका व्यक्तिहरूलाई समान व्यवहार हुनुपर्छ भन्नु न्यायोचित नहुने । समानताको हकले समानहरूका बीच समान र असमानका बीच असमान व्यवहार गर्ने कुरालाई दर्शाउने भएकोले निरपेक्ष समानता न त सम्भव छ न त वाञ्छनीय नै हुन्छ । कुनै खास उद्देश्य पूर्ति गर्न वा कुनै खास समस्याको समाधान गर्न विधायिकाले विशेष कानूनी व्यवस्था गर्न सक्ने नै देखिन्छ र यस किसिमको कानूनी व्यवस्था गर्दा सो कानून देशका नागरिकहरू मध्ये कसको हकमा लागू हुन्छ र कसको हकमा हुँदैन भनेर तर्कसंगत वर्गीकरण (Reasonable Classification) गर्दा समानताको हक प्रतिकूल नहुने । सरकारी कर्मचारीलाई के कस्तो आधारमा कसरी बढुवा र स्तरवृद्धि गर्ने भन्ने विषय व्यक्तिको इच्छा आवश्यकता र चाहनाभन्दा पनि राज्यको सुविधाको विषय हो । यस्तो व्यवस्था गर्दा राज्यले समानहरूका बीच असमान व्यवहार गर्न नहुने भन्ने समानताको सिद्धान्त भने राज्यले पालना गर्नुपर्ने । स्पष्ट आधार र योग्यतालाई परिभाषा गरी लोकसेवा आयोगको प्रक्रियाबाट नियुक्ति भएको र स्तरवृद्धिबाट नियुक्ति भएको कर्मचारीलाई स्तरवृद्धिका सम्बन्धमा गरिएको व्यवस्थाबाट समानताको हक तथा पेशा रोजगार गर्ने स्वतन्त्रता अपहरण भयो भन्ने भनाई कानून र संविधानसम्मत नदेखिने । समान व्यवहारको अर्थ विशेष गुण र योग्यताको बेवास्ता गर्ने भन्ने होइन । लोकसेवा आयोगको प्रक्रियाबाट नियुक्ति भएका कर्मचारीहरूको सेवा प्रवेशको पूर्ववस्था नै फरक फरक भएकोले वृत्ति विकासको मापदण्ड समान हुनुपर्छ भन्ने कुनै संवैधानिक प्रत्याभूति नभएकाले जुन ऐनमा भएको व्यवस्थाको परिणामस्वरूप स्तरवृद्धि भई सुविधा प्राप्त गरेको हो सोही ऐनको सुविधा अन्य व्यक्तिले प्राप्त गरेकोमा त्यसको उपयुक्तताका सम्बन्धमा प्रश्न गर्नु विधिशास्त्रको स्थापित मान्यताविपरीत हुने । <p>लक्ष्मण के.सी. समेत विरुद्ध व्यवस्थापिका संसद सचिवालय, उत्प्रेषण नेकाप २०६९, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८७४६, पृष्ठ १५, विशेष इजलास</p>
-------------	--

१६४.	<ul style="list-style-type: none"> ■ भविष्यमा अयोग्य ठहरिने गरी बर्खास्त गरिएको कर्मचारीलाई निलम्बन हुनु अगाडि निजले पकाएको सञ्चित घर विदा र विरामी विदाबापतको रकम नपाउने गरी रोक नलगाएको, औषधौपचार र बीमा सुविधा नदिइने भनी निषेध नगरेकाले निलम्बन हुनुभन्दा अघि गरेको सेवा अवधिको पाउन सक्ने सुविधा नदिनु पर्ने कुनै कारण नदेखिने । ■ निलम्बन अवधिको तलब र चाडपर्व खर्चलगायतका सुविधाको जिकीर लिएको अवस्थामा कार्यरत नै नरहेको निलम्बन अवधिको त्यस्तो सुविधा प्राप्त गर्नसक्ने कुनै आधार र अवस्था देखिन नआउने । <p style="text-align: center;">कोकिला सत्याल विरुद्ध नेपाल आयल निगम लिमिटेड, के.का. समेत, उत्प्रेषण परमादेश नैकाप २०६९, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८७४९, पृष्ठ २९, संयुक्त इजलास</p>
१६५.	<ul style="list-style-type: none"> ■ व्यापक र वृहत जिम्मेवारी तथा दायित्व भएको निजामती संगठनलाई निश्चित व्यक्ति वा संस्थाको स्वामित्व अन्तर्गतको सीमित उद्देश्य रहेको व्यापारिक प्रतिष्ठानसँग तुलना गरी एउटा प्रतिष्ठानको रूपमा संकुचित अर्थमा परिभाषा गर्न नमिल्ने । ■ निजामती संगठनलाई श्रम ऐन, २०४८ को दफा २(ख) ले परिभाषा गरेको प्रतिष्ठान सरह र निजामती कर्मचारीको भूमिकालाई त्यस्तो प्रतिष्ठानको श्रमिक वा कामदारको भूमिका सरह व्याख्या गर्न नमिल्ने । ■ निजामती कर्मचारीको हकमा मात्र लागू हुने गरी छुट्टै निजामती सेवा ऐन, २०४९ र निजामती सेवा नियमावली, २०५० लागू रहेको र निजामती सेवा ऐनको दफा ५३ मा निजामती कर्मचारीहरूको ट्रेड युनियन सम्बन्धी छुट्टै व्यवस्था रहेको अवस्थामा निजामती कर्मचारीहरूको हकमा ट्रेड युनियन ऐन आकर्षित हुन नसक्ने । ■ सामूहिक सौदावाजीको अधिकारको प्रयोगबाट सम्पूर्ण कर्मचारीको हितको रक्षा गर्न सक्नु पर्दछ । केवल युनियनका पदाधिकारीको हितको रक्षा गर्नु र सरुवा तथा बहुवामा अनियन्त्रित अधिकार स्थापित गर्नु सामूहिक सौदावाजीको सिद्धान्तको मर्म हुन नसक्ने । ■ एउटा ट्रेड युनियनको पदाधिकारी हुँदा सरुवा र बहुवा जस्तो सामान्य प्रशासनिक कामकारवाहीमा उसको ईच्छानुसार मात्र हुनुपर्ने भनी मौलिक हकको व्याख्या गर्नु सार्वजनिक प्रशासनको उद्देश्य तथा कानून र न्यायको मान्य सिद्धान्तानुरूप हुन नसक्ने । ■ ट्रेडयुनियनमा कार्यरत् निजामती कर्मचारीको सरुवा निजको सहमती विना हुनै नसक्ने भन्न नमिल्ने । ■ निजामती संगठन राज्य सञ्चालनको महत्वपूर्ण संयन्त्र भएको, सरकारले जारी गरेका नीतिहरू, सरकारका कार्ययोजना र कार्य पद्धतिहरू, नागरिकहरूलाई दैनिक रूपमा उपलब्ध गराउनु पर्ने वस्तु तथा सेवाहरू, सरकारका भावी योजना तथा रणनीतिहरू सबैको कार्यान्वयन गर्ने काम मूल रूपमा निजामती संगठनको भएकोले यो संगठनलाई कुनै व्यक्ति वा संस्थाको स्वामित्वमा रहेको निश्चित र सीमित उद्देश्य भएको प्रतिष्ठान सरह र यहाँ कार्यरत् कर्मचारीको भूमिकालाई त्यस्ता प्रतिष्ठानमा काम गर्ने श्रमिक वा कामदार कर्मचारीको भूमिका सरह मानी कुनै अमुक ट्रेडयुनियनको पदाधिकारी भएकै कारणबाट सार्वजनिक प्रशासन तथा व्यवस्थापनको मर्म, भावना र उद्देश्य नै पराजित

	<p>हुने गरी सरुवा र बढुवा माथि ट्रेडयुनियनका पदाधिकारीहरूको असीमित र अनियन्त्रित अधिकार हुनुपर्छ भनी व्याख्या गर्नु व्यावहारिक र औचित्यपूर्ण नहुने ।</p> <p>विन्देश्वरप्रसाद पटेल विरुद्ध वन तथा भूसंरक्षण मन्त्रालय समेत, उत्प्रेषण परमादेश नैकाप २०६९, अङ्क १, निर्णय नम्बर ८७५०, पृष्ठ ३३, संयुक्त इजलास</p>
<p>१६६.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ नेपालको संविधानले अङ्गीकार गरेको समानताको सिद्धान्त निरपेक्ष समानताको पक्षमा छैन । यसले सापेक्षताको सिद्धान्तलाई नै मूल रूपमा अङ्गीकार गरेको छ । समानता भनेको समानहरूका बीचको समानता नै हो । असमान अवस्थामा रहेका व्यक्तिहरूबीच समान व्यवहार गर्नु पनि असमान व्यवहार गर्नु सरह मानिन्छ । रिक्त रहेको कुनै तहको पदपूर्ति गर्दा आन्तरिक प्रतियोगिता र खुल्ला प्रतियोगिताको छुट्टै पद संख्या निर्धारण गर्ने कानूनी व्यवस्था कायम रहे पछि आन्तरिक प्रतियोगिता र खुल्ला प्रतियोगिताको लागि फरक योग्यता निर्धारण नगर्ने हो भने आन्तरिक प्रतियोगिता र खुल्ला प्रतियोगिताका बीचमा कुनै भिन्नता नै नरहने हुन्छ । सम्बन्धित सेवामा अनुभव भएका कर्मचारीहरूले माथिल्लो तहमा बढुवा हुने आफ्नो वृत्ति विकासको मौलिक हकबाट वञ्चित हुनुपर्ने अवस्था हुन्छ । यसरी कुनै ऐनको मुख्य उद्देश्य नै निष्प्रयोजित हुने गरी कानूनको व्याख्या हुन नसक्ने । ■ कानूनले निश्चित गरेको शैक्षिक योग्यता आफूमा रहेको भनी पुष्टि गर्न नसकेको अवस्थामा त्यस्तो योग्यता पुगेका व्यक्तिसँग तुलना गरेर आफूप्रति असमान व्यवहार भएको भन्नु समानताको सिद्धान्तलाई गलत रूपमा बुझेको हुन जान्छ । कानूनले नै निश्चित योग्यता तोकेको र आफूमा त्यस्तो योग्यता नभएको अवस्थामा त्यसरी योग्यता तोक्ने कानूनलाई नै विभेदपूर्ण भनी चुनौती दिनु आफैमा विरोधाभाषपूर्ण हुन पुगेको छ । कानूनमा गरिएको व्यवस्थाका सम्बन्धमा अस्पष्ट र दुविधामा रहेको अवस्थामा त्यस्तो कानूनको संवैधानिकताको प्रश्न उठाउनुको सान्दर्भिकता र औचित्य नदेखिने । ■ सेवासम्बन्धी कानूनले जहिले पनि सम्बन्धित सेवाको चरित्र, त्यसका माध्यमबाट वहन गराउन खोजिएको जिम्मेवारी र त्यसले प्रवाह गर्ने सेवा समेतको परिप्रेक्ष्यमा सेवामा रहने जनशक्तिको योग्यता, अनुभव, जिम्मेवारी, आचरण तथा अधिकार र कर्तव्य समेतको निर्धारण गर्दछ । यही मान्यताका आधारमा निजामती सेवाअन्तर्गत विभिन्न सेवा, समूह र उपसमूहको गठनसम्बन्धी व्यवस्था गरी ती प्रत्येक सेवामा प्रवेश गर्न आवश्यक पर्ने न्यूनतम शैक्षिक योग्यता र अनुभव समेत निश्चित गरिएको छ । सेवा समूहलाई आधार बनाएर हेर्ने हो भने प्रत्येक सेवा समूहभित्रको जनशक्तिको जिम्मेवारी फरक-फरक हुनु स्वाभाविक हुने । ■ जुन पदपूर्ति गर्ने प्रयोजनका लागि विज्ञापन गरिएको हो, सो पदका लागि आवश्यक न्यूनतम योग्यता नपुगेका व्यक्तिलाई पदपूर्तिसम्बन्धी सम्पूर्ण प्रक्रियाबाट बाहेक गर्ने क्षेत्राधिकार लोकसेवा आयोगलाई प्राप्त हुने । <p>रोमनाथ न्यौपाने विरुद्ध लोकसेवा आयोग समेत, उत्प्रेषण समेत नैकाप २०६९, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८७६६, पृष्ठ २०२, विशेष इजलास</p>
<p>१६७.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ अख्तियारप्राप्त व्यक्तिले गरेको निर्णयमा निजले उक्त अधिकारको स्वेच्छाचारी रूपमा प्रयोग गरेको वा प्रष्ट आधार र कारण उल्लेख नगरी निर्णय गरेको अवस्थामा बाहेक अदालतले प्रवेश गरी कुनै अमुक व्यक्ति कुनै पद वा कार्यको लागि उपयुक्त छ, छैन भनी

	<p>निर्णय गर्न नमिल्ने हुँदा अवकाश दिँदा अपनाइएको प्रक्रिया र कारणहरू कानून एवं न्यायसम्मत छैनन् भन्नेसम्म कुरामा हेरी निर्णय दिनुपर्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ नेपाल स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ को दफा ८० मा विभागीय सजाय दिन पाउने अधिकारीले कुनै कर्मचारीलाई सजाय दिने आदेश दिनु भन्दा अघि कारवाही गर्न लागिएको कारण उल्लेख गरी सफाइ पेश गर्ने मौका दिनुपर्ने भन्ने प्रावधान रहेको, दफा ८१ मा विशेष सजायको आदेश दिनु पहिले सजाय प्रस्ताव गर्नुपर्ने प्रावधान रहेको तथा दफा ८२ मा लोक सेवा आयोगको परामर्श लिनुपर्ने समेतको प्रावधान रहेको पाइन्छ । उक्त प्रावधानहरू स्वास्थ्य सेवाका कर्मचारीलाई विभागीय सजाय दिने सम्बन्धमा व्यवस्था गरिएको पाइन्छ । कर्मचारीलाई विभागीय सजाय गर्ने कुरा र परीक्षणकालमा नियुक्त भएको कर्मचारीको नियुक्ति सदर वा बदर गर्ने कुरा फरक विषय भएकोले उक्त कानूनी प्रावधानहरू परीक्षणकालमा रहेको कर्मचारीको नियुक्ति सदर वा बदर हुने भन्ने सम्बन्धमा आकर्षित नहुने । ■ नियुक्ति बदर गर्नुपर्ने कारणहरू परीक्षणकालको अवधिभित्रै सिर्जना भएकोमा सोही कारणबाट निज विरुद्ध कारवाहीको प्रक्रिया समेत परीक्षणकाल भित्रै शुरु भइसकेकोले नियुक्ति बदरको औपचारिक अन्तिम निर्णय परीक्षणकाल व्यतीत भइसकेपछि सोही कारणले पहिलेदेखि प्रारम्भ भएको प्रक्रियाअनुसार गरिएको निर्णय कानूनविपरीत भयो भन्न नमिल्ने । ■ परीक्षणकालको अवधिमा विना सूचना कार्यालयमा अनुपस्थित रहेको कारण काम सन्तोषजनक नभएको भनी अख्तियारप्राप्त व्यक्तिले कानूनले प्रदान गरेको अधिकार प्रयोग गरी गरिएको नियुक्ति बदरको निर्णय स्वेच्छाचारी रूपमा गरिएको र कानूनको प्रक्रिया पूरा नगरी अन्यायपूर्ण तवरबाट गरिएको भन्न नमिल्ने । <p style="text-align: center;">माधवप्रसाद चौलागाईं विरुद्ध स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत, उत्प्रेषण परमादेश नैकाप २०६९, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८७६९, पृष्ठ २५३, संयुक्त इजलास</p>
<p>१६८.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ हाजमा कर्पोरेशनको कार्यालय काठमाडौं देखिइरहेको र कारोवारको कार्य नेपालमा नै भएको स्थितिमा मुलुकी ऐन, अदालती बन्दोबस्तको महलको २९ नं. को देहाय १(२) ले निर्दिष्ट गरेअनुसार क्षेत्राधिकारअन्तर्गत पर्ने काठमाडौं जिल्ला अदालतमा मुद्दा दायर गरेको हुँदा क्षेत्राधिकार नभएको अदालतमा मुद्दा दायर गरेको भन्न नमिल्ने । ■ करारका पक्षहरूका बीच करारका शर्तहरूको विषयमा जुन मितिमा विवाद उत्पन्न हुन्छ वा करारको शर्तअनुसारका कार्य सम्पादन गर्न इन्कार गरेको अवस्थाको सिर्जना भएपछि मुद्दा गर्नुपर्ने कारण (Cause of Action) उत्पन्न भई सोही दिनदेखि नै हदम्याद शुरु भएको मान्नुपर्ने । ■ सहमतिअनुसार करारका अर्को पक्षले आफ्नो कार्य सम्पादन गर्ने तर करारका पहिला पक्षले आफ्नो भुक्तानी दिने दायित्व कार्य सम्पादन नगरी बसेका अवस्थामा मौनताले कारण परेको मिति उत्पन्न भएको भन्न नमिल्ने । ■ कुनै निश्चित मितिबाट हदम्याद शुरु हुन्छ भन्न नसकिने स्थितिमा कारोवारी पक्षहरूमध्ये दायित्व बहन गर्नुपर्ने पक्षले बहन गर्नुपर्ने दायित्व सामान्यतः कति समयभित्र पूरा गर्नुपर्ने हो सो अनुमान गरी त्यस्तो समयभित्र भुक्तान नगरेमा मुद्दा गर्नुपर्ने कारण उत्पन्न नभएपनि मुद्दा गर्ने स्थिति सिर्जना भएको मान्नुपर्ने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै पक्षले आफ्नो बचन वा आचरणबाटै कुनै विषयमा कुनै कुराको प्रतिज्ञा गर्छ र सोबाट आश्वस्त भई अर्को पक्षले कुनै कार्य वा सेवा प्रदान गर्दछ भने त्यस्तो प्रतिज्ञा गर्ने पक्ष आफूले प्रतिज्ञा गरेको दायित्वबाट पछि हट्न सक्ने अवस्था रहँदैन। त्यस्तो प्रतिज्ञा कानूनी दायराभित्र पर्ने। ■ आफूले कार्यसम्पादन गरेपछि भुक्तानी पाउने कुरामा विश्वस्त भई प्रतिवादीको वचनबद्धताको आधारमा कार्य सम्पादन गरिसकेपछि भुक्तानी दिनुपर्ने कानूनी दायित्व हुने हुँदा सोबाट विमुख हुन खोज्नु स्पष्टतः प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा ३४(१) विबन्धनको कानूनी व्यवस्था र वचनबद्धताको विबन्धन (Promissory Estoppel) विरुद्ध हुन जाने। दामोदर रोपटेज एण्ड कन्सल्टन्ट कम्पनी विरुद्ध टाजमा कर्पोरेशन, रकम दिलाई पाऊँ नेकाप २०६९, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८७७३, पृष्ठ ३२५, संयुक्त इजलास
१६९.	<ul style="list-style-type: none"> ■ विपक्षी नबनाइएका अन्य पक्ष र निवेदक बीच असमानताको निवेदन जिकीरतर्फ अदालतले प्रवेश गर्न मिल्दैन। असमान व्यवहार भयो वा भएन भन्ने निरोपण हुन सम्बन्धित पक्षहरूले आफ्ना कुरा अदालतमा राख्न पाउनु पर्ने हुन्छ। कतिपय अवस्थामा कागजातको अवलोकनबाट मात्र समानता वा असमानताको प्रश्न निरोपण हुन नसक्ने। ■ दुई बेग्ला बेग्लै कानूनी प्रावधानअन्तर्गत अनुमतिपत्र लिएका सेवाप्रदायक बीच असमानताको प्रश्न सान्दर्भिक हुँदैन भने घुमाउरो पाराले प्रविधिको नाम परिवर्तन गरी निवेदकले अनुमति पाए सरहकै सुविधा अर्को सेवा प्रदायकले लियो वा दिइयो भन्न अदालतले त्यो अर्को पक्षको कुरा पनि सुन्नु पर्ने हुन्छ। एकपक्षीय सुनुवाइकै आधारमा समानता वा असमानताको प्रश्नमा प्रवेश गर्न न्यायोचित नहुने। ■ समानताको सिद्धान्त समान अवस्थामा रहेकाहरू बीचमा लागू हुने हो। असमान अवस्थामा रहेकाहरू बीच समानताको सिद्धान्त आकर्षित नहुने। ■ आफैँले बोलकबोल गरी सहमत भई निक्क्यौल भएको विषयमा आफूलाई अनुकूल हुने जति मान्ने र अनुकूल नहुने जति नमान्ने भन्न कानूनको सिद्धान्तले नदिने। ■ भइरहेका कानून र सम्भौताअनुरूप के हुनपर्ने हो त्यो जानकारी दिन वा पहिले नै निर्धारित भइरहेको रोयल्टी शुल्क माग गर्न अन्य कुनै निर्णयको आवश्यकता नपर्ने। ■ कुनै अख्तियारीको प्रयोग गर्न पाउने आधिकारिक निकाय तत्काल पूर्ण नभएको सन्दर्भमा त्यहाँको अधिकारीको भूमिका र जिम्मेवारी केही पनि हुँदैन भन्न मिल्दैन। कानूनबमोजिमको दैनिक कामकाजको सञ्चालन यस्ता अधिकारीहरूबाट भइरहनुलाई अन्यथा अर्थमा लिन नमिल्ने। ■ बोलपत्र वा कुनै लिखत समेतका माध्यमले रकम, शुल्क, रोयल्टी र दस्तूर तिर्ने समेतका प्रतिवद्धता जाहेर गर्नेले प्रचलित कानूनका परिप्रेक्ष्यमा तिनको विहंगम अध्ययन गरी जोखिम तत्व (Risk Factor) को आंकलन गरेको मान्नु पर्ने। ■ आफैँले यति रकम यसरी यस तरीकाबाट अर्को पक्षलाई तिर्ने बुझाउने कबुल गरी अनुमतिपत्र प्राप्त गर्ने लगायतका फाइदा लिई पछि गएर यो वा त्यो कारण देखाई आफ्नो कबुल वा प्रतिवद्धता तोड्न नमिल्ने। ■ पक्षहरूका आपसी व्यवहारका कुरामा कुनै पक्षबाट कानूनको ठाडो उल्लंघन नै भएको स्थिति र त्यो कबुल वा प्रतिवद्धता आरम्भदेखि नै कानूनप्रतिकूल रहेको अवस्थामा बाहेक अदालतले हस्तक्षेप गर्न नमिल्ने।

	<ul style="list-style-type: none"> आफूले अनुमतिपत्र प्राप्त गर्दा कबुल गरेको दस्तूर रोयल्टी, शुल्क र किस्ता समेतका रकम पछिबाट घटाई पाउन गरिने माग अधिकारको कुरा होइन। अधिकार कानूनद्वारा संरक्षित हुन्छ र यो कानूनअनुकूल उपभोग गरिनु पर्दछ। कानूनप्रदत्त अधिकारमा गैरकानूनी रूपमा हस्तक्षेप भएको नपाइँदासम्म त्यो न्यायिक परीक्षणको विषय बन्न नसक्ने। <p style="text-align: center;">स्पाइस नेपाल प्रा.लि. विरुद्ध सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय समेत, उत्प्रेषण परमादेश नैकाप २०१९, अङ्क २, निर्णय नम्बर ८७७६, पृष्ठ ३८८, संयुक्त इजलास</p>
१७०.	<ul style="list-style-type: none"> मनासिव शर्त तोक्ने गरी बनाइएको कानूनले पेशा रोजगार गर्ने स्वतन्त्रतामा अनुचित बन्देज लगाएको मान्न मिल्दैन। तर, संविधानद्वारा निर्दिष्ट गरिएको मनासिव नियन्त्रणको परिधि नाघेर राज्यबाट जथाभावी र स्वेच्छाचारी ढंगले नागरिकको संविधानप्रदत्त पेशा व्यवसायको स्वतन्त्रतामा बन्देज लगाउने वा नियन्त्रण गर्ने गरी शर्तयुक्त कानून बनाउन पाउने छुट छैन। संविधानले प्रदान गरेको नागरिक स्वतन्त्रता (Civil Liberties) मा अनुचित बन्देज वा अड्कुश लगाउने गरी बनाइएको कानून असंवैधानिक हुने हुँदा संविधानको धारा १०७(१) बमोजिम अमान्य र बदरयोग्य हुने। पेशागत संगठनको हैसियतबाट कुनै समिति विशेषमा प्रतिनिधित्व गराइनुबाट नेपाल निर्माण व्यवसायी महासंघलाई विशेष कानूनी शक्ति प्राप्त भएको भन्न मिल्दैन। उक्त प्रतिनिधित्व जुन कामको लागि गराइएको छ, सोही प्रयोजनका लागि सम्म सीमित रहने। ऐनमा नरहेको वा ऐनले अख्तियारी प्रदान नगरेको थप व्यवस्था नियममा राख्न पाइने होइन। ऐनले गरेको व्यवस्था कार्यान्वयन गर्नका लागि ऐनले प्रदान गरेको अधिकारको सीमाभित्र रही नियम बनाउन पाइने र नियमन गर्न सकिने हो। नियमन र नियन्त्रणको नाममा अनधिकृत निकाय वा व्यक्तिलाई सो अधिकार प्रदान गर्न नमिल्ने। पेशागत हकहित संरक्षणको लागि गठन भएको एउटा संस्थाले यससँग आवद्ध निर्माण व्यवसायीहरू माथि अनुचित नियन्त्रण लगाउन पाउने होइन। अनुचित नियन्त्रण लगाउन सक्ने गरी कुनै कानूनले पनि अधिकार प्रदान नगरेकोले इजाजतपत्र नवीकरणका लागि दिइने दरखास्तको ढाँचामा नेपाल निर्माण व्यवसायी महासंघको सदस्यता लिनुपर्ने र नवीकरण गर्नुपर्ने थप शर्त राख्नु कानूनसम्मत एवं संवैधानिक नहुने। निर्माण व्यवसायीले आफ्नो इजाजतपत्र नवीकरण गर्दा निर्माण व्यवसायी महासंघको सदस्यता अनिवार्य रूपले लिएको हुनुपर्ने र सो सदस्यता नवीकरण गराएको हुनुपर्ने गरी निर्माण व्यवसाय नियमावली, २०५६ को अनुसूची ५ को क्रमसंख्या ५ को खण्ड (क) र (ख) राखिएको देखिन आएकोले उक्त विवादित खण्ड (क) र (ख) नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १२(३)(च) सँग बाभिएको देखिने। <p style="text-align: center;">शिवचन्द्र पौडेल विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत, उत्प्रेषण नैकाप २०१९, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८७७७, पृष्ठ ३५७, विशेष इजलास</p>
१७१.	<ul style="list-style-type: none"> तल्लो श्रेणी वा पदबाट माथिल्लो श्रेणी वा पदमा बढुवा भएपछि साविकको श्रेणी वा पदभन्दा बढुवा भएको श्रेणी वा पदअनुरूपको थप जिम्मेवारीका साथै थप सेवा सुविधा नहुने अवस्था रहिरहने हो भने बढुवा वा पदोन्नतिसम्बन्धी अवधारणाको कुनै महत्व रहन नसक्ने। राष्ट्रसेवक कर्मचारीलगायत शिक्षकहरूको तलबमान निर्धारण गर्ने अन्तिम जिम्मेवारी मन्त्रिपरिषद्कै हुनेमा कुनै द्विविधा हुन सक्तैन। सोअनुरूप तलबमान निर्धारण गर्दा

	<p>शिक्षकहरूको हकमा पनि शिक्षा नियमावली, २०५९ को नियम १०२ ले गरेको व्यवस्थासँग प्रतिकूल हुने खालको तलबमान निर्धारण गर्न नसकिने ।</p> <p>रामप्रसाद छिमेरे समेत विरुद्ध मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत, उत्प्रेषण परमादेश नैकाप २०६९, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८७७८, पृष्ठ ३६८, पूर्ण इजलास</p>
<p>१७२.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै पद वा दरबन्दी दुर्गम क्षेत्रमा नभएको अवस्थामा स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ को दफा २६(३) को व्यवस्थाले असमान व्यवहार गरेको परिणाम निस्कने गरी स्वास्थ्य सेवाका अन्य समूहका कर्मचारीहरू सरह समान आधारमा बहुवा हुन पाउने हकमा अनुचित तवरबाट बन्देज लगाएको देखिने । ■ दुर्गम क्षेत्रमा कुनै पद वा दरबन्दी नै नरहेको कारण दफा २६ को प्रतिबन्धात्मक वाक्यांशको खण्ड (३) को व्यवस्था असमान रहेको देखिन आएको भए तापनि दुर्गम क्षेत्रमा पद वा दरबन्दी रहेको अन्य तह वा समूहहरूको सम्बन्धमा उक्त व्यवस्थालाई असमान र भेदभावपूर्ण भन्न नसकिने । ■ कानूनी व्यवस्था मात्रको कारण कानूनबमोजिम बहुवा हुन पाउने हक अवरुद्ध भएको अवस्थामा फार्मेसी समूहलगायत दुर्गम क्षेत्रमा पद वा दरबन्दी नै नरहेको अन्य तह वा पदहरूमा कार्यरत कर्मचारीहरूको बहुवाका सम्बन्धमा खण्ड (३) को उक्त व्यवस्था लागू नहुने गरी उचित कानूनी व्यवस्था गर्नुपर्ने । <p>पानबहादुर क्षेत्री विरुद्ध मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत, उत्प्रेषण परमादेश नैकाप २०६९, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८७७९, पृष्ठ ३७३, विशेष इजलास</p>
<p>१७३.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ कुनै खास उद्देश्य पूर्ति गर्न वा कुनै खास समस्याको समाधान गर्न विधायिकाले विशेष कानूनी व्यवस्था गर्न सक्ने नै हुन्छ । यस किसिमको कानूनी व्यवस्था गर्दा सो कानून देशका नागरिकहरू मध्ये कसको हकमा लागू हुन्छ र कसको हकमा हुँदैन भनेर तर्कसंगत वर्गीकरण (Reasonable Clasificación) गर्दा समानताको हक प्रतिकूल हुन नहुने । ■ चिकित्सकको सेवा लिने काममा Health Assistant लाई लगाउन मिल्दैन । यस्तो सम्बेदनशील सेवा प्रदान गर्नको लागि आवश्यक पर्ने न्यूनतम शैक्षिक योग्यता सर्वाधिक महत्वपूर्ण कुरा हो । सो आवश्यक योग्यता भएका र नभएका कर्मचारीहरू कुनै हालतमा समान हुन सक्दैनन् । त्यसैले यी दुई प्रकारका कर्मचारीलाई समान व्यवहार हुनुपर्छ भन्नु न्यायोचित देखिँदैन । समानताको हकले समानहरूका बीच समान र असमानका बीच असमान व्यवहार गर्ने कुरालाई दर्शाउने भएकोले निरपेक्ष समानता सम्भव नहुने । ■ सरकारी कर्मचारीलाई के कस्तो आधारमा कसरी बहुवा र स्तरवृद्धि गर्ने भन्ने विषय कर्मचारीको ईच्छा आवश्यकता र चाहना भन्दा पनि जनताको ईच्छा र सुविधाअनुसार राज्यले व्यवस्थापन गर्ने कुरा हो । यस्तो व्यवस्था गर्दा राज्यले समानहरूका बीच असमान व्यवहार गर्नु हुँदैन भन्ने समानताको सामान्य सिद्धान्त भने राज्य र राज्य सञ्चालन गर्ने सरकार वा सरकारका निकायहरूले पालना गर्नुपर्ने । ■ समान व्यवहारको अर्थ विशेष गुण र योग्यताको बेवास्ता गर्ने भन्ने होइन । समानता र वृत्तिविकासको नाममा गुणस्तर र मापदण्डको कुरामा सम्झौता गर्न नमिल्ने । ■ स्वास्थ्य सेवाको सम्बेदनशीलतालाई विचार गरी स्पष्ट आधार र योग्यतालाई परिभाषित गरी लोकसेवा आयोगको प्रक्रियाबाट नियुक्ति भएको कर्मचारी र स्वतःस्तरवृद्धि भएको कर्मचारीका हकमा गरिएको माथिल्लो तहको स्तरवृद्धिसम्बन्धी प्रावधान तर्कसंगत

	<p>वर्गीकरण (Reasonable Clasificación) को सिद्धान्तविपरीत देखिन नआएकोले यसबाट समानताको हक तथा पेशा रोजगार गर्ने स्वतन्त्रता अपहरण भयो भन्न नमिल्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> लोकसेवा आयोगको प्रक्रियाबाट नियुक्ति भएका छैठौं र सातौं तहका कर्मचारी र निवेदकहरू जस्ता स्तर वृद्धिका माध्यमद्वारा छैठौं र सातौं तहमा पुगेका कर्मचारीहरूको सेवा प्रवेशको पूर्वावस्था नै फरक-फरक रहेको अवस्थाका कर्मचारीहरूका बीच वृत्ति विकासको मापदण्ड समान हुनुपर्छ भन्ने कुरा तर्कसंगत, औचित्यपूर्ण र न्यायपूर्ण नहुने । <p style="text-align: center;">रामबाबु मण्डारी समेत विरुद्ध मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत, उत्प्रेषण नैकाप २०६९, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८७८२, पृष्ठ ३९०, विशेष इजलास</p>
<p>१७४.</p>	<ul style="list-style-type: none"> भन्सार ऐन, २०६४ अन्तर्गत कसूर कायम हुने कुनै कार्यलाई अर्को कुनै कानूनले समेत कसूर मानी सो सम्बन्धमा छुट्टै कारवाही चलाउन सकिने व्यवस्था गरेकोमा अर्को कानूनअन्तर्गतको कसूरमा अनुसन्धान गर्न र कारवाही चलाउन नसकिने भन्न नहुने । भन्सार छली चोरीका सामान ल्याएबापत भन्सार ऐन, २०६४ अन्तर्गत राजश्व अनुसन्धान विभागले अनुसन्धान कारवाही गरेको र सोही विषयलाई आधार लिई निवेदक कार्यरत् सशस्त्र प्रहरी बलको प्रधान कार्यालयले सशस्त्र प्रहरी ऐन, २०५८ को दफा २७ (४) को (क) र (भ) अन्तर्गतको कसूर भनी निजको सेवा शर्त, सुविधालगायत सशस्त्र प्रहरी सेवासम्बन्धी ऐनअन्तर्गत छुट्टै प्रयोजनको लागि अनुसन्धान गरी अभियोग लगाइएको विषयलाई एकै ऐनअन्तर्गतको कसूर मानी दोहोरो खतराको सिद्धान्तविपरीत अभियोग लगाइएको भन्न नमिल्ने । सशस्त्र प्रहरी विशेष अदालतले विशेष अदालत ऐनअन्तर्गतको कार्यविधि अपनाई सशस्त्र प्रहरी ऐन, २०५८ को दफा २७ अन्तर्गतको कसूरसम्बन्धी मुद्दाको कारवाही र किनारा गर्न सक्ने र सो क्रममा विशेष अदालत ऐन बाहेक जिल्ला अदालतलाई भए सरह अधिकार प्रयोग गर्न र अन्य कार्यविधिको अनुशरण गर्न समेत सक्ने । <p style="text-align: center;">हर्कराज पन्तको हकमा कृष्णबहादुर पन्त विरुद्ध मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत, बन्दीप्रत्यक्षीकरण, नैकाप २०६९, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८७८३, पृष्ठ ३९७, संसुक्त इजलास</p>
<p>१७५.</p>	<ul style="list-style-type: none"> सम्बन्धित कर्मचारी कार्यालयमा हाजीर हुन पाउने भएपछि हाजीर हुन सतत् प्रयत्नशील रहेको देखिनु पर्दछ । सो संस्था वा निकायले हाजीर नगराए अदालतलगायतका निकायमा प्रवेश गर्नुपर्ने हुन्छ । परिषदमा हाजीर हुने अवधिमा अन्यत्र कार्यरत् रहेपछि हाजीर गराइएन भन्नुलाई बहानावाजी मान्नुपर्ने । निवृत्तिभरण सम्बन्धित निकायमा तोकिएबमोजिम सेवा गरेबापत प्राप्त हुने सुविधा हो । सो निकायमा नभई अन्य संस्थामा कार्यरत् रहने, सो निकायले हाजीर गराएन भनी लामो समयपछि बहानावाजी गर्ने पूर्व कर्मचारीलाई निवृत्तिभरण दिनुपर्ने भनी सो निकायलाई व्ययभार वहन गराउनु नियमअनुकूल एवं न्यायोचित नहुने । व्यवहार र आचरणले निजलाई वास्तवमै अन्यायपूर्वक कानूनी हकबाट बञ्चित गरिएको छ भन्ने देखिनु पर्दछ । सुविधा पाउनुपर्ने माग कानूनसम्मत् र न्यायसंगत देखिनु पर्दछ । सुविधास्वरूप प्राप्त हुने कानूनी हकको दावी गर्नेले कानूनले तोकेको कर्तव्य निर्वाह गरेको पनि देखिनु पर्ने । परिषद्द्वारा हाजीर नगराइएको भए अदालतसमेतमा तत्कालै उपचारको खोजी गरिनु पर्दछ । निवेदन दिनु नै हाजीर नगराइएको आधार हुन नसक्ने ।

	<ul style="list-style-type: none"> कुनै पक्ष असाधारण अधिकारक्षेत्रको माध्यमले न्याय प्राप्तिका लागि अदालतसमक्ष प्रवेश गर्दछ भने उसले सफा र शुद्ध हात लिई प्रवेश गर्नु आवश्यक छ। वास्तविक तथ्यलाई नै लुकाई अदालतमा प्रवेश गर्ने पक्षले न्याय प्राप्त गर्न सक्ने अवस्था नरहने। <p>सखिलाल पौडेल विरुद्ध अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत, उत्प्रेषण परमादेश नैकाप २०६९, अङ्क ३, निर्णय नम्बर ८७९५, पृष्ठ ८९७, संयुक्त इजलास</p>
१७६.	<ul style="list-style-type: none"> नेपाल सरकारले प्रत्यायोजित विधायनअन्तर्गत विकास समिति (गठन) आदेश जारी गरेको र सो आदेशबमोजिम गठित समितिले बनाएको नियमावली नेपाल सरकारले स्वीकृति प्रदान गरेपछि मात्र लागू हुने भन्ने व्यवस्था गरेकोबाट गठन आदेश पनि विकास समिति ऐनले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल सरकारले जारी गरेको र सो आदेशअन्तर्गत गठित समितिले बनाएको नियमावली पनि नेपाल सरकारले स्वीकृति गरेपछि मात्र लागू हुने व्यवस्था भएकोले सो गठन आदेश र नियमावलीको हैसियत समान हुने। स्वीकृति दिने अधिकार नेपाल सरकारमा रहेकोले नियमावली जारी गर्ने अन्तिम अधिकार पनि नेपाल सरकारमा रहेको सम्झनु पर्ने। विकास समिति ऐनबाट प्रत्यायोजित अधिकार पाएको नेपाल सरकारले सो पूरै वा सोमध्ये केही अधिकार अन्य निकाय वा उक्त समितिलाई प्रदान गर्न सक्दैन। प्रत्यायोजित अधिकार मूल ऐनको स्पष्ट अख्तियारी बेगर पुनः प्रत्यायोजन हुन नसक्ने। आफूलाई आवश्यक नभएको कर्मचारी राखी रहनु पर्छ भनी निर्देशित गर्न मिल्ने देखिदैन। आफ्नो उद्देश्य र कार्यका लागि चाहिने जति कर्मचारी राख्नु पर्ने हुन्छ। यस्तो अवस्थामा पहिला काम बढी भएको बेला बढी कर्मचारी राखिएकोमा काम नहुँदा पछि कर्मचारीको संख्यामा गरिएको कटौतीलाई अस्वाभाविक भन्न नमिल्ने। <p>दीपकप्रसाद न्यौपाने समेत विरुद्ध मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत, उत्प्रेषण नैकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८००, पृष्ठ ५९९, विशेष इजलास</p>
१७७.	<ul style="list-style-type: none"> अन्यथा प्रमाणित भएमा बाहेक नेपाल सरकार वा सरकारी कार्यालयबाट प्राप्त सूचना, तथ्याङ्क, अभिलेख, लिखत, निर्णय वा पत्राचारको व्यहोरा साँचो हो भनी अदालतले अनुमान गर्नुपर्ने हुन्छ। सो लिखतको लेखाई वा व्यहोरा वा शिर, पुछारको कुनै लेखाईको त्रुटि वा एउटै मितिमा सामान्यतया नगरिने काम गरे भएबाट सामान्य शंकाको आधारमा त्यस्ता लिखतलाई अन्यथा हो भनी मान्न वा सम्झन नमिल्ने। ऐनले अख्तियारी प्रदान गरेको कुनै पदाधिकारी वा समितिको त्यस्तो सन्तुष्टिको विषयवस्तुभित्र प्रवेश गरी यस अदालतले रिट क्षेत्रबाट अन्यथा भन्न वा औल्याउन नसक्ने। सिफारिश समिति गठन गर्नेको नियत र सो समितिको क्षमता र नियतमा स्पष्ट आधार बेगर शंका गर्न र सिफारिश गरिएका व्यक्तिहरूको कार्यकुशलतामाथि प्रश्न उठाइरहनु औचित्यपूर्ण नहुने। एक पटकमा सबै प्रतिभाको खोजी गर्न नसकेबाट केही व्यक्तिहरूलाई अहिले सिफारिश गर्ने र पछि पुनः योग्य व्यक्तिहरूको सिफारिश गर्न मिल्ने नै हुँदा सिफारिश गरिएकामध्ये केही व्यक्तिहरूको ख्याति र प्रतिष्ठाका विषयमा प्रश्न उठाएको देखिए पनि त्यस्ता अमूर्त

	<p>विषयहरू न्याय निरोपणयोग्य वा न्यायिक परीक्षणको मापदण्डमा पर्ने विषयहरू नहुँदा अदालतबाट सदस्यहरूको योग्यता र क्षमताको क्षेत्रमा हस्तक्षेप गर्न नमिल्ने ।</p> <p>रागिनी उपाध्याय गेला समेत विरुद्ध मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत, उत्प्रेषण नैकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८०९, पृष्ठ ५३७, पूर्ण इजलास</p>
१७८.	<ul style="list-style-type: none"> ■ उपलब्ध नै नगराएको बीमालेखको शर्तको परिपालना नगरेको भन्ने आधारमा बीमाको दावीतर्फ प्रवेश नै नगरेको निर्णय विधिसम्मत नदेखिने । ■ निर्जीवन बीमाको सम्बन्धमा दावी गर्दा त्यस्तो दावी गरिसक्नुपर्ने भनी कुनै निश्चित अवधि किटान नभएको, बीमा नियमावलीले बीमा दावी गर्ने कुनै हदम्याद निर्धारण पनि नगरेको अवस्थामा मोटरसाइकल लुटिएको जानकारी बीमा संस्थानलाई तुरुन्तै नगराएको भन्ने आधारमा बीमासम्बन्धी दावी नलाग्ने भन्ने निर्णय कानूनसम्मत नदेखिने । <p>राष्ट्रिय बीमा संस्थान विरुद्ध इन्डजीत तिवारी, मोटरसाइकल बीमा नैकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८०५, पृष्ठ ५७८, संयुक्त इजलास</p>
१७९.	<ul style="list-style-type: none"> ■ “स्थायी पद” भन्नाले निश्चित विधि र प्रक्रिया पूरा गरी निवृत्तिभरण पाउने वा नपाउने आधारमा पूर्णकालीन सेवा गर्ने गरी नियुक्ति भएको, निजको सेवाको शर्त र सुविधा सो संस्थाको नियमबमोजिम व्यवस्थित भएको, सेवाको अवधि नतोकिएको तथा निश्चित उमेर पूरा गरेपछि अवकाश पाउने, प्रतिष्पर्धाद्वारा नियुक्ति वा छनौट भै सोही नियमबमोजिम व्यवस्थित विधिअनुसार कारवाही, सजाय र बर्खास्त तथा अवकाश हुने पदलाई सम्झनु पर्ने । ■ आंशिक वा पिरियड बेसिस वा करारमा काम गर्ने शिक्षक वा प्राध्यापक भन्नाले क्याम्पसमा पूरा समय काम गर्ने प्रकृतिको सेवा नभई क्याम्पसले तोकिएको निश्चित समयसम्म मात्र वा निश्चित पिरियड मात्र अध्यापन गराई समयको वा पिरियडको आधारमा पारिश्रमिक लिने प्रकृतिको सेवा भन्ने बुझ्नु पर्ने । ■ आंशिक वा पिरियड बेसिसमा काम गर्ने शिक्षक वा प्राध्यापकले संस्था वा क्याम्पसले तोकी दिएको पिरियड मात्र पढाउने र सोही आधारमा क्याम्पसले तोकिएको पारिश्रमिक वा सुविधा मात्र पाउने हुँदा उनीहरूको सेवा स्थायी प्रकृतिको पद जस्तो नभई अस्थायी प्रकृतिको हुने । ■ काम लगाउने संस्थाले वा त्यस्तो संस्था वा क्याम्पससँग कुनै छुट्टै सम्झौता गरेको भएमा वा विधानमा छुट्टै व्यवस्था भएमा बाहेक क्याम्पस व्यवस्थापन वा संस्थाको आवश्यकताअनुसारको अवधिसम्म वा तोकेको समय वा पिरियड मात्र काम गर्न पाउने वा पढाउन पाउने प्रकृतिको पद हो भन्ने बुझ्नुपर्ने । ■ अविच्छिन्न काम गरेकै कारण कुनै आंशिक (Part Time) वा पिरियड बेसिसमा काम गर्ने व्यक्ति स्वतः स्थायी पदमा काम गर्ने व्यक्ति सरह हक वा सुविधा प्राप्त गर्ने हकदार हुन्छ भनी सम्झन नमिल्ने । ■ स्थायी कर्मचारी वा शिक्षक सरहको व्यवहार वा सुविधा आंशिक (Part Time) वा पिरियड बेसिसमा काम गर्ने अस्थायी शिक्षक कर्मचारी वा कामदारले पनि पाउनु पर्छ भन्नु न्याय, कानून र अन्य कुनै दृष्टिले पनि मनासिव नहुने । ■ स्थायी कामदार वा कर्मचारीलाई कारवाही वा बर्खास्ती गरेउपर आकर्षित हुने श्रम ऐन, २०४८ को दफा ६०(ग) को व्यवस्था आंशिक वा पिरियड बेसिसमा काम गर्ने शिक्षक

	<p>कर्मचारीको हकमा लागू हुन सक्दैन । क्याम्पस वा कुनै शैक्षिक संस्थामा अध्यापन गर्ने गराउने शिक्षक वा प्राध्यापकलाई कामदार वा कर्मचारीको कोटीमा राख्न पनि नमिल्ने ।</p> <p>कन्या बहुमुखी क्याम्पस स.स. विरुद्ध भ्रम अदालत समेत, उत्प्रेषण परमादेश नैकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८०६, पृष्ठ ५७८, संयुक्त इजलास</p>
<p>१८०.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ कार्यपालिकाले आफूअन्तर्गतको कार्यालयमा काम गर्ने कर्मचारीहरूको हकमा निश्चित अनुसन्धानको अभावमा पनि मापदण्ड बनाई प्रोत्साहन भत्ता दिने तर न्यायपालिकातर्फको कर्मचारीको हकमा अध्ययन प्रतिवेदन र मापदण्ड प्रस्तावित गरिसकेपछि पनि अनदेखा गरी निरन्तर भेदभावपूर्ण व्यवहार गरेको देखिन्छ । सरकारको महत्वपूर्ण जिम्मेवारी तोकिएको अर्थ मन्त्रालयका हरेक कामकारवाही कानूनसम्मत Just and Fair हुनु पर्दछ । आफूकोमा आएको प्रस्तावको सम्बन्धमा एक वर्षसम्म पनि कुनै निर्णय नगरी विभेदपूर्ण आशयले बशीभूत भएको अकर्मण्यताको अवस्था रिट जारी नहुने आधार हुन नसक्ने । ■ कानूनबमोजिम जिम्मेवारी तोकिएको निकायले सर्वोच्च अदालतमा किन यो प्रतिवेदन लागू गर्न सकिदैन भन्ने सम्बन्धमा कुनै जवाफ नपठाउने र तत्सम्बन्धमा निर्णय पनि नगर्ने कार्यशैली प्रजातान्त्रिक मुलुकको जिम्मेवार निकायको लागि शोभायमान नदेखिने । ■ व्यक्तिहरूका बीचमा विभेद गर्ने गरी बनाएको कानून तथा लिइएको निर्णयको उद्देश्य र वर्गीकरण वैध (Lawful) र बोधगम्य हुनुपर्ने । ■ राज्यले नागरिक सेवामा खटिएका कर्मचारीहरू मध्ये प्रधानमन्त्रीको कार्यालय, राजश्व कार्यालय आदिमा कार्यरत् कर्मचारीलाई कानूनको अख्तियारी विना र कुनै उपयुक्त आधार बेगर विभेदपूर्ण तरिकाले विभिन्न प्रकृतिका थप प्रोत्साहन भत्ता प्रदान गर्ने तर जनतालाई न्याय प्रदान गर्ने कार्यमा खटिने जनशक्तिलाई कार्यसम्पादन सूचकाङ्कसहित प्रोत्साहन भत्ता प्रस्ताव गरिएकोमा तत्सम्बन्धमा कुनै निर्णय नगर्ने कामकारवाही समानताको सिद्धान्तविपरीत हुने । ■ राज्यको लक्षित उद्देश्य पूर्ति गर्न सरकारका हरेक निकायमा कार्यरत् कर्मचारीको उत्तिकै भूमिका हुने हुँदा आपसी समन्वय र सहयोगको आवश्यकता पर्ने । ■ राज्य सञ्चालनमा निजामती सेवाको जिम्मेवारी निभाउन एउटै ऐन नियम अन्तर्गत नियुक्ति भै सेवा शर्त समेत एउटै रहेका कर्मचारीमा कुनै वर्गले केही सुविधा पाउने तर सोही वर्गको अर्को निकायमा कार्यरत् वर्गले राज्यबाट अपहेलित वा बहिष्कृत भएको महसूस गर्नु शोभनीय देखिदैन । यसलाई समानताको हकको सिद्धान्तको विपरीत मान्नुपर्ने । ■ अदालत व्यवस्थापनमा सुधार गर्न प्रोत्साहन र उत्प्रेरणाको ठूलो महत्व छ । यो विशुद्ध कार्यपालिकाको स्वविवेकका कुरा मात्र नभई समान व्यवहार गर्नुपर्ने संवैधानिक दायित्वको अधीन समेत रहेको हुन्छ । यस्तो कुरालाई विशुद्ध प्रशासनिक स्वविवेक सम्भरेर भेदभावपूर्ण आधार वा मापदण्ड बनाई लागू गर्न दिन नमिल्ने । ■ जुन सिद्धान्त र मापदण्डको आधारमा अर्थ मन्त्रालय वा अन्य निकायको हकमा प्रोत्साहन भत्ता उपलब्ध गराएको छ, सो भत्ता समानताको सिद्धान्तअनुरूप समान रूपले न्यायिक जनशक्तिको लागि पनि आकर्षित हुने । <p>नेपाल निजामती कर्मचारी संगठन, विभागीय कार्य समिति सर्वोच्च अदालत विरुद्ध मन्त्रपरिषदको कार्यालय समेत, परमादेश समेत, नैकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८०७, पृष्ठ ५८७, संयुक्त इजलास</p>

<p>१८१.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ पेश गरेको शिक्षण संस्थाको प्रमाणपत्र, नागरिकताको प्रमाणपत्र वा वैयक्तिक विवरणअनुसार अभिलेखहरूमा फरक-फरक जन्ममिति उल्लेख भएको पाइएमा जुनबाट पहिला अवकाश पाउने हो, सोही जन्ममिति मान्नुपर्ने र सोही मितिबाट अवकाश मिति निर्धारण गर्नुपर्ने । ■ आधिकारिक निकायबाट अवकाश पत्र नदिई साविकबमोजिम नै नियमित रूपमा काम गरेको अवधिको तलव, भत्ता नपाउने भन्न नमिल्ने । ■ अविच्छिन्न रूपमा आफू कार्यरत् विद्यालयमा रुजु हाजीर भै अध्यापन गरी आएको अवधिको नियमानुसार पाउने तलव, भत्तालगायतको अन्य सुविधा समेत पाउने नै हुँदा काम गरेको अवधिको खाइपाई सकेको तलव, भत्ता एवं सञ्चयकोष कट्टी रकम निवेदकलाई प्राप्त हुने औषधि उपचारको रकमबाट कट्टा गरी असूल गर्ने कार्य कानूनसम्मत् र न्यायपूर्ण देखिन नआउने । <p style="text-align: center;">पुण्यप्रसाद खरेल विरुद्ध विद्यालय शिक्षक कितावखाना समेत, उत्प्रेषण परमादेश नेकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८१०, पृष्ठ ६१५, संयुक्त इजलास</p>
<p>१८२.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ बहुवा भनेको माथिल्लो पदले प्राप्त गर्ने तलवलगायतका सुविधा प्राप्त गर्ने विषय मात्र नभई बहुवा भएको कर्मचारीको जिम्मेवारीमा समेत फरक पर्ने हुन्छ भन्ने कुरालाई सार्वजनिक प्रशासनको एउटा कडीको रूपमा लिइन्छ। स्तरवृद्धिको व्यवस्था वस्तुतः धेरै दिनसम्म काम गरिरहेका कर्मचारीको पदमा वृद्धि नभई एउटै पदमा वर्षौंदेखि सीमित रही काम गर्दा कर्मचारीको मनोभावनामा निरासा नआओस् भन्ने दृष्टिकोणबाट समय सीमाको आधारमा गरिएको पदोन्नति हो, जसले पदोन्नति भएपछि पनि साविकको पदले गर्नुपर्ने सेवा गर्नुपर्ने । ■ स्तरवृद्धिबाट निजले गर्नुपर्ने साविकको कामको प्रकृतिबमोजिम नै हाल स्तरवृद्धि भएको पदअनुसार नै कार्य गर्नुपर्ने वाध्यात्मक कानूनी व्यवस्था रहेको सन्दर्भमा माथिल्लो तहको पदनाम नदिएको कार्यले कुनै कानूनी हक हनन् भएको भन्न नमिल्ने । <p style="text-align: center;">आयुर्वेद विभाग विरुद्ध रामबाबु शरण जयसवाल, परमादेश नेकाप २०६९, अङ्क ८, निर्णय नम्बर ८८१५, पृष्ठ ६७३, संयुक्त इजलास</p>
<p>१८३.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ तत्कालीन श्री ५ को सरकारले गर्ने भनी कुनै कानूनमा उल्लेख भएको कुनै कामकारवाही वा निर्णय गर्दा कार्यकारिणी अधिकारप्राप्त मन्त्रिपरिषद्बाटै गरिएको हुनुपर्ने । ■ प्रहरी नियमावली, २०४९ को नियम ९३ को देहाय (७) को खण्ड (ख) मा प्रहरी नायब उपरीक्षक दर्जाको प्रहरी कर्मचारीलाई भविष्यमा सरकारी नोकरीको निमित्त सामान्यतः अयोग्य ठहरिने गरी नोकरीबाट बर्खास्त गर्ने निर्णय गर्ने निकाय वा पदाधिकारीमा नेपाल सरकार (तत्कालीन श्री ५ को सरकार) भनी स्पष्ट किटान गरेको अवस्थामा नेपाल सरकार (तत्कालीन श्री ५ को सरकार) मन्त्रिपरिषद् बाहेक अन्य निकाय वा पदाधिकारीबाट हुन नसक्ने । ■ प्रचलित कुनै कानूनले नेपाल सरकार (तत्कालीन श्री ५ को सरकार) ले नै गर्नुपर्ने भनी स्पष्ट किटान गरेको कुनै कामकारवाही वा निर्णय त्यस्तो कानूनद्वारा नै अन्यथा रूपमा स्पष्ट व्यवस्था गरेकोमा बाहेक अन्य निकाय वा पदाधिकारीबाट गर्न नमिल्ने । ■ नेपाल सरकार (तत्कालीन श्री ५ को सरकार) मा अन्तर्निहित अधिकार अन्य निकाय वा पदाधिकारीले नेपाल सरकार (तत्कालीन श्री ५ को सरकार) को नामबाट प्रयोग गरी कुनै

	<p>कामकारवाही वा निर्णय गर्दैमा त्यस्तो कामकारवाही वा निर्णयलाई कार्यकारिणी अधिकारप्राप्त मन्त्रिपरिषद्ले नै गरेको भनी अर्थ गर्नु कानून व्याख्याको सामान्य सिद्धान्त समेतबाट उचित र विवेकसम्मत नहुने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ कानूनले नै स्पष्ट साथ शुरू कारवाही गर्ने र सोउपर पुनरावेदन सुन्ने पदाधिकारी वा निकायमा नेपाल सरकार (तत्कालीन श्री ५ को सरकार) भनी किटान गरिरहेको हुँदा मन्त्रिपरिषद्ले नै शुरू निर्णय गर्न र सोउपर पुनरावेदन सुन्न नमिल्ने भनी अर्थ गर्न र बिना आधार शुरू कारवाही गर्ने मन्त्रिपरिषदको अधिकार अन्य पदाधिकारीमा स्वतः सर्ने भन्नु न्यायसम्मत हुन नसक्ने । ■ अधिकारै नभएको गृह सचिवबाट भएको निर्णयउपर तत्कालीन श्री ५ को सरकारले पुनरावेदन सुनी अन्तिम निर्णय गरेको भन्ने आधारले मात्र अधिकारक्षेत्रविहीन रूपमा भएको सचिवस्तरको निर्णयले वैधता प्राप्त गर्न नसक्ने । <p style="text-align: center;">मधुसुधन बुढाथोकी विरुद्ध मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत, उत्प्रेषण नैकाप २०६९, अङ्क ५, निर्णय नम्बर ८८२३, पृष्ठ ७९८, संयुक्त इजलास</p>
१८४.	<ul style="list-style-type: none"> ■ छनौट भई प्रशिक्षण लिइरहेका र सो प्रशिक्षण पूरा नहुँदै निजामती पदको लागि तोकिएको सो योग्यता नै परिवर्तन गरिदिँदा र सो परिवर्तन सेवारत कर्मचारीको हकमा लागू नहुने गरी कानूनी व्यवस्था गरिएबाट प्रशिक्षार्थीको हकमा विभेदकारी तवरबाट लागू गरेको मानिने हुँदा सो कार्य कानूनको अगाडि समानताको प्रतिकूल हुने एवं संविधानप्रदत्त रोजगारीको हकमा अनुचित बन्देज लगाएको मान्नु पर्ने । ■ सरकारद्वारा सञ्चालित प्रशिक्षण केन्द्रबाट नेपाल इन्जिनियरिङ सेवा (गठन, श्रेणी तथा समूह विभाजन, नियुक्ति) नियमहरूमा भएको राजपत्र अर्नाकित प्रथम श्रेणीको लागि दक्ष जनशक्ति तयार गर्ने उद्देश्यले सो नियममा तोकिएको शैक्षिक योग्यता निर्धारण गरी सोहीबमोजिम गणित विषय लिई प्रवीणता प्रमाणपत्र तह उत्तीर्ण गरेका व्यक्तिहरू मध्येबाट दरखास्त आब्लान गरिएको र छनौट भएकाहरू तालीममा सहभागी भइसकेपश्चात् सो योग्यता परिवर्तन गरिएबाट तालीम लिइरहेका व्यक्तिहरू सो प्रतिस्पर्धामा भाग लिन अयोग्य हुने अवस्था भएको देखिएकोले सो संशोधित व्यवस्था लागू नहुने गरी तत्काल प्रचलित नियमको व्यवस्थाअनुरूप लोकसेवा आयोगबाट प्रकाशित विज्ञापनको प्रतिस्पर्धामा सामेल हुन पाउने । <p style="text-align: center;">सुनीता अर्याल समेत विरुद्ध लोकसेवा आयोग समेत, उत्प्रेषण परमादेश नैकाप २०६९, अङ्क ५, निर्णय नम्बर ८८२९, पृष्ठ ७५९, संयुक्त इजलास</p>
१८५.	<ul style="list-style-type: none"> ■ न्यायाधीशको काम सदैव जोखिमयुक्त छ किनकि यसमा सधैं एक पक्षले जीतेको हुन्छ र अर्कोले हारेको । त्यहीमाथि चोर, डाँका, ज्यानमारा, लागूऔषध तथा संगठित अपराधमा संलग्न व्यक्तिहरूको मुद्दा दिनहुँ निर्णय गर्नुपर्ने हुन्छ । यस्ता संवेदनशील मुद्दाको दिनहुँ निर्णय गरिरहनु पर्ने अवस्थामा असन्तुष्ट व्यक्तिबाट सदैव खतराको महसूस गरिएको हुन्छ । त्यही भएर संसारभरि न्यायाधीशको सुरक्षामा सरकारले अति सजगता अपनाएको हुन्छ र न्यायाधीशको सुरक्षाउपर घटेको सानो भन्दा सानो घटनाले देशकै सुरक्षा व्यवस्था आलोचित बन्न सक्छ । यसरी न्यायाधीशको तुलनामा कम जोखिमपूर्ण काम गर्ने मन्त्रीहरूको साजसज्जामा राज्यले जोड दिनु र हमेशा खतरनाक निर्णय गर्नुपर्ने न्यायाधीशहरूको सेवा सुरक्षालाई कम गम्भीर आंकलन गर्नु विडम्बनापूर्ण हुने । ■ राज्यको एक अङ्गले आफ्नो हकमा सेवा गर्ने सुरक्षाकर्मी वा सवारी चालकको हकमा वढी

	<p>सुविधा दिने र राज्यकै अर्को अंग न्यायपालिकामा खटिने त्यस्ता कर्मचारीहरूको हकमा घटी सुविधा दिनु सोभै भेदभावपूर्ण हुने ।</p> <p>दीपककुमार पोखरेल समेत विरुद्ध मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत, उत्प्रेषण नैकाप २०६९, अङ्क ५, निर्णय नम्बर ८८३१, पृष्ठ ७६२, संसुक्त इजलास</p>
१८६.	<ul style="list-style-type: none"> ■ निवेदक कार्यरत् कार्यालय समावेश नभएको भन्ने आधारले मात्रै संविधान र प्रचलित कानूनको अधिकारान्तर्गत निर्माण भई लागू भएको न्याय सेवा (समूह गठन तथा श्रेणी विभाजन, नियुक्ति, सरूवा, बढुवा) नियमहरू, २०५१ को नियम ११(२) को खण्ड (क) को व्यवस्था निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा २१ र २४ तथा नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १३ को प्रावधानविपरीत छ भनी अर्थ गर्न नमिल्ने । ■ अदालतले नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १०७(१) को असाधारण अधिकारक्षेत्र अन्तर्गत कुनै प्रचलित कानूनी व्यवस्था कुनै संवैधानिक प्रावधान वा कुनै नियम आफ्नो मातृ ऐनसँग बाभिएको अवस्थामा मात्र त्यस्तो बाभिएको कानूनलाई अमान्य र बदर घोषित गर्ने हो । तर कुनै नियममा केही कुरा नभएको भन्ने अवस्थामा सो उल्लेख नभएको कारणले उक्त कानून संविधान वा मातृ ऐनसँग बाभिएको भनी बदर वा अमान्य गर्नुपर्ने अवस्था नआउने । ■ एउटै सेवा र एउटै समूहमा पर्ने विभिन्न कार्यालयमा कार्यरत् सबै कर्मचारीहरूले पदोन्नतिको उचित र समान अवसर पाउनु पर्दछ । सोको लागि सम्बन्धित ऐन, नियमद्वारा उचित व्यवस्थापन हुनुपर्नेमा यी निवेदक कार्यरत् रहेको अड्डा बढुवा प्रयोजनका लागि कुनै समूहमा अहिलेसम्म नपरेको अवस्थालाई ठीक मान्न नसकिने । <p>श्यामकुमार ओम्का विरुद्ध सर्वोच्च अदालत, बढुवा समितिको सचिवालय समेत, उत्प्रेषणसुक्त परमादेश, नैकाप २०८१, अङ्क ६, निर्णय नम्बर ८८३८, पृष्ठ ८८०, विशेष इजलास</p>
१८७.	<ul style="list-style-type: none"> ■ रजिष्ट्रारको अनुपस्थितिमा सोही अदालतको उपरजिष्ट्रारले रजिष्ट्रारको निमित्त भई रजिष्ट्रारले गर्नुपर्ने सबै काम, कर्तव्य गर्नुपर्ने र सो क्रममा रजिष्ट्रारलाई प्राप्त सबै अधिकारको प्रयोग समेत गर्नसक्ने । ■ कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन फारामको निर्देशिकाको दफा ९ र ११ मा अङ्क घटाउन सकिने व्यवस्था भए पनि कुनै कर्मचारीको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनवापत अङ्क प्रदान गर्दा सोको कारण उल्लेख नगरेको अवस्थामा त्यत्तिकै आधारमा एकपटक प्राप्त गरेको अङ्क घट्ने वा अन्यथा हुने अवस्था नहुने । ■ सम्बन्धित सुपरिवेक्षक, पुनरावलोकनकर्ता र पुनरावलोकन समितिले कुनै कर्मचारीलाई कार्यसम्पादनको मूल्याङ्कन गरी अङ्क प्रदान गर्दा कारण नखोली अङ्क प्रदान गरेको कारणले मात्र प्राप्त गरिसकेको अङ्कले मान्यता नपाउने भन्न नमिल्ने । ■ एक पटक आफैले गरेको निर्णय माथिल्लो निकायबाट बदर भै पुनः निर्णयार्थ प्राप्त भएको अवस्थामा सम्बन्धित बढुवा समितिले पहिले आफूले अङ्क गणना गर्दा भएको त्रुटि सच्चाई कानूनबमोजिम पुनः अङ्क गणना गरी पहिले भएको बढुवा परिणामलाई परिवर्तन समेत गर्नसक्ने । <p>पद्मराज जोशी विरुद्ध जिल्ला प्रशासन कार्यालय दार्चुला समेत, अधिकारपृच्छा समेत नैकाप २०६९, अङ्क ६, निर्णय नम्बर ८८४२, पृष्ठ ९२८, संसुक्त इजलास</p>
१८८.	<ul style="list-style-type: none"> ■ कानूनले स्पष्ट रूपमा अख्तियारी दिएकोमा बाहेक कार्यालय प्रमुखले मात्र गर्न पाउने कार्य र निर्णयहरू निमित्त भई काम गर्ने कार्यालय प्रमुखले स्वतः गर्न पाउने हुन्छ भन्न नमिल्ने ।

	<ul style="list-style-type: none"> ■ जुन तहका अधिकृतलाई सेवाबाट हटाउन पाउने गरी सजाय गर्न तोकिएको छ, सो सजाय सोही तहका अधिकृतले प्रचलित कानूनको कार्यविधि पूरा गरी निर्णय गर्नुपर्ने । ■ सजाय गर्न पाउने निर्णय गर्ने अधिकार प्रत्यायोजन गर्न मिल्ने कानूनी व्यवस्थाको अभावमा सो सजाय गर्न पाउने गरी तोकिएको अधिकृत वा कार्यालय प्रमुख कार्यालयमा अनुपस्थित रहेको अवस्थामा निजभन्दा मुनिका कुनै कर्मचारी निमित्त भै काम गरिरहेको अवस्थामा निजले कार्यालयको नगरी नहुने अत्यावश्यक र दैनिक प्रशासनिक कार्य सञ्चालन मात्र गर्नुपर्ने । ■ विभागीय कारवाही र सजाय गर्न पाउनेलगायतका कार्य कानूनबमोजिम तोकिएका अधिकृत वा कार्यालय प्रमुखले मात्र गर्नुपर्ने हुन्छ । सो कार्य निमित्त भई काम गर्ने सहायक कर्मचारीले गर्न मिल्ने हुँदैन, गरे अधिकारविहीन भइ बदरभागी हुने । <p style="text-align: center;">मो. मुस्तकीम राइन विरुद्ध प्रशासकीय अदालत समेत, उत्प्रेषण परमादेश नेकाप २०६९, अङ्क ६, निर्णय नम्बर ८८४३, पृष्ठ ९३२, संयुक्त इजलास</p>
<p>१८९.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ ५५ प्रतिशत सिट खुल्ला प्रतियोगिताबाट छनौट हुने र ४५ प्रतिशत समावेशीताका आधारमा छनौट हुने हुनाले एकै तहभित्र लिएको एउटै प्रश्न र पद्धतिको परीक्षामा उत्तीर्ण भएका बीच कोभन्दा को जेष्ठ वा कनिष्ठ भनी केवल विज्ञापन नम्बर र मितिक्रम वा निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा ७ मा उल्लेख भएको क्रमको आधारमा निर्णय गर्न उपयुक्त तथा न्यायसंगत नहुने । ■ खुल्लातर्फ र समावेशीतर्फ छुट्टाछुट्टै विज्ञापन नम्बर, छुट्टाछुट्टै सिफारिश गर्ने हुनाले एउटाको सूचीअन्तर्गतको व्यक्तिलाई अर्कोको सूचीअन्तर्गत समावेश गर्ने कुरा हुँदैन र एउटा विज्ञापन नम्बर अधिल्लो र अर्को विज्ञापन सोभन्दा पछिल्लो भएको नाताले मात्रै एउटै परीक्षाबाट चयन भएका उम्मेदवारहरू मध्ये ज्येष्ठ वा कनिष्ठ भनी छुट्याउने आधार वैज्ञानिक एवं न्यायोचित नदेखिने । ■ एकैपटक एउटै प्रश्नपत्र तथा पद्धतिबाट चयन भएका परीक्षार्थीलाई विज्ञापन नम्बर तथा सिफारिश मितिका आधारमा नभै सबै विज्ञापन नम्बरमा छनौट भएकाहरूलाई एउटा टोकरीमा हाली निज समावेश भएको परीक्षाको मूल्याङ्कनमा प्राप्त गरेको अङ्कबाट नै तिनीहरूको योग्यताक्रमको निर्धारण हुनुपर्ने । <p style="text-align: center;">रोशन खनाल समेत विरुद्ध परराष्ट्र मन्त्रालय समेत, उत्प्रेषण समेत नेकाप २०६९, अङ्क ६, निर्णय नम्बर ८८४७, पृष्ठ ९५६, संयुक्त इजलास</p>
<p>१९०.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ स्वच्छ कारवाहीको सिद्धान्त (Doctrine of Fair Trial) अन्तर्गत न्यायिक स्वच्छताका साथै प्रक्रियागत स्वच्छता (Procedural Fairness) पनि आवश्यक तत्व हुन्छ । अर्थात् कानूनबमोजिमको प्रक्रिया र कार्यविधि अवलम्बन गरेपछि मात्र प्रमाणको आधारमा कोही व्यक्ति दोषी हो, होइन भनी निर्णय गर्न सकिन्छ । विभागीय कारवाहीमा पनि यो सिद्धान्त लागू हुने हुँदा यसको बेवास्ता वा उपेक्षा गर्न नमिल्ने । ■ पदमुक्त गर्ने सजाय गर्दा कम्तीमा पनि जुन आरोपमा हटाएको हो, सो आरोपको सम्बन्धमा स्पष्टीकरण माग्नै पर्दछ । पदमुक्त गर्ने सजाय गर्नसक्ने न्याय परिषद्को अधिकारअन्तर्गत सम्बन्धित न्यायाधीशलाई सुनुवाइको मौका नै प्रदान नगरी, एउटा कसूरको विषयमा स्पष्टीकरण सोधी अर्कै कसूरमा पदमुक्त गर्न सक्ने अधिकारलाई सही मान्न नसकिने । ■ न्यायाधीशलाई सेवाबाट बर्खास्त गर्ने अन्तिम सजाय गर्दा प्रचलित ऐन नियममा

	<p>उल्लिखित कार्यविधिको अक्षरसः पालना वा अवलम्बन गरिएको हुनुपर्दछ। यसमा अलिकति पनि विचलनको गुञ्जायस छैन। प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्तको कुनै रूपले र लेस मात्र पनि उल्लंघन गरी वा कानूनबमोजिमको प्रक्रिया पालना नगरी गरिएको निर्णय कानूनको दृष्टिमा शून्य हुने।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ सरकारी कर्मचारी वा अन्य सार्वजनिक पदाधिकारीको विभागीय कारवाही र सजायको हकमा सर्वमान्य रूपले स्थापित भइसकेको नजीर र कानूनी सिद्धान्त लागू हुने तर जनतालाई न्याय गर्ने जिम्मेवारी बोकेको न्यायाधीशको हकमा लागू नहुने भन्न नमिल्ने। ■ न्याय परिषद् जस्तो उच्च तहको संवैधानिक निकायले कुनै न्यायाधीशउपर कारवाही गर्दा मापदण्डको बेवास्ता गर्न र संवैधानिक प्रक्रियाको अवलम्बन नगरी आफूखुशी (Doctrine of Pleasure) को आधारमा कारवाही गर्न वा पदमुक्त गर्न नमिल्ने। ■ एउटा कसूर वा आरोपको विषयमा कारवाही, जाँचबुझ र स्पष्टीकरण माग गरी अर्को आधार र कसूरमा पदमुक्त गर्ने निर्णय निःसन्देह स्वच्छ सुनुवाइको सिद्धान्तप्रतिकूल, आत्मपरक एवं स्वेच्छाचारी निर्णय हुन जान्छ। यस्तो निर्णय न्यायपूर्ण नहुनुको अतिरिक्त न्यायाधीशहरूको मानसिकतामा नकारात्मक प्रभाव पार्ने र त्यसबाट सम्पूर्ण न्याय व्यवस्थामा घातक असर पर्ने कुरातर्फ न्यायपरिषद् सजग र संवेदनशील हुनुपर्ने। <p style="text-align: center;">टिउदेव जोशी विरुद्ध न्याय परिषद् समेत, उत्प्रेषण परमादेश समेत नेकाप २०८१, अङ्क ७, निर्णय नम्बर ८८५७, पृष्ठ १०८१, पूर्ण इजलास</p>
<p>१९१.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ एकपटक कानूनसंगत ढंगबाट प्रतिस्पर्धाद्वारा पदपूर्ति गर्न शुरु भएको नियुक्ति प्रक्रिया पूर्ण नभएसम्म पछि बनेको कानून वा आदेशबाट सो सम्पन्न भइसकेको प्रक्रिया र कामकारवाहीलाई कुनै विधिसम्मत आधार र कारणबिना अन्त्य वा निष्क्रिय हुन नसक्ने। सार्वजनिक संस्थान निर्देशन बोर्ड (गठन र कार्यसञ्चालन) आदेश, २०६८ विधायिकी कानून वा अन्य कुनै कानूनद्वारा गठन भएको बोर्ड नभई सरकारको प्रशासकीय आदेश (Executive Order) द्वारा गठन भएको बोर्ड भएकोले कानूनसरह शक्ति (Sanction) भएको बोर्ड रहेको मान्न नमिल्ने। ■ प्रतिस्पर्धाबाट कार्यकारी निर्देशक नियुक्ति गर्ने गरी प्रकाशन भएको सूचनाअनुसार प्रारम्भ भएको प्रक्रिया तथा सो बमोजिम अन्तर्वार्ता समेत सम्पन्न भई सकिई उम्मेदवारको अन्तिम मूल्याङ्कन समेत भइसकेपश्चात कानूनको अधिकार प्रयोग गरी खारेज वा बदर गर्न बाहेक प्रशासकीय आदेशबाट नै बिना आधार र कारण सो सम्पन्न भैसकेको कामकारवाहीलाई त्यसै बदर वा खारेज गर्न नमिल्ने। <p style="text-align: center;">रामेश्वर यादव विरुद्ध प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालय समेत, उत्प्रेषण समेत नेकाप २०८१, अङ्क ९, निर्णय नम्बर ८८८९, पृष्ठ १८०६, संयुक्त इजलास</p>
<p>१९२.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ जिल्ला न्यायाधीशले खराब आचरण मानिने कुनै कार्य गरेको अवस्थामा जाँचबुझ गर्ने प्रक्रिया, संयन्त्र र कारवाहीको विधि संविधान र न्याय परिषद् ऐन, २०४७ समेतमा समावेश भएको अवस्थामा भ्रष्टाचार नियन्त्रण शाही आयोगको निर्देशनमा प्रमुख जिल्ला अधिकारीबाट भएको अनुसन्धान तहकीकात क्षेत्राधिकारविहीन भई प्रारम्भतः शून्य प्रभावी (Ab-initio-void) देखिने। ■ प्रमाण संकलनको स्रोत, अधिकारक्षेत्र र प्रक्रिया नै दूषित छ भने त्यसको परिणामस्वरूप प्राप्त प्रमाण ग्रहणयोग्य हुन नसक्ने। ■ असंवैधानिक ठहर भएको निकायले संविधान र कानूनविपरीत एउटा प्रशासकीय

	<p>कर्मचारीलाई अधिकार प्रत्यायोजन गरी जिल्ला न्यायाधीशलाई आफ्नो कार्यक्षमता नै खानतलासी लिई रकम वरामद भएको भनी उठान गरेको कारवाही स्वतः प्रभावशून्य हुने र त्यस्तो कारवाहीबाट प्राप्त गरेको प्रमाण ग्रहणयोग्य नहुने हुँदा त्यस्तो गैरकानूनी कारवाही र प्रमाण संकलनलाई मान्यता दिई प्रतिवादीउपरको कारवाही र छानबीनलाई निरन्तरता दिएको न्याय परिषदको कामकारवाही वृष वृक्षको फलसम्बन्धी सिद्धान्त (Fruit of Poisonous Tree Doctrine) विपरीत देखिने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ गैरकानूनी स्रोत र प्रक्रियाबाट उठान भएको कारवाही र त्यसको निरन्तरता अन्तिम अवस्थासम्म पनि गैरकानूनी नै हुने । ■ क्षेत्राधिकारविहीन र गैरकानूनी अनुसन्धान तहकीकातलाई आधार मानी न्याय परिषदबाट भएको जाँचबुझलाई स्वतन्त्र जाँचबुझ मानी मुद्दाको विषयवस्तुभित्र प्रवेश गरी निरोपण गर्नुपर्ने अवस्था समेत नदेखिने । <p style="text-align: right;">वीरेन्द्रकुमार कर्ण विरुद्ध न्याय परिषद, भुटाटार नेकाप २०६९, अङ्क १०, निर्णय नम्बर ८८९७, पृष्ठ १४८३, पूर्ण इजलास</p>
१९३.	<ul style="list-style-type: none"> ■ निजामती सेवाको सामान्यज्ञ (Generalist) अन्तर्गतको सचिव पदमा निजामती सेवाकै विशिष्टकृत सेवाअन्तर्गत कार्यरत् विशेषज्ञ (Specialist) को रूपमा रहेको न्याय सेवाको राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणीको अधिकृतहरूलाई बढुवा गर्न नमिल्ने भनी अर्थ गर्ने हो भने निजामती सेवाको नीति निर्माण एवं नेतृत्व तहको सचिव पदमा निजामती सेवाको कुनै खासखास सेवामा कार्यरत् कर्मचारीहरूको मात्र वर्चस्व कायम हुन जाने र अर्को सेवा चाहिँ सो अवसरबाट सदाका लागि वञ्चित हुन जाने अवस्था सिर्जना हुने । ■ कानूनले स्पष्ट रूपमा कुनै भेदभाव नगरेको स्थितिमा कुनै एउटा प्रयोजनका लागि गरिएको कानूनी प्रावधानको अर्को अर्थ लगाई निजामती सेवाको सचिव पदमा बढुवा गर्दा निवेदकहरूउपर भेदभावको व्यवहार नभएको भन्न नमिल्ने । ■ नेपाल न्याय सेवा बाहेक अन्य सेवाहरूको लागि निजामती कर्मचारीहरूको केन्द्रीय निकायको रूपमा रहेको सामान्य प्रशासन मन्त्रालयमा अभिलेख रहने कर्मचारीहरूको सोही मन्त्रालयबाट त्यस्तो अभिलेख भिकाई हेर्न सक्ने र नेपाल न्याय सेवाको राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणीको कर्मचारीको हकमा न्याय सेवा आयोगमा रहेको निजहरूको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन लगायतको अभिलेख भिकाई हेरी ऐनको दफा १९ बमोजिम निजामती सेवाको सचिव पदमा बढुवा प्रक्रिया प्रशस्त गर्नुपर्ने । <p style="text-align: right;">सुवराज सुवेदी समेत विरुद्ध मन्त्रपरिषदको कार्यालय समेत, उत्प्रेषण प्रतिषेध नेकाप २०६९, अङ्क १०, निर्णय नम्बर ८८९८, पृष्ठ १५०१, विशेष इजलास</p>
१९४.	<ul style="list-style-type: none"> ■ राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणीको कर्मचारीलाई अवधि तोकी सरूवा गर्नुपर्ने बाध्यात्मक कानूनी व्यवस्था नरहेको अवस्थामा कुनै पनि निजामती कर्मचारीले कुनै अमुक कार्यालयमा मात्र रही सेवा गर्न पाउनुपर्छ भनी दावी गर्न नमिल्ने हुँदा ऐन, नियमावलीको अधीनमा रही सरूवा गर्न सक्ने । ■ कुनै पनि निजामती कर्मचारीलाई कानूनको प्रक्रिया पुऱ्याई उही वर्गीकृत क्षेत्रको एक कार्यालयबाट अर्को कार्यालयमा सरूवा गर्दैमा निजको संवैधानिक एवं कानूनी हक हनन् हुन जाने भन्न नमिल्ने । <p style="text-align: right;">गणेश राई विरुद्ध आनन्दराज पोखरेल समेत, उत्प्रेषण परमादेश नेकाप २०६९, अङ्क ११, निर्णय नम्बर ८९१६, पृष्ठ १६६८, संयुक्त इजलास</p>

गुहाको पहिलो पक्ष (पुनरावेदक / निवेदक) को वणानुक्रमिक सुची

क्र.सं	पक्ष / विपक्ष	नि.नं. इजलास	विषय	फैसला मिति	अङ्क	पृष्ठ
अ						
१.	अम्बिकादेवी साह समेत वि.पुनरावेदन अदालत राजविराज समेत	८८६४ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।१।१३	७	११४१
२.	अनिता न्यौपाने समेत वि.श्रम तथा यातायात मन्त्रालय समेत	८८६६ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।९।१३	७	११५०
३.	अष्टमी थरुनी समेत वि.छेदीराम चौधरी समेत	८८९० संयुक्त	वण्डापत्र जालसाज	२०६९।२।१७।४	९	१४१९
४.	अच्युतप्रसाद खरेल वि.मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	८९२५ विशेष	उत्प्रेषण समेत	२०६६।१।४।५	१२	१७२५
५.	अनिरुद्रकुमार साह वि.कृषि विकास बैंक सुनसरी समेत	८९३४ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।१।२।४।६	१२	१८४५
आ						
६.	आयुर्वेद विभाग वि.रामबाबु शरण जयसवाल	८८१५ संयुक्त	परमादेश	२०६८।१।२।३।५	४	६७३
७.	आनन्दबहादुर श्रेष्ठ वि.कैलाश बढीनाथ प्रभृति सदावर्त निजी गुठी समेत	८९०७ संयुक्त	रैकर दर्ता सेस्ता बदर	२०६९।८।१।६	१०	१५८३
इ						
८.	इन्हुरेड इन्टरनेशनल समेत वि.प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	८८४९ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।२।१०।४	६	९७६
९.	इन्द्रनिधि उपाध्याय वि.नेपाल सरकार	८८६८ संयुक्त	कीर्ते	२०६९।६।२।३	७	११६५
१०.	इरकन इन्टरनेशनल लि. वि.रावनीदेवी महतो समेत	८९१८ संयुक्त	निषेधाज्ञा	२०६९।१।३।१।१	११	१६८६
११.	इरकन इन्टरनेशनल लि. वि.रावनीदेवी महतो	८९१९ संयुक्त	लिज करार	२०६९।१।३।१।१	११	१६८९
१२.	इन्हुरेड इन्टरनेशनल समेत वि. राष्ट्रपतिको कार्यालय समेत	८९२६ पूर्ण	उत्प्रेषण समेत	२०६७।६।१।४।५	१२	१७३३
ए						
१३.	एलीजा थापा वि.नेपाल सरकार	८७९४ संयुक्त	कीर्ते	२०६८।६।३।०।२	३	४९१

१४.	एभरेष्ट बैंक लिमिटेड, प्रधान कार्यालय वि. ऋण असूली पुनरावेदन न्यायाधिकरण समेत	८८०८ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।१।३।१	४	६०१
ओ						
१५.	ओमकार भन्ने ओमकुमार श्रेष्ठ वि.नेपाल सरकार	८७९३ संयुक्त	ठगी	२०६८।१।२।२।३	३	४७१
क						
१६.	कर्पोरेट सोसल कन्सोर्टियम वि. अर्थ मन्त्रालय	८७८५ संयुक्त	परमादेश	२०६८।३।१।२।१	३	४१३
१७.	कन्या बहुमुखी क्याम्पस सञ्चालक समिति वि.श्रम अदालत समेत	८८०६ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।१।१।३।४	४	५७८
१८.	करमसिंह भण्डारी वि.कर्णबहादुर चन्द	८९२७ संयुक्त	चेक अनादर (लेनदेन)	२०६९।९।१।७।३	१२	१७७८
१९.	कामेश्वरी यादव समेत वि. सप्तरी जिल्ला अदालत समेत	८७९१ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।१।२।१।५।४	३	४६१
२०.	किस्मती मुराव समेत वि. शिवपुजन मुराव	८८४५ संयुक्त	अंश नामसारी	२०६८।८।२।८।४	६	९४६
२१.	कुमारप्रसाद पोखरेल वि.नेपाल वायुसेवा निगम समेत	८८७५ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	०६९।४।२।३।३	८	१२५९
२२.	केशवप्रसाद बराल वि.प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	८७६८ संयुक्त	परमादेश	२०६९।१।६।४	२	२४५
२३.	कोकिला सत्याल वि.नेपाल आयल निगम लिमिटेड, के.का. समेत	८७४९ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।१।०।२।२	१	२५
ख						
२४.	खड्का कृष्ण राशन आपूर्ति तथा सप्लायर्स वि. सार्वजनिक खरिद पुनरालोकन समिति समेत	८८९३ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।५।१।८।२	९	१४४४
२५.	खिप्ती सर्भिसेज प्रा.लि. वि.श्रम अदालत समेत	८७४८ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।८।२।०।३	१	२४
२६.	खेसवहादुर तामाङ वि.मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	८८५५ विशेष	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।१।२।३।०।५	७	१०२५
ग						
२७.	गन्धियादेवी कनुइन वि. जगदेव साह कानू समेत	८८५२ संयुक्त	अंश दर्ता	२०६८।१।०।१।८।४	६	१००७

२८.	गणेश साह कलवावर वि.दुखा तुरहा	८९०५ संयुक्त	मोही नामसारी	२०६९।८।१५	१०	१५६७
२९.	गणेश राई वि.आनन्दराज पोखरेल समेत	८९१६ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।८।१२।३	११	१६६८
३०.	गुठी संस्थान शाखा कार्यालय, महोत्तरी समेत वि.रामविलास महतो कोइरी	८९३६ संयुक्त	परमादेश	२०६९।७।२३।३	१२	१८६२
३१.	गोपीबहादुर भण्डारी वि.प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	८७८९ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।१।१।३	३	४४२
३२.	गोपालभूषण पराजुली वि.पुनरावेदन अदालत पोखरा समेत	८८५१ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६९।२।२४।४	६	९९९
३३.	गोपीकृष्ण पराजुली वि.नेपाल सरकार	८८७३ पूर्ण	ठगी	२०६९।५।२८	८	१२१६
३४.	गोपालप्रसाद पाण्डे "अल्छी" समेत वि.सर्वोच्च अदालत समेत	८८९५ विशेष	उत्प्रेषण	२०६९।१।२८।५	१०	१४६७
३५.	गोरखा बडीमालिका जे.भी.कम्पनी वि.सार्वजनिक खरीद अनुगमन कार्यालय समेत	८९०० संयुक्त	उत्प्रेषण समेत	२०६९।६।८।२	१०	१५२८
३६.	गोदावरीदेवी राजपुतनी समेत वि.शम्भु नारायणसिंह राजपुत समेत	८९३१ संयुक्त	लिलाम बदर दर्ता बदर	२०६९।४।२१।१	१२	१८०९
३७.	मु.स.गर्ने गौदी थरुनी वि.मु.स.गर्ने शंकरप्रसाद दमै समेत	८७५१ संयुक्त	दर्ता बदर	२०६८।५।१३	१	४०
३८.	गौरा थारू समेत वि.मु.स.गर्ने बेचनी थरुनी समेत	८७९६ संयुक्त	बण्डापत्र मिलापत्र	२०६८।१।२।४	३	५०४
३९.	गौबहादुर आले वि.देवेन्द्रबिक्रम रोक्का समेत	८८१२ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६८।१।२।३।५	४	६२६
४०.	गंगा शाक्य वि.ललितपुर जिल्ला अदालत समेत	८७५९ संयुक्त	उत्प्रेषण समेत	२०६८।१।२।५।२	१	१२२

च

४१.	चन्द्रप्रकाश (सि.पी.) मैनाली वि.व्यवस्थापिका-संसद समेत	८७४५ विशेष	परमादेश	२०६८।९।७।५	१	९
४२.	चन्द्रप्रकाश बस्नेत वि. लोकसेवा आयोग, के.का. समेत	८८६७ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।१।२।१।३	७	११६१
४३.	चन्दीदेवी यादव समेत वि.गोविन्दराम रंगटा समेत	८८८७ संयुक्त	लिखत बदर दर्ता	२०६९।४।१६।३	९	१३९८
४४.	चन्द्रमान नाञ्जू समेत वि.कृष्णभक्त खयरगोली समेत	८९२० संयुक्त	बाटो कायम	२०६९।३।१९।३	११	१६९२
४५.	चिरञ्जिवी वाग्ले वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत	८७५५ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६८।१।२।२९	१	६५
४६.	चित्रदेव जोशी वि.न्याय परिषद् समेत	८८५७ पूर्ण	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।५।१४।५	७	१०४१

४७.	चिरागमान सिंह कुँवर वि.ज्ञानु कुँवर	८८६९ पूर्ण	अंश चलन	२०६९।४।११।५	८	११७३
घ						
४८.	छत्रिलाल पौडेल वि.अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोग समेत	८७९५ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।२।७।१	३	४९७
ज						
४९.	जगदीशप्रसाद चौहान वि.नेपाल बैंक लिमिटेड प्रधान कार्यालय समेत	८७५२ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।७।२०	१	४७
५०.	जमरुद्दिन मियाँ वि.जियाउल हुसेन मियाँ समेत	८८३० संयुक्त	अंश चलन	२०६८।१२।२२।४	५	७५८
५१.	जगदेव चौधरी समेत वि.संवैधानिक परिषद् समेत	८८७२ विशेष	उत्प्रेषण	२०६९।४।११।५	८	१२०९
५२.	जगदीश गिरी वि.जनकपुर चुरोट कारखाना लि.जनकपुर समेत	८८९९ पूर्ण	परमादेश समेत	२०६९।६।२५।५	१०	१५१९
५३.	जनहित संरक्षण मञ्च (प्रो.पब्लिक) वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	८९०१ संयुक्त	परमादेश	२०६९।२।३।४	१०	१५३४
५४.	जनहित संरक्षण मञ्च (प्रो.पब्लिक) वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, समेत	८९२२ संयुक्त	परमादेश	२०६९।८।१२।३	११	१७०१
५५.	जिल्ला विकास समिति बारा वि.जयदुर्गा क्रीडा उद्योग समेत	८९१७ संयुक्त	निषेधाज्ञा	२०६९।५।२५।२	११	१६७८
५६.	ज्योती लम्साल पौडेल समेत वि.मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	८८८३ विशेष	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।५।७।५	९	१३१५
झ						
५७.	भक्तनाथ शर्मा पौडेल वि.युगबहादुर पुन	८९०४ संयुक्त	फैसला बदर	२०६८।८।६।३	१०	१५५९
ट						
५८.	टीकाराम पौडेल वि.कारागार कार्यालय समेत	८८७६ संयुक्त	वन्दीप्रत्यक्षीकरण	२०६९।५।१३।४	८	१२६८
५९.	टंकप्रसाद लुईटेल वि.महानगरीय प्रहरी परिसर समेत	८८८० संयुक्त	वन्दीप्रत्यक्षीकरण	२०६९।६।२८।१	८	१२९५
ठ						
६०.	ठूला करदाता कार्यालय वि.अरिहन्त मल्टी फाइवर्स लि.	८८६२ संयुक्त	आयकर	२०६८।५।६।३	७	११२१

६१.	ठूला करदाता कार्यालय ललितपुर वि.प्राईम इन्टरनेशनल प्रा.लि.	८९१४ संयुक्त	आयकर	२०६९।७।२६।१	११	१६५५
ड						
६२.	ड्यूसफ्ट ओभरसिज नेपाल प्रा.लि. वि.राजस्व अनुसन्धान विभाग समेत	८८४१ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।२।२३।३	६	९१३
६३.	डावर नेपाल (प्रा) लि. वि.श्रम अदालत समेत	८८९२ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६९।६।३।४	९	१४३३
६४.	डी.ए.भी. सुशील केडिया विश्वभारती वि.श्रम कार्यालय समेत	८७७५ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६८।८।११	२	३३९
ढ						
६५.	दयाराम पाण्डे समेत वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	८८९६ विशेष	उत्प्रेषण	२०६९।३।२८।५	१०	१४७२
६६.	दामोदर रोपवेज एण्ड कन्सट्रक्शन कम्पनी वि.हाजमा कर्पोरेशन	८७७३ संयुक्त	रकम दिलाई पाऊँ	२०६८।११।१।२	२	३२५
६७.	दिलबहादुर धामी वि.घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय समेत	८८२७ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।९।२५।२	५	७३७
६८.	दि जुद्ध म्याच फ्याक्ट्री (विराटनगर) लि.वि.श्रम अदालत समेत	८८७९ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।५।२४।१	८	१२८८
६९.	दीपकप्रसाद न्यौपाने समेत वि.मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	८८०० विशेष	उत्प्रेषण	२०६८।११।४।५	४	५३३
७०.	दीपककुमार पोखरेल समेत वि.मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	८८३१ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६९।३।११।२	५	७६२
७१.	दीपनारायण श्रेष्ठ वि.बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	८९१२ संयुक्त	बन्दीप्रत्यक्षी करण	२०६९।६।२८।१	११	१६३२
७२.	दुलारीदेवी यादवनी वि.अब्दुल हमिद मियाँ धुनिया	८७९० संयुक्त	अवैध मोही लगत	२०६८।९।८।६	३	४५७
७३.	दुर्गाबहादुर बस्नेत वि.नेपाल सरकार	८८३९ संयुक्त	कीर्ते	२०६९।१।१०।१	६	८८९
७४.	देवनाथ यादव वि.पुनरावेदन अदालत राजविराज सप्तरी	८७९७ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६९।२।११।५	३	५१०
७५.	देवनाथ साह तेली वि.नन्दुसाह तेली समेत	८८४६ संयुक्त	अवण्डा जग्गा बण्डा	२०६८।१।२।२।४	६	९५१
ध						
७६.	धनमन्तीदेवी चौधरी समेत वि.पवनकुमार शारदा	८८८५ पूर्ण	निर्णय बदर समेत	२०६९।३।२१।५	९	१३३३
७७.	धुवप्रसाद चौलागाईं वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	८७४७ विशेष	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।८।२९।५	१	२०

७८.	धुप साह तेली वि.मु.स.गर्ने लालबाबु प्रसाद तेली समेत	८७७२ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६८१२१५४	२	३२१
न						
७९.	नमस्ते ट्राभल्स प्रा.लि. वि.ए.सि. गार्मेन्ट	८७४४ पूर्ण	रकम भराई पाऊँ	२०६८१८१२२	१	१
८०.	नन्दादेवी जोशी वि.नेपाल सरकार	८७६० संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०६८१६४४४	१	१३०
८१.	नरेन्द्र मल्ल आले वि.श्याम पराजुली समेत	८७९२ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६८१८१८१	३	४६७
८२.	नरबहादुर आचार्य वि.रुकमेणीदेवी शाह	८८२२ संयुक्त	खानलाउन दिलाई पाऊँ	२०६९१२१४१९	५	७०९
८३.	नरेन्द्रमोहन मिश्र वि.जानकीदेवी	८८२४ संयुक्त	परमादेश	२०६९११२८५	५	७२०
८४.	नारायण भ्ना वि.त्रिभुवन विश्वविद्यालय सभा समेत	८७६५ विशेष	उत्प्रेषण समेत	२०६८१०१९१५	२	१९२
८५.	नारायणप्रसाद नेम्वाङ्ग वि. रघुवीर नेम्वाङ्ग समेत	८८१७ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६९१२१९१५	४	६८३
८६.	डम्बरकुमार नेयोडहाड लिम्बू समेत वि.गंगामाया सेन्दाड लिम्बू	८८८४ पूर्ण	नापी दर्ता बदर दर्ता	२०६९१२४४५	९	१३२४
८७.	निराकार बजिमय समेत वि.मु.स. गरी आफ्ना हकमा समेत सरोजनी बजिमय	८९२९ संयुक्त	मिलापत्र बदर अंश नामसारी	२०६९१२३३३	१२	१७९५
८८.	नेपाल सरकार वि.अशोकमान शाक्य समेत	८७५४ संयुक्त	कीर्ते	२०६८१७२२३	१	५९
८९.	नेपाल सरकार वि.जसमान लिम्बू समेत	८७५८ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०६८१९१२६	१	८४
९०.	नेपाल सरकार वि.अशोक सितिखु समेत	८७६९ संयुक्त	ज्यान मार्ने उद्योग	२०६८१२१५१	१	१४९
९१.	नेपाल सरकार वि.यज्ञबहादुर थापा समेत	८७६४ पूर्ण	कर्तव्य ज्यान	२०६८१८११५	२	१७१
९२.	निजामती कर्मचारी संगठन, विभागीय कार्य समिति सर्वोच्च अदालत वि.मन्त्रपरिषदको कार्यालय समेत	८८०७ संयुक्त	परमादेश समेत	२०६९१३१२३	४	५८७
९३.	नेपाल सरकार वि.ब्रसुवु भन्ने We yu jiang	८८०९ संयुक्त	ठगी	२०६९१९१०१	४	६१०
९४.	नेपाल सरकार वि.सीता चौलागाई	८८२५ संयुक्त	ज्यान मार्ने उद्योग	२०६९१३१४५	५	७२४
९५.	नेपाल सरकार वि.ईन्द्र ताम्राकार भन्ने ईन्द्रबहादुर नेपाली	८८२६ संयुक्त	वैकिड कसूर	२०६९१३१८२	५	७३९
९६.	नेपाल सरकार वि.खुमबहादुर खड्का समेत	८८३२ संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०६९१४३०३	५	७७१

९७.	नेपाल सरकार वि.शंकर विश्वकर्मा	८८४४ संयुक्त	जवरजस्ती करणी	२०६९।१।४।२	६	९४०
९८.	नेपाल सरकार वि.ज्योति राई	८८५८ संयुक्त	मानव वेचविखन	२०६९।५।१३।४	७	१०५७
९९.	नेपाल सरकार वि.सुगतरत्न कंसाकार समेत	८८५९ संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०६९।१।१२।३	७	१०६७
१००.	नेपाल सरकार वि.टेकबहादुर विष्ट	८८६३ संयुक्त	जातीय छुवाछूत	२०६९।४।२२।२	७	११३३
१०१.	नेपाल बैंक लिमिटेड, प्र.का. वि.विद्याप्रसाद उपाध्याय गौतम	८८६५ संयुक्त	परमादेश	२०६९।१।२८।५	७	११४६
१०२.	नेपाल सरकार वि.चन्द्रप्रसाद तिवारी भन्ने चन्द्रबहादुर तिवारी	८८७८ संयुक्त	जवरजस्ती करणी	२०६९।५।१९।३	८	१२८०
१०३.	नेपाल महिला उत्थान केन्द्र समेत वि.सुदीप पौडेल समेत	८८८२ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।५।१९।३	८	१३०८
१०४.	नेपाल सरकार वि.युवराज शर्मा समेत	८८८६ संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०६९।९।२५	९	१३४१
१०५.	नेपाल वनस्पती घ्यू उद्योग लिमिटेड वि.रणसिंह तामाङ समेत समेत	८८९१ संयुक्त	उत्प्रेषण समेत	२०६९।६।१	९	१४२४
१०६.	नेपाल सरकार वि.ओमबहादुर राना समेत	८९११ पूर्ण	गैडा मारी खाग विक्री	२०६९।५।२८।५	११	१६१५
१०७.	नेपाल सरकार वि.अर्जुन भोटे भन्ने जीतबहादुर	८९२३ संयुक्त	लागू औषध	२०६९।६।१६।३	११	१७१०
१०८.	न्हुच्छेमायाँ श्रेष्ठ समेत वि.मु.स.गर्ने मोहन श्रेष्ठ समेत	८७६२ संयुक्त	दर्ता बदर	२०६८।६।८।१	१	१५९
प						
१०९.	पद्मराज जोशी वि.जिल्ला प्रशासन कार्यालय दार्चुला समेत	८८४२ संयुक्त	अधिकारपृच्छा उत्प्रेषण समेत	२०६८।७।२०।१	६	९२४
११०.	परवेज अख्तर अन्सारी वि.नरेन्द्रविक्रम राणा समेत	८८७० पूर्ण	फैसला बदर	२०६९।३।१४।५	८	११७९
१११.	पहलसिंह वराइली वि.गिताकुमारी पाण्डे समेत	८९२४ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।६।११।५	११	१७१६
११२.	पानबहादुर क्षेत्री वि.प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	८७७९ विशेष	उत्प्रेषण समेत	२०६८।१०।१९।५	३	३७३
११३.	पुण्यप्रसाद खरेल वि.विद्यालय शिक्षक कितावखाना समेत	८८१० संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।१।१२।३	४	६१५
११४.	पुण्यप्रसाद अर्याल वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	८८५४ विशेष	उत्प्रेषण	२०६९।१।२१।५	७	१०२१
११५.	पुष्पा रावल रायमाझी वि.नेपाल बैंक लिमिटेड, के.का.समेत	८८६१ संयुक्त	उत्प्रेषण समेत	२०६९।३।३१।१	७	११११

११६.	पूर्णबहादुर तिमिसिना वि.नेपाल सरकार	८८३६ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान ज.क.उद्योग	२०६९।४।२४।४	५	८६५
ब						
११७.	बलराम पौडेल वि.प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय	८७५६ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६८।२।२३।२	१	७२
११८.	बालकृष्ण श्रेष्ठ वि.मुद्दा सकार गर्ने रामेश्वरी श्रेष्ठ	८८०३ संयुक्त	अंशचलन	२०६७।८।२२।४	४	५५७
११९.	बुद्धिकुमारी गुरुङ्ग वि.सन्तोष गुरुङ्ग	८९३२ संयुक्त	अंश	२०६९।३।२०।४	१२	१८१७
भ						
१२०.	भीमबहादुर मादेन वि.मालपोत कार्यालय, तेह्रथुम	८८१९ संयुक्त	परमादेश	२०६८।६।५।५	४	६९२
म						
१२१.	महेन्द्रबहादुर कार्की वि.वीरेन्द्रमाया कार्की समेत	८८२१ पूर्ण	लिखत दर्ता बदर	२०६८।११।१८।५	५	७०४
१२२.	मधुसुधन बुढाथोकी वि.मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	८८२३ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६८।१२।१९।१	५	७१४
१२३.	महेश चापागाईं वि.नेपाल सरकार	८८७४ पूर्ण	भ्रष्टाचार	२०६९।५।२८	८	१२३८
१२४.	मृत्युञ्जयराज पाण्डेय वि.मध्यक्षेत्र प्रहरी कार्यालय हेटौडा समेत	८८७७ संयुक्त	उत्प्रेषण समेत	२०६९।५।१८।२	८	१२७४
१२५.	मु.स.गर्ने महेशकुमार गोरखाली वि.कृष्णलाल गोरखाली	८९०९ पूर्ण	दर्ता बदर हक कायम	२०६९।६।२५।५	११	१५९७
१२६.	महेश्वर थापा वि.मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	८९१० विशेष	उत्प्रेषण समेत	२०६९।४।३२।५	११	१६०८
१२७.	महिला कानून र विकास मञ्च समेत वि. मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	८९२८ संयुक्त	परमादेश	२०६९।२।१७।४	१२	१७८६
१२८.	माधवप्रसाद चौलागाईं वि.स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत	८७६९ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।१०।२।२	२	२५३
१२९.	मालपोत कार्यालय चावहिल वि.गुठी संस्थान के.का.	८७९९ पूर्ण	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।९।७।५	४	५२५
१३०.	मो. मुस्तकीम राइन वि.प्रशासकीय अदालत समेत	८८४३ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।३।१२	६	९३२
१३१.	मोल्हुसेन हेन्ड्रिक ओटो (Molhuysen Hendrik Otto) वि.नेपाल सरकार	८८६० संयुक्त	जवरजस्ती करणी	२०६९।३।२७।२	७	१०९६
१३२.	मोदक पराजुलीको हकमा अभिमन्यू लामिछाने वि.उदयपुर जिल्ला अदालत	८८९४ पूर्ण	बन्दीप्रत्यक्षी करण	२०६९।५।२८	१०	१४५९

१३३.	मोहम्मद अययुव हलवाई वि.हविउल रहमान शेष समेत	८९०६ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।६।२१।१	१०	१५७५
१३४.	मंगलबहादुर थापा वि.गृह मन्त्रालय समेत	८८८१ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६९।६।२८।१	८	१३००
य						
१३५.	युनिलिभर नेपाल लिमिटेड (नेपाल लिभर लि.)वि.ब्रजकिशोर पण्डित समेत	८८१३ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६८।१।११।२	४	६३२
१३६.	यूनिटी लाईफ इन्टरनेशनल लि. वि.मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	८८१४ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।१।२।५	४	६४३
१३७.	युवराज सुवेदी समेत वि.मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	८८९८ विशेष	उत्प्रेषण, प्रतिषेध	२०६९।८।२१।५	१०	१५०१
र						
१३८.	रमेश महतो प्रतिष्ठान समेत वि.संविधान सभा, संसदीय व्यवस्था तथा संस्कृति मन्त्रालय समेत	८८५० संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६९।३।१८।२	६	९९२
१३९.	रत्नकाजी महर्जन समेत वि.अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत	८८७१ पूर्ण	उत्प्रेषण	२०६९।३।१४।५	८	११९६
१४०.	रामप्रसाद घिमिरे समेत वि.प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	८७७८ पूर्ण	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।१।२।५	३	३६८
१४१.	रामचन्द्र गौतम वि.शिवराज गौतम समेत	८७५३ संयुक्त	कीर्त	२०६८।९।८।६	१	५४
१४२.	रामबाबु पाठक वि.प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	८७८१ विशेष	उत्प्रेषण	२०६८।८।२२	३	३८६
१४३.	रामबाबु साह वि.नेपाल सरकार	८७९८ संयुक्त	चोरी	२०६९।१।२१।५	३	५१७
१४४.	रामबाबु भण्डारी समेत वि.प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	८७८२ विशेष	उत्प्रेषण	२०६८।१।१।४।५	३	३९०
१४५.	रामगोपाल चमार वि.मु.स. गर्ने कलावती चमार	८७८७ संयुक्त	अंश	२०६८।१।२।२।४	३	४३०
१४६.	रागिनी उपाध्याय ग्रेला समेत वि.मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	८८०१ पूर्ण	उत्प्रेषण	२०६८।१।१।१।५	४	५३७
१४७.	राष्ट्रिय बीमा संस्थान वि.इन्द्रजीत तिवारी	८८०५ संयुक्त	मोटरसाइकल बीमा	२०६८।१।०।४	४	५७४
१४८.	रामु महतो वि.मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	८८२८ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।१।०।२५।४	५	७४३
१४९.	रामदेव यादव समेत वि.विशेश्वर यादव समेत	८८४० संयुक्त	उत्प्रेषण समेत	२०६९।३।१४।५	६	९०७
१५०.	रामेश्वर यादव वि.प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद् कार्यालय समेत	८८८९ संयुक्त	उत्प्रेषण समेत	२०६९।६।१४।१	९	१४०६

१५१.	राष्ट्रिय जनमोर्चा समेतको सात दलिय समन्वय समिति सिन्धुली वि.शिक्षा मन्त्रालय समेत	८९२१ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।५।१२।३	११	१६९७
१५२.	रोमनाथ न्यौपाने वि.लोकसेवा आयोग समेत	८७६६ विशेष	उत्प्रेषण समेत	२०६८।८।१५।५	२	२०२
१५३.	रोवियस इन्टरनेशनल प्रा.लि. वि.मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	८८३४ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६८।१२।१५।४	५	८४२
१५४.	रोशन खनाल समेत वि. परराष्ट्र मन्त्रालय समेत	८८४७ संयुक्त	उत्प्रेषण समेत	२०६९।३।२४।१	६	९५६
१५५.	लक्ष्मण के.सी. समेत वि.व्यवस्थापिका संसद सचिवालय	८७४६ विशेष	उत्प्रेषण	२०६८।८।२९	१	१५
ल						
१५६.	लीलाराज गौतम समेत वि.नेपाल सरकार	८७७० संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०६९।२।१९।३	२	२५९
व						
१५७.	वातावरण तथा मानव संसाधन विकास समाज नेपाल, डोटी वि.जिल्ला प्रशासन कार्यालय, डोटी	८८१८ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६९।२।१४।१	४	६८८
१५८.	विन्देश्वरप्रसाद पटेल वि.वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय समेत	८७५० संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।८।६	१	३३
१५९.	वीरमान लुङ्गेली (मगर) वि. नेपाल सरकार	८८५३ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०६९।४।२४।३	६	१०१३
१६०.	वीरेन्द्रकुमार कर्ण वि.न्याय परिषद्	८८९७ पूर्ण	भ्रष्टाचार	२०६९।५।२८।४	१०	१४८३
श						
१६१.	शकुन्तलादेवी यादव वि.सुनसरी जिल्ला अदालत, इनरूवा समेत	८८१६ संयुक्त	उत्प्रेषण समेत	२०६९।२।११।५	४	६७८
१६२.	मु.स. गर्ने शारदा राजभण्डारी वि.वेदप्रसाद भट्टराई समेत	८७८० पूर्ण	जोत छुट्याई पाऊँ	२०६८।९।२९।६	३	३७८
१६३.	शिवचन्द्र पौडेल वि.प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	८७७७ विशेष	उत्प्रेषण समेत	२०६८।१०।५।५	३	३५७
१६४.	शिवनाथ साह कानू वि. विश्वनाथ साह कानू	८८२० पूर्ण	अंश दर्ता	२०६८।१२।२३।५	५	६९७
१६५.	शिक्षा भट्टराई वि.अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत	८९०२ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।८।३।१	१०	१५४४
१६६.	शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय वि.एस.पि.नेपाल इन्टरप्राइजेज	८९३५ संयुक्त	करारबमोजिम हिंसाव गरिपाऊँ	२०६९।६।१४।१	१२	१८५४

१६७.	शुक्रराज विश्वकर्मा वि.नेपाल सरकार	८९३० संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०६९।५।१३।४	१२	१८०२
१६८.	शेरबहादुर लुङ्ग्रेली समेत वि.प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	८९०३ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।६।७।१	१०	१५५१
१६९.	मु.स. गर्ने शोभादेवी प्रकाश समेत वि.रश्मीदेवी बम	८८११ संयुक्त	निर्णय बदर दाखिल खारेज	२०६८।७।२३।४	४	६२०
१७०.	श्यामकुमार ओझा वि.सर्वोच्च अदालत, बहुवा समितिको सचिवालय	८८३८ विशेष	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।३।२८	६	८८०
स						
१७१.	सर्वोच्च अदालत वि.गृह मन्त्रालय समेत	८७५७ संयुक्त	अदालतको अपहेलना	२०६८।८।१	१	७७
१७२.	सन्तोष स्वर्णकार वि.गंगा महतो समेत	८७७४ संयुक्त	खिचोला चलन	२०६७।७।२२	२	३३५
१७३.	सन्तोष बस्नेत समेत वि.मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	८७८६ संयुक्त	परमादेश समेत	२०६८।४।२५।४	३	४२१
१७४.	सञ्चिता न्यौपाने वि.प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	८८०२ विशेष	उत्प्रेषण समेत	२०६८।१।२।२	४	५५१
१७५.	सन्तोष थापाको हकमा रीमा थापा वि.पुनरावेदन अदालत, पोखरा समेत	८८८८ संयुक्त	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	२०६९।५।३।१	९	१४०२
१७६.	सन्तोष ओझा वि.नेपाल सरकार	८९३७ संयुक्त	नागरिकता	२०६९।०।४।२९।२	१२	१८६५
१७७.	सानुमाया महर्जन समेत वि.बुद्धिलाल महर्जन	८७८८ संयुक्त	अंश चलन	२०६८।१।२।२।४	३	४३६
१७८.	सावित्री राई वि.एकमाया बस्नेत समेत	८८४८ संयुक्त	उत्प्रेषण प्रतिषेध	२०६९।४।१।४।१	६	९६९
१७९.	सीता कैनी वि.जिल्ला प्रहरी कार्यालय, तनहुँ	८८३७ पूर्ण	परमादेश	२०६९।३।२८।५	६	८७३
१८०.	सुनीता अर्याल समेत वि.लोकसेवा आयोग समेत	८८२९ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।१।१।२३।३	५	७५१
१८१.	सुदर्शन सुवेदी समेत वि.मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	८८३३ संयुक्त	परमादेश	२०६९।४।३।०।३	५	८३०
१८२.	सुवास बस्न्यात वि.सुगतर्त्न कंशाकार समेत	८९०८ संयुक्त	अदालतको अपहेलना	२०६९।६।२।५	१०	१५९१
१८३.	सुनिल रन्जनसिंह वि.मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	८९३३ संयुक्त	उत्प्रेषण समेत	२०६९।४।२।८।१	१२	१८२६
१८४.	सुमित्रादेवी कनुइन समेत वि.मालपोत कार्यालय, पर्सा वीरगञ्ज समेत	८९१३ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।६।८।२	११	१६३७
१८५.	सूर्यबहादुर पुन वि.नेपाल सरकार	८७८४ संयुक्त	खाग विक्री	२०६८।१।१।३।४	३	४०४

१८६.	सोभितलाल यादव वि.अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत	८९१५ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।३।२६।३	११	१६६२
१८७.	स्पाइस नेपाल प्रा.लि.समेत वि.सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय समेत	८७७६ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।१।१।२३।३	२	३४८
१८८.	स्याल भन्ने संजीव लामा वि.कारागार कार्यालय, डिल्लीबजार समेत	८८३५ संयुक्त	बन्दीप्रत्यक्षी करण	२०६९।२।८	५	८६०
१८९.	श्रीकृष्ण श्रेष्ठ वि.नेपाल सरकार	८७६७ संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०६८।१०।२५।४	२	२०९
१९०.	श्रीस शम्शेर राणा वि.प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	८७७१ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६८।७।७।२	२	३१२
ह						
१९१.	हर्कराज पन्तको हकमा कृष्णबहादुर पन्त वि.मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	८७८३ संयुक्त	बन्दीप्रत्यक्षी करण	२०६८।१।३।४	३	३९७
१९२.	हरि मगर भन्ने तेजबहादुर राना मगर वि.नेपाल सरकार	८८०४ संयुक्त	जीउमास्ने बेच्ने	२०६८।९।२७।४	४	५६८
१९३.	हरिनाथ प्रसाद वि.मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	८८५६ पूर्ण	उत्प्रेषण समेत	२०६९।५।२१।५	७	१०३३
१९४.	हाइड्रोपावर प्रा.लि. वि.जलश्रोत मन्त्रालय समेत	८७६३ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६८।१।२।१।३।	१	१६५

गृह / विषयहरूको वार्षिक सूची

क्र.सं.	विषय	नि.नं. इजलास	पक्ष / विपक्ष	निर्णय मिति	अङ्क	पृष्ठ
अ						
१.	अदालतको अपहेलना	८७५७ संयुक्त	सर्वोच्च अदालत वि.गृह मन्त्रालय समेत	२०६८।८।१	१	७७
२.	अवैध मोही लगत	८७९० संयुक्त	दुलारीदेवी यादवनी वि.अब्दुल हमिद मियाँ धुनिया	२०६८।९।८	३	४५७
३.	अधिकारपृच्छा उत्प्रेषण समेत	८८४२ संयुक्त	पद्मराज जोशी वि.जिल्ला प्रशासन कार्यालय दार्चुला समेत	२०६८।७।२०।१	६	९२४
४.	अवण्डा जग्गा वण्डा	८८४६ संयुक्त	देवनाथ साह तेली वि.नन्दुसाह तेली समेत	२०६८।१२।२२।४	६	९५१
५.	अदालतको अपहेलना	८९०८ संयुक्त	सुवास वस्न्यात वि.सुगतर्त्न कंशाकार समेत	२०६९।६।२५	१०	१५९१
आ						
६.	आयकर	८८६२ संयुक्त	ठूला करदाता कार्यालय वि.अरिहन्त मल्टी फाइवर्स लि.	२०६८।५।६।३	७	११२१
७.	आयकर	८९१४ संयुक्त	ठूला करदाता कार्यालय ललितपुर वि.प्राईम इन्टरनेशनल प्रा.लि.	२०६९।७।२६।१	११	१६५५
उ						
८.	उत्प्रेषण	८७४६ विशेष	लक्ष्मण के.सी. समेत वि.व्यवस्थापिका संसद सचिवालय	२०६८।८।२९	१	१५
९.	उत्प्रेषण	८७५५ संयुक्त	चिरञ्जिवी वाग्ले वि.अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत	२०६८।१२।२९	१	६५
१०.	उत्प्रेषण	८७५६ संयुक्त	बलराम पौडेल वि.प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	२०६८।२।२३।२	१	७२
११.	उत्प्रेषण	८७६३ संयुक्त	हाइड्रोपावर प्रा.लि. वि.जलश्रोत मन्त्रालय समेत	२०६८।१२।१३।३	१	१६५
१२.	उत्प्रेषण	८७७१ संयुक्त	श्रीस शम्शेर राणा वि.प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६८।७।७।२	२	३१२
१३.	उत्प्रेषण	८७७२ संयुक्त	धुप साह तेली वि.मु.स.गर्ने लालबाबु प्रसाद तेली समेत	२०६८।१२।१५।४	२	३२१

१४.	उत्प्रेषण	८७७५ संयुक्त	डी.ए.भी. सुशील केडिया विश्वभारती वि.श्रम कार्यालय समेत	२०६८।८।११	२	३३९
१५.	उत्प्रेषण	८७८१ विशेष	रामबाबु पाठक वि.प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६८।८।२२	३	३८६
१६.	उत्प्रेषण	८७८२ विशेष	रामबाबु भण्डारी समेत वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६८।११।४।५	३	३९०
१७.	उत्प्रेषण	८७९२ संयुक्त	नरेन्द्र मल्ल आले वि.श्याम पराजुली समेत	२०६८।८।१८।१	३	४६७
१८.	उत्प्रेषण	८७९७ संयुक्त	देवनाथ यादव वि. पुनरावेदन अदालत राजविराज सप्तरी	२०६९।२।११।५	३	५१०
१९.	उत्प्रेषण	८८०० विशेष	दीपकप्रसाद न्यौपाने समेत वि.मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६८।११।४।५	४	५३३
२०.	उत्प्रेषण	८८०१ पूर्ण	रागिनी उपाध्याय ग्रेला समेत वि.मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६८।११।११।५	४	५३७
२१.	उत्प्रेषण	८८१२ संयुक्त	गौबहादुर आले वि.देवेन्द्रविक्रम रोक्का समेत	२०६८।१२।२३।५	४	६२६
२२.	उत्प्रेषण	८८१३ संयुक्त	युनिलिभर नेपाल लिमिटेड (नेपाल लिभर लि.) वि.ब्रजकिशोर पण्डित	२०६८।९।११।२	४	६३२
२३.	उत्प्रेषण	८८१७ संयुक्त	नारायणप्रसाद नेम्वाङ्ग वि. रघुवीर नेम्वाङ्ग समेत	२०६९।२।११।५	४	६८३
२४.	उत्प्रेषण	८८१८ संयुक्त	वातावरण तथा मानव संसाधन विकास समाज डोटी वि.जिल्ला प्रशासन कार्यालय, डोटी	२०६९।२।१४।१	४	६८८
२५.	उत्प्रेषण	८८२३ संयुक्त	मधुसुधन बुढाथोकी वि.मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६८।१२।१९।१	५	७१४
२६.	उत्प्रेषण	८८३१ संयुक्त	दीपककुमार पोखरेल समेत वि.मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६९।३।११।२	५	७६२
२७.	उत्प्रेषण	८८३४ संयुक्त	रोवियस इन्टरनेशनल प्रा.लि. वि.मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६८।१२।१५।४	५	८४२
२८.	उत्प्रेषण	८८५० संयुक्त	रमेश महतो प्रतिष्ठान वि. संसदीय व्यवस्था तथा संस्कृति मन्त्रालय	२०६९।३।१८।२	६	९९२
२९.	उत्प्रेषण	८८५१ संयुक्त	गोपालभूषण पराजुली वि.पुनरावेदन अदालत पोखरा समेत	२०६९।२।२४।४	६	९९९
३०.	उत्प्रेषण	८८५४ विशेष	पुण्यप्रसाद अर्याल वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६९।१।२१।५	७	१०२१
३१.	उत्प्रेषण	८८७१ पूर्ण	रत्नकाजी महर्जन वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत	२०६९।३।१४।५	८	११९६

३२.	उत्प्रेषण	८८७२ विशेष	जगदेव चौधरी समेत वि.संवैधानिक परिषद् समेत	२०६९।४।११।५	८	१२०९
३३.	उत्प्रेषण	८८८१ संयुक्त	मंगलबहादुर थापा वि.गृह मन्त्रालय समेत	२०६९।६।२८।१	८	१३००
३४.	उत्प्रेषण	८८९२ संयुक्त	डावर नेपाल (प्रा) लि. वि.श्रम अदालत समेत	२०६९।६।३।४	९	१४३३
३५.	उत्प्रेषण	८८९५ विशेष	गोपालप्रसाद पाण्डे "अल्छी" समेत वि.सर्वोच्च अदालत समेत	२०६९।१।२८।५	१०	१४६७
३६.	उत्प्रेषण	८८९६ विशेष	दयाराम पाण्डे समेत वि.प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६९।३।२८।५	१०	१४७२
३७.	उत्प्रेषण परमादेश	८८४३ संयुक्त	मो. मुस्तकीम राइन वि.प्रशासकीय अदालत समेत	२०६९।३।१२	६	९३२
३८.	उत्प्रेषण परमादेश	८७४७ विशेष	ध्रुवप्रसाद चौलागाईं वि.प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६८।८।२९।५	१	२०
३९.	उत्प्रेषण परमादेश	८८६६ संयुक्त	अनिता न्यौपाने समेत वि.श्रम तथा यातायात मन्त्रालय समेत	२०६८।९।५।३	७	११५०
४०.	उत्प्रेषण परमादेश	८७४८ संयुक्त	खिम्ती सर्भिसेज प्रा.लि. वि.श्रम अदालत समेत	२०६८।८।२०।३	१	२४
४१.	उत्प्रेषण परमादेश	८७४९ संयुक्त	कोकिला सत्याल वि.नेपाल आयल निगम लिमिटेड, के.का. समेत	२०६८।१०।२२	१	२५
४२.	उत्प्रेषण परमादेश	८७५० संयुक्त	विन्देश्वरप्रसाद पटेल वि.वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय समेत	२०६८।८।६	१	३३
४३.	उत्प्रेषण परमादेश	८७५२ संयुक्त	जगदीशप्रसाद चौहान वि.नेपाल बैंक लिमिटेड प्रधान कार्यालय समेत	२०६८।७।२०	१	४७
४४.	उत्प्रेषण परमादेश	८७६९ संयुक्त	माधवप्रसाद चौलागाईं वि.स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत	२०६८।१०।२।२	२	२५३
४५.	उत्प्रेषण परमादेश	८७७६ संयुक्त	स्याइस नेपाल प्रा.लि.समेत वि.सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय समेत	२०६८।११।२३।३	२	३४८
४६.	उत्प्रेषण परमादेश	८७७८ पूर्ण	रामप्रसाद घिमिरे वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६८।१२।२।५	३	३६८
४७.	उत्प्रेषण परमादेश	८७८९ संयुक्त	गोपीबहादुर भण्डारी वि.प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६९।१।५।३	३	४४२
४८.	उत्प्रेषण परमादेश	८७९१ संयुक्त	कामेश्वरी यादव समेत वि.सप्तरी जिल्ला अदालत समेत	२०६८।१२।१५।४	३	४६१
४९.	उत्प्रेषण परमादेश	८७९५ संयुक्त	छविलाल पौडेल वि.अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत	२०६९।२।७।१	३	४९७

५०.	उत्प्रेषण परमादेश	८७९९ पूर्ण	मालपोत कार्यालय चावहिल वि.गुठी संस्थान के.का.	२०६८।९।७।५	४	५२५
५१.	उत्प्रेषण परमादेश	८८०६ संयुक्त	कन्या बहुमुखी क्याम्पस सञ्चालक समिति वि.श्रम अदालत समेत	२०६८।११।३।४	४	५७८
५२.	उत्प्रेषण परमादेश	८८०८ संयुक्त	एभरेष्ट बैंक लिमिटेड, प्र.का. वि.ऋण असूली पुनरावेदन न्यायाधिकरण	२०६९।१।३।१	४	६०१
५३.	उत्प्रेषण परमादेश	८८१० संयुक्त	पुण्यप्रसाद खरेल वि.विद्यालय शिक्षक कितावखाना समेत	२०६९।१।१२।३	४	६१५
५४.	उत्प्रेषण परमादेश	८८१४ संयुक्त	यूनिटी लाईफ इन्टरनेशनल लि. वि.मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६८।१२।१५	४	६४३
५५.	उत्प्रेषण परमादेश	८८२७ संयुक्त	दिलबहादुर धामी वि.घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय समेत	२०६८।१२।२।२	५	७३७
५६.	उत्प्रेषण परमादेश	८८२८ संयुक्त	रामु महतो वि.मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६८।१०।२।५।४	५	७४३
५७.	उत्प्रेषण परमादेश	८८२९ संयुक्त	सुनीता अर्याल समेत वि.लोकसेवा आयोग समेत	२०६८।११।२।३।३	५	७५१
५८.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	८८३८ विशेष	श्यामकुमार ओझा वि. सर्वोच्च अदालत, बहुवा समिति समेत	२०६९।३।२८	६	८८०
५९.	उत्प्रेषण परमादेश	८८४१ संयुक्त	ड्यूसफ्ट ओभरसिज नेपाल प्रा.लि. वि.राजस्व अनुसन्धान विभाग समेत	२०६९।२।२३।३	६	९१३
६०.	उत्प्रेषण प्रतिषेध	८८४८ संयुक्त	सावित्री राई वि.एकमाया बस्नेत समेत	२०६९।४।१४।१	६	९६९
६१.	उत्प्रेषण परमादेश	८८४९ संयुक्त	इन्हुरेड इन्टरनेशनल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६९।२।१०।४	६	९७६
६२.	उत्प्रेषण परमादेश	८८५५ विशेष	खेसबहादुर तामाङ वि.मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६८।१२।३।०।५	७	१०२५
६३.	उत्प्रेषण परमादेश	८८६४ संयुक्त	अम्बिकादेवी साह वि. पुनरावेदन अदालत राजविराज समेत	२०६९।५।५।३	७	११४१
६४.	उत्प्रेषण परमादेश	८८६७ संयुक्त	चन्द्रप्रकाश बस्नेत वि.लोकसेवा आयोग, के.का. समेत	२०६८।१२।२।१।३	७	११६१
६५.	उत्प्रेषण परमादेश	८८७५ संयुक्त	कुमारप्रसाद पोखरेल वि.नेपाल वायुसेवा निगम समेत	०६९।४।२।३।३	८	१२५९
६६.	उत्प्रेषण परमादेश	८८७९ संयुक्त	दि जुद्ध म्याच फ्याक्ट्री (विराटनगर) लि.वि.श्रम अदालत समेत	२०६९।५।२।४।१	८	१२८८
६७.	उत्प्रेषण परमादेश	८८८२ संयुक्त	नेपाल महिला उत्थान केन्द्र समेत वि.सुदीप पौडेल समेत	२०६९।५।१९।३	८	१३०८
६८.	उत्प्रेषण परमादेश	८८८३ विशेष	ज्योती लम्साल पौडेल समेत वि.मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६९।५।७।५	९	१३१५
६९.	उत्प्रेषण परमादेश	८८९३ संयुक्त	खड्का कृष्ण राशन आपूर्ति तथा सप्लायर्स वि. सार्वजनिक खरिद पुनरालोकन समिति समेत	२०६९।५।१८।२	९	१४४४

७०.	उत्प्रेषण, प्रतिषेध	८८९८ विशेष	युवराज सुवेदी समेत वि. मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६९।८।२९।५	१०	१५०१
७१.	उत्प्रेषण परमादेश	८९०२ संयुक्त	शिक्षा भट्टराई वि.अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत	२०६९।८।३।१	१०	१५४४
७२.	उत्प्रेषण परमादेश	८९०३ संयुक्त	शेरबहादुर लुङ्गेली वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६९।६।७।१	१०	१५५१
७३.	उत्प्रेषण परमादेश	८९०६ संयुक्त	मोहम्मद अययुव हलवाई वि.हविउल रहमान शेष समेत	२०६९।६।२९।१	१०	१५७५
७४.	उत्प्रेषण परमादेश	८९१३ संयुक्त	सुमित्रादेवी कनुइन वि. मालपोत कार्यालय, पर्सा वीरगञ्ज समेत	२०६९।६।८।२	११	१६३७
७५.	उत्प्रेषण परमादेश	८९१५ संयुक्त	सोभितलाल यादव वि.अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत	२०६९।३।२६।३	११	१६६२
७६.	उत्प्रेषण परमादेश	८९१६ संयुक्त	गणेश राई वि.आनन्दराज पोखरेल समेत	२०६९।८।१२।३	११	१६६८
७७.	उत्प्रेषण परमादेश	८९२१ संयुक्त	राष्ट्रिय जनमोर्चा समेतको सात दलिय समन्वय समिति सिन्धुली वि. शिक्षा मन्त्रालय समेत	२०६९।५।१२।३	११	१६९७
७८.	उत्प्रेषण परमादेश	८९२४ संयुक्त	पहलसिंह बराइली वि.गिताकुमारी पाण्डे समेत	२०६९।६।११।५	११	१७१६
७९.	उत्प्रेषण परमादेश	८९३४ संयुक्त	अनिरुद्रकुमार साह वि.कृषि विकास बैंक सुनसरी समेत	२०६८।१२।२४।६	१२	१८४५
८०.	उत्प्रेषण परमादेश समेत	८८५७ पूर्ण	चित्रदेव जोशी वि.न्याय परिषद् समेत	२०६९।५।१४।५	७	१०४१
८१.	उत्प्रेषण समेत	८७५९ संयुक्त	गंगा शाक्य वि.ललितपुर जिल्ला अदालत समेत	२०६८।९।२५।२	१	१२२
८२.	उत्प्रेषण समेत	८७६५ विशेष	नारायण भ्ना वि. त्रिभुवन विश्वविद्यालय सभा समेत	२०६८।१०।१९।५	२	१९२
८३.	उत्प्रेषण समेत	८७६६ विशेष	रोमनाथ न्यौपाने वि.लोकसेवा आयोग समेत	२०६८।८।१५।५	२	२०२
८४.	उत्प्रेषण समेत	८७७७ विशेष	शिवचन्द्र पौडेल वि.प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६८।१०।५।५	३	३५७
८५.	उत्प्रेषण समेत	८७७९ विशेष	पानबहादुर क्षेत्री वि.प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६८।१०।१९।५	३	३७३
८६.	उत्प्रेषणसमेत	८८०२ विशेष	सञ्चिता न्यौपाने वि.प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६८।१२।२	४	५५१
८७.	उत्प्रेषण समेत	८८१६ संयुक्त	शकुन्तलादेवी यादव वि.सुनसरी जिल्ला अदालत, इनरूवा समेत	२०६९।२।११।५	४	६७८

८८.	उत्प्रेषण समेत	८८४० संयुक्त	रामदेव यादव समेत वि.विशेश्वर यादव समेत	२०६९।३।१४।५	६	९०७
८९.	उत्प्रेषण समेत	८८४७ संयुक्त	रोशन खनाल समेत वि. परराष्ट्र मन्त्रालय समेत	२०६९।३।२४।९	६	९५६
९०.	उत्प्रेषण समेत	८८५६ पूर्ण	हरिनाथ प्रसाद वि.मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६९।५।२९।५	७	१०३३
९१.	उत्प्रेषण समेत	८८६९ संयुक्त	पुष्पा रावल रायमाभी वि.नेपाल बैंक लिमिटेड, के.का.समेत	२०६९।३।३९।९	७	११११
९२.	उत्प्रेषण समेत	८८७७ संयुक्त	मृत्युञ्जयराज पाण्डेय वि.मध्यक्षेत्र प्रहरी कार्यालय हेटौडा समेत	२०६९।५।१८।२	८	१२७४
९३.	उत्प्रेषण समेत	८८८९ संयुक्त	रामेश्वर यादव वि.प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद् कार्यालय समेत	२०६९।६।१४।९	९	१४०६
९४.	उत्प्रेषण समेत	८८९९ संयुक्त	नेपाल वनस्पती घ्यू उद्योग लिमिटेड वि. रणसिंह तामाङ समेत समेत	२०६९।६।९	९	१४२४
९५.	उत्प्रेषण समेत	८९०० संयुक्त	गोरखा बडीमालिका जे.भी.क. वि. सार्वजनिक खरीद अनुगमन कार्यालय	२०६९।६।८।२	१०	१५२८
९६.	उत्प्रेषण समेत	८९१० विशेष	महेश्वर थापा वि.मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६९।४।३२।५	११	१६०८
९७.	उत्प्रेषण समेत	८९२५ विशेष	अच्युतप्रसाद खरेल वि. मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६६।५।४।५	१२	१७२५
९८.	उत्प्रेषण समेत	८९२६ पूर्ण	इन्हुरेड इन्टरनेशनल समेत वि.राष्ट्रपतिको कार्यालय, समेत	२०६७।६।१४।५	१२	१७३३
९९.	उत्प्रेषण समेत	८९३३ संयुक्त	सुनिल रन्जनसिंह वि.मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६९।४।२८।९	१२	१८२६
अं						
१००.	अंश	८७८७ संयुक्त	रामगोपाल चमार वि.मु.स. गर्ने कलावती चमार	२०६८।१।२।२।४	३	४३०
१०१.	अंश	८९३२ संयुक्त	बुद्धिकुमारी गुरुङ्ग वि.सन्तोष गुरुङ्ग	२०६९।३।२०।४	१२	१८१७
१०२.	अंश चलन	८७८८ संयुक्त	सानुमाया महर्जन समेत वि. बुद्धिलाल महर्जन	२०६८।१।२।२।४	३	४३६
१०३.	अंश चलन	८८०३ संयुक्त	बालकृष्ण श्रेष्ठ वि.मुद्दा सकार गर्ने रामेश्वरी श्रेष्ठ	२०६७।८।२।२।४	४	५५७
१०४.	अंश चलन	८८३० संयुक्त	जमरुद्दिन मियाँ वि.जियाउल हुसेन मियाँ समेत	२०६८।१।२।२।४	५	७५८
१०५.	अंश चलन	८८६९ पूर्ण	चिरागमान सिंह कुँवर वि.ज्ञानु कुँवर	२०६९।४।१९।५	८	११७३
१०६.	अंश दर्ता	८८२० पूर्ण	शिवनाथ साह कानू वि. विश्वनाथ साह कानू	२०६८।१।२।३।५	५	६९७

१०७.	अंश दर्ता	८८५२ संयुक्त	गन्धियादेवी कनुइन वि.जगदेव साह कानू समेत	२०६८१०१९८१४	६	१००७
१०८.	अंश नामसारी	८८४५ संयुक्त	किस्मती मुराव समेत वि.शिवपुजन मुराव	२०६८१०२८१४	६	९४६
क						
१०९.	कर्तव्य ज्यान	८७५८ संयुक्त	नेपाल सरकार वि.जसमान लिम्बू समेत	२०६८१११२६	१	८४
११०.	कर्तव्य ज्यान	८७६० संयुक्त	नन्दादेवी जोशी वि.नेपाल सरकार	२०६८१६१४१४	१	१३०
१११.	कर्तव्य ज्यान	८७६४ पूर्ण	नेपाल सरकार वि.यज्ञबहादुर थापा समेत	२०६८१०११५	२	१७१
११२.	कर्तव्य ज्यान	८८५३ संयुक्त	वीरमान लुङ्गेली (मगर) वि.नेपाल सरकार	२०६९१४१२४१३	६	१०१३
११३.	कर्तव्य ज्यान	८९३० संयुक्त	शुक्रराज विश्वकर्मा वि. नेपाल सरकार	२०६९१५१९३१४	१२	१८०२
११४.	कर्तव्य ज्यान ज.क.उद्योग	८८३६ संयुक्त	पूर्णबहादुर तिम्सिना वि.नेपाल सरकार	२०६९१४१२४१४	५	८६५
११५.	करारबमोजिम हिसाव गरिपाऊं	८९३५ संयुक्त	शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय वि. एस.पि.नेपाल इन्टरप्राइजेज	२०६९१६१९४१९	१२	१८५४
११६.	कीर्ते	८७५३ संयुक्त	रामचन्द्र गौतम वि.शिवराज गौतम समेत	२०६८११८१६	१	५४
११७.	कीर्ते	८७५४ संयुक्त	नेपाल सरकार वि.अशोकमान शाक्य समेत	२०६८१७२२३	१	५९
११८.	कीर्ते	८७९४ संयुक्त	एलीजा थापा वि.नेपाल सरकार	२०६८१६३०१२	३	४९१
११९.	कीर्ते	८८३९ संयुक्त	दुर्गाबहादुर बस्नेत वि.नेपाल सरकार	२०६९१११०१९	६	८८९
१२०.	कीर्ते	८८६८ संयुक्त	इन्द्रनिधि उपाध्याय वि.नेपाल सरकार	२०६९१६१२३	७	११६५
ख						
१२१.	खाग बिक्री	८७८४ संयुक्त	सूर्यबहादुर पुन वि.नेपाल सरकार	२०६८१११३१४	३	४०४
१२२.	खानलाउन दिलाई पाऊं	८८२२ संयुक्त	नरबहादुर आचार्य वि.रुकमेणीदेवी शाह	२०६९१२१९४१९	५	७०९

१२३.	खिचोला चलन	८७७४ संयुक्त	सन्तोष स्वर्णकार वि.गंगा महतो समेत	२०६७।७।२२	२	३३५
ग						
१२४.	गैडा मारी खाग विक्री	८९११ पूर्ण	नेपाल सरकार वि.ओमबहादुर राना समेत	२०६९।५।२८।५	११	१६१५
च						
१२५.	चेक अनादर (लेनदेन)	८९२७ संयुक्त	करमसिंह भण्डारी वि.कर्णबहादुर चन्द्र	२०६९।९।१७।३	१२	१७७८
१२६.	चोरी	८७९८ संयुक्त	रामबाबु साह वि.नेपाल सरकार	२०६९।१।२१।५	३	५१७
ज						
१२७.	जवरजस्ती करणि	८८४४ संयुक्त	नेपाल सरकार वि.शंकर विश्वकर्मा	२०६९।१।४।२	६	९४०
१२८.	जवरजस्ती करणि	८८६० संयुक्त	मोल्हुसेन हेन्ड्रिक ओटो (Molhuysen Hendrik Otto) वि.नेपाल सरकार	२०६९।३।२७।२	७	१०९६
१२९.	जवरजस्ती करणि	८८७८ संयुक्त	नेपाल सरकार वि.चन्द्रप्रसाद तिवारी भन्ने चन्द्रबहादुर तिवारी	२०६९।५।१९।३	८	१२८०
१३०.	जातीय छुवाछूत	८८६३ संयुक्त	नेपाल सरकार वि.टेकबहादुर विष्ट	२०६९।४।२२।२	७	११३३
१३१.	जौउमास्ने बेच्ने	८८०४ संयुक्त	हरि मगर भन्ने तेजबहादुर राना मगर वि.नेपाल सरकार	२०६८।९।२७।४	४	५६८
१३२.	जोत छुट्टयाई पाऊँ	८७८० पूर्ण	मु.स. गर्ने शारदा राजभण्डारी वि.वेदप्रसाद भट्टराई समेत	२०६८।९।२९।६	३	३७८
१३३.	ज्यान मार्ने उद्योग	८७६१ संयुक्त	नेपाल सरकार वि.अशोक सितिखु समेत	२०६८।१२।५।१	१	१४९
१३४.	ज्यान मार्ने उद्योग	८८२५ संयुक्त	नेपाल सरकार वि.सीता चौलागाई	२०६९।३।१४।५	५	७२४
ठ						
१३५.	ठगी	८७९३ संयुक्त	ओमकार भन्ने ओमकुमार श्रेष्ठ वि.नेपाल सरकार	२०६८।१२।२८।३	३	४७१
१३६.	ठगी	८८०९ संयुक्त	नेपाल सरकार वि.ब्रसुवु भन्ने We yu jiang	२०६९।१।१०।१	४	६१०

१३७.	ठगी	८८७३ पूर्ण	गोपीकृष्ण पराजुली वि. नेपाल सरकार	२०६९।५।२८	८	१२१६
द						
१३८.	दर्ता बदर	८७५१ संयुक्त	मु.स.गर्ने गौदी थरुनी वि.मु.स.गर्ने शंकरप्रसाद दमै समेत	२०६८।५।१३	१	४०
१३९.	दर्ता बदर	८७६२ संयुक्त	न्हुच्छेमायाँ श्रेष्ठ समेत वि.मु.स.गर्ने मोहन श्रेष्ठ समेत	२०६८।६।८।१	१	१५९
१४०.	दर्ता बदर हक कायम	८९०९ पूर्ण	मु.स.गर्ने महेशकुमार गोरखाली वि.कृष्णलाल गोरखाली	२०६९।६।२५।५	११	१५९७
न						
१४१.	नागरिकता	८९३७ संयुक्त	सन्तोष ओझा वि.नेपाल सरकार	२०६९।४।२९।२	१२	१८६५
१४२.	नापी दर्ता बदर दर्ता	८८८४ पूर्ण	डम्बरकुमार नेयोडहाड लिम्बू समेत वि.गंगामाया सेन्दाड लिम्बू	२०६९।२।४।५	९	१३२४
१४३.	निर्णय बदर दाखिल खारेज	८८११ संयुक्त	मु.स. गर्ने शोभादेवी प्रकाश समेत वि.रश्मीदेवी बम	२०६८।७।२३।४	४	६२०
१४४.	निर्णय बदर समेत	८८८५ पूर्ण	धनमन्तीदेवी चौधरी समेत वि.पवनकुमार शारदा	२०६९।३।२१।५	९	१३३३
१४५.	निषेधाज्ञा	८९१७ संयुक्त	जिल्ला विकास समिति बारा वि.जयदुर्गा कर्कट उद्योग समेत	२०६९।५।२५।२	११	१६७८
१४६.	निषेधाज्ञा	८९१८ संयुक्त	इरकन इन्टरनेशनल लि. वि.रावनीदेवी महतो समेत	२०६९।१।३१।१	११	१६८६
प						
१४७.	परमादेश	८७४५ विशेष	चन्द्रप्रकाश (सि.पी.) मैनाली वि.व्यवस्थापिका-संसद समेत	२०६८।९।७।५	१	९
१४८.	परमादेश	८७६८ संयुक्त	केशवप्रसाद बराल वि.प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६९।१।६।४	२	२४५
१४९.	परमादेश	८७८५ संयुक्त	कर्पोरेट सोसल कन्सोर्टियम वि.अर्थ मन्त्रालय	२०६८।३।१२।१	३	४१३
१५०.	परमादेश समेत	८७८६ संयुक्त	सन्तोष बस्नेत समेत वि.प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६८।४।२५।४	३	४२१
१५१.	परमादेश समेत	८८०७ संयुक्त	नेपाल निजामती कर्मचारी संगठन, विभागीय कार्य समिति सर्वोच्च अदालत वि.मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	२०६९।३।१२।३	४	५८७

१५२.	परमादेश	८८१५ संयुक्त	आयुर्वेद विभाग वि.रामबाबु शरण जयसवाल	२०६८।१।२३।५	४	६७३
१५३.	परमादेश	८८१९ संयुक्त	भीमबहादुर मादेन वि.मालपोत कार्यालय, तेह्रथुम	२०६८।६।५।५	४	६९२
१५४.	परमादेश	८८२४ संयुक्त	नरेन्द्रमोहन मिश्र वि.जानकीदेवी	२०६९।१।२८।५	५	७२०
१५५.	परमादेश	८८३३ संयुक्त	सुदर्शन सुवेदी समेत वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६९।४।३०।३	५	८३०
१५६.	परमादेश	८८३७ पूर्ण	सीता कैनी वि.जिल्ला प्रहरी कार्यालय, तनहुँ	२०६९।३।२८।५	६	८७३
१५७.	परमादेश	८८६५ संयुक्त	नेपाल बैंक लिमिटेड, प्र.का. वि. विद्याप्रसाद उपाध्याय गौतम	२०६९।१।२८।५	७	११४६
१५८.	परमादेश समेत	८८९९ पूर्ण	जगदीश गिरी वि.जनकपुर चुरोट कारखाना लि.जनकपुर समेत	२०६९।६।२५।५	१०	१५१९
१५९.	परमादेश	८९०१ संयुक्त	जनहित संरक्षण मञ्च (प्रो.पब्लिक) वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६९।२।३।४	१०	१५३४
१६०.	परमादेश	८९२२ संयुक्त	जनहित संरक्षण मञ्च (प्रो.पब्लिक) वि.मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, समेत	२०६९।८।१२।३	११	१७०१
१६१.	परमादेश	८९२८ संयुक्त	महिला कानून र विकास मञ्च वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	२०६९।२।१७।४	१२	१७८६
१६२.	परमादेश	८९३६ संयुक्त	गुठी संस्थान महोत्तरी समेत वि.रामविलास महतो कोइरी	२०६९।७।२३।३	१२	१८६२
फ						
१६३.	फैसला बदर	८८७० पूर्ण	परवेज अख्तर अन्सारी वि.नरेन्द्रविक्रम राणा समेत	२०६९।३।१४।५	८	११७९
१६४.	फैसला बदर	८९०४ संयुक्त	भकनाथ शर्मा पौडेल वि.युगबहादुर पुन	२०६८।८।६।३	१०	१५५९
ब						
१६५.	बण्डापत्र मिलापत्र	८७९६ संयुक्त	गौरा थारू समेत वि.मु.स.गर्ने बेचनी थरुनी समेत	२०६८।१।२।४	३	५०४
१६६.	बण्डापत्र जालसाज	८८९० संयुक्त	अष्टमी थरुनी समेत वि.छेदीराम चौधरी समेत	२०६९।२।१७।४	९	१४१९
१६७.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	८७८३ संयुक्त	हर्कराज पन्तको हकमा कृष्णबहादुर पन्त वि.मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	२०६८।१।१।३।४	३	३९७
१६८.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	८८३५ संयुक्त	स्याल भन्ने संजीव लामा वि.कारागार कार्यालय, डिल्लीबजार	२०६९।२।८	५	८६०

१६९.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	८८७६ संयुक्त	टीकाराम पौडेल वि.कारागार कार्यालय समेत	२०६९।५।१३।४	८	१२६८
१७०.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	८८८० संयुक्त	टंकप्रसाद लुईटेल वि.महानगरीय प्रहरी परिसर समेत	२०६९।६।२८।१	८	१२९५
१७१.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	८८८८ संयुक्त	सन्तोष थापाको हकमा रीमा थापा वि.पुनरावेदन अदालत, पोखरा समेत	२०६९।५।३।१	९	१४०२
१७२.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	८८९४ पूर्ण	मोदक पराजुलीको हकमा अभिमन्यू लामिछाने वि.उदयपुर जिल्ला अदालत	२०६९।५।२८	१०	१४५९
१७३.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	८९१२ संयुक्त	दीपनारायण श्रेष्ठ वि.बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०६९।६।२८।१	११	१६३२
१७४.	वाटो कायम	८९२० संयुक्त	चन्द्रमान नाञ्जु समेत वि.कृष्णभक्त खयरगोली समेत	२०६९।३।१९।३	११	१६९२
१७५.	वैकिड कसूर	८८२६ संयुक्त	नेपाल सरकार वि.ईन्द्र ताम्राकार भन्ने ईन्द्रबहादुर नेपाली	२०६९।३।१८।२	५	७३१
म						
१७६.	भ्रष्टाचार	८७६७ संयुक्त	श्रीकृष्ण श्रेष्ठ वि.नेपाल सरकार	२०६८।१०।२५।४	२	२०९
१७७.	भ्रष्टाचार	८७७० संयुक्त	लीलाराज गौतम समेत वि.नेपाल सरकार	२०६९।२।१९।३	२	२५९
१७८.	भ्रष्टाचार	८८३२ संयुक्त	नेपाल सरकार वि.खुमबहादुर खड्का समेत	२०६९।४।३०।३	५	७७१
१७९.	भ्रष्टाचार	८८५९ संयुक्त	नेपाल सरकार वि. सुगतरत्न कंसाकार समेत	२०६९।१।१२।३	७	१०६७
१८०.	भ्रष्टाचार	८८७४ पूर्ण	महेश चापागाई वि.नेपाल सरकार	२०६९।५।२८	८	१२३८
१८१.	भ्रष्टाचार	८८८६ संयुक्त	नेपाल सरकार वि.युवराज शर्मा समेत	२०६९।९।२५	९	१३४१
१८२.	भ्रष्टाचार	८८९७ पूर्ण	वीरेन्द्रकुमार कर्ण वि.न्याय परिषद्	२०६९।५।२८।४	१०	१४८३
न						
१८३.	मानव वेचविखन	८८५८ संयुक्त	नेपाल सरकार वि.ज्योति राई	२०६९।५।१३।४	७	१०५७
१८४.	मिलापत्र बदर अंश नामसारी	८९२९ संयुक्त	निराकार बजिमय समेत वि.मु.स. गरी आफ्ना हकमा समेत सरोजनी बजिमय	२०६९।९।३।३	१२	१७९५
१८५.	मोटरसाइकल बीमा	८८०५ संयुक्त	राष्ट्रिय बीमा संस्थान वि.इन्द्रजीत तिवारी	२०६८।१०।४	४	५७४
१८६.	मोही नामसारी	८९०५ संयुक्त	गणेश साह कलवावर वि.दुखा तुरहा	२०६९।८।१५	१०	१५६७

र						
१८७.	रकम भराई पाऊँ	८७४४ पूर्ण	नमस्ते ट्राभल्स प्रा.लि. वि.ए.सि. गार्मेन्ट	२०६८।८।२२	१	१
१८८.	रकम दिलाई पाऊँ	८७७३ संयुक्त	दामोदर रोपवेज एण्ड कन्सट्रक्सन कम्पनी वि.हाजमा कर्पोरेशन	२०६८।१।१।२	२	३२५
१८९.	रैकर दर्ता स्वेस्ता बदर	८९०७ संयुक्त	आनन्दबहादुर श्रेष्ठ वि.कैलाश वद्रीनाथ प्रभृति सदावर्त निजी गुठी	२०६९।८।१।६	१०	१५८३
ल						
१९०.	लागू औषध	८९२३ संयुक्त	नेपाल सरकार वि.अर्जुन भोटे भन्ने जीतबहादुर	२०६९।६।१।६।३	११	१७१०
१९१.	लिखत दर्ता बदर	८८२१ पूर्ण	महेन्द्रबहादुर कार्की वि.वीरेन्द्रमाया कार्की समेत	२०६८।१।१।१।५	५	७०४
१९२.	लिखत बदर दर्ता	८८८७ संयुक्त	चन्दीदेवी यादव वि. गोविन्दराम रंगटा समेत	२०६९।४।१।६।३	९	१३९८
१९३.	लिज करार	८९१९ संयुक्त	इरकन इन्टरनेशनल लि. वि.रावनीदेवी महतो	२०६९।१।३।१।१	११	१६८९
१९४.	लिलाम बदर दर्ता बदर	८९३१ संयुक्त	गोदावरीदेवी राजपुतनी समेत वि.शम्भु नारायणसिंह राजपुत समेत	२०६९।४।२।१।१	१२	१८०९

निर्णयकर्ताको आधारमा निर्णयहरूको सूची

क्र.सं.	न्यायाधीश	ति.नं. इजलास	विषय/मुद्दा	निर्णय मिति	अङ्क	पृष्ठ
१.	सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री खिलराज रेग्मी माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	८८८३ विशेष	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।५।७।५	९	१३१५
२.	सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री खिलराज रेग्मी माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय	८८६९ पूर्ण	अंश चलन	२०६९।४।१९।५	८	११७३
३.	सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री खिलराज रेग्मी माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश डा. श्री भरतबहादुर कार्की	८७४४ पूर्ण	रकम भराई पाऊँ	२०६८।८।२२	१	१
४.	सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री खिलराज रेग्मी माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री कमनारायण दास	८८२० पूर्ण	अंश दर्ता	२०६८।९।२।२३।५	५	६९७
५.	सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री खिलराज रेग्मी माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की माननीय न्यायाधीश श्री कमलनारायण दास	८९०९ पूर्ण	दर्ता बदर हक कायम	२०६९।६।२५।५	११	१५९७
६.	माननीय न्यायाधीश श्री अनूपराज शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री तपबहादुर मगर माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह	८९२५ विशेष	उत्प्रेषण समेत	२०६६।५।४।५	१२	१७२५
७.	माननीय न्यायाधीश श्री तपबहादुर मगर माननीय न्यायाधीश श्री प्रेम शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री मोहनप्रकाश सिटौला	८९२६ पूर्ण	उत्प्रेषण समेत	२०६७।६।१४।५	१२	१७३३
८.	माननीय न्यायाधीश श्री दामोदरप्रसाद शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८८९४ पूर्ण	बन्दीप्रत्यक्षी करण	२०६९।५।२८	१०	१४५९
९.	माननीय न्यायाधीश श्री दामोदरप्रसाद शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८८९५ विशेष	उत्प्रेषण	२०६९।१।२८।५	१०	१४६७
१०.	माननीय न्यायाधीश श्री दामोदरप्रसाद शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री अवधेशकुमार यादव माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल	८७६४ पूर्ण	कर्तव्य ज्यान	२०६८।८।१।५	२	१७१
११.	माननीय न्यायाधीश श्री दामोदरप्रसाद शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	८८५४ विशेष	उत्प्रेषण	२०६९।१।२९।५	७	१०२१

१२.	माननीय न्यायाधीश श्री दामोदरप्रसाद शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	८८९६ विशेष	उत्प्रेषण	२०६९।३।२८।५	१०	१४७२
१३.	माननीय न्यायाधीश श्री दामोदरप्रसाद शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८७७८ पूर्ण	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।१।२।५	३	३६८
१४.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री तर्कराज भट्ट	८९१० विशेष	उत्प्रेषण समेत	२०६९।४।३।५	११	१६०८
१५.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमारप्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश श्री अवधेशकुमार यादव	८७९९ पूर्ण	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।१।७।५	४	५२५
१६.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश श्री तर्कराज भट्ट	८८७० पूर्ण	फैसला बदर	२०६९।३।१।५	८	११७९
१७.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री ताहिरअली अन्सारी माननीय न्यायाधीश श्री तर्कराज भट्ट	८८७१ पूर्ण	उत्प्रेषण	२०६९।३।१।५	८	११९६
१८.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८७७९ विशेष	उत्प्रेषण समेत	२०६८।१०।१९।५	३	३७३
१९.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८७६५ विशेष	उत्प्रेषण समेत	२०६८।१०।१९।५	२	१९२
२०.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमारप्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती माननीय न्यायाधीश श्री तर्कराज भट्ट	८७६६ विशेष	उत्प्रेषण समेत	२०६८।८।१५।५	२	२०२
२१.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमारप्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	८७८० पूर्ण	जोत छुट्याई पाऊँ	२०६८।९।२९।६	३	३७८
२२.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमारप्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री कमलनारायण दास	८८५५ विशेष	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।१।३।०।५	७	१०२५
२३.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री कमलनारायण दास	८८९७ पूर्ण	भ्रष्टाचार	२०६९।५।२।४	१०	१४८३
२४.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री तर्कराज भट्ट माननीय न्यायाधीश श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	८७८१ विशेष	उत्प्रेषण	२०६८।८।२२	३	३८६

२५.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमारप्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री तर्कराज भट्ट माननीय न्यायाधीश श्री कमलनारायण दास	८८२१ पूर्ण	लिखत दर्ता बदर	२०६८१११८१५	५	७०४
२६.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री प्रेम शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री तर्कराज भट्ट	८७४५ विशेष	परमादेश	२०६८१९१७१५	१	९
२७.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की	८८९८ विशेष	उत्प्रेषण, प्रतिषेध	२०६९१८१२१५	१०	१५०१
२८.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री कमलनारायण दास	८७४६ विशेष	उत्प्रेषण	२०६८१८१२९	१	१५
२९.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री कमलनारायण दास	८७४७ विशेष	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८१८१२९१५	१	२०
३०.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८८७२ विशेष	उत्प्रेषण	२०६९१४१११५	८	१२०९
३१.	माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश श्री प्रेम शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती	८७८२ विशेष	उत्प्रेषण	२०६८१११४१५	३	३९०
३२.	माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश श्री प्रेम शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती	८८०० विशेष	उत्प्रेषण	२०६८१११४१५	४	५३३
३३.	माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री तर्कराज भट्ट	८९११ पूर्ण	गैडा मारी खाग विक्री	२०६९१५१२८१५	११	१६१५
३४.	माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८८०१ पूर्ण	उत्प्रेषण	२०६८१११११५	४	५३७
३५.	माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८८५६ पूर्ण	उत्प्रेषण समेत	२०६९१५१२१५	७	१०३३
३६.	माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती माननीय न्यायाधीश श्री तर्कराज भट्ट	८८०२ विशेष	उत्प्रेषण समेत	२०६८११२१२	४	५५१
३७.	माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८८३७ पूर्ण	परमादेश	२०६९१३१२८१५	६	८७३

३८.	माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८८३८ विशेष	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	२०६९।३।२८	६	८८०
३९.	माननीय न्यायाधीश श्री ताहिरअली अन्सारी माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८८५७ पूर्ण	उत्प्रेषण परमादेश समेत	२०६९।५।१४।५	७	१०४१
४०.	माननीय न्यायाधीश श्री ताहिरअली अन्सारी माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती माननीय न्यायाधीश श्री तर्कराज भट्ट	८८८४ पूर्ण	नापी दर्ता वदर दर्ता	२०६९।२।४।५	९	१३२४
४१.	माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री तर्कराज भट्ट माननीय न्यायाधीश प्रा.डा. श्री भरतबहादुर कार्की माननीय न्यायाधीश श्री कमलनारायण दास	८७७७ विशेष	उत्प्रेषण समेत	२०६८।१०।५।५	३	३५७
४२.	माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती माननीय न्यायाधीश श्री कमलनारायण दास	८८७४ पूर्ण	भ्रष्टाचार	२०६९।५।२८	८	१२३८
४३.	माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती माननीय न्यायाधीश श्री कमलनारायण दास	८८७३ पूर्ण	ठगी	२०६९।५।२८	८	१२१६
४४.	माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री तर्कराज भट्ट माननीय न्यायाधीश श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	८८८५ पूर्ण	निर्णय वदर समेत	२०६९।३।२१।५	९	१३३३
४५.	माननीय न्यायाधीश वैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८८९९ पूर्ण	परमादेश समेत	२०६९।६।२५।५	१०	१५१९
४६.	सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री रामप्रसाद श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री कृष्णप्रसाद उपाध्याय	८८०३ संयुक्त	अंशचलन	२०६७।८।२२।४	४	५५७
४७.	सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री खिलराज रेग्मी माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की	८७६७ संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०६८।१०।२५।४	२	२०९
४८.	सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री खिलराज रेग्मी माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की	८८८६ संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०६९।१।२५	९	१३४१
४९.	सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री खिलराज रेग्मी माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती	८८२२ संयुक्त	खानलाउन पाऊँ	२०६९।२।१४।१	५	७०९
५०.	सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री खिलराज रेग्मी माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८७४८ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।८।२०।३	१	२४
५१.	सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री खिलराज रेग्मी माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८७४९ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।१०।२२	१	२५

५२.	सम्माननीय प्रधानन्यायाधीश श्री खिलराज रेग्मी माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८८५८ संयुक्त	मानव वेचविखन	२०६९।५।१३।४	७	१०५७
५३.	सम्माननीय प्रधानन्यायाधीश श्री खिलराज रेग्मी माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८८८७ संयुक्त	लिखत बदर दर्ता	२०६९।४।१६।३	९	१३९८
५४.	सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री खिलराज रेग्मी माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८९०० संयुक्त	उत्प्रेषण समेत	२०६९।६।८।२	१०	१५२८
५५.	सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री खिलराज रेग्मी माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय	८७५० संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।८।६	१	३३
५६.	सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री खिलराज रेग्मी माननीय न्यायाधीश श्री तर्कराज भट्ट	८७८३ संयुक्त	बन्दीप्रत्यक्षी करण	२०६८।१।१३।४	३	३९७
५७.	सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री खिलराज रेग्मी माननीय न्यायाधीश श्री तर्कराज भट्ट	८७८४ संयुक्त	खाग विक्री	२०६८।१।१३।४	३	४०४
५८.	सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री खिलराज रेग्मी माननीय न्यायाधीश श्री तर्कराज भट्ट	८८०४ संयुक्त	जीउमास्ने बेच्ने	२०६८।९।२७।४	४	५६८
५९.	सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री खिलराज रेग्मी माननीय न्यायाधीश श्री तर्कराज भट्ट	८९१२ संयुक्त	बन्दीप्रत्यक्षी करण	२०६९।६।२८।१	११	१६३२
६०.	सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री खिलराज रेग्मी माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८८२३ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६८।१२।१९।१	५	७१४
६१.	सम्माननीय प्रधानन्यायाधीश श्री खिलराज रेग्मी माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८८२४ संयुक्त	परमादेश	२०६९।१।२८।५	५	७२०
६२.	सम्माननीय प्रधानन्यायाधीश श्री खिलराज रेग्मी माननीय न्यायाधीश श्री कमलनारायण दास	८८०५ संयुक्त	मोटरसाइकल बीमा	२०६८।१।०।४	४	५७४
६३.	सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री खिलराज रेग्मी माननीय न्यायाधीश श्री कमलनारायण दास	८८३९	कीर्ते	२०६९।१।१०।१	६	८८९
६४.	सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री खिलराज रेग्मी माननीय न्यायाधीश श्री कमलनारायण दास	८८८८ संयुक्त	बन्दीप्रत्यक्षी करण	२०६९।५।३।१	९	१४०२
६५.	माननीय न्यायाधीश श्री तपबहादुर मगर माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८७८५ संयुक्त	परमादेश	२०६८।३।१२।१	३	४१३
६६.	माननीय न्यायाधीश श्री दामोदरप्रसाद शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल	८७६८ संयुक्त	परमादेश	२०६९।१।६।४	२	२४५
६७.	माननीय न्यायाधीश श्री दामोदरप्रसाद शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की	८७५१ संयुक्त	दर्ता बदर	२०६८।५।१३	१	४०
६८.	माननीय न्यायाधीश श्री दामोदरप्रसाद शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की	८९२७ संयुक्त	चेक अनादर (लेनदेन)	२०६९।९।७।३	१२	१७७८
६९.	माननीय न्यायाधीश श्री दामोदरप्रसाद शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती	८८२५ संयुक्त	ज्यान मार्ने उद्योग	२०६९।३।१४।५	५	७२४
७०.	माननीय न्यायाधीश श्री दामोदरप्रसाद शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती	८८४० संयुक्त	उत्प्रेषण समेत	२०६९।३।१४।५	६	९०७

७१.	माननीय न्यायाधीश श्री दामोदरप्रसाद शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती	८९१३ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।६।८।२	११	१६३७
७२.	माननीय न्यायाधीश श्री दामोदरप्रसाद शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८७५२ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।७।२०	१	४७
७३.	माननीय न्यायाधीश श्री दामोदरप्रसाद शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८७६९ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।१०।२।२	२	२५३
७४.	माननीय न्यायाधीश श्री दामोदरप्रसाद शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८८२६ संयुक्त	बैंकिङ कसूर	२०६९।३।१८।२	५	७३१
७५.	माननीय न्यायाधीश श्री दामोदरप्रसाद शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८८४१ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।२।२३।३	६	९१३
७६.	माननीय न्यायाधीश श्री दामोदरप्रसाद शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८९१४ संयुक्त	आयकर	२०६९।७।२६।१	११	१६५५
७७.	माननीय न्यायाधीश श्री दामोदरप्रसाद शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय	८७८६ संयुक्त	परमादेश समेत	२०६८।४।२५।४	३	४२१
७८.	माननीय न्यायाधीश श्री दामोदरप्रसाद शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री प्रा.डा.भरतबहादुर कार्की	८८४२ संयुक्त	अधिकारपृच्छा उत्प्रेषण	२०६८।७।२०।१	६	९२४
७९.	माननीय न्यायाधीश श्री दामोदरप्रसाद शर्मा माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८९२८ संयुक्त	परमादेश	२०६९।२।१७।४	१२	१७८६
८०.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमारप्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी	८८०६ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।१।१।३।४	४	५७८
८१.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती	८७५३ संयुक्त	कीर्ते	२०६८।९।८।६	१	५४
८२.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती	८९१५ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।३।२६।३	११	१६६२
८३.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती	८९१६ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।८।१।२।३	११	१६६८
८४.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती	८९२९ संयुक्त	मिलापत्र बदर अंश	२०६९।१।३।३	१२	१७९५
८५.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती	८९३० संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०६९।५।१३।४	१२	१८०२
८६.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमारप्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८८२७ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।९।२५।२	५	७३७
८७.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमारप्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८८२८ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।१०।२५।४	५	७४३
८८.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय	८७५४ संयुक्त	कीर्ते	२०६८।७।२।३	१	५९
८९.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय	८७५५ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६८।१।२।२९	१	६५
९०.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमारप्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय	८८२९ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।१।२।३।३	५	७५१

९१.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय	८८८९ संयुक्त	उत्प्रेषण समेत	२०६९।६।१४।१	९	१४०६
९२.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८८४३ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।३।१२	६	९३२
९३.	माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह माननीय न्यायाधीश श्री कमलनारायण दास	८९१७ संयुक्त	निषेधाज्ञा	२०६९।५।२५।२	११	१६७८
९४.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल	८८४४ संयुक्त	जवरजस्ती करणी	२०६९।१।४।२	६	९४०
९५.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री गिरीशचन्द्र लाल	८९३१ संयुक्त	लिलाम बदर दर्ता बदर	२०६९।४।२१।१	१२	१८०९
९६.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती	८७८७ संयुक्त	अंश	२०६८।१२।२२।४	३	४३०
९७.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती	८७८८ संयुक्त	अंश चलन	२०६८।१२।२२।४	३	४३६
९८.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती	८८०७ संयुक्त	परमादेश समेत	२०६९।३।१२।३	४	५८७
९९.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती	८८३० संयुक्त	अंश चलन	२०६८।१२।२२।४	५	७५८
१००.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती	८८४५ संयुक्त	अंश नामसारी	२०६८।८।२८।४	६	९४६
१०१.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती	८८४६ संयुक्त	अवण्डा जग्गा वण्डा	२०६८।१२।२२।४	६	९५१
१०२.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८८४७ संयुक्त	उत्प्रेषण समेत	२०६९।३।२४।१	६	९५६
१०३.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८८५९ संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०६९।१।१२।३	७	१०६७
१०४.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८९१८ संयुक्त	निषेधाज्ञा	२०६९।१।३१।१	११	१६८६
१०५.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८९१९ संयुक्त	लिज करार	२०६९।१।३१।१	११	१६८९
१०६.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८९२० संयुक्त	वाटो कायम	२०६९।३।१९।३	११	१६९२
१०७.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८९२१ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।५।१२।३	११	१६९७
१०८.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय	८८३१ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६९।३।११।२	५	७६२
१०९.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय	८८३२ संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०६९।४।३०।३	५	७७१
११०.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय	८९३२ संयुक्त	अंश	२०६९।३।२०।४	१२	१८१७

१११.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री तर्कराज भट्ट	८८९० संयुक्त	बण्डापत्र जालसाज	२०६९।२।१७।४	९	१४१९
११२.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री तर्कराज भट्ट	८९३३ संयुक्त	उत्प्रेषण समेत	२०६९।४।२८।१	१२	१८२६
११३.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	८७८९ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।१।१५।३	३	४४२
११४.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	८८६० संयुक्त	जवरजस्ती करणी	२०६९।३।२७।२	७	१०९६
११५.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८९०१ संयुक्त	परमादेश	२०६९।२।३।४	१०	१५३४
११६.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८९३४ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।१।२।४।६	१२	१८४५
११७.	माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ माननीय न्यायाधीश श्री कमलनारायण दास	८७७० संयुक्त	भ्रष्टाचार	२०६९।२।१।३	२	२५९
११८.	माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती	८७५६ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६८।२।२३।२	१	७२
११९.	माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती	८८४८ संयुक्त	उत्प्रेषण प्रतिषेध	२०६९।४।१।४।१	६	९६९
१२०.	माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती	८८६१ संयुक्त	उत्प्रेषण समेत	२०६९।३।३।१।१	७	११११
१२१.	माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८८०८ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।१।३।१	४	६०१
१२२.	माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८८०९ संयुक्त	ठगी	२०६९।१।१०।१	४	६१०
१२३.	माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८७७१ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६८।७।७।२	२	३१२
१२४.	माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८८६२ संयुक्त	आयकर	२०६८।५।६।३	७	११२१
१२५.	माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८८७५ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	०६९।४।२।३।३	८	१२५९
१२६.	माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८८९१ संयुक्त	उत्प्रेषण समेत	२०६९।६।१	९	१४२४
१२७.	माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय	८८४९ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।२।१०।४	६	९७६
१२८.	माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश श्री तर्कराज भट्ट	८८५० संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६९।३।१।८।२	६	९९२
१२९.	माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश श्री तर्कराज भट्ट	८८६३ संयुक्त	जातीय छुवाछूत	२०६९।४।२।२।२	७	११३३
१३०.	माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	८७९० संयुक्त	अवैध मोही लगत	२०६८।९।८।६	३	४५७

१३१.	माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८८१० संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।१।१२।३	४	६१५
१३२.	माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८७७२ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६८।१२।१५।४	२	३२१
१३३.	माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८७९१ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।१२।१५। ४	३	४६१
१३४.	माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८८९२ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६९।६।३।४	९	१४३३
१३५.	माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८९३५ संयुक्त	करार समेत	२०६९।६।१४।१	१२	१८५४
१३६.	माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी माननीय न्यायाधीश श्री कमलनारायण दास	८८३३ संयुक्त	परमादेश	२०६९।४।३०।३	५	८३०
१३७.	माननीय न्यायाधीश श्री प्रेम शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती	८७५७ संयुक्त	अदालतको अपहेलना	२०६८।८।१	१	७७
१३८.	माननीय न्यायाधीश श्री प्रेम शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती	८७५८ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०६८।११।२६	१	८४
१३९.	माननीय न्यायाधीश श्री प्रेम शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री कमलनारायण दास	८७५९ संयुक्त	उत्प्रेषण समेत	२०६८।१।२५।२	१	१२२
१४०.	माननीय न्यायाधीश श्री प्रेम शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री कमलनारायण दास	८७६० संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०६८।६।४।४	१	१३०
१४१.	माननीय न्यायाधीश श्री प्रेम शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री कमलनारायण दास	८७७३ संयुक्त	रकम पाऊँ	२०६८।११।१।२	२	३२५
१४२.	माननीय न्यायाधीश श्री प्रेम शर्मा माननीय न्यायाधीश श्री कमलनारायण दास	८७७४ संयुक्त	खिचोला चलन	२०६७।७।२२	२	३३५
१४३.	माननीय न्यायाधीश श्री अवधेशकुमार यादव माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८७७५ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६८।८।११	२	३३९
१४४.	माननीय न्यायाधीश श्री अवधेशकुमार यादव माननीय न्यायाधीश श्री तर्कराज भट्ट	८८११ संयुक्त	निर्णय बदर दा.खा.	२०६८।७।२३।४	४	६२०
१४५.	माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती	८८९३ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।५।१८।२	९	१४४ ४
१४६.	माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती	८९०२ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।८।३।१	१०	१५४ ४
१४७.	माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८७९२ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६८।८।१८।१	३	४६७
१४८.	माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८९०३ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।६।७।१	१०	१५५१

१४९.	माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८९०४ संयुक्त	फैसला बदर	२०६८।८।६३	१०	१५५९
१५०.	माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय	८८६४ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।५।५।३	७	११४१
१५१.	माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय	८९२२ संयुक्त	परमादेश	२०६९।८।१२।३	११	१७०१
१५२.	माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश श्री तर्कराज भट्ट	८८६५ संयुक्त	परमादेश	२०६९।१।२८।५	७	११४६
१५३.	माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८८१२ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६८।१२।२३।५	४	६२६
१५४.	माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८८७६ संयुक्त	बन्दीप्रत्यक्षी करण	२०६९।५।१३।४	८	१२६८
१५५.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती	८७६१ संयुक्त	ज्यान मार्ने उद्योग	२०६८।१२।५।१	१	१४९
१५६.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती	८७७६ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।११।२३।३	२	३४८
१५७.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती	८८१३ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६८।९।११।२	४	६३२
१५८.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती	८८५१ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६९।२।२४।४	६	९९९
१५९.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती	८९०५ संयुक्त	मोही नामसारी	२०६९।८।१५	१०	१५६७
१६०.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८७९३ संयुक्त	ठगी	२०६८।१२।२८।३	३	४७१
१६१.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८८१४ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।१२।१५	४	६४३
१६२.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८८१५ संयुक्त	परमादेश	२०६८।१२।२३।५	४	६७३
१६३.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८८३४ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६८।१२।१५।४	५	८४२
१६४.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८८६६ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।९।५।३	७	११५०
१६५.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय	८८७७ संयुक्त	उत्प्रेषण समेत	२०६९।५।१८।२	८	१२७४
१६६.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय	८९२३ संयुक्त	लागू औषध	२०६९।६।१६।३	११	१७१०
१६७.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री तर्कराज भट्ट	८७९४ संयुक्त	कीर्ते	२०६८।६।३०।२	३	४९१
१६८.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री तर्कराज भट्ट	८८७८ संयुक्त	जवरजस्ती करणी	२०६९।५।१९।३	८	१२८०

१६९.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८८३५ संयुक्त	बन्दीप्रत्यक्षी करण	२०६९।२।८	५	८६०
१७०.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८८७९ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।५।२४।९	८	९२८८
१७१.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८९३६ संयुक्त	परमादेश	२०६९।७।२३।३	१२	९८६२
१७२.	माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की माननीय न्यायाधीश श्री कमलनारायण दास	८८५२ संयुक्त	अंश दर्ता	२०६८।१०।१८।४	६	९००७
१७३.	माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती	८८६७ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६८।१२।२९।३	७	९९६९
१७४.	माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती माननीय न्यायाधीश श्री तर्कराज भट्ट	८७९५ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।२।७।९	३	४९७
१७५.	माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती माननीय न्यायाधीश श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	८८३६ संयुक्त	कर्तव्यज्यान ज.क.उद्योग	२०६९।४।२४।४	५	८६५
१७६.	माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती माननीय न्यायाधीश श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	८८५३ संयुक्त	कर्तव्य ज्यान	२०६९।४।२४।३	६	९०९३
१७७.	माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती माननीय न्यायाधीश श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	८९०६ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।६।२९।९	१०	९५७५
१७८.	माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती माननीय न्यायाधीश श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	८९२४ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।६।१९।५	११	९७९६
१७९.	माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८७९६ संयुक्त	बण्डापत्र मिलापत्र	२०६८।१२।८।४	३	५०४
१८०.	माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८७९७ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६९।२।१९।५	३	५१०
१८१.	माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८८१६ संयुक्त	उत्प्रेषण समेत	२०६९।२।१९।५	४	६७८
१८२.	माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८८१७ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६९।२।१९।५	४	६८३
१८३.	माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८८८० संयुक्त	बन्दीप्रत्यक्षी करण	२०६९।६।२८।९	८	९२९५
१८४.	माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती माननीय न्यायाधीश डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८८८१ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६९।६।२८।९	८	९३००
१८५.	माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती माननीय न्यायाधीश डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८८८२ संयुक्त	उत्प्रेषण परमादेश	२०६९।५।१९।३	८	९३०८
१८६.	माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती माननीय न्यायाधीश श्री कमलनारायण दास	८७६२ संयुक्त	दर्ता बदर	२०६८।६।८।९	१	९५९
१८७.	माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती माननीय न्यायाधीश श्री कमलनारायण दास	८९०७ संयुक्त	रैकर दर्ता स्रेस्ता बदर	२०६९।८।१।६	१०	९५८३

१८८.	माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती माननीय न्यायाधीश श्री तर्कराज भट्ट	८९३७ संयुक्त	नागरिकता	२०६९।०४।२९।२	१२	१८६५
१८९.	माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती माननीय न्यायाधीश श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	८८१८ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६९।२।१४।१	४	६८८
१९०.	माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८७९८ संयुक्त	चोरी	२०६९।१।२१।५	३	५१७
१९१.	माननीय न्यायाधीश श्री भरतराज उप्रेती माननीय न्यायाधीश डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८९०८ संयुक्त	अदालतको अपहेलना	२०६९।६।२५	१०	१५९१
१९२.	माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	८७६३ संयुक्त	उत्प्रेषण	२०६८।१२।१३।	१	१६५
१९३.	माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की	८८१९ संयुक्त	परमादेश	२०६८।६।१५।५	४	६९२
१९४.	माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय माननीय न्यायाधीश प्रा.डा.श्री भरतबहादुर कार्की	८८६८ संयुक्त	कीर्त	२०६९।६।२।३	७	११६५

**सर्वोच्च अदालत बुलेटिन २०६९ मा प्रकाशित निर्णयहरूको सूची
वैशाख पहिलो**

क्र. सं.	विषय	पक्ष/विपक्ष	पृष्ठ
विशेष इजलास			१
१.	उत्प्रेषण समेत	रोमनाथ न्यौपाने वि. लोकसेवा आयोग, केन्द्रीय कार्यालय समेत	
संयुक्त इजलास			१-६
२.	भ्रष्टाचार	श्रीकृष्ण श्रेष्ठ वि. नेपाल सरकार,	
३.	परमादेश	शंकरलाल चमार वि. बाँके जिल्ला अदालत, नेपालगञ्ज समेत	
४.	परमादेश	जनकपुर नगरपालिका कार्यालय, जनकपुर समेत वि. रामविशेश्वर शरण	
५.	निषेधाज्ञा परमादेश	टंकप्रसाद गौतम वि. जिल्ला शिक्षा अधिकारी	
६.	निषेधाज्ञा	लौटन पासी वि. प्रल्हाद सिंह समेत	
७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. खड्गबहादुर भण्डारी	
८.	लेनदेन	चन्द्रकला कार्की वि. जिस्नुदेवी वस्ती, जिस्नुदेवी वस्ती वि. चन्द्रकला कार्की	
९.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	कृष्णप्रसाद सिंह प्रधान वि. महानगरीय प्रहरी परिसर ललितपुर समेत	
१०.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. चन्द्रबहादुर वि. क.	
११.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. शेरबहादुर गुरुङ	
इजलास नं. १			६-९
१२.	उत्प्रेषण परमादेश	रोजन कर्माचार्य वि. नेपाल एसबिआई बैंक लिमिटेड, हात्तीसार, काठमाडौं	
१३.	उत्प्रेषण परमादेश	सुन्दर लोनिया वि. भूमिसुधार कार्यालय, नेपालगञ्ज बाँके समेत	
१४.	परमादेश समेत	केशवप्रसाद बराल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	
१५.	कर्तव्य ज्यान	विजय नेसुर (तामाङ) वि. नेपाल सरकार	
१६.	परमादेश	जगदिशप्रसाद चौहान वि. व्यवस्थापन समिति, नेपाल बैंक लिमिटेड प्र. का.	
इजलास नं. २			९-१२
१७.	जालसाज	रमा दाहाल वि. बासुदेव दाहाल समेत	
१८.	अंश चलन	बासुदेव दाहाल वि. रमा दाहाल, रमा दाहाल वि. बासुदेव दाहाल	
१९.	अंश	रमा दाहाल वि. बासुदेव दाहाल समेत	
२०.	अंश	तारा दाहाल वि. बासुदेव दाहाल समेत,	
२१.	अंश चलन	काइमान भन्ने काजीमान महर्जन वि. भीममाया महर्जन	
२२.	कीर्ति	नेपाल सरकार वि. अशोकमान शाक्य	
इजलास नं. ३			१५-१७
२३.	भ्रष्टाचार	सीता सापकोटा वि. नेपाल सरकार	
२४.	भ्रष्टाचार	खड्गबहादुर गुरुङ वि. नेपाल सरकार	
२५.	उत्प्रेषण परमादेश	रामबहादुर शाह वि. राधाकृष्ण मानन्धर समेत	

२६.	उत्प्रेषण	सुमित्रादेवी साह समेत वि. हिरालाल प्रसाद यादव समेत	
२७.	उत्प्रेषण परमादेश	डा. पिताम्बरलाल यादव वि. त्रिभुवन विश्वविद्यालय, के. का. कीर्तिपुर समेत	
२८.	उत्प्रेषण प्रतिषेध	सुकदेव राय यादव वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	
२९.	मोही नामसारी	अम्बिकाप्रसाद उप्रेती वि. रोम्भा पनुहर	
३०.	मोही	प्रमोद लोध वि. रामखेलावान पासी	
३१.	फैसला बदर	अम्बिकाप्रसाद उप्रेती वि. रोम्भा पनुहर थारु	
इजलास नं. ४			१७-२०
३२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. लक्ष्मण श्रेष्ठ	
३३.	उत्प्रेषण	श्रीस शम्शेर राणा वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	
३४.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. पुण्यप्रसाद तामाङ	
३५.	लागू औषध	नेपाल सरकार वि. हाडको लामा समेत	
३६.	जग्गा खिचोला	निर्मला शर्मा वि. विष्णुमान श्रेष्ठ समेत	
३७.	लुटपीट	रवीन्द्र महतो वि. सबुरी राउत भेडिहर	
३८.	भ्रष्टाचार	खेमराज पोखरेल वि. नेपाल सरकार	
३९.	उत्प्रेषण	मुसहरू यादव वि. भूमिसुधार कार्यालय, सप्तरी राजविराज समेत	
४०.	उत्प्रेषण परमादेश	ज्ञानु कार्की वि. हेमबहादुर कार्की समेत	
इजलास नं. ६			२०-२३
४१.	उत्प्रेषण परमादेश	सुदर्शन विष्ट वि. जिल्ला वन कार्यालय, हेटौँडा, मकवानपुर समेत	
४२.	उत्प्रेषण परमादेश	प्रेमकाजी शाक्य समेत वि. चिनीमाया शाक्य समेत	
४३.	जग्गा खिचोला	फतमा खातुन वि. मुस्ताक मिया	
४४.	उत्प्रेषण परमादेश	राजाराम मुखिया वि. जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, रौतहट, गौर	
४५.	उत्प्रेषण परमादेश	निरस यादव वि. निजामती किताबखाना समेत	
इजलास नं. ७			२३
४६.	कर्तव्य ज्यान	सविना भुजेल वि. नेपाल सरकार	
इजलास नं. ९			२३-२४
४८.	रैकर परिणत	अजयसिंह सुवाल वि. प्रेम वजुमुनी बज्राचार्य समेत	
४९.	लेनदेन	विमला (श्रेष्ठ) महर्जन वि. गणेशमान महर्जन	
५०.	परमादेश	मधुसुदन पुरी वि. कारागार कार्यालय, नख्खु, ललितपुर समेत	
५१.	निषेधाज्ञा	सरेहु वातर भन्ने सरेह वातर वि. विश्वनाथ भण्डारी समेत	
५२.	उत्प्रेषण परमादेश	तिलकप्रसाद शर्मा वि. शिक्षक सेवा आयोग, सानोठिमी, भक्तपुर समेत	

इजलास नं. १०		२४-२५
५३.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. अरुणकुमार रञ्जितकार समेत
एकल इजलास		२४-२७
५४.	उत्प्रेषण परमादेश	लक्ष्मीप्रसाद घिमिरे समेत वि. विष्णुकुमारी घिमिरे समेत
५५.	उत्प्रेषण	भीमबहादुर पाल वि. गृह मन्त्रालय
५६.	उत्प्रेषण समेत	ठाकुरप्रसाद याखा वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत

वैशाख दोस्रो

पूर्ण इजलास		१
५७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. यज्ञबहादुर थापा
संयुक्त इजलास		२
५८.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. नेपाल टेलिकम नयाँ निर्देशनालय
५९.	नक्कली प्रमाणपत्र	नेपाल सरकार वि. शिवनारायण चौरसिया
इजलास नं. १		२-४
६०.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	मनोहर लामा समेत वि. हेमलाल साकी समेत
६१.	उत्प्रेषण परमादेश	माधवप्रसाद चौलागाईं वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत
६२.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	युनाइटेड टेलिकम लि.को तर्फबाट अधिकारप्राप्त कम्पनी सचिव एस. कानन वि. ठूला करदाता कार्यालय
६३.	अंश	टेकबहादुर थाम्सुहाङ्ग वि. ऐतरानी थाम्सुहाङ्ग
६४.	अंश नामसारी	प्रल्हाद चमार वि. सोमन चमार समेत
इजलास नं. २		४-७
६५.	कीर्ति जालसाज	रामचन्द्र गौतम वि. शिवराज गौतम समेत
६६.	अंश	रामचन्द्र गौतम वि. सुमित्रादेवी गौतम समेत
६७.	अंशबण्डा	लोकमान नेवार वि. क्षेत्रबहादुर नेवार
६८.	उत्प्रेषणय परमादेश	चिरञ्जीवी वाग्ले वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत
६९.	अंश हक कायम	कृष्ण प्रजापति वि. रत्नमाया प्रजापति समेत
७०.	कर्तव्य ज्यान	बाबुराम राई वि. नेपाल सरकार
७१.	राजगुठी कायम	मु.स. गर्ने अमृतमान श्रेष्ठ समेत वि. गुठी संस्थान केन्द्रीय कार्यालय समेत
इजलास नं. ३		८-१३
७२.	उत्प्रेषण परमादेश	लवाङ लामा वि. बालाजी इन्भेष्टमेन्ट प्रा.लि.समेत
७३.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. चक्रबन्धु अर्याल
७४.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. पदमप्रसाद पोखरेल समेत

७५.	कर्तव्य ज्यान	दीपककुमार राई वि.नेपाल सरकार
७६.	निषेधाज्ञा	राजेन्द्र राउत कुर्मी वि. श्रीराम चरित्र उच्च माध्यमिक विद्यालय व्यवस्थापन समिति बारा गोलाराञ्जका अध्यक्ष वीरबहादुर साह
७७.	निषेधाज्ञा परमादेश	नेपाल नेत्रज्योति संघ कास्की पोखरा शाखाका अधिकारप्राप्त अध्यक्ष इन्दिरा बराल वि. प्रा.डा. दिलबहादुर क्षेत्री
७८.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	अबुल मियाँ वि. गुलाम मोहिउद्दिन समेत
७९.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	अनिलप्रसाद केसरी वि.लोक सेवा आयोग कमलपोखरी, काठमाडौं समेत
८०.	उत्प्रेषण समेत	बलबहादुर आलेमगर वि. भूमिसुधार तथा व्यवस्थापन विभाग, कर्मचारी शाखा समेत
८१.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	कमलप्रसाद पोखरेल वि. जिल्ला शिक्षा कार्यालय, खर्लगा प्युठान समेत
८२.	उत्प्रेषण परमादेश	हरिमहतो कहार समेत वि. गाउँ विकास समितिको कार्यालय, सरूवाअठा रौतहट
८३.	फैसला बदर	नारायणबहादुर मल्ल वि.मु.स. गर्ने चन्द्रकुमारी तिमिल्सिना समेत
८४.	मोही नासारी	मनोरमा कुमारी भन्ने मनोरमा देवी वि. शकुन्तला देवी भा
इजलास नं. ४		१३-१५
८५.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	गणेशप्रसाद न्यौपाने समेत वि. वैदेशिक रोजगार विभाग, काठमाडौं समेत
८६.	रकम दिलाई पाऊँ	वि.एस. कन्स्ट्रक्सनका प्रो. अशोककुमार श्रेष्ठ वि. शुभकामना कन्स्ट्रक्सनका प्रो. चित्रबहादुर कार्की
८७.	डाँका चोरी	नेपाल सरकार वि. जगबहादुर चौधरी
८८.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	पवनकुमार मित्तल वि. नीसा मित्तल समेत
८९.	कर्तव्य ज्यान	रामबहादुर नेपाली वि. नेपाल सरकार
९०.	पर्खाल भत्काई पाऊँ	सीतादेवी खड्का वि. हीमा चापागाई
इजलास नं. ५		१५-१६
९१.	अदालतको अपहेलना	दामोदर रोपवेज एण्ड कन्स्ट्रक्सन कम्पनी शाखा कार्यालय वि. उदयपुर सिमेन्ट उद्योग लि. जलजलेका महाप्रबन्धक मदनप्रसाद परियार
९२.	रकम दिलाई पाऊँ	दामोदर रोपवेज एण्ड कन्स्ट्रक्सन कम्पनी शाखा कार्यालय वि. हाजमा कर्पोरेशन शाखा कार्यालयका जनरल मेनेजर हिरौयुकी नोमियामा
इजलास नं. ६		१६-१९
९३.	उत्प्रेषण	श्यामराजा रञ्जित समेत वि. शंकर रजक समेत

९४.	फैसला बदर	मु.स. गरी आफ्नो हकमा समेत शंकर रजक वि. श्यामराजा रञ्जित समेत
९५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. रविनाथ भ्ना समेत
९६.	कर्तव्य ज्यान	बलदेव पाण्डे वि. नेपाल सरकार, हरिदत्त जोशी वि. नेपाल सरकार
९७.	उत्प्रेषण परमादेश	पवनकुमार श्रेष्ठ वि. लोकसेवा आयोग, केन्द्रीय कार्यालय समेत
९८.	अंश दर्ता चलन	मु.स. गर्ने विन्ध्याचल देवी वि. विसुनदेव राय यादव समेत
९९.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	विन्ध्याचल देवी वि. कलाउती देवी समेत
१००.	अंश हक कायम	राजसुन्दर देवी वि. रामाशंकर सिंह भूमिहार
इजलास नं. ७		१९-२०
१०१.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	हकमा राजकुमार हयोङ्जु वि. महानगरीय प्रहरी आयुक्तको कार्यालय, रानीपोखरी
१०२.	ठेक्का बदर	मु.स.गर्ने अन्जनीकुमार खिडहरि समेत वि. गा.वि.स.कार्यालय, भाँडसर सर्लाही
इजलास नं. १०		२०-२१
१०३.	उत्प्रेषण	श्रीरूप हाइड्रोपावर प्रा.लि.का तर्फबाट अध्यक्ष ओमबहादुर गुरुड वि. जलस्रोत मन्त्रालय समेत
१०४.	लागू औषध	नेपाल सरकार वि. श्याम शाह समेत, राम एकवाल यादव वि. नेपाल सरकार

जेठ पहिलो

विशेष इजलास		१-३
१०५.	उत्प्रेषण समेत	पानबहादुर क्षेत्री वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत
१०६.	उत्प्रेषण समेत	नारायण भ्ना वि. त्रिभुवन विश्वविद्यालय सभा, कीर्तिपुर समेत
१०७.	उत्प्रेषण समेत	कृष्णप्रसाद सुवेदी वि. त्रिभुवन विश्वविद्यालय सभा, कीर्तिपुर समेत
१०८.	उत्प्रेषण समेत	रामबाबु पाठक वि.प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत
पूर्ण इजलास		३
१०९.	अंश नामसारी	इसरावती मल्लाहिन समेत वि. फौदार मल्लाह
संयुक्त इजलास		३-४
११०.	लिलाम बदर	रामजी सिंह वि. श्यामसुन्दर पाण्डे
१११.	लागू औषध	नेपाल सरकार वि. जमीर मियाँ
११२.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	हर्कराज पन्तको हकमा कृष्णबहादुर पन्त वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
इजलास नं. १		४-१२
११३.	उत्प्रेषण परमादेश	China International Water and Electric Corporation को संयुक्त

		करारीय स्वरूप डि.सि.सि. जे.भी. भन्ने डेविडाग डागाडोस सि.डब्लु.ई ज्वाइन्ट भेन्चरको तर्फबाट अर्न्स्ट स्मिड वि ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुर समेत
११४.	उत्प्रेषण परमादेश	China International Water and Electric Corporation को संयुक्त करारीय स्वरूप डि.सि.सि. जे.भी. भन्ने डेविडाग डागाडोस सि.डब्लु.ई. ज्वाइन्ट भेन्चरको तर्फबाट अर्न्स्ट स्मिड वि ठूला करदाता कार्यालय ललितपुर समेत
११५.	उत्प्रेषण परमादेश	कल्याण नेपाली पौडेल वि.नेपाल बैंक लिमिटेड, प्रधान कार्यालय समेत
११६.	उत्प्रेषण समेत	नेपाल बैंक लिमिटेड, प्रधान कार्यालयको तर्फबाट अख्तियारप्राप्त व्यवस्थापन समूहका संयोजक डा. विनोद आत्रेय समेत वि. कल्याण नेपाली समेत
११७.	उत्प्रेषण परमादेश	कैलाश चन्द्र गोयलको वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत
११८.	उत्प्रेषण परमादेश	शान्ति श्रेष्ठ वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत
११९.	उत्प्रेषण परमादेश	राम उदगार मण्डल धानुक समेत वि. पूर्व क्षेत्रीय प्रहरी कार्यालय, रानी विराटनगर समेत
१२०.	उत्प्रेषण परमादेश समेत	भीमबहादुर तामाड समेत वि. जलस्रोत समितिको कार्यालय, जिल्ला जलस्रोत विकास समिति मन्थली रामेछाप समेत
१२१.	लागू औषध	नेपाल सरकार वि. काइला तामाड
१२२.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	हकमा कानून अन्वेषण तथा स्रोत विकास केन्द्र (सेलर्ड), बन्दी कानूनी सहायता कार्यक्रम कार्यरत् अधिवक्ता तारा खनाल वि. बालसुधार गृह, सानोठिमी भक्तपुर समेत
१२३.	उत्प्रेषण	विजयकुमार सिंह वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सल्यान समेत
१२४.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	हकमा पूर्णिमा भारती (वैद्य) वि. महानगरीय प्रहरी परिसर, हनुमानढोका समेत
१२५.	उत्प्रेषण	शर्मिष्ठा सिंह वि. बाबुराम रिजाल समेत
१२६.	उत्प्रेषण परमादेश	गीतादेवी पोखरेल वि. मालपोत कार्यालय, सुनसरी समेत
१२७.	उत्प्रेषण	व्यासप्रसाद कानू वि. अञ्चल प्रहरी कार्यालय, काठमाडौं समेत
१२८.	उत्प्रेषण	विजयकुमार कालिराज वि. गृह मन्त्रालय समेत

१२९.	परमादेश	गीतादेवी पोखरेल वि. मालपोत कार्यालय, सुनसरी
१३०.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. अन्तिम गिरी भन्ने टिकाराम दर्जी
१३१.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. यमवहादुर पुन
१३२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. शर्मीला राई
१३३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. खगराज पाण्डे
१३४.	अंशचलन	कोइलीदेवी यादव समेत वि. सोमनीदेवी यादव
इजलास नं. ३		१२-१३
१३५.	कीर्ते	दयावती यादव समेत वि. अनिलप्रसाल यादव
१३६.	जवरजस्ती करणी	सनवर आलम भन्ने सनोवर अलि मुसलमान वि. नेपाल सरकार
१३७.	लिखत दर्ता बदर दर्ता	रमाशंकर सिंह भूमिहार वि. राजसुन्दर देवीको मु.स. गर्ने सरिता सिंह
१३८.	लिखत बदर	रमाशंकर भूमिहार वि. मु.स. गर्ने सरिता सिंह
१३९.	उत्प्रेषण परमादेश	राजेन्द्रकुमार के.सी. वि. सामान्य प्रशासन मन्त्रालय समेत
१४०.	उत्प्रेषण परमादेश	अवधकिशोर यादव वि. श्री कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय, धनुषा समेत
इजलास नं. ४		१४-२२
१४१.	अंश भरपाई.	विजयी लोनिया वि. विश्वनाथ लोनिया समेत
१४२.	उत्प्रेषण	सुरेन्द्र थापा वि. गृह मन्त्रालय समेत
१४३.	उत्प्रेषण परमादेश	मनिपाल एडुकेशन एण्ड मेडिकल ग्रुप (नेपाल) प्रा.लि.को तर्फबाट परितोष सहगल वि. आन्तरिक राजश्व कार्यालय, पोखरा समेत
१४४.	उत्प्रेषण समेत	नन्दन ध्यु एण्ड आयल इण्डस्ट्रिज प्रा.लि. को तर्फबाट कमलकुमार बेगानी वि. उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय समेत
१४५.	उत्प्रेषण परमादेश	रामजी महतो कोइरी वि. नारायण महतो कोइरी समेत
१४६.	उत्प्रेषण	सुगन्धीदेवी यादव वि. फेकन राय यादव समेत
१४७.	उत्प्रेषण	रामचन्द्र राना समेत वि. ऋण असूली न्यायाधिकरण, कमलपोखरी काठमाडौं समेत
१४८.	अंश चलन	सुन्दरीकुमारी श्रेष्ठ समेत वि. राजकुमार श्रेष्ठ
१४९.	उत्प्रेषण परमादेश	प्रेमशोभा तुलाधर समेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत
१५०.	उत्प्रेषण	धनवहादुर खड्का वि. राधा थापा समेत

१५१.	उत्प्रेषण परमादेश	प्रेमचन्द्र कुशवाहा समेत वि. जिल्ला शिक्षा कार्यालय, बारा, कलैया समेत
१५२.	उत्प्रेषण	छठुप्रसाद यादव समेत वि. जिल्ला शिक्षा कार्यालय बारा कलैया समेत
१५३.	अवैध मोही	दुलारीदेवी यादवनी वि. अब्दुल हमिद मियाँ धुनिया
१५४.	उत्प्रेषण परमादेश	वारकृष्ण श्रेष्ठ वि. गीता थापा समेत
१५५.	उत्प्रेषण	कामेश्वर यादव समेत वि. लक्षण यादव समेत
१५६.	उत्प्रेषण	धूप साह तेली वि. मु.स. गर्ने लालबाबुप्रसाद तेली
१५७.	उत्प्रेषण परमादेश	सहदेव कक्षपति वि. सिटी प्रोपर्टिज प्रा.लि. का.म.न.पा. वडा नं. १३, कालीमाटी समेत
१५८.	उत्प्रेषण परमादेश	गर्भलाल प्रधानाङ्ग वि. भूमिसुधार कार्यालय, भक्तपुर समेत
१५९.	उत्प्रेषण, परमादेश	मणिराम खनाल समेत वि. व्यवस्थापिका संसद सचिवालय समेत
इजलास नं. ६		२१-२५
१६०.	निषेधाज्ञा	सुशील केडिया विश्वभारतीको अधिकारप्राप्त भुवनेश्वरी राव वि. श्रम कार्यालय, काठमाडौं
१६१.	उत्प्रेषण समेत	सुशील केडिया विश्वभारतीको अधिकारप्राप्त भुवनेश्वरी राव वि. श्रम कार्यालय, काठमाडौं
१६२.	उत्प्रेषण परमादेश	इन्द्रमाया लिम्बू वि. जिल्ला सडक कार्यालय, पाँचथर फिदिम समेत
१६३.	कर्तव्य ज्यान	बुद्धमाया लावती माखिम वि. नेपाल सरकार
१६४.	दर्ता बदर	हमवहादुर विश्वकर्मा वि. मतिकला विश्वकर्मा
१६५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. फूलपती चौधरी
१६६.	नामसारी हक कायम	गोविन्दप्रसाद कादमिया वि. भगवती देवी कादमिया समेत
१६७.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. प्रकाश दुलाल
१६८.	जालसाजी	भगवतीप्रसाद बनिया वि. ललितादेवी गुप्ता समेत
१६९.	लिखत दर्ता	भगवतीप्रसाद बनिया वि. सुरेन्द्रप्रसाद गुप्ता समेत
१७०.	बाली बिगो	राजकुमार साह तेली वि. हकमा श्रीमती सीया साह तेली
१७१.	कीर्ते	रामायण ठाकुर हजाम वि. हरेन्द्रप्रसाद यादव
इजलास नं. ७		२५-२७
१७२.	उत्प्रेषण परमादेश	नथुरी राय वि. स्थानीय विकास मन्त्रालय, पुलचोक, ललितपुर समेत
१७३.	उत्प्रेषण परमादेश	रामबाबु राय यादव वि. सचिव, गाउँ विकास समिति हेमपुर, सर्लाही समेत

१७४.	उत्प्रेषण परमादेश	दीपेन्द्र शाही वि. त्रि.वि. समाजशास्त्र, मानवशास्त्र, केन्द्रीय विभाग कीर्तिपुर समेत	
१७५.	उत्प्रेषण परमादेश	वीरेन्द्र भण्डारी समेत वि. त्रि.वि. परीक्षा नियन्त्रण कार्यालय बल्खु समेत	
इजलास नं. ८			२७-२८
१७६.	उत्प्रेषण	शम्भुप्रसाद श्रेष्ठ वि. जिल्ला शिक्षा कार्यालय, गौर	
१७७.	बण्डापत्र	गौरा थारू समेत वि. बेचनी थरूनी समेत	
इजलास नं. १०			२८
१७८.	जीउ मास्ने बेच्ने	राजु भन्ने कल्पना खड्का वि. नेपाल सरकार	
एकल इजलास			२८-२९
१७९.	उत्प्रेषण परमादेश	निरहु केवट वि. पश्चिम क्षेत्रीय प्रहरी कार्यालय, पादी पोखरा समेत	
१८०.	उत्प्रेषण	योगेन्द्रप्रसाद साह कानू वि. महेन्द्रप्रसाद कानू	
१८१.	उत्प्रेषण	रुद्रबहादुर गुरुड वि. श्री प्रबन्धरथी विभाग (खा.प.) नेपाली सेना जंगी अड्डा, भद्रकाली काठमाडौं समेत	

त्रेठ दोस्रो

संयुक्त इजलास			१-३
१८२.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	सत्यनारायण कनौजियाको हकमा बबलु खान वि. महानगरीय प्रहरी परिसर हनुमानढोका समेत	
१८३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि.वीरबहादुर कुँवर	
१८४.	जीउ मास्ने बेच्ने	तेजबहादुर रानामगर वि.नेपाल सरकार	
१८५.	कर्तव्य ज्यान	राजकुमार महतो वि. नेपाल सरकार नेपाल सरकार वि. रामउदेश केशवाह	
१८६.	गौंडा मारी खाग विक्री	सूर्यबहादुर पुन वि. नेपाल सरकार	
इजलास नं. १			४
१८७.	उत्प्रेषण परमादेश	दिनेश थापा वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालय समेत	
१८८.	उत्प्रेषण परमादेश	ठक्करबहादुर साउद समेत वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	
इजलास नं. २			४-७
१८९.	भ्रूठा नागरिकता	नेपाल सरकार वि. रामहृदय साह सुडी समेत	
१९०.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. लालबहादुर कामी	
१९१.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	पुष्पराज पौडेल वि. कारागार कार्यालय धादिङ समेत	
१९२.	जालसाज	वैद्यनाथप्रसाद साह वि. भागवतप्रसाद साह	
१९३.	उत्प्रेषण परमादेश	उद्धवकुमार के.सी. वि. काठमाडौं महानगरपालिका समेत	

१९४.	जग्गा खिचोला	रेणुकुमारी खत्री वि. लीलाकुमारी आलेमगर	
इजलास नं. ३			७-१२
१९५.	अंश	ठोमरा खवास वि. अन्तुलाल खवास	
१९६.	अंश चलन	चिन्तामणि दाहाल वि.रीतादेवी धिमिरे	
१९७.	अंश दर्ता चलन	शिवचन्द्र चौधरी वि. सत्यनारायण चौधरी समेत	
१९८.	खाना खर्च दिलाई पाऊँ	ओमप्रसाद बराल वि. ज्ञानु हुङ्गना (बराल)	
१९९.	अंश चलन	सानुमाया महर्जन समेत वि. बुद्धिलाल महर्जन	
२००.	बहुविवाह	नेपाल सरकार वि.धनबहादुर घर्ती	
२०१.	कूटपीट	सत्यनारायण यादव वि. जोखन यादव	
२०२.	उत्प्रेषण	परमादेश रामेश्वरप्रसाद कलवार वि. पुनरावलोकन समिति नेपाल विद्युत प्राधिकरण रत्नपार्क समेत	
२०३.	उत्प्रेषण परमादेश	इन्द्राकुमारी गिरी वि. गगनदेव गिरी समेत	
२०४.	सार्वजनिक अपराध	नेपाल सरकार वि. परमात्मा नेपाल	
२०५.	लेनदेन	लीलाबहादुर खत्री वि. मोतीराम बुढा	
२०६.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	केसी हजनवालाको हकमा सामु खड्का वि. जिल्ला प्र. का. काठमाडौं	
इजलास नं. ४			१२-२०
२०७.	उत्प्रेषण परमादेश	डिल्लीप्रसाद अधिकारी वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	
२०८.	उत्प्रेषण परमादेश	कमलबहादुर श्रेष्ठ वि. शिक्षक सेवा आयोग सानोठिमी समेत	
२०९.	उत्प्रेषण परमादेश	दुप्पा लामा समेत वि. ऋण असूली पुनरावेदन न्यायाधिकरण समेत	
२१०.	उत्प्रेषण परमादेश	रतननाथ योगी वि. सामान्य प्रशासन मन्त्रालय समेत	
२११.	उत्प्रेषण परमादेश	दिलप्रसाद आचार्य समेत वि. मालपोत कार्यालय दोलखा चरिकोट समेत	
२१२.	उत्प्रेषण परमादेश	वैद्यनाथ ठाकुर वि. सामान्य प्रशासन मन्त्रालय समेत	
२१३.	उत्प्रेषण परमादेश	दानबहादुर विश्वकर्मा वि. निर्वाचन आयोग	
२१४.	उत्प्रेषण	विनोद खड्का वि. लीला विष्ट समेत	
२१५.	उत्प्रेषण परमादेश	दिवाकरध्वज खड्का वि. सीताराम गिरी समेत	
२१६.	उत्प्रेषण	मरनीदेवी महारा वि. रिभन महारा समेत	
२१७.	उत्प्रेषण परमादेश	जानकीकुमारी पन्त समेत वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत	
२१८.	अंश दर्ता	दुलारीदेवी अहिरनी वि. जम्दार राउत अहिर समेत	
२१९.	मोही नामसारी	स्वेता सिंह वि. राम एकवाल मण्डल	

२२०.	फैसला बदर	मु.स.गर्ने पवित्रीदेवी समेत वि. सोती मण्डल
२२१.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	अनीताकुमारी गुरुड वि. हितमान गुरुड समेत
२२२.	सवारी अंगभंग	नेपाल सरकार वि. मंगले तामाड
२२३.	अंश दर्ता	अब्दुल सतार मिया वि. रोजा मिया
२२४.	उत्प्रेषण	सूर्यकुमार यादव वि. भूमिसुधार कार्यालय सप्तरी राजविराज समेत
२२५.	अदालतको अपहेलना	श्यामकृष्ण मास्के वि. सचिव डा. कुलरत्न भूतैल कानून न्याय तथा संसदीय व्यवस्था मन्त्रालय समेत
२२६.	उत्प्रेषण	सि.ई.ओ. बारबरा कन्स्टेन्टीनेस्कु वि. काले तामाड (राम) समेत
२२७.	अंशवण्डा	डाक्टरप्रसाद कुर्मी समेत वि.उर्मिला कुर्मी (चौधरी)
२२८.	उत्प्रेषण परमादेश	प्रवीण बस्नेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत
२२९.	उत्प्रेषण परमादेश	डा.राजेश ठाकुर वि. कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय समेत
२३०.	उत्प्रेषण परमादेश	तेजप्रसाद संग्रौला वि. भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय समेत
इजलास नं. ६		२०-२१
२३१.	चोरी	नेपाल सरकार वि. विपना मल्ल
२३२.	लेनदेन	राजकुमारी थरुनी वि. चुलनकुमारी थारू
२३३.	लेनदेन	सुरेशकुमार अग्रवाल वि. धारणा इलेक्ट्रोनिक्सको तर्फबाट प्रो.श्यामसुन्दर खेतान
२३४.	अदालतको अपहेलना	कृष्णवती लोहार वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय बाँके समेत
२३५.	लेनदेन	प्रदेशी थारु वि. खुशी थारु
२३६.	उत्प्रेषण	नरेन्द्र मल्ल आले वि. श्याम पराजुली
इजलास नं. ७		२२-२६
२३७.	उत्प्रेषण परमादेश	स्पाइस नेपाल प्रा.लि. को तर्फबाट अख्तियारप्राप्त डिमिटी जाइका समेत वि.सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय समेत
२३८.	निषेधाज्ञा	बाबुकान्त भा वि. कृषि विकास बैंक शाखा कार्यालय भद्रपुर भापा समेत
२३९.	निषेधाज्ञा	नारायणप्रसाद पन्थ वि.तुल्सीराम पन्थ
२४०.	निषेधाज्ञा	पुष्पादेवी महतो वि. मालपोत कार्यालय रौतहट गौर समेत
२४१.	निषेधाज्ञा	सोनालालप्रसाद गोड वि.रामविलास राउत अहिर
२४२.	परमादेश	श्रीलाल चौधरी समेत वि. राजेन्द्र चौधरी
२४३.	जग्गा खिचोला	प्रयागराम उपाध्याय समेत वि.रघुनाथ जैसी समेत
२४४.	सवारी ज्यान	नेपाल सरकार वि. ध्रुव जोशी

२४५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. खड्कबहादुर घर्ती मगर समेत
२४६.	निषेधाज्ञा	रामचन्द्र न्यौपाने वि. मंगलदास महर्जन
२४७.	लागू औषध	प्रकाश पोडे वि. नेपाल सरकार
२४८.	कर्तव्य ज्यान	विष्णु ओली वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ८		२६
२४९.	चोरी	नेपाल सरकार वि. दीपक दराई समेत
इजलास नं. १०		२६-२८
२५०.	नागरिकता	रामप्रवेश राय भूमिहार वि.नेपाल सरकार
२५१.	जवरजस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. सुरेन खड्का समेत
२५२.	लागू औषध	नेपाल सरकार वि. सावीर खान समेत
२५३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. रमेश मादेन
एकल इजलास		२८
२५४.	उत्प्रेषण परमादेश	धनपति चौधरी समेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालय समेत

असार पहिलो

विशेष इजलास		१
२५५.	उत्प्रेषण समेत	शिवचन्द्र पौडेल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत
पूर्ण इजलास		१-३
२५६.	उत्प्रेषण परमादेश	रामप्रसाद घिमिरे समेत वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत
२५७.	जोत छुट्याई पाज	मु.स. गर्ने शारदा राजभण्डारी वि. वेदप्रसाद भट्टराई समेत
२५८.	उत्प्रेषण परमादेश	मायादेवी अधिकारी वि.केशवप्रसाद कोइराला समेत
संयुक्त इजलास		३-४
२५९.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. दीपक शाही, दीपक शाही वि. नेपाल सरकार
२६०.	कर्तव्य ज्यान	चैतु ठाकुर समेत वि. नेपाल सरकार
२६१.	कर्तव्य ज्यान	अमीका राय यादव समेत वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. १		४-८
२६२.	निषेधाज्ञा	सीताराम कोइराला वि. जीवन नेपाल समेत
२६३.	परमादेश	कपोरेट सोसल कन्सोर्टियमका तर्फबाट अधिकारप्राप्त मेराज रोशन ठकुरी वि. अर्थ मन्त्रालय समेत
२६४.	उत्प्रेषण	इन्द्रदेवनारायण यादव समेत वि. गुलावदेवी यादव समेत
२६५.	अपहेलना	मनोजकुमार दास वि. रामस्वरूप सिन्हा
२६६.	लेनदेन	राजकुमार भगत वि. मोती खाँ
२६७.	उत्प्रेषण परमादेश	नवराज बराल वि. सशस्त्र प्रहरी बगलामुखी विशेष कार्यदल गण, हलचोक समेत

२६८.	निर्णय बदर	बालचन्द्र पाण्डे समेत वि. मन्त्रिपरिषद् सचिवालय समेत
२६९.	उत्प्रेषण परमादेश	गोविन्द विश्वकर्मा वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत
२७०.	परमादेश उत्प्रेषण	नेपाल बंगलादेश बैंक वि. कार्तिका कन्स्ट्रक्सन प्रा. लि.
२७१.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. शान्ति कुवर
२७२.	अवैध मोही लागत कट्टा	कृष्णबहादुर प्रसाद साह वि. मु. स. गर्ने परेखिया दुसाधनी
२७३.	मोही लागत	संगीता बोहरा कार्की वि. विराम चौधरी
इजलास नं. २		८-११
२७४.	निषेधाज्ञा	सेनचेन छोइलिङ्ग गुम्बा समिति, कोइलापानी, नवलपरासी वि. विष्णुप्रसाद अधिकारी समेत
२७५.	मोही निष्काशन	मु. स. गर्ने मधु खड्का वि. पञ्चलाल चक्रधर समेत
२७६.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. विनोद यादव
२७७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. सन्तोष जवेगू
२७८.	निषेधाज्ञा	नारायण मण्डल वि. श्री शिवशक्ति प्राथमिक विद्यालय, सिरहा समेत
२७९.	निषेधाज्ञा	राजीव मानन्धर वि. जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, रौतहट
२८०.	निषेधाज्ञा	धनबहादुर खड्का वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बाँके समेत
२८१.	निषेधाज्ञा परमादेश	सरोजानन्द भ्वा वि. विद्यालय व्यवस्थापन समिति रौतहट समेत
२८२.	निषेधाज्ञा	भरतनाथ योगी वि. तुल्सीपुर नगरपालिका कार्यालय, दाङ्ग समेत
इजलास नं. ३		११-१३
२८३.	अंश	रामगोपाल चमार समेत वि. कलावती चमार
२८४.	उत्प्रेषण	बसकलियादेवी खुलवट समेत वि. हरदेवमान जोशी समेत
२८५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. अशोक गिरी
२८६.	कर्तव्य ज्यान	भोला महारा वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ४		१३-१५
२८७.	उत्प्रेषण	यमप्रसाद विश्वकर्मा वि. नेपाल सि. एस. आइ. डेभलपमेन्ट बैंक लि.
२८८.	परमादेश समेत	केशवकान्त पौडेल वि. राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक, के. का. समेत
२८९.	निर्णय बदर	ठागा चौधरी वि. राजेन्द्र शाह तेली
२९०.	लेनदेन	कृष्णशोभा श्रेष्ठ वि. रमादेवी श्रेष्ठ
२९१.	अदालतको अपहेलना	पूजा धिमाल वि. महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण मन्त्रालय समेत
२९२.	उत्प्रेषण परमादेश	ऋषिराज विप्र काफ्ले वि. जिल्ला शिक्षा कार्यालय, चागल, काठमाडौं
इजलास नं. ५		१५-१६
२९३.	लेनदेन	जयकुमारी शाही वि. अनूपकुमार कनोडिया

२९४.	घर खाली गरिपाउँ	जयकुमारी शाही वि. लर्डबुद्ध एजुकेशनल एकेडेमी लि, मेडिकल कलेज
२९५.	उत्प्रेषण	सन्तोषीमाया थापा वि. कृष्णबहादुर खड्का समेत
इजलास नं. ६		१६-२१
२९६.	उत्प्रेषण समेत	हेरिटेज इन्टरनेशनलको तर्फबाट उत्तम अधिकारी वि. राजश्व न्यायाधिकरण
२९७.	अदालतको अपहेलना	मोहम्मद सतार वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत
२९८.	लागू औषध	कुसुमदेवी धानुक वि. नेपाल सरकार
२९९.	उत्प्रेषण परमादेश	तीर्थमान शाक्य वि. नेपाल विद्युत प्राधिकरण केन्द्रीय कार्यालय समेत
३००.	लेनदेन	तिलकराम पौडेल वि. एशिएन थाई फुड प्रा. लि.
३०१.	निषेधाज्ञा	कनकबहादुर मोक्तान समेत वि. गंगादेवी तामाङ
३०२.	उत्प्रेषण परमादेश	मोहितनारायण चौधरी वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत
३०३.	उत्प्रेषण	हिमलाल ज्वाली वि. स्वास्थ्य सेवा विभाग
३०४.	उत्प्रेषण परमादेश	रामगोपाल साह वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत
३०५.	ठगी	ओमकार भन्ने ओमकुमार श्रेष्ठ वि. नेपाल सरकार
३०६.	कीर्ते	एलीजा थापा वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ७		२१-२२
३०७.	उत्प्रेषण परमादेश	वीरेन्द्रकुमार सिंह वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत
३०८.	सवारी ज्यान	गोविन्दप्रसाद दुलाल वि. नेपाल सरकार
३०९.	सवारी ज्यान	कृष्णबहादुर बस्नेत वि. नेपाल सरकार
३१०.	लेनदेन	गृहेन्द्रराज पाण्डे वि. हेमकुमारी पाण्डे
इजलास नं. ८		२३
३११.	लेनदेन	श्यामकाजी श्रेष्ठ वि. नजरमान श्रेष्ठ
३१२.	चोरी	रामबाबु साह वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ९		२३-२४
३१३.	दर्ता बदर	नन्दकिशोर राय यादव वि. अशोककुमार यादव
३१४.	उत्प्रेषण	शान्ति श्रेष्ठ वि. शोभाकर न्यौपाने
इजलास नं. १०		२४
३१५.	जग्गा दर्ता	खगेन्द्रप्रसाद गौचन वि. जसोदा पराजुली
एकल इजलास		२४-२५
३१६.	उत्प्रेषण परमादेश	अनुरोध शम्शेर ज. व. रा. वि. मालपोत कार्यालय, भक्तपुर समेत
३१७.	उत्प्रेषण समेत	बालकृष्ण नेउपाने वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत
३१८.	उत्प्रेषण परमादेश	दीपक राय समेत वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत

असार दोस्रो

पूर्ण इजलास		१
३१९.	उत्प्रेषण परमादेश	मालपोत कार्यालय, चावहिल वि. गुठी संस्थान, के.का. समेत
३२०.	उत्प्रेषण समेत	उमाशंकर साह समेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत
विशेष इजलास		२-३
३२१.	उत्प्रेषण	कुमारप्रसाद दाहाल समेत वि. मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत
३२२.	उत्प्रेषण	दीपकप्रसाद न्यौपाने वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत
३२३.	उत्प्रेषण समेत	सञ्चिता न्यौपाने वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय
संयुक्त इजलास		३-१२
३२४.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	बबलु खान वि. महानगरीय प्रहरी परिसर, हनुमानढोका समेत
३२५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. वीरबहादुर कुँवर समेत
३२६.	परमादेश समेत	अयोध्याप्रसाद श्रेष्ठ वि. शंकरमाली निर्माण सेवा प्रा.लि.तलितपुर
३२७.	कर्तव्य ज्यान	सुष्मा वि.क वि. नेपाल सरकार
३२८.	परमादेश समेत	लीलाकुमारी शाह समेत वि.वचत संकलन केन्द्र, घोराही नगरपालिका दाङ्ग
३२९.	निषेधाज्ञा समेत	कुमारदोस्ती अधिकारी वि. नेपाल विद्युत प्राधिकरण, के.का. समेत
३३०.	निषेधाज्ञा	जीवराज अधिकारी वि. म्हेपी वचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि. समेत
३३१.	निषेधाज्ञा	सिगासन राउत अहिर समेत वि. चुरिल पण्डित कुम्हार
३३२.	निषेधाज्ञा	जंगबहादुर भण्डारी वि. थानसिङ्ग गा.वि.स.को कार्यालय, नुवाकोट
३३३.	निषेधाज्ञा	उत्तमबहादुर चौहान वि. नरेशकुमार साह
३३४.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि.कमलबहादुर दाहाल
३३५.	उत्प्रेषण	प्रमोदराज शर्मा वि. सिंचाई मन्त्रालय
३३६.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. धनबहादुर चेपाङ समेत
३३७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. राजनकुमार सुनार
३३८.	कीर्त	नेपाल सरकार वि. गोपाल बराल
३३९.	बैंक ठगी	नेपाल सरकार वि. ज्ञानेन्द्रकुमार घिमिरे
३४०.	जबरजस्ती करणी	बलराम गिरी वि. नेपाल सरकार
३४१.	फैसला बदर	मञ्जू जोशी वि. दीपकदास प्रधान समेत
३४२.	जीउ मान्ने बेच्ने	हरि मगर भन्ने तेजबहादुर राना मगर वि. नेपाल सरकार
३४३.	खिचोला	रामवरन कुर्मी वि. जलालुद्दिन जसगढ
इजलास नं. २		१२-१८

३४४.	उत्प्रेषण परमादेश	भोलानाथ रेग्मी समेत वि.सविता सापकोटा समेत
३४५.	उत्प्रेषण परमादेश	खेम्पो किमादोर्जे नेमा लामा समेत वि. स्थानीय विकास मन्त्रालय समेत
३४६.	उत्प्रेषण परमादेश	सुरेन्द्रकुमार लामा समेत वि. मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत
३४७.	परमादेश	प्रेमदोर्जे लामा समेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत
३४८.	प्रतिषेध, परमादेश	पूर्णबहादुर गुरुङ वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, नवलपरासी समेत
३४९.	जग्गा खिचोला	मैनादेवी वि. भिखारी राय यादव, भिखारी राय यादव वि. मैनादेवी
३५०.	लिखत बदर	नागेन्द्रप्रसाद चौधरी वि. कलावतीदेवी चौधरी समेत
३५१.	मोही लगात कट्टा	सानोलोदै दास थारू सा लोदाई चौधरी भन्ने नन्दुलाल चौधरी वि. टेकेन्द्रकुमार सापकोटा
३५२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. जयबहादुर शाही
३५३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि.संगीता रैदास
३५४.	परमादेश	श्रीप्रसाद रोपाखेती वि. वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय
३५५.	निषेधाज्ञा	दुर्योधन गोश्वामी समेत वि. मनोहर गोश्वामी
३५६.	निषेधाज्ञा	वीरेन्द्रप्रसाद गुप्ता वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बाँके समेत
३५७.	निषेधाज्ञा	दिनेश महतो वि. नथु महतो समेत
३५८.	निषेधाज्ञा	खुशीराम थारू समेत वि. बुभावन थारू समेत
३५९.	परमादेश	राजेन्द्रमान श्रेष्ठ वि. जयप्रसाद अहिर
३६०.	निषेधाज्ञा	दिव्य इन्ट्यर्सको तर्फबाट प्रोप्राइटर रघु शाह वि. बालाजु औद्योगिक क्षेत्र
३६१.	अपहेलना	निरञ्जनरत्न शाक्य वि. भवानी गिरी
इजलास नं. ३		१८-१९
३६२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि.लटु कवारी समेत
इजलास नं. ४		१९-३०
३६३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. नारायणसिंह गुरुङ
३६४.	जग्गा हक कायम दर्ता	राममणिप्रसाद कुर्मी वि.गणेशप्रसाद चौधरी कुर्मी समेत
३६५.	उत्प्रेषण परमादेश	तेजबहादुर श्रेष्ठ समेत वि. टेकनपुर गा.वि.स. को कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक
३६६.	ठगी	नेपाल सरकार वि. बसुबु भन्ने We Yu Jiang
३६७.	बेलगती मोही लगात	मु.स. गर्ने शुभाष चन्द्र दुवेदी समेत वि. घनश्यामकुमार दुवेदी
३६८.	फैसला बदर	मु.स. गर्ने शुभाष चन्द्र दुवेदी समेत वि. घनश्यामकुमार दुवेदी
३६९.	मोही	मु.स. गर्ने माल्हे चमार वि. बिनम श्रेष्ठ
३७०.	मोही लगात कट्टा	पुष्पकुमारी थरूनी वि.शोभालाल माफी

३७१.	मोही नामसारी	सुवदार यादव वि. किसुन यादव
३७२.	बेलगती मोही लगत	शिवलाल राउत अहिर वि. रेयाज महमद
३७३.	अवैध मोही लगत कट्टा	तारादेवी समेत वि. शेख रउफ
३७४.	उत्प्रेषण	तेजिया थरुनी वि. वीरबहादुर चौधरी
३७५.	उत्प्रेषण परमादेश	नारायण दास वि. भूमिसुधार कार्यालय, राजविराज समेत
३७६.	उत्प्रेषण परमादेश	शेरु नोनिया वि.भूमिसुधार कार्यालय, सप्तरी समेत
३७७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. नरबहादुर तामाङ्ग
३७८.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. तारावीर राई
३७९.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. चन्द्रबहादुर दमाई
३८०.	गाली वेइज्जती	रामकलेश राय वि. रञ्जुदेवी यादव
३८१.	अंश	रामकलेश राय वि.रञ्जुदेवी यादव, विन्दुदेवी समेत वि.रञ्जुदेवी यादव
३८२.	उत्प्रेषण परमादेश	मुगाधन योज्जन वि. नेशनल फाइनान्स कम्पनी लिमिटेड, पाको न्यूरोड काठमाडौं
३८३.	उत्प्रेषण परमादेश	सरस्वती सापकोटा वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, रूकुम समेत
३८४.	उत्प्रेषण परमादेश	हरिशचन्द्र भ्ना वि. इलाका प्रहरी कार्यालय, भीमफेदी मकवानपुर समेत
३८५.	उत्प्रेषण परमादेश	पुण्यप्रसाद खरेल वि. विद्यालय शिक्षक किताबखाना समेत
३८६.	उत्प्रेषण	बर्मा सिंह नेपाली वि. शिक्षा मन्त्रालय
३८७.	उत्प्रेषण समेत	भूतपूर्व सूचना तथा सञ्चार मन्त्री टंक ढकाल वि. मन्त्रपरिषदको कार्यालय
३८८.	उत्प्रेषण परमादेश	सञ्जयकुमार महासेठ वि. चिकित्सा शास्त्र अध्ययन संस्थान डीनको कार्यालय समेत
३८९.	उत्प्रेषण परमादेश	सरस्वती ठकुरी वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषदको कार्यालय समेत
३९०.	उत्प्रेषण परमादेश	गोमा गजमेर वि. त्रिभुवन विश्वविद्यालय कीर्तिपुर समेत
३९१.	बन्दीप्रत्यक्षी करण	तेन्जीङ्ग छिपेल समेत वि. महानगरीय प्रहरी परिसर, जावलाखेल समेत
३९२.	उत्प्रेषण परमादेश समेत	लक्ष्मीप्रसाद आचार्य वि. सूर्य अटोमोबाइल्स प्रा.लि. भम्सीखेल, ललितपुर समेत
३९३.	उत्प्रेषण परमादेश	लक्ष्मीप्रसाद आचार्य वि. अनुशील ट्रेड कन्सर्न समेत
३९४.	अंश	किताबुन निसा मुसलमान वि. वलीमोहम्मद मुसलमान समेत
इजलास नं. ५		३०-३५
३९५.	उत्प्रेषण परमादेश	कृष्णप्रसाद सुवेदी वि. रामप्रसाद शर्मा समेत

३९६.	उत्प्रेषण परमादेश	श्रीलाल मेहता समेत वि. सत्यनारायण साह समेत
३९७.	उत्प्रेषण परमादेश	डा. सदानन्द देव वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषदको कार्यालय समेत
३९८.	उत्प्रेषण	प्रदीप खत्री वि. दुग्ध विकास संस्थान लैनचौर, काठमाडौं समेत
३९९.	उत्प्रेषण, परमादेश	मोहनगोपाल श्रेष्ठ वि. शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय समेत
४००.	उत्प्रेषण, परमादेश	ज्ञानबहादुर बम वि. विद्यालय शिक्षक किताबखाना समेत
४०१.	मानाचामल	वशन्तकुमार बस्नेत समेत वि. हेमन्तकुमार बस्नेत
४०२.	कीर्ते जालसाजी	मु.स. गर्ने शोभादेवी प्रकाश समेत वि. निर्मलरत्न प्रकाश समेत
४०३.	अंश चलन	मु.स.गर्ने शोभादेवी प्रकाश समेत वि. निर्मलरत्न प्रकाश समेत
४०४.	निर्णय बदर	मु.स.गर्ने शोभादेवी प्रकाश समेत वि. रस्मीदेवी बम
४०५.	परमादेश	सोभियतबहादुर थापा वि. पोखरा उपत्यका नगर विकास समिति, पोखरा कास्की
४०६.	परमादेश	राधेश्याम श्रेष्ठ वि. राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक प्रधान कार्यालय समेत
४०७.	डाँका	नेपाल सरकार वि. रजत रिजाल समेत
४०८.	उत्प्रेषण	सर्जुलाल चौधरी वि. हिरमल्ला चौधरी
४०९.	उत्प्रेषणयु परमादेश	मनिरराज मल्ल वि. शान्ति सिंह मल्ल समेत
४१०.	उत्प्रेषण	गौबहादुर आले वि. देवेन्द्र विक्रम रोक्का
इजलास नं. ६		३६-४४
४११.	उत्प्रेषण परमादेश	शिवप्रसाद पौडेल वि. नेपाल विद्युत प्राधिकरण, केन्द्रीय कार्यालय समेत
४१२.	उत्प्रेषण/ परमादेश	शोभाकान्त भ्ना वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत
४१३.	उत्प्रेषण परमादेश	दामोदरप्रसाद यादव वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत
४१४.	उत्प्रेषण परमादेश	युरेक रञ्जित वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत
४१५.	परमादेश	डा. ठाकुरराज अधिकारी वि. रामबाबु शरण जयसवाल
४१६.	परमादेश	प्रेमनाथ घिमिरे वि. शिक्षा मन्त्रालय समेत
४१७.	निषेधाज्ञा	बालदेव राउत अहिर समेत वि.वैजनाथ राउत अहिर
४१८.	निषेधाज्ञा	कृष्णबहादुर बुढाथोकी वि. राजु बुढाथोकी
४१९.	सवारी ज्यान	नेपाल सरकार वि. भोजबहादुर घिमिरे
४२०.	लेनदेन	रामवृक्ष राय यादव वि. विजयकुमार राय

४२१.	अदालतको अपहेलना	विनोद ज्ञवाली समेत वि. खेमप्रसाद गौतम
४२२.	उत्प्रेषण परमादेश	सुदर्शन घर्ती वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत
४२३.	उत्प्रेषण परमादेश	सावित्री शाह (शाही) वि.स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत
४२४.	क्षतिपूर्ति	निर्मलकुमार श्रेष्ठ वि. रत्नमान कुसल
४२५.	कर्तव्य ज्यान	प्रकाश अधिकारी वि. नेपाल सरकार
४२६.	कर्तव्य ज्यान	पूर्णबहादुर दुवाल वि. नेपाल सरकार
४२७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. प्रेमप्रसाद तिमल्सेना
४२८.	भ्रष्टाचार	कृष्ण महर्जन वि. नेपाल सरकार
४२९.	भ्रष्टाचार	गीता ज्ञवाली वि. नेपाल सरकार
४३०.	निषेधाज्ञा	श्यामसुन्दर खेतान वि. राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक, केन्द्रीय कार्यालय समेत
४३१.	निषेधाज्ञा	बुभावन महारा चमार वि. उपेन्द्रराम चमार समेत
४३२.	निषेधाज्ञा	बच्चेलाल मण्डल खप्चे वि. कन्तलाल खगा खप्चे समेत
४३३.	निषेधाज्ञा समेत	मोहनप्रसाद भट्टराई वि. कमलप्रसाद भट्टराई
४३४.	निषेधाज्ञा	विपतराम थारू वि. भूमिसुधार कार्यालय, बर्दिया गुलरिया समेत
४३५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. गैडे भन्ने सागर बनेम (लिम्बू)
४३६.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. धनकुमार लिम्बू
४३७.	अंश चलन	तिलकबहादुर खत्री समेत वि. गीता खत्री भनिएकी गीता तिमल्सेना समेत
इजलास नं. ७		४४-४७
४३८.	उत्प्रेषण	देवनाथ यादव वि. कपिलदेव चौधरी समेत
४३९.	उत्प्रेषण	नारायणप्रसाद नेम्वाङ वि. पुनरावेदन अदालत, इलाम समेत
४४०.	उत्प्रेषण	शकुन्तलादेवी यादव वि.शंकर यादव समेत
४४१.	उत्प्रेषण समेत	दुर्गाप्रसाद पन्थी समेत वि. कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय समेत
४४२.	ज्यान मार्ने	नेपाल सरकार वि. रामचन्द्र के.सी. समेत
इजलास नं. ८		४७-४९
४४३.	उत्प्रेषण परमादेश	नेपाल फलफूल तथा तरकारी व्यवसायी महासंघ वि. स्थानीय विकास मन्त्रालय
४४४.	उत्प्रेषण परमादेश	चन्द्रबहादुर शाही वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत
४४५.	उत्प्रेषण	वातावरण तथा मानव संशाधन विकास समाज नेपाल, डोटी वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, डोटी समेत

४४६.	उत्प्रेषण परमादेश	रोजनाथ पाण्डे वि. कर्मचारी प्रशिक्षण प्रतिष्ठान, ललितपुर समेत
४४७.	खान लाउन शिक्षा खर्च	खड्गकुमार श्रेष्ठ वि. बिन्दुकुमारी श्रेष्ठ समेत
इजलास नं. ९		४९-५०
४४८.	परमादेश	भीमबहादुर मादेन वि. मालपोत कार्यालय, तेहथुम र सो कार्यालयका प्रमुख
४४९.	लेनदेन	फेकु लोहार वि. बबुनी लोहार समेत
इजलास नं. १०		५०-५१
४५०.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. अब्दुल रईस खॉ समेत, हरिशरण फुयाल वि. नेपाल सरकार

साउन पहिलो

संयुक्त इजलास		१-४
४५१.	उत्प्रेषण समेत	अशोककुमार कर्ण समेत वि. अर्थ मन्त्रालय समेत
४५२.	उत्प्रेषण, परमादेश	वसन्त शर्मा वि. सुधीर गुरुड समेत
४५३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. किरण चौधरी समेत
४५४.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. नवराज गन्धर्व समेत
४५५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि.सनी राई
४५६.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. राजे भन्ने राजेन्द्र आछामी सार्की
४५७.	उत्प्रेषण	मधुसुदन बुढाथोकी वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
४५८.	अंश चलन	भजराम महर्जन समेत वि. नन्दश्याम महर्जन
४५९.	धर्मपुत्र लिखत बदर	अर्जुनप्रसाद सिंह राजपुत वि. मु.स.गर्ने ज्ञानमाला सिंहसमेत
इजलास नं. १		४-६
४६०.	लागू औषध	नेपाल सरकार वि.सुरेन्द्र श्रेष्ठ
४६१.	अंश	कालीबहादुर बुढा वि. मागी बुढा
४६२.	दर्ता बदर हक कायम	मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय वि. मु.स. गर्ने मागी बुढा समेत
इजलास नं. २		६-१४
४६३.	लिखत दर्ता बदर	कृष्णकुमार राजवंशी वि. लीलावती राजवंशी समेत
४६४.	लिखत दर्ता बदर	कृष्णकुमार राजवंशी वि. उत्तमकुमार राजवंशी
४६५.	उत्प्रेषण	सर्किचा भन्ने वंशनारायण श्रेष्ठ वि. नापी शाखा, चावीहल समेत
४६६.	डाँका	विक्रम भन्ने ज्ञानबहादुर सुब्बा वि. नेपाल सरकार
४६७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. डिलमाया थापा
४६८.	उत्प्रेषण परमादेश	माइला लाखाजु वि. भूमिसुधार कार्यालय, भक्तपुर

४६९.	उत्प्रेषण	महेश्वर ठाकुर वि. प्रदीपकुमार मिश्र समेत
४७०.	उत्प्रेषण परमादेश	रामु महतो वि.मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत
४७१.	उत्प्रेषण परमादेश	दिलबहादुर धामी समेत वि. घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, कञ्चनपुर समेत
४७२.	उत्प्रेषण परमादेश	विष्णु सिंह खत्री वि. वन तथा भू-संरक्षण कार्यालय समेत
४७३.	उत्प्रेषण परमादेश	सुनीता अर्याल समेत वि. लोकसेवा आयोग के.का.
४७४.	उत्प्रेषण	छेदी साफी वि. विनोदकुमार
४७५.	उत्प्रेषण परमादेश	प्रा.डा. जितेन्द्रध्वज खाँण वि. त्रिभुवन विश्वविद्यालय समेत
४७६.	भ्रष्टाचार	नरेन्द्रबहादुर श्रेष्ठ वि. नेपाल सरकार
४७७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. मोतिराम थापा मगर समेत
४७८.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. युवराज गुरुड समेत
४७९.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. भलकबहादुर गुरुड
४८०.	भ्रष्टाचार	नेता के.सी. वि.नेपाल सरकार
४८१.	उत्प्रेषण परमादेश	ज्ञानुशंकर सैजु वि. मुना श्रेष्ठ सैजु समेत
४८२.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि.मकेश्वर साह
४८३.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. केशव बहादुर के.सी.
४८४.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. गीता श्रेष्ठ
इजलास नं. ३		१४-१८
४८५.	परमादेश समेत	शान्तिप्रसाद लुईटेल वि. मन्त्रिपरिषदको कार्यालय
४८६.	निषेधाज्ञा	मुन्ना मिश्र वि.विमलकुमार अग्रवाल समेत
४८७.	निषेधाज्ञा	कृष्णराम विजयानन्द समेत वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत
४८८.	परमादेश	महेन्द्र आदर्श महिला माध्यमिक विद्यालय जलेश्वर महोत्तरी वि. विजयकुमार ठाकुर
४८९.	परमादेश समेत	देवदत्त भट्ट वि. वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय समेत
४९०.	निषेधाज्ञा परमादेश	रामउद्धार साह तेली वि. जिल्ला शिक्षा कार्यालय, बारा, कलैया
४९१.	परमादेश	भीमबहादुर खड्का वि. जिल्ला शिक्षा कार्यालय, सल्यान समेत
४९२.	निषेधाज्ञा	मो. मक्की मियाँ वि. रसुल मियाँ समेत
४९३.	उत्प्रेषण परमादेश	ओमप्रकाश महतो वि. मध्यक्षेत्रीय सशस्त्र प्रहरी बल मुख्यालय बारा समेत
४९४.	निषेधाज्ञा	रत्नमाया राजथला समेत वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, मकवानपुर समेत

४९५.	उत्प्रेषण परमादेश	दीपककुमार पोखरेल समेत वि. मन्त्रिपरिषदको कार्यालय
इजलास नं. ४		१८-२१
४९६.	उत्प्रेषण परमादेश	एभरेष्ट बैंक लिमिटेड प्रधान कार्यालय वि. ऋण असूली पुनरावेदन न्यायाधिकरणसमेत
४९७.	जग्गा खिचोला	रत्नबहादुर चिकंबजार वि. आसबहादुर चिकंबजार
४९८.	जोत नामसारी	विजुलादेवी थापा भुजेल समेत वि.गुठी संस्थान के.का. समेत
४९९.	कुटपीट	टेकबहादुर श्रेष्ठ समेत वि. टेकनाथ काफ्ले समेत
५००.	उत्प्रेषण, परमादेश	डा.कमल गिरी वि.लोकसेवा आयोग के.का. समेत
इजलास नं. ५		२१-२२
५०१.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. ईश्वर विष्ट
५०२.	मोही लगत कट्टा	बेचनी यादव वि. रामपूत महतो
५०३.	निर्णय बदर	दुलारीदेवी वि. भुलन महतो उराव
इजलास नं. ६		२२-२८
५०४.	उत्प्रेषण	युनिलिभर नेपाल लिमिटेड वि. ब्रजकिशोर पण्डित समेत
५०५.	उत्प्रेषण परमादेश	युनिटी लाइफ इन्टरनेशनल लि. वि. मन्त्रिपरिषदको कार्यालय
५०६.	कर्तव्य ज्यान	गोविन्द भन्ने गौरव राई वि. नेपाल सरकार
५०७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. रावडीदेवी कहार समेत
५०८.	उत्प्रेषण समेत	सोल्ती होटल लिमिटेड वि. नगर विकास समिति, काठमाडौं समेत
५०९.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	सञ्जीव लामा वि. कारागार कार्यालय, डिल्लीबजार समेत
इजलास नं. ७		२८-२९
५१०.	उत्प्रेषण परमादेश	अवधनारायण शाह वि. निजामती किताबखाना समेत
इजलास नं. ८		२९
५११.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. बासुदेव पौडेल समेत
इजलास नं ९		२९-३१
५१२.	कर्तव्य ज्यान	भौना थारू समेत वि. नेपाल सरकार
५१३.	डाँका चोरी	भौना थारू समेत वि. नेपाल सरकार
५१४.	कर्तव्य ज्यान	राजकुमार श्रेष्ठ वि. नेपाल सरकार
एकल इजलास		३१-३२
५१५.	उत्प्रेषण परमादेश	छविबहादुर गोडिया वि. रामदेव अहिर समेत
५१६.	उत्प्रेषण परमादेश	हरिप्रसाद दुलाल वि. मन्त्रिपरिषदको कार्यालय

साउन दोस्रो

पूर्ण इजलास		१-२
५१७.	अंश दर्ता	शिवनाथ साह कानू वि. विश्वनाथ साह कानू
५१८.	लिखत दर्ता बदर	महेन्द्रबहादुर कार्की वि. वीरेन्द्रमाया कार्की समेत
संयुक्त इजलास		२-४
५१९.	परमादेश	हरिचन्द्र गिरी समेत वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जुम्ला समेत
५२०.	परमादेश	वीरबहादुर पुन वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय, बाँके समेत
५२१.	उत्प्रेषण समेत	रुची जजोदिया वि. राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक लिमिटेड, मु.शा. कार्यालय समेत
५२२.	खानलाउन विलाई पाऊँ	नरबहादुर आचार्य समेत वि. रुकमणीदेवी शाह
५२३.	चलन चलाई	विकाउ मण्डल समेत वि. हरिनारायण महतो कोइरी
५२४.	निषेधाज्ञा परमादेश	विकाउ मण्डल वि. हरिनारायण महतो कोइरी समेत
५२५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. कृष्णबहादुर वराम
५२६.	परमादेश	नरेन्द्रमोहन मिश्र वि. जानकीदेवी
इजलास नं. १		४-१२
५२७.	उत्प्रेषण परमादेश	मनहजुर राणा वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत
५२८.	जीउ मास्नेवेच्ने	नेपाल सरकार वि. जमुनिया परियार, खिमी परियार वि. नेपाल सरकार
५२९.	चोरी	नेपाल सरकार वि. चीनबहादुर श्रेष्ठ
५३०.	ज्यान मार्ने उद्योग	नेपाल सरकार वि. सीता चौलागाई
५३१.	उत्प्रेषण परमादेश	रामकृपाल यादव वि.स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत
५३२.	उत्प्रेषण समेत	विष्णुकुमारी गौतम (पौडेल) वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
५३३.	उत्प्रेषण परमादेश	कृष्णलाल यादव वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत
५३४.	कर	प्रेम शान्त मानन्धर वि. इन्टर्न टेक्सटाइल ई. प्रा.लि. वारा
५३५.	बैकिङ कसूर	नेपाल सरकार वि. ईन्द्र ताम्राकार भन्ने ईन्द्रबहादुर नेपाली
५३६.	उत्प्रेषण परमादेश	भीमसेन के.सी. वि. सशस्त्र प्रहरी बल, प्रधान कार्यालय समेत
५३७.	उत्प्रेषण परमादेश	सोमप्रसाद पुडासैनी वि. भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय समेत
५३८.	उत्प्रेषण	ऋषिराज आचार्य वि. भूमिसुधार कार्यालय, सुनसरी इनरूवा समेत
५३९.	उत्प्रेषण	मुस्तकिम मिया वि. डा. कफिलुरहमान
५४०.	उत्प्रेषण परमादेश	सत्रुघन यादव समेत वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत

५४१.	मोही दर्ता नामासारी	राजेशप्रसाद सिंह वि. मु.स. गर्ने उमाकान्त चौधरी
५४२.	उत्प्रेषण परमादेश	गुरूप्रसाद अधिकारी वि.अर्थ मन्त्रालय समेत
५४३.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	हकमा राजु उपाध्याय वि. जिल्ला कारागार कार्यालय, धुलिखेल समेत
५४४.	परमादेश	भागवत शर्मा वि. विनय नरसिंह राणा
५४५.	उत्प्रेषण परमादेश	रणबहादुर तामाङ्ग वि. मालपोत कार्यालय, काभ्रेपलाञ्चोक समेत
इजलास नं. २		१२-१३
५४६.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. रामबहादुर तामाङ
५४७.	डाँका	ज्ञानबहादुर सुब्बा वि. नेपाल सरकार
५४८.	मानव बेचबिखन	दानबहादुर महारा समेत वि. नेपाल सरकार
५४९.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. शर्मिला वि.क.
५५०.	दर्ता	गिरीधारी सुवेदी वि. महाशंकर देवकोटा
इजलास नं. ३		१४-१९
५५१.	उत्प्रेषण	शोभा श्रेष्ठ प्रधान वि. स्वर्णसुन्दर श्रेष्ठ
५५२.	अंशचलन	जमरुद्दिन मिया वि. जियाउल हुसेन मिया समेत
५५३.	उत्प्रेषण परमादेश	गोविन्दराज पौडेल वि. लोकसेवा आयोग, के.का. समेत
५५४.	निषेधाज्ञा	कृष्णराम विजयानन्द वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत
५५५.	मोही नामसारी	जयकिसनप्रसाद यादव वि. रामेश्वर सिंह राजपुत
५५६.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि.खुमबहादुर खड्का समेत
५५७.	कर्तव्य ज्यान	ज्ञानबहादुर राई वि. नेपाल सरकार
५५८.	हातहतियार खरखजाना	रामजीत हरिजन वि. नेपाल सरकार, मोतिलाल केवट वि. नेपाल सरकार
५५९.	कर्तव्य ज्यान	राम पौडेल वि. नेपाल सरकार
५६०.	कर्तव्य ज्यान	प्रेम गर्बजा समेत वि. नेपाल सरकार
५६१.	उत्प्रेषण परमादेश	काशीप्रसाद गुप्ता समेत वि.भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालय
५६२.	खुन डाँका	दोङ्गे भन्ने टलकबहादुर भोजन वि. नेपाल सरकार
५६३.	डाँका	उत्तरकुमार थिङ वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ४		१९-२३
५६४.	उत्प्रेषण	रामनारायण यादव वि. राजलाल गडेरी
५६५.	उत्प्रेषण	सन्तोषकुमार महतो वि. गृह मन्त्रालय
५६६.	उत्प्रेषण परमादेश	खेमराज कोइराला वि. सामान्य प्रशासन मन्त्रालय समेत
५६७.	खिचोला हक कायम	गुलाव केशरी प्रधान वि.सरीता देवकोटा (दाहाल)
५६८.	घर भत्काई पाऊँ	रामरक्षा भ्ना वि. अनुपालाल भ्ना समेत
५६९.	मानव बेचबिखन	नेपाल सरकार वि. राजु वि.क.

५७०.	उत्प्रेषण परमादेश	जीवन्त स्थापित वि. मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत
५७१.	उत्प्रेषण परमादेश	डा.चोपलाल भुपाल वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत
५७२.	परमादेश	नेपाल अपाङ्ग मानव अधिकार केन्द्र समेत वि. मन्त्रपरिषद्को कार्यालय
इजलास नं. ५		२४-२६
५७३.	अंश नामसारी	मु.स. गनै र आफ्नो हकमा समेत रामकरण कुर्मी वि. शिवकरन कुर्मी
५७४.	कीर्ते जालसाजी	रामकरण कुर्मी वि. शिवकरन कुर्मी समेत
५७५.	जग्गा खिचोला	फुलोदेवी मुखिया समेत वि. छुतहरू राय समेत
५७६.	ठगी	नेपाल सरकार वि. महेन्द्र तिमिल्सिना
५७७.	उत्प्रेषण परमादेश	बेनीवहादुर खत्री वि. भूमिसुधार कार्यालय, काठमाडौं समेत
५७८.	दर्ता बदर हक कायम	दुर्गाप्रसाद पाण्डेय वि. दयानन्द पाण्डेय समेत
५७९.	जवरजस्ती चोरी	नेपाल सरकार वि. हिमाल आले मगर
इजलास नं. ६		२६-२८
५८०.	परमादेश	तीलवहादुर भेडी मगर वि. मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत
५८१.	उत्प्रेषण, प्रतिषेध	परमादेश, भेषराज पौड्याल वि. मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत
५८२.	अधिकार पृच्छा	तीलकवहादुर कुमाल वि. मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत
५८३.	प्रतिषेध	कोषराज काफ्ले समेत वि. गृह मन्त्रालय
५८४.	हक कायम	रमेश तिमिल्सिना वि. खैरेनीटार इलाका हुलाक कार्यालय, तनहुँ
५८५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. रमेशवहादुर राउत
५८६.	भ्रष्टाचार	माधवप्रसाद काफ्ले वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ७		२८
५८७.	अंश दपोट	अर्जनकुमार लामिछाने वि. अनीलकुमार शर्मा (लामिछाने)
इजलास नं. ९		२८-३०
५८८.	कर्तव्य ज्यान	निराज फुञ्चु राई वि. नेपाल सरकार
५८९.	अदालतको अपहेलना	शशीकुमार मण्डल वि. शत्रुघनप्रसाद यादव समेत
५९०.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. श्रीमती प्रभा कुँवर
रायबाभी आदेश		३०-३२
५९१.	उत्प्रेषण/ परमादेश	रामकुमार महतो वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत
दरपीठ आदेश		३२
५९२.	वाटो अतिक्रमण	माया भट्टराई वि. माया बेल्लासे
५९३.	मुद्दा खारेज	शारदा भुपाल झा वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत

भदौ पहिलो

संयुक्त इजलास		१-४
५९४.	निषेधाज्ञा	रामतपेश्वर दास वि. अवधकिशोर प्रसाद समेत
५९५.	परमादेश	कुशेश्वरप्रसाद साहू वि. अनीतादेवी जयसवाल
५९६.	निषेधाज्ञा परमादेश	मुख्तार मियाँ वि. जिल्ला शिक्षा कार्यालय, कपिलवस्तु समेत
५९७.	परमादेश	हकमा समेत लक्ष्मीप्रसाद अधिकारी वि. हरिशरण आचार्य
५९८.	परमादेश	याममाया गुरुड वि. यूनाइटेड वचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि. समेत
५९९.	लिखत दर्ता बदर	देवकुमार साहू वि. सिमलकुमार साहू समेत
६००.	उत्प्रेषण समेत	विजयरामभक्त माथेमा समेत वि. भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय
६०१.	चोरी	रोशनकुमार यादव वि. नेपाल सरकार
६०२.	सवारी ज्यान	नेपाल सरकार वि. रामकुमार महतो चौधरी समेत
६०३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. दलवहादुर सारू
इजलास नं. १		४-८
६०४.	फैसला बदर	गुलबारी केवटिन समेत वि. चन्नर केवट
६०५.	जग्गा खिचोला	राजेन्द्र साहू वि. रामसुन्दर यादव
६०६.	उत्प्रेषण परमादेश	धनकुमार राई वि. राजश्व अनुसन्धान विभाग, हरिहरभवन ललितपुर समेत
६०७.	कर्तव्य ज्यान	टीका घर्ती वि. नेपाल सरकार
६०८.	घरजग्गा फुक्वा	इन्दिरादेवी शर्मा वि. नेपाल बैंक लिमिटेड, प्रधान कार्यालय समेत
६०९.	जग्गा खिचोला	लक्ष्मीदेवी पोखरेल वि. ललितादेवी पोखरेल समेत
६१०.	बन्दीप्रत्यक्ष करण	रविन्द्रवहादुर सिंह समेत वि. गृह मन्त्रालय समेत
६११.	उत्प्रेषण, परमादेश	रामरतन महतो वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत
६१२.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. सुनिता सुवेदी(वस्ती)
६१३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. जगवहादुर राना
६१४.	उत्प्रेषण परमादेश	शिवकुमारी ठठेर वि. चक्रमान भन्ने चिरकट थारू चौधरी समेत
इजलास नं. २		८-९
६१५.	वाटो हक कायम	राजकुमार साह कलवार वि. रामजीप्रसाद साह कलवार समेत
६१६.	अग्नि बीमा	केशव दुवाडी वि. गोविन्दप्रसाद पाण्डे
इजलास नं. ३		९-१२
६१७.	जवरजस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. शंकर विश्वकर्मा
६१८.	जग्गा बण्डा	देवनाथ शाह तेली वि. नन्दुसाह तेली समेत

६१९.	मोही कायम	अब्दुल मावुद खॉ वि. रामप्रसाद पासी
६२०.	मोही नामसारी	हरिप्रसाद शर्मा समेत वि. सानुबाबु थापा मगर समेत
६२१.	मोही लगत कट्टा	महेशप्रसाद आचार्य वि. शिव टुटु सतार
६२२.	उत्प्रेषण परमादेश	रोशन खनाल समेत वि. परराष्ट्र मन्त्रालय समेत
६२३.	उत्प्रेषण	गणेशबहादुर खत्री वि. सन्तोष सिस्वाल
६२४.	परमादेश	बाबुलाल अहिर वि. श्री जनजागृति मा.वि. गुठी
६२५.	अपहेलना	बाबुलाल अहिर वि. श्री जनजागृति मा.वि. गुठी
६२६.	उत्प्रेषण	शान्ति श्रेष्ठ वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत
इजलास नं. ४		१२-१९
६२७.	हक कायम	मैते दमाई वि. मानकुमार महर्जन
६२८.	उत्प्रेषण परमादेश	श्रीराम के.सी. वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषदको कार्यालय समेत
६२९.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	रिसेन राय वि. राजश्व अनुसन्धान विभाग समेत
६३०.	उत्प्रेषण परमादेश	प्याट्रिशिया ओ सुलेमान वि. बालमुकुन्द श्रेष्ठ
६३१.	उत्प्रेषण परमादेश	श्रीहर्ष कोइराला वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषदको कार्यालय समेत
६३२.	उत्प्रेषण, परमादेश	श्रीकृष्ण सुवेदी समेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषदको कार्यालय समेत
६३३.	उत्प्रेषण, परमादेश	मनप्रसाद सुनुवार वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौं समेत
६३४.	उत्प्रेषण, परमादेश	लक्ष्मण महतो वि. संघीय मामिला, सविधानसभा मन्त्रालय समेत
६३५.	उत्प्रेषण, परमादेश	जमुना पन्थी वि. पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय स्वास्थ्य निर्देशनालय, पोखरा समेत
६३६.	हक कायम	वीरेन्द्रप्रसाद विश्वकर्मा वि. सुखाई विश्वकर्मा
६३७.	उत्प्रेषण, परमादेश	महेश्वर यादव आजाद समेत वि. माध्यमिक विद्यालय सन्धैठा, सिरहा
६३८.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. प्रेमबहादुर नेपाली
६३९.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. चन्द्रबहादुर गुरुङ
६४०.	उत्प्रेषण परमादेश	लटु यादव वि. निम्न माध्यमिक विद्यालय, सिरहा समेत
६४१.	अपहेलना	लटु यादव वि. रामाशेष यादव समेत
इजलास नं. ५		१९-२४
६४२.	लुटपीट	रामप्रसाद अधिकारी समेत वि. चन्द्रादेवी अधिकारी
६४३.	अपुताली	दशरथ चमार समेत वि. चन्द्रावती चमार
६४४.	अपुताली हक	जोगकुमार राय वि. बलदेव राय
६४५.	अंश चलन	कुमारी रेग्मी समेत वि. पार्वतीकुमार रेग्मी

६४६.	जग्गा खिचोला	रामवेलास सिंह राजपुत समेत वि. जयमंगल दास बैरागी
६४७.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. उत्तरा घिमिरे
६४८.	कर्तव्य ज्यान	निर्मला लामा वि. नेपाल सरकार
६४९.	अंश दर्ता	बुधन महतो नुनिया वि. सीताराम महतो नुनिया समेत
६५०.	लिखत बदर दर्ता	बुधन महतो नुनिया वि. लाखदेव महतो नुनिया समेत
६५१.	कीर्ते, ठगी	नेपाल सरकार वि. अनील श्रेष्ठ समेत
६५२.	अंश चलन	शान्तिदेवी शाह समेत वि. रनियादेवी साह
६५३.	जीउ मास्ने बेच्ने	नेपाल सरकार वि. महाप्रसाद आचार्य समेत
६५४.	करार	रामशंकर साह वि. रामस्वहाग मिश्र समेत
इजलास नं. ६		२४-२७
६५५.	उत्प्रेषण परमादेश	बाबुराज बलमपाकी वि. अर्थ मन्त्रालय समेत
६५६.	उत्प्रेषण	वीरबहादुर लिम्बू वि. शिक्षा मन्त्रालय
६५७.	उत्प्रेषण परमादेश	मीरा राजभण्डारी अमात्य वि. नेपाल इन्जिनियरिङ्ग परिषद समेत
६५८.	उत्प्रेषण	गोपालभूषण पराजुली वि. जसबहादुर गुरुङ
६५९.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. बुद्धि गौतम, नेपाल सरकार वि. बुद्धि गौतम
६६०.	जग्गा खिचोला	योगेन्द्र साह कलवार समेत वि. सुमित्रादेवी सोनारिन
६६१.	उत्प्रेषण परमादेश	भूमिराज आचार्य वि. शिक्षक सेवा आयोग, सानोठिमी, भक्तपुर समेत
६६२.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	चक्रबहादुर बुढा वि. कारागार कार्यालय, कञ्चनपुर समेत
६६३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. पूर्णबहादुर राई समेत
६६४.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. गंगा भट्टराई
६६५.	अंश दर्ता	गन्धियादेवी कनुइन वि. जगदेव साह कानू समेत
६६६.	अपुताली हक कायम	सीता अधिकारी समेत वि. गोपाल लम्साल
इजलास नं. ७		३०
६६७.	उत्प्रेषण	हरिश्चन्द्र देवकोटा वि. सावित्री थापा
६६८.	उत्प्रेषण परमादेश	चन्द्रप्रकाश बस्नेत वि. लोकसेवा आयोग, केन्द्रीय कार्यालय समेत
६६९.	जग्गा बण्डा	उमेशचन्द्र बराल वि. जगदिशचन्द्र बराल
६७०.	अंश	विरजु पासी वि. नेतराम पासी समेत
६७१.	उत्प्रेषण समेत	अशोककुमार शर्मा वि. ललितनारायण ठाकुर समेत
६७२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. सुनसरी बुर्जा मगर
इजलास नं. ८		३४-३५
६७३.	उत्प्रेषण परमादेश	उत्तमराज ओझा वि. नेपाल विद्युत प्राधिकरण, के.का. समेत

इजलास नं. ९		३१-३४
६७४.	उत्प्रेषण परमादेश	टेकबहादुर रोक्का वि. प्रहरी उपरीक्षक, केन्द्रीय प्रहरी विशेष कार्यदल समेत
६७५.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	रामकुमार तामाङ वि. सैनिक विशेष अदालत, नेपाली सेना जंगी अड्डा समेत
६७६.	उत्प्रेषण परमादेश	दिलबहादुर गौतम वि. सैनिक विशेष अदालत नेपाली सेना जंगी अड्डा समेत
६७७.	खाग बिक्री	मीनबहादुर लामा वि. नेपाल सरकार
६७८.	गैडा मारी खाग बिक्री	टीकाबहादुर भुजेल समेत वि. नेपाल सरकार
६७९.	करकाप	हेमकुमारी राना वि. रामबहादुर गुरुङ
६८०.	कुटपीट	विजयी स्नेही वि. सुरेन्द्र स्नेही समेत
एकल इजलास		३४-३५
६८१.	उत्प्रेषण परमादेश	अयोध्या घिमिरे वि.मालपोत कार्यालय, चितवन समेत
६८२.	उत्प्रेषण	लालबाबु साह तेली समेत वि. रामप्रवेश कुम्हार समेत
६८३.	उत्प्रेषण	लोकबहादुर थापा वि.मायादेवी के.सी.

भदौ दोस्रो

विशेष इजलास		१
६८४.	उत्प्रेषण परमादेश	श्यामकुमार ओझा वि. कानून तथा न्याय मन्त्रालय समेत
संयुक्त इजलास		१-४
६८५.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	जैसुराम केवटको हकमा मनोजकुमार चौधरी वि.प्रहरी कार्यालय, कपिलवस्तु
६८६.	कीर्ति	दुर्गबहादुर बस्नेत वि. नेपाल सरकार
६८७.	वाटो जग्गा खिचोला	इसहाक मियाँ धोवी वि. आली मियाँ अन्सारी समेत
६८८.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. चैती घोडासेनी
इजलास नं. १		४-९
६८९.	उत्प्रेषण परमादेश	प्रियम्वदा थापा समेत वि. मालपोत कार्यालय, ङिल्लीबजार समेत
६९०.	उत्प्रेषण परमादेश	शोफिया भारी वि.मालपोत कार्यालय, ङिल्लीबजार काठमाडौं समेत
६९१.	उत्प्रेषण समेत	रामदेव यादव समेत वि. विशेश्वर यादव समेत
६९२.	उत्प्रेषण परमादेश	लक्ष्मीप्रसाद काफ्ले वि.दीपक कार्की समेत
६९३.	उत्प्रेषण परमादेश समेत	विश्वराज न्यौपाने वि.त्रिभुवन विश्वविद्यालय, कार्यकारी परिषद्, कीर्तिपुर समेत
६९४.	उत्प्रेषण, परमादेश	मनबहादुर सुनार वि. भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय, समेत
६९५.	अधिकारपृच्छा	पद्मराज जोशी वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, दार्चुला समेत
६९६.	उत्प्रेषण,	पदमबहादुर कार्की वि. लोक सेवा

परमादेश	आयोग, केन्द्रीय कार्यालय समेत	
६९७.	उत्प्रेषण, परमादेश	विशुवाबु तिवारी वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत
इजलास नं. २		९-१२
६९८.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	शिवबहादुर घर्ती वि. जिल्ला कारागार कार्यालय, कास्की, पोखरा समेत
६९९.	फैसला बदर	हरेन्द्र मिश्र वि. विद्यानन्द मिश्र
७००.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. कविराम साकी
७०१.	उत्प्रेषण परमादेश	धुवनारायण श्रेष्ठ समेत वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत
७०२.	भ्रष्टाचार	शिवराम खड्का वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ३		१२-२१
७०३.	अंश चलन	नागरिकतादेवी चौधरी वि. चित्रलेखा चौधरी
७०४.	अंश चलन	रामचरण मेहता वि.अनिताकुमारी मेहता
७०५.	अंश नामसारी	जगदीश लोध वि. कुचुरी भन्ने गोजरी लोधिनन
७०६.	अंश	प्रभावती अहिर वि. केवला अहिर
७०७.	अंश नामसारी	किस्मती मुराव समेत वि. शिवपुजन मुराव
७०८.	जग्गा बण्डा	विष्णुमणि उपाध्याय वि. दुर्गाप्रसाद उपाध्याय
७०९.	अंश चलन	सुर्जमान रञ्जितकार वि. वीरप्रसाद भण्डारी समेत
७१०.	मोही नामसारी	देवेन्द्रराज सिग्देल वि. भल्लर चमार
७११.	मोही लगत	रामपूकार साह वि. लक्ष्मीनिया देवी
७१२.	ज्यान माने उद्योग	नेपाल सरकार वि. हफिज मियाँ धोवी समेत
७१३.	सवारी ज्यान	नेपाल सरकार वि. पदम तामाङ
७१४.	छूट जग्गा नामसारी	मालपोत कार्यालय, उदयपुर वि. सुकल चौधरी
७१५.	जग्गा बण्डा	राजकुमारी मिश्र वि.सञ्जयकुमार मिश्र
७१६.	अंश दर्ता चलन	अनीतादेवी समेत वि. दशै चौधरी, दशै चौधरी वि. पलट चौधरी समेत
७१७.	अंश चलन	दुर्गा पराजुली वि. जुद्धवीर पराजुली
७१८.	मोही नामसारी	सिलाल महर्जन वि. शान्तिदेवी प्रधान समेत
७१९.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि.ओमप्रसाद वि.क.
७२०.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. रांगाबहादुर साकी
इजलास नं. ४		२१-२६
७२१.	उत्प्रेषण परमादेश	पुष्पा रावल रायमाझी वि. नेपाल बैंक लिमिटेड के.का. समेत
७२२.	उत्प्रेषण, परमादेश	दिनकर शम्शेर ज.ब.रा. वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत
७२३.	उत्प्रेषण	सावित्री राई वि. एकमाया बस्नेत समेत

७२४.	उत्प्रेषण, परमादेश	रामायण महतो कोइरी वि. इनर महतो कोइरी समेत
७२५.	अंश चलन	जानी खत्री के.सी. वि.ठूलीकान्छी के.सी.
७२६.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. इन्दिरा नेपाली
७२७.	परमादेश	दुर्गाप्रसाद दुलाल वि.निर्वाचन आयोग
७२८.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. टीकाराम प्रधान
७२९.	उत्प्रेषण परमादेश	सुरेश चापागाईं समेत वि. सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, समेत
७३०.	उत्प्रेषण परमादेश	मेघनाथ चौलागाईं वि. भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय समेत
७३१.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	पदमादेवी राउत वि. प्रहरी प्रधान कार्यालय, के.का. समेत
इजलास नं. ५		२६-२९
७३२.	मोहियानी हक	भूमकदेवी बैरानी वि. अनीलादेवी यादव समेत
७३३.	जग्गा खिचोला	भरतप्रसाद कानू वि. तेजहर्ष शाक्य
७३४.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. रमेश सिग्देल समेत
७३५.	उत्प्रेषण परमादेश	वेजिन्द्र निरौला समेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत
७३६.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. हरिवहादुर बुढा
७३७.	उत्प्रेषण समेत	मञ्जूदेवी उप्रेती वि. चित्रवहादुर के.सी. समेत
७३८.	जालसाजी	उसमान अन्सारी वि.युसुफ अन्सारी
७३९.	दर्ता बदर समेत	मुन्द्रिका तेली समेत वि. रामकुण्डल यादव समेत
इजलास नं. ६		२९-३१
७४०.	उत्प्रेषण परमादेश	तिलक सिंह धामी समेत वि. जिल्ला शिक्षा कार्यालय, दार्चुला समेत
७४१.	भ्रष्टाचार	प्रभातकुमार चौधरी वि. नेपाल सरकार
७४२.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. राजन कुँवर
इजलास नं. ७		३१-३५
७४३.	हक कायम चलन	भुवनलाल श्रेष्ठ वि. गोविन्दवहादुर तिवारी
७४४.	जवरजस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. मानवहादुर मगर
७४५.	कर्तव्य ज्यान	कालु तामाङ वि. नेपाल सरकार
७४६.	कर्तव्य ज्यान	राजकुमार तेइसङ्ग तामाङ वि. नेपाल सरकार
७४७.	कर्तव्य ज्यान	ओमराज बुढा वि. नेपाल सरकार
७४८.	डाँका चोरी	सोवीराम भाँक्री वि. नेपाल सरकार
७४९.	कर्तव्य ज्यान	पूर्णवहादुर तिम्सिना वि. नेपाल सरकार
७५०.	कर्तव्य ज्यान	वीरमान लुङ्गेली (मगर) वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ९		३६-३८
७५१.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. देवीप्रसाद लुईटेल
७५२.	भ्रष्टाचार	नारायणप्र. अधिकारी वि. नेपाल सरकार

७५३.	भ्रष्टाचार	अरूणकुमार सिंह वि. नेपाल सरकार,
७५४.	कर्तव्य ज्यान	नरेन्द्र बानिया गुरुड वि. नेपाल सरकार
एकल इजलास		३८-३९
७५५.	उत्प्रेषण परमादेश	पंकजकुमार भा वि. पुनरावेदन अदालत, राजविराज समेत
७५६.	उत्प्रेषण परमादेश	सरोजकुमार थापा समेत वि. राष्ट्रपतिको कार्यालय समेत
७५७.	परमादेश	शारदा भुसाल भा समेत वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत

असोज पहिलो

विशेष इजलास		१-२
७५८.	उत्प्रेषण	पुण्यप्रसाद अर्याल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत
७५९.	उत्प्रेषण परमादेश	आइतराम बोटे समेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत
७६०.	उत्प्रेषण समेत	डा. ऋषिकान्त अधिकारी समेत वि. मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत
पूर्ण इजलास		२-४
७६१.	परमादेश	सीता कैनी वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय, तनहुँ समेत
संयुक्त इजलास		४-७
७६२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. फणेन्द्र साउद
७६३.	कर्तव्य ज्यान	सुरेन्द्र मुखिया समेत वि. नेपाल सरकार
७६४.	जवरजस्ती करणी	धुव भट्टराई वि. नेपाल सरकार
७६५.	मानव बेचबिखन	नेपाल सरकार वि. ज्योति राई
७६६.	कर्तव्य ज्यान	गणेश खनाल वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. १		७-८
७६७.	उत्प्रेषण परमादेश	जनकलाल महर्जन समेत वि. नेपाल खानेपानी संस्थान, के.का. समेत
७६८.	उत्प्रेषण परमादेश	प्रवीण शाक्य वि.सुनौलो परिवार नेपाल तथा मेरी स्टोप्स प्रा.लि.समेत
७६९.	कर्तव्य ज्यान	राजकुमार थिङ वि. नेपाल सरकार
७७०.	उत्प्रेषण परमादेश	आड शेर्पा वि. पेम्बा छेवाङ शेर्पा समेत
इजलास नं. २		९-१३
७७१.	उत्प्रेषण परमादेश	प्रेमकाजी श्रेष्ठ वि. महानगरीय प्रहरी परिसर हनुमानढोका समेत
७७२.	उत्प्रेषण परमादेश	नेत्रवहादुर सुनार समेत वि. विष्णु कुमाल समेत
७७३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. चन्द्रकृष्ण श्रेष्ठ
७७४.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि.सुकराम भन्ने ज्ञानवहादुर तामाङ
७७५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. ताराकुमारी राई
७७६.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि.सञ्चवहादुर इजम (लिम्बू)
७७७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. लक्ष्मीकुमारी दलामी

७७८.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. युद्ध वन
७७९.	भ्रष्टाचार	महेन्द्रकुमार जोशी वि. नेपाल सरकार
७८०.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. तिलकराम धोवी
इजलास नं. ३		१३-१६
७८१.	ठगी	वैद्यनाथ चौधरी वि. नेपाल सरकार
७८२.	लिखत बदर दर्ता	गोविन्दप्रसाद चौधरी समेत वि. विनोदकुमार चौधरी
७८३.	चोरी	श्याम पटेल वि. नेपाल सरकार
७८४.	उत्प्रेषण परमादेश	पुष्पराज गडतौला वि. प्रेस काउन्सिल, नेपाल सञ्चार ग्राम समेत
७८५.	अंश	श्यामलाल कुर्मी वि. चिनकान कुर्मी
७८६.	अंश नामसारी	चन्द्रजङ्ग बुढाथोकी वि. फत्तेजङ्ग बुढाथोकी
७८७.	अंश चलन	पार्वती खड्का वि. मोहनबहादुर खड्का
७८८.	उत्प्रेषण	इन्दु सुवेदी पौडेल समेत वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत
इजलास नं. ४		१६-२०
७८९.	आयकर	नवराज भण्डारी वि. राजकुमार गोल्लु
७९०.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	लक्ष्मी थापा वि. गृह मन्त्रालय समेत
७९१.	अंश चलन	ज्ञानी खत्री के.सी. वि. ठूली कान्छी के.सी.
७९२.	उत्प्रेषण परमादेश	कौशिल्लादेवी माझी वि. ४ नं. नापी गोश्वारा, कैलाली समेत
७९३.	छुवाछुत	नेपाल सरकार वि. टेकबहादुर विष्ट
७९४.	उत्प्रेषण समेत	मधुरी भण्डारी समेत वि. शान्ति भण्डारी समेत
७९५.	उत्प्रेषण प्रतिषेध	प्रमोद शम्शेर ज.व.रा. वि. भन्सार विभाग समेत
इजलास नं. ५		२०-२४
७९६.	मोही नामसारी	बुधनीदेवी राजधोब वि. रधियादेवी खत्वेनी
७९७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. माया तामाङ
७९८.	जवरजस्ती करणी	रामबहादुर वि.क. वि. नेपाल सरकार
७९९.	निर्णय बदर	अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग वि. मजिदी अन्सारी
८००.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. दीपबहादुर अधिकारी
८०१.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. नरबहादुर आले
८०२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. त्रिपुरेश्वर उपाध्याय
८०३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. विमल पहारी समेत
८०४.	उत्प्रेषण परमादेश	रामकृष्ण मानन्धर वि. तुँदी कन्स्ट्रक्सन प्रा.लि. समेत
८०५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. कननी चौधरी
८०६.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. मनोजप्रसाद रौनियार समेत
इजलास नं. ६		२५-२७
८०७.	उत्प्रेषण	मनोज आचार्य वि. साल्ट ट्रेडिङ कर्पोरेशन लिमिटेड के.का. कालीमाटी

८०८.	उत्प्रेषण	सुशील लम्साल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत
८०९.	परमादेश	राम भरोस दास वि. नाथु दास चौधरी
८१०.	निषेधाज्ञा	गोविन्दबहादुर श्रेष्ठ वि. डोमे सर्की शेर्पा
एकल इजलास		२७
८११.	उत्प्रेषण परमादेश	पंकजकुमार भ्मा वि. पुनरावेदन अदालत, राजविराज समेत
८१२.	उत्प्रेषण परमादेश	शारदा रानी सरिता वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत

असोज दोस्रो

पूर्ण इजलास		१
८१३.	उत्प्रेषण समेत	हरिनाथप्रसाद वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
संयुक्त इजलास		१-४
८१४.	उत्प्रेषण समेत	रतनसिंह थापा वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग
८१५.	उत्प्रेषण परमादेश	नुरी शेर्पा वि. राजश्वर न्यायाधिकरण, काठमाडौं समेत
८१६.	उत्प्रेषण	पुरकान्त मियाँ वि. रेखा गिरी समेत
८१७.	उत्प्रेषण परमादेश	बालकाजी राई वि. पुनरावेदन अदालत, पाटन समेत
८१८.	उत्प्रेषण परमादेश	विन्देश्वर साह वि. मालपोत कार्यालय, सुनसरी इनरूवा समेत
८१९.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	गोपाल पौडेलको हकमा रामबहादुर पौडेल वि. जिल्ला वन कार्यालय, काठमाडौं समेत
८२०.	लागू औषध	नेपाल सरकार वि. महेन्द्र नुनिया
८२१.	उत्प्रेषण परमादेश	खड्गबहादुर खत्री वि. महेन्द्रनगर विकास समिति, महेन्द्रनगर समेत
इजलास नं. १		४-५
८२२.	उत्प्रेषण परमादेश	मोती थकाली वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत
८२३.	उत्प्रेषण परमादेश	धनञ्जय यादव वि. सुनौलो परिवार नेपाल तथा मेरी स्टोप्स प्रा.लि.
८२४.	जवरजस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. प्रेम लामा
इजलास नं. २		५-७
८२५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. दोर्णबहादुर भट्टराई
८२६.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. डिल्लीराम राई
८२७.	उत्प्रेषण परमादेश	बतुला साइनी वि. मालपोत कार्यालय, नेपालगञ्ज बाँके समेत
८२८.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. गोकुल कार्की
इजलास नं. ३		७-११
८२९.	निषेधाज्ञा	हरिराम थारू वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बर्दिया समेत
८३०.	जीउ मास्ने बेच्ने	नेपाल सरकार वि. मायाकुमारी गिरी

८३१.	चोरी	श्याम पटेल वि.नेपाल सरकार
८३२.	अंश चलन	सुलेमान मियाँ वि. बिबी बतुल मियाँ समेत
८३३.	लागू औषध	नेपाल सरकार वि. सुनबहादुर तामाङ
८३४.	जवरजस्ती करणी	मोल्हुसेन हेन्ड्रिक ओटो वि. नेपाल सरकार
८३५.	उत्प्रेषण	लक्ष्मीकुमारी गुरुड समेत वि. वैदेशिक रोजगार विभाग समेत
८३६.	परमादेश समेत	गोकर्णराज घिमिरे समेत वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
इजलास नं. ४		१२-१३
८३७.	उत्प्रेषण परमादेश	पूर्णलाल श्रेष्ठ वि. मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत
८३८.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. धने ढोली
८३९.	फैसला बदर	शोभाकान्त चौधरी वि. सफिद महमद मियाँ
इजलास नं. ५		१३-१७
८४०.	उत्प्रेषण परमादेश	शिवजी बस्नेत समेत वि. भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय
८४१.	निषेधाज्ञा	सरीताकुमारी चौधरी भगत वि. टुङ्गु भगत समेत
८४२.	परमादेश	सुरज सुराना वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सुनसरी, इनरूवा समेत
८४३.	परमादेश	दीलिपकुमार भ्ना समेत वि.श्यामप्रसाद सिंह समेत
८४४.	उत्प्रेषण परमादेश	धुवनारायण साह समेत वि. मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत
८४५.	लागू औषध	विनीत महेन्द्र लुहारुका वि.नेपाल सरकार
८४६.	उत्प्रेषण परमादेश	गणेशबहादुर कार्की वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, उदयपुर समेत
८४७.	उत्प्रेषण परमादेश	अम्बिकादेवी साह समेत वि. सत्यदेव साह समेत
८४८.	निषेधाज्ञा	शरबहादुर हिराचन वि.बालकुमारी बस्नेत समेत
८४९.	निषेधाज्ञा	प्रशान्त के.सी.र आफ्नो हकमा समेत शर्मीला के.सी. वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कास्की समेत
इजलास नं. ६		१७
८५०.	उत्प्रेषण परमादेश	सरीतादेवी अग्रवाल वि. नेपाली सेना प्रवन्धरथी विभाग (खाद्य र परिवहन) जंगी अड्डा, काठमाडौं समेत
इजलास नं. ७		१७-१८
८५१.	परमादेश	ईश्वरनाथ चालिसे वि. भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालय
८५२.	उत्प्रेषण समेत	शंकरमान सिंह वि. ज्यानमाया महर्जन समेत
८५३.	उत्प्रेषण समेत	हरिवहादुर अधिकारी वि. मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत

इजलास नं. ८		१८-२०
८५४.	नागरिकता	सन्तोष ओझा वि. नेपाल सरकार
८५५.	उत्प्रेषण	लि. जिक्सिड वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत
८५६.	लेनदेन	विसुन लोहार समेत वि. इनावती लोहार
८५७.	हकसाफी	कुमारी महर्जन वि. मानबहादुर महर्जन
८५८.	बाली लुटपीट	भीमप्रसाद माडमू (लिम्बू) वि. कालीबहादुर लिम्बू
एकल इजलास		२०-२२
८५९.	उत्प्रेषण परमादेश	जुमैदा खातुन वि. रामसुद्विष्ट मिश्र समेत
८६०.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	नरभूपाल मगरको हकमा गोविन्दराज खड्का वि. महानगरीय प्रहरी परिसर
८६१.	उत्प्रेषण परमादेश	पुरुषोत्तमराज जोशी वि. राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्र समेत
८६२.	उत्प्रेषण	कूलदेव मरवैता वि. काठमाडौं महानगरपालिकाको कार्यालय

कात्तिक पहिलो

पूर्ण इजलास		१-१
८६३.	नापी दर्ता बदर	डम्बरकुमार नेयाडहाड लिम्बू समेत वि. गंगामाया सेन्दाङ्ग लिम्बू
संयुक्त इजलास		१-४
८६४.	लेनदेन	निम्बुस मार्केटिङ्का तर्फबाट आनन्दकु. अग्रवाल वि. हरिवहादुर खत्री
८६५.	लेनदेन	राधेश्याम भट्ट वि. मायादेवी भट्ट
८६६.	लेनदेन	रामदेव खिरहरि वि. राजेश्वर सुरैत
८६७.	दिर्ता बदर	जसोदा तेलीन वि. रसिदनी मियाइन
८६८.	जवरजस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. श्यामलाल खनाल
८६९.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. राजकुमार तिमिल्सिना समेत
८७०.	ठगी	नेपाल सरकार वि. बेखाराज शाक्य
८७१.	भ्रष्टाचार	बाबुराम पौडेल वि. नेपाल सरकार
८७२.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. राजेन्द्रप्र. साह कानू
इजलास नं. १		४-७
८७३.	निर्णय बदर	प्रकाशमान शाक्य समेत वि. रत्नमाया शाक्य समेत
८७४.	फैसला बदर	हरैराम ढुंगाना समेत वि. गोपाल ढुंगाना समेत
८७५.	उत्प्रेषण परमादेश	उमेशप्रसाद वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत
८७६.	उत्प्रेषण परमादेश	दिनेश चौधरी वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत
८७७.	उत्प्रेषण परमादेश	चन्द्रभूषण कुमार सिंह वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत
८७८.	उत्प्रेषण परमादेश	मधुसुदन लोहनी वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत
८७९.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. दिलमाया राई

८८०.	उत्प्रेषण समेत	पूर्णबहादुर पुतुवार वि. भूमिसुधार कार्यालय, काठमाडौं समेत
८८१.	अंश चलन	मु.स. गर्ने फिरोज वानु शाह वि. ख्वाजा मोहजोम शाह समेत
इजलास नं. ३		८
८८२.	सार्वजनिक बाटो	मुनेश्वर अहिर समेत वि. रवीन्द्रप्रसाद बर्मा
८८३.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. सुगतर्त्न कंसाकार समेत
इजलास नं. ४		८-१२
८८४.	उत्प्रेषण समेत	दिलमाया घले गुरुड वि. नेपालगञ्ज नगरपालिका कार्यालय समेत
८८५.	उत्प्रेषण पारमादेश	कुमारप्रसाद पोखरेल वि. नेपाल वायुसेवा निगम के.का. समेत
८८६.	परमादेश समेत	गणेशबहादुर कार्की, वि. शुक्लाफाँट बन्धुजन्तु तथा संरक्षण कार्यालय
८८७.	उत्प्रेषण प्रतिषेध	१०८ स्वामी भागवतानन्द गिरी वि. भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय
८८८.	मोही नामसारी	अजय गिरी वि. रामदयाल राउत
८८९.	अंश चलन	शुभा राई वि. अयुद्धबहादुर राई
इजलास नं. ५		१२-१५
८९०.	उत्प्रेषण परमादेश	कृष्णप्रसाद लम्साल वि. भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालय समेत
८९१.	आयकर	कमला रोलिङ्ग मिल्स प्रा.लि. मोरङ्ग वि. ठूला करदाता कार्यालय ललितपुर
८९२.	अंश दर्ता	प्राणनाथ राय थारू वि. राजेन्द्र राय थारू समेत
८९३.	उत्प्रेषण परमादेश	जीवनमल चौडरिया वि. नेपाल राष्ट्र बैंक केन्द्रीय कार्यालय समेत
८९४.	उत्प्रेषण परमादेश	मूलचन्द्र चौडरिया वि. राजविराज नगरपालिका कार्यालय, राजविराज
८९५.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. विष्णुबहादुर थापा
८९६.	परमादेश	महेश्वरलाल श्रेष्ठ वि. विद्याप्रसाद गौतम
८९७.	कीर्ति	नेपाल सरकार वि. दीपेन्द्र गौतम
८९८.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	टीकाराम पौडेल वि. कारागार कार्यालय काठमाडौं समेत
इजलास नं. ६		१५-१९
८९९.	उत्प्रेषण प्रतिषेध	पूजा सोप एण्ड हाउसहोल्ड प्रोडक्टस प्रा.लि.वि. श्रम कार्यालय, पर्सा समेत
९००.	उत्प्रेषण परमादेश	अग्रणी एल्म्यूनियम प्रा.लि. (हाल हुलास स्टिल इण्डस्ट्रिज लि.) वि. सुब्बाप्रसाद पन्त
९०१.	कर्तव्य ज्यान	मानकाजी थोकर वि. नेपाल सरकार
९०२.	उत्प्रेषण	अशोककुमार जटिया वि. वंशीधर गुप्ता
९०३.	परमादेश	गुठी संस्थान बीरगञ्ज वि. अलखिया मठ सञ्चालक समिति, बीरगञ्ज
९०४.	उत्प्रेषण परमादेश	अनीता न्यौपाने समेत वि. श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय समेत

९०५.	जवरजस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. चन्द्रप्रसाद तिवारी भन्ने चन्द्रबहादुर तिवारी
९०६.	जालसाजी	जगोसर सहनी मलाह वि. महेन्द्र सहनी
९०७.	उत्प्रेषण	सुशीम रञ्जन बराल वि. लोकसेवा आयोग, केन्द्रीय कार्यालय
इजलास नं. ७		१९-२०
९०८.	परमादेश	नामदेव शरण वि. मालपोत कार्यालय, धनुषा समेत
९०९.	निषेधाज्ञा	सीतादेवी समेत वि. जलेश्वर नगर विकास समिति समेत
इजलास नं. ८		२०-२१
९१०.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. पवित्रा वाइवा
९११.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. बुद्धिराज वि.क.
९१२.	छूट जग्गा दा.खा.	भीमबहादुर नकमी समेत वि. सरला श्रेष्ठ
९१३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. सीताराम पन्त
इजलास नं. ९		२१-२२
९१४.	अनियमित प्रतियोगिता	मो. महताव अलाम वि. नेपाल सरकार
९१५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. भक्तबहादुर भाट
९१६.	गैडा मारी खाग बिक्री	शिवनारायण महतो वि. नेपाल सरकार
९१७.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. बलराम शर्मा
९१८.	कर्तव्य ज्यान	भीमसेन आचार्य वि. नेपाल सरकार
एकल इजलास		२४-२४
९१९.	उत्प्रेषण	प्रदिम्न कायस्थ वि. हिरादेवी महर्जन

कात्तिक दोस्रो

पूर्ण इजलास		१-४
९२०.	अंश चलन	चीरागमान सिंह कुँवर वि. जानु कुँवर
९२१.	उत्प्रेषण	उपेन्द्रकुमार नेपाल समेत वि. श्रम कार्यालय, बागमती अञ्चल काठमाडौं
९२२.	उत्प्रेषण	उपेन्द्रकुमार नेपाल समेत वि. श्रम कार्यालय काठमाडौं
९२३.	उत्प्रेषण	रत्नकाजी महर्जन समेत वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत
९२४.	फैसला बदर	परवरेज अख्तर अन्सारी वि. नरेन्द्रविक्रम राणा समेत
९२५.	निर्णय बदर	धनमन्तीदेवी चौधरी समेत वि. पवनकुमार शारदा
विशेष इजलास		४-५
९२६.	उत्प्रेषण समेत	कृष्ण राजभण्डारी वि. सम्माननीय संरक्षक पशुपति विकास कोष समेत
९२७.	उत्प्रेषण समेत	जगदेव चौधरी समेत वि. संवैधानिक परिषद् समेत
संयुक्त इजलास		५-६
९२८.	अदालतको अपहेलना	श्रीकृष्ण सुवेदी समेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत
९२९.	डाँका	नेपाल सरकार वि. विजय लामा समेत

९३०.	निर्णय बदर समेत	सेमन्तराज चापागाई समेत वि. नारायणदेवी मूलगुठी समेत
इजलास नं. १		६-१०
९३१.	उत्प्रेषण परमादेश	चक्रलाल श्रेष्ठ वि. नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लि.के.का. समेत
९३२.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	रञ्जनाकुमारी साह वि. रामबाबु साह समेत
९३३.	परमादेश	लीलामणि पौडेल समेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को सचिवालय समेत
९३४.	उत्प्रेषण परमादेश	विष्णुप्रसाद तिवारी वि. सिंचाई विभाग, जावलाखेल ललितपुर समेत
९३५.	अंश चलन	किरणकुमार महर्जन वि. रामकाजी महर्जन समेत
९३६.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. शेख सहूप समेत
९३७.	अंश	दलबहादुर आले वि. रामसिंह आले
९३८.	जालसाजी	कृष्णमाया वादीकार वि. उमेशबहादुर ताम्राकार समेत
इजलास नं. २		१०-१२
९३९.	उत्प्रेषण परमादेश	रामशरण भ्वा वि. भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालय समेत
९४०.	उत्प्रेषण परमादेश	प्रमिलाकुमारी गच्छेदार (थारू) समेत वि. भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्री
९४१.	उत्प्रेषण	रामआधार कापर समेत वि. भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्री समेत
९४२.	उत्प्रेषण परमादेश	नागेश्वरप्रसाद शाह समेत वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत
इजलास नं. ३		१२-१४
९४३.	मिलापत्र बदर	वासुदेव साह कलवार समेत वि. अनुठा साह कलवार
९४४.	चोरी	नेपाल सरकार वि. प्रल्हाद थापा
९४५.	करकाप	देवनारायण चौधरी वि.शिवनारायण चौधरी समेत
९४६.	गाली वेइज्जती	चित्रकुमारी रायमाझी वि. तिलकबहादुर रायमाझी क्षेत्री
९४७.	सम्बन्ध विच्छेद	दिपेश राना वि.मानसरोवर राना
९४८.	ठगी	राजन पन्त वि.नेपाल सरकार
इजलास नं. ५		१४-१६
९४९.	निषेधाज्ञा परमादेश	हरिप्रसाद शर्मा (आचार्य) वि. महानगरीय प्रहरी परिसर काठमाडौं
९५०.	अदालतको अपहेलना	हरिप्रसाद शर्मा (आचार्य) वि. रामबहादुर श्रेष्ठ समेत
९५१.	परमादेश	हरिप्रसाद शर्मा (आचार्य) वि.रामबहादुर श्रेष्ठ समेत
९५२.	निषेधाज्ञा	गोपाल रेग्मी वि. महमद रफी मियाँ
९५३.	कर्तव्य ज्यान	शान्तकुमार राई वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ६		१६-१९
९५४.	उत्प्रेषण समेत	मृत्युञ्जयराज पाण्डेय वि. मध्यक्षेत्र प्रहरी कार्यालय, हेटौडा मकवानपुर

९५५.	कूटपीट	धर्मराज मल्ल वि. नेपाल सरकार
९५६.	लकडी ओसारपसार	नेपाल सरकार वि. लक्ष्मण प्रधान समेत
९५७.	जीउ मास्ने बेच्ने	नेपाल सरकार वि. लक्ष्मणबहादुर थापा
९५८.	उत्प्रेषण	तारानाथ मिश्र वि. शिक्षा मन्त्रालय
९५९.	उत्प्रेषण परमादेश	सुरेन्द्र लाल सुवाल वि. श्रम कार्यालय, कोशी अञ्चल विराटनगर समेत
इजलास नं. ७		१९-२१
९६०.	उत्प्रेषण परमादेश	बटुकृष्ण कार्की समेत वि. श्रम कार्यालय, बागमती अञ्चल समेत
९६१.	निषेधाज्ञा	वर्तमाया राई (दर्लामी) मगर समेत वि. पुष्करप्रसाद जोशी समेत
९६२.	परमादेश	मालपोत कार्यालय, कास्की पोखरा वि. विष्णु गुरुड समेत
९६३.	परमादेश	रामबहादुर मण्डल वि. साना किसान विकास बैंक मभौरा महोत्तरी समेत
९६४.	निषेधाज्ञा परमादेश	दीपेन्द्रकुमार सिंह वि. मनोजकुमार तिवारी समेत
९६५.	निषेधाज्ञा	सर्वजीत राई वि. दिलकुमारी लिम्बू
९६६.	निषेधाज्ञा	धर्म महर्जन वि. लक्ष्मीदेवी महर्जन
इजलास नं. ९		२१-२२
९६७.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	कञ्चन सिंह वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय, बाँके समेत
९६८.	कर्तव्य ज्यान	कलावती सार्की वि. नेपाल सरकार
९६९.	कीर्ति	इन्द्रनिधि उपाध्याय वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. १०		२३
९७०.	दाइजो फिर्ता	नानु श्रेष्ठ समेत वि. कविता के.सी.

मसिर पहिलो

विशेष इजलास		१
९७१.	उत्प्रेषण, परमादेश	अधिवक्ता ज्योति लम्साल, पौडेल वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत
पूर्ण इजलास		१-२
९७२.	सेवाबाट हटाइएको	योगेन्द्र गिरी वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत
संयुक्त इजलास		२-५
९७३.	घर खाली	लक्ष्मीमाया ह्योडजू समेत वि. रामकुमार ह्योडजू
९७४.	अंश चलन	लक्ष्मीमाया ह्योडजू समेत वि. सुनकुमार ह्योडजू समेत
९७५.	लिखत दर्ता बदर	चन्दीदेवी यादव समेत वि. गोविन्दराम रंगटा समेत
९७६.	परमादेश	गेहेन्द्रबहादुर मल्ल वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत
९७७.	जग्गा खिचोला	सत्येन्द्र महतो समेत वि. नारायणप्रकाश महतो
९७८.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	सन्तोष थापाको हकमा रिमा थापा वि. बालसुधार गृह, कास्की समेत

इजलास नं. १		५-८
९७९.	उत्प्रेषण परमादेश	कृष्णबहादुर तामाङ वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत
९८०.	परमादेश समेत	दानप्रसाद राई वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत
९८१.	परमादेश	मोहन देवकोटा वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत
९८२.	उत्प्रेषण परमादेश	रामबहादुर विष्ट वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत
९८३.	भ्रष्टाचार	मुरारीप्रसाद पराजुली वि. नेपाल सरकार
९८४.	उत्प्रेषण, परमादेश	लक्ष्मीबहादुर चालिसे वि.साधना भट्टचन समेत
९८५.	कीर्ति जालसाजी	नेपाल खानेपानी संस्थान के.का. वि. राधा थापा समेत
इजलास नं. ३		९-११
९८६.	उत्प्रेषण परमादेश	प्रेमबहादुर सिंह समेत वि. मालपोत कार्यालय, धनुषा समेत
९८७.	लेनदेन	कल्याण पिप्या समेत वि. रिलायन्स पेपर मिल्स प्रा.लि.
९८८.	अंश	अष्टमी थरुनी समेत वि. छेदीराम चौधरी समेत
९८९.	बण्डापत्र जालसाज	अष्टमी थरुनी समेत वि. डौलतिया भन्ने डौरी थरुनी समेत
९९०.	अंशबण्डा वदर	सीता खनाल समेत वि. सानीमैया खनाल समेत
इजलास नं. ४		११-१२
९९१.	निषेधाज्ञा परमादेश	कञ्चनराज पुरी वि. श्री फकिरा गिरी राजेश्वर गिरी उच्च माध्यमिक विद्यालय, बारा जीतपुर समेत
९९२.	उत्प्रेषण	कञ्चनराज पुरी वि. श्री फकिरा गिरी राजेश्वर गिरी उच्च माध्यमिक विद्यालय, बारा जीतपुर समेत
९९३.	उत्प्रेषण परमादेश	हरिन्दर राय यादव समेत वि. भूमिसुधार तथा व्यवस्थापन विभाग समेत
इजलास नं. ५		१२-१६
९९४.	परमादेश	जीतेन्द्रप्रसाद दास वि. शिवदयाल मेहता
९९५.	परमादेश	पासवान राय यादव समेत वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत
९९६.	परमादेश	चन्द्र सिंह साउद वि. जिल्ला शिक्षा कार्यालय, महेन्द्रनगर कञ्चनपुर समेत
९९७.	उत्प्रेषण परमादेश	सुरेन्द्रबहादुर मल्ल वि. ज्योत्सना श्रेष्ठ समेत
९९८.	मोही लागत कट्टा	शेख यार महम्मद वि. गंगारामको मु.स. गर्ने नागेन्द्र साह कानू
९९९.	दर्ता कायम समेत	रुद्रकुमारी देवी शाह वि. पुरण शम्शोर ज.ब.रा.
१०००.	अंश चलन	खड्गकुमारी राणा वि. पुरण शम्शोर ज.ब.रा.
१००१.	अंश चलन	भवानी सुवेदी वि. सरस्वती सुवेदी

इजलास नं. ६		१६-१७
१००२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. लालबहादुर सुचिकार
१००३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. चिनबहादुर नेपाली
१००४.	जवरजस्ती करणी	नेपाल सरकार वि.गणेश राना मगर
१००५.	निषेधाज्ञा	हरिवंश कार्की वि. तपस्थली वृद्धाश्रम, चपली भद्रकाली समेत
इजलास नं. ७		१७-१८
१००६.	परमादेश	स्वास्थ्य सेवा विभाग वि. नरेशप्रसाद श्रीवास्तव
१००७.	परमादेश	राधिका घिमिरे वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय, कास्की समेत
१००८.	अपुताली हक कायम	चक्रबहादुर पौडेल समेत वि. मु.स. गर्ने चक्रबहादुर पौडेल समेत
इजलास नं. ८		१९-२०
१००९.	उत्प्रेषण परमादेश	सुशीलकुमार शर्मा वि. त्रिभुवन विश्वविद्यालय के.का. कीर्तिपुर समेत
१०१०.	उत्प्रेषण परमादेश	सुशीलकुमार शर्मा वि. त्रिभुवन विश्वविद्यालय के.का. समेत
१०११.	अंश चलन	शीला श्रेष्ठ समेत वि. कविता के.सी.
एकल इजलास		२०
१०१२.	उत्प्रेषण परमादेश	प्रभु पण्डित वि. गाउँ विकास समितिको कार्यालय सर्लाही

मसिर दोस्रो

संयुक्त इजलास		१
१०१३.	उत्प्रेषण, परमादेश	मीना महर्जन वि. ललितपुर उपमहानगरपालिका समेत
इजलास नं. १		१-३
१०१४.	निषेधाज्ञा	पवनकुमार संघई वि. रामकुमार गुप्ता रौनियार
१०१५.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	विक्रम शर्मा (परिवर्तित नाम) वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौं
१०१६.	दर्ता फारी कित्ताकाट	दीलिपराजा कायस्थ वि. मैया त्वायना बासु
१०१७.	जग्गा दर्ता नामसारी	प्रमुख मालपोत अधिकृत वि. न्हुच्छेलाल महर्जन समेत
१०१८.	उत्प्रेषण	राजाराम तिवारी समेत वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत
इजलास नं. २		३-६
१०१९.	उत्प्रेषण	बोनिफेल टिग्गा एस.जे. वि. विनायक क्षेत्री
१०२०.	निर्माण सम्बन्धी	प्रेमराज जोशी वि. अनिलराज भण्डारी
१०२१.	लागू औषध	अमीत मगर वि. नेपाल सरकार
१०२२.	उत्प्रेषण	रामेश्वर यादव वि.मन्त्रिपरिषद् कार्यालय
१०२३.	भ्रष्टाचार	लक्ष्मीदास शर्मा वि. नेपाल सरकार
१०२४.	जवरजस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. चक्रनाथ कँवर

१०२५	जालसाज	सानु महर्जन वि. धर्म महर्जन समेत
इजलास नं. ३		६-७
१०२६	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. लोकनाथ साह तेली
१०२७	उत्प्रेषण	विदुर खड्का वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
इजलास नं. ४		७-१०
१०२८	उत्प्रेषण परमादेश	विन्देश्वर साह वि. माध्यमिक विद्यालय, औरही धनुषा समेत
१०२९	उत्प्रेषण परमादेश	किरणकुमार काफ्ले वि. नेपाल दूर सञ्चार कम्पनी लि. समेत
१०३०	उत्प्रेषण	मकुन्दप्रसाद जोशी वि. रणसिंह तामाङ
१०३१	उत्प्रेषण परमादेश	शंकर अधिकारी वि. भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालय समेत
१०३२	उत्प्रेषण	उदयान गांगुली वि. रामनारायणप्रसाद यादव समेत
इजलास नं. ५		१०-१२
१०३३	उत्प्रेषण परमादेश	मधु प्रधान वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत
१०३४	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	रामबहादुर तामाङ वि. कारागार कार्यालय, पर्सा समेत
१०३५	कर्तव्य ज्यान	श्रीमान तामाङ वि. नेपाल सरकार
१०३६	निषेधाज्ञा	बलिराम ठाकुर वि. तेजनारायण ठाकुर
१०३७	निषेधाज्ञा	राधा श्रेष्ठ वि. महानगरीय प्रहरी परिसर काठमाडौं समेत
१०३८	मोही लगत कट्टा	मो. अञ्जर साह नेपाली वि. देवनाथ राजवंशी
१०३९	मोही दर्ता नामसारी	गुजाई खंग वि. तपेश्वर यादव
इजलास नं. ७		१३-१४
१०४०	परमादेश समेत	रोजकुमार श्रेष्ठ वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत
१०४१	उत्प्रेषण परमादेश	मनुदेवी श्रेष्ठ (मल्ल) वि. क्षेत्रीय शिक्षा निर्देशनालय, पोखरा समेत
१०४२	उत्प्रेषण/परमादेश	जीवन तामाङ वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत
इजलास नं. ८		१४-१५
१०४३	चोरी	नेपाल सरकार वि. सोमे लामा समेत
१०४४	अदालतको अपहेलना	एभरेष्ट पेपर मिल्स प्रा. लि. वि. उत्तरकुमार श्रेष्ठ समेत
एकल इजलास		१५
१०४५	उत्प्रेषण परमादेश	रामेश्वर थापा वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत

पुस पहिलो

पूर्ण इजलास		१
१०४६	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	विश्वराज यादव समेत वि. इलाका प्रहरी कार्यालय, पोखरिया, पर्सा
संयुक्त इजलास		१-२
१०४७	परमादेश	माधवप्रसाद पौडेल समेत वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत

१०४८	परमादेश	दीपेन्द्र अधिकारी वि. सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय समेत
इजलास नं. १		२-३
१०४९	अंश	प्रेमलक्ष्मी शर्मा वि. प्रमीला शर्मा
१०५०	मोही नामसारी	त्रिपुरारीप्रसाद सिंह वि. टि. र. हाराम मोची
इजलास नं. २		३-४
१०५१	उत्प्रेषण समेत	रामेश्वर यादव वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालय समेत
१०५२	उत्प्रेषण समेत	विवेकभूषण प्रियदर्सी वि. शिक्षक सेवा आयोग भक्तपुर समेत
इजलास नं. ३		४-६
१०५३	उत्प्रेषण	कमलादेवी भ्वा वि. सरोजनी मानन्धर
१०५४	मिलापत्र बदर	मु. स. गर्ने गुजरीदेवी पञ्जियार समेत वि. मिश्री पञ्जियार
१०५५	हक कायम	हेमनारायण साह वि. विष्णु साह सुडी
१०५६	ठगी	अशोककुमार सुनुवार वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ४		६-७
१०५७	उत्प्रेषण परमादेश	चन्द्रबहादुर कडायत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत
१०५८	उत्प्रेषण परमादेश	प्रतिमाकुमारी पटेल समेत वि. जिल्ला शिक्षा कार्यालय, रौतहट
१०५९	उत्प्रेषण परमादेश	सञ्जयकुमार गुप्ता वि. इन्द्रलाल पराजुली समेत
इजलास नं. ५		७-१०
१०६०	उत्प्रेषण परमादेश	लक्ष्मी पुन ओली वि. नेपाल टेलिभिजन संस्थान समेत
१०६१	उत्प्रेषण परमादेश	शिक्षा भट्टराई वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत
१०६२	कर्तव्य ज्यान	रघु लामा तामाङ वि. नेपाल सरकार
१०६३	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. टीसी भन्ने टगी बूढा
१०६४	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. भैरवबहादुर राई
इजलास नं. ६		१०-११
१०६५	उत्प्रेषण परमादेश	नन्दु सिंह ऐरी वि. गृह मन्त्रालय समेत
१०६६	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. तीर्थमान राई
१०६७	अंश	वीरबल अहिर वि. सन्तराम यादव
इजलास नं. ७		११-१४
१०६८	उत्प्रेषण परमादेश	पहलसिंह बराइली वि. पुनरावेदन अदालत, बुटवल समेत
१०६९	उत्प्रेषण परमादेश	लक्ष्मीदास मानन्धर समेत वि. एम. के. एस. ट्रेड प्रा. लि. समेत
१०७०	उत्प्रेषण परमादेश	भैरवबहादुर सिंह वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत
१०७१	उत्प्रेषण समेत	परमेश्वर महासेठ वि. साल्ट ट्रेडिङ कर्पोरेशन लि. समेत
१०७२	करार	दीपकनाथ चालिसे वि. सन्तोषी निर्माण सेवा प्रा. लि. चितवन

इजलास नं. ८		१४-१७
१०७३.	उत्प्रेषण परमादेश	यज्ञबहादुर भण्डारी वि. सशस्त्र प्रहरी बल हलचौक, काठमाडौं समेत
१०७४.	अदालतको अपहेलना	सुवास बस्न्यात वि. नेपाल वायुसेवा निगम समेत
१०७५.	उत्प्रेषण समेत	गोमादेवी पौडेल वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय काठमाडौं समेत
१०७६.	अदालतको अपहेलना	रामप्रसाद पण्डित वि. मुनरसिंह राजपुत भन्ने मुनरसिंह दास वैष्णव
इजलास नं. ९		१७-१९
१०७७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. विनोद गुरुङ
१०७८.	कर्तव्य ज्यान	सानुकान्छा तामाङ वि. नेपाल सरकार
१०७९.	कर्तव्य ज्यान	मीनादेवी रामचमार वि. नेपाल सरकार
१०८०.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	विक्रम न्यौपाने वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौं समेत
१०८१.	लागू औषध	आइतराम तामाङ वि. नेपाल सरकार
१०८२.	कर्तव्य ज्यान	बुद्धिबहादुर आले वि. नेपाल सरकार
एकल इजलास		१९
१०८३.	उत्प्रेषण समेत	अरूणा पोखरेल वि. सम्माननीय राष्ट्रपतिको कार्यालय समेत

पुस दोस्रो

पूर्ण इजलास		१-२
१०८४.	भ्रष्टाचार	वीरेन्द्रकुमार कर्ण वि. न्याय परिषद
१०८५.	परमादेश समेत	जगदीश गिरी वि. जनकपुर चुरोट कारखाना लि. जनकपुर समेत
इजलास नं. १		२-४
१०८६.	डाँका चोरी	नेपाल सरकार वि. कृष्णबहादुर लामा
१०८७.	परमादेश	भूपालप्रसाद सापकोटा वि. शुभाषचन्द्र सघाई समेत
१०८८.	अंश दर्ता	उर्मिलाकुमारी महतो वि. टीकाकुमारी चौधरी समेत
१०८९.	उत्प्रेषण परमादेश	उर्मिलाकुमारी महतो वि. महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय समेत
१०९०.	उत्प्रेषण समेत	अजयबहादुर शाह वि. विजय कन्स्ट्रक्सन कम्पनी प्रा.लि. समेत
इजलास नं. २		४-७
१०९१.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	आकाश मल्ल वि. महानगरीय प्रहरी परिसर काठमाडौं समेत
१०९२.	उत्प्रेषण परमादेश	डिल्लीराम अधिकारी वि. सामान्य प्रशासन मन्त्रालय समेत
१०९३.	परमादेश समेत	सुमीत्रा लामा समेत वि. व्यवस्थापिका संसद सचिवालय
१०९४.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	मुद्दुषा मल्ल वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय काठमाडौं समेत
इजलास नं. ३		७-११
१०९५.	परमादेश	शिव गाउँले समेत वि. सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय समेत
१०९६.	कर्तव्य ज्यान	प्रेमबहादुर खत्री वि. नेपाल सरकार

१०९७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. कृपाराम खटिक
१०९८.	लागू औषध	विनोद श्रेष्ठ वि. नेपाल सरकार
१०९९.	प्रतिषेध परमादेश	नरेशकुमार बडुवाल वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत
११००.	उत्प्रेषण परमादेश	जानकी के.सी. समेत वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत
११०१.	परमादेश	कविता पाँडे समेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत
इजलास नं. ४		१-१२
११०२.	उत्प्रेषण	शशीन जोशी वि. अनूप एण्ड एशोसिएट्समा मुकाम रहेको मध्यस्थ ट्राइब्युनल समेत
११०३.	उत्प्रेषण, परमादेश	रामकुमारीदेवी समेत वि. रामनारायण साह तेली समेत
इजलास नं. ५		१२-१५
११०४.	घर बहाल कर	न्हुच्छेरल शाक्य समेत वि. ३ नं. क्षेत्र कर कार्यालय, काठमाडौं समेत
११०५.	फैसला बदर	भक्तनाथ शर्मा पौडेल वि. युगबहादुर पुन
११०६.	उत्प्रेषण समेत	होटल हायत रिजेन्सी समेत वि. अशोककुमार कर्ण समेत
११०७.	उत्प्रेषण परमादेश	शेरबहादुर लुङ्गेली समेत वि. मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत
११०८.	जग्गा खिचोला	भैरवप्रसाद न्यौपाने वि. विफना दरै समेत
११०९.	कर्तव्य ज्यान	गनबहादुर प्लामी वि. नेपाल सरकार
१११०.	जीउ मास्ने बेच्ने	नेपाल सरकार वि. लिलाधर पराजुली
इजलास नं. ६		१५-१६
११११.	उत्प्रेषण परमादेश	रूपदेवी खत्री वि. श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय समेत
१११२.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	पुष्पराज पौडेल वि. बाल सुधार गृह, सानोठिमी, भक्तपुर समेत
इजलास नं. ७		१६-१७
१११३.	उत्प्रेषण परमादेश	अययुव हलुवाई वि. हबीउल रहमान शेख समेत
इजलास नं. ८		१७
१११४.	सवारी ज्यान	नेपाल सरकार वि. रूपचन्द्र ओझा
इजलास नं. ९		१७-२०
१११५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. सूर्य परियार
१११६.	कर्तव्य ज्यान	पक्के भन्ने छपी धामी वि. नेपाल सरकार
१११७.	कर्तव्य ज्यान	उमलाल बुढा वि. नेपाल सरकार
१११८.	जवरजस्ती करणी	रमेश लामा स्याङ्गलान वि. नेपाल सरकार
१११९.	लिखत बदर	सुशीला घिमिरे वि. मेनुका शर्मा

माघ पहिलो

पूर्ण इजलास		१
११२०.	दर्ता बदर	म.स. गर्ने महेशकुमार गोरखाली वि.

	हक कायम	कृष्णलाल गोरखाली
संयुक्त इजलास		१-२
११२१.	निर्णय बदर	मु.स. गर्ने जगतमाया तजले समेत वि. सिद्धिवीर कर्माचार्य समेत
११२२.	कर्तव्य ज्ञान	नेपाल सरकार वि. सम्भना श्रेष्ठ
इजलास नं. १		२-४
११२३.	जग्गा खिचोला	सत्यदेव साह वि. मीनादेवी साह
११२४.	आयकर	ठूला करदाता कार्यालय ललितपुर वि. प्राइम इन्टरनेशनल प्रा.लि.
११२५.	उत्प्रेषण परमादेश	मेहदी हसन वि. राष्ट्रिय बीऊ विजन कम्पनी लि. के.का. समेत
११२६.	छूट जग्गा दर्ता	मालपोत कार्यालय उदयपुर वि. गुलाई पञ्जियार
इजलास नं. २		२ - ५
११२७.	कूटपीट लूटपीट	कुमार इवारम लिम्बू वि. चन्द्रविक्रम थेवे समेत
११२८.	उत्प्रेषण	प्रकाश राज वि. गृह मन्त्रालय समेत
११२९.	जवरजस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. शुक्रबहादुर नेपाली (सार्की)
इजलास नं. ३		५ - ११
११३०.	निर्णय दर्ता बदर दर्ता	विन्दु माधव उपाध्याय समेत वि. मु.स.गर्ने रश्की अमात्य समेत
११३१.	लिज करार	इरकन इन्टरनेशनल लि. वि. रावनीदेवी महतो
११३२.	जग्गा खिचोला	उर्मिला बस्नेत समेत वि. शिवबहादुर बस्नेत समेत
११३३.	बाटो कायम	चन्द्रमान नान्जु वि. कृष्णभक्त खयरगोली
११३४.	लेनदेन	त्रिलोकीप्रसाद यादव वि. मु.स. गर्ने रामरती अहिर्नी
११३५.	कीर्ते	अशोक सुनुवार वि. नेपाल सरकार
११३६.	सवारी ज्ञान	नेपाल सरकार वि. रमेश पोखरेल
११३७.	उत्प्रेषण	वासुदेव थापा वि. अनिलकुमार श्रेष्ठ
११३८.	अंश	सुरज राय यादव वि. सुवाई राय यादव
११३९.	उत्प्रेषण परमादेश	चन्द्रकुमारी बज्राचार्य वि. कर्णशेखर बज्राचार्य समेत
११४०.	डाँका चोरी	नेपाल सरकार वि. खिमबहादुर पुन
११४१.	डाँका चोरी	नेपाल सरकार वि. खिमबहादुर पुन
११४२.	कर्तव्य ज्ञान	राते बोटे वि. नेपाल सरकार
११४३.	उत्प्रेषण	उगमी तेलीन वि. जयप्रकाश केशरी
११४४.	उत्प्रेषण	अनिता खनाल चौधरी समेत वि. नेपालगञ्ज नगरपालिका कार्यालय
इजलास नं. ४		११ - १२
११४५.	उत्प्रेषण	शेखरकुमार यादव वि. प्रशासकीय अदालत समेत
११४६.	उत्प्रेषण परमादेश	केशवकुमार शर्मा वि. भूमिसुधार कार्यालय काठमाडौं समेत
११४७.	निषेधाज्ञा परमादेश	जिल्ला विकास समितिको कार्यालय सलाही वि. लक्ष्मीनारायण महतो

इजलास नं. ५		१२ - १४
११४८.	जालसाजी	डम्बरकुमारी खवास वि. श्यामबहादुर क्षेत्री समेत
११४९.	उत्प्रेषण परमादेश	सूर्यबहादुर खड्का वि. सार्वजनिक खरीद पुनरालोकन समिति समेत
११५०.	हरहिसाव गरिपाऊँ	हरिप्रसाद जोशी वि. लोकेन्द्र विष्ट समेत
११५१.	आयकर	लक्ष्मणबहादुर बस्नेत वि. नेपाल ट्रेड एण्ड सर्भिस लिंकविराटनगर
इजलास नं. ६		१४ - १५
११५२.	उत्प्रेषण	जयप्रसाद यादव वि. भोला यादव
११५३.	उत्प्रेषण परमादेश	जगतकुमार भूसाल वि. सामान्य प्रशासन मन्त्रालयम समेत
११५४.	मानव बेचबिखन	शंकरबहादुर बस्नेत वि. नेपाल सरकार
११५५.	कर्तव्य ज्ञान	सुब्बा कार्की वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ८		१५ - १७
११५६.	आयकर	ठूला करदाता कार्यालय ललितपुर वि. नेपाल टोवाको कम्पनी प्रा.लि.
११५७.	आयकर	आन्तरिक राजश्व कार्यालय विराटनगर वि. ज्योति पोलिमर्स उद्योग
इजलास नं. ९		१७ - १८
११५८.	जवरजस्ती करणी	धर्मराज पौडेल वि. नेपाल सरकार
११५९.	कर्तव्य ज्ञान	पाजु भन्ने मंगलदास महर्जन वि. नेपाल सरकार
११६०.	कर्तव्य ज्ञान	सागर गुरुड वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. १०		१८
११६१.	लिलाम बदर	निकेश यादव वि. रामप्रताप राय यादव

माघ दोस्रो

विशेष इजलास		१-३
११६२.	उत्प्रेषण	दयाराम पाण्डे समेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषदको कार्यालय समेत
११६३.	उत्प्रेषण, परमादेश	युवराज सुवेदी समेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषदको कार्यालय समेत
संयुक्त इजलास		३-५
११६४.	अंश चलन	किसमाया भुजू समेत वि. नगेन्द्रभक्त भुजू
११६५.	कर्तव्य ज्ञान	नेपाल सरकार वि. हरिश्चन्द्र कुर्मी समेत
११६६.	उत्प्रेषण समेत	हरेन्द्र साह वि. नेपाल आयल निगम लि. केन्द्रीय कार्यालय समेत
११६७.	उत्प्रेषण समेत	रत्नबहादुर राउत वि. नागरिक उड्डयन कार्यालय, काठमाडौं समेत
११६८.	उत्प्रेषण समेत	विजय मल्ल वि. सार्वजनिक अनुगमन कार्यालय, ताहाचल, काठमाडौं समेत
११६९.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	दीपनारायण श्रेष्ठ वि. बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज समेत

११७०.	घर खाली चलन	विनोद राजभण्डारी वि. निरज राजभण्डारी समेत
इजलास नं. १		५-८
११७१.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. पवित्रीदेवी मुखिया
११७२.	उत्प्रेषण परमादेश	सुमित्रादेवी कनुइन समेत वि. मालपोत कार्यालय, पर्सा समेत
११७३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. चन्द्रबहादुर कार्की
११७४.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. मिश्री परिवार
११७५.	अंश चलन	मचाकाजी सुवाल महर्जन समेत वि. सुती तिमिला सुवाल समेत
इजलास नं. २		८-११
११७६.	उत्प्रेषण परमादेश	सोभितलाल यादव वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत
११७७.	उत्प्रेषण परमादेश	रमेशबहादुर बस्नेत वि. केन्द्रीय प्रहरी विशेष कार्यदल काठमाडौं समेत
११७८.	लिखत बदर	थर्कबहादुर मल्ल ठकुरी वि. होमबहादुर मल्ल ठकुरी समेत
११७९.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. भोलामान भन्ने भलामान विश्वकर्मा समेत
११८०.	निषेधाज्ञा परमादेश	भरतबहादुर ढुङ्गाना वि. ओम साई क्रसर उद्योग समेत
इजलास नं. ३		११-१४
११८१.	निषेधाज्ञा	एस.के.सावत वि. रावनीदेवी महतो
११८२.	वन ओसारपसार	नेपाल सरकार वि. बासु श्रेष्ठ समेत
११८३.	कर्तव्य ज्यान	शेरबहादुर घर्ती वि. नेपाल सरकार
११८४.	उत्प्रेषण	सुरेन्द्रश्वर मुक्तान वि. शिक्षा मन्त्रालय
११८५.	उत्प्रेषण परमादेश	विश्वचन्द्र वादे श्रेष्ठ वि. वीरगञ्ज भन्सार कार्यालय समेत
११८६.	करारीय दायित्व	इन्दिरा पराजुली वि. वी.पी. कोइराला मेमोरियल क्यान्सर अस्पताल, चितवन
११८७.	परमादेश	इन्दिरा पराजुली वि. वी.पी. कोइराला क्यान्सर अस्पताल, चितवन
इजलास नं. ५		१५
११८८.	परमादेश	प्रकाशमणि शर्मा समेत वि. मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत
इजलास नं. ६		१५-१७
११८९.	कर्तव्य ज्यान	गीता खड्का वि. नेपाल सरकार
११९०.	परमादेश	छविलाल विश्वकर्मा समेत वि. मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत
११९१.	कर्तव्य ज्यान	पूर्णबहादुर विश्वकर्मा सुनार वि. नेपाल सरकार
११९२.	जवरजस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. नुर महम्मद नट मियाँ समेत
११९३.	गैडा मारी खाग विक्री	नेपाल सरकार वि. नरसिंह चौधरी समेत
इजलास नं. ७		१७-१८
११९४.	उत्प्रेषण	दुर्गा मोदी देवान समेत वि. आसमाया मोदी देवान समेत

इजलास नं. ९		१८
११९५.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. राजलाल शर्मा
११९६.	उत्प्रेषण परमादेश	शत्रुसुधन अग्रहरि वि. ज्ञानेन्द्रप्रसाद सिमाङ्गौडा समेत

फागुन पहिलो

विशेष इजलास		१
११९७.	उत्प्रेषण समेत	महेश्वर थापा वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत
पूर्ण इजलास		१-२
११९८.	खाग विक्री	नेपाल सरकार वि. ओमबहादुर राना
संयुक्त इजलास		२-४
११९९.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	सूर्यबहादुर के.सी. वि. कारागार कार्यालय, जगन्नाथ देवल समेत
१२००.	लिखत दर्ता बदर	धनपति अधिकारी समेत वि. शिवकुमारी थापामगर
१२०१.	कर्तव्य ज्यान	विष्णुकुमारी तामाङ वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. १		४-५
१२०२.	उत्प्रेषण, परमादेश	शान्तिप्रसाद सुवेदी वि. भूमिसुधार कार्यालय, रौतहट, गौर समेत
१२०३.	उत्प्रेषण समेत	महफुज हसन खाँ वि. महमुद हसन खाँ समेत
१२०४.	लालपूजा लिन पाऊँ	गंगादेवी शर्मा वि. दुर्गादेवी पाध्यानी समेत
इजलास नं. २		६-१०
१२०५.	उत्प्रेषण	विजयमणि आचार्य दीक्षित वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय, वीरगञ्ज पर्सा समेत
१२०६.	अपहेलना	गणेश राई वि. आनन्दराज पोखरेल
१२०७.	उत्प्रेषण	गणेश राई वि. आनन्दराज पोखरेल
१२०८.	उत्प्रेषण परमादेश	गणेश राई वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय समेत
१२०९.	अंश नामसारी	निराकार बजिमय समेत वि. सरोजनी बजिमय समेत
१२१०.	लिखत दर्ता बदर	सञ्जय बजिमय वि. सरोजनी बजिमय
१२११.	उत्प्रेषण परमादेश	माधवराज पन्त वि. ऋण असूली पुनरावेदन न्यायाधिकरण समेत
१२१२.	परमादेश उत्प्रेषण	ओमप्रकाश अर्याल वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौं समेत
१२१३.	खाग विक्री	रामचन्द्र प्रजा वि. नेपाल सरकार
१२१४.	कर्तव्य ज्यान	शुक्रराज विश्वकर्मा वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ३		१०-१५
१२१५.	परमादेश	सुनिशा नकर्मि समेत वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौं समेत
१२१६.	लिलाम बदर दर्ता बदर	गोदावरीदेवी राजपुतनी समेत वि. शम्भुनारायण सिंह राजपुत समेत
१२१७.	परमादेश	चन्द्रबहादुर भट्टराई वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय मोरङ समेत
१२१८.	उत्प्रेषण	रिपिन अग्रवाल वि. भन्सार विभाग

१२१९.	उत्प्रेषण	गौरी गुरुङ वि. नमक्याल गुरुङ समेत
१२२०.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. रामरती मल्लाह
१२२१.	लागू औषध	चन्द्रमान मोक्तान वि. नेपाल सरकार
१२२२.	मोही हक नामसारी	उर्मिलादेवी राणा वि. नक्छेद बागवान
१२२३.	जवरजस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. बलबहादुर सायर
१२२४.	लागू औषध	नेपाल सरकार वि. प्रकाश प्रधान
१२२५.	अंश दर्ता	मुसहर मियाँ धोवी समेत वि. सखिना खातुन
१२२६.	प्रतिपेध परमादेश	कुन्साङ लामा वि. जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, काठमाडौं समेत
१२२७.	कीर्त	नेपाल सरकार वि. धनराज कार्की
१२२८.	निर्णय बदर	अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग वि. सरोज देवकोटा
१२२९.	भ्रष्टाचार	रामपूकार यादव वि. नेपाल सरकार
१२३०.	निर्णय बदर	अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग वि. ईश्वरकुमार श्रेष्ठसमेत
इजलास नं. ५		१५-१८
१२३१.	लिखत दर्ता बदर	भगवती देवी समेत वि. अरुणकुमार महतो सुडी समेत
१२३२.	निषेधाज्ञा	राजदेव प्रसाद तेली वि. हजरत अली मुसलमान समेत
१२३३.	निषेधाज्ञा	द्रौपदी अधिकारी वि. बाबुराम अधिकारी
१२३४.	परमादेश	धर्म चौधरी वि. ने.रा. नि.मा.वि. सपही बारा समेत
१२३५.	परमादेश	ब्रम्हदेव मण्डल वि. दुर्गाप्रसाद अधिकारी
१२३६.	परमादेश	ब्रम्हदेव महतो वि. जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय, सिरहा समेत
१२३७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. दीपेन्द्रसिंह भण्डारी
१२३८.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. डिल्ली सिंह वि.क.
१२३९.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. मिखन मण्डल
इजलास नं. ६		१८-२१
१२४०.	उत्प्रेषण परमादेश	निजेश उप्रेती वि. पश्चिमाञ्चल ग्रामीण विकास बैंक लि. रूपन्देही
१२४१.	उत्प्रेषण समेत	लक्ष्मण हमाल वि. सार्वजनिक खरीद अनुगमन कार्यालय काठमाडौं समेत
१२४२.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. विक्रम अधिकारी क्षेत्री
१२४३.	गैँडा मारी खाग विक्री	भीमबहादुर स्याङतान वि. नेपाल सरकार
१२४४.	लागू औषध	नेपाल सरकार वि. अर्जुन भोटे भन्ने जीतबहादुर खत्री
१२४५.	उत्प्रेषण परमादेश	हेमन्त खरेल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय समेत
१२४६.	घर हटाई चलन	उत्तमकुमार यादव वि. रामशंकर यादव समेत
१२४७.	उत्प्रेषण परमादेश	रामचन्द्र चौधरी वि. शिक्षा तथा खेलकूद मन्त्रालयसमेत

इजलास नं. ७		२१
१२४८.	अपहेलना	पुहुपलाल शाह वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय सप्तरी समेत
१२४९.	लेनदेन	हिराबहादुर श्रेष्ठ वि. राजेन्द्रप्रसाद चौधरी
इजलास नं. ८		२१-२२
१२५०.	उत्प्रेषण समेत	श्याम मल्ल वि. उदयपुर सिमेन्ट उद्योग लि. जलजले, उदयपुर समेत
१२५१.	अदालतको अपहेलना	रमेशप्रसाद यादव समेत वि. सहकारी संस्था लि. हरिनगर गा.वि.स. सुनसरी
इजलास नं. ९		२२-२५
१२५२.	भ्रष्टाचार	धुवराज रेग्मी वि. नेपाल सरकार
१२५३.	भ्रष्टाचार	मोहनबहादुर हमाल वि. नेपाल सरकार
१२५४.	कर्तव्य ज्यान	यमनाथ खनाल वि. नेपाल सरकार
१२५५.	लागू औषध	कुमार स्याङ्को वि. नेपाल सरकार
१२५६.	कर्तव्य ज्यान	नाइटे कामी वि. नेपाल सरकार
१२५७.	कर्तव्य ज्यान	दावा लामा वि. नेपाल सरकार
एकल इजलास		२५-२६
१२५८.	उत्प्रेषण	राकेशदास हलुवाई वि. महान्यायिवक्ताको कार्यालय समेत
१२५९.	उत्प्रेषण	धीरज राई वि. पवित्रा मोक्तान समेत
१२६०.	उत्प्रेषण	सुविना सुवेदी वि. जलेश्वर नगरपालिकाको कार्यालय समेत

फागुन दोस्रो

संयुक्त इजलास		१-३
१२६१.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	अर्जुनविक्रम राणा वि. कारागार कार्यालय, जगन्नाथ देवल, काठमाडौं
१२६२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. ताराबहादुर मोक्तान
१२६३.	कर्तव्य ज्यान	डिल्लीबहादुर राय वि. नेपाल सरकार
१२६४.	कर्तव्य ज्यान	रामप्रसाद महतो वि. नेपाल सरकार
१२६५.	कर्तव्य ज्यान	धनबहादुर भण्डारी वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. १		३-११
१२६६.	लागू औषध	राजुसिंह देवकोटा वि. नेपाल सरकार
१२६७.	निषेधाज्ञा	देउराम खत्री वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय, रूकुमसमेत
१२६८.	परमादेश	राजकिशोर प्रसाद शाहसमेत वि. बालेश्वर पण्डित
१२६९.	परमादेश	अञ्जु खातुन वि. लाहान नगरपालिका कार्यालय, सिरहा
१२७०.	परमादेश	विनोदकुमार चौधरी अग्रवाल वि. नगर विकास समिति, वीरगञ्ज पर्सासमेत
१२७१.	निषेधाज्ञा	ग्युमै गुरुङ वि. काठमाडौं महानगरपालिका कार्यालय समेत
१२७२.	उत्प्रेषण	मीना भण्डारी वि. कर्णबहादुर चन्द
१२७३.	चेक अनादर	करमसिंह भण्डारी वि. कर्णबहादुर चन्द
१२७४.	उत्प्रेषण परमादेश	धिर्कबहादुर भण्डारी वि. कारागार कार्यालय, कञ्चनपुरसमेत

१२७५.	उत्प्रेषण परमादेश	रामप्रसाद कपडीसमेत वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयसमेत
१२७६.	परमादेश	मीरा हुंगानासमेत वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
१२७७.	उत्प्रेषण	भीमदेवी मगनी वि. तिलकुमारी थापा
१२७८.	खिचोला	मनकणी थापा वि. रणबहादुर घिमिरे
१२७९.	क्षतिपूर्ति	करवीरसिंह साहसमेत वि. टीकाराम अधिकारीसमेत
१२८०.	काठचोरी	करवीर सिंह साहू वि. नेपाल सरकार
१२८१.	जग्गा खिचोला	नेपाल कुष्ठरोग निवारण सघ, काठमाडौं वि. तुलसीमाया सिलाकार
इजलास नं. २		११-१२
१२८२.	जालसाज	मु.स.गर्ने जयलाल मानन्धर वि. सुरेन्द्रकुमार मानन्धरसमेत
१२८३.	उत्प्रेषण परमादेश	हरेन्द्र मुखिया वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत
१२८४.	मोही लगत कट्टा	मचिन्द्रबहादुर लिम्बू वि. गोविन्दबहादुर बुढाथोकी
इजलास नं. ३		१२-२१
१२८५.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	प्रकाश लिम्बूको हकमा युवराज न्यौपाने वि.जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौं समेत
१२८६.	दर्ता बदर दर्ता	भोली धुरभार यादव वि.सुबोध भासमेत
१२८७.	अंश	बुद्धिकुमारी गुरुड वि. सन्तोष गुरुड
१२८८.	उत्प्रेषण	दीपेन्द्र भा वि. मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
१२८९.	उत्प्रेषण परमादेश	वीरबहादुर ऐडी वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत
१२९०.	उत्प्रेषण	महेन्द्रबहादुर अमात्य वि. सन्तोषकुमार खैरगोली
१२९१.	उत्प्रेषण	विन्दाप्रसाद रौनियार वि. जयनारायण रौनियारसमेत
१२९२.	उत्प्रेषण परमादेश	सन्तोषकुमार साहसमेत वि. कृषि विकास बैंक लि. दुहवी, सुनसरीसमेत
१२९३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. सूर्यबहादुर तामाङ
१२९४.	कर्तव्य ज्यान	भरुदेवी बुढासमेत वि. नेपाल सरकार
१२९५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. पञ्चकुमार राई
इजलास नं. ४		२१-२२
१२९६.	हिसाब गराईपाऊँ	शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालयसमेत वि. राष्ट्रिय खेलकुद परिषदसमेत
इजलास नं. ५		२२
१२९७.	खिचोला मेटाइपाऊँ	देवराज राजवंशी वि. सहनलाल साहसमेत
१२९८.	उत्प्रेषण परमादेश	रामकुमार भ्लोन वि. श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालयसमेत
इजलास नं. ६		२३-२६
१२९९.	जवरजस्ती करणी	नगेन्द्र ठाकुर वि. नेपाल सरकार

१३००.	जवरजस्ती करणी	यामबहादुर कटुवाल वि. नेपाल सरकार
१३०१.	भ्रष्टाचार	विद्या बुढामगर वि. नेपाल सरकार
१३०२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. हर्क ब्लोन तामाङ
१३०३.	नापी दर्ता बदर दर्ता	रामजी महतो धानुक वि. रामप्रसाद महतो
१३०४.	उत्प्रेषण	जीवनकुमार श्रेष्ठसमेत वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयसमेत
१३०५.	उत्प्रेषण परमादेश	डेगराज पौडेल वि. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयसमेत
१३०६.	कीर्ते	नेपाल सरकार वि. बालकृष्ण कायस्थ
१३०७.	परमादेश	गुठी संस्थान महोत्तरीसमेत वि. रामविलास महतो कोइरी
इजलास नं. ७		२६
१३०८.	उत्प्रेषण	उदयकुमार गुप्ता वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
एकल इजलास		२६-२८
१३०९.	उत्प्रेषण परमादेश	भैरवबहादुर कार्कीसमेत वि. राष्ट्रपतिको कार्यालय समेत
१३१०.	उत्प्रेषण परमादेश	पवनकुमार संघईसमेत वि. श्रम कार्यालय, काठमाडौंसमेत
१३११.	उत्प्रेषण परमादेश	पदम चन्दसमेत वि. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेत
१३१२.	उत्प्रेषण	भीमप्रसाद शेरचन वि. एन.एम. वि. बैंक लिमिटेड काठमाडौंसमेत

चैत पहिलो

संयुक्त इजलास		१
१३१३.	उत्प्रेषण, परमादेश	मोहनप्रसाद मेहतासमेत वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सुनसरीसमेत
इजलास नं. १		१-४
१३१४.	उत्प्रेषण, परमादेश	रामसुन्दर रघु श्रेष्ठ वि. ठाकुरबहादुर बस्नेतसमेत
१३१५.	ज्यान माने उद्योग	नेपाल सरकार वि. साने भन्ने समीर लिम्बू
१३१६.	परमादेश समेत	विनोदकुमार भट्टराई वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
१३१७.	परमादेश उत्प्रेषण	राजाराम श्रेष्ठ वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
१३१८.	छूट जग्गा दर्ता	मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय वि. मु.स. गर्ने अतिकुमारी थापाक्षेत्री
१३१९.	नागरिकता	सहदेव साह तेलीसमेत वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. २		४-७
१३२०.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. मिधनबहादुर मगर
१३२१.	अंशजोत हक कायम	मु.स. गर्ने राम श्यामासमेत वि. मु.स. गर्ने केदार श्यामासमेत
१३२२.	मू.अ.कर	नवराज भण्डारी वि. श्रीराम सुगर मिल्स लि.

१३२३.	दर्ता हक कायम	विनयकुमार शाक्य वि. गणेशबहादुर प्रधानसमेत
१३२४.	दर्ता बदर	दिव्यरत्न मानन्धर वि. सेतीमाया डंगोलसमेत
इजलास नं. ३		७-११
१३२५.	परमादेश	चन्द्रबहादुर भट्टराई वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय, मोरङसमेत
१३२६.	हक कायम समेत	ज्ञानुमैया सिलवाल वि. नानीमैया खड्का
१३२७.	उत्प्रेषण परमादेश	दिलीपकुमार कर्ण वि. शंकरलाल केडियासमेत
१३२८.	उत्प्रेषण परमादेश	सुरेशप्रसाद साहसमेत वि. गीतादेवी कुर्मीसमेत
इजलास नं. ५		११-१२
१३२९.	आयकर	कन्सेप्ट फार्मास्वटिकल्स नेपाल प्रा.लि. (जि.जि.) वि. कर फछ्यौट आयोग, लाजिम्पाटसमेत
इजलास नं. ६		१२-१३
१३३०.	निषेधाज्ञा	दीपावली श्रेष्ठसमेत वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बाँकेसमेत
१३३१.	निषेधाज्ञा परमादेश	सावित्री श्रेष्ठ वि. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, भक्तपुरसमेत
१३३२.	नागरिकता	नेपाल सरकार वि. रामचन्द्र यादव
इजलास नं. ९		१३-१४
१३३३.	उत्प्रेषण परमादेश	ललित ताम्राकार वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत

चैत दोस्रो

संयुक्त इजलास		१-४
१३३४.	अंश	फुर्वातेम्बा शेर्पा लामा वि. लाजिन तामाङ्नी शेर्पा
१३३५.	मानाचामल	फुर्वातेम्बा शेर्पा लामा वि. लाजिन तामाङ्नी शेर्पासमेत
१३३६.	रकम दिलाई पाऊँ	रतनलाल खन्ना वि. नेपाल ल्युब आयल लिमिटेड
१३३७.	आयकर	आन्तरिक राजश्व कार्यालय विराटनगर वि. सुन्दरम् प्लाष्टिक इण्डस्ट्रिज मोरङ
१३३८.	कर्तव्य ज्यान	दलबहादुर थापा वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. १		४-५
१३३९.	लागू औषध	नेपाल सरकार वि. सुशीलकुमार भगत
इजलास नं. २		५-८
१३४०.	निषेधाज्ञा	रामनारायण यादव वि. कोशी माध्यमिक विद्यालयसमेत
१३४१.	उत्प्रेषण परमादेश	लक्ष्मण यादव वि. जिल्ला शिक्षा कार्यालय सुनसरीसमेत
१३४२.	निर्णय दर्ता बदर	हरिवहादुर सुवेदी वि. वीरेन्द्रराज श्रेष्ठसमेत
१३४३.	अंश	सितादेवी चन्द समेत वि. रामबहादुर चन्द भन्ने भानी चन्द

इजलास नं. ४		८-२२
१३४४.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. रुद्रबहादुर क्षेत्री भन्ने रुद्रबहादुर साकीसमेत
१३४५.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. प्रदिप मण्डल समेत
१३४६.	जीऊ मास्ने बेच्ने	नेपाल सरकार वि. शान्ति साकीसमेत
१३४७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. उर्मिला थापा
१३४८.	निर्णय बदर मोही कायम	वीरेन्द्र थपलियासमेत वि. श्रवणकुमार थापासमेत
१३४९.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. भङ्गनारायण गिरी
१३५०.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. अमरसिंह महारा
१३५१.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. महेश वाल्मिकी
१३५२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. भैरवसिंह बोहरा
१३५३.	जवरजस्ती करणी	लालबहादुर शाही वि. नेपाल सरकार
१३५४.	जीऊ मास्ने बेच्ने	बमबहादुर तामाङ वि. नेपाल सरकार
१३५५.	जवरजस्ती करणी	नेपाल सरकार वि. रामे भन्ने रामबहादुर चौधरी
१३५६.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. विष्णु कोइराला
१३५७.	भ्रष्टाचार	नेपाल सरकार वि. सुरेश सिलवाल
१३५८.	अवण्डा जग्गा वण्डा	रामलखन यादवसमेत वि. रामलाल अहिरसमेत
इजलास नं. ५		२२-२५
१३५९.	अपहेलना	रुदी यादवसमेत वि. रञ्जु यादव
१३६०.	अदालतको अपहेलना	नारायणमणि लामिछानेसमेत वि. जयनारायण महतोसमेत
१३६१.	चेक अनादर	महेश्वरलाल श्रेष्ठ वि. विष्णु महर्जनसमेत
१३६२.	बहुविवाह	रामजीप्रसाद उपाध्याय वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ६		२५-२८
१३६३.	उत्प्रेषण परमादेश	रामकिशोर यादव वि. नेपाल यादवसमेत
१३६४.	उत्प्रेषण परमादेश	गुलजार राउत वि. विनोदकुमार सिंहसमेत
१३६५.	उत्प्रेषण समेत	अन्नपूर्ण भेजिटेवल प्रोडक्स प्रा.लि. वि. सुखाडी महतो कोइरी
एकल इजलास		२६-२८
१३६६.	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	कृष्ण गोतामेको हकमा भगवती गोतामे वि. जिल्ला प्रहरी कार्यालय भक्तपुरसमेत
१३६७.	उत्प्रेषणयुक्त परमादेश	धनबहादुर वि. क. वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समेत

- यस विवरणमा लगाउका मुद्दाहरू समावेश नगरी मूल एउटा फैसला मात्र समावेश गरिएको छ ।
- यी मध्ये १९४ थान फैसला नेकापका विभिन्न अङ्कहरूमा प्रकाशित छन् ।